BIBLIOTECA POLIROM

Naghib Mahfuz

Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură

Palatul dorinţei

Trilogia Cairoului

POLIROM

BIBLIOTECA POLIROM
PROZĂ XX

Printr-o execuţie artistică desăvîrşită, al doilea volum al *Trilogiei Cairoului* continuă cu aceeaşi viziune detaliată a ciocnirii dintre civilizaţii, dintre nou şi vechi. Povestea de neuitat pe care o oferă *Palatul dorinţei* este un echilibru între idealurile tot timpul pe cale de a se împlini şi realitatea plină de oprelişti, între visele şi dorinţele personajelor şi istoria care le ajunge din urmă.

„Prin personajele sale, Naghib Mahfuz merge pe străzile oraşului Cairo şi urmăreşte călătoria fascinantă a culturii islamice către noutăţile lumii moderne.
Romanul *Palatul dorinţei* desfăşoară în faţa cititorilor o poveste ca un arabesc, creînd în acelaşi timp orizontul de aşteptare pentru următorul volum, *Strada zahărului*."

Paul E. Hutchinson

„*Palatul dorinţei* îşi urmează fără grabă cursul, atrăgînd, pe măsură ce se dezvoltă, o gamă cuprinzătoare de tonuri şi strategii stilistice care provin din lecturi atente ale scriitorilor ruşi şi, în special, francezi. Romanul îşi sprijină structura pe descrierea generoasă a spaţiilor, a străzilor şi a încăperilor, pe conflict şi pe sugestia psihologică. Prin toate acestea, *Palatul dorinţei* are aerul unui roman al tranziţiei."

Boston Globe

ISBN (vol. I-III) 978-973-46-1859-0
ISBN 978-973-46-1948-1
9 789734 619481

www.polirom.ro

POLIROM

Foto copertă: © Brooklyn Museum/Flickr.com

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Naghib Mahfuz, *Qasr al-shawq*
Copyright © 1957 by Naghib Mahfuz
Translated into Romanian by arrangement with the American University in Cairo Press.
All rights reserved.

© 2011 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MAHFUZ, NAGHIB

Trilogia Cairoului/Naghib Mahfuz; trad. și note de Nicolae Dobrișan. – Iași: Polirom, 2011 –
3 vol.

ISBN 978-973-46-1859-0

Vol. 2: Palatul dorinței. – 2011. –
ISBN 978-973-46-1948-1

I. Dobrișan, Nicolae (trad.)

821.412-31=135.1

Printed in ROMANIA

Naghib Mahfuz

Palatul dorinței

Trilogia Cairoului

Traducere din limba arabă și note
de Nicolae Dobrișan

POLIROM
2011

Naghib Mahfuz (1911-2006) s-a născut în Cairo. Și-a propus o serie vastă de romane care să acopere toată istoria Egiptului, însă schimbările dramatice de pe scena politică egipteană l-au făcut să se concentreze asupra tematicii sociale, prezentată într-un stil realist în *Trilogia Cairoului*, *Băieții de pe strada noastră* (1959; Polirom, 2009) sau *Pălăvrăgeală pe Nil* (1966; Polirom, 2010). În anii '60-'70, a început să experimenteze cu formule literare mai flexibile, în care realismul se îmbină cu alegoria și simbolul, pentru a încărca ficțiunea cu subtile accente satirice, în romane ca *Miramar* (1967), *O mie și una de nopți și zile* (1982) sau *Akhenaton, cel care sălășluiește în adevăr* (1985). În 1988 i-a fost decernat Premiului Nobel pentru Literatură.
În acest al doilea volum al *Trilogiei Cairoului*, Naghib Mahfuz spune povestea familiei el-Gawad în anii 1920, adică în plină epocă de modernizare a Egiptului. Spre deosebire de primul volum, mai tensionat, care urmărea în paralel emanciparea țării de sub dominația britanică și viața familiei el-Gawad, condusă de un tată despotic, *Palatul dorinței* alege un ton molcom, mult mai așezat și mai descriptiv. Atenția se mută acum de la relațiile tensionate ale unei familii rupte între tradiție și modernitate la detaliul de viață în aparență banal, dar cu adevărat fermecător. Cuptorul de pîine răspîndindu-și aromele odată cu venirea dimineții, tabietul cafelei, lung prilej de discuții între mamă și odraslele acum independente, ciorovăielile zglobii ale mezinilor familiei, în fine, imaginea unui tată de acum îmblînzit sfătuindu-și grijuliu fiul, totul are aerul unui peisaj așezat și familiar, care respiră poeticitate prin fiecare amănunt, oricît de mărunt.

1

Domnul Ahmad Abd el-Gawad închise poarta și porni agale spre casă, învăluit în lumina blîndă a stelelor. Simțea vîrful ascuțit al bastonului afundîndu-se în praf de fiecare dată cînd se sprijinea în el. Trupul îi ardea ca jarul. Ar fi vrut în clipa aceea să se spele pe față și pe gît cu apă rece, să stingă – chiar și numai pentru o clipă – dogoarea de iulie și pălălăile din capul și din trupul său. La gîndul apei reci se învioră puțin, iar fruntea i se mai descreți. Se strecură pe ușa de la intrare și zări lumina slabă dansînd pe pereți. Mișcarea ei trăda tremurul mîinii care ținea lampa. Urcă treptele, sprijinindu-se cu o mînă de balustradă și cu cealaltă în baston. Loviturile succesive dobîndiseră de mult un ritm propriu, cu totul aparte, care ajunsese să-l dea de gol, la fel cum o făceau și trăsăturile feței. În capul scării îl întîmpină ca de obicei Amina, cu lampa în mînă. Cînd ajunse lîngă ea, se opri să-și tragă răsuflarea. Pieptul i se înălța și cobora pripit, trădînd efortul.

— Bună seara! zise el.

— Bună seara, stăpîne! îngăimă Amina și o porni cu lampa înaintea lui.

Cînd trecu pragul dormitorului, stăpînul iuți pasul spre canapea și trupul mătăhălos se prăbuși pe ea, făcînd să geamă toate arcurile. Puse bastonul deoparte, își scoase *tarbuș*[1]-ul și-și sprijini ceafa de spătar. Întinse picioarele,

1. Un fel de fes, introdus de guvernul otoman pe la mijlocul secolului XIX în toate provinciile Imperiului pentru a înlocui

făcînd ca poalele *gubbei*[1] să alunece în lături, lăsînd să se vadă caftanul de dedesubt şi izmenele îndesate în ciorapi. Închise ochii şi se apucă să-şi tamponeze cu batista fruntea, gîtul şi obrajii. Amina pusese lampa pe masă şi rămăsese în picioare, aşteptîndu-l să se ridice pentru a-l putea ajuta să se dezbrace. Îl urmărea cu atenţie şi nelinişte. Ar fi vrut să-l roage să renunţe la petreceri; îşi dădea seama că nu se mai împăcau cu sănătatea lui, dar nu prea ştia cum să-şi spună părerea.

Trecuseră cîteva minute pînă să deschidă din nou ochii. Atunci îşi scoase din caftan ceasul cu lanţ de aur şi inelul cu olmaz de pe deget şi le puse în *tarbuş*. Apoi se ridică, lăsînd-o pe Amina să-l ajute să-şi dea jos *gubba* şi caftanul. În clipa aceea, trupul îi apăru în toată masivitatea lui: lung, lat şi mătăhălos. Dacă n-ar fi fost acele fire albe la tîmple!... În timp ce-şi vîra capul prin deschizătura *ghilbab*[2]-ului, izbucni pe neaşteptate în hohote de rîs; îşi aduse aminte de domnul Ali Abd el-Rahim, care vomase în noaptea aceea şi încercase să se justifice, acuzînd un deranjament la stomac. Tovarăşii de petrecere făcuseră mare haz şi nu se sfiiseră să-l ocărască, acuzîndu-l că nu mai ţine la băutură, insistînd că nu toţi bărbaţii sînt în stare să o ducă pînă la sfîrşitul zilelor şi aşa mai departe... Domnul Ali se înfuriase şi se străduise din toate puterile să respingă vorbele lor de ocară. Ce ciudat! Unii oameni dau atîta atenţie lucrurilor mărunte! Dar de ce să se mai mire, cînd şi el se lăudase în toiul sfadei că poate să bea cît o crîşmă întreagă fără să i se facă rău la stomac?!

turbanul, considerat simbol al conservatorismului. În zilele noastre, el este purtat mai ales în Egipt.

1. Rostirea egipteană a cuvîntului *djubba* – haină lungă şi largă, giubea.
2. Un fel de cămaşă lungă şi largă, purtată de obicei în casă.

Se aşeză din nou pe canapea şi întinse tăcut picioarele în direcţia Aminei. Ea se aplecă şi-i scoase pantofii şi ciorapii, apoi ieşi pentru cîteva clipe şi se întoarse cu ligheanul şi ibricul. Îi turnă apă, ajutîndu-l să se spele pe cap, pe faţă şi pe gît. Îl văzu în cele din urmă aşezîndu-se pe canapea înaintea ferestrei care dădea spre curte, cu picioarele ghemuite sub el, pentru a simţi în faţă boarea răcoroasă ce luneca printre zăbrele.

— Ce zăpuşeală cumplită vara asta! exclamă el.

— Domnul să fie bun cu noi! bombăni Amina în vreme ce trăgea salteluţa de sub pat. Se aşeză alături, cu picioarele adunate sub ea, oftă şi continuă: În toată casa e zăpuşeală! Şi la bucătărie... Doar pe terasă se mai poate trăi, după asfinţitul soarelui...

Cum stătea aşa ghemuită, părea alta decît cea de odinioară. Se mai subţiase, iar faţa i se alungise. Sau poate că părea aşa din pricina obrajilor care începuseră să se ofilească. De sub basma îi ieşeau cîteva şuviţe albe, făcînd-o să pară mai bătrînă decît era în realitate. Şi aluniţa din obraz se schimbase – parcă se făcuse ceva mai mare. Pe lîngă supunerea şi smerenia de altădată, toată fiinţa ei emana acum tristeţe şi plictiseală. În prima clipă cînd şi-a dat seama cît de mult s-a schimbat, a tresărit tulburată; apoi a încercat să se împace cu noua situaţie, spunîndu-şi că este o expresie a propriei suferinţe. Curînd după asta a început să-şi pună întrebări, căutînd să le găsească răspunsuri. De vreme ce mai are de trăit, trebuie să fie zdravănă! De bună seamă! Doar şi ceilalţi au nevoie ca ea să fie zdravănă! Oare cum ar mai putea lucrurile să fie întoarse înapoi?! Anii au trecut atît de repede, fără să-şi dea seama... Poate că n-au fost atît de mulţi încît să justifice o asemenea schimbare... dar, oricum, au lăsat urme adînci...

Stătea noapte de noapte în balconul cu grilaj, urmărind strada prin deschizătura îngustă din mijlocul lui. Aceeaşi stradă neschimbată de-o viaţă! Iar ea se schimbă mereu!

Glasul ospătarului de la cafenea se ridica în văzduh şi ajungea ca un ecou stins pînă la dormitorul cufundat în tăcere. Amina se uită cu coada ochiului spre stăpîn şi zîmbi.

Îi este atît de dragă strada aceasta care noaptea rămîne trează, ţinîndu-i tovărăşie! Este prietenul ei nedespărţit, veşnic prezent în spatele grilajului, chiar dacă n-a ştiut niciodată nimic despre existenţa Aminei. Fiecare clădire şi fiecare palmă de pămînt de pe această stradă are un loc în sufletul ei. Clienţii cafenelei sînt glasuri ce prind viaţă, stăruindu-i necontenit în urechi: ospătarul care nu tace o clipă, glasul răguşit care comentează întîmplările de peste zi fără să obosească ori să se necăjească vreodată, glasul nervos al bărbatului care-şi încearcă norocul la domino, glasul tatălui care noapte de noapte este întrebat ce mai face Haniyya – fetiţa cu tusea convulsivă – şi care are întotdeauna acelaşi răspuns: „Leacul şi speranţa sînt la Domnul...“ Of... balconul acesta părea să fie colţul ei special din cafenea. Amintirile străzii i se perindară prin faţa ochilor, cu toate că nu şi-i ridică nici o clipă de la capul sprijinit pe spătarul canapelei. Cînd şuvoiul lor se frînse, întreaga atenţie i se concentră asupra petelor roşii ce stăruiau în obrajii stăpînului şi cu care începuse să se obişnuiască în ultima vreme. Nu-i era deloc pe plac figura lui ostenită şi congestionată.

— Se simte bine stăpînul meu? întrebă ea temătoare.

— Har Domnului! bombăni el, îndreptîndu-şi capul. Ce aer groaznic!

Unii prieteni au încercat să-l convingă cum că vinul ar fi băutura cea mai potrivită pentru căldura verii. El nu-l suportă însă cu nici un chip. Sau whisky, sau nimic! Acum trebuie să tragă ponoasele pentru beţia din nopţile fierbinţi de vară! A rîs foarte mult în noaptea aceea. Simţise că-l dor venele gîtului de atîta rîs. De ce oare se amuzase atîta?! Nu-şi mai aduce aminte aproape nimic. De fapt, nu e chiar nimic de povestit. Atmosfera fusese atît de încărcată, încît orice atingere provoca scîntei. Ibrahim el-Far spusese

la un moment dat: „A plecat Alexandria de la Saad la Paris astăzi“, în loc de „Astăzi a plecat Saad de la Alexandria la Paris“[1]. Deşi fusese o greşeală banală, au izbucnit cu toţii în rîs, socotind vorbele lui o consecinţă a beţiei.

Pe urmă au continuat ceilalţi jocul de cuvinte: „Va rămîne să negocieze pînă cînd se va însănătoşi, iar după aceea va pleca la invitaţie, răspunzînd Londrei, pe care o va primi de la...“ sau „Îl va primi pe Ramsay MacDonald de la independenţa alianţei“ sau „Se va întoarce cu Egiptul pentru independenţă“. Începuseră să discute despre negocierile anticipate, însoţindu-şi comentariile cu tot soiul de glume care li se păreau nimerite.

În ciuda faptului că se lăuda cu numeroşii săi amici, stăpînul nu avea decît trei prieteni adevăraţi: Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far. N-ar fi putut să-şi imagineze lumea fără ei! Niciodată nu era atît de fericit ca în clipele cînd vedea feţele lor radiind de bucurie.

Ochii lui visători întîlniră privirea curioasă a Aminei şi el zise, ca şi cînd ar fi vrut să-i reamintească de un lucru important:

— Mîine...

— Cum aş putea să uit, stăpîne? îl întrerupse ea zîmbind cu toată faţa.

1. La 12 iulie 1924, Saad Zaghlul – devenit în ianuarie 1924 şef al cabinetului egiptean – a fost rănit într-un atentat; în aprilie, prim-ministrul laburist James Ramsay Macdonald îi adresase invitaţia de a merge la Londra pentru a discuta chestiunile rămase în suspensie între cele două ţări; la 25 iulie, Saad Zaghlul a plecat la Paris pentru tratament; la 23 august, premierul britanic i-a repetat invitaţia şi, la 23 septembrie 1924, Saad Zaghlul a sosit la Londra; cele cîteva runde de convorbiri nu au dus la nici un rezultat, deoarece liderul egiptean a cerut retragerea trupelor britanice din Egipt şi acordarea deplinei independenţe ţării sale, în vreme ce premierul britanic i-a propus încheierea unei alianţe care să dea dreptul Marii Britanii de a menţine trupe în zona Canalului Suez.

— Am auzit că rezultatele la bacalaureat n-au fost prea bune anul ăsta, zise el fără să-şi ascundă mîndria.

— Domnul să-l ajute să i se îndeplinească dorinţele, iar nouă să ne dea viaţă lungă, ca să-l vedem şi cu diplomă la terminarea facultăţii, răspunse ea împărtăşind mîndria stăpînului.

— Ai fost azi în Es-Sukkariyya? o întrebă el.

— Bineînţeles! I-am invitat pe toţi şi chiar vor veni. Doar bătrîna s-a scuzat, zicînd că nu prea mai e în stare să umble şi că băieţii or să-l felicite pe Kamal şi din partea ei...

— Azi m-am pomenit cu şeicul Mitwalli Abd es-Samad că-mi aduce amulete pentru copiii Khadigăi şi ai Aişei, zise stăpînul, făcînd semn cu bărbia spre *gubba*. Şi mi-a urat să ajung să-mi facă amulete şi pentru strănepoţi. Apoi clătină din cap, zîmbind, şi continuă: Allah poate face orice minune! Şeicul Mitwalli are optzeci de ani şi se ţine destul de bine...

— Domnul să-ţi dea sănătate!

El rămase o clipă pe gînduri şi făcu o socoteală pe degete.

— Dacă tata – Allah să fie îndurător cu el! – avea parte de mai multe zile, n-ar fi acum cu mult mai bătrîn decît şeicul...

— Allah să-i ierte pe cei răposaţi!

După cîteva clipe de tăcere la pomenirea răposaţilor, stăpînul zise, ca şi cînd şi-ar fi adus aminte de ceva important:

— Zeinab a fost cerută în căsătorie...

— Adevărat? întrebă Amina, făcînd ochii mari.

— Da! Mi-a spus chiar Muhammad Iffat în noaptea asta.

— Şi cine a cerut-o?

— Un funcţionar... unul, Muhammad Hasan... şeful registraturii de la Învăţămînt...

— O fi în vîrstă? întrebă ea cu teamă în glas.

— Nu prea! Trebuie să aibă vreo treizeci şi cinci, treizeci şi şase de ani... cel mult patruzeci... Apoi continuă ironic:

Şi-a încercat norocul cu ţîncii şi a dat greş... Cu tinerii care nu ştiu care le e rostul pe lume, vreau să zic... Acum o să-şi încerce norocul şi cu bărbaţi cu scaun la cap.

— Cred că Yasin i-ar fi fost mai potrivit, zise Amina cu părere de rău. Mai ales că au şi copilul...

Asta era şi părerea stăpînului şi stăruise îndelung pe lîngă Muhammad Iffat, dar nu recunoscu faţă de soţia lui, fiindcă nu-i convenea ca ea să-şi dea seama de înfrîngerea lui.

— Nu mai poţi avea nici o încredere în el, zise stăpînul supărat! Adevărul e că nici nu merită! De-aia nici n-am mai insistat. N-am socotit de cuviinţă să fac uz de prietenia noastră pentru a-l influenţa să accepte un lucru lipsit de noimă.

— Păcate ale tinereţii peste care nu se poate trece cu vederea! bombăni Amina cu un fel de teamă.

Stăpînul socoti că ar putea totuşi să-i destăinuie cîte ceva din eforturile lui neizbutite şi zise:

— Sigur că nu mi-e indiferentă soarta lui, dar Muhammad Iffat nu mi-a venit deloc în întîmpinare. „Te rog să mă ierţi – s-a scuzat el –, dar mi-e teamă să nu se strice prietenia noastră." Sau, altă dată cînd am încercat să intervin, mi-a răspuns: „Să ştii că mi-e foarte greu să-ţi refuz o rugăminte, însă prietenia noastră mi-e mai scumpă". N-am mai putut zice nimic după toate astea.

Muhammad Iffat îi spusese într-adevăr aceste vorbe, dar o făcuse numai pentru a scăpa de insistenţa lui. Stăpînul dorea din tot sufletul să reînnoade rudenia cu el; pe de o parte pentru locul pe care acesta îl ocupa în sufletul său, iar pe de alta pentru poziţia familiei acestuia în societate. În plus, nu credea că va reuşi să găsească o fată mai bună pentru Yasin. Dar n-a avut încotro şi s-a lăsat păgubaş, mai ales că Muhammad Iffat i-a mai spus şi cîte ceva despre viaţa intimă a fiului său. „Să nu-mi spui că nici noi nu sîntem altfel decît Yasin! Întru cîtva sîntem altfel decît el şi, pe deasupra, pentru Zeinab vreau un om mai bun decît a avut mamă-sa!"

— Şi Yasin ştie? întrebă Amina.

— O să afle și el mîine, poimîine. Dar crezi că o să-i pese? El nu e în stare să priceapă ce este aceea o căsătorie onorabilă...

— Și Ridwan? zise Amina, clătinînd din cap cu regret.

— O să rămînă la bunicu-său! îi răspunse stăpînul încruntîndu-se. Sau o să stea la mamă-sa, dacă n-o să suporte să se despartă de ea... Oricum, n-o să fie prea simplu...

— Sărmanul de el! Tată-său într-o parte și mamă-sa în alta. Crezi c-ar fi în stare Zeinab să-l lase așa, de izbelişte?

— Nevoia te obligă! zise stăpînul cu dispreț. Apoi întrebă: Cînd face vîrsta? Nu-ți aduci aminte?

— E numai un pic mai mic decît Na'ima, fata Aișei, și doar cu puțin mai mare decît Abd el-Mun'im, băiatul Khadigăi..., răspunse Amina, după ce stătu un timp pe gînduri. Trebuie să aibă vreo cinci ani, stăpîne... Peste vreo doi ani poate să-l ia tată-său înapoi, nu-i așa, stăpîne?

— Om trăi și-om vedea..., răspunse el, căscînd. Apoi, ca și cînd în clipa aceea și-ar fi adus aminte, adăugă: Și-a fost și însurat... Noul soț, vreau să zic...

— Și-o fi avînd și copii?

— Nu! N-are copii de la prima nevastă!

— Probabil că de asta i-o fi plăcut lui Muhammad Iffat.

— Nu-i chiar de neglijat nici hramul pe care-l poartă, zise stăpînul nemulțumit.

— Dacă e vorba de hram, nu cred că cineva ar putea să-l întreacă pe băiatul tău, obiectă Amina. Cel puțin pentru tine... pentru poziția ta...

Stăpînul simți că-și iese din fire și-l blestemă în gînd pe Muhammad Iffat, uitînd că-i este prieten.

— Îți dai seama că, dacă n-ar fi fost prietenia noastră în primejdie, n-ar fi stat nici o clipă pe gînduri... Ar fi venit imediat în întîmpinarea rugăminții mele, zise el încercînd să se consoleze...

— Firește, firește, stăpîne..., îi răspunse Amina. E vorba de o prietenie de-o viață... Nu-i glumă...

— Du lampa afară..., îngăimă el, căscînd din nou.

Amina se ridică pentru a îndeplini porunca, iar el rămase cîteva clipe cu ochii închiși. Apoi se ridică brusc și se întinse, încercînd să alunge starea aceea de moleșeală. Se tîrî pînă la pat și se trînti pe el. Ce este oare mai plăcut decît să te întinzi pe pat cînd te biruie oboseala?! Simte într-adevăr că îi pulsează tîmplele, dar nu uită nimic, este perfect lucid. N-are de ce să se plîngă! Sigur că nu mai poate fi vorba de seninătatea de odinioară, dar oricum... Așa se întîmplă cînd rămînem singuri; simțim că am pierdut ceva care nu se mai poate întoarce. A rămas undeva în trecut, ca o umbră palidă, întocmai cum se strecoară lumina asta slabă prin ferestruica ușii. În orice caz, n-are motive să se plîngă! Trebuie să se bucure de viață și să spună cu glas tare ce gîndește! Numai povestea asta cu Yasin de n-ar fi fost... Este problema care l-a frămîntat și în trecut, care nu-i dă pace nici acum și, probabil, n-o să-i dea nici în viitor... La douăzeci și opt de ani nu mai ești un copil... Ești om în toată firea! Nu i-ar fi greu să-i găsească o nouă soție... dar nici „Allah nu schimbă starea unor oameni pînă ce ei nu schimbă ceea ce se află în suflete"[1]. Cînd o să se așeze și băiatul ăsta cu adevărat, o să poată și el exclama din adîncul sufletului: „Slavă lui Allah!". Dar ce zicea oare Muhammad Iffat? Zicea că hălăduiește prin locurile rău famate din El-Azbakiyya?! Pe vremea lui, El-Azbakiyya era cu totul altceva! De cîte ori nu s-a înfiorat, aducîndu-și aminte de tavernele ei și nu s-a simțit ispitit să se întoarcă la ele pentru a reînvia trecutul! Slavă Domnului că a aflat de povestea lui Yasin înainte de a se lăsa ademenit de diavol. „Să lăsăm drumul larg deschis în fața copiilor noștri! La început nu te-au lăsat australienii[2] să te întorci în El-Azbakiyya, iar acum nu te mai lasă catîrul de fiu-tău!"

1. Coran, 13:11 (n.r.).
2. Aluzie la australienii care făceau parte din trupele britanice staționate în Egipt.

2

La revărsatul zorilor, de jos, de la bucătărie, începură să răzbată zgomotele înfundate ale aluatului lovit cu furie, acoperite din cînd în cînd de cîntecul cocoşilor. *Umm*[1] Hanafi se aplecase cu trupul ei mătăhălos asupra copăii pline. În lumina slabă a lămpii de pe cuptor, faţa ei părea încă tînără. Anii nu se vedeau nici în părul ei, doar o umbră de tristeţe se deslușea în trăsăturile care deveniseră mai aspre. Pe scaunul din dreapta ei şedea Amina, primind bucăţile de cocă şi întinzindu-le pe un strat subţire de făină. La un moment dat, *umm* Hanafi se opri din lucru, îşi şterse cu braţul broboanele de sudoare de pe frunte şi, agitîndu-şi pumnul îmbrăcat în aluatul alb semănînd cu o mănuşă de box, i se adresă Aminei cu un glas ce trăda preocuparea:

— O să fie o zi cam grea, stăpînă, dar pe cît de grea, pe atît de plăcută. S-avem parte numai de zile pline de bucurii, ca asta...

— Trebuie să pregătim o masă delicioasă..., bombăni Amina fără să ridice capul.

— Maestra să fie binecuvîntată! o lăudă *umm* Hanafi, făcînd semn cu bărbia spre stăpînă.

1. La arabi există obiceiul ca persoanele adulte să poarte o poreclă după numele primului fiu, el putînd să existe sau să fie doar aşteptat sau dorit; de aceea, foarte des se întîlnesc nume compuse în care intră cuvintele *umm* – „mama lui (cutare)“ – şi *abu* – „tatăl lui (cutare)“.

Apoi se apucă din nou să frămînte cu putere aluatul din copaie.

— Aş fi vrut să împărţim doar *sarid*[1] sărmanilor de la moscheea el-Husein.

— N-o să avem nici un străin printre noi, observă slujnica blînd, dar cu părere de rău.

— Oricum, o să fie o petrecere pe cinste..., adăugă şi Amina, vădit stînjenită. Şi Fu'ad, băiatul lui Gamil el-Hamzawi, şi-a luat bacalaureatul! Nemaipomenit, nu-i aşa?

— E doar o ocazie să ne mai întîlnim cu cei dragi, insistă *umm* Hanafi.

Cum ar putea să existe veselie fără remuşcări şi fără temeri? Cu cîtva timp în urmă socoteai anii şi sperai că atunci cînd cel mic va termina şcoala primară, celălalt îşi va lua licenţa... O sărbătoare care n-a mai avut loc, iar jurămîntul ei de credinţă nu a mai putut fi niciodată împlinit! Nouăsprezece, douăzeci, douăzeci şi doi, douăzeci şi trei, douăzeci şi patru... n-a mai avut parte de frumoşii ani ai tinereţii... Aşa i-a fost dat... Inima ţi se sfîşie de durere...

— Cred că *sitt*[2] Aişa o să se bucure nespus pentru baclava, stăpînă... Şi-o să-şi aducă aminte de zilele de odinioară...

O să se bucure Aişa, dar o să se bucure şi mama ei. Zi şi noapte, ghiftuire şi foame, veghe şi somn... Ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic! Ţi-ai zis atunci că n-o să mai poţi trăi nici măcar o singură zi după moartea lui. Şi iată că ai trăit ca să juri şi pe ţărîna lui. Dacă ţie ţi s-a

1. Mîncare populară egipteană preparată din firimituri de pîine înmuiată în apă şi carne sau peşte, condimentată cu usturoi şi mentă.
2. Forma contrasă a termenului *sayyidat* („doamnă“), folosit în mai toate ţările arabe ca modalitate de adresare a femeilor din diverse medii sociale.

cutremurat inima atunci, nu înseamnă că trebuia să se cutremure lumea întreagă. Au uitat cu toții de tine, băiatul meu! Ai fost tot ce au avut ei mai drag, iar acum nu-și mai aduc aminte de tine decît la sărbători, cînd se duc la cimitir. Te-au uitat cu toții. Fiecare își vede de treburile lui. Numai tu, Khadiga, ai inima și sufletul mamei tale! Într-o zi însă te-au sfătuit și pe tine să te liniștești. Așa n-a fost așa! Dar să nu vorbesc cu păcat! A ținut doliu așa cum se cuvine. Lui Kamal nu i se poate reproșa nimic. Trebuie să fii îngăduitoare cu copiii! Acum, el este și primul, și ultimul tău băiat! Ți-a albit părul și ai ajuns ca o umbră! Așa zice *umm* Hanafi. Ți s-au dus și sănătatea, și tinerețea! Te apropii de cincizeci de ani, iar el nu împlinise nici douăzeci. Sarcina, pofta, nașterea, alăptatul, iubirea și speranțele... Și pe urmă s-a stins totul... Oare stăpînul o fi scăpat de gînduri? Trebuie să-l lași în pace! Tristețea bărbaților e altfel decît a femeilor. Așa mi-ai spus atunci, mamă – Allah să-ți vegheze odihna de veci în rai! Sufletul mi se sfîșie cînd văd cum se întoarce la vechile lui năravuri, ca și cînd Fahmi n-ar fi murit sau ca și cînd amintirea lui s-ar fi stins pentru totdeauna. Ba mă mai dojenește și pe mine cînd vede că mă copleșește durerea. Nu i-a fost tată așa cum i-am fost eu mamă? „Sărmană Amina, nu te gîndi la lucrurile astea! Dacă am judeca toate inimile după inima de mamă, am ajunge să credem că toate celelalte sînt de piatră... El este bărbat și tristețea bărbaților este altfel decît a femeilor. Dacă bărbații s-ar lăsa pradă durerilor care-i năpădesc, umerii lor s-ar prăbuși sub povara grijilor... Cînd îl vezi trist, tu trebuie să-i risipești gîndurile... El este reazemul tău, sărmana mea fată..." Glasul acela duios s-a săvîrșit fără să plîngă aproape nimeni pentru el, căci inimile erau copleșite de altă durere. Martor înțelepciunii ei stă noaptea aceea cînd l-ai văzut cuprins de disperare, lăsîndu-se pradă durerii, nemaiputîndu-și stăpîni plînsul. În noaptea aceea ai dorit cu adevărat ca el să rămînă teafăr, chiar dacă ar

fi fost să-l uite pe Fahmi pentru totdeauna. Dar ce, parcă tu nu uiți cîteodată? Și, la urma urmei, există lucruri mult mai cumplite. De pildă, faptul că tu mai trăiești, deși dorința ta de viață s-a risipit de mult. Asta-i viața! Așa se zice! Iar tu nu faci decît să repeți ce spune lumea și să încerci să crezi că așa este. Cum de-ai fost în stare într-o zi să te superi pentru că Yasin a îndrăznit să-și continue viața obișnuită? Liniștește-te! Răbdare și credință! Lasă-te în paza lui Allah, *umm* Fahmi, fiindcă tot ceea ce ți se întîmplă cu voia lui este... Să știi că voi fi mama ta, fiule, toată viața, iar tu vei rămîne copilul meu...

Domnul Ahmad se trezi cu noaptea în cap, cînd frămîntatul aluatului era în toi. Se întinse și începu să caște, cu gemete și mormăieli prelungite care vădeau nemulțumirea și sîcîiala. Apoi se ridică în capul oaselor și-și frecă picioarele, dezmorțindu-le. *Ghilbab*-ul alb, întins pe spinarea arcuită, era umed din pricina transpirației. Își mișcă de cîteva ori capul într-o parte și-n alta, ca și cînd s-ar fi străduit să alunge apăsarea indigestiei. Apoi se lăsă ușor să alunece pe podea și se împletici spre baie, unde îl aștepta dușul rece. Era singurul lucru care îi înviora trupul, redîndu-i echilibrul și liniștea sufletului. Se dezbrăcă și se vîrî sub stropii reci, depănîndu-și în minte întîmplările zilei trecute. Inima îi tresări la amintirile reînviate de acele răcoroase ale apei. „Ce-ai zice dacă ți-aș propune să privești puțin înapoi, către iubitele de odinioară? îl ispitise Ali Abd el-Rahim. Nu poți să trăiești așa la nesfîrșit! Doar te cunosc mai bine decît toată lumea!" Să se încumete din nou la acel ritm de viață? Au trecut cinci ani fără să aibă curajul să-l reia! I se dedicase cu smerenie sinceră lui Allah sau, mai bine zis, se gîndise la asta, temîndu-se s-o exprime cu glas tare! Sau a fost numai o intenție, fără să se angajeze la penitență? Nu-și mai aduce aminte și nici nu vrea să-și aducă. Un om la cincizeci și cinci de ani nu mai este un copil! Dar ce s-a întîmplat cu el? De ce i s-au amestecat și încîlcit gîndurile? Întocmai ca în ziua

cînd l-au invitat din nou să bea sau ca atunci cînd i-au propus să-i însoţească pentru a asculta iarăşi glasul cîntăreţei. De fapt, cedase cu uşurinţă şi pretindea că nu putuse să-i refuze. Oare va răspunde afirmativ şi ultimei invitaţii? S-a întîmplat vreodată minunea să învieze vreun mort pentru că s-a ţinut doliu după el? Sau ne-a poruncit Allah să ne prăpădim şi noi cînd i-am pierdut pe cei dragi? Un an întreg a dus-o în doliu şi abstinenţă! Simţea că se prăbuşeşte dacă mai rabdă. Un an întreg în care n-a pus strop de băutură pe limbă, n-a ascultat un cîntec şi n-a rostit o vorbă de duh. A început să albească! În anul acela a început să-mi albească părul! Se întorsese la băutură şi la petreceri mai mult pentru prietenii săi care renunţaseră la distracţii din respect pentru durerea lui. Cît adevăr şi cîtă minciună încape aici? Se întorsese la băutură pentru cei trei prieteni, dar şi din pricina slăbiciunilor lui. Cei trei prieteni se deosebeau mult de ceilalţi, deşi nu-i putea reproşa nimănui nimic. Ceilalţi fuseseră şi ei trişti pentru durerea care-l lovise, dar pe lîngă întîlnirile cu el, lipsite de orice haz, începuseră să meargă şi acolo unde puteau să-şi mai răcorească sufletele. Nu le poate reproşa nimic! Doar cei trei, care-i erau şi cei mai dragi, nu se apropiaseră de nimic, împărtăşind suferinţa lui. Încetul cu încetul, ai cedat ispitei, întorcîndu-te la unele lucruri, dar nici n-ai vrut să auzi de femei, socotindu-le un păcat prea mare. Este adevărat că nici ei n-au insistat prea mult. Foarte tare te-ai însingurat şi te-ai înnegurat! Nici vorbă să te înduplece solul Zabidei! Te-ai ferit pînă şi de *umm* Maryam cu demnitate şi hotărîre, chiar dacă a trebuit să înduri amărăciuni pe care nu le cunoscuseşi înainte. Ai crezut că n-o să te mai întorci niciodată. „Cum ai mai putea să stai în braţele unei femei, cînd Fahmi zace în întunericul ţărînii? Cîtă nevoie de milă avem cînd sîntem slabi şi amărîţi! Poţi foarte bine să ţii doliu atîta vreme cît eşti sigur că n-o să mori mîine!“ Cine rostise vorbele astea chibzuite? Sau Ali Abd el-Rahim, sau Ibrahim

el Far, căci Muhammad Iffat-Bek nu poate fi atît de înţelept. Mi-a refuzat el rugămintea şi şi-a măritat fata cu un necunoscut. Pe urmă mi-a rîs în nas, sărutîndu-mă. Îşi ascunde mînia pentru că-i e milă să mi-o arate, aşa cum făcea altădată. Un prieten adevărat! Ţi-aduci aminte cum a plîns la cimitir alături de tine? Şi tot el ţi-a zis după o vreme: „Mă tem că o să îmbătrîneşti, dacă n-o să te hotărăşti să renunţi la tristeţea asta... Haidem la bac!“. Şi cînd a observat că şovăi, a insistat: „Fie şi numai pentru o vizită nevinovată... N-o să te arunce nimeni cu forţa în braţele femeilor...“ Am fost destul de trist – Allah mi-e martor! Odată cu el a murit o parte imensă din mine! A murit cea mai mare speranţă a mea de pe lumea asta! Cine ar putea să-mi reproşeze răbdarea şi osteneala de a duce viaţa de odinioară? Chiar dacă mai rîde, inima mea e rănită. Oare cum or mai fi arătînd toate acele femei? Ce s-o fi întîmplat cu ele în aceşti cinci ani? Cinci ani nesfîrşiţi!

Sforăitul lui Yasin a fost primul lucru care îl întîmpină pe Kamal cînd se trezi şi nu se putu abţine să nu-l strige – mai mult pentru a-l sîcîi. Nu-l slăbi pînă ce Yasin nu-i răspunse, chiar dacă o făcu mîrîind, tînguindu-se şi protestînd îndărătnic. Îşi răsuci trupul masiv, făcînd să scîrţîie patul din toate încheieturile, apoi deschise ochii înroşiţi şi oftă.

N-avea nici un motiv să se grăbească, de vreme ce nici unul dintre ei nu putea merge la baie înainte de a ieşi tatăl. Folosirea băii de la etajul întîi devenise destul de incomodă, de cînd se hotărîse, cu cinci ani în urmă, mutarea tuturor dormitoarelor la etajul de sus. Jos nu mai rămăsese decît salonul şi un hol de trecere cu puţină mobilă. Yasin şi Kamal nu se bucuraseră cîtuşi de puţin la gîndul că vor locui la acelaşi etaj cu tatăl lor, dar nu avuseseră de ales şi se văzuseră nevoiţi să respecte rînduiala de a nu mai călca pe la primul etaj, decît atunci cînd veneau musafiri. Yasin închise din nou ochii; nu ca

să doarmă – nici n-ar mai fi fost cu putință acest lucru –, ci pentru că în mintea lui se ivise un chip care-i stîrnise imaginația... O față rotundă, albă ca fildeșul, și doi ochi negri... Maryam! Se lăsă în mreaja viselor, fiind convins că sînt un narcotic mult mai plăcut decît somnul.

Cu cîteva luni în urmă nu-și mai amintea nimic despre ea, ca și cînd nici n-ar fi existat. Pînă într-o seară, cînd a auzit-o pe *umm* Hanafi spunîndu-i femeii tatălui său: „Ai aflat, stăpînă? *Sitt* Maryam a divorțat și s-a întors la mamă-sa". În clipa aceea și-a adus din nou aminte de Maryam, de Fahmi și de povestea cu soldatul englez – prietenul lui Kamal – al cărui nume îl și uitase. Pe urmă și-a adus aminte și de atracția ciudată față de ea, din zilele acelea și ele uitate, de cînd s-a răspîndit vestea scandaloasă. Pe neașteptate, au început să-i joace înaintea ochilor imagini stranii, ca o reclamă luminoasă pe care se succedau rapid cuvinte disparate și frînturi de frază: „Maryam... Vecină cu tine... Perete-n perete... Divorțată... Cu istorie... Și încă ce istorie! Bucură-te!" Foarte curînd după aceea, și-a dat seama cu spaimă de enormitatea gîndului care-l frămîntă; asocierea lui Maryam cu amintirea lui Fahmi l-a abătut și l-a îndurerat, îndemnîndu-l să închidă această portiță! S-o închidă bine și să se căiască – dacă există căință – pentru acest gînd, fie el trecător. După aceea, drumurile li s-au încrucișat din nou și hotărîrea lui Yasin a început să se clatine. Trecea pe stradă, însoțită de mama ei, în El-Muski. Ochii li s-au întîlnit întîmplător, dar imediat ce s-au recunoscut au schițat zîmbete, neobservate de trecători, dar cu un efect scînteietor în mintea lui Yasin. A tresărit. La început de surpriza recunoașterii, apoi datorită impresiei puternice pe care o lăsau chipul acela de fildeș, contrastînd puternic cu ochii negri rimelați cu *kuhl*[1], și trupul fremătînd de

1. Fard pentru ochi, preparat pe bază de sulfură de antimoniu, folosit mai ales de femeile din Egipt pentru a-și colora în negru sprîncenele, genele și marginile pleoapelor.

tinerețea ce îi amintea de Zeinab. Și-a continuat neliniștit drumul, năpădit de imagini triste. După cîțiva pași a coborît la cafeneaua lui Ahmad Abdo, copleșit de o amintire care i-a readus teama în suflet. A văzut cu ochii minții chipul lui Fahmi, în toate detaliile trăsăturilor lui. L-a văzut mișcîndu-se și l-a auzit vorbind. Pornirea și entuziasmul i s-au potolit cu încetul, pentru ca în cele din urmă să se stingă de tot, lăsînd în locul lor o amărăciune adîncă. Trebuie să uite totul! Dar de ce?

Și-a pus din nou aceeași întrebare și peste un ceas, și peste cîteva zile, iar răspunsul a fost mereu același: Fahmi! Dar ce au avut unul cu celălalt? Într-o zi, poate că s-ar fi logodit cu ea. Și de ce n-a făcut-o? N-a fost de acord tată-său! Doar atît? Cel puțin acesta a fost motivul... Apoi a urmat scandalul cu englezul, cînd și-a pierdut și ultima rază de speranță. Ultima rază? Da! Fiindcă el uitase probabil totul sau renunțase definitiv la ea. Da! Și, la urma urmei, ce legătură a fost între ei? Nici o legătură! Dar... Dar ce? Tu, ca frate... N-ai nici un fel de îndoială? Nu! Nici cea mai mică îndoială! Oare fata merită? Bineînțeles! Și chipul, și trupul... Atunci de ce mai stai pe gînduri?

A urmărit-o de cîteva ori de la fereastră. Pe urmă a urcat pe terasă. Acolo a văzut-o de mai multe ori...

Dar, de fapt, de ce a divorțat ea? Din pricina păcatelor soțului? În cazul acesta, este fericită că a divorțat. Sau din pricina năravurilor ei? Căci atunci divorțul este spre norocul și fericirea lui.

— Hai, scoală-te, că te prinde iar somnul! insistă Kamal.

Yasin căscă, trecîndu-și degetele butucănoase prin părul răvășit.

— Ce norocos ești cu vacanța asta lungă...

— Însă m-am trezit înaintea ta.

— Așa e. Dar dacă ai chef, poți să-ți continui somnul...

— După cum bine vezi, nu mai am chef de dormit.

— Cum îl chema pe soldatul acela englez... prietenul tău de demult? întrebă Yasin pe neașteptate, rîzînd fără noimă.

— Păăi... Jolyon!

— Exact, Jolyon!

— Dar ce te-a apucat de mă-ntrebi?

— Nimic! Așa...

Nimic? Ce lucruri fără sens rostim! Nu era Yasin mai potrivit pentru ea decît Jolyon? Cel puțin pentru că Yasin se afla aici, pe cînd Jolyon era un străin... Parcă Maryam are tot timpul un zîmbet tainic pe față... N-o fi văzut că ieși întruna pe terasă? Cum să nu! Și adu-ți aminte de Jolyon... Nu-i ea femeia căreia să-i scape ceva! Ți-a răspuns și la salut... Prima dată a întors capul și a zîmbit... A doua oară a rîs de-a binelea... A treia oară a făcut semn, prevenitoare, spre terasele din jur. După asfințit urc iarăși. Oare să fie prea mare îndrăzneala? Jolyon nu cumva i-a făcut semn din stradă?

— Cînd eram copil, îi iubeam foarte tare pe englezi, și uite cum am ajuns să-i urăsc acum...

— Și Saad, eroul tău, a plecat să le cîștige prietenia...

— Jur pe Allah că-i voi urî, chiar dacă ar fi să rămîn singurul care o face!

Se uitară unul la altul fără să mai scoată o vorbă, căci auziseră lipăind papucii tatălui, care se întorcea în dormitor mormăind niște formule religioase.

Yasin se dădu jos din pat și o luă căscînd spre baie.

Kamal se întoarse pe o parte, apoi se întinse relaxat pe spate și-și puse mîinile sub cap, privind în gol. Ra's el-Barr[1] o să te întîmpine fericit. Un înger ca tine nu poate rămîne în Cairo, să-l pîrjolească soarele dogoritor. Toate firicelele de nisip vor tînji după atingerea tălpilor tale. Și apa, și aerul vor fi încîntate să-ți mîngîie trupul.

1. Stațiune de pe litoralul mediteranean al Egiptului, situată la est de Delta Nilului, în imediata ei vecinătate.

O să-mi povestești despre plajă și despre splendoarea ei cu bucurie și nostalgie în ochi; o să privesc în ei scrutător, încercînd să văd cum arată locurile care te-au putut fascina atît atît și de ce au meritat fericirea de a te întîlni. Cînd oare te întorci? Cînd am să pot auzi din nou glasul tău mîngîietor? Cum o fi oare plaja? Aș vrea atît de mult să știu! Se spune că acolo e lumea libertății; că oamenii se întîlnesc în brațele valurilor și că iubirile se numără ca firele de nisip. De un singur lucru sînt sigur: o mulțime de oameni se vor bucura privindu-ți chipul. În timp ce eu... Inima mi se strînge, tînguindu-se de pe acum din pricina așteptării chinuitoare. Cum aș putea să uit surîsul tău și vorbele abia murmurate: „Mîine plecăm... E minunat la Ra's el-Barr!". După cum n-aș putea să uit nici amărăciunea cu care am primit vestea despărțirii, vestea pe care tu, neștiutoare, ai rostit-o cu ochii scînteind de bucurie. A fost ca otrava ascunsă într-un buchet de flori parfumate. Cît de mult invidiez nisipul și apa care te vor atinge și care se vor bucura de mîngîierea ta. N-ai văzut cît de trist eram cînd ți-ai luat rămas-bun? Nu, n-ai observat nimic! Nu pentru că aș fi fost unul dintre cei mulți, ci pentru că tu, iubita mea, nu vrei să vezi nimic. Nimic nu reușește să-ți atragă atenția. Tu parcă ai fi o ființă stranie, care se ridică deasupra lumii, cu ochii țintă peste un tărîm ce nu ne este cunoscut. Stăteam față în față – două extreme: tu o făclie arzînd de fericire, eu o cenușă de deznădejde și mîhnire. Tu te bucuri de o libertate totală sau te supui, poate, unor legi care sînt dincolo de înțelegerea noastră. Totul mă atrage spre tine cu o putere neobișnuită, mai presus de voința mea. Ai găsit oare pe plajă o libertate de care nu te-ai putut bucura în vilele din El-Abbasiyya? Nu, jur pe tot ce am mai scump, tu nu ești ca celelalte făpturi. În parcul palatului tău și pe stradă rămîn urmele parfumate ale pașilor tăi, iar în inimile prietenilor sădești numai speranțe... Tu ești o fată fără seamăn, pe care Orientul a primit-o în dar

din altă lume, în noaptea predestinării. Cui vei mai împărți bucuria, cînd apa mării va oglindi imaginea ta, cînd toate privirile te vor admira? Orașul, în absența ta, este rai pustiit de tristețe și singurătate; parcă ar fi martorul ultimelor clipe din viața cuiva. Priveliștile și monumentele orașului nu se adresează sufletului. Pentru mine sînt ruinele acestei lumi sau amintirile ei într-un mormînt faraonic nedescoperit încă. Nu există un loc în Cairo unde aș putea găsi alinare și mîngîiere. Totul mă apasă; uneori îmi pare că sînt captiv într-o temniță fără ieșire, alteori într-un labirint. Ce ciudat! Oare apropierea ta îmi dădea o speranță pe care depărtarea mi-a răpit-o? Nu, iubita mea, dar la fel ca o speranță, adăpostul la umbra ta îmi oferă liniște și răcoare, chiar dacă mă sprijin pe un vis. Oare pe cel care aspiră să se înalțe către bolta întunecată a cerului îl încălzește faptul că luna strălucește deasupra celeilalte fețe a pămîntului? Nicidecum, chiar dacă nu puterea asupra lumii o caută el. Eu nu doresc viața decît cu ce are mai profund și mai îmbătător în ea, chiar dacă m-ar face să sufăr cumplit. Și dacă ești cu mine în fiecare secundă, aceasta se datorează creaturii aceleia minunate numită memorie. Nici nu am știut ce miracol e, înainte să te întîlnesc pe tine. Și astăzi, și mîine, și întotdeauna, fie că te vei afla lîngă mine, fie că vei fi la capătul lumii, în mintea mea vor stărui ochii tăi negri, sprîncenele arcuite, chipul brun-auriu, gîtul grațios și silueta ta mlădioasă. Pari întotdeauna învăluită în mister; aerul din jurul tău e veșnic înmiresmat ca un buchet de iasomie. Voi păstra această imagine cît voi trăi; cîndva se vor prăbuși toate piedicile și ființa iubită va fi a mea, numai a mea... Altfel, ce sens ar avea această viață și la ce bun să mai dorești veșnicia? Să nu pretinzi niciodată că ai cunoscut esența vieții dacă nu ai iubit cu adevărat. Auzul, văzul și gustul, prietenia și triumful sînt bucurii neînsemnate pentru cel a cărui inimă a fost inundată de dragoste la prima vedere. Cînd pleoapele mi s-au închis pentru prima oară peste imaginea ei, am înțeles că este un sentiment care va

...datoul veșnic. Într-o astfel de clipă se nasc cu adevărat ...rfletele și se cutremură pământul. Doamne, nu mai sînt ...a... Pieptul îmi înăbușă inima, tainele vrăjii sînt vecine ...u nebunia, desfătarea strălucește pînă ce se topește în ...durere, strunele sufletului fac să răsune melodia neștiută, ...ngele meu urlă, cerînd ajutor fără să știe de cine vrea ...ă se apere, orbul și-a redobîndit lumina ochilor, ologul ...leargă, iar cel pierdut s-a întors la viață... Te-am implo...at cu gînd, pe tot ce am mai scump, să nu mai pleci ...niodată. Tu, Doamne, ești în cer ceea ce este ea pentru ...ine pe pământ... Sînt convins că viața pe care am trăit-o ...pînă acum n-a fost decît un preludiu în așteptarea ei. ...Faptul că nu am murit cînd am fost mic, că m-am înscris ...la liceul Fu'ad I[1], că primul om cu care m-am împrietenit ...a fost Husein, atîtea și atîtea... doar ca s-o întîlnesc într-o ...zi pe ea la palatul Șaddad. Ce întîmplare! Inima aproape ...că mi zboară din piept cînd mi-aduc aminte. Eram cufundat ...într-o discuție aprinsă cu Husein, cu Ismail și cu Hasan, ...cînd ne-a ajuns la urechi un glas ca un cîntec duios. M-am ...întors uluit. Cine să fie tînăra? Cum este posibil ca o ...fetișcană să dea buzna peste niște băieți străini? Dar am ...renunțat imediat să-mi mai pun întrebări și am uitat de ...toate obiceiurile... Eram în fața unei făpturi care nu putea ...să fi venit din lumea asta. Aveam impresia că toți o ...cunoșteau, în afară de mine. „Prietenul meu Kamal... ...Sora mea Aida...“ În noaptea aceea am aflat de ce m-am ...născut, de ce n-am murit, de ce m-a împins destinul în ...El-Abbasiyya, spre Husein și palatul familiei Șaddad. ...Cînd s-a întîmplat asta? Nu-mi mai amintesc aproape ...nimic. Era parcă într-o duminică: ziua de odihnă la ...școala franceză unde învăța ea, și s-a întîmplat să fie și ...sărbătoarea musulmană a Nașterii Profetului[2]. Dar ce

1 Liceu din Cairo cu o reputație deosebită; purta numele primului suveran al Egiptului modern, Fu'ad I (1917-1936).

2. Ziua nașterii profetului Muhammad (12 *rabi' el-awwal* 570) – sărbătoare musulmană importantă.

importanță mai are data? Tot farmecul calendarului constă în iluzia revenirii unei întîmplări, deși nimic nu se mai poate întoarce cu adevărat. O să cauți cu rîvnă data aceea și n-o să poți spune despre ea decît că a fost la începutul celui de-al doilea an de liceu, într-o toamnă, prin octombrie sau noiembrie, cînd a vizitat Saad regiunea Es-Sa'id[1] și înainte de cel de-al doilea exil al său... O să-ți răscolești memoria, o să cauți mărturii și întîmplări, agățîndu-te de ele ca un înecat de un fir de iarbă, încercînd să redobîndești o fericire pierdută, să întorci niște zile care s-au dus pentru totdeauna. Dacă i-ai fi întins mîna cînd ți-a prezentat-o, așa cum ai fost ispitit s-o faci, ți-ar fi răspuns cu același gest și ai fi putut s-o atingi. Din cînd în cînd te gîndești la momentul acela cu un sentiment

1. În cursul lunilor iulie-decembrie 1921, cînd Adli Yakan a condus cabinetul ministerial care a purtat tratative cu guvernul britanic asupra viitorului relațiilor anglo-egiptene, Saad Zaghlul a vizitat o serie de regiuni ale țării, printre care și partea de sud a Egiptului (Es-Sa'id), vrînd să atragă atenția asupra sprijinului de care se bucura din partea poporului egiptean; aceste vizite s-au soldat cu incidente și în cele din urmă ministrul de interne Abd el-Khaliq Sarwat le-a interzis. Dîndu-și seama de popularitatea deosebită de care se bucura Saad Zaghlul și de consecințele care decurgeau din aceasta pentru viața politică a Egiptului, generalul Allenby – înaltul comisar britanic în Egipt – a convins guvernul britanic să-l expulzeze pe acesta; autoritățile britanice de ocupație au interzis o întrunire a lui Saad Zaghlul cu partizanii săi, programată pentru ziua de 23 decembrie 1921, și i-au cerut să renunțe la activitatea politică și să se autoexileze în satul natal; în fața protestului său și a hotărîrii de a continua lupta, în ziua de 23 decembrie 1921 el a fost arestat și transportat în portul Suez, de unde a luat calea celui de-al doilea exil – între Aden, insulele Seychelles, Gibraltar și Europa – care a durat pînă la 17 septembrie 1923, cînd i s-a îngăduit să revină în patrie.

de îndoială, ca și cum ea n-ar fi o făptură omenească și n-ar putea fi atinsă... Și astfel s-a risipit clipa ca un vis, așa cum s-au scurs și zilele... Apoi s-a apropiat de prietenii tăi și a stat de vorbă cu ei foarte firesc, în vreme ce tu te ghemuiseși pe scaunul din chioșc, tulburat și nedumerit, apăsat de obiceiurile din cartierul El-Husein[1]. Acestea or fi deprinderile palatelor sau un dar al Parisului, unde își petrecuse zeița ta copilăria? Pluteai amețit de susurul glasului ei melodios, fascinat de fiecare cuvînt care-și lua zborul de pe buzele ei. Atunci n-ai înțeles că în clipa aceea ai renăscut și că vei intra în viața ta cea nouă cu spaimă și lacrimi. „Astă-seară ne ducem la El-Ghandura[2]“, ai auzit-o ca prin vis. „Îți place Munira el-Mahdiyya?“ a întrebat-o Ismail zîmbind. A șovăit o clipă, așa cum îi stă bine unei domnișoare, apoi a răspuns: „Îi place mai mult mamei“. Husein, Ismail și Hasan au discutat apoi despre Munira, despre Sayyid Darwiș, despre Salih și despre Abd el-Latif el-Banna. Pe neașteptate, ai auzit glasul acela melodios întrebînd: „Dar ție, Kamal, îți place Munira?“. Ți-aduci aminte de întrebarea aceea neașteptată? Ți-aduci aminte cît de cristalin îi era glasul? Pentru tine n-au fost vorbe, ci cîntec și vrajă care s-au cuibărit în adîncul sufletului tău pentru a rămîne acolo veșnic – murmur de val închis într-o scoică pe care nu-l auzea nimeni, în afară de tine. Ți-aduci aminte cum ai tresărit? Parcă cineva nevăzut s-a hotărît să-ți rostească numele. Ai sorbit dintr-o suflare toată fericirea, iar după aceea ai fi vrut să strigi în gura mare după ajutor: „Ascundeți-mă!“. Pe urmă ai îngăimat ceva, nu-ți mai aduci aminte ce. A mai rămas cîteva clipe, apoi și-a luat rămas-bun și s-a îndepărtat.

Cartier cairot din jurul moscheii cu același nume.

2. Numele unui teatru muzical cairot, foarte popular prin deceniul al treilea, unde prezentau spectacole cei mai renumiți cîntăreți egipteni ai vremii.

Privirea caldă a ochilor ei negri îi sublinia nu numai frumusețea, ci și îndrăzneala izvorîtă dintr-o încredere și siguranță care-ți inspirau cumva teamă, îmbiindu-te și alungîndu-te în același timp. Frumusețea ei fascina; n-am reușit însă niciodată să-i pătrund esența și nici să-i găsesc un termen de comparație – de multe ori am avut impresia că ar fi umbra unei vrăji. Pentru ce o iubesc? Nu găsesc răspuns; de altfel, cred că toată această poveste este o enigmă. Întîmplările pălesc cu fiecare zi ce trece, numai amintirile alcătuite din frînturi – locuri și nume, gesturi și prieteni, fragmente de conversații – au rămas pentru totdeauna pecetluite în inima mea, care se zbate în nesiguranță, întrebîndu-se mereu: oare dincolo de toate acestea a existat viață? Oare înainte de ele a fost o vreme în care inima mea nu cunoștea iubirea, iar chipul ei minunat lipsea din sufletul meu? Să te fi tulburat într-atît fericirea, încît să tînjești după trecutul anost care s-a dus pentru totdeauna, sau tristețea te-a copleșit, făcîndu-te să-ți dorești liniștea pierdută? Inima ți se zbuciumă întruna, căutîndu-și echilibrul în hățișul încîlcit al gîndurilor. N-ai putea găsi oare salvarea în natură, în știință sau în artă? Inima ți s-a trezit revărsînd prinos de generozitate. Voi, oameni, iubiți sau muriți! Acesta este secretul tău, care face să-ți joace în ochi flacăra tainică a iubirii. Ești atît de mîndru de înălțarea ta deasupra tuturor; îți pare că te afli pe puntea acoperită cu florile fericirii, ce te leagă direct de ceruri. Cînd rămîi uneori singur cu tine, te strivește umilința la gîndul lumii înguste, mărginite și searbede în care trăiești. Doamne! Cum se naște sufletul meu din nou! Iubirea este tiranică; se ridică mîndră și oarbă deasupra tuturor valorilor, făcînd să strălucească numai chipul zeiței tale. Toate virtuțile omenești nu o pot face mai mult decît perfectă și toate defectele ei nu-i pot micșora cu nimic farmecul! Un cusur pare încă o podoabă în coroana ei de perle care îți trezește admirația. Ai putea, oare, s-o disprețuiești pentru că s-a ridicat împotriva

tradițiilor sacre? Dimpotrivă, revolta ei disprețuiește și neagă toate tradițiile! Te întrebi deseori ce dorești de la dragostea ta. Răspunsul este întotdeauna același: să o iubesc! Trebuie numai să te bucuri de viața nouă care a izbucnit în sufletul tău, fără să te întrebi ce se află dincolo de ea. Nimic nu poți spera și nimic nu se află dincolo de ea! Numai tradițiile te fac să te gîndești la căsătorie. Deosebirile de vîrstă și de clasă fac din căsătorie – în cazul tău – un țel imposibil de atins. Căsătoria n-ar face decît să coboare iubirea ta din sfere înalte pe pămîntul convențiilor. Ce ți-a dăruit zeița dragostei tale? – te-ar putea întreba un cusurgiu. Răspunde-i fără șovăire: un zîmbet îngeresc și numele tău rostit de buzele ei, plimbarea ei prin parc la răstimpuri, ivirea sa dimineața devreme în mașina care o conduce la școală, chipul ei care-ți umple visele ziua și noaptea. Apoi sufletul tău plin de speranțe nebune te întreabă: este oare imposibil ca un zeu să se intereseze de adoratorul lui? Răspunde-i fără să te lași amăgit de speranțe mincinoase: sînt mulțumit dacă va rosti numele meu cînd se va întoarce...

— Fuga la baie! Ai întîrziat!

Luat prin surprindere, Kamal se uită perplex la Yasin, care continua să se frece cu prosopul pe cap. Sări imediat pe podea, dîndu-și la iveală trupul lung și deșirat. Se privi îndelung în oglindă, studiindu-și capul uriaș cu fruntea bombată și nasul proeminent, care parcă i-ar fi fost săpat în granit. Apoi își luă prosopul de pe tăblia patului și plecă încovoiat spre baie.

Domnul Ahmad terminase cu rugăciunea și acum îl implora pe Allah cu glas tare să-i călăuzească fiii pe calea cea bună și să apere cele două case de tot ce-i rău. Între timp, Amina pregătise masa. Veni la stăpîn și-l invită cu glasul ei blînd să poftească la micul dejun. Trecu și pe la dormitorul băieților și repetă invitația.

Cei trei își ocupară locurile obișnuite în jurul tăvii. În timp ce întinse mîna spre una din lipii, stăpînul rosti

basmala[1], anunţînd începerea mesei. Îl urmă Yasin, apoi Kamal, în vreme ce mama stătea, ca de obicei, lîngă platoul cu vase. Înfăţişarea celor doi fraţi te făcea să te gîndeşti la buna-cuviinţă şi la supunere. Inimile lor se eliberaseră însă de teama pe care o încercau pînă nu demult în prezenţa tatălui; Yasin pentru că împlinise douăzeci şi opt de ani, ceea ce îi asigura avantajele vîrstei şi garanţii împotriva umilinţelor, iar Kamal pentru că împlinise şaptesprezece ani, iar şcoala îi împrumuta şi ea ceva din prestigiul ei. Tatăl trebuia acum să treacă cu vederea greşelile neînsemnate. În orice caz, în ultimii ani observaseră cu toţii o scădere sensibilă a severităţii şi asprimii tatălui lor. Dacă ani îndelungaţi nu le fusese îngăduit să scoată o vorbă în timpul mesei, acum îndrăzneau să lege scurte conversaţii. Uneori se grăbeau să răspundă la întrebările tatălui chiar cu gura plină. Nu mai părea ceva neobişnuit dacă Yasin i se adresa cu dezinvoltură, spunîndu-i, de pildă:

— L-am văzut ieri pe Ridwan la bunicu-său acasă. Vă transmite salutări şi vă sărută mîna...

Stăpînul nu mai considera această îndrăzneală o necuviinţă. Ba socotea potrivit chiar să-i răspundă:

— Domnul să-l aibă în pază!

La această discuţie a intervenit chiar şi Kamal, întrebînd politicos:

— Cînd poate Ridwan, după lege, să se întoarcă la tatăl său?

— Cînd împlineşte şapte ani..., îi răspunse stăpînul, în loc să-l repeadă, ca altă dată: „Puşchea pe limbă-ţi, fiu de cîine!".

1. Prescurtare a formulei *Bi-ismi Allah ar-rahman ar-rahim* – „În numele lui Allah cel milostiv şi bun" –, care se rosteşte în împrejurări foarte diferite; ea apare, de asemenea, la începutul unor lucrări scrise şi este afişată, foarte des, în magazinele comerciale.

Asta era o schimbare importantă în relaţiile obişnuite dintre el şi tatăl lui. Kamal a făcut într-o zi socoteala şi a constatat că tatăl său îl ocărise ultima dată cam cu vreo doi ani în urmă, adică la un an de la începutul dragostei lui, devenită acum moment de referinţă pentru toate întîmplările vieţii. Dîndu-şi seama că prietenia lui cu tineri ca Husein Şaddad, Hasan Selim şi Ismail Latif impunea o sporire a cheltuielilor, pentru a putea lua parte la distracţiile lor nevinovate, Kamal se plînsese mamei şi o rugase să intervină pe lîngă stăpîn pentru a mai adăuga ceva la banii săi de buzunar. Nu-i era nici ei prea uşor să i se adreseze într-o chestiune ca asta, dar după moartea lui Fahmi devenise aproape indiferentă la felul cum o trata stăpînul, aşa încît şi-a luat inima în dinţi şi i-a vorbit despre prietenia băiatului lor cu fiii unor oameni de vază, care însemna o cinste pentru el. Stăpînul s-a făcut foc atunci; l-a chemat pe Kamal în camera lui şi a început să se burzuluiască la el:

— Crezi că eu sînt la cheremul tău şi al prietenilor tăi? Blestemat să fie şi tată-tău, şi tatăl lor!

Kamal a ieşit mult mai dezamăgit decît se aştepta, închipuindu-şi că lucrurile se vor opri aici, dar a doua zi, la micul dejun, s-a trezit cu tată-său cerîndu-i detalii despre noii lui prieteni. Cînd a auzit numele Husein Abd el-Hamid Şaddad, l-a întrebat cu interes:

— E din El-Abbasiyya prietenul tău?

I-a răspuns afirmativ, simţind că i se taie răsuflarea.

— L-am cunoscut pe bunicul lui, pe Şaddad-Bek, a zis stăpînul înduplecat. Tatăl băiatului, Abd el-Hamid Bek, parcă a fost expulzat din ţară din pricina legăturilor cu hedivul Abbas, nu-i aşa?

Kamal a răspuns din nou afirmativ, făcînd eforturi disperate să-şi ascundă emoţia puternică pe care i-o stîrnise discuţia despre tatăl zeiţei sale. Şi-a amintit anii petrecuţi de familia ei la Paris, unde ea crescuse sub înrîurirea Oraşului Luminilor. Consideraţia pentru tatăl

său i-a crescut dintr-odată, aflînd că l-a cunoscut pe bunicul Aidei şi socotind această cunoştinţă o vrajă care îl lega – fie şi la o asemenea distanţă – de sursa strălucirii sentimentelor lui. Curînd după aceea, mamă-sa i-a adus vestea cea bună – tatăl a fost de acord să-i dubleze banii de buzunar. Din ziua cu pricina n-a mai auzit nici o ocară: fie pentru că n-a mai comis nimic care să-i atragă mînia tatălui, fie pentru că acesta socotea în sfîrşit că a venit timpul să nu-l mai umilească.

Kamal se opri în balcon alături de mamă-sa, petrecîndu-l cu privirea pe domnul Ahmad, care îi saluta cu gravitate şi amabilitate pe vecinii ieşiţi în stradă: frizerul Hasanein, *hagg*[1] Darwiş – vînzătorul de *full*[2], lăptarul El-Fuli, Buyumi – vînzătorul de răcoritoare şi Abu Sari' – proprietarul micului bufet. Apoi se întoarse în dormitor, unde îl găsi pe Yasin dichisindu-se ca de obicei în faţa oglinzii. Se aşeză pe canapeaua dintre cele două paturi şi începu să studieze, cu un zîmbet îngăduitor în priviri, trupul mătăhălos al fratelui său şi faţa lui rumenă şi bucălată. Nutrea pentru Yasin o dragoste sinceră, ca pentru un frate mai mare, numai că ori de cîte ori îl cerceta atent, avea impresia că se află în faţa unui „animal domestic bine hrănit"; şi asta în ciuda faptului că lui îi datora primul contact cu muzica poeziei şi cu secretele literaturii. Se întrebase deseori – el, care vedea în iubire esenţa vieţii şi spiritului –, cum ar arăta Yasin îndrăgostit şi de fiecare dată îl pufnea rîsul. Într-adevăr, ce-ar putea avea în comun cu dragostea acest burdihan uriaş, acest

1. Rostirea egipteană a cuvîntului *hadjdj* – „hagiu, pelerin" –, adresat, mai ales în limbajul familiar, persoanelor care au luat parte la ritualul pelerinajului la locurile sfinte de la Makka, dar şi acelora care au intenţia sau cărora li se urează pur şi simplu să facă pelerinajul (fem. *hagga*).
2. Un soi de bob, preparat în diverse feluri, servind ca aliment de bază în Egipt pentru majoritatea populaţiei.

muntean de carne sau această privire lascivă şi ironică? Îi inspira pentru el un dispreţ atenuat de afecţiune şi bunăvoinţă. Alteori însă, mai ales cînd trecea prin crize de nehotărîre şi deznădejde, îl invidia cu adevărat. Odinioară avusese impresia că Yasin ar putea fi pasionat de poezie, clasîndu-l, în ierarhia lui de copil, pe unul din tronurile înalte ale culturii şi artei. Acum, cînd şi-a dat seama că nu era decît un cititor superficial, care se limita la lectura de la ora cafelei, frunzărind cîteva pagini din *Hamasa*[1] sau dintr-o povestire oarecare înainte de a pleca la cafeneaua lui Ahmad Abdo, hotărîse că Yasin trebuie să rămînă cît mai departe de înaltul tron al culturii. O viaţă searbădă, lipsită atît de strălucirea dragostei, cît şi de dorinţa cunoaşterii. Cu toate astea, nu putea să nu simtă pentru el acea afecţiune fraternă. Însă cu totul altele înseamnă sentimentele lui pentru Fahmi. Văzuse în el idealul iubirii şi inteligenţei, chiar dacă acum considera nivelul lui Fahmi depăşit de propriile aspiraţii înalte. Cîndva mai avusese îndoieli, dar acum era încredinţat că o fată ca Maryam nu este în stare să stîrnească în sufletul cuiva o dragoste adevărată, ca aceea care îi luminează lui viaţa. Şi-a dat seama acum şi de faptul că studiile juridice, spre care se simţise atras Fahmi, nu suportă comparaţie cu acea cunoaştere umanistă la care aspiră el cu tot sufletul. Privea totul în jurul său cu un ochi contemplativ şi critic, însă în momentul în care ajunse în pragul uşii tatălui său, simţi că i se înmoaie genunchii. Stăpînul i se păru un zeu înspăimîntător, stînd cu picioarele adunate sub el pe un tron de neatins.

— Tu eşti astăzi un adevărat mire! Astăzi sărbătorim una dintre victoriile tale, nu-i aşa? Dacă n-ai fi atît de slăbănog, n-aş avea să-ţi reproşez nimic...

— Mie-mi place aşa, zise Kamal zîmbind.

1. Titlul unei vestite antologii poetice medievale întocmite de Abu Tammam (804-845).

Yasin aruncă o ultimă privire imaginii lui din oglindă, apoi își așează *tarbuș*-ul pe cap, înclinîndu-l cu grijă spre dreapta, pînă ce marginea lui ajunse la sprînceană.

— Acum ești măgar mare, cu bacalaureatul luat, îi zise el apoi, după care rîgîi. Mănîncă și odihnește-te pe săturate, că doar ești în vacanță. Ce te-a apucat să citești în vacanță mai mult decît în timpul anului școlar? Doamne, nu vreau s-aud nici de slăbănogeală, nici de slăbănogi! Apoi continuă, în timp ce ieșea pe ușă cu pămătuful de muște în mînă: Nu uita să-mi alegi și mie o poveste bună... ușor ca *Pardaillan* sau *Fausta*, de Michel Zévaco[1]. Ce părere ai? S-a dus timpul cînd îmi cereai să-ți turui un capitol dintr-un roman... Acum cerșesc eu o carte de la tine.

Kamal se bucură cînd rămase în sfîrșit singur și se ridică, întrebîndu-se: Cum aș putea oare să mă îngraș, cînd inima nu contenește să îmi dea ghes? Nu-i plăcea să-și facă rugăciunea decît atunci cînd rămînea singur – o rugăciune semănînd cu lupta sfîntă, la care participa cu inima, cu mintea și cu spiritul. Se străduia să-și păstreze conștiința neîntinată, sancționîndu-și orice păcat... Implorările de la sfîrșitul rugăciunii însă erau pentru ea și numai pentru ea...

1. Michel Zévaco (1860-1918) – jurnalist, romancier, eseist și regizor francez cu vederi anarhiste și anticlericale (n.r.).

3

Abd el-Mun'im: În curte avem mai mult loc decît pe terasă. Hai să dăm capacul puțului la o parte... Să vedem ce-o fi în el...

Na'ima: O să se supere mama... și mătușa... și bunica...

Osman: N-o să ne vadă nimeni...

Ahmad: Puțul este blestemat... Cine se uită în el moare...

Abd el-Mun'im: Ridicăm capacul și privim de la distanță... (Apoi strigînd la ceilalți:) Hai să coborîm...

Umm Hanafi (blocînd ușa terasei): Mai terminați cu urcatul și coborîtul! Ați zis să urcăm pe terasă și am urcat... Ați zis să coborîm în curte și am coborît... Iar să urcăm pe terasă și-am urcat... Ce vreți să faceți în curte? Jos e mai cald.... Aici, de bine, de rău mai e o adiere... Și pe urmă, acum apune soarele...

Na'ima: Vor să ridice capacul puțului ca să vadă ce e în el...

Umm Hanafi: Le chem acum pe *sitt* Khadiga și pe *sitt* Aișa... acum... îndată...

Abd el-Mun'im: Na'ima e o mincinoasă... Nu ridicăm nici un capac... Nici nu ne apropiem de puț... Ne jucăm puțin prin curte și pe urmă urcăm iar pe terasă... Tu să stai aici pînă cînd ne întoarcem...

Umm Hanafi: Să stau aici? Nu trece nimeni de mine! Allah să vă îndrume pe calea cea bună! Nu există în toată casa un loc mai frumos decît terasa! Uitați-vă la grădina asta!

Muhammad: Apleacă-te să călărim pe spinarea ta...

Umm Hanafi: Ajunge cu călăritul... Mai caută-ţi şi altă joacă... Doamne! Doamne! Ia uitaţi-vă la iasomie şi la glicină! Uitaţi-vă la porumbei!

Osman: Eşti urîtă ca o bivoliţă... Şi mai şi puţi...

Umm Hanafi: Allah să fie milostiv cu tine! Am năduşit alergînd după voi...

Osman: Lasă-ne să ne uităm la puţ, măcar un pic...

Umm Hanafi: Puţul e plin de *ifriţi*[1], de spiriduşi... De aia l-am astupat...

Abd el-Mun'im: Mincinoaso! N-am auzit aşa ceva nici de la mama, nici de la mătuşa...

Umm Hanafi: Pentru că numai eu ştiu adevărul... Eu şi stăpîna cea mare... I-am văzut cu ochii noştri... Am aşteptat pînă ce au intrat şi-am aruncat capacul de lemn peste gura puţului, iar deasupra am pus pietre... Să nu mai pomeniţi de puţ! Şi mai bine rostiţi împreună cu mine: „În numele lui Allah cel milostiv şi bun!".

Muhammad: Apleacă-te să călărim pe spinarea ta!

Umm Hanafi: Mai bine uitaţi-vă la glicină şi la iasomie! Voi nici n-aveţi aşa ceva! La voi pe terasă nu sînt decît găini şi berbeci pe care-i îngrăşaţi pentru sărbătoare[2]...

Ahmad: Bee! Bee! Bee!

Abd el-Mun'im: Adu-ne o scară să ne urcăm pe iasomie!

Umm Hanafi: Doamne! Ocrotitorule![3] Jucaţi-vă pe pămînt, *măi copii*, nu în cer!

1. Demoni sau spiriduşi invizibili care, conform credinţei populare arabe, ar trăi în apropierea oamenilor şi s-ar amesteca în viaţa lor, de obicei pentru a le face rău.
2. Sărbătoarea mare sau „sărbătoarea sacrificiului" (*'id al-adha*) din ziua a zecea a ultimei luni a anului musulman, cu care se încheie ritualul pelerinajului la Makka. Musulmanii sacrifică în această zi oi, împart carne la săraci şi organizează petreceri în familie.
3. Unul dintre cele nouăzeci şi nouă de epitete (aşa-numitele „nume sublime") ale lui Allah.

Ridwan: Noi avem pe balcon şi în salon ghivece cu trandafiri roşii, albi şi cu garoafe...

Osman: Iar noi avem doi berbeci şi multe găini...

Ahmad: Bee! Bee! Bee!

Abd el-Mun'im: Eu merg la *kuttab*[1]... Care dintre voi mai merge la *kuttab*?

Ridwan: Eu ştiu pe de rost *El-Hamd*[2]!

Abd el-Mun'im: *El-Hamd!* Fleacuri!

Ridwan: Taci! Cum vorbeşti aşa, doar nu eşti păgîn!

Abd el-Mun'im: Asta ne spune monitorul pe stradă...

Na'ima: Ţi-am zis de o mie de ori să nu mai repeţi vorbele lui urîte!

Abd el-Mun'im (adresîndu-se lui Ridwan): Tu de ce nu locuieşti cu tatăl tău, cu unchiul Yasin?

Ridwan: Stau cu mama...

Ahmad: Şi unde-i mama ta?

Ridwan: La bunicul celălalt...

Osman: Şi unde este celălalt bunic al tău?

Ridwan: În El-Gamaliyya... Stă într-o casă mare, cu salon...

Abd el-Mun'im: Şi de ce stă mama ta într-o casă şi tatăl tău în altă casă?

Ridwan: Mama locuieşte cu bunicul de acolo şi tata cu bunicul de aici...

Osman: Şi de ce nu stau în aceeaşi casă, aşa cum stau tata şi mama?

Ridwan: Soarta! Aşa zice bunica cealaltă...

Umm Hanafi: Ei, acum sînteţi mulţumiţi; aţi insistat atîta, pînă ce v-a spus... Doamne, ce copii! Nu există forţă şi putere în afara lui Allah... Milostiviţi-vă de el şi fugiţi la joacă!

1. Şcoli organizate pe lîngă moschei, în care copiii învăţau de la o vîrstă foarte timpurie Coranul şi deprindeau o serie de ritualuri, alături de însuşirea unor rudimente de scriere, citire şi gramatică.
2. Denumire populară a surei *Al-Fatiha* – prima sură coranică.

Ahmad: Vorbește și bivolița...
Muhammad: Hai, apleacă-te, să călărim pe spinarea ta!
Ridwan: Uitați-vă! O păsărică s-a așezat pe glicină...
Abd el-Mun'im: Aduceți-mi o scară și v-o prind...
Ahmad: Sst! Vorbește încet, că se uită la noi și înțelege ce spunem...
Na'ima: Ce frumoasă eee! Cred că o cunosc! E păsărica pe care am văzut-o ieri la noi, pe frînghia de rufe...
Ahmad: Aia e tocmai în Es-Sukkariyya! Nu știe ea drumul pînă la bunicu'...
Abd el-Mun'im: Ce prost ești! Păsărica poate să vină în zbor din Es-Sukkariyya pînă aici și să se și întoarcă pînă seara...
Osman: Familia ei este acolo și a venit aici în vizită la rude.
Muhammad: Apleacă-te odată ca să încalec pe spinarea ta... Dacă nu vrei, încep să plîng pînă mă aude mama...
Na'ima: Haideți mai bine să jucăm „potîrnichea"[1]...
Abd el-Mun'im: Ba hai să ne luăm la întrecere...
Umm Hanafi: Dar să nu vă prind că începe iarăși cearta între cîștigător și înfrînt...
Abd el-Mun'im: Taci din gură, bivolițo!
Osman: Muu! Muu!
Muhammad: Eu intru în întrecere călare... Apleacă-te ca să încalec...
Abd el-Mun'im: Unu... doi... trei!

Domnul Ahmad Abd el-Gawad îi întîmpină pe musafiri cu multă căldură și rămase cu ei toată dimineața. Apoi se așează în capul mesei, la care luară loc Ibrahim Șawkat, Khalil Șawkat, Yasin și Kamal. După ospăț îi invită pe cei doi gineri în dormitor și se întreținu cu ei cordial, chiar dacă atitudinea lui solemnă, pe care o afișa întotdeauna

1. Joc de copii, asemănător cu șotronul.

în relațiile sale cu familia, îi obliga pe cei doi la o politețe exagerată. Nu putea să se poarte cu ei altfel, cu toate că Ibrahim Șawkat, soțul Khadigăi, era aproape de-o vîrstă cu el.

In sfîrșit, veni și rîndul copiilor; se apropiară în ordinea vîrstei și sărutară mîna bunicului: mai întîi Na'ima – fiica Aișei, apoi Ridwan – băiatul lui Yasin, după aceea Abd el-Mun'im – fiul Khadigăi și în continuare Osman – primul băiat al Aișei, Ahmad – al doilea băiat al Khadigăi și, ultimul, Muhammad – mezinul Aișei. Stăpînul le oferi tuturor ciocolată și *malban*[1] și încercă să împartă zîmbetele și mîngîierile astfel încît să nu-l nedreptățească pe vreunul dintre nepoți. Cum în cameră nu se afla nici unul dintre copiii lui, își îngădui să fie mai puțin rezervat și numai că le strînge mîna cu căldură, ca „între bărbați", îi ciupi ușor de obrajii îmbujorați și îi sărută pe frunte, glumind cu fiecare și mîngîindu-i pe rînd. Și cu toate că Ridwan era favoritul lui, nu lăsă nici o clipă să se vadă acest lucru.

De cîte ori se întîlnea cu unul dintre nepoți, îl cerceta cu interes și o curiozitate deosebită, străduindu-se să deslușească trăsături moștenite de la părinți și bunici la fiecare dintre aceste vlăstare gălăgioase, cărora părinții nu le insuflaseră respectul pentru el și cu atît mai puțin teama față de el. Era fermecat de frumusețea Na'imei, de părul și grația ei și de ochii albaștri, în parte dobîndite de la Aișa, în parte de la neamul Șawkat. Osman și Muhammad promiteau să se facă la fel de frumoși; luaseră de la tatăl lor ochii mari, ușor bulbucați, cu privirea adîncă și calmă. Abd el-Mun'im și Ahmad, băieții Khadigăi, aveau cu totul alte trăsături; este adevărat că împrumutaseră tenul familiei Șawkat, dar aveau ochii mici și frumoși moșteniți de la mama și de la bunica lor, iar năsucurile lor amenințau de pe acum să ajungă din urmă nasul Khadigăi sau, mai

1. Tip de dulciuri egiptene, preparate în casă.

exact, pe al bunicului lor. Privindu-l pe Ridwan, nu puteai să-ți dorești un copil mai frumos. Avea ochii negri, bine conturați – ochii frumoasei Haniyya –, pielea de fildeș a familiei Iffat și nasul drept al lui Yasin; fața micuțului îl fascina cu adevărat pe domnul Ahmad. Trecuse multă vreme de cînd copiii lui se agățau de el, așa cum făceau astăzi nepoții, fără ca lor să le fie teamă și fără ca el să simuleze severitatea. Cum a trecut timpul! Yasin, Khadiga, Fahmi, apoi Aișa și Kamal! Își aduce perfect aminte cum îi gîdila la subsuori și îi purta pe umeri. Oare ei își mai amintesc? A fost așa demult! Na'ima, în ciuda zîmbetului senin, pare sfioasă și cuviincioasă. Ahmad, în schimb, se încumetă să mai ceară ciocolată și *malban*, în vreme ce Osman așteaptă nerăbdător răspunsul, iar Muhammad se repede și înșfacă ceasul de aur și inelul cu olmaz din *tarbuș*-ul bunicului. Khalil Șawkat abia reuși să i le smulgă, după multe insistențe. În unele momente, stăpînul se simțea foarte încurcat; aproape că nu știa cum să reacționeze la gesturile neașteptate ale nepoților, care îl asaltau din toate părțile.

Spre seară, stăpînul plecă la prăvălie, lăsîndu-i pe ceilalți membri ai familiei adunați în salon, simțindu-se în sfîrșit în largul lor. Salonul de la etajul de sus fusese mobilat cu canapelele și rogojinile de la etajul de dedesubt, iar de tavan atîrna un felinar mare. Devenise locul obișnuit unde se întîlneau, la vremea cafelei, toți cei rămași în casa veche. Multă vreme domnise liniștea în el și niciodată nu fusese ticsit ca acum. Cînd se pierdu și dîra de colonie din urma stăpînului, atmosfera se înseninâ: izbucniră glasuri și rîsete, începu veselia. Salonul își redobîndi ca prin farmec înfățișarea de odinioară: Amina se așeză pe canapea, cu picioarele strînse sub ea și cu vasele de cafea dinainte, Khadiga și Aișa luară loc pe canapeaua de vizavi, iar Yasin și Kamal pe sofa, mai la o parte. După plecarea stăpînului, veniră la ei Ibrahim și Khalil; primul se așeză la dreapta soacrei, al doilea la stînga ei.

Allah să binecuvînteze mîinile care ne-au oferit astăzi cea mai savuroasă și cea mai plăcută mîncare! i se adresă Ibrahim curtenitor soacrei sale. Apoi continuă, măsurîndu-i cu ochii lui ușor bulbucați și indiferenți pe cei din jur, ca și cînd ar fi rostit un discurs: Aperitivele calde! Aah, aperitivele calde! *Tawagin*-urile! Ce minune! *Tawagin*-urile sînt minunea acestei case! Pregătirea lor în cuptor în oalele de pămînt înăbușite! Ăsta-i secretul! Asta-i măiestria! O adevărată minune! Mai arătați-mi alte *tawagin*-uri ca astea din care ne-am înfruptat astăzi!

Khadiga îi urmări cuvintele cu multă atenție și rămase pentru cîteva clipe descumpănită, fără să-și dea seama dacă se cuvine să sprijine elogiile soțului său sau să protesteze pentru că se simțea nedreptățită. Îi lăsă pe ceilalți să l aprobe, apoi nu se mai putu stăpîni și se amestecă și ea în vorbă, înțepată ca întotdeauna:

- E un lucru bine cunoscut și nu cred că e cazul să-l mai întărească nimeni. Numai că eu aș vrea să-ți reamintesc și ție că te-ai ghiftuit de nenumărate ori cu astfel de aperitive care n-au fost cu nimic mai prejos decît cele de astăzi!

Aișa, Yasin și Kamal zîmbiră cu subînțeles, în vreme ce Amina – stînjenită de observația Khadigăi – se străduia să găsească o formulă cu care să-i mulțumească și lui Ibrahim și să o împace și pe fiica ei.

— *Hanem*[1] Khadiga are dreptate, interveni Khalil Șawkat. Nu trebuie să uiți, frate, calitățile deosebite ale *tawagin*-urilor pregătite de ea; de altfel, rezultatele se văd pe noi toți...

— Nici nu mi-a trecut prin cap să-i contest acest merit, zise Ibrahim, uitîndu-se cînd la soția lui, cînd la soacră-sa, cu o figură încurcată prin care-și cerea iertare. Eu nu

1. Formă a cuvîntului turcesc *hanum* („doamnă"), intrat în limbajul familiar egiptean în variantele *hanim*, *hanum*, *hanem*.

vorbeam însă decît despre marea maestră. Apoi adăugă rîzînd: Oricum, nu lăudam meritele mamei mele, ci meritele mamei tale. Făcu o pauză, pînă se potoli rîsul stîrnit de vorbele sale, şi continuă discuţia, adresîndu-se soacrei: Să ne întoarcem la *tawagin*-uri. Dar n-am vrut să mă refer doar la ele... Pentru că, de fapt, nici celelalte mîncăruri n-au fost mai puţin savuroase... Cartofii umpluţi, *mulukhiyya*[1], orezul condimentat, cu ficăţei şi pipote, legumele umplute... Ca să nu mai vorbim de puii graşi... Apropo, cu ce-i hrăneşti, mamă-soacră?

— Cu *tawagin*-uri îi hrăneşte! răspunse Khadiga ironică.

— O să am de îndurat multe pentru că am recunoscut meritele altora, dar Allah este milostiv şi iertător... Acum ce-o fi o fi, dar se cuvine să ne rugăm ca să avem numai bucurii şi să le tot sărbătorim. Felicitări pentru bacalaureat, *si*[2] Kamal! Şi aşteptăm cu nerăbdare licenţa!

Amina se îmbujoră de emoţie şi-i răspunse cu recunoştinţă în glas:

— Abd el-Mun'im şi Ahmad să-ţi aducă numai bucurii! Tot aşa şi *si* Khalil – să aibă parte numai de bucurii de la Na'ima, Osman şi Muhammad! Apoi adăugă, întorcîndu-se spre Yasin: Şi Yasin, de la Ridwan!

Kamal trăgea cu coada ochiului cînd la Ibrahim, cînd la Khalil cu un zîmbet statornic pe buze, pentru a-şi ascunde plictiseala acelei conversaţii stînjenitoare pentru el. Buna-cuviinţă îl obliga să participe sau cel puţin să asiste la ea. Ibrahim vorbeşte cu beatitudine despre mîncare, ca şi cînd ar fi tot la masă... Mîncare... mîncare... mîncare. De ce atîta veneraţie pentru mîncare? Bărbaţii

1. Legumă comună (*Corchorus olitorius* sau *Olus judaicum*), cultivată mai ales în Egipt, din care se prepară o supă groasă.
2. Termen comun de adresare în dialectul egiptean – formă contrasă din *sayyid* („domn"), alături de *sidi* („domnul meu") şi *sidna* („domnul nostru").

aceştia ciudaţi nu se schimbă deloc, deşi anii continuă să curgă peste ei. Ibrahim este la fel ca în ziua în care l-am văzut prima oară, chiar dacă în curînd va împlini cincizeci de ani. Doar sub ochi şi la colţurile gurii i s-au ivit nişte riduri fine, abia vizibile. Privirea sa calmă şi grea nu i-a pierdut gravitatea, ci mai degrabă indiferenţa. Şi nu i-a albit nici un fir de păr – nici pe cap şi nici în mustaţa cărunţită. E destul de robust, dar deloc puhav. Cei doi fraţi seamănă foarte bine, cu excepţia cîtorva detalii nesemnificative, cum ar fi tunsoarea: Khalil are părul lung şi lins, iar Ibrahim este tuns scurt. Altfel, amîndoi sînt sănătoşi şi indiferenţi ca o statuie. Îmbrăcaseră costume de mătase albă, îşi scoseseră haina şi rămăseseră în cămaşă, lăsînd să se vadă butonii strălucitori de aur. O înfăţişare distinsă! În decursul celor şapte ani, de cînd se uniseră cele două familii, i se ivise de mai multe ori prilejul să rămînă cu unul sau cu celălalt, dar niciodată nu reuşise să încropească o discuţie mai de Doamne-ajută. Oricum, n-are nici un motiv să-i ponegrească! Dacă n-ar fi fost aşa cum sînt, nu s-ar fi potrivit atît de bine cu surorile lui! Din fericire, disprețul nu exclude afecţiunea. Se părea că discuţia despre *tawagin* nu se terminase; Khalil Şawkat tocmai se pregătea să adauge ceva.

Fratele meu Ibrahim a avut perfectă dreptate... Să trăiască mîinile care au pregătit o astfel de masă demnă de toată lauda!

Amina se simţea măgulită, mai ales că nu avea în fiecare zi parte de laude şi de multe ori suferise, tînjind după un cuvînt frumos pentru osteneala ei îndelungată în slujba casei şi a familiei. De multe ori şi-a dorit o vorbă bună din partea stăpînului, dar cum el era nespus de zgîrcit cu laudele, nu avusese parte de mulţumirea asta decît rareori – şi atunci doar în treacăt, fără multă insistenţă. Din pricina aceasta, laudele celor doi fraţi o înduioşaseră cu adevărat.

— Mă tem că exageraţi, *si* Khalil, încercă ea să se apere, vădit stînjenită. Aveţi o mamă care mă întrece... Iar cine s-a obişnuit cu bucatele pregătite de dînsa nu-şi mai doreşte altceva...

În vreme ce Khalil continua să laude priceperea şi îndemînarea soacrei, ochii lui Ibrahim întîlniră privirea încremenită a Khadigăi, care părea gata de atac.

— Dar mai sînt şi unii care-s de altă părere, mamă-soacră..., i se adresă el Aminei, zîmbind victorios.

Yasin pricepu primul la cine face aluzie şi chicoti. Amina zîmbi, stăpînindu-şi cu greu rîsul şi lăsînd capul în jos, ca şi cum ar fi privit în poală. Doar Khadiga rămase în continuare împietrită şi aşteptă pînă cînd se termină furtuna.

— Nu de la mîncare a început gîlceava noastră, aşa cum bine ştii, zise ea cu ostentaţie, ci de la dreptul meu de a fi stăpînă în propria casă... Şi eu n-am nici o vină!

Îşi reamintiră cu toţii de neînţelegerile dintre Khadiga şi soacra ei, apărute în primul an de la căsătorie din pricina bucătăriei. Khadiga voise să aibă bucătărie separată, astfel încît să nu mai fie sub controlul soacrei şi la dispoziţia întregii familii. Cearta ameninţase să dezbine unitatea familiei Şawkat şi, în curînd, ştirile rele au ajuns şi în Bayna el-Qasrein. Toţi au aflat, în afara domnului Ahmad; n-avusese nimeni curajul să-i vorbească de aşa ceva, nici despre primul scandal, nici despre cele care au urmat. Khadiga şi-a dat seama din clipa cînd a izbucnit rivalitatea că trebuie să se bizuie numai pe forţele proprii. Soţul ei era aşa cum îl caracterizase – „un adormit" care nu se putea hotărî să fie nici alături de ea, nici împotriva ei. De fiecare dată cînd insista pe lîngă el ca să-şi obţină un drept, îi răspundea mai mult în glumă: „Nu vreau să am dureri de cap, *sitt*..." N-o sprijinea, dar nici n-o ţinea în frîu. Aşa încît a intrat în luptă singură, ridicînd capul împotriva bătrînei venerabile cu o îndrăzneală neaşteptată şi cu o îndărătnicie de neînduplecat. Soacra a fost destul de contrariată de impertinenţa fetei care îşi făcuse un

rost în lume numai datorită ei şi astfel s-a încins vrajba. I-a reproşat, bineînţeles, că dacă n-ar fi fost ea, n-ar fi ajuns în vecii vecilor să se mărite cu un bărbat din neamul Şawkat. Khadiga şi-a mai stăpînit mînia, dar a rămas neclintită în hotărîrea de a-şi dobîndi ceea ce socotea a fi dreptul ei. În acelaşi timp, a evitat să facă uz de limba ei ascuţită; nu atît pentru recunoştinţa pe care i-o purta bătrînei, cît de teama că aceasta s-ar putea plînge domnului Ahmad. A făcut tot ce i-a stat în putinţă ca s-o instige şi pe Aişa la nesupunere, dar sora ei s-a eschivat – nu din dragoste pentru soacră-sa, ci mai degrabă din dorinţa de a nu avea bătăi de cap, chiar dacă nu-i prea convenea nici cu tutela bătrînei asupra tuturor. Khadiga s-a năpustit cu ocările asupra Aişei, acuzînd-o că e slabă şi trîndavă. A continuat lupta cu o îndărătnicie sporită, fără nici o şovăială, pînă ce soacră-sa n-a mai fost în stare să-i ţină piept şi a consimţit să-i acorde „ţigăncii" de noră-sa dreptul de a avea bucătărie proprie. Nu însă înainte de a se fi zborşit la fiul cel mare: „Treaba ta! Eşti un bleg! N-ai fost în stare s-o pui la punct, te-ai lins pe bot de mîncarea mea pentru totdeauna!". Khadiga şi-a văzut visul împlinit. Şi-a redobîndit vasele de aramă din zestrea ei, iar Ibrahim i-a aranjat bucătăria aşa cum i-a cerut ea. A pierdut în schimb afecţiunea cu care soacră-sa o înconjurase din vremea cînd era în leagăn. Amina nu a suportat să le ştie supărate şi a aşteptat pînă ce s-au mai liniştit apele, după care a intervenit pe lîngă bătrînă, reuşind să le domolească şi să le împace. Dar n-a fost decît o împăcare fragilă, căci curînd după aceea a izbucnit iarăşi rîca. Şi iarăşi a urmat împăcarea, şi din nou cearta şi tot aşa... Fiecare arunca vina asupra celeilalte. Amina trebuia să cadă la mijloc descumpănită, iar Ibrahim rămînea un spectator neutru, ca şi cînd chestiunea nu l-ar fi privit şi pe el. Iar dacă uneori catadicsea să se amestece, se mulţumea să repete nişte sfaturi vagi, fără să-i pese prea mult nici de dojenile mamei, nici de învinuirile soţiei. Dacă n-ar fi fost

Amina cu afecțiunea și delicatețea ei, bătrîna i s-ar fi plîns cu siguranță domnului Ahmad. Așa încît și-a vărsat focul numai în discuțiile nesfîrșite cu cei din familie și cu vecinii, mărturisind că alegerea Khadigăi pentru fiul ei fusese cea mai mare greșeală pe care o săvîrșise în viață și că merită din plin să tragă ponoasele.

— Dar, dacă nu mă trădează memoria, tu nu ți-ai cerut doar dreptul despre care vorbești, ci ai spus o mulțime de vrute și nevrute..., comentă Ibrahim vorbele Khadigăi, cu un zîmbet care ar fi trebuit să aibă darul de a o îmblînzi.

Însă Khadiga își înălță capul acoperit cu o basma cafenie și se burzului la soțul ei ca o furie:

— Și de ce, mă rog, să te trădeze memoria? îl întrebă cu ironie. Ca și cînd ai avea cine știe ce gînduri și preocupări care să te obosească într-atît încît să te trădeze memoria! Ce bine ar fi dacă toată lumea ar putea să fie așa de liniștită cum ești tu și ar avea numai gîndurile tale! Nu te-a trădat deloc memoria, *si* Ibrahim! Mai degrabă m-a trădat pe mine... De fapt, eu nu i-am negat priceperea și îndemînarea mamei tale. N-a fost vorba de așa ceva! Eu îmi cunosc – slavă lui Allah! – toate îndatoririle și știu să mă achit de ele cît mai corect, dar mie nu mi-a plăcut să stau în casă ghemuită ca un arici și să aștept să mi se aducă mîncarea ca la hotel. În plus, n-am suportat să dorm sau să mă distrez toată ziua – așa cum le place altora să facă – și să aștept ca alții să ducă în cîrcă toate poverile casei...

Aișa pricepu imediat la cine face aluzie prin cuvîntul „altora", dar o lăsă să-și ducă vorba pînă la capăt.

— Tu poți să faci ce te taie capul, dar lasă lumea în pace! replică ea cu calm și înțelegere. Acum ce te mai deranjează? Ești stăpînă, ți-ai dobîndit independența... Acum e rîndul Egiptului! Trebăluiești peste tot de cum se crapă de ziuă pînă la căderea nopții: și la bucătărie, și la baie, și pe terasă... Te ocupi în același timp și de mobile, și de găini, și de copii... Biata Suwaydan, slujnica, nu mai

îndrăznește să se apropie de ușa apartamentului vostru ca să ia în brațe vreun copil de-al tău... Doamne ferește! Dar nu pricep de ce atîta trudă, cînd ar fi de-ajuns și mai puțina!

Khadiga răspunse cu o mișcare a bărbiei, stăpînindu-și un zîmbet ce dovedea că găsise în cuvintele Aișei motive de mulțumire.

Unii oameni au fost creați ca să fie stăpîni, alții ca să fie sclavi..., se amestecă și Yasin în vorbă.

Hanem Khadiga este o gospodină model, numai că-și uită neglijează dreptul la odihnă, interveni Khalil Șawkat, îmbind astfel încît să i se vadă incisivii încălecați.

La fel zic și eu! aprobă Ibrahim Șawkat vorbele fratelui său. I-am spus asta de mai multe ori, dar m-am făcut păgubaș, ca să nu mai am dureri de cap.

Kamal se uită la mamă-sa, care tocmai umplea pentru a doua oară ceașca lui Khalil. Îi veni în minte chipul tatălui său, asociat cu amintirile samavolniciei lui, și i se ivi un zîmbet pe buze.

- Parcă ți-ar fi teamă de ea! zise el, uitîndu-se nedumerit la Ibrahim.

- Eu evit necazurile cît timp pot să găsesc o cale de scăpare, spre deosebire de sora ta, care caută cu tot dinadinsul necazurile, chiar dacă le-ar putea ocoli! răspunse bărbatul, clătinînd din cap.

- Auziți judecată! izbucni Khadiga. Tu eviți să stai treaz ori de cîte ori găsești o cale ca să dormi! continuă apoi provocatoare.

— Khadiga! strigă mamă-sa, mustrînd-o din ochi.

— Toată ziua avem zîzanii de-astea! zise Ibrahim, bătînd-o ușor pe soacră-sa pe umăr. Bine că ai și dumneata prilejul să asiști la ele...

Yasin se mișcă intenționat, pentru a atrage atenția asupra sa, și privi cînd la Khadiga – robustă și planturoasă –, cînd la Aișa – slăbănoagă și firavă – și conchise, ca și cînd ar fi vrut să protesteze:

— Spuneaţi că biata Khadiga ar trudi fără încetare din zori şi pînă în noapte. N-aş zice că se vede. Mai degrabă aş crede că ea se distrează şi că Aişa asudă!

— Şi cine-ar putea să fie cel mai invidios, dacă-i vorba de invidie? întrebă Khadiga, desfăcîndu-şi larg degetele în faţa lui.

Vorbele astea nu erau deloc pe placul Aişei. În ochii ei albaştri şi senini se ivi o undă de protest. Ignorînd ţinta observaţiei lui Yasin, se porni să-şi apere fragilitatea, cu invidie în glas:

— Nu mai e la modă să fii gras! Cînd o văzu pe Khadiga întorcîndu-se mirată spre ea, continuă: Sau, cel puţin, sînt în pas cu moda şi cei subţiri...

— E la modă să fii subţire pentru cine nu se poate îngrăşa! îi răspunse Khadiga cu ironie.

Inima lui Kamal tresări, căci în minte i se ivi o altă siluetă mlădioasă. Imaginea începu să-i danseze în faţa ochilor cuprinsă de beţia unei muzici astrale, iar el pluti pe aripile visului uitînd de sine, de locul în care se afla şi de cei din jur. Nu-şi dădu seama cît timp rătăci astfel, dar se trezi umbrit de un nor de amărăciune, ivit pe neaşteptate ca o trenă a visului, torcîndu-se din firul lui, invadîndu-l uşor ca o pînză de păianjen. Respiră adînc, plimbîndu-şi privirea visătoare peste feţele îndrăgite de demult, care păreau să se mîndrească într-un fel sau altul cu frumuseţea lor. Îşi opri privirea asupra chipului alb al Aişei, învăluit de părul blond. Cînd îşi aduse aminte că numai în urmă cu cîţiva ani simţea o plăcere teribilă să atingă cu buzele lui locul de unde sorbiseră buzele ei, îl cuprinse o sfială amestecată cu ciudă şi-şi dădu seama că orice alt tip de frumuseţe, în afara adoratei lui, nu face decît să-i stîrnească dezaprobarea, chiar dacă se bucurase cîndva de simpatia şi dragostea lui.

— Nu-mi place să văd nici un bărbat slab, darămite o femeie, reluă Khadiga firul discuţiei. Uitaţi-vă la Kamal! Ce bine-ar face dacă şi-ar da osteneala să sporească şi el

puţin în greutate! Să nu-ţi închipui, băiete, că învăţătura este totul pe lume!

Kamal ascultă zîmbind flegmatic, în vreme ce-i măsura trupul, preschimbat într-un morman de carne şi grăsime, şi faţa, într-atît de rotunjită, că nu i se mai vedeau nici măcar defectele. Era puţin surprins de beţia şi fericirea victoriei care o cuprinsese, dar nu mai avea nici un chef să comenteze observaţia ei.

- Înseamnă că-ţi plac eu..., o provocă Yasin cu ironie. Acum să nu te împotriveşti!

Îşi îndoise piciorul drept sub el, iar pe cel stîng îl întinsese pe podea. Din cauza căldurii, îşi desfăcuse *ghilbab*-ul la gît şi prin deschizătura largă a flanelei i se vedea părul negru şi des de pe piept.

Tu ai întrecut măsura cu două boabe de muştar..., îi răspunse ea, ţintuindu-l cu o privire pătrunzătoare. Şi pe urmă, ţie ţi s-a urcat grăsimea la creier şi asta-i deja altceva...

— Spune-mi şi mie cum poţi să rezişti între soţia asta a ta – în halul în care o văd – şi biata mamă-ta? îl întrebă Yasin pe Ibrahim Şawkat cu compătimire şi simpatie, abţinîndu-se să nu pufnească în rîs.

Ibrahim aprinse o ţigară, trase un fum şi-l scoase în volute pe nas, ţuguindu-şi buzele, participînd astfel la vicierea aerului din salon împreună cu fratele său, care nu-şi scotea pipa din gură decît atunci cînd vorbea.

— Mi-astup urechile, ce să fac? răspunse Khalil impasibil. Aşa m-a învăţat viaţa!

— Viaţa n-are nici un amestec în asta! i se adresă Khadiga lui Yasin cu o voce tăioasă, care trăda mînia. N-are absolut nici un amestec! Toată explicaţia este că Domnul l-a dăruit cu o fire insensibilă, semănînd cu îngheţata vîndută de *amm*[1] Badr et-Turki. Poate să se clatine şi minaretul moscheii El-Husein şi el nu mişcă un deget!

---

1 Cuvînt însemnînd „unchi din partea tatălui", utilizat în Egipt ca formă de adresare a bărbaţilor în vîrstă.

Amina îi aruncă o privire dojenitoare, care o făcu să zîmbească şi să lase capul în pămînt.

— Asta-i firea neamului Şawkat! răspunse Khalil, fălindu-se fără ostentaţie. Fire de sultani, ce să-i faci?

— Din păcate, *si* Khalil, mamă-ta nu are firea asta de sultani! zise Khadiga cu tîlc, în vremea ce rîdea pentru a atenua efectul dur al vorbelor ei.

— Soacra ta n-are pereche printre femei, să ştii! o întrerupse Amina, pierzîndu-şi răbdarea. Este o adevărată doamnă, în adevăratul sens al cuvîntului.

Ibrahim îşi întoarse capul încet, uitîndu-se de sus la soţia lui, cu licăriri mucalite în ochii bulbucaţi.

— O spune cineva din familia ei! observă el, oftînd triumfător. Allah să fie generos cu dumneata, mamă-soacră! Apoi adăugă, adresîndu-se tuturor: Aşa e! Mama e o doamnă şi, în plus, are o vîrstă care cere cruţare şi îngăduinţă... Dar soţia mea nu ştie ce-i aceea îngăduinţă...

— Eu nu mă înfurii fără motiv! izbucni Khadiga, încercînd să se apere. Nu-mi stă în fire să mă oţărăsc. Uite-i, sînt de faţă... Întreabă-i, dacă vrei...

Se lăsă tăcerea. Descumpăniţi, cei din familia ei nu ştiură ce să răspundă. Kamal însă nu se mai putu stăpîni şi scăpă un chiot, atrăgînd toate privirile spre el.

— *Abla*[1] Khadiga este cea mai îndîrjită blajină pe care am cunoscut-o, zise el.

— Sau cea mai blajină îndîrjită! comentă Yasin, prinzînd curaj. Allah ştie cum este mai potrivit!

Khadiga aşteptă pînă ce se potoli rîsul, pe urmă făcu semn spre Kamal, clătinînd din cap mustrător, şi zise:

— M-a trădat tocmai acela pe care l-am purtat mai mult în braţe. Mai mult chiar decît pe Ahmad şi pe Abd el-Mun'im!

— Dar nu cred că am spus un secret..., răspunse Kamal, ca şi cînd ar fi vrut să se disculpe.

1. Termen cu care copiii se adresează surorilor mai mari şi altor femei din familie.

Amina îşi schimbă atitudinea, luînd de data aceasta apărarea Khadigăi, aflată într-o situaţie care nu era de invidiat.

— Cei desăvîrşiţi sînt sublimi! zise ea, zîmbind.

— Aşa este! încuviinţă Ibrahim cu abilitate. De fapt, soţia mea are multe calităţi. Blestemata asta de furie care-l cuprinde pe om! După părerea mea, nu merită să te mînii pentru nimic pe lumea asta.

— Fiecare cum i-a fost norocul! zise Khadiga rîzînd. De-aia trec zilele şi tu nici vorbă să-mbătrîneşti!

— Domnul să-i ocrotească tinereţea! interveni Amina – pentru prima oară indignată. Şi lui, şi celorlalţi!

—Tinereţea?! zise Ibrahim, rîzînd mirat şi bucuros totodată de urarea soacrei.

— Patruzeci şi nouă de ani nu înseamnă nimic în familia Şawkat! adăugă Khalil cu emfază.

— Nu vorbi aşa, *si* Ibrahim. Şi hai să terminăm cu fandoselile astea! încercă Amina să pună capăt discuţiei.

Khadiga zîmbi, căci ştia prea bine temerile Aminei. În casa cea veche nu se obişnuia să se laude sănătatea în gura mare, din teama de deochi. Probabil că nici Khadiga n-ar fi îndrăznit să vorbească în gura mare despre sănătatea soţului, dacă n-ar fi trăit ultimii şase ani în mijlocul familiei Şawkat, unde nimeni nu credea în deochi şi unde se discuta, fără nici o teamă de *djinn*-i[1], despre boli şi despre moarte – lucruri care nu erau îngăduite în casa cea veche nici măcar în gînd. În plus, legăturile dintre cei doi soţi erau cu mult mai puternice decît păreau la prima vedere. Nu le ameninţa nici o vorbă şi nici o gîlceavă din lume. Soţii se potriveau de minune şi fiecare simţea în adîncul inimii că are nevoie de celălalt, cu toate defectele sale. Odată, cînd s-a îmbolnăvit Ibrahim, s-a ivit prilejul

1. Conform concepţiei musulmane şi credinţelor populare, *djinn*-ii ar fi nişte fiinţe invizibile, înzestrate cu inteligenţă, care intervin în viaţa oamenilor pentru a le provoca necazuri sau pentru a-i ajuta.

ca soția să-i arate toată dragostea și devotamentul. Este adevărat că se ciorovăiau tot timpul și principalul vinovat de această situație nu era decît Khadiga. În ciuda diplomației cu care o trata soțul, ea găsea în fiecare zi motiv de reproșuri: o dată că a dormit prea mult, altă dată că stă toată ziua în casă fără să miște un deget, altă dată că pălăvrăgește la nesfîrșit sau că nu-i pasă de scandalurile ei cu soacră-sa și tot așa. Zile în șir – așa cum spusese Aișa – nu făcea decît să-l înțepe cu vorba. Dar în pofida acestui lucru sau – cine știe? – tocmai datorită lui, căci ciondăneala are efectul ardeiului care stîrnește apetitul, sentimentele ei au rămas statornice, netulburate, asemeni curenților din adîncul oceanului, al căror curs nu-l pot schimba clocotul și furtunile de la suprafață. În plus, bărbatul nu putea să nu-i aprecieze grija deosebită pentru casă: toate camerele lună, mîncare delicioasă, veșminte dichisite, copii îngrijiți... „Știi că ești o adevărată comoară, țigăncușo?“, i-a zis el într-o zi, în glumă, în ciuda părerii mamei sale, care nu se sfia să trîmbițeze disprețul ei pentru osteneala nurorii. „Ăsta-i motiv pentru laudă pentru servitoare, nu pentru cucoane!“, a apostrofat-o ea pe Khadiga în timpul unei altercații... „Voi nu știți decît să mîncați și să beți! i-a replicat Khadiga. Dar să știi că adevăratul stăpîn al casei este cel care are grijă de ea!“ „Ți-au băgat vorbele astea în cap la voi acasă, ca să te convingă pe tine că nu ești bună decît pentru a-i sluji!“, a continuat bătrîna cu năduf. „Știu de ce ești furioasă pe mine! s-a zborșit Khadiga. Știu! Pentru că nu mai ai nici un cuvînt în casa asta! De-aia!“ „Allah mi-e martor! Domnul Ahmad Abd el-Gawad e un om tare bun, dar habar n-are ce diavoliță a zămislit..., a urlat bătrîna. Merit să fiu lovită cu papucii pentru alegerea făcută!“ „Meriți să fii lovită cu papucii..., a bombănit Khadiga, astfel încît să n-o audă. Nu te contrazic!“

— Ce fericită ești tu, Aișa! zise Yasin uitîndu-se la sora mai mică și zîmbind malițios. Tu te ai bine cu toate partidele!

Khadiga pricepu unde vrea să bată și i-o reteză scurt, ridicînd din umeri, ca și cînd ar fi vrut să pară indiferentă:

— Intrigantule! Nu știi decît să bagi zîzanie între surori!

— Eu? Allah mi-e martor, căci numai el îmi cunoaște intențiile bune...

— Niciodată n-ai avut intenții bune! replică tăios Khadiga, clătinîndu-și amenințător capul.

— Noi trăim în pace și ne călăuzim după deviza „Trăiește și lasă-i și pe alții să trăiască!“, se amestecă Khalil Șawkat, comentînd observația lui Yasin.

— Casa lui *si* Khalil este plină de veselie, continuă Khadiga cu aceeași ironie malițioasă și rînji, astfel încît i se văzură toți dinții lucioși și mărunți. Mîngîie tot timpul coardele lăutei, iar *hanem* îl ascultă sau discută din balcon cu vecinele, în vreme ce Na'ima, Osman și Muhammad se joacă trîntind scaunele și bătîndu-se cu pernele. Cîteodată mai scapă și Abd el-Mun'im și Ahmad de sub controlul meu și dau buzna în apartamentul mătușii; atunci să vezi dezastru!

— Doar atît vezi tu în casa noastră fericită? o întrebă Aișa, zîmbind.

— Cîteodată mai cînți și tu, iar Na'ima dansează! adaugă Khadiga pe același ton.

— Mie mi-e îndeajuns că vecinele și soacră-mea mă iubesc..., îi răspunse Aișa, fălindu-se.

— Eu nu mă încumet să-mi deschid inima față de femeile acelea guralive... Cît despre soacră-mea, toată lumea știe că-i plac numai lingușitorii și cei care-i cad în genunchi...

— Trebuie să ne avem bine cu toată lumea... Oameni sîntem, doar! Toate vecinele se tem de tine. Mi-au zis de mai multe ori că nu le saluți și că te ții mare... Apoi adăugă veselă către mamă-sa: Și-acum are obiceiul să le pună oamenilor porecle... Pe urmă trăncănește toată ziua și face glume pe seama lor în casă. Firește că Abd el-Mun'im și Ahmad le țin minte, le repetă cu copiii pe stradă și uite-așa se răspîndesc vorbele...

Amina rîse în barbă. La fel și Khadiga, dar încercară cu toții să se ascundă după deget.

— Cu alte cuvinte, sîntem un taraf în toată legea – cu lăutar, cu cîntăreață și dansatoare..., interveni Khalil, încercînd să tempereze discuția. Ne mai lipsesc niște voci bărbătești, dar eu îmi leg speranțele de băieții mei... Chestiunea e doar de timp!

— Nepoata dumitale, Na'ima, e o dansatoare foarte priceputǎ, într-adevăr, i se adresă Ibrahim Șawkat soacră-sii.

— Am văzut-o. E tare nostimă! aprobă Amina, rîzînd pînă ce i se îmbujoră fața palidă.

— Dar ce frumușică e! exclamă și Khadiga cu entuziasm și cu obișnuita ei afecțiune pentru cei din familie. Parcă ar fi o poză de reclamă!

— Ar fi taman nimerită de mireasă pentru Ridwan! conchise Yasin.

— Dar ea este primul nostru copil! observă Aișa rîzînd. Nu pot să uit și nici să mă prefac că nu știu... Ea este mai mare decît toți ceilalți...

— Nu pricep de ce pune lumea condiția ca mireasa să fie mai mică decît ginerele..., zise Yasin cu nedumerire și indiferență.

— N-o să fie cazul să aștepte Na'ima prea mult după mirele potrivit..., îi răspunse Amina, văzînd că nu se oferă altcineva s-o facă.

— Doamne, ce frumoasă e! exclamă Khadiga din nou. N-am mai văzut un copil așa frumos!

— Dar mamă-sa cum a fost? Pe mamă-sa n-ai văzut-o? întrebă Aișa rîzînd.

— Na'ima e mai frumoasă decît tine, orice-ai zice..., îi răspunse Khadiga, încruntîndu-se pentru a da vorbelor ei mai multă gravitate. Apoi adăugă, cu obișnuita-i ironie: Iar eu sînt mai frumoasă decît voi două la un loc...

Ei vorbesc despre frumusețe! se gîndea Kamal. Ce știu ei despre adevărata frumusețe? Se topesc după culori: albul fildeșului, aurul bănuților. Întrebați-mă pe mine ce-i

adevărata frumusețe! N-o să vă vorbesc despre culoarea boabei de cafea, nici despre ochii negri ca lemnul de tec, nici despre talia mlădioasă ca trestia! Nimic din toate astea! Sigur că toate țin de frumusețe, dar sînt numai linii, forme și culori, toate văzute numai cu ochiul! Frumusețea este cutremurul care-ți rănește inima, este viața care-ți înflorește în suflet, este extazul în care plutești, aimțind că poți atinge cerul! Vorbiți-mi despre asta, dacă puteți...

— Cum să caute femeile din Es-Sukkariyya prietenia Khadigăi? S-ar putea să aibă calități – așa cum spunea soțul ei, nu zic ba. Dar lumea mai caută și o față fermecătoare, o limbă dulce..., o sîcîi din nou Yasin cînd văzu că discuția riscă să se îndepărteze de la subiect.

Khadiga se întoarse spre el și-i aruncă o privire care parcă-l amenința: „Nu vrei deloc să fiu îndurătoare cu tine!".

— Doamne ferește! N-am știut că dau de altă soacră nici! protestă ea, oftînd adînc. Apoi reveni la celălalt subiect, lăsîndu-l pe Yasin în pace, și trecu la un ton serios: Eu n am timp de pierdut cu vizitele! Casa și copiii îmi răpesc tot timpul, mai ales că soțului meu nu-i pasă nici de casă, nici de copii!

— Nu ți-e teamă de Allah să vorbești așa? protestă Ibrahim Șawkat, apărîndu-se. Lucrurile stau în realitate altfel: cine are o soție ca a mea trebuie să stea din cînd în cînd în apărare. Trebuie să apere mobila care plesnește de-atîta lustruit, să-i apere pe bieții copii, cărora le pune în circă mai mult decît pot duce... Ultima noutate: nu știați că l-a trimis pe Abd el-Mun'im la *kuttab*, cu toate că n a împlinit nici cinci ani, sărmanul!

— Dacă ar fi să mă iau după tine, ar trebui să-l țin acasă pînă la majorat. Voi parcă ați fi certați cu știința. Nu, dragul meu! Copiii mei vor crește și vor învăța ca unchiul lor... Eu însămi repet lecțiile cu Abd el-Mun'im!

— Repeți lecțiile cu el? întrebă Yasin stupefiat.

— De ce nu? Așa cum făcea și mama cu Kamal. În fiecare seară îl pun să-mi repete ce-a învățat la *kuttab*... Apoi continuă rîzînd: Și în felul ăsta îmi mai aduc și eu aminte să scriu și să citesc, altfel mă tem că o să uit cu trecerea timpului...

Amina se îmbujoră din nou, de sfială și de bucurie. Se uită la Kamal, invitîndu-l parcă să-și amintească de nopțile de demult. Zîmbi măgulită. Khadiga să-și crească copiii, așa cum au crescut unchii lor. Să-i semene lui Kamal, care are drumul deschis către școala superioară, să-i semene lui... Oof! Simte că nu e în stare să se stăpînească. Dacă trăia, azi ar fi judecător... sau pe cale de a deveni. Ți-a vorbit de-atîtea ori despre speranțele lui! Erau de fapt și speranțele tale... și unde sînt toate astea acum? De ce n-a trăit? Chiar dacă ar fi rămas un om de rînd!

— Nu sîntem nici noi chiar așa cum vrea să zică soră-ta, i se adresă Ibrahim Șawkat lui Kamal, încercînd să se apere. Eu mi-am dat examenul de primară în 1895, iar Khalil și l-a dat în 1911. Primara, pe vremea noastră, era lucru mare... Nu era ca azi, cînd nu se mai mulțumește aproape nimeni cu ea... Noi n-am mai continuat școala, fiindcă n-am vrut să devenim slujbași sau, mai bine zis, n-am avut nevoie de o slujbă...

Kamal se stăpîni cu greu să nu zîmbească la vorbele lui Ibrahim. Ce caraghios! „Mi-am dat examenul de primară...“ Apoi îngînă cu amabilitate:

— Desigur...

Ce valoare să aibă învățătura pentru doi tauri fericiți? Am învățat, oricum, din experiența alături de ei că pot să iubesc – într-un fel sau altul – și pe cineva demn de dispreț sau să doresc binele unei ființe, chiar dacă principiile ei de viață îmi stîrnesc aversiunea. Instinctiv, însă, urăsc din adîncul sufletului siguranța asta de animal ghiftuit, sentiment ce mi-a devenit cu atît mai clar odată ce inima mi-a fost atinsă de adierea paradiziacă...

— Trăiască vechea primară! izbucni Yasin cu un entuziasm caraghios.

— În orice caz, noi sîntem partidul majorității!

Yasin se simți puțin deranjat cînd Khalil se introduse – și, implicit, îl introdusese și pe fratele său – în partidul primarei, deoarece știa că nu reușiseră s-o ducă pînă la capăt nici pe aceasta, dar se stăpîni.

— Abd el-Mun'im și Ahmad vor învăța pînă la obținerea diplomei superioare, zise Khadiga. Ei vor deschide o etapă nouă în istoria familiei Șawkat! Fiți atenți la numele astea: Abd el-Mun'im Ibrahim Șawkat și Ahmad Ibrahim Șawkat. Nu vi se pare că au ceva din rezonanța numelui Saad Zaghlul?

— Ooo, da' de unde atîta ambiție? o întrebă Ibrahim rîzînd.

— De ce nu? Ce, Saad-pașa n-a fost „vecin“[1] la Al-Așari și pe urmă a ajuns prim-ministru? Un singur cuvînt al lui face lumea să se ridice sau să se așeze! Păi asta e ceva, nu?

— Nu te-ai mulțumi dacă ar ajunge ca Adli și Sarwat[2]? o întrebă Yasin cu ironie.

— Trădătorii?! exclamă ea, ca și cînd s-ar fi rugat la Allah s-o apere de așa ceva. N-o să ajungă ai mei ca ăștia! Zi și noapte strigă lumea în gura mare, cerînd îndepărtarea lor...

Ibrahim scoase batista din buzunar și-și șterse fața congestionată, care asudase din pricina apei cu gheață și a cafelei fierbinți.

— Dacă asprimea mamelor ar putea influența viitorul copiilor, așa încît să ajungă oameni de vază, ai putea prevedea de pe-acum că-i așteaptă o mare glorie pe copiii tăi! zise el în vreme ce-și tampona de zor fața cu batista.

1. Poreclă dată studenților care frecventau cursurile universității religioase Al-Așari din Cairo.
2. Adli Yakan (1864-1933), om politic egiptean, prim-ministru în perioadele 1921-1922, 1926-1927 și 1929, ministru de externe, ministru de interne și purtător de cuvînt al Senatului, și Abdel Khaliq Sarwat (1873-1928), prim-ministru al Egiptului în 1922 și 1927-1928, ambii acuzați de trădare.

— Ai vrea să-i las de capul lor?

— Nu-mi amintesc ca mama să-l fi ocărît pe vreunul din noi și cu atît mai puțin să-l fi bătut, se amestecă și Aișa în discuție. Tu ți-amintești așa ceva, Khadiga?

— Mama n-a trebuit să recurgă la violență, fiindcă exista și tata! răspunse Khadiga înțepată. Era de-ajuns să pomenească numele lui și nu mai mișca unul. Pe cînd la mine și la tine lucrurile stau cu totul altfel: nu există tată decît cu numele! (La ultima remarcă se sili să zîmbească.) În situația asta, ce pot face? Dacă tatăl este mamă, trebuie ca mama să fie tată!

— Sînt convins că ai reușit de minune să joci rolul tatălui! izbucni Yasin, jubilînd. Ești într-adevăr un tată strașnic! Mi-am dat seama de lucrul ăsta de mai mult timp, dar am așteptat s-o recunoști singură!

— Îți mulțumesc, duduie Bamba Kișr[1]! îi răspunse ea, simulînd o satisfacție deplină.

Aișa și Khadiga sînt două ființe total diferite, se gîndi Kamal. Privește-le cu atenție! Cu care dintre ele ai vrea să semene zeița ta? Allah să mă ierte! Zeița mea nu are asemănare! Nu mi-o pot imagina în nici un caz în chip de gospodină! Nici vorbă de așa ceva! O zeiță în haine de casă, alintînd copiii sau ocupîndu-se de bucătărie! Oribil! Ea trebuie să se distreze, să n-aibă nici o grijă, să se plimbe mîndră, îmbrăcată în straie alese, într-un parc luxuriant sau cu automobilul, să meargă la spectacol! Ea este un înger, venit în această lume într-o vizită neașteptată! Ea este o făptură unică și doar inima mea o cunoaște! Ea nu este legată de aceste femei decît printr-un nume generic, atribuit de cei care nu-i pot cunoaște adevăratul nume! Numai aceștia ar putea să asemuiască frumusețea ei cu frumusețea Aișei sau a altor femei... Îmi voi consacra viața cunoașterii zeiței mele! Nu cred că dincolo de aceasta ar mai putea exista sete de cunoaștere!

1. Pseudonimul actriței egiptene Nadia El Guindy (n.r.).

— Ce-o mai fi făcînd Maryam? întrebă Aișa pe neașteptate, aducînd astfel vorba despre vechea ei prietenă.

Rostirea acestui nume stîrni reacții ciudate în sufletele celor prezenți. Amina făcu fețe-fețe, ascunzîndu-și cu greu mînia. Yasin se apucă să-și cerceteze unghiile, prefăcîndu-se că n-a auzit întrebarea. Toate amintirile de odinioară năvăliră în sufletul lui Kamal, răscolindu-l.

— Ce-ai vrea să afli? o întrebă Khadiga cu indiferență. A divorțat și s-a întors acasă...

Aișa își dădu prea tîrziu seama că făcuse o gafă aducînd vorba despre vecina lor în prezența mamei, și asta pentru că atunci, demult, Amina rămăsese cu impresia că Maryam și mama ei n-au împărtășit durerea profundă provocată de moartea lui Fahmi; ba poate chiar se bucuraseră de nenorocirea lor, socotind-o drept pedeapsă pentru refuzul stăpînului de a consimți la logodna lui Fahmi cu Maryam. Fusese de-ajuns ca această bănuială să fie exprimată de Khadiga pentru ca Amina să o repete întruna fără chibzuință. Treptat, sentimentele pentru vecina lor s-au schimbat, intervenind mai întîi înstrăinarea și apoi ruptura.

— Nu știu de ce m-am pomenit întrebînd de ea! bombăni Aișa încurcată, scuzîndu-se pentru pozna făcută.

— Nu trebuie să-ți mai aduci aminte de ea! zise mamă-sa vădit tulburată.

Aișa fusese singura care se îndoise de vinovăția prietenei sale, susținînd că discuțiile despre logodnă nu putuseră ajunge la casa lui Maryam și, prin urmare, nici ea și nici mama ei nu aveau vreun motiv să se bucure de nenorocirea lor. Amina susținuse că nu e cu putință ca o chestiune atît de importantă să nu ajungă la urechile celor interesați. Însă Aișa nu dorea să fie acuzată de părtinire, așa încît n-a mai insistat.

— Numai Allah știe adevărul, mamă! încercă ea să atenueze efectul nepotrivit al discuției. Poate că am bănuit-o pe nedrept...

Contrar așteptărilor Aișei, nemulțumirea Aminei spori, preschimbîndu-se în mînie, ceea ce i se păru cu totul

neobișnuit, Amina fiind un model de îngăduință și cumpătare.

— Să nu mai aduci niciodată vorba despre Maryam! zise mama cu glasul tremurat. Ai înțeles, Aișa?

— Să nu ne mai aducem aminte de Maryam și de purtarea ei! interveni Khadiga în sprijinul Aminei.

Aișa zîmbi încurcată, fără să mai scoată o vorbă. Yasin își văzu mai departe de unghii, pînă ce se potoli furtuna. Încurajat de intervenția Aișei, fusese pe punctul să se amestece și el în discuție, dar mînia din vocea tremurată a Aminei l-a avertizat la timp de primejdia ce-l pîndea. Kamal urmărise discuția atent, fără să reacționeze în nici un fel. Dragostea îl ajutase să învețe cum să-și ascundă adevăratele sentimente. Dacă era nevoie, putea să afișeze o figură veselă tocmai atunci cînd suferea mai mult. Își aduse aminte de povestea de demult despre pretinsa bucurie malițioasă a familiei lui Maryam, cu toate că el nu luase nici o clipă acuzația în serios. Îi veni, de asemenea, în minte mesajul secret pe care i-l încredințase Fahmi pentru a-l transmite lui Maryam, cît și răspunsul cu care se întorsese la el. Păzise taina aceea cu sfințenie, respectînd promisiunea făcută și dorința fratelui său. Se miră cum de n-a fost în stare să pătrundă sensul mesajului decît acum, de curînd, cînd sufletul lui cunoscuse sentimente asemănătoare cu cele încercate de Fahmi. Fusese ca o piatră gravată cu simboluri, al căror tîlc n-a fost în stare să-l descifreze decît dragostea. Observase și el mînia mamei. Cum ar fi putut să-i scape? Era un lucru nou în casa din Bayna el-Qasreyn. După nenorocirea care-i lovise, mama se schimbase mult. Înainte nu i se întîmpla să se mînie sau, dacă se întîmpla, nu lăsa să se vadă. Să se mai întrebe despre pricina mîniei? O știe foarte bine! E inima rănită a mamei care și-a pierdut fiul! Dar ce se întîmplă cu Aișa și cu Khadiga? Nu suportă nici măcar să-și închipuie că Aișa ar putea să-și amintească de fratele pierdut cu indiferență! E o femeie mult prea generoasă

și delicată. Se pare, mai degrabă, că vrea s-o apere pe Maryam. Și are și motive s-o facă! Khadiga, în schimb, nu vrea să știe nimic altceva în afara casei. Ea nu este decît mamă și gospodină! N-are nevoie nici de Maryam, nici de nimeni altcineva! N-a mai păstrat din trecut decît dragostea statornică pentru familie și mai ales pentru mama ei! În rest, n-o interesează nimic pe lume! Ce ciudați sînt cu toții!

Iar tu, *si* Yasin, pînă cînd o să mai stai așa becher? întrebă Ibrahim Șawkat, cu intenția vădită de a limpezi atmosfera.

— Ce să fac, dacă mi s-a dus tinerețea? îi răspunse Yasin glumind.

- Eram cam la vîrsta ta cînd m-am însurat, se amestecă în vorbă și Khalil Șawkat, care nu pricepu gluma lui Yasin. Ai douăzeci și opt de ani, nu-i așa?

– Nu te mai însori și tu odată, ca să nu mai aibă lumea motiv să vorbească despre burlăcia ta? interveni Khadiga îmbufnată, dîndu-și seama că pomenirea vîrstei lui Yasin trădează indirect și vîrsta ei.

– Anii ăștia m-au făcut să uit de mine! răspunse Yasin, cu intenția de a intra în grațiile Aminei.

Khadiha tresări, apoi se uită la el încruntîndu-se, ca și cînd ar fi vrut să-i zică: „M-ai învins, diavol ce ești!".

– Cît ești de șiret! exclamă ea după un oftat adînc. Ar fi mai cinstit dacă ai recunoaște că te-ai obișnuit și-ți place să stai așa.

– Yasin e un băiat socotit! Și omul socotit nu fuge de însurătoare, decît dacă împrejurările îl silesc la asta! zise Amina îndatorată. E vremea să te gîndești să-ți duci datoria pînă la capăt...

Se gîndise și el mereu să-și ducă datoria pînă la capăt. Nu numai pentru că ar fi vrut să-și încerce din nou norocul, dar și pentru a scăpa de rușinea și umilința pe care nu le mai putea îndura din ziua aceea, cînd domnul Ahmad acceptase divorțul de Zeinab. N-o făcuse decît de hatîrul

lui Muhammad Iffat – tatăl ei. Pe urmă a venit moartea lui Fahmi, obligîndu-l să renunțe la gîndul căsătoriei pentru mult timp... Apoi s-a obișnuit liber.

— Trebuie să fac și treaba asta de care nu există scăpare..., îi răspunse el Aminei cu convingere. Dar fiecare lucru la sorocul lui...

Discuția a fost întreruptă pe neașteptate de țipetele de pe scară, ce se amestecau cu tropotul pașilor. Toate privirile se îndreptară mirate spre ușă. După o clipă, se ivi în prag *umm* Hanafi, gîfîind:

— Copiii, stăpînă! strigă ea. *Si* Abd el-Mun'im se încaieră cu *si* Ridwan... Am încercat să mă bag între ei ca să-i despart și-au aruncat cu pietre după mine...

Yasin și Khadiga o luară la fugă pe scară în jos. După cîteva minute se întoarseră: Yasin îl ținea pe Ridwan de mînă, iar Khadiga îl împingea ușor pe Abd el-Mun'im cu pumnul în spate. Apoi intrară și ceilalți copii, jubilînd. Na'ima alergă la Khalil, Osman la Aișa, Muhammad la bunică, iar Ahmad la Ibrahim. Khadiga se porni să-l ocărască pe Abd el-Mun'im, amenințîndu-l că n-o să mai vadă a doua oară casa bunicului.

— Mi-a zis că ei sînt mai bogați decît noi, îi răspunse el smiorcăindu-se, în vreme ce arăta acuzator spre Ridwan, care se așezase între tatăl său și Kamal.

— Ba minte, că el a zis că sînt mai bogați decît noi..., protestă Ridwan. Mi-a zis că ei au și Poarta El-Mitwalli cu comorile ei...

— Iartă-l, fiul meu, încercă Yasin să-l potolească. El e lacom ca mamă-sa.

— Vă certați pe Poarta El-Mitwalli? îl întrebă Khadiga pe Ridwan, fără să-și poată stăpîni rîsul. Ai și tu, domnule, Poarta En-Nasr... E la doar doi pași de casa bunicului... Ia-o și nu vă mai certați!

— Acolo sînt morți, nu comori! răspunse Ridwan, refuzînd cu o mutră îmbufnată. S-o ia el!

— Rugați-vă pentru Profet! se ridică în clipa aceea glasul Aișei, blînd și ispititor. Aveți o ocazie rară s-o auziți pe Na'ima cîntînd... Ce ziceți de propunerea mea?

Din toate colțurile salonului izbucniră aclamații. Khalil o ridică pe Na'ima și o luă în brațe, spunîndu-i:

- I-auzi cum te cheamă publicul! Vaaai, vai! Să nu-ți fie rușine! N-are de ce să-ți fie rușine!

Dar pe Na'ima o copleși sfiala și-și ascunse capul la pieptul tatălui, lăsînd să i se vadă numai nimbul părului mătăsiu. Aișa se întoarse spre Amina și îl surprinse pe Muhammad, care tocmai se chinuia să-i smulgă o aluniță de pe obraz. Se ridică și-l aduse lîngă ea, fără să țină seama de împotrivirea lui. După aceea continuă să o încurajeze pe Na'ima împreună cu Khalil. În cele din urmă, fetița îi șopti tatălui la ureche, impunîndu-i condiții: nu va cînta decît dacă-i dă voie să se ascundă în spatele lui. Tatăl acceptă și ea se tîrî de-a bușilea, ascunzîndu-se între spinarea lui și spătarul canapelei. Întregul salon se cufundă în liniște, așteptînd cu nerăbdare. Tăcerea se prelungi însă prea mult, iar Khalil simți că-și pierde stăpînirea de sine. Însă glasul subțire al fetiței se auzi la început ca un firicel, apoi din ce în ce mai tare, pînă ce inflexiunile sale ajunseră să trimită căldură în sufletele ascultătorilor:

„Fugi de-acolo,
Vin' la noi
Să ne iubim
Amîndoi."

Și mîinile micuțe începură să aplaude în ritmul cîntecului.

4

— Cred că e timpul să-mi spui şi mie la ce şcoală ai vrea să te înscrii...

Domnul Ahmad Abd el-Gawad stătea pe canapea cu picioarele adunate sub el. Kamal se aşeză smerit la capătul dinspre uşă, împletindu-şi mîinile în poală. Stăpînul ar fi vrut să-l audă răspunzîndu-i: „Cum crezi dumneata, tată... aşa voi face". Alegerea drumului de urmat în continuare nu era un lucru simplu, aşa încît socoti potrivit să-l consulte şi pe băiat, ba socoti chiar că părerea lui este, la urma urmei, hotărîtoare. Mai ales că nu ştia mare lucru despre treburile astea; doar ce mai auzise şi el de la funcţionarii şi avocaţii cu care se întîlnise din cînd în cînd la petreceri. Toţi fuseseră de părere că pentru a evita insuccesul trebuie să li se dea copiilor posibilitatea de a-şi alege facultatea pe care vor s-o urmeze. Tocmai de aceea judecase că nu este cazul să-i impună nimic şi lăsase lucrurile să meargă de la sine.

— M-am gîndit să mă înscriu la Şcoala Normală Superioară, tată... Dacă o să fii şi dumneata de acord, firește...

Stăpînul dădu din cap stingherit, lăsîndu-l să înţeleagă că nu este deloc încîntat de răspunsul primit. Rămase o vreme cu ochii holbaţi, neştiind ce să răspundă.

— Normala Superioară? întrebă el cînd se dezmetici, fără pic de entuziasm în glas. Nu se plătesc nici un fel de taxe la şcoala asta, aşa-i?

— Probabil..., răspunse Kamal şovăind. Nu ştiu nimic în legătură cu aspectul ăsta...

Tatăl făcu dispreţuitor semn cu mîna, ca şi cînd ar fi vrut să zică: „S-ar cădea să cugeţi înainte de a lua o hotărîre în legătură cu lucrurile de care habar n-ai..."

— Aşa e, cum îţi spun eu..., reluă el discuţia pe acelaşi ton nemulţumit. Tocmai din acest motiv nu se îndreaptă spre ea, decît în mod cu totul excepţional, copiii de neam bun... Pe urmă, meseria de dascăl... Tu ştii ceva despre meseria asta sau tot atît de multe cîte ştii despre şcoală? E o meserie jalnică, dispreţuită de toată lumea... Eu cunosc lucrurile astea foarte bine, pe cînd tu eşti un ageamiu: nu ştii nimic despre lumea în care trăieşti! Ascultă-mă ce-ţi spun: e o meserie care nu-ţi oferă nimic. Am cunoscut oameni de vază şi funcţionari respectaţi care nici nu se gîndesc să-şi dea fetele după un dascăl, oricare-ar fi rangul lui. Stăpînul rîgîi, respiră adînc şi continuă: Fu'ad – băiatul lui Gamil el-Hamzawi – îl ştii... a purtat hainele tale ponosite... O să se înscrie la Şcoala de Drept... Băiat isteţ, deosebit, dar nu mai deştept decît tine... I-am promis lui tată-său c-o să-l ajut să-i plătească taxele pînă cînd obţine scutirea. Vasăzică eu plătesc taxe pentru copiii altora la şcoli onorabile, iar băiatul meu învaţă pe gratis la o şcoală de nimic...

Kamal era surprins, ba chiar uluit de părerea tatălui său despre dascăli şi menirea lor. De ce s-o fi împotrivind cu atîta îndîrjire? Să fie oare din pricină că şcoala unde se pregăteşte un dascăl este gratuită? Nu-şi închipuise că bogăţia sau sărăcia ar avea vreo legătură cu ştiinţa şi nici că ştiinţa ar putea să aibă o altă valoare în afara ei înseşi. Oricum ar fi, încrederea lui în ştiinţă rămîne neclintită, ca şi încrederea în judecăţile şi părerile luminate întîlnite în operele unor scriitori pe care-i are la suflet, cum sînt al-Manfaluti, al-Muwaylihi[1] şi alţii asemenea

1 Muhammad Lutfi al-Manfaluti (1876-1924), scriitor egiptean de formaţie aşarită tradiţională, elev al lui Muhammad Abdo – unul dintre reformatorii Islamului; Muhammad al-Muwaylihi (1858-1930), jurnalist şi scriitor de formaţie tradiţională.

lor. Trăia cu toată ființa lui în lumea idealurilor zugrăvită în paginile cărților citite. De aceea, socoti părerea tatălui său neîntemeiată, în ciuda respectului pe care i-l purta. Încercă să găsească scuze pentru mentalitatea lui înapoiată și se gîndi la influența negativă pe care o exercitau asupra lui prietenii săi ignoranți. Îi păru rău, dar nu se putu abține să-i răspundă cu un citat din lecturile sale:

— Știința este deasupra puterii și averii, tată...

Stăpînul își roti privirea perplexă între Kamal și dulapul de haine, de parcă ar fi căutat un martor împotriva fiului său.

— Chiar așa? Am trăit ca să aud și niște vorbe goale ca astea? întrebă el indignat. Bați cîmpii, băiete... Nu există știință fără putere și fără bani! Și, pe urmă, cum vorbești despre știință, ca și cum ar fi una singură? Nu ți-am spus că ești un țînc ageamiu? Există științe și științe... Hoții au știința lor, pașii au știința lor... Ia aminte la ce-ți spun pînă nu e prea tîrziu. Nu fi nătîng, că pe urmă o să-ți pară rău.

Știa prea bine că tatăl lui respectă religia și pe slujitorii ei, de aceea recurse la un truc, zicînd:

— Și așariții învață gratuit și pe urmă lucrează în învățămînt, dar nimeni nu ia în deșert învățătura lor.

— Religia e una și slujitorii ei alta, răspunse tatăl, făcînd un gest de dispreț cu bărbia.

— Dar știu că dumneata îi prețuiești, tată, și-i iubești pe savanții teologi, zise el, luîndu-și inima în dinți, în încercarea disperată de a-l convinge pe omul în fața căruia se supusese întotdeauna.

— Hai să nu amestecăm lucrurile! i-o reteză stăpînul îndîrjit. I-adevărat că-l respect și-l iubesc pe șeicul Mitwalli Abd es-Samad, dar nu e mai puțin adevărat că aș prefera să te văd mai degrabă funcționar distins decît împărțind binecuvîntări și amulete. Fiecare eră cu bărbații ei! Dar nu vrei să pricepi și pace!

Stăpînul îl cercetă atent, încercînd să descifreze efectul vorbelor sale. Kamal lăsă ochii în pămînt și începu să-și muște buza de jos, să clipească des și să-și strîmbe colțul gurii. Ce ciudat! Oare pentru acest prezent nenorocit stăruie unii oameni să facă lucruri care nu le pot aduce nimic bun?

Tatăl își stăpîni mînia, consolîndu-se cu gîndul că este vorba de o chestiune în care el nu mai poate avea mînă liberă, și-l întrebă:

— Dar, de fapt, de ce ești atît de entuziasmat de Școala Normală, ca și cînd numai acolo s-ar găsi știința? De ce nu-ți place Școala de Drept, de pildă? Că doar de-acolo ies oamenii mari și miniștrii... Acolo a învățat și Saad-pașa și alți bărbați de seamă. Apoi continuă pe un ton mai scăzut, cu o privire deznădăjduită în ochi: Și răposatul Fahmi a optat pentru Școala de Drept după ce-a stat și-a chibzuit îndelung... Dacă nu se prăpădea, azi ar fi procuror sau judecător, nu-i așa?

— Tot ce spui dumneata e adevărat, tată, dar mie nu-mi place Dreptul, îi răspunse Kamal înduioșat.

— Nu-i place! exclamă stăpînul, lovindu-și palmele una de alta. Ce treabă are plăcerea cu știința și cu școala? Spune-mi și mie, ce-ți place la Școala Normală? Vreau să știu și eu cu ce te-a vrăjit pe tine școala asta. Sau vrei să ai numai atît cît să trăiești de pe-o zi pe alta? Hai, deșartă-ți sacul pînă la fund, că vreau să te aud...

Kamal făcu un gest de parcă ar fi vrut să-și adune toate forțele pentru a-l convinge pe tată-său, deși își dădea seama cît de grea este o astfel de încercare și, pe deasupra, se temea că va avea în continuare parte numai de ironii. Și, colac peste pupăza, nu știa nici el prea bine de ce a ales tocmai Școala Normală Superioară. Ce să-i spună? Dacă ar fi avut puțin timp să mediteze, poate că ar fi descoperit lucruri de care n-ar fi nici el prea încîntat. Nu după Drept aleargă el. Nici după economie, nici după geografie și nici după istorie și engleză, chiar dacă ultimele

două sînt importante pentru ceea ce-l interesează pe el. Deci toate acestea sînt lucruri pe care nu le dorește. Atunci ce dorește? Trebuie să mai cumpănească înainte de-a ști precis la ce aspiră și dacă Școala Normală îl va putea ajuta să-și împlinească dorințele. Acum e tentat să creadă că drumul cel mai scurt către împlinirea dorințelor trece prin această școală. Sînt dorințe stîrnite de nenumăratele lecturi ce nu par să aibă nimic comun între ele: articole literare și sociale, religia, epopeea despre Antar[1], *O mie și una de nopți*, *al-Hamasa*[2], al-Manfaluti, bazele filozofiei. Nu sînt lucruri cu totul străine de visele pe care le sădise Yasin cu ani în urmă în sufletul lui și nici de legendele pe care le ascultase de la mamă-sa, chiar mai înainte de asta. Îi plăcea să numească lumea asta „gîndire" învălmășită și stufoasă și să se socotească pe sine un „gînditor". Era convins că nimic nu poate fi mai presus de gîndire, căci prin caracterul ei luminos, aceasta se ridică deasupra lucrurilor mărunte, deasupra puterii, titlurilor și atîtor altor manifestări de falsă măreție. Era convins de asta, indiferent dacă noțiunea de gîndire era clară sau mai puțin clară în mintea lui și indiferent dacă Școala Normală îl va ajuta să se lumineze sau va fi numai un început. Trebuia să recunoască, în același timp, că inima lui sau, mai bine zis, iubirea lui îl împinge cu putere în aceeași direcție. Dacă putea afirma hotărît că între zeița lui și între Drept sau economie nu există nici o legătură, în shimb, între ea și marile probleme ale religiei, filozofiei, muzicii sînt nenumărate fire invizibile, care strălucesc în clipele de bucurie și încîntare. Numai sorbind din aceste izvoare își va potoli setea de cunoaștere. Aceste gînduri îl

1. *Sirat Antar*, celebru roman arab cavaleresc de tip epopeic, grupînd legendele care s-au țesut în decursul secolelor în jurul personalității poetului preislamic Antara Ben Șaddad (aprox. 525 – 614).
2. Antologie de poezie medievală arabă (n.r.).

frămîntau întruna, dar ce-ar putea oare să-i spună tatălui

— La Școala Normală se învață științe foarte importante, tată, cum sînt istoria universală, plină de atîtea învățături, și limba engleză! răpunse el după un timp, căutînd să ocolească răspunsul categoric.

Stăpînul îl urmări atent în vreme ce vorbea, simțind că fierbe de indignare. Se uita la el ca și cum l-ar fi văzut pentru prima oară. Abia acum își dădea seama cît de drăgălaș era băiatul. Niciodată nu observase că gîtul lui firav și nefiresc de lung poartă un cap prea mare, din care creșcuse o trompă în loc de nas. Înfățișarea fiului său i se păru la fel de ciudată ca și gîndirea lui. Se simți tentat să rîdă, dar afecțiunea și dragostea îl opriră. Slăbănogeala asta o să se ducă mai devreme sau mai tîrziu; nasul l-a moștenit de la mine, dar de unde o fi avînd capul ăsta atît de ciudat? se întrebă stăpînul în sinea lui. Oare cusurgiii puși pe glumă tot timpul, ca mine, n-or fi făcînd haz pe seama lui? Gîndul acesta îl descumpăni, stîrnindu-i compătimirea, dar și ciuda.

— Află că știința în sine nu înseamnă mare lucru, începu el pe un ton pe care se chinuia să-l mențină calm și blînd. Rezultatul final contează! Dreptul te conduce spre magistratură, pe cînd cu istoria și cu învățăturile ei nu rămîi decît un biet dascăl. La consecințe trebuie să chibzuiești îndelung! Apoi adăugă pe un ton mai ridicat: Nu există forță și putere în afara lui Allah! Învățături, istorie... Praf în ochi! Nu mi-ai spus nimic cu noimă pînă acum!

Kamal se îmbujoră de sfială și durere la auzul unei asemenea păreri despre cunoștințele și valorile supreme, pe care le venera, iar tatăl său le disprețuia vădit. Se consolă gîndindu-se că știința și caracterul ei sacru sînt apărate de gînditorii pe care îi citise. Își aminti de aluziile acestora la adresa ignoranților care disprețuiesc știința și aleargă numai după cîștig și după putere. Bine, dar tatăl

său! Nu poate înțelege cum de poate gîndi tatăl său astfel! El este, indiscutabil, minunat, dar este victima timpului și locului în care trăiește și, mai ales, a prietenilor care roiesc în jurul lui. Avea oare rost să mai continue discuția cu el? Să-și mai încerce încă o dată norocul?

— De fapt, să știi, tată, că științele astea se bucură de cea mai mare apreciere la națiunile civilizate... Europenii le cinstesc și ridică statui geniilor și oamenilor de cultură.

Stăpînul își întoarse fața de la el, zicîndu-și: „Trebuie să ai răbdare!". Dar nu lăsă să i se vadă mînia. Probabil că vorbele lui Kamal îl luaseră prin surprindere, dar nu i se părură în nici un caz vrednice de luat în seamă.

— Îți sînt tată și răspund pentru viitorul tău! rosti el răspicat, întorcîndu-și din nou fața spre Kamal. Vreau să ai parte de o slujbă demnă de respect! Ești de acord cu mine? Interesul meu este să ajungi funcționar onorabil, nu un biet dascăl, chiar dacă ți s-ar ridica o statuie ca lui Ibrahim-pașa[1]. Doamne, am trăit s-o aud și s-o văd și pe-asta! Ce treabă avem noi cu europenii? Tu trăiești aici, în țara asta! Ai văzut tu pînă acum vreo statuie ridicată dascălilor? Arată-mi măcar una! Apoi zise pe un ton dezaprobator: Spune-mi, fiule, tu vrei să ajungi într-o funcție înaltă sau vrei statuie?

Kamal rămase foarte descumpănit și nu se simți în stare să scoată o vorbă.

— Nu știu de unde ți-au venit ideile astea, continuă tatăl cu amărăciune. Eu te poftesc să iei seama bine și să-ți intre în cap că trebuie să ajungi un bărbat mare... Să tremure lumea cînd te vede sau numai cînd aude numele tău... Ai tu în cap ceva anume și eu nu știu? Spune-mi deslușit ce ai tu pe suflet, ca să pricep și eu ce vrei și să mi se ridice o piatră de pe inimă... Crede-mă, sînt foarte neliniștit din pricina ta...

1. Ibrahim-pașa (1789-1848), primul dintre fiii lui Muhammad Ali, general și viceregе al Egiptului.

Să mai încerce încă un pas și să mai dea ceva în vileag, lăsîndu-se în voia lui Allah!

— E o rușine, tată, dacă vreau să ajung și eu într-o zi ca al-Manfaluti? întrebă Kamal cu teamă.

— Șeicul Mustafa Lufti al-Manfaluti? întrebă stăpînul uluit. Allah să fie milostiv cu el! L-am văzut de mai multe ori la moscheea lui *sidna*[1] El-Husein. Dar, din cîte știu, el n-a fost dascăl... A fost mult mai mare! A fost unul dintre tovarășii cei mai apropiați ai lui Saad și unul din secretarii lui. Și, pe urmă, el a studiat la Al-Așari, nu la Normală! Să știi că Al-Așari l-a făcut atît de mare! El a fost un dar al lui Allah! Așa zice lumea... Dar noi discutăm acum despre viitorul tău și despre școala pe care trebuie s-o urmezi. Să-i lăsăm lui Allah ce-i al lui! Dacă și tu ești un dar al lui Allah, o să te bucuri și tu de gloria lui al Manfaluti, dar ca procuror sau judecător... De ce nu?

— Nu aspir doar la faima lui al-Manfaluti, ci și la cultura lui, zise Kamal, luîndu-și inima în dinți. Și nu văd altă școala mai potrivită decît Școala Normală Superioară pentru atingerea acestui scop sau cel puțin pentru deschiderea drumului spre știință. De aceea am optat pentru ea! Nu țin neapărat să devin dascăl... Mai degrabă n-am de ales, fiindcă aceasta este singura cale către cultură și gîndire...

Gîndire? Stăpînului îi veni în minte un stih dintr-un cîntec al lui el-Hamuli: „Gîndurile-mi rătăcesc, ajutați-mă voi, lacrimi". Îi plăcuse foarte tare și-l repetase multă vreme. Asta o fi gîndirea după care aleargă fiul meu?

— Și ce sînt, mă rog, gîndirea și cultura de care-mi vorbești? îl întrebă el nedumerit.

Kamal nu se așteptase la această întrebare. Înghiți în sec și abia reuși să îngaime:

1 *Sidna* („domnul nostru"), inițial titlu comun de respect, apoi titlu acordat descendenților lui El-Husein; într-o întrebuințare particulară precede numele sfinților și martirilor musulmani.

— Cred că nu știu nici eu prea bine... Apoi zîmbi, ca și cum s-ar fi străduit să-i cîștige bunăvoința: Dacă aș ști exact, probabil că n-aș mai avea nevoie să învăț...

— Atunci cum de-ai ales așa ceva, dacă habar n-ai despre ce e vorba? Știi că ai haz?! Bîjbîi așa, fără rost!

— De fapt, am vrut să spun că este un lucru mult prea complicat ca să poată fi explicat în cîteva cuvinte..., se corectă Kamal, învingîndu-și stînjeneala cu un efort disperat. Printre altele, știința aceasta cercetează și originea vieții și dezvoltarea ei...

— Și pentru asta vrei tu să-ți jertfești viitorul? îl întrebă tatăl stupefiat, după ce-l cercetă îndelung. Originea și dezvoltarea vieții, vasăzică... Păi neamul omenesc se trage din Adam[1] și, după ce murim, ajungem fie în rai, fie în iad... Ce vrei să știi mai mult? Sau... a mai apărut ceva nou?

— Nu! Asta o știam și eu, dar voiam să spun că...

— Ai înnebunit? îl întrerupse brusc tatăl. Nu vezi că bați cîmpii? Eu te întreb ce ai de gînd să faci tu în viitor, iar tu îi dai înainte cu originea vieții... Și pe urmă ce faci? Deschizi o dugheană de prezis viitorul?

Kamal se sperie, dîndu-și seama că tăcerea ar putea fi luată drept acceptare, iar punctul de vedere al tatălui său îl rănea profund.

— Iartă-mă, tată, dacă n-am reușit să mă exprim suficient de clar..., încercă el să arunce ultima carte în joc. Vreau să-mi continui studiile umaniste pe care le-am început după ce mi-am dat capacitatea. Să învăț istoria, limbile străine, estetica și poezia... Cît despre viitor, rămîne să-l hotărască Allah!

— Și să mai învăț și meșteșugul scamatorilor și vrăjitorilor și *qaragoz*[2]-ului, și-așa mai departe..., îl maimuțări

1. Preluată ca atare, legenda biblică despre originea neamului omenesc revine în Coran de mai multe ori (sura a II-a, *al-Baqara*, versetele 30-39, sura a VII-a, *al-A'raf*, versetele 11-27, sura XX, *Ta Ha*, versetele 115-126 etc.).
2. Numele dat de arabi teatrului turcesc de umbre, după personajul lui principal.

tatăpînul, ieșindu-și din fire. Iartă-mă, Doamne! Chiar mi-ai rezervat mie o astfel de surpriză? Nu există forță și putere în afară de Allah!

Domnul Ahmad își dădu seama că situația este mult mai gravă decît socotise inițial și rămase descumpănit, întrebîndu-se în sinea lui dacă nu cumva greșise îngăduindu-i fiului său să-și spună părerea. Se arătase prea înțelegător, iar Kamal insistase cu încăpățînare să lungească discuția. În sufletul său se dezlănțui o luptă între firea lui orgolioasă și despotică și dorința de a fi îngăduitor cu fiul său, cel puțin într-o astfel de chestiune importantă ca alegerea facultății. Pe de o parte nu suporta gîndul că ar putea fi învins, iar pe de altă parte nu-i dădea pace grija pentru viitorul lui Kamal. În cele din urmă precumpăni înțelepciunea, ceea ce nu i se întîmplase prea des pînă atunci.

— Nu fi neghiob! reluă el discuția. Cred că ești cam într-o doagă. Mîntuiește-l, Doamne! Nu-i de glumit cu viitoru'! E vorba de viața ta... Gîndește-te bine la treaba asta! Eu înțeleg niște lucruri mai bine decît poți tu s-o faci. Am prieteni din toate straturile sociale și nici unul nu gîndește altfel decît mine. Ești încă tînc... Tu știi ce înseamnă să fii procuror sau judecător? Păi astea sînt funcții care fac lumea să tremure... Și tu ai putea să ocupi una din ele! Nu pricep de ce fugi de ele și vrei cu tot dinadinsul să te faci... dascăl?!

Vorbele tatălui îl mîhniră nespus pe Kamal. El n-avea deloc o părere bună despre funcțiile care fac lumea să tremure. Lecturile din ultima vreme i le dezvăluiseră ca fiind glorie efemeră și falsă măreție. Tot din aceste lecturi mai aflase că nu există glorie și măreție decît în știință și în adevăr! În plus, tot ce avea legătură cu puterea și gloria se asocia în mintea lui cu falsitatea și inepția. Dar se feri să-i declare tatălui această convingere, de teamă să nu-i stîrnească mînia.

— Școala Normală este, în orice caz, o școală superioară! zise el politicos, încercînd să-i intre în grații.

— Dacă nu-ţi place Dreptul – căci unii oamenii preferă mizeria –, alege-ţi cel puţin o şcoală mai de Doamne-ajută; Academia Militară, Poliţia..., zise tatăl, făcînd haz de necaz, după ce rămase o vreme pe gînduri. Oricum, e mai bine să faci ceva decît nimic...

— Să mă duc la Academia Militară sau la Poliţie după ce mi-am luat bacalaureatul? întrebă Kamal contrariat.

— Păi ce poţi face, dacă n-ai avut parte de ceva mai bun?

În clipa aceea îi atraseră atenţia razele soarelui, care se strecurau prin fereastra dinspre curte, reflectîndu-se în oglindă şi vestindu-i că a sosit vremea să plece la prăvălie. Se mişcă puţin pentru a scăpa de fascicolul luminos care-l sîcîia, răsuflă adînc, vărsîndu-şi năduful şi anunţînd astfel că discuţia se apropie de sfîrşit.

— Nu mai există şi altă şcoală în afară de astea nesuferite? întrebă stăpînul abătut.

— A mai rămas Şcoala de Comerţ, care nu-mi surîde, răspunse Kamal cu ochii în podea, din ce în ce mai stînjenit şi mai abătut.

Pe domnul Ahmad îl cam scoase din sărite graba cu care îi răspunse fiul la ultima întrebare, deşi nici el nu era entuziasmat de această şcoală care nu scotea decît „sfîrnari". Nu-i trecuse niciodată prin cap să facă din Kamal un negustoraş. Îşi dăduse seama de la bun început că un magazin ca al lui nu va putea să le asigure urmaşilor veniturile pe care i le adusese lui, mai ales că ele trebuiau să fie împărţite între atîţia moştenitori. De aceea nici nu-şi bătuse capul să-l pregătească pe vreunul dintre ei pentru a-i lua locul. Dar nu acesta era motivul propriu-zis al lipsei de entuziasm, ci respectul dus pînă la venerație pentru funcţie şi pentru înaltul funcţionar, domnul Ahmad fiind conştient de poziţia şi rolul acestora în viaţa publică. Ajunsese la această convingere observîndu-i îndeaproape pe cei cîţiva prieteni care aveau slujbă la stat şi pe cei cîţiva cunoscuţi cu care venise în contact prin obligaţiile impuse de meseria sa. Tot timpul a visat

ca fiii lui să devină slujbaşi şi se străduise să-i orienteze în această direcţie. Ştia foarte bine că în ochii lumii negoţul nu se bucura nici pe sfert de consideraţia de care se bucura o funcţie, chiar dacă negoţul aduce venituri de cîteva ori mai mari decît o slujbă oarecare. Nu e mai puţin adevărat că se simţea măgulit văzîndu-se respectat de funcţionari şi ajunsese să se socotească egalul lor. Dar care alt negustor în afara lui ar putea să mai fie egal cu funcţionarii? De unde să aibă copiii lui o personalitate atît de impunătoare ca a lui? Numai decepţii! Cu ani în urmă dorise cu tot dinadinsul ca unul dintre copii să devină medic şi-şi legase toate speranţele de Fahmi, dar cînd a aflat că bacalaureaţii de la uman nu sînt admişi la Şcoala de Medicină, s-a împăcat şi cu gîndul că va trebui facă Dreptul, ba chiar îi surîsese ideea unei cariere strălucite pe care ar fi putut s-o facă după terminarea studiilor. Apoi a urmat dezamăgirea, iar speranţele lui s-au legat de Kamal, dar şi acesta a optat pentru secţia umanistă şi din nou tatăl a început să viseze la cariera înaltă care-l aştepta după facultate. Nici o clipă nu-şi imaginase, însă, că lupta dintre speranţele sale şi destinul necruţător ar putea să se termine cu moartea „geniului" familiei. Iar acum mai venea şi Kamal, cu stăruinţa lui stupidă să se facă dascăl! Numai decepţii!

— Eu te-am sfătuit cu cele mai bune intenţii, dar tu eşti liber să alegi, desigur, îi zise stăpînul mîhnit. Să nu uiţi însă niciodată că eu n-am fost de acord cu alegerea ta. Gîndeşte-te bine! Nu te grăbi, căci mai este încă timp! Dacă nu m-asculţi, o să regreţi toată viaţa pentru încăpăţînarea ta! Mă închin lui Allah şi mă rog să mă apere de omul prost!

Tatăl întinse un picior spre podea, pregătindu-se să coboare. Cînd înţelese că discuţia s-a sfîrşit, Kamal se ridică, salută politicos şi ieşi mai mult în fugă.

În salon o găsi pe mamă-sa stînd la taifas cu Yasin. Îl copleşiră remuşcările din pricina încăpăţînării cu care i

se împotrivise tatălui său tocmai acum, cînd acesta se arătase atît de blînd și îngăduitor, precum și din pricina tristeții și dezamăgirii care se iviseră pe chipul lui. Îi povesti și lui Yasin pe scurt discuția avută cu stăpînul. Acesta îl ascultă cu un zîmbet ironic, trădînd nemulțumirea. Cînd își termină povestirea, află că și Yasin este de aceeași părere cu stăpînul, ba mai mult, acesta se arătă extrem de contrariat cînd văzu că fratele lui nu cunoaște adevăratele valori din această lume și se lasă ademenit de năluci.

— Vrei să te consacri științei? Ce înseamnă asta? Așa cum spune al-Manfaluti într-unul din eseurile[1] sale, această alegere reprezintă o atitudine minunată. Dar este o absurditate să-ți închipui că așa se întîmplă și în viață. Iar tu trăiești pe pămînt, cu lumea, nu cu cărțile lui al-Manfaluti. Nu-i așa? În cărți întîlnești lucruri ciudate și extraordinare. Am citit și eu undeva că dascălul este un apostol... Dar hai cu mine la școala En-Nahhasin! Sau mai bine adu-ți aminte de dascălii tăi! Arată-mi și mie unul singur care să merite să fie numit om, necum apostol! Ce știință e asta după care alergi tu? Etică, istorie, poezie... Toate astea sînt frumoase, dar să te delectezi cu ele, nu să-ți faci o meserie din ele... Ia bine seama să nu pierzi șansa unei vieți demne! Nici nu pot să-ți spun cît de rău îmi pare cîteodată că n-am putut să-mi continui studiile...

Cînd tatăl și Yasin plecară, se întrebă în sinea lui ce părere ar putea avea mamă-sa în aceeași chestiune cu școala. Sigur că nimeni nu ținea seama de părerea ei într-o problemă atît de importantă, dar Amina urmărise o bună parte din discuția lui cu Yasin și, pe deasupra, cunoștea și dorința stăpînului ca fiul său să urmeze Școala de Drept. Lucrul ăsta îi stătea ca o piatră pe suflet, căci nu văzuse în el nici un semn bun.

1. *An-Nazarat* (*Reflecții*), titlul culegerii de eseuri și articole publicate de al-Manfaluti în diverse gazete în decursul anilor și adunate ulterior în volum.

— Știința pe care vreau eu s-o învăț este strîns legată de religie, deschise Kamal discuția, urmînd calea cea mai ușoară pentru a o îndupleca pe Amina. Înțelepciunea, morala, meditația asupra atributelor lui Allah și asupra sensului ascuns al versetelor din cartea lui – iată doar cîteva capitole din care este alcătuită...

Asta este adevărata știință! exclamă Amina entuziasmată, cu fața senină. Știința pe care au învățat-o și tata, și bunicul... Nu există știință mai înaltă decît ea!

Amina rămase pe gînduri puțin, în vreme ce Kamal trăgea cu coada ochiului spre ea, surîzînd.

— Cine îndrăznește să-l defăimeze pe dascăl, fiul meu? continuă apoi cu același entuziasm. Nu zice un proverb că „Am devenit sclavul celui care m-a învățat o buche"?

- Se spune că dascălii nu pot obține funcții înalte..., repetă el argumentul stăpînului, străduindu-se s-o cîștige pe mamă-sa de partea lui.

— Dascălii cîștigă suficient cît să trăiască, nu-i așa? zise ea, gesticulînd indiferentă. Ce altceva îți mai trebuie? Mă rog lui Allah să ai parte de sănătate, viață lungă și succes la învățătură! Bunicu-tău avea o vorbă – zicea că știința e mai prețioasă decît banii...

Nu-i ciudat că mama lui are o judecată mai sănătoasă decît a tatălui? Probabil că tocmai necunoașterea lumii i-a apărat sentimentele de pervertire și i-a păstrat gîndirea sănătoasă. Dar care este oare valoarea unor sentimente și a unor aprecieri născute din ignoranță și lipsă de experiență? Nu cumva și părerile tatălui său își au izvorul în aceeași ignoranță? Respinse acest raționament, zicîndu-și că el și-a dat seama citind de ceea ce este bun și ce este rău pe lume și a preferat binele din convingere și după multă chibzuință. Se poate întîmpla, însă, ca sentimentele funciare, naive să se întîlnească la același om cu chibzuința, fără ca ele să știrbească în vreun fel înțelepciunea. Într-adevăr, nu are nici un fel de îndoieli în legătură cu temeinicia hotărîrii luate și cu intențiile nobile de care

este animat. Dar știe el cu adevărat ce vrea? Nu meseria de dascăl în sine îl ispitește! El visează de fapt să scrie o carte! Ăsta-i adevărul! Ce fel de carte? Nu știe încă precis! Nu va fi poezie, în orice caz! Dacă în caietul său de însemnări sînt notate și versuri, asta se datorează Aidei, care a prefăcut proza în versuri, și nicidecum unui talent poetic autentic. Va fi o carte în proză! Va fi un volum mare, de dimensiunile și forma Coranului celui generos. Paginile vor fi tivite cu note și comentarii. Dar despre ce-ar mai putea el să scrie, de vreme ce tot adevărul este spus în Coran? Totuși să nu se deznădăjduiască! O să găsească și el un subiect într-o zi! Deocamdată este de-ajuns că știe ce dimensiuni și ce formă va avea cartea și faptul că ea va fi încărcată de note și comentarii... O carte care zguduie lumea nu este oare mai bună decît o funcție care face lumea să tremure? Toți oamenii învățați au auzit de Socrate și de meritele lui, dar nu există nici unul care să se fi interesat de judecătorii care l-au condamnat.

5

— Bună seara!

Nu vrea să-mi răspundă... Mă așteptam să se întîmple asta. Așa-i orice început, de cînd e lumea și pămîntul, și așa va fi în veci... Dar iată că-mi întoarce spatele... S-a îndepărtat de zid, mergînd către frînghia de rufe. Pune cîrligele. Dar parcă le-ai mai prins o dată! Bineînțeles! Acum doar te prefaci! Te înțeleg foarte bine, căci nu degeaba umblu de zece ani prin lume... Uită-te bine la ea cît mai e lumină... S-a mai împlinit puțin, dar îi stă mult mai bine așa. Cînd era fetișcană semăna cu o gazelă. Nu avea coapse rotunjite ca acum... Dar nu te pripi! Are dentulă grație feciorelnică. Cîți ani ai, dulceață, ia spune mi! Pe vremuri, ai tăi pretindeau că ești de-o seamă cu Khadiga... Dar soră-mea zicea că ai fi cu cîțiva ani mai mare decît ea. Iar mama mea vitregă afirmă că ai avea chiar treizeci de ani, amintindu-și că tu aveai cinci ani cînd a venit Khadiga pe lume... De fapt, ce contează vîrsta? De parcă o să trăiești cu ea pînă la bătrînețe? Cît vrei tu să stai cu ea, o să fie încă tînără și nurlie... Aah! A privit pe stradă și te-a văzut... S-a uitat la tine pe sub sprîncene... N-am să mă mișc de-aici, drăguțo! Nu e mai bun un tînăr pe care-l cunoști decît englezul ăla de demult? Știu și cît de chipeș e și ce avere are...

– Voi nu știți să răspundeți la salut? încercă el din nou să intre în vorbă cu ea.

Iar a-ntors spatele! Mai zăbovește și tu nițel! N-ai băgat de seamă că a zîmbit? Ba bine că nu! E de-a dreptul

încîntătoare, bat-o vina! Vasăzică a zîmbit... Înseamnă că ai chibzuit bine pasul ăsta de la urmă... Știe – fără doar și poate – toate mișcările și manevrele mele anterioare... Acum e momentul! Din fericire, nu ești prea fandosită. Ce, ai uitat de englezul ăla... Jolyon? Nu vezi cu cîtă nerăbdare te-aștept?

— Dar n-ai dreptul să procedezi așa! auzi un glas slab, ce părea îndepărtat din pricină că fata stătea cu spatele la el.

În sfîrșit, a întrebat cine bate la ușă și a tras zăvorul. Trebuie să te înarmezi cu răbdare și să insiști...

— Nu mi-aș ierta-o toată viața, dac-aș face ceva care să te supere..., zise el în șoaptă, ca „vecinii".

— Vezi că terasa doicii *umm* Ali e la aceeași înălțime cu a noastră..., îl admonestă ea. Dacă te vede cineva stînd cu mîinile în șolduri și holbîndu-te la mine, în vreme ce eu întind rufele, ce-o să spună? Sau vrei să mă faci de rîsul lumii? întrebă apoi cu ironie.

Să n-ai parte decît de bine! Dar ia spune-mi, atunci, cu Jolyon, tot așa grijulie ai fost? Las' că știu eu! Ia-o-ncet! Ochii frumoși și coapsele rotunjite îți aduc iertare și pentru păcatele trecute și pentru cele viitoare!

— Să nu mă mai țină Allah în viață o clipă, dacă am avut de gînd să-ți fac vreun necaz! Am stat ascuns sub bolta de iasomie pînă la asfințitul soarelui... Și nu m-am apropiat de zid decît după ce m-am convins că nu-i nimeni pe terasa doicii *umm* Ali. Yasin oftă și după aceea continuă tot în șoaptă: Și încerc de-un car de vreme să te prind singură pe terasă, iar acum nu-mi pot stăpîni bucuria... Oricum, Domnul să ne aibă în pază!

— Ciudat! Și pentru ce atîta osteneală?

Întrebarea asta îmi spune că știi prea bine despre ce e vorba! A acceptat să stea de vorbă cu mine și trebuie să profit de situație!

— Mi-am zis că nimic nu-i mai plăcut decît să dai cuiva binețe și să-ți răspundă...

Ea se întoarse spre el în semiîntuneric, făcînd un gest cu capul, care dovedea că-și stăpînește cu greu rîsul.

— Ai limba cam lungă... mai lungă decît trupul..., rosti ea. Nu prea știu ce se ascunde în spatele ei...

— În spatele ei, zici? Nu vrei să vii mai aproape de zid să-ți spun ceva? Acum cîteva zile, cînd am ieșit din casă, am zărit umbra unei mîini mișcîndu-se de zor... M-am uitat în sus și erai chiar tu! Priveai de sus, de pe terasă. Un tablou splendid... de neuitat!

Ea se întoarse pe călcîie, dar nu se apropie nici un pas.

— Cum de te uiți în sus? îl întrebă ea acuzator. Dac-ai fi fost un vecin adevărat și-ai fi avut gînduri curate, nu ți-ai fi îngăduit să privești în sus și să-ți jignești vecina... Dar, așa cum spui că ai făcut și cum văd că faci și-acum, nu cred că ai gînduri curate...

Bine zici! Sigur că n-am gînduri curate! Sfidarea decentei nu este cea mai bună dovadă a intențiilor necurate? Necurate-necurate, dar tînjești după ele... Ce ți-e cu femeile astea! Peste-un ceas o să-l socotești un drept al tău și-o să vrei să-l ții sub călcîi, iar peste două ceasuri o să fug și o să alergi după mine! Oricum, va fi o noapte de vis!

— Mi-e martor Allah că n-am decît intenții bune! Privirile mi-au zburat spre terasă fiindcă nu mă pot stăpîni să nu mă uit spre locul unde te afli tu... N-ai priceput lucrul ăsta? N-ai simțit? Vechiul tău vecin vorbește în sfîrșit, chiar dacă o face cam tîrziu... Dar, vorba aceea, mai bine mai tîrziu decît niciodată!

— Pălăvrăgește! îl înțepă ea. Dezleagă-ți limba! Urlă în gura mare! Dar ia să te văd pe unde scoți cămașa cînd te-o găsi femeia lui tată-tău aici, cu mine?

Nu te îndepărta, fiică de leoaică! O să fie nemaipomenit dacă reușesc să-ți sucesc mințile! Chiar ți-e teamă de femeia lui tata? Aah! Tu știi că o noapte în brațele tale face cît toată viața?

— O să-i aud pașii, dacă se apropie... Hai să rămînem unde sîntem!

— Dar unde sîntem?

— E greu de descris, dacă nu chiar imposibil...

— Nu pricep ce tot îndrugi... Numai tu știi ce spui!

— Pesemne! Dar ar fi regretabil! Ar fi trist să spui ce ai pe inimă și să nu te asculte cine-ar trebui! Mi-aduc aminte de vremea cînd veneai în casa noastră, de parcă am fi fost o singură familie... Și tînjesc după vremea aceea!

— Ce zile! îngăimă ea, clătinînd din cap.

De ce te-ai întors în trecut? Ai făcut o mare greșeală! Fii atent că strici totul! Concentrează-ți voința ca să nu te mai gîndești decît la prezent!

— Și cînd te-am văzut din nou acum, de curînd, mi-am dat seama că ești ca o floare care se ridică în întunericul nopții, răspîndind lumină în jur... Parcă te-aș fi văzut prima oară! Să fie vecina noastră Maryam, care se juca pe vremuri cu Aișa și cu Khadiga? m-am întrebat în sinea mea. Nu se poate! mi-am răspuns tot eu. Fata asta-i întruchiparea perfecțiunii... Și-am simțit că lumea din jurul meu se schimbă...

— Pe vremea aceea nu-ți îngăduiai să privești la nimeni! îl dojeni ea mai mult în glumă. Erai vecin în adevăratul sens al cuvîntului! Dar n-a mai rămas nimic din zilele acelea... S-au schimbat toate... Am ajuns ca niște străini... De parcă n-am fi crescut împreună, ca o singură familie. Așa au vrut ai tăi...

— Hai să nu ne mai aducem aminte de asta! Mă tem că o să mă împovărezi cu griji pe care n-o să mai fiu în stare să le duc.

— Acum te uiți la fereastră... pe stradă... Ba chiar te încumeți să stai de vorbă cu mine pe terasă!

Și, mă rog, ce te oprește să nu pleci, dacă nu vrei să stai cu mine? Știi că-mi place jocul tău? E mai dulce decît un fagure de miere, iar tu ești o strălucire în negura nopții!

— Te văd și din multe alte locuri, de care tu habar n-ai... Te văd în închipuirea mea mai mult decît ai putea

crede tu... Și-acum ți-o spun cu mîna pe inimă că nu se mai poate: sau vin lîngă tine, sau îmi pierd cumpătul și mă prăpădesc.

Inima i se înfioră cînd observă ca ea se chinuie să-și stăpînească rîsul.

— De unde scoți vorbele astea? întrebă ea după cîteva clipe.

— Chiar din inimă! îi răspunse el fără ezitare, ducîndu-și mîna la piept cu un gest patetic.

Fata se foi puțin, mutîndu-și greutatea de pe un picior pe altul și tîrîndu-și papucii, dar nu se îndepărtă.

— Păi dacă s-a ajuns la inimă, cred că e cazul să plec! zise ea.

— Ba e musai să vii! îi răspunse el entuziasmat, uitînd că trebuie să vorbească mai mult în șoaptă. Adică să vii la mine..., continuă apoi, coborînd glasul. Acum și pentru totdeauna! Adică lîngă inima mea, adăugă cu șiretenie. I-a ta cu tot ce ține de ea...

— Nu crezi că renunți prea ușor? întrebă ea pe un ton glumeț. Cum aș putea să te las fără inimă și tot ce ține de ea?

Unde te-a dus mintea? Eu mă adresez leoaicei din tine, la care rîvnesc. Nu ești tu atît de naivă! Ce, ai uitat de Jolyon? Hai, apropie-te spre mine... Simt cum trupul îmi ia foc și risipește bezna din jurul nostru...

— De bună voie ți-am dăruit-o, cu tot ce ține de ea. Va fi fericită să o primești și să-i fii stăpînă. Și să fii numai a ei...

— Păi vezi ce șiret ești? De fapt tu vrei să iei, nu să dai...

Ce limbă ascuțită ai! Nici Zenoba nu știa să mă-ntoarcă așa! Dar ce pot să mai fac? Umblu după tine ca după iarba de leac!

— Vreau ca tu să fii a mea, tot așa cum și eu o să fiu al tău... Ce ți se pare nedrept în asta?

Tăcere. Cele două umbre schimbară priviri.

— Cred că se întreabă ce-i cu tine de-ntîrzii atîta..., reluă ea discuția în cele din urmă, încercînd să treacă la alt subiect.

— Nimănui nu-i pasă de mine pe lumea asta, îi răspunse el, străduindu-se să o înduioșeze.

— Ce-ți face copilul? întrebă ea, de data aceasta serios. Stă tot la bunici?

Unde-o fi țintind cu întrebarea asta în aparență nevinovată?

— Da.

— Cam cîți ani are-acum?

— Cinci...

— Mamă-sa ce mai face?

— Cred că s-a și măritat... Sau dacă nu încă, o s-o facă foarte curînd.

— Păcat! De ce nu te recăsătorești cu ea? Cel puțin pentru Ridwan!

Fiică de leoaică! Hai să te vedem unde vrei s-ajungi!

— Într-adevăr, așa ai vrea tu?

— Ce norocos este cel care poate face ca doi oameni să trăiască împreună! exclamă ea, rîzînd forțat. Și legiuit!

Ba și nelegiuit!

— Dar eu nu mă uit înapoi...

Se așternu o tăcere stranie încărcată de suspiciune.

— Ferește-te să mai ieși altă dată cînd sînt eu pe terasă! îl preveni ea, cu blîndețe în glas.

— Ți-ascult porunca! răspunse el, prinzînd curaj. Terasa nu-i un loc sigur! Fiindcă veni vorba, tu nu știi că am casa mea în Qasr eș-Șawq[1]?

— Ce vorbești? Vasăzică ești proprietar? Te felicit! exclamă ea cu ironie.

Yasin rămase un timp pe gînduri, așteptînd circumspect.

— Ghici la ce mă gîndesc...

1. În traducere literară, „Palatul dorinței"; în contextul de față, numele unei străzi din Cairo.

— Nu mă interesează!

Tăcere desăvîrșită, se gîndi el – doarme și pămîntul sub pași... Pustiu... Nici urmă de om... Ce beznă apăsătoare...

— Mă gîndeam la zidurile lipite ale teraselor noastre... Tie ce-ți sugerează?

— Nimic!

— Parc-ar fi doi îndrăgostiți lipiți unul de altul.

— Nu-mi place să aud astfel de vorbe...

— Așa cum stau ele lipite, poți să bănuiești că nimic nu va reuși să le despartă...

— Ei, ia vezi! exclamă ea, dînd din cap amenințător.

— Am impresia că mă îndeamnă... treci dincolo! continuă el, răsfățîndu-se.

Maryam făcu doi pași în spate, atingînd cu spatele *mila'a*[1] întinsă pe frînghie.

— Nu încerca, fiindcă nu sînt de acord cu asta..., îl avertiză ea în șoaptă, dar ferm.

— Asta? Care asta?

— Vorba asta!

— Dar cu fapta? insistă el.

— Să știi că mă supăr și plec...

Ba în nici un caz să nu faci așa ceva! Tu îți dai seama ce spui? Nu știu, sînt eu mai prost decît credeam sau ești tu mai șmecheră decît îmi închipuiam eu? Ce-a apucat-o de-a adus vorba despre Ridwan și mama lui? Nu cumva o fi vrut să facă aluzie la căsătorie? M-a scos din minți... Sînt nebun după ea...

— Aah! De fapt, de ce mai stau? întrebă Maryam pe neașteptate.

Se răsuci pe călcîie și se aplecă puțin, făcîndu-și loc pe sub rufe.

— Pleci așa, fără să spui nici „la revedere"? strigă Yasin după ea speriat.

1 Bucată de pînză, de obicei de culoare neagră, pe care femeile din Egipt o înfășoară peste îmbrăcămintea obișnuită, pentru a-și acoperi corpul și capul (și varianta *milaya*).

— În casă trebuie să intri pe uşă... Asta-i ce vreau să-ţi spun în loc de „la revedere", mai adăugă ea, întinzîndu-şi gîtul peste frînghie.

Apoi se îndreptă spre uşă în vîrful picioarelor şi dispăru.

Yasin se întoarse în salon şi încercă să se scuze faţă de Amina, plîngîndu-se de zăpuşeala dinăuntru. Plecă imediat spre camera lui să se îmbrace. Kamal îl urmări uluit cu privirea. Se uită şi la mamă-sa, care tocmai terminase de ghicit în ceaşca de cafea, şi i se păru liniştită şi împăcată. În sinea lui se întrebă cum ar reacţiona, dacă ar şti ce s-a petrecut pe terasă. La un moment dat, a urcat acolo ca să vadă de ce întîrzie Yasin şi cînd l-a văzut şuşotind cu Maryam, s-a retras tiptil, fără să le lase timp să-l vadă, dar din clipa aceea neliniştea nu-i mai dăduse pace. Cum de putuse Yasin să facă aşa ceva? A uitat de Fahmi? Imposibil! Fusese alături de el cu trup şi suflet! Nu se îndoieşte nici un moment că suferise cumplit după ce el s-a stins din viaţă. Numai că astfel de nenorociri se uită. Şi, pe urmă, el se tot frămîntase, întrebîndu-se de ce numele lui Fahmi era întotdeauna asociat cu acela al lui Maryam. Fratele lor aflase de întîmplarea cu Jolyon la vremea ei, dar după aceea a trecut mult timp fără ca el să-şi mai aducă aminte de ea; probabil că uitase cu desăvîrşire de incidentul cu pricina, lăsîndu-se prins în vîltoarea unor lucruri mult mai importante. Nici nu s-ar fi cuvenit să facă altfel, căci ea nu fusese niciodată potrivită pentru el. Asta îl îndeamnă uneori să se întrebe dacă iubirea poate fi uitată. Nu! Iubirea nu poate fi uitată, oricît de mult timp s-ar scurge! E absolut sigur! Dar de unde să ştie dacă Fahmi a iubit-o pe Maryam aşa cum înţelege sau cum simte el dragostea? Poate că a fost stăpînit numai de o pornire puternică, aşa cum se întîmplă acum şi cu Yasin şi cum i se întîmplase şi lui în adolescenţă, căci Maryam se jucase şi cu visele lui. I se întîmplase şi lui, într-adevăr! Şi fusese nevoit să lupte cu două dureri contradictorii: dorinţa şi remuşcarea. Fuseseră la fel de

puternice amîndouă şi nu reuşise să scape de ele decît după ce Maryam s-a căsătorit şi a dispărut din preajma lor. Ar vrea să ştie dacă şi Yasin încearcă aceeaşi durere şi mustrare în clipa aceasta. Nu poate să creadă că lucrurile sînt atît de simple, chiar dacă ştie foarte bine că Yasin e dominat de instincte şi nu are nici un fel de sentimente nobile. Şi, cu toate că este înţelegător faţă de Yasin, nu-şi poate înăbuşi nemulţumirea şi frămîntarea. Sînt stări firesti pentru un om ca el, animat de idealuri înalte.

Yasin reapăru, îmbrăcat pentru oraş, salută şi ieşi. La puţină vreme după plecarea lui, urmară cîteva ciocănituri timide în uşa salonului. Kamal îl strigă pe nou-venit pe nume şi-l invită să intre – sigur că nu putea fi altcineva decît invitatul lui. Se ivi un tînăr scund, de vîrsta lui Kamal, destul de elegant, purtînd o haină peste *ghilbab*. Se duse mai întîi spre Amina şi-i sărută mîna, apoi îl salută şi pe Kamal şi luă loc lîngă el. Cu toate că-şi impunea să fie cuviincios, se putea observa din gesturile lui că nu era deloc stingherit. Cine l-ar fi văzut pentru prima oară ar fi putut să creadă uşor că face parte din familie. Amina i se adresă cu blîndeţe şi simplitate, întrebîndu-l de sănătatea tatălui său, Gamil el-Hamzawi, şi a mamei. Fu'ad răspunse, bucuros de căldura cu care fusese primit. Kamal se retrase pentru cîteva clipe în dormitorul său, apoi îşi luă haina şi ieşi împreună cu prietenul lui.

6

O luară pe calea Qirmiz, evitînd strada En-Nahhasin, ca să nu ajungă la dugheana unde se aflau părinții lor. Contrastul izbitor din înfățișarea celor doi tineri atrăgea atenția trecătorilor – Kamal lung și deșirat, iar Fu'ad ca un prîsnel.

— Unde te duci astă-seară ? întrebă Fu'ad cu glasul lui liniștit.

— La cafeneaua lui Ahmad Abdo, îi răspunse Kamal înțepat.

Fu'ad aproba fără nici o obiecție tot ce-i propunea Kamal, chiar dacă el era mai ager la minte și unele propuneri ale prietenului său i se păreau caraghioase. Așa fuseseră, de pildă, invitațiile lui repetate să urce pe colinele El-Muqattam[1], la Citadelă sau la El-Khaymiyya, pentru a-și clăti ochii – cum zicea el – privind vestigiile trecutului și minunile prezentului. În realitate, însă, diferența socială avea o mare înrîurire asupra raporturilor dintre cei doi tineri, căci unul era fiul stăpînului prăvăliei, iar celălalt era fiul unui biet simbriaș, care făcea pe vînzătorul în această prăvălie. În copilărie, Fu'ad primise deseori sarcina să ducă la domnul Ahmad acasă cumpărăturile, pentru ca acolo să primească de la Amina dulciuri

1. Platou stîncos situat în partea de est a orașului Cairo, pe ale cărui pante se ridică Citadela – complex arhitectural construit în Evul Mediu.

și delicatese – căci de cele mai multe ori vizita avea loc la ceremea prînzului – sau lucruri vechi de îmbrăcat, după ce Kamal renunța la ele. De aceea, legătura dintre ei se bazase de la bun început pe sentimentul de superioritate al unuia și pe complexul de inferioritate al celuilalt. Deși Kamal nu-l privea niciodată de sus și-l trata întotdeauna ca pe un egal, Fu'ad nu se putea elibera de complexul său. Întîmplarea făcuse ca, în afara lui Fu'ad el-Hamzawi, Kamal să nu mai întîlnească nici un alt prieten în tot cursul vacanței de vară. Este adevărat că nici nu prea avea prieteni în cartier. Doi dintre tovarășii din copilărie abandonaseră școala, unii găsiseră cîte o slujbă, mulțumindu-se cu primara sau cu capacitatea, alții nu ajunseseră nici pînă acolo și se ocupau cu diverse îndeletniciri : băiat de prăvălie la cafeneaua Bayna el-Qasrein sau ucenic la calcatoria municipală din Khan Gaafar. Pe vremuri merseseră împreună cu el la *kuttab*. Se salutau și acum, ori de cîte ori se întîlneau ; ei o făceau cu respectul impus de distincția pe care i-o oferea școala în ochii lor, iar el o făcea cu modestia care-i stătea în fire. Noii săi prieteni din El-Abbasiyya – Hasan Selim, Ismail Latif și Husein Șaddad – își petreceau vacanța la Alexandria și la Ra's el Barr. Așadar, singutrul camarad care-i mai rămăsese era Fu'ad.

După cîteva minute de mers ajunseră la cafeneaua lui Ahmad Abdo ; coborîră în catacomba de sub cartierul Khan el Khalili și intrară într-un separeu.

— Am crezut c-o să te duci la film astă-seară, zise Fu'ad într-o doară, cu oarecare sfială, după ce luară loc la o masă unul în fața celuilalt.

Din tonul lui se putea înțelege că ar fi vrut să meargă la cinema. Poate că-l ispitise gîndul acesta înainte de a se întîlni cu Kamal, dar nu îndrăznise să-l exprime. Știa foarte bine că nu-l poate clinti pe Kamal din hotărîrea luată și că biletul de intrare trebuia să fie suportat tot de el. De aceea, nu îndrăzni să aducă vorba despre cinematograf

decît după ce se instalaseră la masă, avînd siguranța că nu se vor mai mișca de-acolo.

— O să mergem joia viitoare la Clubul egiptean... O să-l vedem pe Charlie Chaplin... Acum hai să facem o partidă de domino.

Își scoaseră *tarbuș*-urile și le așezară pe un scaun de-alături. Apoi Kamal chemă un ospătar și-i ceru un ceai verde și un domino.

Cafeneaua din catacombă semăna cu un animal preistoric. Nu mai rămăsese din el decît capul uriaș, cu gura căscată, lăsînd să i se vadă maxilarele care luaseră înfățișarea unor scări lungi. În interior se întindea un careu acoperit cu dale. În mijlocul lui susura o fîntînă arteziană, încojurată de ghivece cu garoafe. Urmau apoi cîteva canapele cu rogojini colorate și perne. De jur împrejurul sălii fuseseră amenajate separeuri ce păreau grote săpate în zid, fără uși și ferestre. În fiecare dintre ele se afla o masă de lemn, patru scaune și un felinar, care ardea zi și noapte într-o mică firidă din peretele orientat spre intrare. Cafeneaua dobîndise avantaje deosebite de la această amplasare ciudată: în ea domnea o atmosferă tihnită și somnolentă neîntîlnită în alte localuri, în parte datorată luminii palide și atmosferei jilave de seră. Fiecare grup de clienți avea o lume a lui, complet izolată de a celorlalți, limitată la separeul său. Trăgeau din narghilea, din cînd în cînd mai sorbeau și cîte o înghițitură din ceștile cu ceai, pierduți într-o flecăreală nesfîrșită; semăna întru cîtva cu un cîntec în surdină, întrerupt doar în răstimpuri de cîte o tuse seacă sau de gîlgîitul narghilelei.

Kamal socotea cafeneaua lui Ahmad Abdo un loc de meditație cum nu se putea mai potrivit pentru firile înclinate către visare și un giuvaier greu de prețuit pentru lumea de rînd. La început i s-a părut și lui Fu'ad destul de interesantă, dar cu trecerea timpului a început să-l plictisească. Acum o găsea chiar tristă și avea impresia că se înăbușă din pricina umidității aerului viciat, dar nu avea de ales, întrucît era invitatul lui Kamal.

— Ți-aduci aminte cînd ne-a văzut *si* Yasin aici?

— Sigur! îi răspunse Kamal, surîzînd. Dar *si* Yasin e drăguț și înțelegător. Niciodată nu m-a lăsat să simt că e fratele meu mai mare... Atunci, însă, l-am rugat să nu facă nici o aluzie la întîlnirea noastră. Nu mi-a fost teamă de tata, căci nimeni n-ar avea curajul să-i spună așa ceva... Mai degrabă mi-a fost frică să nu-i spună mamei, pentru că n-aș fi vrut s-o supăr... Imaginează-ți ce spaimă ar fi tras, dac-ar fi aflat că noi mergem la cafenea! Și știi pentru ce? Fiindcă în închipuirea ei toți clienții cafenelelor sînt deocheați și fumează hașiș.

— Și *si* Yasin? Nu știi că și el umblă prin cafenele?

— Ba da, dar dacă i-aș spune așa ceva, ar tuna și-ar fulgera... Mi-ar spune că nu se teme pentru *si* Yasin, fiindcă el este mare. Pe cînd eu sînt mic! Și mi se pare că o să mă socotească așa și după ce o să-mi albească părul...

Ospătarul apăru cu un domino și două pahare cu ceai pe o tavă galbenă. Kamal nu stătu nici o clipă pe gînduri – apucă paharul, îl duse la gură și începu să soarbă. Sufla de cîteva ori în ceai, lua o înghițitură și din nou sufla, sugîndu-și tot timpul buzele din pricina arsurii. Nu se descuraja și relua tentativa cu îndărătnicie, de parcă l-ar fi silit cineva să golească paharul într-un minut sau două. Fu'ad îl măsura tăcut, prefăcîndu-se că privește în gol. Se rezemase de spătarul scaunului și luase o poză gravă, nepotrivită cu vîrsta lui. În ochii-i mari și senini se deslușea o privire adîncă și liniștită. Nu întinse mîna spre pahar decît după ce termină Kamal. Abia apoi începu să soarbă și el tacticos, savurînd pe îndelete ceaiul aromat și exclamînd la fiecare înghițitură:

— Ce grozav e!

Kamal simțea că-și pierde răbdarea și-l îmboldea întruna să termine, ca să înceapă jocul.

— Îți trag o bătaie astăzi s-o ții minte toată viața, îl amenință el, vorbindu-i de sus.

— O să vedem..., bombăni Fu'ad, zîmbind.

Jocul începu.

Kamal se concentră surescitat, de parcă s-ar fi angajat într-o luptă de care depindea viața sau onoarea lui, în vreme ce Fu'ad aranja piesele cu calm și îndemînare. Surîsul plutea tot timpul pe fața lui, fie că norocul era de partea sa, fie că-l părăsea, fie că prietenul Kamal zîmbea sau se încrunta.

— Nu știi să joci, dar ai noroc..., izbucni Kamal scos din sărite, ca de obicei.

Celălalt rîse cu poftă, străduindu-se să nu-i sporească necazul și să nu-i lase impresia că l-ar sfida. N-am ce-i face... E norocos..., își zicea Kamal tot timpul în gînd, furios peste măsură. El nu trata jocul cu îngăduința cuvenită în astfel de ocazii. Ba mai mult, cînd se pierdea cu firea, nu mai era în stare să facă distincție între lucrul serios și glumă. Dar Fu'ad nu-l întrecea numai la domino, ci și la învățătură. În timp ce Fu'ad era premiantul clasei, Kamal se situa între primii cinci din frunte. Tot norocul să fi fost la mijloc? Îl privea de sus din cauza poziției sociale și nu reușea să-și dea seama că este mai ager la minte și mai înzestrat decît el. A căutat fel de fel de argumente pentru a subestima calitățile prietenului său. Odată l-a acuzat c-ar fi tocilar și a insistat să precizeze că dac-ar fi atît de isteț cum se zice, și-ar permite să-și mai folosească timpul și în afara învățăturii – la sport, bunăoară. Fu'ad nu practica nici un sport, pe cînd Kamal se remarcase la cîteva. În cele din urmă, a insinuat că Fu'ad se limitează numai la ce scrie în manuale, iar dacă se întîmpla să citească și altă carte în vacanță, alegea una din care să tragă foloase în anul următor. Lecturile lui Kamal, însă, erau nelimitate și variate și el nu ținea seamă în alegerea lor de nici un profit. În aceste condiții, desigur, nu trebuia să se mai mire nimeni că Fu'ad avea note mai bune ca el. Dar în ciuda invidiei care-l stăpînea, nu putuse renunța la prietenia lui; ba chiar îl iubea și-i plăcea compania sa. Pe deasupra, nu se ferea să-i recunoască meritele și calitățile – cel puțin în sinea lui.

Jocul continuă și, contrar așteptărilor, partida se încheie cu victoria lui Kamal. Fața i se lumină și izbucni fericit în hohote de rîs.

— Mai facem zece? îl întrebă pe adversar.

— Cred că ne-au fost de-ajuns zece pentru azi! îi răspunse Fu'ad zîmbind.

Fie că s-a plictisit, fie că s-a temut să nu-l învingă pe Kamal în partida următoare și să-i strice tot cheful, Fu'ad a renunțat.

— Tu ești imperturbabil... nu te mișcă nimic, observă Kamal, clătinînd din cap. Apoi adăugă cu ifos, mîngîindu-și cu degetele vîrful nasului borcănat: Nu știu cum ești tu... Tot timpul mă mir și mă întreb... Te-am învins și puțin îți pasă! Îl iubești pe Saad, dar te-ai eschivat de la participarea la demonstrația organizată în ziua cînd a preluat conducerea cabinetului. Ai căutat binecuvîntarea lui *sidna* El-Husein[1], dar n-ai schițat nici un gest de nedumerire în ziua cînd ai aflat că trupul lui nu se află în moscheea care-i poartă numele. Nu știu ce fel de om ești tu!

Răceala și echilibrul lui Fu'ad îl iritau cumplit. Nu suporta oamenii care se conduc numai după ceea ce se cheamă „rațiune". Lui îi plăcea îndrăzneala și nebunia! „Mormîntul lui El-Husein este un simbol și nimic mai mult", le-a spus profesorul de istoria islamului. În ziua aceea, după terminarea lecțiilor, a plecat împreună cu Fu'ad de la școală și pe drum s-a pomenit cu el repetînd vorbele profesorului. Cum de-a avut prietenul său tăria să primească afirmația aceea ca și cînd ar fi fost vorba de un lucru neînsemnat? Nu, el nu se putea împăca ușor cu așa ceva și refuza să se gîndească la ceea ce auzise. Mergea și avea senzația că se clatină, din cauza groazei ce-l copleșise. Se tînguia pentru o himeră dispărută și pentru visul risipit. El-Husein nu mai era vecin cu el! Și nici nu

1. Sfînt și martir musulman venerat de sectele șiite; adevăratul său mormînt se află în Kerbala' (în Irak).

fusese vreodată vecin cu el! Atunci ce se întîmplase cu sărutările fierbinți care le lăsase pe ușa mausoleului? Se mîndrise tot timpul cu faptul că locuiește la o aruncătură de băț de *sidna* El-Husein. Și-acum? N-a mai rămas nimic din toate astea! Moscheea nu este decît un simbol, iar sufletul lui s-a umplut de amărăciune și dezamăgire. A bocit toată noaptea pînă ce a udat perna... Șocul acesta nu-l impresionase defel pe prietenul său „rațional"; el nu făcuse decît să repete vorbele profesorului de istorie. Ce hidoasă este „rațiunea" asta!

— Spune-mi, tatăl tău știe că vrei să te înscrii la Școala Normală?

— Bineînțeles! răspunse Kamal înțepat, dînd frîu liber furiei stîrnite de răceala și indiferența prietenului său și de amintirea discuției cu stăpînul.

— Și ce-a zis?

— Ce să zică? încercă el să se eschiveze de la un răspuns precis. Tata, asemeni multor oameni ca el, se lasă amăgit de false aparențe: funcții... procuratură... magistratură... Astea-l interesează pe el. N-am prea reușit eu să-l conving că gîndirea și înaltele valori ale științei sînt singurele lucruri pentru care merită să te ostenești în viață, dar în cele din urmă mi-a dat voie să-mi aleg ce-mi place.

— Valori înalte... într-adevăr... însă n-avem noi condițiile și cultura potrivite pentru a le ridica la rangul cuvenit, comentă Fu'ad cu multă îndoială în glas, în vreme ce degetele sale mîngîiau o piesă de domino.

— Nu pot renunța la o convingere numai pentru că cei din jurul meu nu o împărtășesc...

— Meriți toată admirația! zise Fu'ad, încercînd să-l liniștească. Dar n-ar fi oare mai potrivit să fii ceva mai realist cînd vine vorba de viitorul tău?

— Crezi că liderul nostru, dacă ar fi ținut seama de un astfel de sfat, s-ar mai fi dus la Sediul Protectoratului pentru a revendica independența țării sau nu? întrebă Kamal cu dispreț.

Fu'ad zîmbi, ca și cînd ar fi vrut să-i spună că, în ciuda tinereții, argumentul său nu poate fi luat drept principiu general de viață.

— Fă Dreptul și asigură-ți o meserie onorabilă, iar după aceea te poți ocupa de cultura ta cum îți place...

— Nu există un om cu două inimi în piept! răspunse Kamal iritat. Și, pe urmă, dă-mi voie să nu fiu de acord cu tine, pentru că nu numai Dreptul te pregătește pentru o profesie onorabilă... Ce, în învățămînt nu poți face dovada măsurii tale? Nu e o meserie la fel de onorabilă?

— N-am vrut să spun așa ceva..., se grăbi Fu'ad să-i răspundă, încercînd să risipească orice bănuială. Cine-ar putea pretinde că însușirea științei și răspîndirea ei n-ar fi o îndeletnicire onorabilă? Am repetat și eu ce zice lumea, fără să-mi dau seama, căci oamenii – așa cum ai spus și tu – sînt orbiți de putere și de influență...

— Tot ce pot să-ți spun cu mîna pe suflet este faptul că nimic nu poate fi mai măreț decît o viață închinată gîndirii și științei, insistă Kamal, dînd din umeri cu un gest ce sugera indiferență și afectare.

Fu'ad se mulțumi să încuviințeze din priviri, fără să rostească nici un cuvînt.

— Tu de ce-ai ales Dreptul, îl întrebă Kamal după o pauză.

— Pentru că nu m-am îndrăgostit de „gîndire" ca tine, răspunse Fu'ad după ce chibzui puțin. A trebuit să aleg o școală superioară numai după perspectivele pe care mi le oferă... Posibilitățile mele mi-au impus-o, mai degrabă.

Nu-i ăsta glasul rațiunii? Ba da! Chiar el este! Și nu poate decît să-l revolte! Nu-i o nedreptate că el este obligat să-și petreacă întreaga vacanță fără să iasă din acest cartier și fără să întîlnească un prieten, în afara acestui „rațional"? Există și o altă viață, total diferită de cea a vechiului cartier – pe care i-a fost dat s-o cunoască – și alți prieteni care nu seamănă nici pe departe cu Fu'ad. După acea viață și după acei prieteni tînjește el – după

El-Abbasiyya. După acei tineri și după rafinamentul lor, după accentul lor parizian... după visul mirific, după adorata lui... Simte nevoia să fie acasă, în camera lui... să fie singur... să deschidă caietul pentru a reciti o însemnare sau o amintire, pentru a așterne pe hîrtie încă un gînd. Oare nu e timpul să se ridice și să propună plecarea?

— Știi că m-am întîlnit cu cineva care m-a întrebat de tine?

— Cu cine? întrebă Kamal, smulgîndu-se cu greu din șuvoiul gîndurilor.

— Cu Qamar și Narghis! răspunse Fu'ad, înveselindu-se.

Qamar și Narghis! Fetele lui Abu Sari', proprietarul micului bufet... Bolta Qirmiz... Ulițele întunecoase după asfințit... joaca amestecată cu naivitatea vinovată sau cu vinovăția naivă... adolescența înflăcărată... de toate și-aduce aminte! De ce se strîmbă cu aversiune? Asta-i o poveste mai veche... dinaintea iubirii lui ideale. Așa se întîmplă: ori de cîte ori își amintește de ea, simte că inima i se revoltă, mîhnită și rușinată; nici nu s-ar putea altfel, după ce a sorbit din licoarea iubirii pure.

— Unde le-ai întîlnit?

În îmbulzeala de la *mawlid*[1]-ul lui *sidna* el-Husein. Am mers alături de ele fără nici o șovăială sau stînjeneală, ca și cum am fi fost o singură familie, venită la moschee să facă înconjurul lăcașului sfînt...

— Ce îndrăzneț ești!

— Cîteodată... Le-am salutat și mi-au răspuns. Pe urmă am stat de vorbă pe îndelete. Și, pe neașteptate, Qamar m-a întrebat de tine, ce mai faci...

— Și-apoi? întrebă Kamal, roșind puțin.

— Ne-am înțeles, în principiu, să-ți spun și să ne întîlnim toți patru într-o zi..., încercă Fu'ad să-l ispitească.

— În nici un caz! i-o reteză Kamal scurt, clătinînd din cap speriat.

1. Ziua de naștere a martirului, devenită sărbătoare națională.

— În nici un caz? repetă Fu'ad nedumerit. Credeam că o să fii bucuros să ne întîlnim cu ele sub boltă sau în curtea casei părăsite... Știi că s-au mai maturizat? În curînd vor arăta ca niște femei adevărate... Qamar se înfășurase cu o *mila'a*, dar își lăsase fața descoperită. „Dacă aveai și văl, nu îndrăzneam să vorbesc cu tine", i am zis în glumă.

— Nu, nici în ruptul capului! Degeaba insiști! răspunse Kamal la fel de categoric.

— De ce?

— Pentru că nu mai suport murdăria! Apoi adăugă pe un ton iritat ce trăda mînie și durere: Nu pot să mă întîlnesc cu Allah în timpul rugăciunii și trupul să-mi fie murdar!

— Purifică-te și spală-te înainte de rugăciune![1]

— Apa nu curăță de păcate! răspunse Kamal cu convingere.

Ce luptă se dăduse mai demult în sufletul lui! Pleca la întîlnirea cu Qamar tulburat de dorință și frămîntare și se întorcea chinuit de remușcări, cu inima plîngînd. După rugăciune își cerea iertare îndelung, dar curînd după aceea se ducea din nou la ea înfrînt și iar se întorcea trist, cerînd îndurare. Au fost zile încărcate de dorință, amărăciune și durere. Apoi s-a ivit lumina! Și din clipa aceea, i-a fost îngăduit și să iubească, și să se roage în același timp. Cum s-ar putea altfel, de vreme ce iubirea izvorăște din credință și curge limpede?

— Nici eu nu m-am întîlnit cu Narghis de cînd i-au interzis să mai iasă în uliță la joacă, zise Fu'ad cu mîhnire.

1 Abluțiunea sau spălarea ritualică este obligatorie la musulmani înainte de fiecare dintre cele cinci rugăciuni zilnice, precum și înainte de rugăciunea din ziua de vineri la moscheea congregațională; spălarea este necesară pentru purificare și după relații intime.

— Și cum s-a împăcat evlavia ta cu această prietenie? Tu n-ai avut deloc remușcări? îl întrebă Kamal curios.

— Tu nu știi că există și rele necesare? îi răspunse celălalt, lăsînd capul în piept. Apoi se întoarse la subiectul inițial al discuției, insistînd cu un fel de timiditate în glas: Și chiar nu vrei să te mai întîlnești cu ea?

— Niciodată!

— Și numai din evlavie?

— Nu-i de-ajuns?

— De ce vrei să-ți impui lucruri insuportabile? întrebă Fu'ad, zîmbind deschis.

— Așa sînt eu și numai așa trebuie să fiu! stărui Kamal.

Se priviră îndelung. În ochii lui Kamal se citea neînduplecarea și sfidarea, iar pe fața lui Fu'ad domnea un surîs jucăuș, ca razele de soare nestatornice care dansează pe luciul apei cu sclipiri amăgitoare.

— Pofta trupească mi se pare un instinct demn de dispreț și-mi repugnă gîndul de a fi stăpînit de ea... Probabil că ne-a fost inspirat pentru ca prin el să ne educăm voința și să ne putem înălța cu adevărat la starea de oameni! Sau sînt om, sau sînt animal!

— Eu nu cred că este o întruchipare a răului pur, îngăimă Fu'ad după ce șovăi puțin. Într-un fel, este o chemare la întemeierea unei familii și la perpetuarea speciei umane...

Inima lui Kamal începu să se zbuciume, fără ca Fu'ad să-și dea seama. Vasăzică la asta se reduce căsătoria în cele din urmă? Nu-i era cu totul necunoscut acest adevăr, chiar dacă nu-și dădea seama prea bine cum împacă lumea iubirea cu căsătoria. În dragostea lui nu se lovise pînă acum de o astfel de problemă; de fapt, nici nu putuse măcar visa la căsătorie. Dar asta nu o putea împiedica să existe ca o problemă ce se cere rezolvată. El nu putea concepe ca relația fericită dintre el și adorata lui să fie mai mult decît o afinitate spirituală, în ceea ce o privea pe ea, și o aspirație sublimă și continuă pentru el. Ceva

ce seamănă mai degrabă cu adorația. Ba este însăși adorația! Și căsătoria n-are ce căuta aici!

— Cei care iubesc cu adevărat nu se căsătoresc...

— Ce-ai spus? întrebă Fu'ad consternat.

Kamal își dădu seama chiar înainte de întrebarea lui Fu'ad că s-a dat de gol și simți că-și pierde glasul. Pentru o clipă rămase descumpănit. Se chinui să-și reamintească ultimele cuvinte ale lui Fu'ad dinaintea acestei mărturisiri ciudate. Da, parcă spunea ceva despre căsătorie și familie. Se agăță de acest subiect, străduindu-se să nu cadă în cursă, și căpătă din nou glas.

— Cei care iubesc lucruri situate mai presus de lumea asta nu se căsătoresc, îngăimă el. Cam asta am vrut să [illegible]...

Fu'ad zîmbi pieziș, stăvilindu-și cu greu rîsul. Numai că ochii lui adînci nu lăsau să se citească tot ce se ascundea în spatele frunții.

— Astea-s lucruri mut prea serioase! zise el. Cred că e prematur să vorbim acum despre ele. Hai să le lăsăm pentru vremea lor!

— Să le lăsăm și să așteptăm..., încuviință Kamal, ridicînd din umeri cu indiferență.

Fu'ad era într-o vale, iar el în altă vale! O deosebire ca de la cer la pămînt între ei doi și totuși erau prieteni! Poate că tocmai acest contrast îl atrăgea spre Fu'ad și-l îndemna să stea de vorbă cu el, în ciuda efortului nervos și efectului obositor al conversației.

Oare nu e timpul să se întoarcă acasă? Simte nevoia să stea de vorbă doar cu el însuși. Carnetul de însemnări îl așteaptă în sertarul de la birou. Cine se simte istovit de realitatea vieții nu-și poate găsi liniștea decît strîngîndu-se în sine.

— Cred că e timpul să mergem...

7

Trăsura se opri în fața unuia din bacurile ancorate la malul Nilului, pe drumul spre Ambaba[1], și din ea coborî domnul Ahmad Abd el-Gawad, urmat de domnul Ali Abd el-Rahim.

Întunericul nopții învăluia totul în jur. Prin ferestrele bacurilor, rînduite de-a lungul celor două maluri de la podul Ez-Zamalek[2] în jos, licărea ici și colo cîte un bec, iar în depărtare pîlpîiau cîteva luminițe palide, indicînd foarte vag locul satului în zarea semănînd cu un nor luminat de soare pe cerul întunecat.

Domnul Ahmad venea pentru prima oară la bac, cu toate că Muhammad Iffat îl închiriase cu patru ani în urmă și-l amenajase pentru petrecerile de noapte. După moartea lui Fahmi, nu-și mai îngăduise astfel de escapade.

Ali Abd el-Rahim o luă înainte, conducîndu-l spre punte. Cînd ajunse aproape de scară, îi zise, prevenindu-l:

— Ai grijă că scara e cam îngustă, are trepte înalte și îi lipsește balustrada. Sprijină-te de umărul meu și mergi încet...

Coborîră cu băgare de seamă, în vreme ce clipocitul apei care izbea malul și partea din față a bacului le delecta

1. Cartier periferic al orașului Cairo.
2. Numele unuia din podurile construite peste Nil în dreptul insulei Ez-Zamalek, considerată cartierul aristocrat al capitalei egiptene.

auzul. Mirosul buruienilor și al mîlului purtat cu generozitate de revărsarea Nilului la acel început de septembrie le umplea nările.

— O să fie o noapte de pomină și pentru tine, și pentru noi..., bombăni Ali Abd el-Rahim, în vreme ce bîjbîia după butonul soneriei de la intrare. Hai să-i dăm un nume pe măsura ei! Noaptea întoarcerii bătrînului! Cum ți se pare?

— Bine, dar eu nu sînt bătrîn! protestă domnul Ahmad, strîngîndu-l de umăr. Bătrîn cu adevărat a fost tată-tău!

— Acum vei avea ocazia să vezi chipuri pe care nu le-ai mai întîlnit de cinci ani, îi zise Ali Abd el-Rahim, rîzînd.

— Te cred, dar asta nu-nseamnă că o să-mi schimb purtarea sau că o să mă abat de la socotelile mele, îi răspunse stăpînul șovăind. Apoi, după o clipă de tăcere, adăugă: S-ar putea...

— Închipuie-ți un cîine care a promis să nu se apropie de carne, dacă i se va îngădui să intre în bucătărie...

— Cîine cu adevărat a fost tată-tău, nevrednicule ce ești...

Soneria zbîrnîi. Cam după vreo jumătate de minut, ușa se deschise și din spatele ei se ivi chipul unui nubian bătrîn. Ridică palma la frunte, salutîndu-i pe cei doi, și se dădu în lături pentru a le face loc. Aceștia intrară și cotiră spre ușa din stînga. Trecură de ea și ajunseră într-un mic coridor, luminat doar de un bec atîrnat de tavan. Pe pereți fuseseră agățate două oglinzi și sub fiecare din ele se afla cîte un fotoliu și o măsuță joasă. Din celălalt capăt al coridorului, prin ușa întredeschisă răzbăteau glasurile tovarășilor de petrecere. La auzul lor, pieptul lui Ahmad Abd el-Gawad tresări. Ali Abd el-Rahim împinse ușa și intră, urmat de prietenul său. Cum trecu pragul, cei prezenți se ridicară în picioare și se apropiară de el, salutîndu-l emoționați. Bucuria revederii se citea pe toate chipurile. Muhammad Iffat se apropie primul și-l îmbrățișă, zicînd:

— S-a zărit de lună plină...

— În sfîrșit, timpul mi-a adus și o mîngîiere, încercă să-l măgulească Ibrahim el-Far, în vreme ce-l strîngea la piept.

Cînd bărbații se dădură la o parte, le văzu și pe Galila și Zabida. Nu i-a fost greu s-o recunoască nici pe Zenoba – cîntăreața la lăută – care se oprise cu doi pași în spatele celorlalte. Tot trecutul se adunase în acest tablou. Și chiar dacă părea oarecum încurcat, fruntea i se descreți numaidecît. Galila rîse din tot sufletul, își deschise brațele larg și-l strînse la piept, zicîndu-i cu melancolie în glas:

— Unde-ai fost atîta vreme, drăguțule?

Cînd îi dădu drumul, Zabida se și apropie de el, codindu-se; dar chipul ei radia de bucuria întîlnirii. Întinse brațele și ea i le strînse, încruntîndu-și sprîncenele înnegrite.

— Au trecut treisprezece ani..., zise ea cu reproș și ironie în glas. Parcă te-ar fi înghițit pămîntul...

Ahmad nu se putu stăpîni și izbucni în hohote de rîs. În cele din urmă, rămase față în față cu Zenoba, chiar dacă ea nu se mișcase nici o palmă. Zîmbea sfios, căci nimic din trecut nu-i îngăduia să ignore buna-cuviință. Dădu mîna cu ea și o încurajă, curtenitor:

— Te salut, prințesă a lăutăreselor!

Apoi se întoarse fiecare la locul său bine știut. Muhammad Iffat îl luă pe Ahmad de braț și-l conduse, invitîndu-l să ia loc alături de el.

— Ai picat întîmplător sau dorința ți-a dat ghes? îl întrebă rîzînd.

— Mi-a dat și dorința ghes, și-am picat și-ntîmplător..., bombăni domnul Ahmad, mai în glumă, mai în serios.

Primirea caldă și glumele îl împiedicaseră să observe din prima clipă încăperea în care intrase. Cînd atmosfera se mai liniști, începu s-o studieze cu atenție: era un salonaș cu pereții și tavanul verzui. Două ferestre dădeau spre Nil și alte două spre stradă. Toate erau deschise, dar cu obloanele trase. În tavan atîrna un singur bec. Abajurul conic din cristal îndrepta lumina spre măsuța joasă din mijloc, pe care fuseseră rînduite paharele și sticlele de whisky. Culoarea covorului se asorta cu zugrăveala. Pe laturile salonașului se aflau două canapele, acoperite cu pleduri colorate. Fiecare dintre ele avea cîte o pernă la mijloc. În colțuri și pe jos erau răspîndite alte perne și saltelușe. Galila, Zabida și Zenoba aleseseră canapeaua dinspre Nil, iar cei trei bărbați stăteau pe cealaltă, față în față cu femeile. Pe saltelușe erau risipite în dezordine instrumentele: lăuta, *duff*[1]-ul, darabuka și chimvalul. Domnul Ahmad își plimbă privirea peste toate, pe îndelete, apoi oftă satisfăcut și exclamă încîntat:

— Vai! Vai! Totul îmi pare atît de frumos! Dar de ce nu deschideți ferestrele dinspre Nil?

— Le deschidem după ce vor trece corăbiile cu pînze..., îi răspunse Muhammad Iffat. Dacă sînteți tentați, răbdați!

— Iar dacă ați răbdat, făceți-vă de cap! îi veni Ahmad în întîmpinare, zîmbind.

— Hai să-ți vedem din nou dibăcia de odinioară! încercă Galila să-i zgîndăre vanitatea.

Voise doar să facă o glumă; de fapt, el nu cutezase să vină la bac decît după o îndelungă șovăială și nici acum nu se eliberase de tulburarea ce-i năpădise sufletul. Dar se mai întîmpla ceva ciudat, o schimbare pe care simțea că trebuie s-o descopere singur! Hai, să se concentreze și să privească atent! Ce observă? Uită-te bine la Galila și la Zabida. Amîndouă sînt ca niște litiere – așa cum îți plăcea să le zici odinioară. Amîndouă s-au îngrășat. Dar mai este încă ceva. Ceva mai ușor de simțit decît de văzut. Trebuie să fie una din fețele bătrîneții! Probabil că prietenii – stînd tot timpul împreună – n-au putut observa schimbarea asta. Nu s-o fi petrecut și cu tine același lucru? Inima i se strînse și înflăcărarea i se stinse. Nu

1 Un fel de tamburină sau dairea.

există oglindă mai limpede pentru un om decît prietenul revenit după o absență îndelungată. Cît ar da să știe cum ar putea fi stăvilită această schimbare! N-au nici un fir de păr alb pe cap! Dar ce-are a face încăruntirea cu femeile frumoase? N-au nici un rid! Să te fi înșelat tu? Imposibil! Privește în ochii lor! Nu zărești în ei sufletul stins? Ba da! Chiar dacă este încă învăluit de o lumină care licărește... Uneori încearcă să se ascundă în spatele zîmbetului și a glumelor, dar imediat după aceea iese la iveală așa cum este în realitate și descifrezi în el că tinerețea e pe ducă. Ăsta-i adevărul gol-goluț! Zabida să aibă în jur de cincizeci de ani... Iar Galila are chiar ceva mai mult... Este cam de-o vîrstă cu tine, cu toate că nu vrea să recunoască... Dar și cu inima lui s-a întîmplat ceva: o schimbare ciudată prevestitoare de rău. Alergase cu sufletul la gură, în căutarea unei imagini pe care n-a mai aflat-o așa cum o știuse. A simțit dintr-odată că i se taie aripile... Fie! Dar nu se cuvine în nici un caz să te predai! Bea! Veselește-te! Trebuie să fii stăpîn pe tine și nimeni n-o să te forțeze să faci ceea ce nu dorești!

— Nu credeam c-o să te mai văd pe lumea asta, rupse Galila tăcerea după un timp.

— Și cum ți se pare că arăt? întrebă el curios.

— Ca de obicei! se amestecă Zabida în vorbă. Același cămiloi! Numai că-ți licăresc cîteva fire albe de sub *tarbuș*... Încolo, nimic!

— De ce nu mă lași să-i răspund eu? protestă Galila. Pe mine m-a întrebat... Apoi continuă, adresîndu-se domnului Ahmad: Nu te-ai schimbat deloc... Și nu-i de mirare, căci noi încă sîntem niște tinerei...

Stăpînul pricepu la ce face aluzie și-i răspunse cu un compliment:

— Voi două, în schimb, v-ați făcut și mai frumoase.... sînteți și mai fermecătoare! Nici nu mă așteptam să vă găsesc așa!

— Dar cum ai putut să lipsești atîta vreme din mijlocul nostru? îl întrebă Zabida, cercetîndu-l cu interes. Ai fi

putut, dacă voiai, să te întîlnești cu noi și altfel... Ce, nu mai există și întîlniri nevinovate? Nu ne putem întîlni decît cu așternutul sub noi?

— Nici el și nici noi nu ne-am închipuit vreodată că între noi și voi ar putea exista și întîlniri nevinovate..., interveni domnul Ibrahim el-Far, ridicînd un braț pentru a-și da caftanul la o parte.

— Doamne ferește! exclamă Zabida, oftînd. Cum sînteți voi, bărbații! Femeia nu este pentru voi decît un simplu animal de călărie...

— Trebuie să-l lauzi pe Atotputernicul pentru asta, doamna mea! zise Galila printre hohote. Crezi că te-ai fi împlinit așa, dacă n-ai fi fost animal de călărie?

— Dă-mi voie, te rog, să-mi continui ancheta cu împricinatul..., o întrerupse Zabida, dojenitor.

— Am fost condamnat la cinci ani nevinovați și fără muncă..., îi răspunse domnul Ahmad zîmbind.

— I-auzi, sărmanul! Și te-ai oprit de la toate plăcerile! De la toate, bietul de tine! continuă Zabida să-l atace cu ironie. Nu ți-au mai rămas decît mîncarea, băutura, veselia, gluma și veghea, noapte de noapte, pînă la ivirea zorilor!

— Sînt lucruri trebuincioase pentru o inimă tristă..., încercă el să se scuze. Pe cînd celelalte...

— Abia acum mi-am dat seama că noi sîntem socotite păcatul cel mai mare..., zise Zabida, amenințîndu-l cu degetul ei plinuț ca și cînd ar fi vrut să zică: „Vezi cum ești?".

— Am venit de la capătul pămîntului ca să ne înnădim la vorbă și să lăsăm paharele să aștepte? strigă Muhammad Iffat pe neașteptate, de parcă și-ar fi adus aminte de un lucru foarte important și n-ar fi vrut să-l uite. N-are cine să se ocupe de ele? Umple paharele, Ali! Strunește lăuta, Zenoba! Scoate-ți hainele, domnule inculpat. Ce, te crezi la școală? Scoate-ți *gubba* și *tarbuș*-ul! Să nu-ți închipui că ai scăpat de anchetă, dar mai întîi hai să îmbătăm

tribunalul și parchetul și pe urmă ne întoarcem la ea... Galila a insistat să amînăm băutura pînă ce vine „sultanul alinărilor" sau cam așa ceva... Să știi că femeia asta ține la tine așa cum ține satana la un păcătos inveterat. Allah să vă binecuvînteze și pe tine, și pe ea!

Domnul Ahmad se apucă să-și scoată *gubba*, iar Ali Abd el-Rahim se ridică și începu să toarne în pahare, ca de obicei. Lăuta scoase cîteva sunete slabe. Zabida începu să fredoneze, iar Galila își aranjă șuvițele de păr și dantelele rochiei cu vîrful degetelor. Ochii urmăreau nerăbdători mișcările lui Ali Abd el-Rahim, care umplea paharele. Domnul Ahmad se așeză cu picioarele adunate sub el, plimbîndu-și privirea prin încăpere și peste cei prezenți, părîndu-i rău că nu îl întîlnise pe Zenobei și zăbovi acolo puțin, uitîndu-se ca și cînd ar fi vrut să o salute. Ali Abd el-Rahim îi invită la primul pahar.

— În sănătatea și pentru prietenia noastră! închină Muhammad Iffat.

— Pentru revenirea lui *si* Ahmad printre noi! urmă Galila.

— Pentru întoarcerea la calea cea dreaptă după rătăcire! adăugă Zabida.

— Pentru cei dragi, de care doliul mă ține departe! răspunse domnul Ahmad.

Ridicară paharele și sorbiră din ele încet, tandru. Peste deasupra paharului, domnul Ahmad căută chipul Zenobei ca să-l privească intens, și prevestirea ei îl tulbură.

— Să bem încă o dată! se adresă Muhammad Iffat lui Ali Abd el-Rahim.

— Încă o dată, cu prilejul terminării [illegible], propuse și Ibrahim el-Far.

— Așa este obiceiul nostru, domnul lui, recunoscu Rahim, suflecîndu-și mînecile.

Domnul Ahmad se lăsă cuprins de o [illegible] care se juca cu coardele lăutei. O [illegible] bîndu-se cîți ani o fi avînd, și aprecie că trebuie să aibă

între douăzeci și cinci și treizeci. Apoi se întrebă ce-ar fi putut s-o aducă aici. Lăuta... sau o învață mătușă-sa Zabida cum să-și cîștige traiul? La un moment dat, domnul Ibrahim el-Far le spuse că amețește cînd privește apa Nilului.

— Fiu de amețită! se zbîrși Galila.

— Oare dacă e aruncată în apă o femeie rotundă – așa cum cînt Galila și Zabida – se duce la fund sau plutește? întrebă Ali Abd el-Rahim.

Domnul Ahmad răspunse ceva nu tocmai cuviincios, se întrebă în gînd ce-o să se-ntîmple dacă Zenoba e [illegible] pitească. Își zise că ar fi o rușine să se întîmple așa [illegible] după cinci pahare omul se întrece cu gluma, iar [illegible] sticlă întreagă e asemenea ispită i se pare chiar o [illegible]. Muhammad Iffat propuse să se bea un pahar în [illegible] tatea lui Saad Zaghlul și a lui Mustafa en-Nahhas, care la sfîrșitul lunii urmează să plece de la Paris la [illegible] pentru negocieri. Imediat după aceea propuse și Ibrahim el-Far să se mai bea un pahar în sănătatea lui [illegible] donald, prietenul egiptenilor. Ali Abd el-Rahim întrebă ce-o fi vrut să spună Macdonald cînd a afirmat că el este [illegible] să rezolve problema egipteană înainte de a goli ceașca de cafea din fața lui. Ahmad Abd el-Gawad îi răspunse [illegible] nu poate să însemne decît că un englez golește ceașca de cafea într-o jumătate de secol. Apoi își aduse [illegible] cum ajunsese să urască revoluția, din prietenia [illegible] lui Fahmi cum revenise [illegible] pe măsură ce lumea îl copleșea cu laude pentru [illegible] a de părintele unui [illegible] mai, cum [illegible] lui Fahmi s-a preschimbat cu trecerea timpului într-un [illegible] față, fără să el să-și dea seama.

— Sănătate, cămiloiul meu! zise Galila, ridicînd paharul [illegible] domnul Ahmad. M-am întrebat de mai multe ori: chiar să fi uitat domnul Ahmad de noi? Dar de fiecare [illegible] am rugat lui Allah – ce-i mi-o face! – să te-ajute [illegible] fundul și să te aline... Nu te mira, căci eu ți-s soră și tu mi-ești frate!

— Păi dacă-i ești soră și el ți-e frate, așa cum pretinzi, cum de-ați putut face ce-ați făcut la vremea voastră? o întrebă Muhammad Iffat malițios.

Galila izbucni în hohote de rîs, ducîndu-se cu gîndul la lucruri care se întîmplaseră cu mai bine de șase ani în urmă.

— Întreabă-le pe mătușile tale mai bine! îl repezi ea cînd se opri din rîs.

— Eu mi-am închipuit altceva, cînd am văzut că nu mai dă nici un semn de viață..., interveni Zabida, privind cu șiretenie la Ahmad Abd el-Gawad.

Cîțiva dintre cei prezenți o întrebară într-un glas ce și-a închipuit, în vreme ce domnul Ahmad bombănea, implorînd:

— Izbăvește-mă, Doamne!

— Mi-am închipuit că l-a cuprins și pe el nevolnicia care-i lovește pe bărbații de vîrsta lui, iar doliul a fost doar un pretext ca să dispară...

— El este cel din urmă pe care o să-l ajungă bătrînețea..., se amestecă Galila, însoțindu-și vorbele cu mișcări unduioase, așa cum fac cîntărețele de obicei.

— Care-i adevărul? insistă domnul Muhammad Iffat.

— Prima părere exprimă teama, iar a doua dorința, răspunse domnul Ahmad cu tîlc.

— Să știți că dorințele mele nu pot fi înșelate niciodată! insistă Galila triumfătoare.

Îi stătea pe limbă să le spună că numai după probă omul poate fi onorat sau umilit, dar i-a fost frică să nu fie invitat la probă sau să se înțeleagă că ar fi dispus la așa ceva. De fapt, pe măsură ce privea mai atent la ele, își dădea seama că e din ce în ce mai puțin dornic; ba chiar încerca un sentiment vag de aversiune și plictiseală pe care nu-l mai cunoscuse pînă atunci. Într-adevăr s-au schimbat mult. Ce-a fost s-a dus, iar ziua de azi nu mai e ca cea de ieri... Nici Zabida și nici Galila nu mai sînt ce-au fost... Nu mai are nici un chef de aventură... Mai bine se mulțumește cu calitatea de frate, la care făcuse Galila aluzie.

— Cum să-l ajungă bătrînețea pe cel ce e înconjurat de voi? întrebă domnul Ahmad cu multă delicatețe.

— Care dintre voi e cel mai mare? întrebă Zabida, plimbîndu-și privirea peste cei patru bărbați.

— Eu m-am născut după revoluția lui 'Arabi[1]..., încercă domnul Ahmad să scape. Asta-i una la mînă...

— Asta să i-o spui lui mutu'! protestă Muhammad Iffat. Eu am auzit c-ai fost soldat în oastea lui 'Arabi...

— Mai degrabă cred că eram oștean în pîntecele mamei pe vremea aceea..., zise domnul Ahmad.

— Și ce făcea răposata mamă-ta cînd tu intrai și ieșeai din luptă? îl întrebă Ali Abd el-Rahim.

— Nu recurgeți la glume ca să scăpați de întrebare! insistă Zabida să i se răspundă, după ce dădu paharul peste cap. Eu v-am întrebat ce vîrstă aveți!

— Păi toți trebuie să avem între cincizeci și cincizeci și cinci... Și-acum, spuneți-ne și voi cît aveți! le răspunse Ibrahim el-Far provocator.

— Păi eu m-am născut..., începu Zabida, clătinînd din cap cu indiferență și mijindu-și ochii rimelați cu *kuhl*, ca și cînd s-ar fi chinuit să-și aducă aminte.

— După revoluția lui Saad-pașa[2], îi sări domnul Ahmad în ajutor.

Rîseră îndelung, căci băutura începuse să se joace cu mințile lor. Se pare că Galilei nu-i făcea deloc plăcere un asemenea subiect, căci se repezi la ei, mustrîndu-i:

— E mai mare rușinea! Ce-i purtarea asta? Ce ne pasă nouă de vîrstă! Numai stăpînul din ceruri știe secretele ei... Pe cînd noi.... Femeia este tînără cîtă vreme găsește un bărbat care rîvnește la ea, iar bărbatul este tînăr cîtă vreme găsește o femeie care tînjește după el...

1. Aluzie la revoltele social-politice, conduse de Ahmad 'Arabi-pașa, care au avut loc în anii 1881-1882.
2. Aluzie la mișcările de masă care au avut loc în Egipt în cursul anului 1919 în sprijinul revendicărilor politice prezentate de Saad Zaghlul englezilor.

— Felicitați-mă! strigă Ali Abd el-Rahim pe neașteptate.

Îl întrebară în cor pentru ce trebuie felicitat.

— M-am îmbătat! răspunse el sec.

Trebuie să-l urmeze și ceilalți înainte de-a mă rătăci și eu în lumea beției, își zise Ahmad Abd el-Gawad în sinea lui. Galila îi îndemnă să-l lase în plata Domnului, drept pedeapsă pentru că se grăbise să abdice primul.

— Căutați-vă alt paharnic! le zise apoi Ali Abd el-Rahim, retrăgîndu-se într-un colț cu paharul plin ochi.

Zabida se ridică, scotocind insistent în poșetă. Ibrahim el-Far folosi prilejul și-i ocupă locul. Apoi își sprijini capul de umărul Galilei și oftă leneș. Muhammad Iffat se duse la cele două ferestre dinspre Nil și deschise obloanele. Suprafața apei semăna cu niște umbre în mișcare, întrerupte din loc în loc de firele de lumină desenate de razele becurilor de pe bac. Zenoba începu să mîngîie strunele lăutei în ritmul unei melodii de dans. Domnul Ahmad o urmări un timp, apoi se ridică și-și umplu din nou paharul. Zabida se întoarse și se așeză între Muhammad Iffat și Ahmad Abd el-Gawad, atingînd în trecere spatele celui din urmă. Galila începu să îngîne:

— În ziua-n care m-a lovit năpasta...

— Felicitați-mă! strigă și Ibrahim el-Far.

Muhammad Iffat și Zabida porniră să țină isonul Galilei:

— Ei mi-au adus în cupă groaza asta...

Apoi li se alătură și Zenoba. Domnul Ahmad privi din nou la ea și se trezi fredonînd alături de ceilalți. Chiar și Ali Abd el-Rahim sări din colțul lui să le țină isonul.

— Șase cîntăreți și un singur ascultător – și acela sînt eu! strigă la un moment dat Ibrahim el-Far, care continua să se sprijine de umărul Galilei.

Cred că o să accepte, căci este în culmea fericirii! își zise domnul Ahmad în sinea lui, fără să-și întrerupă cîntecul. Noaptea asta e trecătoare sau așa voi simți mereu? se întrebă apoi, cuprins de îndoieli.

Ibrahim el-Far se ridică pe neașteptate și se porni să danseze. Începură să bată cu toții din palme, cîntînd în cor:

— Ia-mă-n sîn la tine, între cordon și cingătoare...

Oare va consimți Zabida să mă primească la ea în casă? se întrebă domnul Ahmad.

Cîntecul și dansul luară sfîrșit și porniră să se întreacă spunînd glume. După fiecare anecdotă care i se părea mai hazlie, Ahmad Abd el-Gawad trăgea cu coada ochiului la Zenoba, pentru a vedea reacția fetei. Zarva se înteți și timpul trecu în zbor, pînă cînd într-un tîrziu se treziră cu Ali Abd el-Rahim pregătindu-se de plecare. Se îndreptă grăbit spre haine, declarînd ferm:

— E vremea să plec...

— Ți-am spus s-o aduci aici ca să nu ne mai întrerupi petrecerea și să ne strici tot cheful..., mormăi Muhammad Iffat furios.

— Și cine-i, mă rog, protejata? întrebă Zabida, arcuindu-și sprîncenele.

— O prietenă nouă..., răspunse Ibrahim el-Far în locul celui întrebat. Țiitoare și stăpînă a unei case în Wagh el Baraka...

— Cine-i? întrebă și domnul Ahmad cu vădită curiozitate.

— Cine alta decît vechea ta prietenă, Saniyya el-Qilali? îi răspunse Ali Abd el-Rahim rîzînd, în vreme ce-și încheia *gubba*.

În ochii albaștri, larg deschiși ai domnului Ahmad se putea citi un vis îndepărtat.

— Transmite-i salutări din partea mea! zise el în cele din urmă, rîzînd contrariat.

— Știi, chiar a întrebat de tine și mi-a propus să te invit să petrecem împreună o seară la ea, după programul de lucru, îi răspunse Ali Abd el-Rahim, răsucindu-și mustața și pregătindu-se de plecare. I-am explicat că băiatul tău cel mare a ajuns la vîrsta cînd trebuie să mai dea cîte o raită prin Wagh el-Baraka și prin alte locuri deocheate și că nu e lucru de șagă, căci tu nu riști să te întîlnești cu el acolo și să pățești vreo rușine.

Apoi rîse cu gura pînă la urechi, salută și părăsi salonașul, urmat de Muhammad Iffat și de Ahmad Abd el-Gawad, care-l conduseră pînă la ușa de la intrare. Continuară să pălăvrăgească și să facă haz, pînă cînd domnul Ali urcă scara îngustă și dispăru în întuneric. În clipa aceea, Muhammad Iffat îl pișcă ușor de braț pe Ahmad Abd el-Gawad și-l întrebă în șoaptă:

— Zabida sau Galila?

— Nici una, nici alta! răspunse domnul Ahmad fără să ezite.

— De ce? Allah să te ferească de rău!

— Pas cu pas! Ajunge că mi-am călcat o dată pe inimă... O să petrec restul nopții bînd și ascultînd lăuta...

Muhammad îl rugă insistent să încerce încă un pas, dar domnul Ahmad se scuză și ceru să fie lăsat în pace. Reveniră în salonașul întors pe dos și-și reluară locurile. Ibrahim el-Far trecu pe post de paharnic. Semnele amețelii ieșeau la iveală în scăpărarea ochilor, dîndu-i de gol prin împleticeala limbii și mișcările dezordonate ale brațelor. Țînură isonul Zabidei, fredonînd în cor:

— De ce rîde marea...

La un moment dat, Ahmad Abd el-Gawad se dezlănțui, acoperind glasul Zabidei. Apoi Galila le povesti frînturi din aventurile ei.

Mi-am dat seama de cum te-am văzut că noaptea asta nu va trece fără o aventură! Cît de bine arată Zenoba! Cred și eu; doar e mai tînără cu un sfert de veac decît celelalte!

Ibrahim el-Far începuse să suspine după epoca de aur a aramei, din anii războiului, și le zise morocănos, fără nici o legătură cu subiectul general:

— Erați în stare să-mi pupați mîinile, dacă vă dădeam un *ratl*[1] de aramă...

1. Unitate de măsură a greutății datînd din perioada preislamică, a cărei valoare a variat de la o epocă la alta și de la o regiune la alta; în Egiptul modern, un *ratl* este egal cu 0,499 kg.

— Ce să-i faci? Dacă ai nevoie de cîine, îi zici și „stăpîne", îi răspunse domnul Ahmad.

Zabida se plînse că e foarte amețită și începu să se plimbe încoace și încolo, iar bărbații se apucară să bată din palme în ritmul mersului ei legănat și să strige în cor:

— Taa-taa... Treci pragul! Taa-taa... Treci pragul!

— Ne-ajunge..., bîigui Galila în cele din urmă și se ridică.

Ieși în micul coridor din fața celor două cămăruțe și deschise ușa dinspre Nil. Auziră imediat scîrțîitul patului sub greutatea trupului masiv. Se părea că Zabidei îi plăcu ideea, căci o urmă imediat, dispărînd în cămăruța cealaltă, de unde răzbătu un scîrțîit și mai violent decît primul.

— Ați auzit? S-a dezlegat pînă și limba patului, zise Ibrahim el-Far.

— Vino, vino, dragul meu..., îngînă Galila slab și răgușit, încercînd s-o imite pe Munira.

— Iată-mă-s sosit..., îi răspunse Muhammad Iffat, tot fredonînd.

Ibrahim el-Far se uită spre Ahmad Abd el-Gawad, întrebător.

— Dacă n-ai jenă, faci cum te taie capul, îi zise Ahmad.

— Pe bac nu există jenă! răspunse Muhammad, ridicîndu-se.

Rămase, în sfîrșit, numai cu ea. Așteptase cu înfrigurare momentul ăsta. Micuța împinse lăuta la o parte și-și strînse picioarele sub ea, învelindu-le cu poala rochiei. Cîteva clipe domni tăcerea. Se uitară îndelung unul în ochii celuilalt. Apoi ea rămase cu privirea ațintită în gol. Tăcerea deveni electrizantă și insuportabilă. Se ridică brusc.

— Încotro? o întrebă el.

— La baie..., răspunse ea abia auzit, strecurîndu-se pe ușă.

Se ridică și el și se așeză în locul ei. Luă lăuta și începu să-i mîngîie strunele, întrebîndu-se în sinea lui: O mai fi existînd și o a treia cameră? De ce-ți bate inima ca atunci cînd te-a escortat soldatul englez prin bezna străzii? Povestea aceea de demult cu *umm* Maryam... Ți-aduci

aminte? Dar e mai bine, dacă nu ți-o mai amintești, căci nu este deloc plăcută...

Zenoba se întoarse de la baie. Ce tînără și proaspătă e... Acum sau niciodată!

— Ce faci, cînți la lăută?

— Nu vrei să mă înveți? o întrebă domnul Ahmad la rîndul lui, zîmbind.

— Ți-ajunge *duff*-ul! Știi cît de meșter ești la el!

— S-au dus zilele-acelea! zise Ahmad oftînd. Au fost tare frumoase! Tu erai o copilă... Dar de ce nu șezi?

Este așa de aproape! Mai că te-atinge! Începutul e minunat!

— Hai, ia lăuta și cîntă...

— Ajunge atîta cîntec și rîs! În noaptea asta am înțeles mai bine de ce se plîngeau că le lipsești...

— Dar n-ajunge cît ai băut, zise el rîzînd cu șiretenie, trădîndu-și bucuria nestăvilită.

— Așa e! îi răspunse ea, zîmbind.

Domnul Ahmad se repezi la masă și se întoarse cu o sticlă pe jumătate goală și cu două pahare.

— Hai să bem împreună! o îmbie el așezîndu-se din nou.

Nesățioasă și frumoasă foc! Ochii ei scînteiază viclenie și farmec! Încearcă marea cu degetul... Întreab-o despre o a treia cameră! Și întreabă-te pe tine dacă o dorești pentru o noapte sau vrei să-ți fie prietenă de-o viață... Mai bine nu-ntreba despre urmări... Ahmad Abd el-Gawad cel solemn și grav își deschide brațele pentru Zenoba... cîntăreața la lăută... fata care îi întindea platoul cu fructe... Dar să coboare peste tine fericirea, ca răsplată pentru tinerețea ta! Bătrînețea nu mi-a plăcut niciodată!

Se trezi cu paharul ei foarte aproape. Întinse palma și-o mîngîie cu gingășie, dar ea își retrase mîna în poală fără să se uite la el și fără să scoată o vorbă. Se întrebă dacă se cuvine să cocheteze la o oră atît de tîrzie din noapte, mai ales cînd cel care o cheamă este un bărbat ca el, iar cea invitată este o tînără ca ea... Continuă însă s-o mîngîie cu blîndețe și gingășie.

— Nu există și o a treia cameră pe bac? o întrebă în cele din urmă.

— Ba da! În partea cealaltă..., îi răspunse ea, ignorînd tîlcul vorbelor lui și făcu semn cu indiferență spre ușa de la coridor.

— Avem amîndoi loc în ea? continuă el, răsucindu-și mustața.

— Cred că ți-ajunge, dacă vrei să dormi, îi răspunse ea destul de rece, dar fără să depășească limitele bunei-cuviințe.

— Și tu? o întrebă el, făcînd ochii mari.

— Mă simt bine aici, răspunse fata, părînd în continuare indiferentă.

Încercă să se apropie, dar ea se ridică imediat, puse paharul pe masă și se așeză pe canapeaua cealaltă. Chipul îi era sever, cu fruntea încrețită și îndărătnică. Domnul Ahmad rămase cîteva clipe nedumerit. Apoi simți cum i se stinge înflăcărarea, lăsînd locul numai cenușii orgoliului rănit.

— Și de ce te-ai supărat? insistă holbîndu-se la ea cu un zîmbet forțat, ce trăda și el nedumerirea.

Ea își încrucișă mîinile la piept, fără să rostească nici un cuvînt.

— Te-am întrebat de ce te-ai supărat? repetă el.

— E mai bine să nu-ntrebi despre lucruri pe care le cunoști foarte bine! i-o reteză ea.

Domnul Ahmad izbucni în hohote de rîs, pentru că nu dorea de fapt nici o explicație. Se ridică și umplu din nou cele două pahare.

— Domolește-te și hai să facem pace! încercă el s-o îmbuneze.

Ea luă paharul din politețe, dar îl puse imediat pe masă, bombănind:

— Îți mulțumesc.

Domnul Ahmad se întoarse la locul lui și se așeză. Apoi duse paharul la gură, îl goli dintr-odată și izbucni din nou în hohote.

Te-ai fi putut aștepta la o surpriză ca asta? Dacă aș putea să mă întorc un sfert de ceas înapoi! Zenoba... Zenoba... Nimic în afară de Zenoba... Îți vine să crezi așa ceva? Dar nu trebuie să te dai bătut... Cine știe? Poate că așa e moda cochetăriei acum, în 1924... Eu o știam bine pe cea de la 1900... S-a produs vreo schimbare cu mine? Nimic... Dar Zenoba... Nu ăsta e numele ei? Fiecare bărbat trebuie să dea odată și-odată peste o femeie care-l refuză... În vreme ce Zabida, Galila și *umm* Maryam au alergat după tine, gîza-boului îndrăznește să te respingă... Trebuie să ai răbdare și să te stăpînești... Nu-i nici o nenorocire! Dar ce-mi văd ochii? Privește la piciorul ăsta superb cu brățară! Chiar crezi că vrea să fugă de tine?

— De ce nu vrei să bei, frumoaso?

— O să beau cînd o să am chef, îi răspunse ea sec.

— Și cînd o să ai chef? o întrebă el cu subînțeles, uitîndu-se în ochii ei ca și cum ar fi vrut s-o oblige să mărturisească.

Zenoba se încruntă, prevenindu-l că a înțeles aluzia, dar nu răspunse la provocare.

— Toată truda și afecțiunea mea sînt în deșert? insistă domnul Ahmad simțind că se prăbușește.

— N-ai renunțat încă? îi răspunse ea tot cu o întrebare, dar pe un ton rugător și hotărît în același timp.

Apoi lăsă capul în jos, încercînd să-și ascundă chipul de privirile lui insistente.

Domnul Ahmad simți pe neașteptate că-și pierde cumpătul și o întrebă nedumerit:

— Atunci pentru ce vii aici?

— Pentru asta! zise ea fără ezitare, arătînd lăuta care zăcea pe canapea, nu departe de ei. Pentru asta vin...

— Numai pentru lăută? Dar nu-i nici o contradicție între muzică și ceea ce doresc eu de la tine!

— Cu forța vrei să dobîndești? întrebă ea jignită.

— Nu! Nici vorbă! Dar nu văd de ce te încăpățînezi și stărui să mă refuzi, zise el torturat de mînia eșecului.

— Poate că am suficiente motive, răspunse ea cu răceală.

Domnul Ahmad rîse sec. Apoi îi zise cu ironie, simțind că-și pierde răbdarea.

— Nu cumva ți-e frică să nu-ți pierzi fecioria?

— Să știi că nu-l accept decît pe acela pe care-l iubesc, îi răspunse ea plină de mînie, săgetîndu-l îndelung cu privirea.

Domnul Ahmad se simți gata să izbucnească din nou în hohote, dar i se păru de prisos și se opri la timp. Întinse mîna spre sticlă și-și turnă în pahar pînă la jumătate, dar îl lăsă pe masă și continuă să privească năuc la femeia din fața lui, neștiind cum să iasă din încurcătura în care se vîrîse de bună-voie. Năpîrca! Pui de năpîrcă! Nu-l acceptă decît pe cel pe care-l iubește... Ce poate să-nsemne asta, decît că alege în fiecare noapte alt bărbat? Nicicînd nu se va mai șterge rușinea acestei nopți de pe chipul tău, domnule Ahmad! Ceilalți se desfată acolo înăuntru, iar tu stai aici, la cheremul unei lăutărese capricioase. Hulește-o! Lovește-o cu piciorul! Cel mai bine ar fi să-i întorci spatele și să părăsești imediat locul. Din cauza ochilor noștri blestemați ajungem să ne umilim și să ne plecăm grumazul. Ei ne bagă în cele mai complicate încurcături. Dar pentru că veni vorba, vezi ce grumaz splendid are?! Într-adevăr, nimeni nu-i poate contesta frumusețea. Ți-ai pierdut capul și n-o să ai parte decît de necazuri din pricina ei!

— Nu m-am așteptat să fii atît de neînduplecată..., își încruntă el sprîncenele și se înnegură. Apoi se ridică, clatină din umeri cu indiferență și adăugă: Mi-am închipuit că ești la fel de gentilă ca mătușă-ta, dar m-am înșelat... N-am să mi-o iert niciodată!

Zenoba înghiți în sec, cu un gest de protest, dar el se îndreptă spre cuier și se îmbrăcă în grabă, fără să-i pese cum arată. Era hotărît și mînios peste măsură. Disperarea nu ajunsese însă la limită, căci o parte ascunsă din sufletul lui refuza să creadă cele întîmplate. Își luă bastonul, dar

mai pregetă, așteptînd să se întîmple dintr-o clipă în alta minunea care să-i risipească bănuiala și să confirme speranțele întreținute de orgoliul său rănit – s-o vadă izbucnind în rîs, alergînd în drumul lui cu brațele deschise pentru a-l împiedica să plece. Dar nu se întîmplă nimic din toate astea. Rămase nemișcată privind în gol, ca și cum nu l-ar fi văzut.

Domnul Ahmad străbătu grăbit culoarul și, cînd ajunse în stradă, oftă cu ciudă și-și iuți pasul prin beznă. Merse pe jos pînă la podul Ez-Zamalek, lăsînd aerul răcoros de toamnă să se joace în voie cu poalele straielor sale. Acolo opri un taxi, care porni mîncînd pămîntul. Tot timpul drumului rămase descumpănit, din pricina gîndurilor învălmășite. Nu-și dădu seama unde se află decît în momentul cînd ajunse în Piața Operei și mașina vră spre cartierul El-Ataba el-Khadra. În clipa aceea se întoarse spre stînga și în lumina becurilor zări parcul El-Azbakiyya. Continuă să-l urmărească cu privirea pînă ce mașina coti și apucă pe o nouă stradă. Simți pe neașteptate o înțepătură în inimă și închise ochii. Un glas dinăuntru, semănînd cu un geamăt, ceru în șoaptă îndurare pentru fiul cel drag, răpus de gloanțe în fața parcului care tocmai zburase prin fața ochilor săi. Îi trecu prin minte să repete cu glas tare implorarea, dar nu avea cutezanța să rostească numele lui Allah.

Cînd deschise pleoapele, două lacrimi mari îi brăzdară obrajii.

8

Nu-și dădea seama prea bine ce se petrecuse cu el. Îl lovise sminteala sau necuratul i se strecurase în suflet? Se culcase cu speranța că va uita ce s-a întîmplat noaptea trecută. Crezuse că a fost din pricina băuturii, căci beția e, fără îndoială, o prostie care îi strică omului toate plăcerile. Dar dimineața, cînd se trezise, începuse din nou să se perpelească plin de neliniști. De-abia cînd se băgă sub dușul rece simți că i se limpezesc gîndurile și inima începu să-i bată cu putere. În față îi apăru chipul ei și-n urechi îi răsună ecoul șoaptelor sale. Ieși năuc pe ușă, frămîntat de aceste gînduri întocmai ca un adolescent. Porni pe stradă, răspunzînd absent la saluturi. Vecinii te salută, socotindu-te pildă de cumpătare și evlavie. Habar n-au ei unde-ți umblă gîndurile. Dacă ar ști că nu mai ești în stare să te gîndești la altceva decît la o biată lăutăreasă, la o muierușcă ce-și oferă trupul în fiecare noapte, nu te-ar mai saluta nimeni; te-ar urmări numai zîmbete ironice și compătimitoare. S-o aud pe năpîrcă zicînd „Da“ și atunci s-o alung eu, dar vreau s-o fac cu dispreț și cu satisfacție. Ce m-o fi apucat? Ce oi fi vrînd oare? Te-a ajuns bătrînețea, domnule Ahmad?! Ai văzut cum și-a lăsat timpul urmele pe chipul Galilei și al Zabidei? Sînt urme nesuferite pe care doar inima le află, fără să poată fi percepute de simțuri. Dar ai grijă! Nu trebuie să te lași pradă închipuirilor, căci ele nu fac decît să te împingă la prăbușire. N-ai încă părul alb... Din altă

pricină te-a alungat lăutăreasa demnă de dispreț... Fugi de ea! Fă-te că nici n-o vezi! Vai de tine! Bați cîmpii! Știi prea bine că nu poți fugi de ea! Vrei numai să te răzbuni! Să-ți speli rușinea celui alungat și nimic mai mult! Trebuie să spună „Da" și-atunci ai s-o părăsești fericit. N-are nimic pentru care să merite să te zbați... Ți-amintești de picioarele și de grumazul ei? Și de dorința din ochii ei? Dacă ai fi avut un pic de răbdare, puteai să dobîndești chiar noaptea trecută tot ce-ți poftea inima... Dar de ce sînt atît de neliniștit și mîhnit? Cred că sufăr cu adevărat... Sînt îndurerat pentru că m-a umilit... Îmi repet întruna că o disprețuiesc, dar numai ce mi-amintesc de ea și simt că iau foc. Trebuie să te stăpînești, ca să n-ajungi de rîsul lumii! Gîndește-te la copiii tăi – la cei care sînt în viață și la cel dispărut! Haniyya a fost singura femeie care te-a părăsit și după care ai alergat cu adevărat. Ce-ai găsit la ea? Ți-amintești? Știi cine-i bărbat cu adevărat? Zurbagiul din alaiul nuntașilor, care joacă, bea, țopăie și aleargă încolo și încoace, învîrtind bastonul printre becuri, printre buchetele de flori, printre fluiere și printre invitați, stîrnind o zarvă atît de mare, încît nu se mai aud nici chiotele... Ăsta-i bărbat cu adevărat! Fii zurbagiul bacului și învinge-ți adversarii, ignorîndu-i și ținîndu-te departe de ei! Cît de slabi sînt adversarii tăi și ce puternic ești tu! Un picior care de-abia se mișcă, dar e-n stare să dărîme munții semeți! Zilele fierbinți de septembrie sînt insuportabile din pricina umezelii. Serile, în schimb, mai ales cele petrecute pe bac, sînt foarte plăcute... După trudă vine și ușurarea!

Gîndește-te bine încotro o iei! Dar să știi că nu scapi de ce ți-e scris... Îndrăzneala are amărăciunea ei, dar retragerea este cumplită. Ai văzut-o de nenumărate ori cînd era în floarea tinereții, dar nu te-a ispitit niciodată. Treceai pe lîngă ea ca și cînd n-ar fi existat. Ce s-a întîmplat cu tine? Renunți la femeia pe care ai iubit-o și te lași ispitit de cea pentru care n-ai simțit niciodată

nimic? Nu este deloc mai frumoasă decît Galila sau Zabida. Dac-ar fi mai chipeșă decît ele, le-ar face concurență și n-ar mai căra-o după ele peste tot. Și totuși tu o dorești... La ce-o fi bună semeția asta? Nu mă simt împăcat decît cu femeia care-mi place! Și-mi place puiul ăsta de leoaică! O să te înăbuși de-atîta chin! Ești vrednic de milă! Ce faci, te duci la bac? Nu e locul cel mai potrivit ca să te faci de rîs? Acolo o să dai peste Zabida. Bine-ai venit! Bine-ai venit! Te-ai întors, în sfîrșit, la vizuina ta. Și ce-ai să-i răspunzi? Nu pentru tine m-am întors, ci pentru nepoată-ta! Ce caraghios! Lasă fleacurile! Ce-i cu tine? Ți-ai pierdut mințile? Cere o mînă de ajutor de la el-Far sau de la Muhammad Iffat. Domnul Ahmad Abd el-Gawad are nevoie de un mijlocitor ca să ajungă la... La cine? La Zenoba! Bine-ai ajuns!

Domnul Ahmad Abd el-Gawad încuie prăvălia și o porni agale, scrutînd atent strada și ferestrele. Peste El-Ghuriyya se lăsase întunericul și toate dughenele trăseseră obloanele. La ferestrele Zabidei se zărea lumină, dar de unde să știe ce se întîmplă în spatele lor? Iuți pasul, umblînd fără nici o țintă. În cele din urmă se întoarse de unde plecase și se decise s-o ia spre casa lui Muhammad Iffat din El-Gamaliyya – locul de întîlnire al celor patru tovarăși, înainte de a merge la petrecere.

— Sînt foarte plăcute nopțile pe bac! zise Ahmad Abd el-Gawad, adresîndu-se lui Muhammad Iffat. Știi că am ajuns să tînjesc după ele?

— Îți stă la dispoziție oricînd dorești! îi răspunse Muhammad Iffat, rîzînd triumfător.

— Tînjești după Zabida, codoș ticălos ce ești! comentă și Ali Abd el-Rahim.

— Cîtuși de puțin! răspunse el răspicat.

— Atunci Galila?

— Bacul și nimic altceva!

— Vrei să ne întîlnim doar între noi sau le invităm și pe prietenele de odinioară? întrebă Muhammad Iffat cu viclenie.

Domnul Ahmad rîse, gata să se dea de gol.

— Invită-le, fiu de marghioală! Pentru mîine-seară, căci acum e prea tîrziu... Dar să știți că eu o să mă desfăt ținîndu-vă doar companie...

— Bineînțeles! exclamă Ibrahim el-Far.

— Complice-s împotriva mea! adăugă Ali Abd el-Rahim, citînd cuvintele unui cîntec îndrăgit.

— Zi-i cum vrei, căci e totuna, chiar dacă numele sînt felurite! zise și Muhammad Iffat ironic.

A doua zi descoperi, parcă pentru prima oară, cafeneaua lui *si* Ali. Spre asfințit, pașii îl purtară spre ea, unde luă loc pe banca de sub mica ferestruică. Se apropie să-l salute însuși proprietarul cafenelei.

— Mă întorceam de la niște treburi și mi s-a făcut poftă de-un ceai dulce..., zise domnul Ahmad, apucîndu-se fără să-și dea seama să dea explicații.

Nu cred c-o să se mai repete vizita asta... Ia-o mai ușurel! Ai să ajungi să te dai de gol față de toată lumea! Ce rost au copilăriile astea? Ai vrea să te vadă din spatele oblonului ca să-și bată joc de tine? Ți-au obosit ochii și-ai amețit tot privind în sus, fără nici un folos, căci n-o să se ivească... Și ce este și mai rău e că ea s-ar putea să te vadă din spatele oblonului și să se distreze pe seama ta. Ce te-a adus aici? Vrei s-o vezi, recunoaște! Să-i urmărești trupul mlădios... S-o admiri cînd zîmbește sau își dă ochii peste cap... Să-i urmărești mișcările degetelor cu vîrfurile vopsite... Și la ce bun toate astea? Nu ți s-a mai întîmplat așa ceva cu alte femei, nici cu cele mai frumoase și mai vestite decît ea. Ți-a fost sortit să te zbuciumi și să te umilești pentru un lucru de nimic! Poți să te holbezi oricît... Tot n-o să apară! Domnul Ahmad Abd el-Gawad în cafeneaua lui *si* Ali, trăgînd cu coada ochiului prin ferestruică... Rău ai ajuns! De unde știi că ea nu le-a spus și celorlalți? S-ar putea ca tot taraful să știe... S-ar putea ca Zabida însăși să știe... S-ar putea să știe și să facă haz cu toții... „A întins mîna împodobită cu inelul de

olmaz spre mine și i-am respins-o. Pe urmă s-a făcut luntre și punte să-mi intre în grații, dar eu am rămas neînduplecată. Ăsta-i domnul Ahmad Abd el-Gawad pe care mi-l lăudați atîta!“ Rău ai ajuns! Și ceea ce este și mai grav e că insiști să te prăbușești în continuare... Insiști să aluneci cu bună știință în prăpastie, cu toate că știi mai bine decît oricine cît de înjositor este ceea ce faci... Pe unde scoți cămașa dacă au aflat și prietenii, și Zabida, și Galila? Te pricepi tu să ascunzi durerea cu zîmbetul și gluma, dar în fața valului de hohote n-o să mai fii în stare să te prefaci. Nu trebuie să te amăgești... Îți lasă gura apă, ăsta-i adevărul gol-goluț. Dar ce-mi văd ochii? se întrebă pe neașteptate, ținîndu-și răsuflarea. In fața casei se opri o căruță. Curînd după aceea se ivi Ayyușa – cîntăreața la *duff* – trăgîndu-l după ea pe Abdo – cîntărețul la *qanun*[1] –, urmați de restul tarafului. Își dădu seama că pleacă la o nuntă și simți cum îi bate inima, în vreme ce căuta spre ușă cu dor și speranță. Își lungi gîtul fără să-i pese de lumea din jur. Din spatele ușii se auzi un chicotit. Se arătă mai întîi lăuta, într-o husă roz, apoi și stăpîna ei, care ieși valvîrtej, rîzînd cu gura pînă la urechi. Puse mai întîi lăuta în partea din față a căruței și după aceea urcă lîngă ea, sprijinindu-se de Ayyușa. Cînd urcă și cîntăreața la *duff*, nu mai zări decît un umăr al Zenobei. Domnul Ahmad scrîșni din dinți cu ciudă. Urmări îndelung cu privirea căruța care porni hurducîndu-se, fără să mai știe pe ce lume se află. Să se ridice și să pornească după ea? Cum să facă așa ceva? A fost o nebunie și faptul că am venit aici..., își zise în gînd, fără să se clintească.

În seara următoare, veni într-un suflet la bacul din Ambaba. Cu toate că întorsese chestiunea pe toate fețele, nu găsise un răspuns clar pentru ce avea de făcut și hotărîse să lase lucrurile să meargă de la sine, urmînd să

1. Instrument muzical cu coarde, cu o cutie de rezonanță de formă trapezoidală.

se descurce la fața locului. Era mulțumit că o vede și că după petrecere o să rămînă doar cu ea. Probabil că va încerca din nou, recurgînd de data aceasta la propuneri mai ademenitoare. Se îndreptă spre scara baculul destul de speriat. Dacă i-ar fi găsit pe amicii lui într-o stare asemănătoare cu a lui și, pe deasupra, ar mai fi cunoscut și cauza, cu siguranță nu și-ar fi putut stăpîni rîsul. Înăuntru dădu peste prieteni, peste Galila și Zabida, dar nici urmă de lăutărească. Îl întîmpinară cu multă căldură; nici nu apucă să-și scoată *gubba* și *tarbuș*-ul că izbucniră cu toții în hohote. Nu putu decît să rîdă laolaltă cu ei și să se alăture voioșiei generale. Glumi, spuse anecdote – făcu tot ce-i stătu în putință ca să-și uite frămîntarea sau cel puțin să și-o ascundă. Numai că sub torentul veseliei, temerile așteptau la pîndă, așa cum așteaptă durerea să treacă efectul narcoticelor. Continuă să spere că ușa se va deschide și ea va apărea sau că unul dintre ei va spune o vorbă, explicînd de ce întîrzie. Pe măsură ce timpul se tîra anevoios, speranțele începură să-i pălească, înflăcărarea i se stinse și peste ele începură să se aștearnă norii deznădejdii.

De fapt, care fusese o întîmplare? Prezența ei alaltăieri sau absența ei de astăzi? N-am să întreb pe nimeni! Se pare că deocamdată nimeni n-are habar de cele petrecute. Este neîndoielnic că Zabida nu s-ar sfii să facă scandal și să te ocărască zdravăn dacă ar ști cum stau lucrurile. Se veseli mult și bău și mai mult. La un moment dat, se trezi cerîndu-i Zabidei să-i cînte „Din gură rîd, dar în adîncul sufletului plîng...“ Se gîndi preț de o clipă să-i spună lui Muhammad Iffat ce are pe suflet. Se răzgîndi și intenționă să-i vorbească Zabidei, dar reuși să se stăpînească, depășind momentul critic și apărîndu-și taina.

Pe la miezul nopții, cînd Ali Abd el-Rahim îi anunță că se pregătește să se ducă la prietena lui din Wagh el-Baraka, se ridică și el pe neașteptate să plece spre casă... În zadar

se osteniră să-l abată de la hotărîrea lui; se retrase, lăsînd în urmă nedumerire și dezamăgiri.

Într-o vineri o porni spre moscheea El-Husein cu puțin înainte de rugăciune. Cînd ajunse pe strada Khan Gaafar, o zări traversînd Ulița Liliecilor și apucînd-o pe strada moscheii. Inima nu i-a zvîcnit nicicînd cu atîta putere! Foarte curînd după aceea, toată frămîntarea sufletească se stinse și avea impresia că-l cuprinde o stare de leșin, că lumea din jurul său a amuțit, întocmai ca o mașină căreia i s-a oprit motorul și i-a pierit duduitul, dar ea continuă să meargă într-o liniște desăvîrșită. Cînd se dezmetici, o zări la o distanță destul de mare în fața lui. Porni în urma ei fără să stea pe gînduri. Trecu pe lîngă moschee, fără să se abată din drum, apoi tot pe urmele ei, pe Calea Nouă, păstrînd aceeași distanță. Ce-o fi căutînd? se întrebă, frămîntîndu-și mintea. De unde să știe? Mergea bezmetic, lăsîndu-se în voia pașilor. Nu i se mai întîmplase să urmărească o femeie pe stradă. Nici măcar în anii primei tinereți. Începu să se simtă stingherit și deveni deodată conștient că ar putea fi surprins de Yasin sau de Kamal. Păstrase tot timpul aceeași distanță, dar o sorbea din ochi cu lăcomie, dîndu-se de ceasul morții. În cele din urmă o văzu cotind spre dugheana unui giuvaiergiu – o cunoștință de-a lui – pe care-l chema Jacob. Încetini pasul, încercînd să mai cîștige timp pentru a chibzui, simțindu-se din ce în ce mai stînjenit. Să facă stînga-mprejur și să se-ntoarcă pe unde venise? Să treacă pe lîngă dugheană, prefăcîndu-se că n-o vede? Să se uite prin vitrină, așteptînd să vadă ce se-ntîmplă?

Se apropie încet de dugheană, iar cînd mai rămăseseră doar cîțiva pași pînă la intrare, îi veni o idee plină de îndrăzneală, pe care o aplică fără șovăire: s-o ia agale pe trotuarul din fața dughenei, în speranța că giuvaiergiul o să-l zărească și-o să-l invite, ca de obicei, înăuntru. Zis și făcut: traversă strada și se trezi mergînd alene, iar cînd ajunse în dreptul dughenei, aruncă o

privire, ca din întîmplare, prin ușa deschisă. Cum îl văzu, *khawaga*[1] Jacob îl și strigă:

— Bine-ai venit, domnule Ahmad! Poftim... poftim...

Stăpînul zîmbi prietenos, trecu pragul și-și strînseră mîinile cu căldură. *Khawaga* îl pofti să ia un pahar cu sirop de roșcove, iar el acceptă invitația cu plăcere. Luă loc la capătul unei canapele îmbrăcată în piele fină, așezată în fața măsuței pe care trona cîntarul. Privirea-i rătăci în jur ca și cînd n-ar fi observat prezența unei a treia persoane. Abia după ce se așeză lăsă să se înțeleagă că o văzuse pe Zenoba, care cerceta un pandantiv, întorcîndu-l pe toate fețele. Se arătă mirat cînd li se întîlniră privirile. Zîmbiră amîndoi. Apoi își duse palma la piept, salutînd-o:

— Bună dimineața! Ce mai faci?

— Bine... Allah să te ocrotească! răspunse ea, cercetînd mai departe pandantivul.

Khawaga Jacob îi oferea pandantivul în schimbul cîtorva brățări vechi și al unei diferențe, asupra căreia nu se prea înțelegeau. Stăpînul folosi prilejul pentru a se delecta privindu-i chipul. Știa prea bine să folosească prilejul unei tocmeli sau unui schimb pentru a interveni cu o vorbă bună. Cine știe? Numai că ea nu-i oferi posibilitatea să-și arate priceperea, căci dădu pandantivul înapoi, renunțînd la schimb, și-i ceru giuvaiergiului să-i repare brățările vechi. Apoi îi salută pe amîndoi, se întoarse pe călcîie și părăsi brusc dugheana. Totul se precipitase, nelăsîndu-i timp să intervină. Se gîndea buimăcit că, de fapt, nu avusese nici un motiv s-o facă. Din nou puse stăpînire pe el sentimentul acela ciudat de stînjeneală și indiferență. Rămase cu *khawaga* Jacob, schimbînd complimente, pînă ce goli paharul de sirop. Apoi își ceru scuze și se retrase.

Și-aduse aminte de rugăciunea de vineri și simți că îi e rușine de el însuși. N-avea curajul ca, după urmărirea

1. Termen folosit în Egipt ca formulă de adresare a nemusulmanilor și europenilor, în general, echivalent cu „domnule".

unei femei, să treacă pe la moschee, cu toate că mai era timp să prindă rugăciunea. Oare nesăbuința lui nu anulase abluțiunea? Nu l-a făcut chiar nevrednic să stea dinaintea celui milostiv? Renunță la rugăciune, înghițind cu noduri, și hoinări pe străzi mai bine de un ceas fără nici o țintă. Se întoarse acasă, chinuit de remușcări pentru păcatul săvîrșit. Dar nu reuși să uite de Zenoba nici în clipele acelea pline de remușcări.

Seara trecu mai devreme pe la Muhammad Iffat, ca să se sfătuiască cu el înainte de venirea celorlalți prieteni.

— Te-aș ruga să-mi faci un serviciu..., deschise el discuția, ezitînd. Cheam-o mîine-seară pe Zabida la bac!

— Da' pentru ce atîta codire, dacă o vrei? întrebă Muhammad Iffat, rîzînd. Dacă i-ai fi propus, ți-ar fi deschis larg brațele chiar din prima seară...

— Te-aș ruga s-o inviți numai pe ea..., continuă Ahmad Abd el-Gawad oarecum descumpănit.

— Singură? De ce ești egoist? Nu te gîndești decît la tine! Și el-Far și cu mine ce facem? Hai să punem la cale o noapte de pomină și să le invităm și pe Zabida, și pe Galila, și pe Zenoba!

— Și pe Zenoba? întrebă el contrariat.

— De ce nu? E o rezervă la care se poate recurge oricînd!

Ah, îmi arde inima să aud una ca asta, își spuse domnul Ahmad. Atunci cum de s-a împotrivit blestemata și de ce?

— Tu n-ai priceput ce vreau eu? Nu-nțelegi că eu n-am să vin mîine la bac?

— Cum adică? Îmi ceri s-o invit pe Zabida și pe urmă îmi spui că tu nu vii? îl întrebă Muhammad Iffat nedumerit.

— De ce ești catîr?! zise el exasperat. Te rog s-o inviți doar pe Zabida, ca să rămînă Zenoba singură acasă...

— Zenoba, fiu al lui *umm* Ahmad? Apoi continuă, fără să-și poată stăpîni rîsul: Dar pentru ce toată osteneala asta? De ce nu i-ai propus din prima noapte pe bac? Nu trebuia să-i faci decît un semn cu degetul și te urma imediat...

Domnul Ahmad zîmbi silit, în ciuda mîhnirii care-l copleșise.

— Fă așa cum îți poruncesc! continuă el. Asta-i dorința mea!

— S-a făcut! Nu-i nici o supărare! zise Muhammad Iffat, răsucindu-și mustața.

— Dar nu știm decît noi doi..., încheie Ahmad Abd el-Gawad cu voce gravă.

9

Cînd se făcu întuneric beznă și nu mai era nici țipenie pe stradă, ciocăni la ușă. Ceasul arăta aproape nouă. Într-un răstimp, ușa se deschise, dar nu văzu pe nimeni.

— Cine-i? întrebă un glas, care făcu să-i tremure inima.

— Eu! zise el, simțind că i se taie picioarele, și intră fără să ceară permisiunea.

Împinse ușa încet și se trezi față în față cu Zenoba, care stătea pe ultima treaptă a scării, ținînd lampa într-o mînă.

— Tu? bombăni ea, uitîndu-se la el uluită.

Rămase o vreme fără să scoată un cuvînt. Zîmbetu-i slab trăda teama și neliniștea. Văzînd că nu dă nici un semn de împotrivire, el își luă inima în dinți și-i zise:

— Așa întîmpini tu un vechi prieten?

— Poftim! îi răspunse ea întorcîndu-se cu spatele pentru a urca scara.

O urmă îndeaproape tăcut. Înțelese că e singură în casă și că nimeni nu luase încă locul slujnicei Gulgul, care se petrecuse din această lume cu doi ani în urmă. Zenoba se opri pe coridorul de sus și agăță lampa într-un cui bătut în peretele de lîngă ușă. Apoi intră singură în salon și aprinse lampa cea mare atîrnată de plafon. Acest gest îi spori încrederea. Apoi reapăru și-i făcu semn să poftească înăuntru.

Cînd se văzu în salon, domnul Ahmad se așeză pe canapeaua din mijloc, pe care obișnuise să stea cu ani în urmă. Își scoase *tarbuș*-ul și-l puse pe perna canapelei,

privind cercetător în jurul său. Căzu pe gînduri, amintindu-și de obiectele din salon ca și cum le-ar fi văzut chiar ieri: cele trei canapele moi, fotoliile adînci, covorul persan și cele trei măsuțe incrustate cu sidef. Nu se schimbase aproape nimic. Încercă să-și aducă aminte cînd stătuse ultima oară pe canapeaua aceea. Amintirile legate de sala de petreceri îi stăruiau și mai limpede în memorie. Nu uitase – de bună seamă – nici de prima întîlnire cu Zabida. Fusese chiar în acest salon. Stătea exact unde se află acum. Poate să o reconstituie în cele mai mici amănunte. Nimeni nu era pe-atunci mai liniștit și mai sigur pe sine decît el. Pe neașteptate, începură să-l năpădească grijile. Cînd o să se întoarcă Zenoba oare? Ce i-o fi stîrnit în suflet vizita lui? Cum se va purta? Va fi în continuare arogantă și îndărătnică? O fi priceput oare că el a venit pentru ea și nu pentru mătușă-sa? Dacă n-o să reușească nici de data asta, n-o să mai îndrăznească nici să mai dea ochii cu ea, nici să mai scoată capul în lume..

În sfîrșit, îi ajunse la urechi fîșnetul ușor al unor papuci tîrșîiți pe podea. În ușă se ivi Zenoba – într-o rochie albă, împodobită cu un trandafir roșu, încinsă cu un cordon de paiete și cu capul descoperit. Își împletise părul în două cozițe groase lăsate pe spate. La întoarcerea ei, domnul Ahmad se ridică în picioare, zîmbind încrezător. Ea îi răspunse cu un zîmbet amabil și l invită să ia loc. Apoi se așeză și ea pe canapeaua din dreapta lui și i se adresă politicos, însă fără să-și ascundă nedumerirea:

— Bine-ai venit! Nu mă așteptam la această surpriză...

— Și ce fel de surpriză ți-am făcut? întrebă domnul Ahmad, surîzînd.

— Îmbucurătoare, de bună seamă! răspunse Zenoba, arcuindu-și sprîncenele, gest care mai mult îl derută, neștiind dacă vorbește serios sau glumește.

De vreme ce m-am lăsat în voia picioarelor care m-au purtat aici, acum trebuie să-i suport toate capriciile, își zise el fără să-și fi venit în fire pe de-a-ntregul.

O măsură în tăcere cu priviri cercetătoare, ca și cînd ar fi vrut să descopere ce-l torturase și-i sucise mințile. Fata ridică fața spre el, dar nu scoase nici o vorbă. Schiță în schimb un gest ceremonios, ca și cînd ar fi vrut să zică: „Vă stau la dispoziție, ce doriți?".

— O mai așteptăm mult pe sultana? întrebă el cu șiretenie. N-a terminat cu dichiseala?

— Sultana nu-i acasă..., îi răspunse ea, mijindu-și ochii.

— Dar unde e? întrebă el, prefăcîndu-se mirat.

— Cum știi tu, așa știu și eu..., răspunse ea, clătinînd din cap și zîmbind cu șiretenie.

— Credeam că-ți spune unde se duce..., adăugă domnul Ahmad după ce stătu puțin pe gînduri.

— Ai o părere prea bună despre noi..., răspunse ea, făcînd un gest de lehamite. Apoi adăugă rîzînd: S-a terminat cu autoritatea militară! Și-a luat mîinile de pe mine... Dacă vrei să știi, ești mai îndreptățit decît mine s-o întrebi pe unde umblă...

— Eu?

— Da-da! Ce, nu ești vechiul ei prieten?

— Prietenul vechi și străin în același timp..., zise el, zîmbind pieziș. Da' ce, tu le spui vechilor tăi prieteni ce faci?

— Ce-aș putea spune? Știi prea bine că eu n-am prieteni... Nici mai vechi, nici mai noi, îi răspunse Zenoba bosumflată, ridicînd umărul drept.

— Vorbe de clacă pentru neghiobi..., zise el jucîndu-se cu mustața. Cine are măcar un dram de minte nu-și poate imagina că bărbații printre care stai nu s-ar întrece ca să-ți cîștige prietenia!

— Astea-s fanteziile unor bărbați generoși, așa cum ești tu... Simple fantezii! Chiar tu ești prietenul acestei case de-atîta vreme și nu ți-a trecut niciodată prin cap să-mi dai vreo atenție!

— Pe-atunci... Vreau să zic că au fost niște condiții care..., încercă el să se justifice, încruntîndu-se.

— Poate că tocmai aceste condiții m-au împiedicat și pe mine, stimate domn..., îi răspunse ea cu ironie, pocnind din degete.

Domnul Ahmad se rezemă de spătarul canapelei cu un gest teatral, privind la ea peste umăr și clătinînd neputincios din cap, apoi zise:

— Ești o enigmă și recunosc că n-am nici o putere asupra ta...

— Nu pricep ce vrei să spui..., îi răspunse Zenoba, ascuzîndu-și zîmbetul stîrnit de complimentele lui. Se pare că eu vin dintr-o lume, iar tu dintr-alta. Important e că ai venit, așa cum mi-ai spus, să te întîlnești cu mătușă-mea... Vrei să-i lași vreo vorbă? Îi comunic cînd se-ntoarce...

— Spune-i așa: Ahmad Abd el-Gawad a venit ca să se plîngă de mine și nu te-a găsit..., zise el, rîzînd sec.

— Să te plîngi de mine? Dar ce ți-am făcut?

— Spune-i c-am venit să mă plîng de cruzimea ta, care nu-ți stă bine și nu-i în firea femeilor frumoase!

— Te distrezi, ca de obicei, făcînd haz din orice...

— Allah mi-e martor, dacă vreau să fac haz pe seama ta! zise el grav, în timp ce se îndrepta de spate. Plîngerea mea este foarte sinceră! Doar știi tu prea bine despre ce-i vorba... Femeilor frumoase le-a plăcut întotdeauna să cocheteze... Și au tot dreptul s-o facă! Dar se cuvine să mai arate și îndurare.

— Ciudat! exclamă ea, țuguindu-și buzele.

— Ce ți se pare ciudat? Ia gîndește-te la întîlnirea de ieri! Ai uitat de dugheana giuvaiergiului Jacob? Crezi că meritam să mă tratezi așa tocmai pe mine, care mă laud cu prietenia și cunoștința noastră de-atîta vreme? Mi-ar fi făcut plăcere să fi apelat la mine, de pildă, ca să te-ajut în tocmeala cu bijutierul. Aș fi vrut să-mi pun priceperea în serviciul tău și să mă fi lăsat pe mine să preiau întreaga chestiune, ca și cînd brățările ar fi fost ale mele sau stăpîna lor ar fi fost stăpîna mea...

— Îți mulțumesc! răspunse ea laconic, zîmbind și privind pe sub sprîncene cu o înduioșare prefăcută.

— Un bărbat ca mine n-are nevoie numai de mulțumiri! zise el patetic, după ce respiră adînc. Ce folos că i-ai zis flămîndului „Allah să te ocrotească" și pe urmă l-ai alungat?! Flămîndul are nevoie de mîncare, nu de vorbe frumoase!

— Chiar ești tare flămînd, *si* Ahmad? întrebă ea ironic. Avem *mulukhiyya* și niște friptură de iepure de-ți lasă gura apă...

— Nemaipomenit! exclamă el printre hohote. Înseamnă că ne-am înțeles de minune! Vasăzică, *mulukhiyya* și iepuri îmi trebuie mie? Fie! Dar să mai punem lîngă astea și o sticlă de whisky și să ne mai desfătăm ascultînd lăuta și dansînd... Și pe urmă să ne odihnim amîndoi un ceas ca să ni se-așeze mîncarea...

— Gata... gata! îl întrerupse ea, făcînd semn cu mîna. Vorba aceea: îi dai un deget și-ți ia toată mîna.

Domnul Ahmad își încleștă degetele de la mîna dreaptă și începu să-și strîngă și să-și desfacă pumnul, pregătindu-se să înceapă un discurs plin de învățăminte și sfaturi:

— Femeia care are minte nu-și pierde vremea cu fleacuri...

— Mai bine-ai zice: nu-și pierde vremea cu bărbații, continuă ea să-i țină piept, clătinînd mîndră din cap, ca o fată alintată.

Domnul Ahmad își mîngîie pieptul lat cu palma într-un gest provocator și-i zîmbi țanțoș, dar ea ridică din umeri și îngăimă, rîzînd:

— Și chiar dacă...

— Și chiar dacă ce? Ești așa o copilă! Ar fi păcat să închid ochii, pînă nu te-am învățat ce trebuie să știi... Adu *mulukhiyya* și iepurii, sticla de whisky, lăuta și eșarfa de dans și hai la treabă! Haide, nu pierde vremea!

Fata își îndoi arătătorul de la mîna stîngă și-și frecă ușor sprînceana.

— Și nu te temi că dă sultana peste noi? întrebă ea.

— Nu! Și nu trebuie să-ți fie frică nici ție, fiindcă sultana nu vine acasă noaptea asta!

— Și de unde știi, mă rog? întrebă ea, tresărind bănuitoare.

La un moment dat crezu că se va da de gol, dar în cele din urmă reuși să-și țină limba și zise cu abilitate:

— Sultana nu rămîne afară pînă la ora asta decît dacă nu se mai întoarce pînă dimineața...

Fata rămase un timp pe gînduri, privindu-l fix și fără să scoată o vorbă. Apoi clătină din cap mustrător și exclamă:

— Viclenia bărbaților care se-apropie de bătrînețe! Toate le slăbesc, mai puțin viclenia! Mă crezi atît de proastă? Te-nșeli, jur pe viața ta! Știu totul!

— Ce știi? întrebă el puțin încurcat, jucîndu-se din nou cu mustața.

— Totul! Zenoba șovăi puțin pentru a-i spori tulburarea și adăugă: Ți-aduci aminte ziua cînd ai stat la pîndă în cafeneaua lui *si* Ali? Ai privit atît de insistent, încît ai străpuns pînă și zidurile casei cu ochii! O să ne urmărească așa cum fac puștii? m-am întrebat în clipa cînd am urcat în telegă alături de ceilalți din taraf. Se pare că ai avut destulă minte și-ai așteptat o ocazie mai potrivită...

Domnul Ahmad rîse în hohote, pînă ce i se congestionă fața.

— Iartă-ne, Doamne! zise în cele din urmă învins.

— Dar ieri, cînd m-ai văzut în față la Khan Gaafar, ți-ai pierdut cumpătul și-ai plecat după mine. M-ai urmărit și-ai intrat după mine și la Jacob în dugheană... Asta a pus capac la toate!

— Nu ți-a scăpat nici asta, nepoată a Zabidei!

— Nu, frumusețea amanților, după cum vezi... Dar nu mi-am închipuit c-o să intri după mine și în prăvălie... M-am trezit cu tine așezîndu-te pe canapea, diavol împielițat! Am fost gata să-mi las limba slobodă cînd făceai pe miratul, dar pe urmă mi-am zis că-mi stă mai bine să fiu cuviincioasă...

— N-am spus eu că ești o enigmă? întrebă el rîzînd și bătînd din palme.

— Spre seară mă trezesc cu sultana că-mi zice: „Pregătește-te să mergem la bacul lui Muhammad Iffat!". Și m-am apucat să mă dichisesc... Dar pe urmă o aud că-mi zice: „Sîntem invitatele domnului Ahmad". Și-am intrat la bănuieli. Domnul Ahmad nu propune nimic așa, de dragul de a propune, mi-am zis eu. Am priceput despre ce e vorba și i-am spus că mă doare capul și vreau să rămîn acasă...

— Sărmanul de mine! Am căzut în ghearele unei fiare care nu cunoaște îndurarea... Mai ai ceva de zis?

— Numai o clipă... Despre invitația din noaptea asta... Ce spui? A fost invitată de fapt numai sultana!

— Allah să fie îngăduitor cu tine! o blagoslovi el, rîzînd cu gura pînă la urechi. Apoi o întrebă, fără să-și ascundă bucuria: Vasăzică ai înțeles și trucul ăsta, dar nici n-ai plecat de acasă și nici nu te-ai ascuns...

În vreme ce vorbea, domnul Ahmad se ridică și se mută lîngă ea. Pe urmă apucă șalul împodobit cu paiete și-l sărută, îngînînd:

— Doamne, mărturisesc că această făptură gingașă este mai dulce decît unduirile lăutei ei. Limba ei este șfichi, dar dragostea pentru ea este pară. Martor este cel ce-o iubește. Noaptea asta o să rămînă de neuitat...

— Nu mă asalta pe mine cu astfel de declarații..., îl întrerupse ea, împingîndu-l cu palma. Du-te la locul tău!

— De-acum nu ne mai poate despărți nimic pe lume!

Zenoba îi trase pe neașteptate șalul din mînă și se ridică, îndepărtîndu-se puțin. Rămase în picioare cam la un braț de el și privi fix în ochii lui, fără să scoată un cuvînt, ca și cînd ar fi chibzuit asupra unui lucru extrem de important.

— Un bob zăbavă, căci mai am o vorbă... Nu m-ai întrebat de ce n-am venit la bac în ziua cînd ne-a invitat Muhammad Iffat la propunerea ta.

— Ai vrut să aprinzi focul și mai tare.

Ea chicoti de trei ori, după care tăcu iarăși o vreme.

— Interesantă idee, dar e veche, reluă ea discuția. Nu-i așa, cavaler al destrăbălaților? Voi păstra taina cît am eu chef și pe urmă o să spun la toată lumea...

— Să știi că-mi pun viața chezășie pentru păstrarea tainei...

Pentru prima dată descifră un zîmbet senin și suav în ochii ei. După toate înțepăturile de pînă atunci, veni ca un balsam. Schimbarea asta bruscă prevestea o atitudine nouă. Zenoba făcu un pas către el, întinse mîinile spre mustățile lui și începu să i le răsucească, plină de gingășie.

— Dacă-ți pui viața chezășie, mie ce-mi mai rămîne? întrebă ea cu inflexiuni pe care nu le mai sesizase în glasul ei pînă atunci.

Domnul Ahmad simți că-l inundă o liniște adîncă. Nu mai avusese parte de liniște din noaptea aceea pierdută pe bac. Era ca și cum ar fi stat pentru prima oară în viața lui cu o femeie. Îi luă mîinile de pe mustăți și i le reținu între palmele lui mari.

— Sînt vrăjit, stăpînă a întregii firi... Nici nu pot să-ți descriu cît sînt de beat... Rămîi cu mine pentru totdeauna! Pentru totdeauna! Să nu mai am parte de zile, dacă o să-ți refuz vreo rugăminte sau cerere! Vreau să-ți intru în grații. Noaptea asta e altfel decît toate celelalte... Se cuvine să petrecem pînă la revărsatul zorilor.

— Într-adevăr, noaptea asta e altfel decît toate celelalte nopți..., repetă ea, jucîndu-se cu degetele între palmele lui. Dar trebuie să te mulțumești cu puțin de la ea.

Cu puțin? După atîta bunăvoință mai încape vreun refuz? Simți cum îl mistuie nerăbdarea! Îi mîngîie palmele în tăcere, apoi i le desfăcu și privi fermecat la pielea rozalie vopsită cu *hinna*[1].

— Știe să ghicească și-n palmă bătrînul nostru domn? îl întrebă ea, cochetînd.

1. Arbust (*Lawsonia inermis*) originar din Arabia, din ale cărui frunze se extrage o vopsea roșie, folosită în cosmetica tradițională din Orient.

— Sînt renumit pentru ghicitul în palmă! glumi el. Vrei să-ți ghicesc?

Fata clătină din cap afirmativ, iar el începu să privească atent în palma ei dreaptă, prefăcîndu-se că stă pe gînduri.

— Se îndreaptă spre tine un bărbat care o să joace un rol deosebit în viața ta..., îi spuse el în cele din urmă, arătîndu-se preocupat.

— Prin căsătorie?

Domnul Ahmad ridică din sprîncene, concentrîndu-se asupra palmei.

— Nu! Nu prin căsătorie! îi răspunse solemn, iar pe chipul său nu se ivi nici cel mai mic semn de glumă.

— Doamne ferește! Și cîți ani are?

Domnul Ahmad se uită la ea pe sub sprîncene și spuse:

— Nu e prea deslușit, dar dacă-l judeci după vigoare, arată în floarea tinereții...

— O fi generos? continuă ea cu șiretenie.

Aah! Generozitatea a fost dintotdeauna cartea lui de vizită.

— Inima lui nu știe ce-i zgîrcenia...

— Și i-ar conveni să rămîn ca o slujnică în casa asta? întrebă Zenoba după ce mai stătu puțin pe gînduri.

Vițelul a căzut, aduceți cuțitele!

— Ba te va face stăpînă pe viață!

— Și unde o să locuiesc ocrotită de el?

Se-ntrece cu șaga! Nici Zabida nu ți-a cerut așa ceva! O să se spună pe seama ta fel de fel de vorbe...

— Un apartament frumos...

— Apartament?

— Nu-ți place? întrebă el contrariat.

— Nu se vede o apă curgînd? continuă ea să-l descoasă, arătînd spre palmă. la uită-te mai bine!

— Apă curgînd? Da' ce, vrei să locuiești în baie?

— Nilul nu se vede? Și un bac... un fel de corabie, așa...

Patru, cinci lire pe lună dintr-un foc... Bașca celelalte cheltuieli! Aah! Așa pățești cînd te-ncurci cu neamul prost...

— Dar de ce vrei să locuiești tocmai la capătul pămîntului?

Fata se apropie de el pînă cînd genunchii li se atinseră și începu să pledeze cu foc:

— Nu ești cu nimic mai prejos decît Muhammad Iffat Iar eu nu trebuie să am mai puțin noroc decît sultana, de vreme ce mă iubești, așa cum pretinzi... Poți să vii să petreci împreună cu prietenii. E visul meu și te rog să mi-l împlinești.

Domnul Ahmad îi cuprinse mijlocul şi rămase cîteva clipe în tăcere, dorind parcă să prelungească la infinit starea aceea de liniște greu cucerită.

— Ai tot ce-ți dorești, speranța mea..., îi zise el în cele din urmă.

Zenoba îi cuprinse fața cu palmele și se porni să turuie, îmbătată de fericire:

— Să nu-ți închipui că dai și nu primești nimic în schimb... Gîndește-te că pentru tine am să părăsesc casa în care am trăit toată viața și n-o să mă mai întorc la ea. Dacă-ți cer să mă faci stăpînă, este pentru că cine ți-e prietenă nu se cade să fie decît stăpînă. Domnul Ahmad își strînse brațele în jurul mijlocului ei, lipindu-și fața de pieptul Zenobei.

— Înțeleg totul, lumina mea... O să ai tot ce-ți dorești. Ba chiar mai mult! Vreau să ajungi așa cum poftești. Acum pregătește-te pentru petrecere... Vreau să începem viața chiar din noaptea asta...

Zenoba îl prinse de brațe și-i zîmbi, ca și cum ar fi vrut să-și ceară iertare:

— Cînd o să ne întîlnim în bacul nostru de pe Nil..., îi spuse cu glasul cel mai dulce.

— Îți faci osînda cu mine! Nu mă-nnebuni..., insistă el, simțind că i se strînge inima. Crezi că o să poți opune rezistență forței mele?

— Nu în casa în care am fost slujnică! spuse fata cu o voce gîtuită, în care se amestecau implorarea și îndărătnicia. Așteaptă pînă cînd o să avem casa noastră și o să fiu stăpînă pe viața mea. Casa ta și-a mea. Atunci o să fiu a ta pentru totdeauna! Dar nu înainte de asta! În nici un caz!

10

Sper să fie o veste bună, își zise Ahmad Abû el-Gavad [illegible] cînd îl văzu pe Yasin îndreptîndu-se spre dughenă. O vizită cu totul neașteptată, oarecum ciudată, care-i aducea aminte de vremea cînd Yasin venise la prăvălie în urmă cu ani de zile, pentru a-i anunța decizia mamei sale de a se mărita pentru a patra oară. Era convins că nu vine la el doar pentru a-l saluta sau discuta lucruri obișnuite. Așa ceva putea să facă foarte bine și acasă. Yasin nu venea la prăvălie dacă n-avea să-i spună ceva important. O fi pățit iar ceva? Stăpînul îi întinse mîna și-l invită să ia loc.

— Sper să fie o veste bună! începu el discuția.

Yasin se așeză pe un scaun aproape de tatăl său, cu spatele spre Gamil el-Hamzawi, care tocmai cîntărea ceva pentru niște clienți. Băiatul se uita la stăpîn, preocupat și stingherit. Domnul Ahmad închise un registru după ce însemnă niște cifre și se îndreptă de spate, arătîndu-se pregătit să-l asculte.

În dreapta lui era [illegible] de bani deschisă pe jumătate, iar deasupra capului – tabloul cu Saad Zaghlul în ținută oficială, atîrnat sub rama veche care încadra cunoscuta *basmala*. Yasin nu venise la prăvălie întîmplător, și după multă chibzuință, socotind-o a fi locul cel mai potrivit pentru o discuție cu tatăl său. Gamil el-Hamzawi și eventualii clienți îi serveau drept pavăză împotriva furiei stăpînului. Este adevărat că, de cînd devenise bărbat

în toată firea, tatăl se purta destul de îngăduitor cu el, dar socotise că este totuşi mai prudent să nu rămînă între patru ochi cu stăpînul cînd va ridica o chestiune atît de spinoasă ca aceea pentru care venise.

— Tată, aş vrea să schimb cîteva vorbe cu dumneata..., începu el pe un ton neobişnuit de respectuos. Şi te rog să mă ierţi că-ţi răpesc din timpul foarte preţios. Dacă n-ar fi fost vorba de un lucru important, nu îndrăzneam să te deranjez. N-am vrut să fac un astfel de pas fără să-ţi cunosc părerea şi fără să am încuviinţarea dumitale...

Vorbele lui Yasin îl unseră la inimă. Îl măsură pe fiul său robust, chipeş şi elegant din creştet pînă-n tălpi. Poposi cu privirea, rînd pe rînd, asupra mustăţii răsucite cu grijă, costumului bleumarin, cămăşii cu guler scrobit, papionului albastru, pămătufului cu mîner de fildeş pentru alungat muştele, pantofilor negri lustruiţi... Din respect pentru tatăl său, Yasin îşi ascunsese batista înfoiată de mătase din buzunarul de la piept şi-şi îndreptase *tarbuş*-ul, pe care-l purta de obicei înclinat pe o sprînceană. Vasăzică nu vrea să facă nici un pas fără să-mi cunoască părerea... Bravo! Dar cînd s-a apucat de băutură mi-a cerut mie părerea? Sau cînd a luat-o razna, colindînd prin Wagh el-Baraka, cu toate că-i interzisesem să ajungă pe-acolo? Dar cînd a încălecat-o pe slujnică, sus pe terasă?! Bravo! Şi-acum vine să-mi ceară părerea! Ce s-o fi ascunzînd, oare, în spatele acestei predici potrivite pentru amvon?

— De bună seamă! Un bărbat cu judecată ca tine nici n-ar putea să facă altfel... Sper să fie vorba de ceva bun!

Yasin se întoarse pentru a arunca o privire spre Gamil el-Hamzawi şi clienţii care se tocmeau cu el, apoi îşi trase scaunul mai aproape de birou şi îşi luă inima în dinţi, zicînd:

— Am luat hotărîrea să mă recăsătoresc... Bineînţeles, după ce-ţi dai şi dumneata binecuvîntarea.

O surpriză, într-adevăr! Ba chiar îmbucurătoare! Dar ia stai! O fi ea îmbucurătoare, dar numai în anumite condiţii... Trebuie să aibă răbdare pînă află lucrul cel mai

important. Ce, n-are motive să fie neliniştit? Ba bine că nu! În primul rînd, introducerea asta cu care a vrut cu tot dinadinsul să i se bage în suflet. Pe urmă, cum s-ar putea să-i scape tocmai lui motivul pentru care a ales [illegible] pentru discuţie? Şi el şi-a dorit atît de mult să-l vadă pe Yasin recăsătorit; de-aia l-a şi rugat pe Muhammad Iffat să-i dea fata înapoi, de-aia l-a implorat de-atîtea ori pe Allah la sfîrşitul rugăciunilor să-i călăuzească paşii pe calea cea bună şi să-l ajute, să aibă parte de-o fată de neam... Dacă nu s-ar fi temut că-l va face din nou de rîs, aşa cum i se întîmplase cu Muhammad Iffat, poate că ar fi umblat chiar el să-l însoare a doua oară. Dar hai, să aibă puţină răbdare! S-ar putea să nu se adeverească nici una din bănuielile lui...

— Frumoasă decizie! Să ştii că sînt întru totul de acord! Şi te-ai oprit la o familie anume?

Yasin lăsă ochii în jos pentru o clipă, apoi îi ridică şi raspunse:

— Cred c-am găsit exact ce-mi doream. O casă cumsecade vecină cu noi... L-ai cunoscut pe stăpînul ei prea bine şi ştiu că ai avut un respect deosebit pentru el.

Stăpînul ridică din sprîncene întrebător.

— Domnul Muhammad Ridwan, răposatul...

— Nu se poate! protestă domnul Ahmad, fără să stea pe gînduri

Apoi îşi dădu seama că trebuie să aducă un argument temeinic pentru a-şi justifica împotrivirea şi a-şi ascunde adevăratele sentimente.

— Dar fata lui nu-i divorţată? întrebă el, negăsind argumentul căutat. Chiar nu mai sînt fete pe lume de-ai ajuns să te însori cu o femeie divorţată? încercă el să-i taie aripile.

Nemulţumirea tatălui nu era cîtuşi de puţin o surpriză pentru Yasin, care se aşteptase să se lovească de ea din clipa cînd se hotărîse să se însoare cu Maryam, dar nu-şi închipuise nici un moment că ar putea fi o piedică de

neînvins. Stăpînul ar fi preferat, indiscutabil, ca Yasin să fi ales tot o fată și, în orice caz, o fată care să nu-i aducă aminte de tragedia fiului său. Crezuse însă că stăpînul este destul de înțelept ca să treacă peste cele două neajunsuri. Ba sperase chiar să-l ajute pentru a învinge împotrivirea la care se aștepta din partea femeii tatălui său. Cînd se gîndea la ea, se simțea tare încurcat. La un moment dat îi venise ideea să fugă de-acasă și să se-nsoare cu cine-i place, punîndu-i pe toți în fața faptului împlinit. Și dacă nu s-ar fi gîndit că-i frînge inima tatălui său, poate că ar fi făcut-o. Nu voise nici să ignore simțămintele mamei vitrege, ba – de ce nu? – ale adevăratei sale mame, și-și propusese să facă tot ce-i stătea în putință pentru a-l îndupleca pe stăpîn să accepte alegerea făcută de el.

— Nu pentru că n-ar mai fi fete pe lume, tată, dar se pare că așa mi-e scris..., zise Yasin într-un răstimp. N-am nevoie de avere și de nu știu ce situație... Mi-ajunge ca fata să fie de neam bun și să se poarte cumsecade.

Dacă stăpînul voia cu tot dinadinsul să se consoleze cu ceva în această situație încurcată și regretabilă, atunci trebuia să se gîndească la faptul că părerea pe care și-o formase despre Yasin nu i-a fost dezmințită nici de data aceasta. Ăsta-i Yasin și n-are ce să-i facă: un om – sau un animal – care n-are parte și n-aduce decît necazuri. Dacă i-ar fi adus o veste îmbucurătoare, n-ar mai fi fost Yasin, iar el ar fi rămas deziluzionat. Nu-i nici o nenorocire că nu aleargă după avere și după cine știe ce situație. Cît despre purtare – lucrurile se schimbă puțin. Dar catîrul are scuze, căci nu știe nimic – și e firesc să nu știe – despre purtarea mamei fetei. Numai el o știe prea bine și o mai știu și alții care l-au precedat sau i-au urmat. Fata s-ar putea, într-adevăr, să fie cumsecade și bine-crescută, dar pe de altă parte nu-i mai puțin adevărat că ea n-a avut parte de o mamă ca lumea și, prin urmare, nici de mediul cel mai fericit. Din păcate, nu poate să-i împărtășească această convingere și lui Yasin, de vreme ce nu

poate aduce nici o probă. Și – lucrul cel mai grav – nu poate să facă nici măcar aluzie la așa ceva, căci asta l-ar putea împinge pe Yasin să facă investigații și să dea de urmele lăsate de respectatul lui părinte. S-ar isca un scandal de pomină.

Chestiunea este, așadar, destul de delicată. Iar punctul cel mai spinos în toată povestea asta este isteria cu Fahmi: să fi uitat Yasin de ea? Să nu-i pese că este vorba de fata pe care o iubise fratele său? Este de-a dreptul revoltător, chiar dacă n-are nici cea mai mică îndoială în legătură cu respectul pe care-l poartă memoriei celui răposat. Și cu toate astea, experiența vieții oferă suficiente scuze pentru cei aflați în situația lui Yasin. Dorința este tiranică și oarbă – nu cunoaște îndurare. Doar el știe cel mai bine lucrul ăsta!

Stăpînul strîmbă din nas, pentru a-l face pe Yasin să simtă mîhnirea ce-l copleșise.

— Să știi că inima mea nu-i deloc împăcată cu alegerea făcută, zise el într-un tîrziu. Nu-mi dau prea bine seama de ce... Domnul Muhammad Ridwan a fost un om bun, într-adevăr, dar boala l-a împiedicat să se mai ocupe de casă cu mult timp înainte de a se fi petrecut din viață. Nu vreau să judec greșit pe nimeni. Doamne ferește! Dar așa [illegible] Probabil că au apucat cîțiva oameni să spună astfel [illegible] i pe urmă a mers vorba... Dar lucrul cel mai important pentru mine este divorțul. De ce a fost divorțată? Asta e una din numeroasele întrebări pentru care s-ar cuveni să găsești răspuns. Nu se cade să ai încredere într-o femeie divorțată, decît după ce-ai despicat firul în patru și-ai aflat totul. Cred că asta era ceea ce voiam eu să spun mai înainte... Și, la urma urmei, lumea e plină de fete de familie bună.

— Am cercetat și personal, am verificat și prin alții [illegible] afirmă că fostul [illegible] bat a fost de vină, răspunse Yasin, încurajat de tonul tatălui său, care se limitase doar la a-i da cîteva sfaturi vagi. N-a dus casă bună cu ea

fiindcă el mai avea o nevastă... Și le-a ascuns lucrul ăsta. Și, colac peste pupăză, n-avea nici cine știe ce venituri ca să țină două familii, unde mai pui că se purta și urît...

Se purta urît! El vorbește despre purtare urîtă! Și nu-i e pic de jenă! Catîrul îți oferă motive să te distrezi o noapte întreagă!

— Și zici că ai terminat cu cercetările?

— Absolut! răspunse Yasin cu oarecare sfială, ocolind tot timpul privirea pătrunzătoare a stăpînului.

— Bine! Asta treacă-meargă, dar tu nu-ți dai seama că ne leagă amintiri foarte neplăcute și triste de fata asta? îl întrebă tatăl său, cu ochii în pămînt.

— Cum aș fi putut să uit lucrul ăsta, tată? răspunse el tot cu o întrebare, dar simți că pălește și-i fuge pămîntul de sub picioare. Să știi că sînt numai niște bănuieli lipsite de temei... niște închipuiri... Eu știu mai bine decît oricine că Fahmi a fost preocupat de fata asta doar vreo cîteva zile și pe urmă a uitat-o cu totul. Și sînt mai mult decît convins că a renunțat la ea fără nici o părere de rău cînd și-a dat seama că speranțele i-au fost înșelate.

O fi spunînd adevărul sau vrea numai să-și salveze situația? A fost omul cel mai apropiat de Fahmi și probabil că nimeni n-a știut mai bine decît el ce se zbătea în sufletul fratelui său. Ce bine ar fi să spună adevărul! Ce bine-ar fi! L-ar scuti de remușcările pe care le încearcă de fiecare dată cînd își aduce aminte că într-o zi s-a pus stavilă în calea fericirii copilului său. Nu-l părăsește gîndul că Fahmi s-a stins cu inima neîmpăcată, din pricina samavolniciei și îndărătniciei propriului său tată. Chinurile astea i-au întunecat viața tot timpul, de la moartea lui Fahmi încoace. Oare Yasin o fi încercînd să-l izbăvească de ele?

— Tu ești sigur de ce spui? îl întrebă pe Yasin cu neliniște și insistență în glas. Ți-a spus ție lucrul ăsta?

Numai în ziua dispariției lui Fahmi îl mai văzuse Yasin pe tatăl său atît de zdrobit ca acum.

— Spune-mi adevărul gol-goluț... adevărul întreg..., reluă el cu aceeași insistență. Nici nu-ți închipui cît de

mult doresc să-l cunosc. Era pe punctul să-și dea toate simțămintele pe față, dar în ultima clipă reuși să se stăpînească: Întregul adevăr, Yasin!

— Sînt cu totul și cu totul convins de ce ți-am spus! răspunse Yasin fără nici o ezitare. L-am descusut în persoană și l-am auzit cu urechile mele. N-am nici cea mai mică îndoială.

În alte condiții, vorbele astea și nici chiar altele mult mai grave n-ar fi fost de-ajuns pentru a-l convinge de sinceritatea lui Yasin. Dar dorea din tot sufletul să fie adevărat ce i se spune, așa că-i dădu crezare. Și, ca prin farmec, inima i se umplu de recunoștință pentru fiu-său și simți cum îl învăluie o liniște adîncă. În clipele acelea uită cu desăvîrșire de căsătorie. I se păru un timp că i s-a încleștat gura și nu mai scoase o vorbă. Se bucură în tăcere de pacea care-i inundase inima. Dar încet-încet își reveni, îl văzu din nou pe Yasin înaintea ochilor și începu să se gîndească la Maryam și la *umm* Maryam, la îndatoririle lui, la ceea ce se cuvine să spună și la ceea ce se cuvine să rămînă lăcătuit în sufletul lui.

— Oricum ar sta lucrurile, reluă tatăl discuția, eu te-aș ruga să te gîndești serios și să fii mai prevăzător. Nu te grăbi! Deschide ochii bine și chibzuiește îndelung! Este vorba de viitorul, de demnitatea și de fericirea ta! Asta-i una la mînă! Pe urmă, să știi că eu sînt gata să-ți găsesc din nou o fată, dacă-mi promiți că n-o să mă mai faci de rîs și n-o să mai trag ponoase... Ce zici?

Yasin tăcu dus pe gînduri, nemulțumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. Observase blîndețea ciudată din glasul stăpînului, dar nu-i scăpaseră nici frămîntarea și nemulțumirea ce se citeau pe fața lui. Dacă se încăpățînează s-o țină mai departe tot așa, riscă să ajungă la rezultate nedorite. Dar nici nu poate să bată în retragere pentru a scăpa de astfel de urmări. Nici vorbă! Doar nu mai e copil! O să se însoare cu cine vrea el și cum vrea el! Dar ar fi mai bine să aibă și consimțămîntul tatălui...

— N-aș vrea să te împovărez cu griji noi, tată.. Îți mulțumesc! Lucrul la care țin cel mai mult este încuviințarea dumitale. Și, bineînțeles, aș vrea să fii mulțumit de mine și de pasul făcut...

— Așadar, refuzi să deschizi ochii și să chibzuiești la propunerea mea..., zise stăpînul mînios, gesticulînd nerăbdător cu amîndouă mîinile.

— Nu te supăra, tată..., îl rugă Yasin fierbinte. Te implor pe Allah să nu te superi... Mulțumirea ta este o binecuvîntare și nu suport să mă lipsești de ea... Lasă-mă să-mi încerc norocul și urează-mi succes.

Ahmad Abd el-Gawad își dădu seama că n-are rost să mai insiste și acceptă faptul împlinit, resemnîndu-se cu tristețe și disperare. Cine știe? S-ar putea ca Maryam să nu semene cu mamă-sa, să fie o fată cinstită și o soție bună. Nu-i mai puțin adevărat, însă, că Yasin n-a reușit să aleagă cea mai potrivită soție și să dea peste cea mai bună casă!

Ce-o vrea Allah! S-a dus vremea cînd îl putea strînge în chingi, impunîndu-și voința după bunul plac, fără să i se împotrivească nimeni. Yasin este de-acum bărbat în toată firea și orice strădanie din partea lui va fi întîmpinată cu refuz și nesupunere. Poate e mai potrivit să accepte faptul împlinit și să se roage lui Allah să fie bine!

Încercă din nou să-i dea povețe, dar Yasin recurse la fel de fel de subterfugii pentru a-l îndupleca. În cele din urmă părăsi prăvălia, încercînd să se mintă că a obținut încuviințarea și mulțumirea stăpînului, dar conștient că scandalul cel mai mare va începe acasă. Înțelesese, fără să fie nevoie să-i spună nimeni, că va trebui să se mute din casa tatălui său. Chiar și numai gîndul că Maryam va intra în familia lui i se păruse o nelegiuire. I-ar fi plăcut și-și dorise cu adevărat ca, plecînd din casa aceea, să nu lase în urma lui vrajbă, căci se simțea foarte îndatorat față de femeia tatălui său și nu suporta ideea că ar putea răspunde cu o necuviință. Nu se așteptase ca lucrurile să

evolueze vreodată astfel încît să fie nevoit să se rupă de casă și de familie. Dar ele s-au încurcat într-atîta, iar căile au devenit atît de înguste și întortocheate, încît nu mai exista altă portiță de scăpare în afara căsătoriei. Și – ciudat lucru – a înțeles foarte bine politica celor două femei, altfel destul de veche: să-i arate afecțiune și să cocheteze, dar să nu accepte nimic în afara căsătoriei.

N-a avut de ales; a pus ochii pe ea și dorința i s-a înrădăcinat în suflet. Trebuia găsită o cale pentru a și-o potoli. Oricare ar fi fost. Și, în ultimă instanță, n-a rămas decît căsătoria. Dar lucrul cel mai ciudat este faptul că el știa foarte bine istoria alesei lui, poate chiar mai bine decît toți ceilalți din familie – cu excepția tatălui său, firește – și, cu toate astea, dorința îl copleșise și nimic nu-l mai putea abate de la gîndul ce-l urmărea ca o obsesie. De ce să mă perpelesc din pricina trecutului, pentru care nu am nici o vină? Cu mine o să înceapă o viață nouă și de aici încolo va fi răspunderea mea. Eu am o încredere desăvîrșită în mine. Dacă o să se întîmple, totuși, să mă dezamăgească, o s-o arunc așa cum arunci un papuc vechi și uzat. Adevărul este că n-a chibzuit prea mult înainte de a lua decizia. Mai degrabă, acum încearcă să găsească o justificare pentru dorința lui neînduplecată. De data aceasta se agățase de căsătorie ca de ultima șansă, dar asta nu înseamnă că i-ar fi displăcut cu totul. În ciuda firii nestatornice, începuse și el să tînjească după o viață tihnită și simțea nevoia să se adune de pe drumuri.

Toate astea îi trecură prin cap în timpul cafelei de după-amiază, ocupîndu-și locul de lîngă Kamal. S-ar putea să bea pentru ultima oară cafeaua împreună cu ei. Își plimbă privirea peste sofalele, rogojinile colorate și felinarul atîrnat în tavan, simțind o amărăciune adîncă în suflet. Amina stătea, după rînduiulă, pe sofaua dintre dormitorul stăpînului și sufragerie, cu picioarele adunate sub ea și aplecată deasupra mangalului – în ciuda zăpușelii din atmosferă –, fiind ocupată cu pregătitul cafelei. Peste

ghilbab-ul violet își aruncase un șal alb, care lăsa să se vadă cît de mult slăbise în ultima vreme. În jurul ei plutea o liniște adîncă, învăluită de tristețe. Ca apa mării, prin care, dacă se liniștește, poți să vezi pînă la stratul de nisip. Yasin se simțea destul de stînjenit cînd se pregăti să-i destăinuie ce-i apasă inima. Dar trebuia s-o facă!

— Aș vrea să-ți cer sfatul, *nina*[1], în legătură cu o chestiune, deschise el subiectul după ce goli ceașca, fără să fi simțit gustul cafelei.

Yasin schimbă o privire cu Kamal. Acesta era numai ochi și urechi, așteptînd cu încordare să vadă deznodămîntul, căci știa intenția lui Yasin de a vorbi cu Amina.

— Sper să fie o veste bună, fiule..., zise ea.

— Am hotărît să mă însor, o trînti Yasin scurt.

În ochii ei căprui, înguști se ivi un surîs.

— Cred că te-ai gîndit foarte bine, fiule. Mai curînd sau mai tîrziu tot trebuia s-o faci... Nu e cazul să mai aștepți.

Privirea-i deveni întrebătoare, dar preferă să-l ia pe ocolite, pentru a-l obliga să-i spună el singur toate amănuntele.

— Îi spui tu lui tată-tău ori vrei să-i spun eu? Sînt sigură că o să-ți găsească o soție mult mai bună decît prima...

— I-am spus lui tata! îi răspunse Yasin cu o gravitate mai mare decît o cerea situația. Și nu mai e nevoie să-i mai fac necazuri, fiindcă mi-am și ales soția. Tata a fost de acord. Aș vrea să am și consimțămîntul dumitale.

— Domnul să-ți dea noroc! îi ură ea, cu fața îmbujorată de sfială și de bucurie. Grăbește-te, căci avem un etaj întreg care ne-a rămas liber. Dar spune-mi, la ce fată te-ai oprit?

— O fată de prin vecini... Îi cunoști, zise el, schimbînd din nou o privire speriată cu Kamal.

1. Mamă (în limbajul familiar egiptean).

Amina se încruntă, privind în gol în vreme ce-și mișca degetul arătător, de parcă și-ar fi petrecut prin minte vecinii unul după altul.

— Tu mă zăpăcești, Yasin... Mai bine vorbește, ca să mă liniștesc.

— Vecinii noștri cei mai apropiați..., continuă Yasin, zîmbind palid.

— Cine? întrebă Amina repezită și vocea-i ajunse aproape un țipăt.

Yasin lăsă capul în jos și-și strînse buzele posomorît.

— Astea? întrebă ea cu vocea tremurîndă, făcînd semn cu degetul mare în spate. E cu neputință! Îți dai seama ce spui, Yasin?

Tînărul rămase în continuare posomorît și nu scoase o vorbă.

— Ce veste dureroasă! exclamă ea. Astea, care s-au bucurat de nenorocirea noastră? În nici un caz!

— Te implor pe Allah să nu mai repeți vorbele astea! îi zise Yasin rugător. Și eu am fost înclinat cîndva să cred la fel, dar mi-am dat seama că e o bănuială fără nici un temei.

— Le iei apărarea, bineînțeles, dar să știi că n-o să mă poți înșela! Nu te obosi degeaba, că n-o să mă convingi pe mine... Doamne! De ce trebuie să ne facem de rîs? N-au decît cusururi! Există măcar o singură virtute care să justifice această alegere nedreaptă? Și zici c-ai obținut încuviințarea lui tată-tău? El habar n-are de multe lucruri... Înseamnă că l-ai înșelat!

— Liniștește-te! o imploră Yasin. Să știi că nimic nu-mi displace mai mult decît să te supăr. Hai să vorbim în liniște!

— Cum aș mai putea să te-ascult, cînd primesc o lovitură atît de cumplită? Spune-mi c-a fost numai o glumă... o glumă proastă.... Maryam? Fata asta stricată despre care știm cu toții ce-a făcut? Ai uitat povestea aceea scandaloasă? Cum ai putut să uiți așa ceva? Și vrei s-o aduci pe fata asta în casa noastră?

— Nu mi-a trecut prin cap să spun așa ceva! zise el, oftînd adînc pentru a-și ușura inima. Ăsta-i un lucru fără importanță... Pentru mine e important să judeci întreaga chestiune cu toată seriozitatea și fără nici o patimă!

— Despre ce patimă e vorba? Am acuzat-o pe nedrept? Și zici că tată-tău a fost de acord? Dar lui i-ai spus de joaca ei rușinoasă cu soldații englezi? Ce-am ajuns să-mi vadă ochii, Doamne?

— Domolește-te! Hai să vorbim în liniște! Nu ne folosește la nimic să ne înfuriem...

— Inima mea nu se poate domoli cînd e vorba de demnitate! țipă ea neobișnuit de tăios. Apoi continuă cu glas tînguitor: Inima mea nu poate avea liniște cînd e vorba de demnitate...

— Te gîndești la fratele meu? o întrebă Yasin direct, înghițind în sec. Allah să-l ierte și să-l aibă în pază! Să știi că situația de față nu are nici o legătură cu el... Bag mîna în foc pentru asta! Hai să nu-i tulburăm odihna!

— Nu eu i-o tulbur! Fratele lui, care o dorește pe fata aceasta, i-o tulbură... Tu știi lucrul ăsta foarte bine, Yasin... Să nu încerci să tăgăduiești... Apoi continuă, cu o înfrigurare sporită: Probabil că o doreai și-atunci, demult.

— *Nina!*

— Nu mai am încredere în nimeni! Cum aș mai putea să am încredere, după atîta fățărnicie? Lumea asta a devenit într-atît de mică și pustie, încît tu nu mai găsești pe cine să iei de nevastă în afara fetei care a făcut să sîngereze inima fratelui tău? Nu-ți aduci aminte ce mîhnire l-a cuprins cînd a ascultat împreună cu noi povestea cu soldatul englez?

— Hai să amînăm discuția asta pentru altă dată, o imploră Yasin, întinzînd brațele disperat. Am să-ți dovedesc că fratele meu s-a petrecut din această lume fără ca fata despre care vorbim să fi lăsat vreo urmă în inima lui. Acum văd că nu e potrivit să vorbim despre așa ceva.

— Niciodată n-o să fie potrivit să vorbim despre asta! țipă ea înfuriată. Tu n-ai pic de respect pentru memoria fratelui tău...

— Dac-ai ști cît mă întristează vorbele dumitale!

— Ce tristețe? urlă ea, pierzîndu-se cu firea. Tu n-ai fost niciodată trist după fratele tău! Alții, străini, au suferit mai mult după el!

— *Nina!*

— Să nu-mi mai spui *nina* din clipa asta! țipă Amina ca din gură de șarpe, după ce-i făcu lui Kamal semn să tacă, în clipa cînd îl văzu pregătindu-se să se amestece în vorbă. Ți-am fost ca o adevărată mamă, dar tu nu mi-ai fost fiu și nici copilului meu nu i-ai fost frate..., continuă ea, înghițindu-și lacrimile.

Yasin nu mai suportă; se ridică amărît și ieși din salon. Kamal îl urmă în dormitor, la fel de trist ca și el, încercînd să-l consoleze:

— Nu ți-am spus eu?

— Nu mai rămîn în casa asta nici un moment! zise Yasin încruntat.

— Trebuie s-o ierți! interveni Kamal, încercînd să-l domolească. Tu știi că mama nu mai este așa cum a fost... Chiar și tata îi mai trece cu vederea greșelile. Nu e decît un acces de furie trecător... Nu-i lua vorbele în nume de rău, te rog...

— Nu i le iau în nume de rău, Kamal, îi răspunse Yasin oftînd. N-o să uit de anii frumoși pentru o clipă urîtă. Am și iertat-o, dar cum vrei să mai apar în fața ei, dacă are bănuiala asta? După cîteva clipe de tăcere pline de amărăciune, continuă: Să nu crezi că Maryam a făcut să sîngereze inima răposatului... Este adevărat că lui i s-a năzărit într-o zi să se logodească cu ea și că tata s-a împotrivit, dar el s-a prefăcut că uită și curînd după aceea a uitat într-adevăr totul. Acum ce vină are fata? Și ce vină am eu, dacă vreau să mă însor cu ea după șase ani de la povestea aceea?

— Ai dreptate în tot ce spui şi foarte curînd o să se convingă şi *nina* de adevărul vorbelor tale. Dar te rog să-ţi retragi ameninţarea că o să ne părăseşti.

— Să ştii că în primul rînd mie îmi pare nespus de rău că trebuie să plec din casa asta, zise Yasin, clătinînd din cap cu tristeţe. Dar mai devreme sau mai tîrziu tot va trebui s-o părăsesc, avînd în vedere că Maryam nu se poate muta aici. Acesta-i motivul şi aşa trebuie să vezi plecarea... O să mă mut în casa mea din Qasr eş-Sawq... Din fericire, apartamentul mamei e încă liber. O să-l vizitez pe tata la prăvălie şi-o să-i explic motivele plecării, încercînd să nu-l tulbur prea mult. Nu m-am supărat. Îmi pare foarte rău că trebuie să părăsesc casa, că trebuie să mă despart de familie şi, în primul rînd, de *nina*. Nu fi amărît, căci în curînd apele vor reintra în matcă. În casa asta nu există nici o inimă neîndurătoare, iar inima mamei tale este cea mai milostivă dintre toate.

Yasin se îndreptă spre dulapul de haine şi-i deschise uşa la perete: ezită cîteva clipe, petrecîndu-şi privirea peste lucrurile dinăuntru, apoi se uită la Kamal şi zise:

— Am să mă însor cu Maryam, aşa cum a vrut destinul, dar eu sînt pe deplin convins – şi Allah mi-e martor – că n-am întinat memoria lui Fahmi cîtuşi de puţin. Tu ştii, poate, cel mai bine, Kamal, cît de mult am ţinut la el. Iar dacă există cineva căruia să-i pară rău pentru această căsătorie, acela sînt eu...

11

O slujnică deschise uşa şi-l conduse pe Yasin în salon. Apoi se retrase, lăsîndu-l singur. Intra în locuinţa răposatului Muhammad Ridwan pentru prima oară în viaţa lui. Salonul semăna cu cel din casa tatălui său – o cameră spaţioasă şi înaltă. Avea un balcon spre strada Bayna el-Qasrein şi două ferestre spre ulicioara laterală, unde se afla intrarea în casă. Pe jos, cîteva covoraşe, iar pe laturi, canapele şi fotolii. În dreptul uşilor şi ferestrelor atîrnau draperii decolorate de soare şi de ani. Pe peretele din faţa uşii de la intrare spînzura o ramă mare, neagră, încadrînd o *basmala*, iar la mijlocul peretelui din dreapta – deasupra canapelei mari –, se afla un portret din tinereţe al răposatului Muhammad Ridwan.

Yasin se aşeză pe canapeaua cea mai apropiată, cercetă încăperea cu grijă şi-şi plimbă privirea peste chipul domnului Muhammad Ridwan, avînd impresia că acesta se uită la el cu ochii lui Maryam. Zîmbi satisfăcut şi începu să agite pămătuful cu mîner de fildeş, de parc-ar fi vrut să alunge ceva stînjenitor. Din clipa cînd se gîndise să ceară mîna ei, îl frămînta gîndul că în casa aceea nu exista nici un bărbat, iar el n-a reuşit să găsească nici o femeie pentru a o trimite în peţit. Şi iată-l aici, în salon, aşteptînd. Avea impresia că este precum o creangă ruptă dintr-un arbore, lăsată în voia vîntului. Ca bărbat obişnuit de tatăl lui să se laude cu familia şi cu neamul, se simţea acum stingher, dar nu avea de ales. Pe de altă parte, era

convins că Maryam pregătise terenul, anunțînd-o pe mamă-sa de căsătoria lor, așa încît vizita nu mai era decît o simplă formalitate.

Fata în casă reapăru, purtînd o tavă cu cafea. O așeză pe măsuța din fața lui, îl anunță că stăpîna trebuie să apară dintr-o clipă în alta și dispăru din nou. Maryam o fi aflat, oare, de sosirea lui? Și ce ecou o fi avut în sufletul ei sensibil știrea dusă de slujnică? O să se mute împreună cu ea în Qasr eș-Șawq, fie ce-o fi! Cine și-ar fi putut închipui că Amina e în stare să se înfurie într-atît? Era blîndă ca un înger. Allah să ucidă tristețea și necazurile! Și tată-său s-a mîniat cînd l-a vizitat la prăvălie pentru a-l anunța că a părăsit casa, dar parcă se arătase ceva mai îngăduitor și impresionat! Oare o să-i spună Amina povestea lui Maryam? Furia și durerea mamei care și-a pierdut copilul sînt înspăimîntătoare! Kamal îi promisese că se va strădui s-o liniștească. În Qasr eș-Șawq a avut, însă, și o surpriză plăcută: vînzătorul de fructe – amantul răposatei sale mame – murise și în locul lui se mutase un ceasornicar. Auzi pe cineva tușind ușor pentru a-și drege glasul și sări în picioare, cu ochii în direcția ușii. Se ivi numaidecît o doamnă încîntătoare. Se strecură pe-o parte prin canatul deschis, căci lățimea ei nu-i îngăduia să intre cu fața înainte. Observă fără voie liniile trupului ei masiv, iar cînd îi văzu spatele, nu se putu stăpîni să nu se minuneze, căci semăna cu un balon uriaș. Se apropie de el cu pași lenți, sub povara trupului greoi. Îi întinse o mînă, a cărei piele catifelată ieșea din mîneca largă a rochiei albe, salutîndu-l:

— Bine-ai venit! Ne-ai făcut o mare cinste!

Yasin dădu mîna cu ea politicos și rămase în picioare, pînă cînd o văzu așezîndu-se pe canapeaua vecină. După aceea luă și el loc. O vedea pentru prima oară de aproape, căci vechile ei relații cu familia lui o făcuseră să dobîndească o poziție asemănătoare cu cea a mamei. Vîrsta și respectul nu-i îngăduiseră să o cerceteze – așa cum se

întîmpla cu celelalte femei – cînd o văzuse de la distanță pe stradă. Avu, de aceea, impresia unei revelații. Rochia îi acoperea trupul de la gît și pînă la tălpi, ba chiar și tălpile îi erau încălțate, în ciuda căldurii înăbușitoare, cu ciorapi albi. Mînecile îi ascundeau brațele pînă la încheietura pumnului, iar capul și gîtul și le acoperise cu un văl alb, ale cărui capete atîrnau pe piept și pe spate. Decența ei era pe măsura poziției și vîrstei, căci – din cîte știa el – trebuia să se apropie de cincizeci de ani. Cu toate astea, arăta foarte bine – înfățișarea generală exprima seninătatea firii și tinerețea inimii. Băgă de seamă că nu avea nici un fel de fard pe față, deși pe vremuri îi plăcea să se dichisească și era vestită în tot cartierul pentru gustul și priceperea cu care se machia. Și-aduce aminte că Amina îi lua apărarea ori de cîte ori îndrăznea cineva să clevetească pe seama felului cum se gătea. Pe urmă și-a schimbat atitudinea, iar în ultimii ani a ajuns s-o bîrfească din te miri ce, învinuind-o de necuviință și de nesocotirea manierelor potrivite pentru vîrsta ei.

— Un pas lăudabil, Yasin *efendi*[1]!

— Îți mulțumesc...

A fost cît pe-aci să adauge și cuvîntul *tiza*[2], dar în ultima clipă se opri, din instinct, mai cu seamă că ea nu i se adresase cu „fiule", cum ar fi fost de așteptat.

— Ce mai faceți? reluă ea discuția. Tata, *umm* Fahmi, Khadiga, Aișa, Kamal?

— Sînt bine cu toții! răspunse el, puțin stînjenit de întrebarea despre aceia care-i erau ostili fără temei. Îți doresc sănătate!

Fără îndoială că se gîndește la ostilitatea și antipatia pe care i-o arătase familia domnului Ahmad după dispariția

1. Cuvînt de origine turcească însemnînd „domn".
2. Cuvînt de origine turcă (*teyze*), desemnînd mătușa din partea mamei, folosit în vorbirea familiară egipteană aproximativ cu sensul de „tușă".

lui Fahmi, punînd capăt unei prietenii îndelungate. Dar ce ostilitate! Adevărată urgie nerostită! Într-o zi s-au pomenit cu Amina declarîndu-le categoric că intuiția ei îi spune cum că Maryam și mamă-sa n-au fost sincer mișcate de nenorocirea lui Fahmi. Din ce pricină? Allah să ne apere de rău! Nu se poate ca ele să nu fi aflat într-un fel sau altul de împotrivirea stăpînului în privința logodnei lui Fahmi cu Maryam. Probabil din pricina asta poartă ranchiună întregii familii. Amina a repetat de mai multe ori că a aflat cum că Maryam ar fi plîns moartea lui Fahmi, zicînd: „Îmi pare rău că nu te-ai putut bucura de tinerețe...", iar ea a tălmăcit aceste vorbe astfel: „Îmi pare rău că familia a stat în calea fericirii tale și nu te-ai putut bucura de tinerețe..." Tristețea și amărăciunea Aminei n-au făcut decît să-i sporească resentimentele. Nici un efort n-a fost de-ajuns pentru a o convinge că presimțirea ei nu este îndreptățită. Curînd după aceea, atitudinea ei față de Maryam și de mama acesteia s-a schimbat radical și orice relație cu ele s-a întrerupt.

— Allah să-l blesteme pe diavol! exclamă el, lăsînd ochii în pămînt de sfială.

— O mie de blesteme! adăugă ea fericită, vrînd să întărească vorbele lui. Tot timpul m-am întrebat cu ce am păcătuit, de a trebuit să-mi poarte *umm* Fahmi atîta pică... Și cu toate astea, eu îi doresc să aibă parte de alinare, sărmana!

— Allah să te răsplătească pe măsura firii generoase și inimii bune... Într-adevăr, se cuvine s-o lași în apele ei, căci este nemîngîiată și are nevoie de îndurare!

— Dar ce vină am eu?

— N-ai nici o vină! Numai diavolul – blestemul lui Allah asupra lui!

Femeia clătină din cap, făcînd gestul unei victime nevinovate, și rămase pe gînduri pînă cînd privirea îi căzu asupra cești de cafea uitate pe tavă.

— N-ai băut cafeaua? întrebă ea, făcînd semn spre ceașcă.

Yasin duse ceașca spre buze și sorbi ultimele picături dintr-o înghițitură. Apoi o puse la loc și își drese glasul.

— La drept vorbind, pe mine m-a îndurerat tare mult situația în care au ajuns relațiile dintre familiile noastre..., începu el. Dar ce să facem? Cred că cel mai bun lucru ar fi să lăsăm timpul să rezolve lucrurile... De fapt, eu n-am avut intenția să stîrnesc amintiri triste. Nu de asta am venit. Dimpotrivă, am gîndurile cele mai frumoase, care n-au nici o legătură cu necazurile din trecut.

Femeia clătină din cap, încercînd parcă să-și domolească zbuciumul inimii. Apoi zîmbi și se arătă din nou gata să-l asculte. Gestul și zîmbetul ei au fost aidoma unui instrument muzical ce-și schimbă tonalitatea în clipa în care cîntărețul acompaniat se pregătește să treacă la o nouă melodie.

— Și eu am rămas cu unele amintiri triste..., zise Yasin încurajat de zîmbetul ei. Mă refer la prima mea căsătorie. N-am avut parte de-o fată cumsecade... Ce să-i faci? Dar nu la asta voiam să mă refer... De fapt, eu am venit aici după ce-am chibzuit îndelung și m-am decis să încep o viață nouă. Am venit cu cele mai bune intenții.

Ochii li se întîlniră și Yasin își dădu seama că i-a intrat în grații. Oare am făcut bine aducînd vorba despre prima căsătorie? Oare la urechile ei n-o fi ajuns nimic despre motivul adevărat al divorțului? Nu trebuie să-ți faci griji! Chipul ei senin inspiră optimism. Chipul ei senin! Nu-i așa? Ba da! Dacă n-ar fi diferența de vîrstă, ar fi mai frumoasă decît Maryam! Fără îndoială că în tinerețe a fost mai frumoasă decît Maryam! Dar de ce „a fost"? „Este"! Este mai frumoasă decît Maryam, în ciuda diferenței de vîrstă! De bună seamă!

— Cred că ai înțeles ce vreau să spun. Vreau să zic că am venit să cer mîna fiicei dumitale, *hanem* Maryam...

Fața ei se lumină, străbătută de un zîmbet larg.

— Nu pot decît să te binecuvîntez! zise ea. Halal familie, halal bărbat! Ieri ne-a adus neșansa un bărbat nevrednic.

Astăzi o cere pe Maryam un bărbat adevărat, vrednic s-o facă fericită! Şi – graţie lui Allah! – va fi şi ea vrednică să-l facă fericit! Oricît ne-ar despărţi vechile neînţelegeri, noi am fost o singură familie. Dintotdeauna!

Copleşit de mulţumire şi entuziasm, Yasin începu să se joace involuntar cu papionul.

— Îţi mulţumesc din adîncul inimii! răspunse el, cu faţa îmbujorată. Allah să te răsplătească pentru vorbele dulci! Sîntem o singură familie, aşa cum ai spus... Indiferent ce s-ar întîmpla... Iar *hanem* Maryam e o fată cu care se mîndreşte tot cartierul. Şi cu originea, şi cu firea ei! Aş vrea ca Allah să ne răsplătească pe-amîndoi pentru aşteptarea noastră...

— Amin! îngînă femeia în vreme ce se ridica.

Apoi se îndreptă spre masă, luă tava de cafea şi o strigă pe Yasmina. Servitoarea apăru de îndată şi o primi de la stăpînă.

— Sînt încîntată că ne-ai vizitat! exclamă deodată, întorcîndu-se pe neaşteptate cu faţa spre el.

Yasin îşi dădu seama că l-a surprins holbîndu-se la coapsele ei şi lăsă ochii în jos, încercînd să-i dea impresia că se uita în podea. Dar era prea tîrziu! Simţi că-şi pierde capul şi se întrebă în sinea lui ce-o fi crezînd despre el. După ce se întoarşe la loc, îi aruncă o privire pe furiş şi observă pe buzele ei un zîmbet abia mijind, ca şi cînd ar fi vrut să-i zică: „Te-am prins!". Yasin îşi blestemă ochii care nu cunosc sfiala şi se întrebă ce gînduri or fi trecînd prin capul ei. Într-adevăr, ea vrea să pară că n-a observat nimic, dar nu numai zîmbetul, ci întreaga ei înfăţişare vrea să-i spună „Te-am prins!". Să uite de pasul greşit! Ăsta-i cel mai bun remediu! Dar oare Maryam o să se facă vreodată ca mamă-sa? Cînd o să fie ziua aceea? Timpul nu este darnic cu virtuţile mamei decît foarte rar! Ce mai femeie!

— Dacă cererea mea va fi acceptată, vă stau la dispoziţie pentru a discuta celelalte detalii..., rupse el tăcerea,

în speranţa că va scăpa de gîndurile ce-i dădeau tîrcoale şi va risipi norul îndoielii.

Femeia rîse şi faţa ei se lumină toată, părînd fermecătoare şi tînără.

— Cum ar putea să nu fie acceptată, Yasin *efendi*? îi răspunse ea printr-o întrebare retorică. Bagă de seamă şi caută-ţi vecini de neam! cum zice proverbul.

— Mă cucereşti cu delicateţea dumitale! zise el, înroşindu-se.

— N-am spus decît adevărul – Allah mi-e martor! Apoi făcu o mică pauză, după care adăugă: Şi familia a fost de acord? reveni ea cu o întrebare directă, vrînd să vadă în ce ape se scaldă domnul Ahmad şi femeia lui.

Pentru o clipă, în ochii lui Yasin se ivi o umbră, dar imediat îşi reveni şi strîmbă din nas cu un zîmbet indiferent.

— Hai să nu aducem vorba despre familie. Ce are a face ea cu treaba asta?

— Dar de ce? Allah să ne ferească de rău!

— Fiindcă familia nu-i aşa cum s-ar cuveni să fie...

— Nu l-ai consultat şi pe domnul Ahmad?

— Ba da. Tata e de acord...

— Am înţeles! zise ea simţind pulsul, în timp ce-şi mîngîia palmele. *Umm* Fahmi, nu-i aşa? La ea m-am gîndit şi eu, de îndată ce-ai deschis subiectul! N-a fost de acord, nu-i aşa? Slavă celui care nu se schimbă! Femeia tatălui tău e tare ciudată!

— N-are nici în clin, nici în mînecă cu mine!

— Tot timpul m-am întrebat cu ce i-am greşit..., se lamentă ea. Ce rău i-am făcut?

— N-aş vrea să ne îndepărtăm de la chestiunea noastră şi să discutăm despre nişte lucruri din care nu te alegi decît cu dureri de cap. Treaba ei ce crede! Pe mine mă interesează consimţămîntul dumitale şi nimic mai mult.

— Dacă nu mai ai loc în casa ta, casa noastră îţi stă la dispoziţie!

Mulțumesc! Dar am și eu locuința mea în Qasr eș-Șawq, departe de cartierul ăsta... Am părăsit casa tatei de cîteva zile...

— Te-a alungat? strigă ea, lovindu-se cu palma peste piept.

— Nu! N-am ajuns chiar pînă acolo, zise el, rîzînd. Se pare că alegerea făcută de mine a tulburat-o din pricini mai vechi... legate de fratele meu răposat, adăugă după o pauză, uitîndu-se la ea cu subînțeles. N-am vrut s-o tulbur mai mult și am socotit că e mai potrivit să-mi aranjez propria mea casă.

— De ce n-ai rămas acolo cel puțin pînă la căsătorie? insistă ea, arcuindu-și sprîncenele și clătinînd din cap cu un fel de șovăială.

— Am preferat să plec, de teamă să nu-mi caute nod în papură la tot pasul și să se agraveze lucrurile..., răspunse el, rîzînd cu resemnare.

— Domnul o să îndrepte lucrurile! zise ea ușor ironic, ridicîndu-se din nou.

O văzu îndreptîndu-se spre fereastra ce dădea spre ulicioara laterală, sub pretextul că vrea s-o deschidă pentru a pătrunde lumina mai blîndă dinaintea asfințitului, pe care ușa balconului cu zăbrele o împiedica să intre. Se trezi din nou trăgînd cu coada ochiului, fără să vrea, la comoara cea de preț aidoma unei cupole. Apoi o zări sprijinită cu un genunchi pe canapea și aplecată pe marginea ferestrei pentru a prinde cîrligele. De data aceasta se simți martor la o priveliște tulburătoare. De ce n-a chemat-o pe slujnică să deschidă fereastra? se întrebă el, simțindu-și gîtul uscat. Cum de-a putut să se dea din nou în spectacol în fața lui, după ce cu numai cîteva clipe în urmă îi surprinsese privirile insistente. Fără îndoială că tîlcul acestei priveliști nu-i este nici ei necunoscut. Dar de ce și cum? Cum și de ce? Avusese un simț foarte ascuțit în relațiile cu femeile și, în general, se pricepea să le ghicească intențiile. De data aceasta, însă, avea o îndoială, ceva îl împiedica

să meargă cu gîndurile mai departe și preferă să închidă ochii, simțind că lucrurile pot să ia o întorsătură primejdioasă. Ori este el nebun, ori ea! Sau nici unul, nici altul! Cine-ar putea să-l scoată din încurcătură și să-i spună care-i adevărul? *Umm* Maryam se ridică în picioare și se îndepărtă de fereastră. Înainte de a se îndrepta spre locul ei, Yasin apucă să-și ridice ochii spre *basmala*, prefăcîndu-se că este cufundat în cercetarea tabloului. Nu se uită spre ea decît în clipa cînd auzi scîrțîitul canapelei sub greutatea trupului masiv. În clipa aceea, ochii li se întîlniră. Privirea ei surîzătoare și vicleană îl anunța că nu i-a scăpat nimic, ca și cînd i-ar fi spus răspicat: „Te-am prins!". Rămase o vreme nedumerit, fără să știe ce să creadă. Îi veni în minte gîndul că s-ar putea să fi fost nedrept cu ea. Apoi îl încercă teama că s-ar putea ca ea să-l socotească vinovat și să-și taie singur craca de sub picioare. I se năzări că o să fie tras la răspundere pentru fiecare gest și că orice pas greșit îi submina poziția.

— E tot cald și, pe deasupra, mai e și umed..., zise ea pe cu un ton liniștit și firesc, vrînd să rupă tăcerea.

— Așa e..., aprobă el mulțumit.

Yasin își recăpătă calmul, dar în fața ochilor îi dansa imaginea văzută la fereastră. Apoi se trezi – fără voia lui – tînjind cu părere de rău că nu dăduse peste ceva asemănător în timpul aventurilor sale. Dacă ar avea și Maryam un trup ca al ei! „Și întru aceasta să se întreacă cei ce se întrec."[1]

Ea își închipuie, probabil, că tot mai este preocupat de discuția stîrnită în legătură cu neînțelegerea dintre el și mama vitregă.

— Nu trebuie să-ți faci atîtea gînduri... Pentru nimic în lume nu merită să-ți faci griji...

Pe urmă *umm* Maryam făcu un semn cu mîinile și cu capul, ca și cînd ar fi vrut să accentueze îndemnul, iar trupul ei se înfioră din creștet pînă-n tălpi.

1. Coran, 83:26 (n.r.).

— Adevăr grăieşti! bombăni el, zîmbind ascultător.

Numai că trebui să facă un efort serios pentru a se putea stăpîni. Se întîmplase ceva cu totul neobişnuit. În aparenţă, fusese doar un gest cu care voise să exprime indiferenţa şi să-l îndemne să nu-şi facă griji, dar în realitate fusese un gest cu semnificaţii mult mai adînci; prin el îşi lepădase masca, arătîndu-se în adevărata ei înfăţişare de femeie uşuratică. Totul se întîmplase într-o clipă de neatenţie, uitînd de tactul şi de sfiala pe care le dovedise pînă atunci. Firea ei ascunsă s-a dat în vileag, fără ca ea să-şi dea seama. Sau poate chiar şi-a dat seama? Nu poate băga mîna în foc nici pentru una, nici pentru alta, dar este neîndoielnic că se află dinaintea unei femei demne să fie mama lui Maryam, aşa cum i s-a dus pomina cu ani în urmă. Nu va da înapoi de la hotărîrea lui cu nici un preţ! O femeie virtuoasă n-ar face un astfel de gest! Nedumerirea nu dură decît o clipă. Apoi locul i-a fost luat de o bucurie senzuală şi perfidă şi Yasin căzu pe gînduri, întrebîndu-se unde şi cînd mai văzuse un gest asemănător. La Zenoba? La Galila, în noaptea cînd a dat buzna peste tatăl lui în salonul din casa familiei Şawkat? Da! Asta era!

În ciuda vîrstei, îi păru mai senzuală şi mai ispititoare decît Maryam. Instinctul învinse şi inima îi dădu ghes să pipăie pulsul şi să nu se oprească, dacă nu va fi cazul. Simţi dorinţa să rîdă de gîndurile lui ciudate. Se pare că o va apuca pe o cale nouă, necunoscută lui pînă atunci. Dar el nu şi-a pus niciodată frîu pasiunilor. Unde o să-l conducă oare drumul acesta? S-ar putea să renunţe la Maryam pentru mama ei? Asta în nici un caz! Dar închipuiţi-vă un cîine care în drum spre bucătărie dă peste un ciolan! O să se poată abţine? Astea-s doar gînduri, închipuiri şi supoziţii! Mai bine să rămîn unde mă aflu! Schimbară un zîmbet în tăcerea care se aşternuse din nou între ei. Zîmbetul ei părea să fi izvorît din îndatorirea de gazdă, pe cînd al lui pornea dintr-un sentiment confuz – un amestec de descumpănire şi dorinţă înăbuşită.

— Ne-ai adus lumină în casă, Yasin *efendi*!

— Casa dumitale nu mai are nevoie de altă lumină, doamna mea. Dumneata faci lumină pentru tot tîrgul.

— Allah să fie generos cu tine, Yasin *efendi*! bombăni ea rîzînd, cu capul dat pe spate.

S-ar fi cuvenit să se întoarcă la cererea lui sau să se scuze şi apoi să plece, stabilind o altă dată pentru a continua discuţia, dar el nu făcu nici una, nici alta. Începu să-i arunce ocheade – cînd mai lungi, cînd mai scurte – într-o tăcere care deveni suspectă. Cine are ochi să vadă pricepe imediat tîlcul privirilor. Trebuie să-i transmită gîndurile numai prin priviri şi să urmărească reacţia. Ştiu locul în care vei călca înainte de-a face pasul. Poftim privirea asta aprinsă de foc şi pe urmă să-mi mai spui că nu pricepi ce vreau... că doar nu sînt nebun să te cred. Uită-te la ea cum îşi plimbă privirea rătăcită în sus şi-n jos. Ce altă dovadă mai vrei? Acum poţi zice că viitura a ajuns la Aswan, iar deschiderea stăvilarului este inevitabilă.[1] Şi o ceri pe fata ei în căsătorie! Nebun cel care nu crede în nebunie de astăzi încolo! În clipa asta, sufletul meu nu tînjeşte după nimic altceva decît după tine... Pe urmă poate să vină şi potopul! Chipul tău nu-mi inspiră deloc deznădejde!

— Şi stai singur în Qasr eş-Şawq?

— Da!

— O să fie şi inima mea cu tine de-acum înainte...

Vorbele astea pot fi rostite la fel de bine şi de-un diavol, şi de-un înger! Nu cumva Maryam ascultă acum în spatele uşii? se întrebă el, intrînd la bănuieli.

— Ai încercat singurătatea în noua ta locuinţă... Nu-i aşa că e insuportabilă?

— Într-adevăr, e insuportabilă!

1. Aluzie la un baraj mai vechi, construit pe Nil în zona oraşului Aswan, care servea la reglarea debitului apelor fluviului şi atenuarea efectelor inundaţiilor.

Se pomeni cu ea ridicînd pe neașteptate mîna și dîndu-și la o parte voalul de pe cap și de pe gît.

— Iartă-mă, dar e prea cald..., încercă ea să se scuze.

Rămase cu o basma portocalie pe cap și cu gîtul splendid descoperit. Yasin privi o vreme cu jind la gîtul ei, apoi își întoarse ochii spre ușă, ca și cînd ar fi vrut să întrebe dacă nu cumva stă cineva la pîndă în spatele ei. Ajutați-l pe cel care a venit cu intenția să ceară mîna fetei și-a căzut în mrejele mamei!

— Stai liniștită! o încurajă el, răspunzînd scuzelor ei. Ești în casa dumitale doar... Nu-i nici un străin în casă.

— Dacă Maryam ar fi fost acasă, îi spuneam vestea!

— Dar unde e? o trase el de limbă, în vreme ce inima îi tresări ca un semnal de atac.

— La niște rude, în el-Darb el-Ahmar.

Mi-am pierdut capul! își zise Yasin, simțind că pică cerul pe el. Cel care a cerut mîna fetei rîvnește acum la tine... Și-l vrei și tu... Allah să fie îndurător cu cei care au încredere în femei! Muierea asta nu cred că are minte-n cap! Ești vecin de-o viață cu ea și n-ai descoperit-o decît astăzi... Nu e zdravănă! Are cincizeci de ani și se poartă ca o fetișcană!

— Și cînd se-ntoarce *hanem* Maryam?

— Spre seară...

— Am impresia că vizita mea s-a cam lungit..., zise el cu viclenie.

— Ba nu s-a lungit deloc. Ești în casa ta.

— Și crezi că aș putea spera să-mi întorci vizita? o întrebă el cu aceeași șiretenie.

Umm Maryam rîse cu gura pînă la urechi, ca și cînd ar fi vrut să-i zică: „Las' că știu eu ce se ascunde în spatele invitației!". Pe urmă lăsă capul în jos, stingherită. Lui Yasin nu-i scăpă gestul ei teatral. Dar nu-i dădu nici o atenție și se apucă să-i descrie locul unde se află casa și poziția apartamentului său, în vreme ce *umm* Maryam asculta tăcută, zîmbind cu ochii în pămînt. Oare nu-și

dădea seama cît de mare este răul pe care-l făcea fetei sale?

— Și cînd o să ai amabilitatea să mă vizitezi?

— Nu știu ce să zic, îngăimă ea, ridicînd în cele din urmă capul.

— Să spun eu în locul tău? Mîine-seară! zise el cu încredere. Am să te aștept!

— Poate că ar trebui să ne mai gîndim la niște lucruri...

— O să ne gîndim împreună... la mine acasă!

Yasin sări în picioare și intenționă să se apropie de ea, însă *umm* Maryam îi făcu semn cu mîna, prevenitoare.

— Mîine-seară..., zise ea, vrînd parcă să evite apropierea lui.

12

Cum se lăsa întunericul, Bahiga se înfășura în *mila'a* și traversa cartierul El-Gamaliyya, oprindu-se la casa Haniyyei, unde îl găsea pe Yasin în așteptarea ei, în singura cameră mobilată din apartament. N-a mai venit vorba despre Maryam decît o singură dată, cînd s-a pomenit cu ea zicîndu-i:

— Știi, atunci nu i-am putut ascunde lui Maryam vizita ta, fiindcă știa și slujnica. I-am spus că ți-ai arătat dorința să te însori cu ea, dar că mai ai încă de trecut peste niște neînțelegeri de familie.

Vorbele ei îl găsiră nepregătit și nu făcu decît să o aprobe și să o felicite. Altfel duseră noapte de noapte, vreme de o săptămînă, o viață plină de plăceri. Este adevărat că singura cameră din apartament – și aceea mobilată la repezeală – nu era locul cel mai potrivit pentru întîlnirile lor, însă Yasin nu se zgîrci la cheltuieli, pregătind tot felul de bunătăți. Dar nici nu se încheie săptămîna și simți că începe să-l cuprindă plictiseala. Leacul căutat ajunge și el în cele din urmă o boală, dacă nu-l mai schimbi. N-a fost cîtuși de puțin surprins că s-a întîmplat așa, fiindcă nu avusese de la bun început nici o intenție precisă cu această relație destul de ciudată și nici nu-i trecuse prin cap că ea ar putea dura mai mult. Știuse oricum că va fi ceva trecător, dar s-a trezit cu femeia aceea agățată de el, sperînd să renunțe la căsătoria cu fiica ei. A acceptat să-i cînte în strună de hatîrul ei, convins că odată cu trecerea zilelor

lucrurile se vor aranja de la sine. Iar el a revenit foarte curînd la matcă, chiar mai repede decît se așteptase. Crezuse că noutatea îl va ține lîngă femeia aceea cîteva săptămîni sau cel puțin o lună, dar se înșelase. Era de ajuns că înfățișarea ei ispititoare îl împinsese la cea mai mare neghiobie din viața lui, de altfel plină de asemenea neghiobii. În spatele frumuseții amăgitoare se ascundea însă bătrînețea, așa cum roșeața obrajilor ascunde febra. Formele opulente strînse în faldurile veșmintelor erau cu totul altfel sub privirea cercetătoare a ochiului critic. Nimic nu înregistrează mai bine decît pielea omului urmele devastatoare ale scurgerii timpului. Acum pricep de ce sînt femeile sclavele veșmintelor, își zise Yasin în sinea lui. Cînd pornirea nebunească se stinse, Maryam reveni în gîndurite lui Yasin. De fapt, imaginea ei nu-l părăsise nici o clipă, dar izbucnirea neașteptată o acoperise, așa cum ascunde un nor în treacăt fața lunii. Ciudat! El nu o dorea pe Maryam doar în virtutea pasiunii, ci o găsea potrivită pentru a întemeia o familie – lucru inevitabil și de mult rîvnit. Se hotărî să mai rabde – tot în speranța că Bahiga o să-și vină în fire și o s-o audă într-o bună zi spunîndu-i: „De-ajuns cu joaca! Du-te la mireasa ta!". Dar ți-ai găsit! Ei nici prin cap nu-i trecea așa ceva! Continua să vină noapte de noapte cu aceeași rîvnă, fără să-i pese de ce gîndea el. Își dădu seama că, pe măsură ce trecea vremea, începea să ridice pretenții de-a deveni stăpîna lui și – mai mult decît atît – de a fi stăpîna lui exclusivă.

Așadar ea nu lua deloc lucrurile în glumă. În plus, i se arăta destul de necumpănită și ușuratică și asta îl convinse că purtarea ei ciudată din timpul primei întîlniri nu fusese ceva întîmplător. Acum ajunsese s-o privească cu dispreț, iar defectele ei crescuseră imens în ochii lui, care căutau cu tot dinadinsul cusururi. În cele din urmă, găsind-o cu totul nesuferită, se hotărî să scape de ea, cu toate că ar fi preferat ca lucrurile să se aranjeze calm, pentru a nu ridica obstacole în drumul lui spre Maryam

— Maryam nu te-a întrebat niciodată de ce am dispărut? o iscodi el într-o zi.

— Ea știe că ai tăi se împotrivesc, îi răspunse, clătinînd din cap pentru a-l liniști.

— Trebuie să-ți mărturisesc că aveam obiceiul să mai stau de vorbă cu ea din cînd în cînd pe terasă și că i-am repetat hotărîrea de a trece peste orice ca să mă însor cu ea, zise Yasin după ce stătu un timp pe gînduri.

— Și de fapt ce vrei? întrebă Bahiga sărind ca arsă și fixîndu-l cu o privire nedumerită.

— Vreau să spun că a auzit din gura mea această hotărîre și că știa de vizita pe care urma să o onorez, îi zise el, făcînd pe nevinovatul. Prin urmare, trebuie convinsă că am avut motive temeinice ca să dispar.

— N-o să fie nici o pagubă, dacă n-o s-o faci! i-o întoarse ea cu o indiferență care-l derută. Nu înseamnă că, dac-ai aruncat o vorbă acolo, ai cerut-o și de nevastă, nici că, dacă ai cerut mîna cuiva, e musai să te însori cu ea... Și ea știe lucrurile astea foarte bine. Pe urmă adăugă pe un ton mai coborît: Și să știi că nu-i nici o pagubă pentru ea, dacă te-a pierdut. E încă tînără și destul de chipeșă – slavă Domnului! Azi-mîine apare alt pețitor...

Yasin avea impresia că vrea să se scuze pentru egoismul ei sau să facă aluzie la faptul că ea, și nu fiica ei va fi păgubită de pierderea lui. Dar vorbele ei nu făcură decît să-l întărîte și mai mult. În plus, începu să se teamă de relația cu o femeie mai mare decît el cu douăzeci de ani, gîndindu-se în același timp la vorba știută din popor că însoțirea cu muierea bătrînă te trage spre țărînă. Întîlnirile cu ea deveniră o povară și în cele din urmă i se acri de-a binelea. Asta era starea lui cînd se întîlni într-o zi cu Maryam pe Calea Nouă. Se apropie de ea fără șovăială, o salută și porni alături, de parcă ar fi fost rude apropiate. Ea părea neliniștită și posomorîtă. O anunță că l-a convins pe tată-său să consimtă la căsătorie și că el își aranjează casa din Qasr eș-Șawq pentru a o primi așa cum se cuvine.

Încercă să se scuze pentru absența îndelungată, pretextînd că a fost foarte ocupat.

— Spune-i mamei tale că o să vin mîine pe la voi ca să ne înțelegem în privința contractului de căsătorie, îi zise el la despărțire.

Apoi plecă, bucurîndu-se de prilejul care i se oferise pe neașteptate, fără să-i pese de ce o să zică mama ei. Seara, cînd veni ca de obicei în Qasr eș-Șawq, Bahiga era extrem de agitată și, înainte de a-și scoate vălul, începu să tune și să fulgere cu inima zdrobită.

— Ești un ticălos fără pereche! Apoi se așeză pe pat și se apucă să-și desfacă vălul cu mișcări nervoase. Nici nu mi-a trecut prin minte că ai putea să fii atît de netrebnic! Laș și ticălos, ca toți bărbații!

— Lucrurile nu sînt chiar așa cum îți închipui..., încercă Yasin să se dezvinovățească. Am întîlnit-o cu totul și cu totul întîmplător.

— Mincinosule! Mincinosule! urlă ea ca din gură de șarpe. Îmi înșiri mie verzi și uscate? N-o să mai dau crezare vorbelor tale cît oi trăi. Apoi, imitindu-l, spuse cu ironie: Am întîlnit-o cu totul și cu totul întîmplător... Ce întîmplare? Și presupunînd că ar fi fost o întîmplare, cum de ți-ai îngăduit să stai de vorbă cu ea pe stradă, de față cu toată lumea? Vezi cît ești de ticălos? Apoi îl imită din nou, plină de ironie: Am întîlnit-o cu totul și cu totul întîmplător...

— M-am trezit pe neașteptate față în față cu ea și mîna mi s-a ridicat instinctiv pentru a o saluta, zise el puțin încurcat. Nu puteam să mă fac că n-o cunosc, după ce-am stat de vorbă cu ea pe terasă...

— Și mîna mi s-a ridicat instinctiv pentru a o saluta..., repetă ea din vîrful buzelor, cu fața galbenă de furie. Să știi că mîna nu se ridică decît dacă stăpînul dorește asta! Usca-s-ar și mîna, și stăpînul ei! Mai bine ai recunoaște că ai întins mîna spre ea ca să scapi de mine.

— Trebuia s-o salut... Sînt om și am obraz.

— Ai obraz? Unde e, să-l văd și eu! Mă mir că nu-ți crapă, ticălosule! Fiu de ticălos! Bahiga înghiți în sec și continuă: Și promisiunea că o să vii să ne înțelegem în legătură cu contractul de căsătorie ți-a scăpat tot așa instinctiv, ca și mîna? Hai, îndrăznește, *si* Obraz!

— Tot cartierul știe de-acum că eu am părăsit casa tatălui meu ca să mă însor cu fiica ta. Nu puteam să stau de vorbă cu ea și să mă prefac că am uitat de treaba asta, îi răspunse Yasin cu o liniște ciudată.

— Puteai să găsești scuze cu duiumul, dacă ai fi vrut..., urlă ea, spărgîndu-și pieptul. Nu ești tu dintre cei care nu se pricep să mintă! Dar ai vrut să scapi de mine, ăsta-i adevărul!

— Domnul mi-e martor că n-am avut decît intenții bune..., îi luă el vorba din gură, evitîndu-i privirea.

— Adică vrei să zici că i-ai promis fără să-ți dai seama ce spui? îl întrebă Bahiga amenințător, după ce se uită la el îndelung.

Yasin își dădu seama de gravitatea recunoașterii și lăsă privirea în jos, fără să scoată o vorbă.

— Vezi că-ți răcești gura degeaba și că ești un mincinos și-un ticălos, așa cum am zis eu? îl acuză ea din nou, oftînd cu năduf. Apoi urlă din nou: Vezi? Vezi? Ticălosule! Fiu de ticălos!

— O taină nu poate fi ținută ascunsă la infinit! încercă Yasin să se disculpe, după ce ezită o clipă. Imaginează-ți ce-ar zice lumea, dacă ar afla de legătura dintre noi! Imaginează-ți ce-ar zice Maryam!

— Cîine! urlă ea, scrîșnind din dinți. De ce nu te-ai gîndit la asta și în ziua cînd îți curgeau balele ca la un cîine dinaintea mea? continuă Bahiga, simțind că-i năvălește tot sîngele în cap. Seminția asta blestemată a bărbaților! Focul iadului este o osîndă mult prea mică pentru ce meritați voi!

Yasin schiță un zîmbet ușor. Dacă nu l-ar fi reținut lașitatea, ar fi izbucnit în hohote.

— Am petrecut împreună clipe plăcute, de care o să-mi aduc aminte mereu, zise el cu delicatețe, încercînd s-o îmblînzească. De-ajuns cu mînia și cu supărarea! Maryam e fata ta! Și tu ești prima care-i dorește fericirea!

— Și tu o s-o faci fericită? întrebă ea, clătinînd din cap cu ironie. Să creadă cine-o vrea! Pereților să le-o spui, nu mie! Habar n-are sărmana de ea cu ce diavol o să se mărite! Tu nu poți să aduci decît nenorocirea! Domnul s-o apere de beleaua care m-a lovit pe mine!

— Domnul să ne ajute! exclamă el, fără să-și piardă cumpătul. Îmi doresc sincer să mă adun de pe drumuri și să am parte de-o soție cumsecade!

— Mîinile mi le tai, dacă tu spui adevărul! îl luă ea în șfichi. Om trăi și-om vedea... Și să nu-ți închipui că eu nu sînt o mamă adevărată! Să știi că doresc din tot sufletul ca fata mea să fie fericită! Dacă nu m-ai fi înșelat și n-ai fi fost ticălos cu mine, nu m-aș teme pentru ea, dar așa...

A trecut momentul cel mai critic? se întrebă Yasin în sinea lui. Se aștepta ca ea să-și pună vălul și să plece, dar nu se întîmplă așa. Ea a stătu mai departe pe pat, iar el rămase țintuit pe scaunul din fața ei, fără să poată bănui nici cum, nici cînd se va încheia această întîlnire neobișnuit de încordată. Se uită la ea pe furiș și îi zări privirea înnegurată pironită în pămînt, într-o stare de resemnare ce-i stîrni compătimirea. O să se mai facă iarăși foc și pară? Tot ce se poate! Părea să se gîndească la situația ei delicată – se afla la mijloc, între el și fiica ei! Se trezi însă pe neașteptate că *umm* Maryam își scoate *mila'a* de la mijloc în sus.

— E tare cald! bombăni ea, trăgîndu-se spre capul patului și rezemîndu-se de tăblie.

Apoi se așeză în pat de-a binelea și-și întinse picioarele, fără să-și scoată pantofii și fără să-i pese că tocurile lor se înfipseră în saltea. Pe urmă continuă să privească în gol. O mai fi avînd ceva de zis?

— Îmi permiți să vă vizitez mîine? întrebă el exagerat de politicos.

Trecu aproape un minut fără ca Bahiga să dea atenție întrebării lui. Pe urmă îi aruncă o privire soră cu un blestem și zise:

— Ești bine-venit, ce să facem?

Yasin zîmbi satisfăcut, cu toate că simțea ochii femeii biciuindu-i fața.

— Să nu-ți închipui că sînt atît de proastă..., reluă ea discuția după un timp. Mai devreme sau mai tîrziu trebuia să se întîmple lucrul ăsta. Numai că tu l-ai grăbit într-un fel. Ce să facem? încheie ea cu un gest de resemnare și dispreț.

Încercă s-o flateze, prefăcîndu-se că o crede, și îi spuse că o înțelege perfect. O rugă să-l ierte și să fie îngăduitoare cu el, dar ea nu se sinchisi nici măcar să-l asculte. Reveni pe marginea patului, își coborî picioarele pe podea, se ridică și începu să-și strîngă *mila'a*, zicînd:

— Te las în grija lui Allah!

Yasin alergă la ușă înaintea ei, o deschise și o luă pe scări în jos. Se trezi cu o palmă zdravănă peste ceafă și o văzu pe Bahiga țîșnind pe lîngă el. Rămase descumpănit, pipăindu-și locul unde-l plesnise.

— O să trăiești și-o să mai primești..., îl amenință Bahiga, întorcîndu-se spre el cu o mînă pe balustradă. Tu m-ai chinuit pe mine și mai tare. N-am și eu dreptul să mă răcoresc măcar cu o palmă, fiu de cîine?

13

— Domnule Ahmad, să nu te superi pe mine, dacă-ți spun deschis că dumneata cheltuiești cam fără socoteală în ultima vreme, zise Gamil el-Hamzawi pe un ton în care se amestecau buna-cuviință și respectul slujbașului și libertatea pe care și-o îngăduie un prieten.

Gamil era încă zdravăn și energic, cu toate că împlinise cincizeci și șapte de ani. Avea părul înspicat, dar vîrsta nu-i știrbise cu nimic vigoarea. Își petrecea ziua într-un du-te-vino neîntrerupt, în serviciul prăvăliei și al clienților, întocmai ca în vremea primei tinereți, cînd se angajase aici. Odată cu trecerea anilor, dobîndise niște drepturi și se bucura de respect pe măsura hărniciei și loialității, devenind într-un fel și prietenul stăpînului Ahmad Abd el-Gawad; la rîndul lui, își dovedise simpatia pentru el în nenumărate ocazii; de curînd îl ajutase să-și înscrie băiatul la Școala de Drept. Era, așadar, de datoria lui să-i vorbească deschis, cînd socotea că e cazul, pentru a îndepărta un rău sau pentru a realiza un folos. Ahmad îi răspunse însă liniștit, gîndindu-se probabil la căsătoria despre care continua să vorbească tîrgul:

— Avuția este o mină – slavă lui Allah!

— Domnul s-o binecuvînteze și s-o sporească! bombăni Gamil el-Hamzawi, zîmbind. Numai că eu îți repet: dacă ai fi învățat de la negustori și moravurile lor, așa cum le-ai deprins meseria, astăzi te-ai număra printre marii bogătași.

Stăpînul zîmbi satisfăcut, ridicînd nepăsător din umeri. N-a trăit niciodată de azi pe mîine – a și cîștigat mult, a și cheltuit mult. N-a strîns niciodată cureaua și nu se poate plînge că nu s-a bucurat de viață. A păstrat întotdeauna un echilibru între venituri și cheltuieli și a reușit să pună și deoparte, pe măsura nevoilor. Aișa s-a măritat. S-a măritat și Khadiga. Kamal a intrat la facultate. N-are motive să-și facă inimă rea și merită să se bucure, după toate astea, de plăcerile vieții. El-Hamzawi n-are dreptul să-l acuze că e risipitor, dar nu e mai puțin adevărat că în ultima vreme nu numai că n-a mai strîns băierile pungii, dar a uitat și de cumpătare. Cheltuielile s-au înmulțit, cadourile înghit bani cu nemiluita, bacul îi stoarce osînza, iar metresa îi cere mereu ofrande. Pe scurt, Zenoba îl împinge la risipă, iar el nu opune nici o rezistență. Lucrurile stăteau cu totul altfel pînă la ea. Este adevărat, cheltuise cu generozitate, dar nici o femeie nu reușise să-l scoată din limitele cumpătării și să-l oblige la risipă. Altădată se simțea puternic și nu punea prea mult preț pe felul cum îi răspundea femeia iubită, nici nu-i păsa cine știe ce dacă ea își îngăduia mai multe libertăți decît se cuvenea – era mîndru de tinerețea și de bărbăția lui, de nu-l mai încăpea pămîntul. Pe cînd astăzi lucrurile s-au schimbat – pasiunea pentru femeia iubită l-a robit, iar lucrul scump nu mai contează ; nimic nu-l interesează mai mult decît să-i cîștige și să-i păstreze inima și bunăvoința. O bunăvoință greu de cîștigat și o inimă greu de păstrat! Era conștient de schimbarea situației. Își dădea seama de ea cu durere și cu tristețe! Și se frămînta tot timpul, căci odată cu asta își dădea seama, cu mîhnire și amărăciune, de zilele gloriei, chiar dacă nu voia să recunoască faptul că ele s-au dus. Nu încercă nici o clipă să se împotrivească, știind probabil că nu poate aduce nici un alt argument.

— Poate că mă socotești pe nedrept negustor! îi răspunse stăpînul lui Gamil el-Hamzawi, plin de ironie. Pe urmă continuă resemnat: Numai Allah este bogat!

În clipa aceea intră un grup de clienți și El-Hamzawi se îndreptă spre ei. Dar numai ce rămase singur și domnul Ahmad observă că cineva dă buzna pe ușă, oprindu-se chiar în fața lui. Adevărată surpriză! Își aduse imediat aminte că n-o mai văzuse pe femeia care intrase de patru ani sau chiar mai mult. Politețea îl obligă să se ridice în picioare și să o salute:

— Bine-ai venit, stimată vecină!

— Bine te-am găsit, domnule Ahmad! răspunse *umm* Maryam, întinzîndu-i mîna înfășurată în poalele *mila'ei*.

O invită să ia loc și ea se așeză imediat pe scaunul pe care stătuse și cu ani în urmă. Apoi luă și el loc, întrebîndu-se ce vînt o fi adus-o. Cam la un an de la moartea lui Fahmi, venise tot aici, la prăvălie, încercînd să-l ademenească să se ducă din nou la ea acasă. Atunci o văzuse ultima oară. Nu era vremea de șagă și se arătase destul de contrariat de îndrăzneala ei. Pe atunci încă nu-și revenise după durerea ce-l lovise și de aceea o întîmpinase cu multă răceală. Dar ce-o fi adus-o acum? se întrebă el, dîndu-și seama că are ceva pe suflet. O măsură cu privirea de sus în jos și de jos în sus și o găsi la fel cum o știa: plantureasă și elegantă... Răspîndea un parfum discret, iar pe deasupra vălului îi licăreau ochii. Numai că, oricît s-ar fi dichisit, nu reușea să ascundă semnele lăsate de scurgerea timpului: cearcănele de sub ochi erau dovada cea mai evidentă. Privind-o, își aduse aminte de Galila și Zabida. Cu ce curaj se avîntă femeile astea în lupta pentru viață și pentru apărarea tinereții! Iar Amina a căzut așa de repede pradă tristeții și ofilirii!

— Să mă ierți, *si* Ahmad, pentru vizita asta, dar – ce să fac? – m-a obligat nevoia! zise Bahiga aproape în șoaptă, după ce-și apropie scaunul de masă.

— Bine-ai venit! îi răspunse Ahmad numaidecît, luînd o poză gravă. Vizita dumitale ne face onoare și cinste.

— Mulțumesc! zise ea zîmbind cu recunoștință. Slavă lui Allah că te-am găsit sănătos și bine!

Schimbară în continuare cîteva amabilităţi şi formule de salut. Apoi urmară cîteva clipe de tăcere.

— Am venit la dumneata ca să avem o vorbă în legătură cu o treabă importantă. Mi-a spus că te-a anunţat la timp şi că a obţinut încuviinţarea dumitale. Vreau să zic Yasin *efendi*, care a cerut mîna fetei mele. E adevărat ce mi-a spus? De-asta am venit. Ca să mă conving.

Ahmad Abd el-Gawad lăsă ochii în jos, ca să nu observe Bahiga cum i se aprinde mînia în suflet. Nu reuşi să-l înşele cu tertipul ei, căci fusese convins de cum o văzuse că altul era motivul vizitei. Să-ncerce să-i înşele pe alţii care nu ştiu ce ştie el! N-are nici cea mai mică îndoială că pentru ea e totuna dacă el a încuviinţat sau nu. Oare ea n-o fi priceput de ce n-a vizitat-o împreună cu Yasin? Ea a venit ca să-i smulgă cu orice preţ consimţămîntul? Sau a mai venit şi cu un alt scop? O să afle el îndată!

— Yasin mi-a spus, într-adevăr, care este dorinţa lui, iar eu i-am urat succes, zise Ahmad, ridicînd liniştit ochii spre ea. Maryam a fost şi este ca şi copila noastră...

— Allah să te binecuvînteze şi să ai parte de viaţă lungă, *si* Ahmad... Încuscrirea cu dumneata o să ne facă mare cinste.

— Îţi mulţumesc pentru gîndurile bune şi pentru vorbele frumoase!

— Îţi mărturisesc sincer că eu n-am catadicsit să-mi dau consimţămîntul înainte de a cunoaşte părerea dumitale..., declară ea cu entuziasm.

Ticăloasa! Ea şi-a dat binecuvîntarea, probabil, înainte de a-l vedea pe Yasin!

— Îţi mulţumesc încă o dată, *sitt umm* Maryam!

— De-aia, primul lucru pe care i l-am spus lui Yasin *efendi* a fost ăsta: să-mi dea puţin răgaz ca să mă conving că tată-său e de acord... căci toate sînt fleacuri pe lîngă mînia lui.

Vai de ea! N-a ajuns să sfeterisească bine catîrul şi se pregăteşte să arunce laţul ca să-l prindă şi pe stăpîn.

— Nu mă mir să aud vorbele astea alese din gura dumitale.

— Dumneata, *si* Ahmad, eşti bărbatul nostru şi omul cel mai bun cu care se poate mîndri tot cartierul! continuă Bahiga cu şi mai mult entuziasm.

Viclenia şi cochetăria femeilor! Şi una, şi alta îl stînjenesc la fel de tare! Ce, i-ar fi trecut vreodată prin cap c-ar fi în stare să se tăvălească în ţărînă pentru a dobîndi bunăvoinţa unei lăutărese, de care se feresc pînă şi beţivii?

— M-ai măgulit nespus! răspunse Ahmad cu modestie.

— M-am întristat cînd mi-a spus Yasin că a părăsit casa dumitale..., schimbă ea vorba, uitînd de clienţii din prăvălie şi ridicînd puţin glasul.

Domnul Ahmad făcu semn cu capul spre ei, prevenind-o, şi-i răspunse cu faţa puţin posomorîtă:

— E-adevărat că purtarea lui m-a nemulţumit... M-am întrebat şi eu cum de i-a trecut prin cap să facă o prostie ca asta. Trebuia să se sfătuiască şi cu mine înainte de-a face aşa ceva. Or, el şi-a cărat mai întîi lucrurile în Qasr eş-Şawq şi pe urmă a venit la mine ca să-şi ceară iertare. Copilării, *sitt umm* Maryam! L-am dojenit zdravăn şi nici n-am vrut să-l ascult cînd a încercat să se scuze, pretinzînd că nu se poate înţelege cu Amina... Un pretext stupid cu care a încercat să justifice o neghiobie!

— Exact aşa i-am spus şi eu! Jur pe viaţa dumitale! Dar diavolul e tare viclean! Am încercat să-i dovedesc că biata *sitt* Amina are motive să se poarte aşa: Domnul s-o ajute ca să suporte nenorocirea care a lovit-o! În orice caz, un om ca dumneata trebuie să fie îngăduitor, *si* Ahmad!

Ahmad făcu un semn cu mîna, ca şi cum ar fi vrut să zică „Nu-i nimic!".

— Dar eu nu sînt cu inima împăcată decît dacă dumneata l-ai iertat..., continuă ea, încercînd să i se bage în suflet.

Oof! Cît de împăcat ar fi şi el, dacă ar putea să-i spună că i s-a făcut lehamite de toţi – şi de ea, şi de fiică-sa, şi de catîrul lui cel mare!

— Oricum, Yasin e băiatul meu..., îngăimă el. Allah să-l îndrume pe calea cea bună!

Bahiga își înclină capul puțin pe spate și rămase un timp așa, delectîndu-se cu plăcerea izbînzii.

— Domnul să-ți aline sufletul, *si* Ahmad! reluă ea discuția îndulcindu-și tonul. În drum spre dumneata, mă întrebam: oare o să mă dojenească și o să plec dezamăgită sau o s-o trateze pe vechea lui vecină așa cum obișnuia s-o trateze cu ani în urmă? Slavă lui Allah că dumneata ai fost întotdeauna bun! Domnul să-ți dea viață lungă și sănătate!

Crezi că a rîs de tine? Ar avea tot dreptul s-o facă! Nu ești decît un biet tată dezamăgit și păcălit! Copilul cel mai bun ți s-a prăpădit, al doilea se pare că nu s-a născut sub o stea mai norocoasă, iar al treilea ți s-a suit în cap. Și toate astea împotriva voinței mele, ticăloaso!

— Nici nu știu cum aș putea să-ți mulțumesc..., îi răspunse el.

— Orice-aș spune despre dumneata, tot ar fi prea puțin..., continuă Bahiga, lăsînd capul în jos. Întotdeauna a fost așa. Și în trecut!

Aah, trecutul ăsta afurisit! Uită de el, te implor pe viața catîrului pe care ai venit să-l iei în stăpînire!

Bahiga își duse palma la piept în semn de mulțumire.

— Cum să nu? urmă visătoare. Nu te-am prețuit eu cum n-am mai prețuit pe nimeni altcineva, nici înainte și nici după aceea?

Vasăzică asta era! Aici voia s-ajungă! Cum de nu și-a dat seama de la început? N-ai venit nici pentru Yasin, nici pentru Maryam, ci pentru mine... Ba pentru tine! Timpul nu te-a schimbat deloc! Doar tinerețea s-a dus! Dar ia stai oleacă! Oare n-ai putea să chemi înapoi ziua de ieri, care s-a dus?

Nu dădea nici o atenție vorbelor ei, dar simți cum îi surîde inima. Zîmbi și ea cu gura pînă la urechi și Ahmad îi zări dinții prin văl ca printr-o sită.

— Mi se pare că nu-ți mai amintești nimic, îi zise ea cu reproș.

— Crede-mă că nici nu mai am minte ca să judec cum trebuie..., încercă el să se scuze pentru răceala cu care întîmpinase vorbele ei.

— Te-ai cufundat atît de tare în tristețe! rosti ea în șoaptă, cu părere de rău în glas. Viața nu admite așa ceva! Dumneata – și să nu-mi iei în nume de rău ce spun acum – ești un bărbat obișnuit cu plăcerile și dacă tristețea are pentru omul de rînd un singur carat, pentru dumneata să știi că are douăzeci și patru de carate!

Pildă cu care predicatorul nu urmărește altceva decît propriul cîștig! Ce bine ar fi fost dacă și Yasin simțea așa cum simt eu! Dar de ce oi fi avînd eu atîta aversiune față de tine, cînd tu pari mult mai smerită decît Zenoba și incomparabil mai puțin costisitoare decît ea? Se pare că inimii mele îi plac numai dificultățile!

— Cum ar putea o inimă zdrobită să rîdă? se căină el.

— Rîzi și vei vedea că o să-ți rîdă și inima! izbucni ea, căpătînd aripi de parcă ar fi observat o licărire de speranță nutrită îndelung. Nu trebuie să aștepți pînă cînd ea va rîde de la sine. Nici n-ar putea să rîdă după o deznădejde atît de lungă! Întoarce-te la viața cea veche și ai să vezi că revine și bucuria de altădată. Caută plăcerile de odinioară și ființele dragi! De unde știi că nu există inimi care te așteaptă cu înfocare și care ți-au rămas credincioase, chiar dacă ai fost atîta vreme departe de ele?

Domnul Ahmad oftă din adîncul sufletului, fără voia lui, și simți că se pierde cu firea. Astea sînt, într-adevăr, vorbele ce i se cuvin spuse lui Ahmad Abd el-Gawad! Și ce-i ajungea la urechi printre clinchetele paharelor în nopțile de petrecere! Unde-i lăutăreasa ca s-audă aceste laude? Poate ar lăsa-o mai domol și nu și-ar mai face atîta osîndă cu el! Dar vorbele astea ți le șoptește femeia pe care tu nu o vrei!

— S-a dus vremea aceea! răspunse el cu un glas trist, în care nu se deslușea nici urmă de bucurie.

— Ești încă tînăr, jur pe Allah! șopti ea, lăsîndu-se puțin pe spate, într-un gest dezaprobator. Apoi, zîmbind sfioasă, adăugă: Un cămiloi ca o lună plină! Nu ți-a trecut timpul și nici n-o să-ți treacă vreodată! De ce vrei cu tot dinadinsul să pari bătrîn înainte de vreme? Lasă-i mai bine pe alții să judece, căci ei te văd cu alți ochi decît ai dumitale.

— Fii sigură, *umm* Maryam, că mi se frînge inima de tristețe, zise el pe un ton în care politețea se îmbina cu dorința de a pune capăt discuției. Încerc și eu să mă consolez într-un fel sau altul...

— Și asta e de-ajuns pentru un bărbat ca dumneata? făcu ea o ultimă încercare, dar cu aripile frînte, de data aceasta.

— Sufletul meu nu mai aspiră la altceva. Se mulțumește cu atît.

— Slavă lui Allah că te-am găsit împăcat și senin..., mai zise ea, vrînd să pară mulțumită.

Devenise limpede că n-avea rost să mai insiste. Apoi se ridică și-i întinse mîna înfășurată în poalele *mila'ei*, ca și la sosire.

— Să ai parte numai de sănătate! mai adăugă ea în timp ce-și strîngeau mîinile, pregătindu-se de plecare.

Bahiga ieși, fără să-și mai întoarcă spre el ochii umbriți de dezamăgire.

14

Trăsura străbătuse strada El-Huseiniyya, pe urmă cei doi cai slăbănogi cotiră și o luară la trap pe asfaltul din El-Abbasiyya, în timp ce vizitiul îi șfichiuia cu biciul. Kamal stătea pe banca din față, lîngă vizitiu, și văzu strada El-Abbasiyya care se întindea sub ochii lui – mult mai largă decît ulițele din cartierul cel vechi și atît de lungă, încît nu i se putea zări capătul. Pavajul era perfect, iar pe laturi se ridicau case masive, cu grădini luxuriante și curți întinse.

Avea pentru acest cartier o admirație nesfîrșită, care mergea pînă la venerație. Admirația se datora curățeniei arhitecturii deosebite și liniștii odihnitoare care domnea pretutindeni – caracteristici neîntîlnite în cartierul său vechi și zgomotos, iar dragostea și considerația se datorau faptului că aici se afla palatul adoratei, căreia i se închina, pentru totdeauna, inima lui.

De patru ani îl vizitează și-l cunoaște în toate detaliile – ori încotro și-ar întoarce privirea vede un tablou cunoscut, ca și cînd ar fi fața unui vechi prieten. Toate clădirile, priveliștile și străzile din cartierul El-Abbasiyya se asociază în memoria lui cu sentimente și închipuiri care deveniseră pentru el esența vieții și punctul în care i se concentrau toate visele.

Scoase din buzunar o scrisoare primită cu două zile în urmă. I-o trimisese Husein Șaddad; îl anunța că el și ceilalți doi prieteni – Hasan Selim și Ismail Latif – s-au

întors din vilegiatură și îl invită la o întîlnire la el acasă. Se uită la scrisoare cu un aer visător, nu atît pentru că ea fusese expediată de fratele adoratei, cît mai degrabă pentru că își închipuia că ochii ei fermecători căzuseră din întîmplare pe plicul acela sau poate că degetele ei îl atinseseră vreodată. Era de-ajuns că plicul trecuse prin casa ei ca să se preschimbe într-un simbol sacru, slăvit de sufletul și de inima lui. Citi pentru a zecea oară scrisoarea, pînă cînd ajunse la fraza care anunța sosirea: „Ne-am întors la Cairo în seara de 1 octombrie..." Vasăzică, ea se afla în capitală de patru zile și el habar nu avea. Cum de n-a aflat? Cum de se întinsese umbra grea a singurătății și peste aceste patru zile binecuvîntate, după ce-l învăluise cît fusese vara de lungă? Să se fi așternut tristețea și peste sensibilitatea lui? În orice caz, în clipa asta inima i se înfioară, iar sufletul îi plutește în înaltul cerurilor. Acum privește peste lume de pe culmea cea mai înaltă și toate din jur îi par niște umbre slabe tivite cu nimburi, de parcă s-ar afla în lumea îngerilor! Acum ființa lui este plină de vioiciune și de beția fericirii! Acum – sau chiar și în această clipă – simte durerea care-i însoțește bucuria dragostei, așa cum ecoul însoțește un sunet! Mai demult, trăsura îl purtase pe acest drum fără ca inima lui să fi știut ce e dragostea. Care erau sentimentele și speranțele lui atunci? De ce anume se temea și care-i erau dorințele? Viața de dinaintea iubirii sale se reduce la niște amintiri anoste. Nu mai vrea să audă de ea, cînd cunoaște măsura dragostei, dar tînjește după ea atunci cînd durerea îl copleșește. Este într-atît de legat de prezent, încît viața liniștită de altădată i se pare de domeniul legendei. Tocmai de aceea a și ajuns să-și dateze întîmplările din viața lui, zicînd că asta s-a întîmplat înainte de iubire (î.i.), iar asta s-a întîmplat după iubire (d.i.).

Cînd trăsura se opri la El-Wayliyya, puse scrisoarea în buzunar. Se îndreptă spre strada Seraiurilor, căutînd cu privirea primul palat cu două etaje care părea o construcție

...mpunătoare, solidă. Fațada clădirii ajungea pînă la strada Seraiurilor, iar spatele ei se pierdea într-un parc întins. Peste zidul înalt, care desena un dreptunghi uriaș în jurul palatului și grădinii, se ridicau vîrfurile arborilor spre sud și spre est, în afara zidului, se întindea cîmpul. Tabloul se imprimase pe retina lui în cele mai mici detalii. Măreția și somptuozitatea lui îl fermecau. Ferestrele închise sau cu storurile trase în atmosfera liniștită și misterată erau pentru el simboluri ale splendorii și purității ființei iubite – simboluri pe care le exprimau și grădina întinsă, și deșertul care se pierdea în zare. Ici și colo se iveau palmieri semeți și tufe de glicină și iasomie revărsîndu-se peste ziduri, emanînd efluvii de parfumuri ademenitoare. Toate au devenit umbre ale ființei iubite, adieri ale spiritului ei, oglinda calităților ei. Toate astea – alături de știrea că stăpînii palatului se aflau la Paris în exil – răspîndeau un aer de strălucire misterioasă, care se armoniza cu iubirea lui și cu atracția sa către necunoscut.

Cînd se apropie de intrarea în palat, zări pe o bancă obișnuitul grup: portarul, bucătarul și șoferul. Acolo își făceau veacul în fiecare după-amiază.

— Hasan-bek te așteaptă în chioșc! îi zise portarul, ridicîndu-se în picioare cînd el ajunse în dreptul lor.

Îl întîmpinară miresmele de *full*, garoafe și trandafiri care inundau laturile scării ce ducea la veranda cea mare. Coti la dreapta pe o alee laterală, întortocheată ca un labirint, care ducea la marginea parcului din spatele verandei mari.

Nu era un lucru neînsemnat pentru el să treacă prin acest *mihrab*[1] uriaș, nici să pășească pe pămîntul pe care călcaseră mai înainte picioarele ei. Era tentat să se oprească și să întindă mîna spre zidul casei pentru a cere

1. Nișă în moschei, situată în mijlocul peretelui orientat către Mecca, pentru a indica direcția în care trebuie să privească în timpul rugăciunii credincioșii musulmani.

binecuvîntarea, întocmai cum făcea pe vremuri în mausoleul lui *sidna* El-Husein.

Oare unde s-o fi aflînd acum adorata lui? Și ce-o să facă, dacă îl va privi cu ochii ei fermecători? Ar fi minunat, dacă ar găsi-o și pe ea în chioșc – ochii i-ar fi răsplătiți pentru așteptarea îndelungată, dorință și nesomn!

Aruncă o privire cuprinzătoare pînă la zidul din fund, dincolo de care se întindea grădina. Soarele care tocmai trecuse de palat și ajunsese deasupra străzii făcea să strălucească vîrfurile palmierilor și bolților de iasomie care acopereau zidul. Straturile de trandafiri desenau cercuri, careuri și semiluni pe laturile aleilor pavate cu mozaic. Se îndreptă apoi spre aleea centrală, care ducea la pavilionul din mijlocul parcului. De la distanță îl zări pe Husein Șaddad împreună cu cei doi musafiri – Hasan Selim și Ismail Latif. Stăteau pe scaunele de bambus în jurul unei mese rotunde, pe care se aflau cîteva pahare și o carafă cu apă. Husein îl salută de la distanță, vestindu-l astfel că a observat venirea lui. Se ridicară toți trei pentru a-l întîmpina și-i îmbrățișă pe rînd. Nu se mai întîlniseră cu toții de la începutul verii. Slavă Domnului că sînt sănătoși! Ți-am simțit lipsa! Ce tare v-ați bronzat! Acum nu mai este nici o diferență între voi doi și Ismail. Tu pari un european printre niște negri! Dar în curînd o să revină totul la starea normală... Ne întrebam de ce nu ne bronzează soarele la Cairo! Cine are curajul să se expună la soare aici? Doar dacă vrei neapărat să te alegi cu o insolație! Dar care este secretul bronzului? Mi-amintesc că am găsit o explicație într-una din lecții... Poate la chimie? Am învățat despre soare și la geografie, și la chimie, și la fizică... Nu-mi amintesc exact unde am găsit explicația brozului de la mare... Dar ce rost are să-mi mai bat capul? Am terminat cu școala secundară! Așadar, spune-ne ce noutăți sînt la Cairo! Sau, mai bine, povestește-ne tu despre Ra's el-Barr, iar Hasan și Ismail despre Alexandria. Aveți răbdare, căci este timp suficient pentru toate...

Chioșcul nu era, în realitate, decît o umbrelă rotundă din lemn, sprijinită pe un stîlp gros. Pe jos era nisip înconjurat de ghivece cu flori. În centru – masa de lemn și cele cîteva scaune de bambus. Se așezară în jurul mesei, în semicerc, cu spatele spre parc. Părea că bucuria lor nu mai are margini, căci nu se văzuseră toată vara. Doar Hasan Selim și Ismail Latif își petrecuseră vacanța împreună, la Alexandria. Se trezeau rîzînd din nimic – uneori numai privindu-se – ca și cum și-ar fi amintii de niște glume din trecut. Cei trei prieteni îmbrăcaseră bluze de mătase și pantaloni gri. Doar Kamal își pusese costum, căci pentru el vizita în El-Abbasiyya avea un caracter oficial. Prin cartierul lui se mulțumea să se îmbrace doar cu o jachetuță peste *gallabiyya*[1]. În acest chioșc avusese revelația iubirii. Doar grădina cunoștea taina lui. Pe tinerii acestia îi iubește de două ori – o dată pentru că sînt prietenii lui și a doua oară pentru că, într-un fel, povestea iubirii lui este legată de ei. Avea impresia că totul se referă la iubirii și inimii lui. Cînd o să apară? se întrebă neliniștea sa. S-ar putea ca întîlnirea să ia sfîrsit fără s-o vadă? Începu să-l soarbă pe Husein Șaddad din priviri. Se uita la el ca la soare, căci nu era un simplu prieten – el era fratele adoratei lui și asta îi conferea un farmec deosebit și taine pe care doar el reușea să le pătrundă. Ajunsese să nutrească pentru el nu numai prietenie, ci să-l preamărească și să-l venereze întocmai ca pe ființa adorată. Husein semăna destul de bine cu sora lui: avea ochi negri, statură înaltă și suplă, părul fin, de culoarea cărbunelui, iar în privirile și în gesturile lui largi se îmbina cumpătarea cu blîndețea. Nu îl deosebea de ea decît nasul acvilin. Cum atît Kamal, cît și Husein și Ismail reușiseră în vara aceea să treacă examenul de bacalaureat – cu observația că primii doi aveau numai șaptesprezece ani,

1. Cămașă lungă și largă purtată în Egipt, mai ales de oamenii de rînd.

iar al treilea avea douăzeci și unu –, discuția se axă pe acest subiect și perspectivele ce le aveau în viitor. Primul care deschise discuția a fost Ismail Latif – cînd vorbea își lungea gîtul, încercînd parcă să compenseze statura scundă și trupul mic și îndesat. Avea o constituție impunătoare, cu mușchi puternici, iar privirea lui pătrunzătoare și ironică, nasul ascuțit, sprîncenele dese, maxilarele late și zdravene erau avertismente suficiente pentru cel care ar fi îndrăznit să-l atace.

— Anul ăsta am reușit cu toții..., zise el. Cum s-ar spune, sută la sută! Nu s-a mai întîmplat așa ceva pînă acum. Cel puțin în ce mă privește. Am scos-o și eu la capăt, în sfîrșit... Ar fi trebuit să intru și eu în ultimul an de facultate, căci am început liceul Fu'ad I odată cu Hasan, în același an și-n aceeași zi. „Oare o să-mi dea Allah viață ca să te văd și cu diplomă?" m-a întrebat tata ironic cînd mi-a văzut numele în ziar printre cei care au trecut bacalaureatul.

— Dar nu ești chiar atît de întîrziat încît să intre tată-tău la griji..., încercă Husein Șaddad să-l liniștească.

— Ai dreptate! remarcă Ismail rîzînd. Doi ani în fiecare clasă nu-i prea mult... Apoi i se adresă lui Hasan Selim: Probabil că tu ești acum preocupat de ce-o să faci după ce-ți iei licența?

Hasan Selim, care intrase în ultimul an la Școala de Drept, înțelese că Ismail Latif vrea să-l tragă de limbă ca să afle ce are de gînd după terminarea facultății, dar Husein Șaddad i-o luă înainte, răspunzînd în locul lui:

— N-are nici un motiv să-și facă griji... O să obțină, cu siguranță, o repartiție în procuratură sau în diplomație!

Hasan Selim se hotărî să vorbească și pe fața lui delicată se iviră semnele pregătirii de atac.

— Ce motive aș avea să fiu atît de sigur cum zici? îl întrebă el cu aroganță.

Era mîndru de sîrguința și inteligența lui și toți îl invidiau pentru ele. Nimeni nu i le contesta. Dar toți știau

în același timp că el este fiul lui Selim Bek Sabri, consilier la Curtea de Apel, și această descendență era mai presus decît inteligența și sîrguința lui.

— Sîrguința și rezultatele tale sînt cea mai bună garanție! îi răspunse Husein Șaddad, evitînd să-l provoace.

— Pe urmă mai e și tată-tău..., se amestecă Ismail Latif, fără să-i dea răgaz să se bucure de laudele aduse de Husein. Și – sincer să fiu – el mi se pare mai important decît notele tale.

Hasan primi atacul cu o indiferență neașteptată. Fie pentru că i se făcuse lehamite să se mai certe cu Ismail, de care nu se despărțise aproape nici o zi cît stătuseră la Alexandria, fie pentru că ajunsese să vadă în prietenul său un scandalagiu înrăit, peste ale cărui vorbe trebuia să treacă fără să se mînie. Din cînd în cînd se mai certau unul cu altul. Ba ajungeau chiar la altercații, dar asta nu reușea să slăbească forța prieteniei lor.

— Dar în cazul tău cum au funcționat intervențiile? întrebă Hasan Selim, privindu-l ironic pe Ismail.

Acesta rîse cu gura pînă la urechi, lăsînd să i se vadă dinții ascuțiți și îngălbeniți de la fumat, căci fusese printre primii care se apucaseră de la fumat din clasa lui.

— N-am obținut un rezultat nemaipomenit! Cu media mea nu intru nici la Medicină, nici la Inginerie. Nu mi-au rămas decît Comerțul și Agronomia... Și-am ales Comerțul.

Kamal constată cu emoție că Școala Normală Superioară nici nu conta pentru prietenul său. Și totuși el o prefera, cu toate că media obținută îi permitea să intre chiar și la Drept, care avea indiscutabil o poziție apreciată. Se potrivea cu idealismul lui și-l ajuta să-și aline tristețea și singurătatea.

— Și de ce n-ai ales, mă rog, Agronomia? îl întrebă Husein Șaddad cu rîsul lui plăcut, care-i evidenția linia frumoasă a gurii și a ochilor. Închipuie-ți-l pe Ismail pe ogor, petrecîndu-și viața printre *fellahi*...

— N-aș avea nimic împotrivă, dacă ogoarele s-ar afla în cartierul Imad ed-Din, răspunse Ismail cu convingere.

— Dar tu? întrebă Kamal în clipa aceea, uitîndu-se la Husein Şaddad.

Husein rămase pe gînduri, privind în gol, înainte de a-i răspunde, şi-i dădu lui Kamal prilejul să-l cerceteze atent. Îl încînta gîndul că el este frate cu adorata lui, între el şi ea existînd apropierea care existase cîndva între el şi surorile sale – Khadiga şi Aişa. Îi place să-şi închipuie această familiaritate. Stă împreună cu ea, vorbeşte cu ea, rămîn singuri, poate chiar să o atingă cu mîna... Să o atingă? Mănîncă împreună cu ea... Chiar, ea cum o fi mîncînd oare? O fi mîncînd şi ea *mulukhiyya* şi *full medammas*[1]? E greu de crezut aşa ceva! Important este că Husein este fratele ei şi că el – Kamal – poate să atingă mîna lui, care atinge mîna ei. Iar acum îl soarbe din priviri.

— Şcoala de Drept... dar provizoriu, răspunse Husein Şaddad, după ce ezită îndelung.

S-ar putea să-l cunoască acolo şi să devină chiar prieten cu Fu'ad Gamil el-Hamzawi. De ce nu? Fără doar şi poate că Dreptul este o facultate de prestigiu, dacă şi Husein se înscrie la ea... Ar fi o nesăbuinţă să încerci să-i convingi pe oameni de valoarea unui ideal spiritual.

— N-am ştiut pînă acum că există şi studenţi înscrişi în mod provizoriu la o şcoală superioară..., îl întrebă Ismail Latif cu vorba. Explică-ne şi nouă cum vine asta, te rog!

— Pentru mine toate şcolile sînt egale, zise Husein Şaddad serios. Nu mă atrage vreuna în mod special. Într-adevăr, vreau să învăţ, dar nu vreau să muncesc. Şi nu voi găsi în nici una din şcolile noastre ştiinţa căutată de mine, ştiinţa care să nu urmărească numai pregătirea pentru o muncă anume. Nimeni din familie nu este, însă, de acord cu mine... Şi cum n-am găsit nici o scăpare, a trebuit să aleg ceva. I-am întrebat ce facultate ar dori ei să fac şi tata mi-a spus că nici una nu e mai potrivită decît Dreptul... Bine, fie Dreptul! am răspuns eu.

1. Mîncare populară egipteană preparată din *full*.

— Provizoriu..., completă Ismail Latif, imitînd tonul şi gesturile lui.

Rîseră cu toţii. Pe urmă Husein Şaddad reluă discuţia:

— Da, gîlcevitorule, provizoriu... Fiindcă nu e exclus ca – dacă lucrurile vor evolua aşa cum doresc eu – să-mi întrerup studiile aici şi să plec în Franţa, chiar şi sub pretextul că voi studia acolo Dreptul... Acolo am să mă adăp la izvoarele culturii fără nici o îngrădire. Acolo pot să gîndesc, să văd, să aud...

— Să gust... să pipăi... să miros..., adăugă Ismail Latif, imitîndu-i din nou tonul şi gesturile. Aşa mai vii de-acasă!

— Fii convins că eu doresc altceva decît ce visezi tu, îi răspunse Husein Şaddad cînd se termină toana de rîs.

Lui Kamal îi săltă inima de bucurie – îl crezu fără să aibă nevoie de nici o dovadă. Nu numai pentru că nu l-ar fi putut bănui de ipocrizie, ci şi pentru că viaţa la care aspiră Husein în Franţa este singura în stare să fascineze cu adevărat sufletele. Nici vorbă să priceapă Ismail adevărul acesta, chiar dacă e la mintea cocoşului. El şi cei de teapa lui nu cred decît în cifre şi în aparenţe. Husein n-a făcut decît să-i răscolească lui Kamal visurile. Şi ăsta era unul din cele mai frumoase pe care le intuise vreodată! Cît de mult mi-a dat şi mie tîrcoale – şi în somn, şi treaz! După îndelungi căutări, am ajuns la Şcoala Normală Superioară!

— Şi ai fost sincer cînd ai zis că nu vrei să munceşti? îl întrebă Kamal.

— N-o să fac specualţii de bursă ca tata, fiindcă nu suport ideea de a munci întruna pentru bani, zise Husein Şaddad, privindu-i visător. Nu vreau să mă fac nici funcţionar, fiindcă slujba este o sclavie pentru a-ţi cîştiga mijloacele de existenţă, pe care eu le am din belşug. Vreau să călătoresc prin lume... Să citesc, să văd, să aud, să gîndesc, să mă mut de la munte la mare şi de la mare la munte...

— Slujba nu este întotdeauna un mijloc pentru a-ţi cîştiga existenţa, obiectă Hasan Selim, după ce se uitase

la el, tot timpul cît vorbise, cu un dispreț aristocratic, reținut. Nici eu, de pildă, n-am nevoie să-mi cîștig mijloacele de existență, dar mă interesează să ocup un post înalt. Omul trebuie și să lucreze ceva – să nu mi-o iei în nume de rău –, iar o funcție înaltă poate fi chiar un țel în sine.

— Ai dreptate! îl aprobă Ismail Latif. Funcțiile în magistratură și în diplomație sînt rîvnite pînă și de cei mai mari bogătași. Apoi continuă, întorcîndu-se spre Husein Șaddad: De ce nu te gîndești să-ți alegi o funcție în aceste domenii, care-ți sînt la îndemînă?

— Diplomația îți pregătește o carieră înaltă și-ți dă și posibilitatea să te plimbi, se amestecă și Kamal în discuție, adresîndu-se tot lui Husein.

— E o poartă prea strîmtă! zise Hasan Selim cu tîlc, zîmbind enigmatic.

— Diplomația îți oferă avantaje frumoase, indiscutabil! răspunse Husein Șaddad. Numai că funcția pe care ți-o oferă e mai degrabă onorifică. De aceea, nu vine prea tare în contradicție cu dorința mea de a nu deveni sclavul muncii. Faci și turism, ai și timp liber... Poți să te ocupi de latura spirituală și estetică, după cum îți convine... Dar nu cred că am să ajung să fac o astfel de carieră. Nu pentru că ar fi o poartă prea strîmtă – cum s-a exprimat Hasan –, ci pentru că eu mă îndoiesc că o să-mi duc studiile pînă la capăt...

— Am impresia că de fapt tu dorești Franța pentru lucruri care n-au nici o legătură cu cultura... Și bine faci! interveni din nou Ismail Latif pe un ton malițios.

— Nici vorbă! răspunse Husein Șaddad fără cea mai mică ezitare, rîzînd și clătinînd din cap. Nu încape discuție că tu judeci după înclinațiile tale... Lipsa mea de interes pentru studiu are cu totul alte motive. Mai întîi – pe mine nu mă pasionează Dreptul. Apoi – nu cred că există o școală în care să poți învăța atîtea științe și arte cîte mă interesează pe mine: teatrul, pictura, muzica, filozofia... Nici o școală de la noi nu face decît să-ți umple capul cu

țărînă pentru a da – dacă asta o să se întîmple vreodată – și poate cîteva grăunțe de aur. Pe cînd la Paris ai posibilitatea să asiști la nenumărate cursuri, fără să fii constrîns de regulamente și examene. Ca să nu mai vorbim de viața minunată pe care ți-o oferă! Apoi continuă aproape în șoaptă, ca și cînd și-ar fi vorbit sieși: Și poate că o să mă și căsătoresc acolo, pentru a-mi petrece viața în lumea realității și fanteziei.

Pe fața lui Hasan Selim se putea citi faptul că nu dă prea mare atenție discuției. Ismail Latif, în schimb, ridică din sprîncenele stufoase, lăsînd să i se vadă șiretenia și ironia care-i mocneau în suflet. Doar Kamal părea impresionat și entuziasmat, căci și pe el îl frămîntau aceleași gînduri și aspirații. Cu o mică deosebire, ce nu afecta esența: nu-l interesa să se plimbe și nici să se căsătorească în Franța. Dar unde să găsească aceste cunoștințe, fără să fie constrîns de regulamente și examene? Indiscutabil că ele ar fi mai folositoare decît țărîna cu care o să-și umple capul la Școala Normală Superioară, pentru ca în cele din urmă să descopere cîteva firicele de aur. Parisul! A devenit un vis fascinant din clipa cînd a aflat că adorata lui și-a petrecut o bună perioadă din copilărie acolo. Și-acum continuă să-l ademenească pe Husein cu vraja sa și să-i stîrnească pînă și lui imaginația cu fel de fel de speranțe. Cum ar putea să se vindece de atîtea speranțe?

— Am impresia că singura școală egipteană care ar putea să răspundă cît de cît dorinței tale este Școala Normală Superioară, zise Kamal cu teamă, după ce stătu pe gînduri îndelung.

— Tu ce-ai ales? îl întrebă Ismail Latif, uitîndu-se la el temător. Să nu-mi spui că Școala Normală! Vai! Era să uit că și ție îți lipsește o doagă, la fel ca lui Husein!

— M-am înscris la Normală din motivul pe care l-am pomenit deja..., zise Kamal, cu un zîmbet care-i lărgi și mai tare nările, oricum prea mari.

— Fără îndoială că ai șovăit mult înainte de a alege ceva care să corespundă cu înclinațiile tale culturale, nu-i așa? îl întrebă Husein Șaddad surîzător, privind fix în ochii lui.

— Și să știi că tu suporți o mare răspundere pentru accentuarea acestor pasiuni, îi zise Ismail Latif acuzator. Realitatea este, însă, că tu vorbești mult și citești puțin, pe cînd el, săracul, a luat lucrurile în serios și citește așa de mult, încît o să orbească. Vezi ce influență nefastă ai avut asupra lui și cum l-ai împins să ajungă la Normală?

— Și tu ești convins că la Normală o să găsești ceea ce dorești? continuă Husein să-l descoasă, ignorînd remarcile lui Ismail.

— Mi-e de-ajuns chiar și numai faptul că acolo o să pot învăța engleza și din ea o să fac un mijloc util pentru o informare nelimitată..., își deschise Kamal sufletul, fericit că în sfîrșit aude pe cineva întrebînd fără dispreț despre școala lui. În plus, o să am și posibilitatea să studiez istoria, pedagogia și psihologia...

— Să-ți spun drept, eu am cunoscut îndeaproape destui profesori cu care am luat lecții particulare, dar nici unul nu m-a impresionat cu cultura lui și n-aș putea zice că mi-ar servi ca model, zise Husein Șaddad, după ce stătu puțin pe gînduri. Dar poate că e de vină sistemul învechit de învățămînt...

— Mi-ajunge, dacă am dobîndit mijlocul, răspunse Kamal cu aceeași înflăcărare. Cultura adevărată depinde de om, nu de școală!

— Și ai de gînd să devii dascăl? întrebă și Hasan Selim, ca să se afle în treabă.

Deși Hasan îi adresă întrebarea cu destulă delicatețe, Kamal o primi cu multă rezervă, căci știa prea bine că buna-cuviință face parte din firea lui Hasan și nu-l părăsește decît rareori. Era rezultatul normal, pe de o parte, al firii sale sobre, pe de altă parte, al educației aristocratice alese. De aceea, lui Kamal nu-i veni deloc ușor să sesizeze

tîlcul întrebării și răspunse, ridicînd din umeri cu indiferență:

— Se-nțelege de la sine, de vreme ce m-am hotărît să învăț ce-mi place!

Ismail Latif îl cercetă pe Kamal pe ascuns – capul, nasul, gîtul lung, statura firavă – și-și imagină reacția pe care ar stîrni-o această înfățișare în rîndul elevilor, în general, și cu deosebire printre cei răi.

— Ar fi o nenorocire, jur pe viața mea! bombăni el, fără să se poată stăpîni.

— Funcția este o chestiune secundară pentru oamenii cu idealuri înalte, zise Husein Șaddad cu vădită simpatie pentru Kamal. Și pe urmă, nu trebuie să uităm că o seamă de personalități de vază din Egipt au studiat la această facultate.

Discuția despre școală se termină aici și se așternu o tăcere desăvîrșită. Kamal ar fi dorit să-și continue gîndurile rătăcind prin parc, atîta doar că încă era sub influența discuției și avea nevoie de puțin timp pentru a se liniști. Ochii îi căzură asupra carafei cu apă rece de pe masă și-i trecu prin minte, ca de obicei în astfel de momente, să umple un pahar și să-l golească, sperînd că buzele lui vor atinge un loc pe care îl vor fi atins și buzele ei cîndva. Zis și făcut! Se apropie de masă, umplu paharul și-l dădu peste cap pe nerăsuflate. Apoi se întoarse la scaunul său și rămase nemișcat. Ar fi vrut să se întîmple o minune: din sufletul lui să izbucnească o forță necunoscută, cu ajutorul căreia să se îmbete și să se ridice în înaltul cerurilor. În cele din urmă se consolă doar cu plăcerea aventurii și bucuria speranței. Cînd o să vină? se întrebă neliniștit. S-ar putea să n-o vadă nici astăzi, așa cum n-a văzut-o trei luni de zile? Privirea îi căzu din nou asupra carafei și-i veni în minte o discuție mai veche, avută de mult cu Ismail Latif, pornind tocmai de la acest vas și de la apa cu gheață – singurul lucru care li se oferea în seraiul Șaddad! Ismail făcuse aluzie la sistemul foarte

riguros de economii aplicat în întregul serai – de la terasă pînă la subsol. Nu ți se pare că miroase a calicie? întrebase Ismail. Kamal ridicase obiecții, refuzînd să accepte astfel de vorbe grele la adresa familiei ființei adorate, de natură să-i strice buna reputație. Ba mai mult decît atît, respinsese acuzația, aducînd drept dovezi fastul palatului și al grădinii, mulțimea de servitori și cele două mașini. Cum ar mai putea fi acuzați de calicie, după toate astea? Ismail remarcase – căci, slavă Domnului, are limba destul de lungă! – că zgîrcenia ar fi de mai multe feluri și că Șaddad-Bek, după ce s-a văzut milionar cu adevărat, a socotit de cuviință să-și dea o poleială de mărire, limitîndu-se de fapt la ceea ce este considerat de către oamenii cu starea lui „strict necesar". Nu fusese niciodată mînă spartă. Dimpotrivă, rînduiala pe care o introdusese în casă nu îngăduia să se cheltuiască nici un singur *mallim*[1] fără rost. Se știa că servitorii lui primesc cele mai mici salarii și mănîncă cel mai prost. Iar dacă se întîmpla ca vreunul dintre ei să spargă o farfurie, contravaloarea ei i se reținea în mod automat din simbrie. Husein Șaddad însuși – singurul băiat din familie – nu primea bani de buzunar ca ceilalți tineri de-o seamă cu el, ca să nu se obișnuiască să cheltuiască fără socoteală. Probabil că tată-său cumpărase pe numele lui, cu diferite ocazii, acțiuni și hîrtii de valoare, dar nu-i dăduse pe mînă nici măcar un singur piastru. Iar musafirilor scumpei lui odrasle nu li se oferea decît apă cu gheață. Asta nu era calicie? Chiar dacă era o „calicie aristocratică"! Uitîndu-se la carafă, Kamal se întrebă cu emoție – așa cum se mai întrebase și altă dată – dacă se va putea apropia cît de cît de familia adoratei. Inima sa refuza să creadă așa ceva, căci perfecțiunea este ferită de orice lipsuri, chiar și de cele mai neînsemnate. Avu însă impresia că în sufletul

1. Unitate monetară echivalînd cu a mia parte dintr-o liră egipteană.

său mijește un sentiment asemănător cu satisfacția, care-i dă tîrcoale și-i șoptește la ureche: „Nu te teme! Un defect – dacă există – o coboară cel puțin cu o treaptă către tine sau te ridică pe tine cel puțin cu o treaptă către ea!". Cu toate că adoptase o atitudine destul de circumspectă față de vorbele lui Ismail, se trezi clasînd, fără să-și dea seama, [illegible] parcimoniei și stabili o categorie inferioară și o categorie superioară, aceasta din urmă fiind în realitate o politică destul de chibzuită, care oferă vieții economice temeiuri minunate de ordine și disciplină și care nu trebuie socotită în nici un caz calicie, de vreme ce ea asigură palate, mașini și o viață de lux. Așa este, mai ales că ea vine de la niște suflete alese, ce nu cunosc măruntele și josnicia.

Se pomeni cu mîna lui Ismail zgîlțîindu-l de braț și trezindu-l la realitate. Apoi îl auzi adresîndu-se lui Hasan Selim:

— Fii atent că acum îți dă reprezentantul *Wafd*-ului replica!

Pricepu imediat că schimbaseră subiectul discuției și [illegible] la politică. Îl și durea așa, îi și plăcea în același timp! Ismail îl numise în bătaie de joc „reprezentantul *Wafd*-ului". Poate să-și bată joc cît i-o plăcea! *Wafd*-ul este pentru el un crez moștenit de la Fahmi, care s-a stins în floarea vîrstei. Va rămîne întotdeauna legat în sufletul lui de amintirea lui Fahmi și de sacrificiul lui.

— Ce-ai spus despre Saad, prietene orbit de aroganță? întrebă el surîzător, uitîndu-se la Hasan Selim.

Acesta nu lăsă să se vadă că aluzia la aroganță i-ar fi atras atenția în vreun fel și nici Kamal nu se așteptase să se întîmple așa ceva. Îl atacase de mai multe ori pentru a afla părerea lui Hasan Selim – probabil aceeași cu a tatălui său – despre Saad Zaghlul, pe care el îl iubea și îl respecta pînă la venerație. Pentru Hasan, în schimb, acesta nu era nici mai mult, nici mai puțin decît un [illegible]cărici. Și-i plăcea să repete acest epitet cu ostentație aversiune și dispreț, în totală contradicție cu obișnuita

lui bună-cuviință și firea lui blajină. Mergea chiar mai departe, vorbind cu ironie despre politica lui, luîndu-i în zeflemea sentințele. În același timp, nu contenea cu elogiile la adresa lui Adli, Sarwat, Muhammad Mahmud și a altor liberali constituționaliști, care – în opinia lui Kamal – erau niște „trădători" sau englezi cu *tarbuș*-uri.

— Vorbeam despre tratativele care n-au durat decît trei zile și pe urmă s-au întrerupt! răspunse Hasan Selim, fără să-și piardă calmul.

— Un act patriotic, pe măsura demnității lui Saad! exclamă Kamal cu însuflețire. A insistat pentru dobîndirea drepturilor noastre naționale, fără să accepte nici o tocmeală, iar cînd a văzut că se izbește de o împotrivire îndîrjită, s-a retras, rostind faimoasele cuvinte: „Ne-au invitat aici ca să ne sinucidem, dar noi am respins sinuciderea! Asta-i tot ce s-a întîmplat!".

— Dacă s-ar fi sinucis, ăsta ar fi fost cel mai mare serviciu adus țării! glumi Ismail Latif, ca de obicei cînd venea vorba de chestiuni politice.

Hasan Selim aștepta pînă ce Ismail și Husein se opriră din rîs și reluă discuția pe un ton serios:

— Și, mă rog ție, ce foloase am tras din cuvintele astea frumoase? Patriotismul nu este pentru Saad decît un prilej pentru a spune vorbe de haz cu care să-i amăgească pe oamenii de rînd. „Ne-au invitat acolo ca să ne sinucidem" și așa mai departe... „Îmi place să fiu sincer" și așa mai departe... Vorbe goale! Există alți oameni care tac și fac. Aceștia au adus de fapt singurul profit din istoria modernă a țării.

Kamal simți că începe să fiarbă de mînie. Probabil că, dacă n-ar fi fost respectul pentru vîrsta lui Hasan, ar fi urlat la el. Se întrebă, însă, cum se poate ca un tînăr ca el să gîndească la fel ca tată-său care, oricum, aparținea unei alte generații.

— Tu ignori vorbele ca și cînd ele n-ar avea nici un rost. În realitate, cele mai mari fapte din istoria omenirii

au pornit în ultimă instanță de la niște idei și vorbe. În cuvintele mari se află speranță, putere și adevăr. Noi pășim în viață călăuziți de niște vorbe. Pe lîngă toate astea, viața lui Saad este plină și de fapte!

— Sînt de acord cu ce-ai spus despre valoarea cuvîntului, indiferent dacă e vorba de Saad sau de altcineva, se amestecă în discuție Husein Șaddad, trecîndu-și degetele lungi și subțiri prin părul negru.

— Națiunile există și progresează datorită înțelepciunii politice și brațelor, nu datorită baloanelor de săpun și clovneriilor ieftine, îi răspunse Hasan lui Kamal, fără să dea atenție întreruperii lui Husein Șaddad.

— Tu nu vezi că cine se ostenește, vorbind despre reformarea acestei țări, suflă într-un burduf găurit? întrebă Ismail Latif cu ironie, uitîndu-se spre Husein Șaddad.

Kamal se întoarse spre Ismail, adresîndu-se de fapt lui Hasan, în dorința de a-i transmite ceea ce ezitase să-i spună de la obraz.

— Pe tine nu te interesează cîtuși de puțin politica, iar gluma ta trădează atitudinea unei categorii de egipteni sus-puși, al căror purtător de cuvînt te faci. Îi vezi luptînd disperați pentru progresul patriei, dar disperarea lor nu dă expresie aspirației și cerinței de depășire a stării actuale, ci disprețului și lipsei de considerație pentru acest popor. Iar dacă politica n-ar fi o cale pentru realizarea ambițiilor personale, i-ai vedea stînd frumos deoparte, așa cum faci și tu.

— Ești un partener de discuție foarte îndîrjit! îi zise Husein Șaddad cu surîsul lui agreabil și-l strînse de braț. Îmi place entuziasmul tău, cu toate că nu-l împărtășesc, căci – după cum bine știi – eu sînt neutru. Nici cu *wafd*-iștii, nici cu constituționaliștii! Și asta nu din dispreț, ca Ismail Latif, ci din pricină că politica – zic eu – îi strică omului dreapta judecată și inima. Este de preferat să te ridici deasupra ei pentru ca lumea să ți se arate ca un tărîm nemărginit al înțelepciunii, frumuseții și toleranței, nu ca un cîmp de luptă și ca o capcană.

Cuvintele lui Husein veniră ca un balsam și furia lui Kamal se potoli. Aprobarea lui îl ungea întotdeauna la suflet. Și cu toate că socoti argumentul neutralității neconvingător, iar sentimentele lui patriotice destul de slabe, atitudinea lui Husein nu i se păru a fi un cusur, ca în cazul lui Ismail, sau dacă i se păru așa – o privi eu destulă îngăduință.

— Pe astea-i clădită viața! îl aprobă Kamal. Luptă, viclenie, înțelepciune și frumusețe! Iar dacă ignori una din fețele ei, nu mai ai posibilitatea să o înțelegi pe deplin și nici capacitatea de a o influența pentru a o călăuzi spre mai bine. Nu e drept să disprețuiești politica, fiindcă ea reprezintă o jumătate a vieții sau chiar întreaga viață, dacă socotești înțelepciunea și frumusețea mai presus de viața noastră obișnuită.

— Îți mărturisesc sincer că n-am nici o încredere în oamenii care se ocupă de politică, zise Husein Șaddad, ca și cum ar fi încercat să se scuze.

— Și ce te-a făcut să nu mai ai încredere în Saad? îl întrebă Kamal încercînd să-l îmblînzească.

— Mai bine dă-mi voie să te întreb de ce ar trebui să am încredere în el. Saad sau Adli... Adli sau Saad... E la fel de absurd! Ca oameni politici pentru mine sînt egali, dar ca bărbați nu! Și asta pentru că nu pot uita sîngele albastru al lui Adli, nici gloria lui și nici cultura lui aleasă. Pe cînd Saad – și-acum te rog să nu te înfurii – nu este decît un așarit de modă veche!

Vorbele lui Husein îl răneau cumplit, trădînd disprețul profund pentru popor. Avea impresia că-l disprețuiește chiar și pe el sau că exprimă atitudinea întregii familii – și asta îl deranja cel mai tare. Discuțiile obișnuite despre politică îi lăsau un gust amar. Avea întotdeauna impresia că Husein vorbește despre un popor cu totul străin pentru el. Să fie doar o impresie? Și lucru ciudat – această atitudine a lui Husein nu-l deranja atît prin ea însăși, cît prin faptul că provenea din această familie pe care el o respecta. În plus, n-a fost în stare să-i stîrnească o împotrivire

integrică. Sentimentele lui patriotice au fost înfrînte de zîmbetul senin al sincerității și bunelor intenții și au dat înapoi în fața unei iubiri: pe care nu sînt în stare s-o zdruncine nici părerile, nici evenimentele, oricare ar fi ele. Cu totul altceva simțea cînd era vorba de atitudinea lui Hasan Selim față de popor, chiar dacă nu se deosebea mai cu nimic de aroganța lui Husein Șaddad. În ciuda prieteniei dintre ei, simțea că începe să clocotească de furie cînd venea vorba de patrie. Și nu se sfia cîtuși de puțin să-și exprime dezaprobarea față de fanatismul aristocratic și antipopular care reieșea din cuvintele lui Hasan.

— Oare mai e nevoie să-ți reamintesc că gloria nu are nimic în comun nici cu *tarbuș*-ul sau cu turbanul, nici cu sărăcia sau bogăția? îl întrebă Kamal pe Husein. Mi se pare că politica ne obligă uneori să punem în discuție lucruri arhicunoscute.

— Știți ce-mi place mie la *wafd*-iștii de soiul lui Kamal? întrebă Ismail Latif. Fanatismul lor fără margini. Apoi spuse plimbîndu-și privirea peste cei prezenți: Și știți ce nu-mi place la ei? Cred că tot fanatismul lor fără margini!

— Tu ești un norocos, îi răspunse Husein Șaddad, pentru că infiferent ce spune despre politică, nimeni nu te va lua vreodată în seamă!

—Vrei să zici că nu te interesează politica! i se adresă Hasan Selim lui Husein Șaddad. Spune-mi, te rog, dacă tot așa stau lucrurile și cînd e vorba de fostul *hediv*[1]?

Se uitară toți la Husein, zîmbind ostentativ, căci știau că tatăl său – Șaddad-Bek – petrecuse cîțiva ani în exil la Paris din pricina legăturilor cu fostul *hediv*.

— Nu mă interesează cîtuși de puțin lucrurile astea, răspunse Husein nepăsător. Tata a fost într-adevăr adeptul *hediv*-ului și mai este și acum, dar asta nu înseamnă că eu trebuie să îmbrățișez neapărat părerile lui.

1. Cuvînt de origine persană însemnînd „domn, stăpîn"; aici, aluzie la Abbas Hilmi (1874-1944), *hediv* al Egiptului între 1892-1914.

— Și tată-tău s-a aflat într-adevăr printre cei care scandau „Allah *hayy!* Abbas *gayy!*"[1]? îl întrebă Ismail Latif cu o licărire șireată în ochii înguști.

— Ca să fiu cinstit, eu n-am auzit povestea asta decît de la voi, dar știu sigur că tata a fost prieten cu *hediv*-ul și că i-a rămas credincios pînă la capăt. Dar – după cum bine știți – în momentul de față nici un partid nu mai cere revenirea *hediv*-ului.

— Acest bărbat, ca și epoca lui, sînt de-acum de domeniul istoriei, adăugă Hasan Selim. Astăzi, Saad se încăpățînează să rămînă singurul om cu drept de a vorbi în numele Egiptului și nu îngăduie altcuiva să facă lucrul acesta, chiar dacă ar fi cel mai inteligent și cel mai înțelept bărbat din lume!

— Ba să mă iertați! sări Kamal ca ars. Astăzi nu există un alt bărbat în afara lui Saad care să poată vorbi în numele Egiptului. Și numai strîngerea întregii națiuni în jurul lui ar putea garanta înfăptuirea aspirațiilor ei.

După ce termină de vorbit, Kamal își duse mîinile la piept și se relaxă, ajungînd cu vîrfurile pantofilor la piciorul mesei. Cînd tocmai era pe punctul să reia discuția, din spatele lor se auzi un glas întrebînd:

— Nu vrei să-i saluți pe vechii tăi prieteni, Budur?

În clipa aceea, simți că i se încleștează gura și nu mai putu să rostească nici un cuvînt. Inima îi tresări și începu să bată cu putere, mai să-i sară din piept. În prima clipă simți spaimă și durere. Dar această senzație dură cît o licărire de fulger, apoi îl cuprinse o stare de beatitudine. Se ridică în picioare odată cu prietenii săi și, cînd se întoarseră, se treziră cu Aida la un pas de chioșc, ținînd-o de mînă pe sora ei, care nu împlinise decît trei anișori. Se uitau amîndouă la ei, surîzînd. Iat-o, în sfîrșit! Aștepta clipa asta de trei luni de zile sau poate chiar mai mult. Iată, în sfîrșit, chipul care nu-i dădea pace nici cînd era treaz, nici în somn. Iat-o stînd în picioare dinaintea lui,

1. „Allah este veșnic! Abbas va veni!"

ca o dovadă a faptului că durerea fără margini și bucuria de nedescris, nesomnul mistuitor și visele plutind în cer se datorează unei ființe vii, ale cărei picioare ating dalele acestei grădini! O privea, fără să știe pe ce lume se află. Îi răpi întreaga simțire. Se trezi în afara timpului și spațiului, străin de lume și de el însuși, plutind în văzduh către adorata lui. Părea că vederea i-a slăbit și în cele din urmă s-a stins cu totul. Forța tulburării sale pusese stăpînire pe întreaga ființă, simțurile și rațiunea intraseră într-o stare de letargie, vecină cu agonia. De aceea, ea era mai aproape de amintirea decît de simțurile lui. Cînd se afla în prezența ei, nu mai vedea nimic; după ce rămînea singur, însă, îi apăreau rînd pe rînd toate detaliile; silueta ei zveltă, fața bronzată – frumoasă ca o lună plină, părul negru – tuns *à la garçon*[1], cu o buclă ce-i umbrea fruntea, ochii blînzi a căror privire mîngîietoare îți aminteau de dulceața crepusculului. Își alcătuia în memorie acest chip, nefiind în stare să-l perceapă cînd se afla în apropierea lui. Era ca o muzică fermecătoare: cînd o ascultăm, ne pierdem și nu ne putem aminti nici măcar o frază din ea pînă cînd echilibrul se reface complet, iar mintea se limpezește, scăpînd de sub imperiul puternicelor impresii, și o auzim repetîndu-se în adîncul simțirii noastre de la un capăt la altul. Oare se va fi schimbat ceva? Îi va întinde mîna pentru a i-o atinge cel puțin o dată în viață? întrebară visele și speranțele lui. Nici vorbă! Îi salută, trimițîndu-le un surîs și înclinîndu-și ușor capul.

— Ce mai faceți? întrebă apoi și în glasul ei păreau să vibreze toate armoniile primăverii.

Se întrecură să o salute, să-i mulțumească pentru întrebare și să-i ureze bun venit, cu ocazia întoarcerii în capitală.

— Dă mîna cu prietenii tăi! o invită ea pe Budur, în vreme ce-și plimba degetele delicate prin părul ei. Întinde-le mînuța prietenilor tăi! o îndemnă din nou Aida.

Budur începu să-și muște buzele, în vreme ce-și plimba privirea de la unul la altul cu sfială. În cele din urmă,

1. Băiețește (în fr. în orig.).

ochii ei se opriră asupra lui Kamal și-i zîmbi. Îi răspunse și el cu un surîs la fel de blînd.

— Îi zîmbește celui pe care-l iubește! glumi Husein Șaddad, făcînd aluzie la prietenia mai veche dintre fetiță și Kamal.

— Îl iubești cu adevărat? o întrebă Aida. Apoi îi spuse, împingînd-o spre el: Atunci salută-l!

Kamal întinse mîinile spre ea, cu fața îmbujorată de bucurie, o ridică în brațe și începu s-o sărute pe obraji copleșit de emoție. Era fericit și mîndru de dragostea ei. Fetița din brațele lui era o mlădiță din trupul familiei; strîngînd-o pe ea la piept, îmbrățișa de fapt întreaga familie. Oare ar fi fost posibil ca robul să o atingă pe zeița lui? Asemănarea dintre fetiță și sora ei era într-atît de frapantă, încît Kamal avea impresia că cea care stătea liniștită la pieptul lui era însăși Aida. Cîndva trebuie să fi avut și ea vîrsta aceasta, să fi fost la fel de gingașă și de generoasă. Trebuie să se bucure de această iubire nevinovată! Să se bucure că îmbrățișează un trup pe care-l strînge la piept și ea, că sărută un obraz pe care-l sărută și ea! Și să viseze, la nesfîrșit, uitînd de el! Acum înțelege perfect de ce o iubește pe Budur, de ce-l iubește pe Husein; de ce-i plac palatul, grădina și cei care le slujesc! Totul din venerație pentru Aida! Ceea ce nu cunoaște el, însă, e dragostea Aidei însăși!

— Cum a fost la Alexandria? întrebă ea uitîndu-se cînd la Hasan Selim, cînd la Ismail Latif.

— Splendid! se grăbi Hasan să-i răspundă.

— Eu nu pricep de ce vă place vouă Ra's el-Barr atît de mult..., zise și Ismail cu nedumerire.

— Am petrecut de cîteva ori vacanța la Alexandria, dar la Ra's el-Barr e mult mai frumos și de aceea îl preferăm. Acolo găsești liniște, simplitate și o atmosferă intimă pe care nu le întîlnești la Alexandria.

— Ce-i drept e drept, dar din nefericire nouă nu ne place liniștea! exclamă Ismail, rîzînd.

Parcă toată lumea ar fi a lui cînd participă la o astfel de discuție și aude glasul ei! Oare nu este chiar fericire? Un fluture în adierea zorilor, reflectînd lumina soarelui în culorile sale încîntătoare și sorbind nectarul florilor! Așa mă simt eu în clipa asta! De ce trebuie să se sfîrșească, oare, clipa?

— A fost o vacanță minunată! exclamă Aida. Nu v-a povestit Husein?

— S-au ambalat iar în discuții despre treburi politice! răspunse Husein pe un ton critic.

— Cunosc persoana căreia îi place să discute numai despre astfel de lucruri..., zise ea, întorcîndu-se spre Kamal.

Privirea ei exprimă îngăduință, iar limpezimea ochilor o blîndețe fără margini. Ai tresărit, așa cum învie floarea soarelui odată cu lumina răsăritului! De ce trebuie să se sfîrșească, oare, clipa?

— Astăzi n-am adus eu vorba..., începu el timid.

— N-ai adus vorba, dar ai folosit ocazia..., zise ea zîmbind.

Zîmbi și el, recunoscînd că are dreptate.

— Vrei să adormi în brațele lui? o întrebă Aida pe surioara ei. Gata, ți-ajunge!

Budur își lipi sfioasă capul de pieptul lui, ca și cînd ar fi încercat să se ascundă. Kamal începu s-o mîngîie pe cap cu duioșie.

— Atunci te las și mă întorc singură.

— Nu..., bombăni Budur, ridicînd capul și întinzînd mîinile spre ea.

Kamal o sărută și o lăsă jos, iar ea alergă imediat spre sora mai mare și o prinse de mînă. Aida îi salută, făcîndu-le semn cu mîna și se îndepărtă încet. Băieții se întoarseră la scaunele lor și îndrugară ceva la întîmplare. Așa erau scurtele vizite ale Aidei la chioșcul din grădină – surprize fericite. Dar Kamal era nespus de mulțumit. Simți că așteptarea lui din lunga vară nu fusese în zadar. De ce nu s-a sinucis nimeni pentru a-și prelungi la infinit fericirea, așa cum se sinucid oamenii pentru a scăpa de

mizerie? El n-are nevoie să plece în lumea largă, așa cum dorește Husein, pentru a-și desfăta simțurile, mintea și spiritul. El le poate dobîndi într-o singură clipă, fără să fie nevoie să plece nicăieri. Dar nu toți oamenii au posibilitatea să dobîndească ceea ce doresc. Unde sînt pasiunea politică, febra discuției, disputa aprinsă și conflictul dintre clase? Toate s-au topit și au dispărut în fața ochilor tăi, adorata mea zeiță! Care este deosebirea dintre vis și realitate și unde rătăcesc eu acum?

— În curînd începe sezonul fotbalistic..., zise unul dintre ei.

— Sezonul trecut a aparținut clubului El-Ahli... N-a avut nici un rival!

— Combinata a fost învinsă, cu toate că are jucători excepționali.

Kamal se porni să apere Combinata, așa cum îl apărase pe Saad, respingînd din nou atacurile lui Hasan Selim. Toți patru jucau fotbal – fiecare după propria putere și pricepere: Ismail era de departe cel mai iscusit, detașîndu-se net de ceilalți, ca un profesionist printre amatori, Husein Șaddad era cel mai slab, iar Kamal și Hasan – între ei. Disputa dintre ultimii doi se înteți. Unul punea înfrîngerea Combinatei pe seama neșansei, iar celălalt o punea pe seama condiției excelente a noilor jucători de la El-Ahli. Nici unul nu voia să renunțe la părerea sa. Lui Kamal i se păru la un moment dat ciudat și se întrebă de ce s-o fi aflînd întotdeauna în opoziție cu Hasan Selim – *Wafd*-ul și liberalii, Combinata și El-Ahli, Hegazi[1] și Mukhtar[2], iar în cinematografie primul îl prefera pe Charlie Chaplin, iar al doilea pe Max Linder[3].

1. Salama Hegazi (1852-1917), vestit cîntăreț egiptean, întemeietorul unei trupe de teatru liric.
2. Cîntăreț egiptean renumit, contemporan cu Salama Hegazi.
3. Artist francez de cinema (1883-1925), creatorul unui gen comic foarte personal.

Cu puțin înainte de asfințit, Kamal se despărți de prietenii săi.

— Uite-l! auzi el un glas, în timp ce trecea pe aleea ce ducea spre poartă.

Ridică vrăjit ochii și la una din ferestrele de la primul [illegible] și o zări pe Aida, ținînd-o pe Budur cu o mînă pe pervaz și arătînd cu cealaltă spre el. Kamal se opri chiar sub fereastră, cu capul în sus, răspunzînd fericit la semnele fetiței și la răstimpuri căutînd cu privirea spre chipul de care-și legase speranțele în această viață și dincolo de ea, în vreme ce inima i se zbătea copleșită de fericire. Budur îi mai făcu încă o dată semn cu mîna.

— Vrei să te duci la el? o întrebă Aida.

Fetița dădu din cap afirmativ, dar Aida începu să rîdă, știind prea bine că dorința copilei nu se va putea împlini. Încurajat de zîmbetul ei, Kamal o privi drept în ochi, implorînd-o parcă să mai rîdă, pentru a asculta iarăși clocotul cristaline ale glasului ei cald. Simți că i se curmă răsuflarea de atîta emoție și dorință. Socoti că situația îi îngăduia să vorbească și o întrebă pe zeița inimii lui, făcînd semn spre Budur:

— Și-a adus aminte de mine și la mare?

— Întreab-o pe ea! îi răspunse Aida, trăgîndu-și capul puțin înapoi. Eu nu știu ce este între tine și ea! Apoi continuă, nelăsîndu-i copilei timp să vorbească: Dar tu ți-ai adus aminte de ea?

Ce ciudat! Scena îi amintea de rolul său din copilărie în idila dintre Maryam și Fahmi!

— Nu mi-a dispărut din minte nici măcar o singură zi!

În clipa aceea, auzi un glas strigînd din interiorul casei și Aida se îndreptă de spate, luînd-o pe sora ei în brațe.

— Ce dragoste ciudată! apucă ea să zică, înainte de a se retrage.

Apoi dispăru de la fereastră.

15

La obișnuita cafea de după-amiază nu se mai întîlneau decît Amina și Kamal. Ba de multe ori, spre asfințit Kamal se strecura afară, iar mamă-sa rămînea singură sau o chema pe *umm* Hanafi ca să-i țină de urît pînă venea vremea să meargă la culcare. Plecarea lui Yasin lăsase un mare gol în casă. Cu toate că Amina avusese grijă să nu mai aducă vorba despre el, Kamal îi simțea cel mai mult absența, întîlnirea din jurul cafelei pierzîndu-și tot hazul pentru el. Mai demult cafeaua fusese un prilej pentru a sta la taifas; acum ea devenise pentru Amina totul. Golea o ceașcă după alta fără să-și dea seama ce face. Cafeaua era acum singura alinare pentru singurătatea ei. Cinci, șase cești reprezentau porția zilnică obișnuită, dar de multe ori ajungea chiar la zece. Kamal o urmărea îngrijorat, iar din cînd în cînd încerca s-o prevină asupra consecințelor excesului de cafea. Femeia îi răspundea cu un zîmbet trist, ca și cînd ar fi vrut să spună: „Ce altceva aș putea să fac, dacă nici cafeaua asta n-aș mai bea-o?". După aceea îi răspundea pe un ton ce voia să fie deopotrivă ferm și indiferent:

— Cafeaua nu face rău...

Acum se așezară unul în fața celuilalt: ea stătea pe canapeaua dintre dormitor și sufragerie, iar Kamal pe cea din mijloc, situată între dormitor și birou. Mama se aplecă asupra mangalului și începu să sufle în spuza în care ibricul stătea îngropat pînă la jumătate, în timp ce Kamal rătăcea cu gîndurile aiurea, fără să scoată o vorbă.

— La ce te tot gîndești tu? îl întrebă Amina pe neașteptate, încercînd să afle în ce ape se scaldă. Mi se pare că te frămîntă tot timpul ceva important.

— Omul găsește mereu un lucru cu care să-și bată capul..., răspunse el în doi peri, avînd impresia că mamă-sa voia să-i reproșeze ceva.

— Odinioară nu ne mai ajungea vremea pentru povești... S-au dus zilele acelea! zise ea cu un fel de sfială, ridicînd întrebătoare ochii spre el.

Într-adevăr, s-au dus zilele acelea! Lecțiile de religie, poveștile despre profeți și diavoli... Nu-i mai dădea pace cu întrebările lui iscoditoare! Zilele acelea s-au dus! Acum despre ce-ar putea să mai vorbească? Dacă n-ar mai sporovăi ea cînd și cînd, nu s-ar mai auzi nici o vorbă în toată casa! Kamal zîmbi, vrînd parcă să-și ceară iertare pentru mutenia neîntreruptă.

— Vorbim ori de cîte ori avem ceva de spus, adăugă el.

— Cine vrea să vorbească are mereu ceva de spus, dar tu pari tot timpul absent..., remarcă ea cu delicatețe, încercînd din nou să-l descoasă. Apoi, după ce rămase puțin pe gînduri, adăugă: Tu citești foarte mult... Văd că citești și în vacanță la fel de mult ca în timpul școlii. Nu te-ai odihnit nici un pic. Mă tem să nu fi obosit mai mult decît ar trebui.

— Ziua e destul de lungă și nu obosești dacă citești cîteva ceasuri, răspunse Kamal pe un ton ce dovedea că nu e deloc entuziasmat de o astfel de anchetă. Cititul este o plăcere care, pe deasupra, e și folositoare.

— Mă tem să nu fie cărțile motivul tăcerii și rătăcirii tale..., zise ea după o ușoară ezitare.

Nu! Nici vorbă! Nu-i lectura de vină! Dimpotrivă, lectura este un refugiu pentru a scăpa de oboseală, dacă vrei să știi. Alte lucruri îl preocupau pe el și nu reușea să scape de ele nici în timpul lecturii! Ceva căruia nu-i găsești leac nici în citit și nici în vreo altă bucurie! Este durerea din inimă, față de care n-are nici o putere! Nu

știe ce-ar trebui să facă sau ce-ar putea să-și mai dorească după chinurile ei!

— Cititul – ca și cafeaua – nu face rău, mamă! încercă el să scape de insistența ei, recurgînd la un șiretlic. Nu vrei să mă fac mare „savant", așa cum a fost bunicu'?

— Ba da! răspunse ea cu entuziasm, în vreme ce bucuria și mîndria începeau să-i coloreze fața subțiată și palidă. Vreau din tot sufletul s-ajungi ca el, dar totodată aș vrea să te văd mereu vesel!

— Dar sînt vesel, așa cum îți place să mă vezi! răspunse el zîmbind. Nu-ți face griji de pomană!

Kamal observase cît de mult crescuse grija mamei pentru el în ultimii ani. Mai mult decît s-ar fi cuvenit și mult mai mult decît ar fi dorit el. Se agățase de el cu toate speranțele. Grija pentru el și teama că i s-ar putea întîmpla ceva rău deveniseră preocuparea ei de căpătîi. Începuse să-l stînjenească neliniștea ei și căuta să-și apere libertatea și demnitatea, pe care și le simțea sufocate. Cunoștea, desigur, și motivele acestei stări – ea începuse cu moartea lui Fahmi și cu durerea pricinuită de pierderea lui. Încerca, într-adevăr, să-și apere libertatea, dar nu depășise niciodată limitele bunei-cuviințe.

— Sînt nespus de încîntată să aud vorbele astea din gura ta, dar aș vrea să fie rostite din inimă, să fie adevărate. Nu-mi doresc nimic mai mult decît să te știu fericit! M-am rugat astăzi pentru tine la moscheea lui *sidna* el-Husein și sper din tot sufletul ca Allah să-mi asculte ruga.

— Amin!

Kamal o urmări atent cum ridică ibricul pentru a-și umple ceașca pentru a patra oară și colțul buzelor i se deschise într-un zîmbet discret. Își aduse aminte de vremea cînd Amina nici nu putea visa că ar putea merge la moscheea lui *sidna* el-Husein și iat-o astăzi vizitînd-o ori de cîte ori se ducea la cimitir sau în Es-Sukkariyya. Dar ce mare a fost prețul acestei libertăți neînsemnate! Se gîndi apoi la speranțele lui, care sînt de domeniul imposibilului.

Ce preț ar trebui să plătească pentru a i se împlini? Orice preț, oricît de mare ar fi, i se pare neînsemnat!

— Ne-au rămas amintiri de neuitat din prima vizită la moscheea lui *sidna* el-Husein..., zise el după ce rîse scurt

— Și urme care n-or să dispară niciodată..., adăugă zîmbind, în vreme ce-și pipăia clavicula.

— Dar astăzi nu mai ești prizoniera casei ca odinioară..., continuă Kamal. Acum ai dreptul să mergi în vizită la Khadiga, la Aișa sau chiar la *sidna* el-Husein, oricînd poftești. Imaginează-ți ce-ar fi însemnat, dacă tata nu ți-ar fi dezlegat cătușele...

Amina ridică ochii puțin stînjenită, ca și cum i-ar fi venit greu să audă vorbindu-se despre un privilegiu pe care-l dobîndise cu prețul vieții unuia dintre copii. Apoi a uită în jos abătută, vrînd parcă să zică: „Aș prefera să fi ramas așa cum am fost și să nu-mi fi pierdut copilul..." Însă evită să spună cu glas tare ceea ce gîndea, de teamă că nu-i tulbure bucuria.

— Dar să știi că nu simt nici o plăcere ieșind, încercă ea să se scuze pentru libertatea dobîndită. Merg la *sidna* el-Husein ca să mă rog pentru tine, iar la surorile tale, ca să mă liniștesc în privința lor și să le ajut la unele treburi pe care nu știu cum le-ar rezolva dacă n-aș fi eu!

Kamal pricepu imediat la ce face aluzie și – cum știa că în ziua aceea fusese în Es-Sukkariyya – o întrebă:

— Și ce mai este nou în Es-Sukkariyya?

— Ca de obicei..., îi răspunse ea, oftînd.

— O ființă născută parcă numai pentru scandaluri! Asta-i Khadiga. Caută pricină cu lumînarea! comentă el zîmbind, în timp ce clătina din cap cu regret.

— Orice discuție cu ea este o aventură ce nu se termină niciodată bine, așa mi-a zis soacră-sa!

— Dar se pare că și soacră-sa a dat în mintea copiilor!

— Cel puțin ea are scuze, că-i o biată bătrînă, dar soră-ta ce scuză are?

— Și i-ai luat apărarea sau i-ai spus verde în față că n-are dreptate?

Amina rîse cu tîlc, apoi oftă din nou și se apucă să explice:

— Soră-ta asta este nemaipomenit de irascibilă, se enervează din te miri ce... Chiar și atunci cînd îi dai un sfat. Închipuie-ți ce nenorocire mă paște dacă încerc să fiu înțelegătoare cu soacră-sa, din respect pentru părul ei alb și pentru situația ei. I se înroșesc ochii în cap și sare ca arsă: „Tu ești cu mine sau împotriva mea?". Doamne ferește! Cu mine sau împotriva mea! Ca și cînd am fi într-un război, fiul meu! Dar lucrul care mie mi se pare cel mai ciudat e că și atunci cînd soacră-sa are dreptate, ea insistă cu cearta pînă cînd dreptatea trece de partea ei!

Nici vorbă ca el să se înfurie pe Khadiga! A fost și încă e pentru el ca o a doua mamă și o sursă inepuizabilă de afecțiune. Aișa, chipeșă și făloasă, nu semăna nici pe departe cu Amina. Mentalitatea familiei Șawkat i se impregnase în toată înfățișarea.

— Și ce-a scos ancheta la iveală?

— De data asta, scandalul a pornit de la soțul ei. De obicei, știi că nu se întîmplă așa. Am intrat în apartament și i-am găsit certîndu-se aprig. M-am mirat și eu ce-a putut să-l scoată din sărite pe omul ăsta atît de blajin și m-am băgat între ei, încercînd să-i împac. Mi-ar fi fost imposibil să nu mă amestec. Pe urmă am aflat și motivul. Ea vrusese să deretice casa, dar la ora nouă el nu se sculase încă. Ei, și Khadiga s-a apucat să-l bată la cap, iar în cele din urmă omul s-a trezit furios, dar s-a încăpățînat și-a refuzat să se dea jos din pat. Cît ai plesni din palme, a apărut și bătrîna – la auzul țipetelor – și focul s-a încins. Și nu s-a terminat bine tărăboiul ăsta, că a început altul. De data asta din cauza lui Ahmad, care s-a întors din stradă cu *ghilbab*-ul plin de noroi. Mamă-sa l-a lovit și i-a cerut să se spele din nou. Copilul l-a chemat în ajutor pe tată-său și omul n-a avut încotro și-a sărit să-i ia apărarea. Și uite-așa, în cîteva ceasuri s-a iscat al doilea tărăboi...

— Și tu ce-ai făcut? o descusu Kamal rîzînd.

— Am făcut tot ce mi-a stat în putință, dar nu m-am ales decît cu ocări. M-a acuzat că stau întotdeauna la mijloc și n-am trecut niciodată de partea ei, ca să-i iau apărarea, așa cum soacră-sa luase apărarea fiului ei. Oftînd pentru a treia oară, Amina începu: Nu-ți aduci aminte cum mă vedeai pe mine dinaintea lui tată-tău? am întrebat-o eu pe Khadiga. Dar ce, îți închipui că mai există pe lumea asta un bărbat ca tata? m-a întrebat ea tăios.

Pe neașteptate, Kamal îi văzu cu ochii minții pe Abd el-Hamid-Bek Șaddad și pe Saniyya *hanem* – soția lui – îndreptîndu-se unul alături de celălalt spre mașina care-i aștepta la intrarea în palat. Păreau doi prieteni egali, nu era unul stăpîn și celălalt supus. Discutau veseli, iar ea îl ținea de braț. Cînd ajunseseră la mașină, beiul se dăduse la o parte, făcîndu-i ei loc să urce. Crezi că o să-i vezi pe părinții tăi vreodată mergînd așa? Rîse de această amintire stranie. Firea lor nobilă era pe măsura zeiței adorate pe care o zămisliseră. *Hanem* nu era mai tînără decît mamă-sa, dar ea purta un pardesiu scump, extrem de elegant; nu avea văl și umbla cu fața descoperită – o față frumoasă de înger – răspîndind în jurul ei o mireasmă plăcută. Ar fi vrut să știe ce discută ei, cum se înțeleg și cum se ceartă, dacă ajung vreodată să se certe. Ardea de curiozitate să cunoască viața lor, care se lega prin mii și mii de fire de viața adoratei lui. Ți-aduci aminte? Te uitai la ei, așa cum un cucernic privește la marele preot, sorbindu-l din ochi.

— Dacă Khadiga ar fi cu scaun la cap și ar avea cît de cît ceva din firea ta, s-ar bucura numai de fericire..., reluă Kamal discuția.

Fața Aminei se destinse într-un surîs, la gîndul tristului adevăr că, în ciuda firii ei blajine, nu avusese parte de cine știe ce fericire. Apoi zise, cu zîmbetul pe buze, străduindu-se să-și ascundă gîndurile negre în fața fiului său:

— Doar El este Călăuzitorul... Domnul nostru să-ţi sporească frumuseţea firii, pentru a-i iubi pe semenii tăi şi pentru a fi iubit de ei.

— Chiar aşa! Pe mine cum mă găseşti, mamă? o întrebă el pe neaşteptate.

— Tu aşa eşti, fiul meu! îi răspunse ea, fără să stea pe gînduri. Ba chiar mai mult...

Dar ce-ar trebui să faci ca să te iubească şi îngerii? se întrebă Kamal, dîndu-şi frîu liber gîndurilor. Priveşte puţin la chipul fericit al adoratei tale! Ai putea să ţi-o imaginezi osîndită să nu poată dormi, pradă iubirii şi pasiunii? Nici vorbă de-aşa ceva! Ea este deasupra iubirii, de vreme ce iubirea este o suferinţă. Îndură fără să ţi se frîngă inima de durere! E de-ajuns că tu iubeşti!

Ţi-ajung chipul ei care-ţi luminează sufletul şi glasul ei care te îmbată şi te incintă! Sub strălucirea răspîndită de adorata ta, întreaga fire se transformă: iasomia şi glicina ajung să-şi şoptească una alteia, minaretele şi cupolele moscheilor zboară către cer pe catifeaua amurgului, monumentele vechiului cartier grăiesc despre înţelepciunea generaţiilor, liniştea blîndă se revarsă pretutindeni din ascunzişuri, uliţele şi străzile se împodobesc, păsările se întrec ciripind deasupra grădinilor, curcubeul se iveşte pe rogojina aşternută sub tălpile tale... Aşa-ţi pare lumea în prezenţa adoratei tale!

— Cînd am ajuns prin faţă pe la Al-Aşari, în drum spre *sidna* el-Husein, m-am întîlnit cu o mulţime strigînd lozinci şi mi-am adus aminte de trecut. S-a întîmplat ceva nou? Sînt iar demonstraţii?

— Englezii nu vor să plece de bunăvoie...

— Englezii! Iar blestemaţii de englezi! exclamă ea, cu un fulger de mînie în privire. Cînd o să pogoare asupra lor răzbunarea lui Allah cel drept?

Şi lui Saad i-ar fi purtat aceeaşi duşmănie, dacă fiul ei Kamal n-ar fi convins-o în cele din urmă că nu se cuvine să urască un om pe care Fahmi îl iubise.

— Ce vrei să spui, Kamal? întrebă ea cu neliniște în glas. Ne întoarcem din nou la zilele acelea nenorocite?

— Numai Allah poate şti ce ne-aşteaptă! îi răspunse el înciudat.

Pe faţa ei palidă se aşternu din nou tristeţea şi îngrijorarea.

— Apără-ne, Doamne, de suferinţă! E mai bine să ne rugăm Celui atotputernic să-i pedepsească! E cel mai bine! Ar fi o nebunie să ne aruncăm de bunăvoie în ghearele pieririi şi să murim cu zile! Doamne, fereşte-ne!

— Linişteşte-te! Nimeni nu scapă de moarte! Oamenii mor fie dintr-un motiv, fie din altul... sau pur şi simplu fără nici un motiv.

— E-adevărat ce-mi spui tu, dar tonul pe care-mi vorbeşti nu-mi place deloc! zise ea indignată.

— Dar cum ai vrea să vorbesc?

— Aş vrea să mărturiseşti, ca şi mine, că e un mare păcat ca omul să se arunce de bunăvoie în ghearele morţii, răspunse ea tulburată.

— Sînt de acord cu ce-ai spus tu, mamă..., declară el, ascunzîndu-şi zîmbetul.

— Şi să spui lucrul ăsta din inimă, nu din vîrful buzelor, îl imploră Amina, uitîndu-se la el neîncrezătoare.

— Din inimă am vorbit, mamă.

Ce mare deosebire este între realitate şi ideal! Tu aspiri cu mintea şi cu tot sufletul către idealurile înalte, iar mamele nu se gîndesc decît la linişte şi pace. Nu există mamă care să dorească să-şi înmormînteze copiii. Dar pentru a ajunge la viaţa ideală este nevoie de jertfe şi de martiri. Trupul, mintea şi spiritul sînt ofrandele ce se aduc pe altarul ei. Fahmi a jertfit o viaţă promiţătoare pentru o moarte sublimă. Oare tu ai putea să primeşti moartea aşa cum a primit-o el, cu inima deschisă? Fără îndoială că inima ta n-ar şovăi să aleagă o moarte care ar tămădui răni şi suferinţe, chiar dacă ar fi ca inima nefericitei mame să se zdrobească. Da, da! De fapt, tu ştii

prea bine că eu nu o iubesc pe Budur! Adevărata iubir. îți este închinată tie! Știi prea bine că umblu după tin[illegible] de joc! Dragostea mea este un argument [illegible] acestei lumi împotriva pesimismului. Ea m-a ajutat să înțeleg că moartea nu este lucrul cel mai îngrozitor de care trebuie să ne temem și că viața nu este lucrul cel mai minunat la care s-ar cuveni să jinduim, că în viață există și lucruri urîte, de care omul nu scapă decît prin moar[illegible] dar și lucruri sublime, pentru care merită să-și doreasc[illegible] veșnicia. Acestea din urmă te [illegible] ca un glas seducător[illegible] acești notei fa din gama do major, răsunînd de pe strună lăutei, iar dacă ți-ai putea imagina și culoarea lui, aceasta n-ar putea fi decît albastrul adînc al cerului, chemînd către înalturi.

16

— Joia viitoare o să aibă loc încheierea căsătoriei!

— Să fie într-un ceas bun!

— O să fie, dacă-l știu pe tatăl meu cu sufletul împăcat.

— Tată-tău e cu sufletul împăcat, slavă lui Allah!

— N-o să participe decît familia. N-o să fie nimic care să te deranjeze.

— Foarte bine! Perfect!

— Mi-ar fi făcut plăcere să fie și *nina* prezentă, dar...

— Nu-i nimic! Important e ca noaptea să treacă în liniște... să nu se facă nici un fel de tărăboi...

— Firește! N-avem de gînd să întindem masă mare! Nimic mai mult decît scrierea contractului de căsătorie și-acolo, un pahar, două de sirop...

— Foarte bine! Domnul să te călăuzească pe calea cea dreaptă!

— L-am împuternicit pe Kamal să-i transmită mamă-sii salutări din partea mea și să-i ceară să se roage pentru mine, așa cum a făcut întotdeauna, și să mă ierte pentru ce s-a-ntîmplat...

— Foarte bine! Foarte bine!

— Aș vrea să repeți în prezența mea că ești cu sufletul împăcat...

— Sînt cu sufletul împăcat și mă rog lui Allah să ai parte numai de noroc! Să fie într-un ceas bun!

Lucrurile au evoluat contrar voinței domnului Ahmad și el n-a mai putut sta de-a curmezișul. A încuviințat

alegerea făcută de fiul său din dorința de a rămîne în relații bune cu el. A știut să evite cu abilitate un scandal serios cu Yasin și cu atît mai mult ruperea relațiilor. Treacă-meargă, și-a zis el în cele din urmă și a binecuvîntat legămîntul prin care băiatul său cel mai mare se înrudea cu fiica Bahigăi, astfel încît vechiul lui prieten se apropia din nou de familia sa. Mai mult decît atît, s-a arătat nespus de contrariat cînd Amina i-a exprimat dorința ca „frații lui Fahmi" să nu fie de față la căsătoria lui Yasin cu Maryam. A simțit că-și iese din fire și a bombănit pe un ton răspicat: „O idee stupidă! Există cazuri de bărbați căsătoriți cu văduvele propriilor frați, chiar dacă i-au iubit și i-au respectat. Or, Maryam nu i-a fost lui Fahmi soție... nici măcar logodnică. Asta-i poveste veche de-acum! Au trecut șase ani. Nu tăgăduiesc că n-a fost prea inspirată alegerea lui Yasin, dar în același timp nu pot tăgădui nici că el este bine intenționat... Cel puțin în aceeași măsură în care rămîne și un mare catîr. Nu face nimănui nici un rău! Numai lui! Putea să găsească o fată de familie mult mai bună și nedivorțată. Dar dacă așa a vrut Allah! El singur o să suporte ponoasele..." Amina n-a mai scos o vorbă, de parcă argumentele lui ar fi convins-o. Cu toate că în ultima vreme îi mai lua inima în dinți și-i mai comunica stăpînului și cîte o părere de-a ei, de data aceasta nu a avut tăria să i se mai împotrivească. De mai mult, cînd Khadiga veni la ea și o anunță că Yasin a invitat-o să ia parte la căsătorie și că ea are intenția să facă pe bolnava pentru a nu se duce, Amina îi spuse că nu e de acord cu ea și o sfătui să accepte invitația.

Apoi sosi și ziua de joi. Cînd intră în casa răposatului Muhammad Ridwan, domnul Ahmad Abd el-Gawad se trezi întîmpinat de Yasin și de Kamal. Îndată după aceea, sosiră Ibrahim și Khalil Șawkat, însoțiți de Khadiga și Aișa. Din partea lui Maryam erau prezente doar cîteva femei. Domnul Ahmad era convins că ziua va trece cu bine. În drum spre salon, străbătu anumite locuri ce-i

erau bine cunoscute de odinioară. Amintirile începură să-l năpădească, stîrnindu-i indignarea, și simți mînia gîlgîindu-i în gîtlej. Avea impresia că ceilalți rîd cu cruzime de noul rol penibil pe care era nevoit să-l joace. În adîncul sufletului, începu să-l blesteme pe Yasin pentru că-l tîrîse după el în această strîmtoare fără ieșire. O lăsă baltă, pricepînd că este inutil să mai încerce să dea înapoi. Își zise că s-ar putea totuși ca Yasin să ajungă pe mîini bune, căci pentru Allah nu este deloc greu s-o plămădească pe fiică din cu totul alt aluat decît pe mama ei, astfel încît fiul său să aibă parte de o soție evlavioasă – în toate sensurile cuvîntului –, departe de frivolitatea mamei sale. Apoi îl imploră pe Allah să-l ocrotească.

Yasin era fercheș și flacăra veselă a bucuriei îl însoțea pretutindeni, în ciuda ceremoniei modeste. Prezența tuturor fraților îl impresiona mai mult decît orice, căci zile în șir nu-i dăduseră pace gîndurile negre. Se temea că Amina s-ar putea să-i convingă pe toți să lipsească de la cununia lui. Să fi renunțat la Maryam de hatîrul lor? N-ar fi fost cu putință! Îi căzuse cu tronc și pace! Și-a dat seama că altă cale pentru a ajunge la ea nu există. Obiecțiile tatălui și ale mamei vitrege nu putuseră să-l înduplece să se răzgîndească de teama urmărilor. Apoi, Maryam este prima femeie cu care dorește să se însoare după ce a cunoscut-o și a văzut-o cu ochii lui. În plus, el este destul de optimist și dorește din tot sufletul să rămînă toată viața alături de ea. Avea el presentimentul că ar fi doi soți potriviți și că Ridwan va avea parte de o casă fericită. După una și alta, s-a cam săturat și el să bată ulițele și simte că a venit vremea să se așeze la casa lui. În alte condiții, n-ar fi șovăit să organizeze și o petrecere distractivă, căci nu era nici bătrîn, nici calic. Și nici nu se socotea printre aceia care pretind că nu le plac zaiafeturile, astfel încît să fie mulțumit cu această ceremonie posomorîtă și mută, ce-aduce mai degrabă a înmormîntare decît a nuntă. Ce altceva ar fi putut face? Nevoia l-a

obligat și a trebuit să țină seama de regulile ei! Să fie o jertfă în amintirea lui Fahmi!

Maryam nu le mai văzuse pe Khadiga și pe Aișa de ani de zile. De aceea, întîlnirea se dovedi emoționantă, în ciuda unor ezitări stînjenitoare. Se sărutară și se felicitară, discutară îndelung despre vrute și nevrute, dar – pe cît le stătu în putință – evitară să aducă vorba despre trecut. Primele clipe au fost ceva mai delicate, căci fiecare aștepta să se pomenească de ceva din vremurile de odinioară pentru a începe reproșurile și invectivele. Dar începutul dificil a fost depășit cu bine. Maryam conduse discuția cu abilitate, mai întîi spre veșmintele Khadigăi, apoi spre grația Aișei, care continua să fie suplă, în ciuda celor trei nașteri. La un moment dat, Maryam și mama ei aduseră vorba despre Amina, întrebînd ce mai face, și cele două surori le răspunseră că e sănătoasă, iar lucrurile se opriră aici. Aișa o măsură pe vechea ei prietenă cu ochii plini de dragoste și nostalgie și cu inima însetată de veșnica iubire pentru semeni. Dacă teama nu i-ar fi dat tîrcoale, s-ar fi apucat să depene amintiri și s-ar fi amuzat cu gura pînă la urechi. Khadiga, în schimb, stătu tot timpul cu ochii pe ea, cercetînd-o. Cu toate că trecuseră ani de zile fără să-și mai aducă aminte de Maryam, vestea despre căsătoria cu Yasin îi dezlegase limba. Din vorbă în vorbă, a ajuns și la incidentul cu soldatul englez și s-a întrebat față de Aișa ce l-o fi apucat pe Yasin de-a rămas orb și surd. Sentimentul puternic al solidarității de familie, care pentru ea era mai presus decît orice alte considerente, nu-i îngăduise însă nicidecum să rostească vreun cuvînt despre astfel de lucruri față de cei din neamul Șawkat, nici chiar față de soțul ei. Ba mai mult decît atît, îi atrăsese și mamei atenția asupra acestui amănunt, insistînd asupra concluziei: „Ne convine sau nu, Maryam o să se încuscrească în curînd cu noi...“ Și nu-i de mirare că se purta așa, de vreme ce chiar și după nașterea lui Abd el-Mun'im și a lui Ahmad, Khadiga continua să-i socotească pe cei

din neamul Șawkat – cel puțin într-o oarecare măsură – străini.

Ma'dhun[1]-ul veni spre seară și încheie contractul de căsătorie de-ndată ce sosi. Paharele cu șerbet trecură din mînă în mînă. Nu răsună decît un singur chiuit prelung. Yasin primi felicitările și urările celor prezenți, iar de aceea mireasa a fost invitată să-l salute pe stăpînul ei cel mare și să se întrețină cu familia soțului. Veni împreună cu mamă-sa, cu Khadiga și cu Aișa. Se înclină, sărută mîna stăpînului și îi salută pe ceilalți, unul cîte unul. Domnul Ahmad îi oferi darul de nuntă: cîteva brățări de aur cu mici pietre de olmaz și de smarald. Rămaseră un timp la taifas și cam pe la ora nouă invitații începură să se retragă. Sosi o trăsură și cei doi miri urcară în ea, îndreptîndu-se spre casa din Qasr eș-Șawq, unde îi aștepta pregătit apartamentul de la etajul de sus. Toată lumea își închipuia că peste cea de-a doua căsătorie a lui Yasin – cu toate avantajele și ponoasele ei – s-a lăsat cortina.

Dar foarte curînd, la numai două săptămîni de la acest eveniment, casa răposatului Muhammad Ridwan asistă la o nouă ceremonie, socotită drept o surpriză ciudată atît în casa domnului Ahmad, cît și în casele din Es-Sukkariyya, din Qasr eș-Șawq și din Baya el-Qasrein. Lumea se trezi pe neașteptate că Bahiga se mărită cu Buyumi – vînzătorul de șerbeturi. Toți au rămas contrariați la aflarea veștii și pentru prima oară și-au dat seama că dughenița lui Buyumi era situată la colțul fundăturii pe care se afla casa familiei Ridwan, exact sub unul din balcoanele cu zăbrele ale vechii clădiri. Și se mirau pe bună dreptate, căci nu pricepeau cum de acesta reușise să sucească mintea văduvei unui bărbat cunoscut în timpul vieții pentru bunătatea și evlavia lui, ea însăși socotită printre „doamnele respectate“ din cartier, măcar că-i plăcea să umble

1. Persoană autorizată de cadiu să oficieze căsătoria civilă și să înregistreze căsătoriile și divorțurile.

puțin cam înzorzonată. Și pe urmă, era o femeie la cincizeci de ani, pe cînd el nu împlinise nici patruzeci și, pe deasupra, era un necăjit care purta *galabiyye* și vindea sirop de roșcove și de tamarin într-un chioșc prăpădit. Colac peste pupăză, mai era și însurat de mai bine de douăzeci de ani și avea nici mai mult, nici mai puțin decît nouă copii. Se iscară fel de fel de vorbe, mai ales în legătură cu antecedentele căsătoriei, de care nimeni nu avusese habar. Cînd și cum începuseră să se înfiripe relațiile dintre ei? Cum au avansat pînă cînd au ajuns la căsătorie? Care din cele două părți a deschis discuția și care a venit în întîmpinare?

Frizerul *amm* Hasanein, al cărui salonaș se afla pe cealaltă latură a străzii, colț cu calea Bayna el-Qasrein, mărturisi că din cînd în cînd a zărit-o pe *sitt* Bahiga oprindu-se dinaintea chioșcului lui Buyumi ca să bea un pahar de sirop de roșcove și că, pesemne, de fiecare dată au stat și de taină, avînd în vedere intențiile lor. Abu Sari', proprietarul micului bufet din vecinătate, care-și închidea ușile în urma tuturor celorlalte dughene, pretinse că a văzut în mai multe rînduri pe cîte cineva strecurîndu-se la ea în casă în miez de noapte, dar că nu-i trăsnise niciodată prin minte că printre vizitatori s-ar fi putut afla și Buyumi. Și-au mai dat cu părerea Darwiș, vînzătorul de *full*, și El-Fuli, lăptarul. Amîndoi s-au prefăcut că-i plîng de milă răposatului și-au rostit fel de fel de invective la adresa bărbatului slab de înger care se însurase cu o femeie de vîrsta mamei lui, dar este neîndoielnic că în adîncul sufletului îl pizmuiau pentru norocul ce dăduse peste el pe neașteptate, ajutîndu-l să se ridice deasupra clasei lor prin mijloace socotite de ei necinstite. Pe urmă, lumea începu să-i prețăluiască moștenirea din casă, banii și bijuteriile pe care, chipurile, ar fi pus mîna.

Întreaga familie a domnului Ahmad, precum și ceilalți locatari din Es-Sukkariyya și din Qasr eș-Șawq au rămas

consternați la auzul acestei vești și-au exclamat, parcă punîndu-se cu toții de acord: „Ce rușine!". Domnul Ahmad se înfurie atît de tare, că nimeni din casă nu mai îndrăzni să-i adreseze un cuvînt zile în șir. Treacă-meargă, și-a zis el, dar să pretindă Buyumi, vînzătorul de sirop, că-i este cuscru! Blestemat să fie canalia de Yasin cu poftele lui neînfrînate! Vînzătorul de sirop îi e cuscru și nu-i mai pasă de nimeni și de nimic! „Ce veste stupidă!" exclamă Khadiga, sărind ca arsă atunci cînd află de cele întîmplate. „Cine-o să mai îndrăznească de-acum încolo s-o ocărască pe mama? Inima n-o înșală niciodată!" urmă ea, adresîndu-se Aișei. Yasin se jură în fața lui tată-său că nici el și nici Maryam n-au știut nimic înainte de a-i fi lovit năpasta, că vestea căzuse ca un trăsnet și proaspăta lui soție n-a mai putut face nimic. Dar rușinea nu s-a oprit aici; cînd a aflat de cele întîmplate, prima soție a lui Buyumi și-a ieșit din minți și a pornit cu liota de plozi spre chioșcul bărbatului ei. S-a stîrnit o încăierare violentă, în prezența copiilor, care au început să urle, chemîndu-i pe trecători în ajutor. Mulțimea de gură-cască – lumea de pe stradă, prăvăliași, femei și copii – se îmbulzi în jurul lor. În cele din urmă, interveniră cîțiva și reușiră să-i despartă, tîrînd-o pe biata femeie mai mult pe sus în stradă. Ea se opri – cu *ghilbab*-ul sfîșiat, cu *mila'a* făcută ferfeniță, cu părul despletit și cu nasul plin de sînge – sub balconul cu zăbrele al Bahigăi, înălță capul spre ferestrele zăvorîte și-și slobozi limba, care porni să șfichiuie ca un bici cu plesne împovărate de plumbi scăldați în otravă. Dar nu se limită numai la atît, ci porni glonț spre prăvălia domnului Ahmad, cășunînd pe el – în calitate de tată al ginerelui Bahigăi – și implorîndu-l să stea în calea soțului ei, pentru a-l da pe brazdă și a-l întoarce de pe calea rătăcirii. Asta pusese capac la toate. Stăpînul se sili cu greu s-o asculte, simțind că fierbe de furie și de amărăciune. Pe urmă o luă cu duhul blîndeții, explicîndu-i, pe cît îi stătu în putință, că e vorba de o chestiune în care el

n-are nici un amestec, în vreme ce o împinse cu binișorul și reuși s-o scoată în stradă. Rămase apoi deoparte pe gînduri, întrebîndu-se îndelung ce-o împinsese pe Bahiga la căsătoria asta bizară, mai ales că el știa prea bine că ar fi putut să-și stingă focul inimii fără să fie nevoie să se expună și pe ea, și restul familiei la tot felul de umilințe, chiar dacă-i căzuse Buyumi cu tronc. Cum de-a fost în stare să facă o astfel de prostie, fără să-i pese nici de nevasta nătîngului, nici de gloata de copii prăpădiți, nici de fiica ei și de noua familie cu care se încuscrise? Parc-ar fi lovit-o nebunia! Nu cumva sentimentul deprimant de bătrînețe o împinsese să recurgă la căsătorie și să sacrifice multe din lucrurile pe care le avea, în goana după fericirea pierdută a tinereții? Domnul Ahmad medită la această idee cu tristețe și amărăciune, amintindu-și cum și el se umilise în fața lăutăresei, care refuzase chiar și numai să-i acorde o privire de simpatie înainte de a-i închiria bacul – o umilință ce-i zdruncinase încrederea în sine și-l dusese și pe el cu gîndul la scurgerea ireversibilă a timpului, la tragedia bătrîneții.

Dar nici Bahiga nu a avut parte de o bucurie prea lungă. Cam la vreo trei săptămîni de la căsătorie, se plînse de un abces la o coapsă. La controlul medical s-a constatat că are zahăr în sînge și a fost îndrumată către spitalul Qasr el-Ayni. După vreo cîteva zile s-a auzit că starea ei s-a înrăutățit și curînd după aceea a pus mîinile pe piept.

17

Kamal stătea ca țintuit în fața seraiului familiei Șaddad, cu o mică geantă sub braț. Purta un costum gri, destul de elegant, și pantofi negri lustruiți. *Tarbuș*-ul stătea drept pe capul lui mare. Părea lung și deșirat, iar din gulerul cămășii se ivea gîtul subțire, fără să-i pese nici de capul greu pe care-l purta, nici de trompa semeață din mijlocul chipului. Aerul era plăcut – adierile răcoroase vesteau apropierea lunii decembrie. Fuioare de nori albi se destrămau agale pe bolta albastră, ascunzînd din cînd în cînd soarele dimineții. Kamal stătea în așteptare, cu ochii țintă la garajul din care apăru în curînd un Fiat condus de Husein Șaddad. Mașina o luă pe strada Seraiurilor și se opri în fața lui. Husein își scoase capul prin fereastră și-l întrebă:

— N-au venit încă?

Husein claxonă de trei ori scurt, apoi se întoarse spre Kamal și-i zise, în vreme ce deschidea portiera:

— Vino și așază-te aici, lîngă mine!

— Nu-i nici o grabă..., îngăimă Kamal, mulțumindu-se să-și pună doar geanta.

Dinspre poartă ajunse pînă la ei vocea lui Budur. Kamal se întoarse spre direcția din care venise glasul și o zări pe fetiță alergînd într-un iureș, iar în urmă mergea mîndră Aida. Da, e chiar adorata lui! Își pusese o rochie gri destul de scurtă, croită după ultima modă, care îmbrăca de minune talia ei suplă. Bustul i se ascundea sub o jacheță

bleumarin cu mîneci scurte, lăsînd să i se vadă brațele bronzate. Părul negru, care i se părea un nimb, îi contura fața angelică semănînd cu luna plină, și se unduia în valuri odată cu mișcarea pașilor, lăsînd libere pe frunte cîteva bucle mătăsoase. Rămase înmărmurit la vederea ei. Simțea că nu e nici treaz, nici adormit și că întreaga fire se reducea la un sentiment de recunoștință și extaz. Fata se apropie cu același mers vioi și mîndru, iar cînd se află lîngă el, Kamal simți că-l inundă valuri de parfum. Privirile li se întîlniră – ochii și buzele Aidei se luminară de un surîs calm și mulțumit. Kamal îi răspunse cu zîmbetul lui pierit și schiță o ușoară plecăciune, în semn de salut.

— Tu stai pe bancheta din spate, împreună cu Budur, o anunță Husein în clipa aceea.

Kamal își dădu seama că glasul i s-a stins; se dădu un pas înapoi și deschise portiera din spate. Apoi rămase nemișcat, asemeni unui servitor umil. Primi drept răsplată un surîs și un cuvînt de mulțumire. Așteptă pînă ce Budur și adorata se așezară comod, pe urmă închise portiera și urcă lîngă Husein. Acesta mai claxonă o dată, căutînd cu privirea spre palat, și imediat apăru portarul, cărînd un coșuleț pe care-l așeză lîngă geanta lui Kamal, între el și Husein.

— Ce-ar fi o excursie, fără mîncare? murmură tînărul de la volan, lovind tacticos cu degetele în coș și în geantă.

Motorul dudui și mașina se puse în mișcare, apucînd-o pe strada El-Abbasiyya.

— Am aflat multe lucruri despre tine, rupse Husein Șaddad tăcerea, adresîndu-se lui Kamal. Azi o să am ocazia să adaug la ele altele noi: o să mă informez în legătură cu stomacul tău. Am impresia că ești un mare mîncău, în ciuda faptului că ești atît de slab. Corectează-mă, dacă greșesc cumva.

— Mai ai puțină răbdare și-o să vezi cu ochii tăi! îi răspunse Kamal, zîmbind neînchipuit de vesel și fericit.

Se află în aceeași mașină cu ea! Nici măcar n-a visat așa ceva! Dac-ai fi stat tu pe bancheta din spate și ea în

față, ai fi sorbit-o din ochi tot drumul fără să te vadă nimeni. Nu fi lacom și nerecunoscător. S-ar cuveni mai degrabă să cazi în genunchi, în semn de slavă și de mulțumire! Încearcă să te eliberezi din vălmășagul gîndurilor haotice și să trăiești cu toată ființa fericirea clipei, care face cît o viață întreagă sau chiar mai mult.

— N-am putut să-i iau și pe Hasan și Ismail în excursia noastră, schimbă Husein subiectul.

Kamal privi spre el puțin nedumerit și nu scoase o vorbă, dar inima lui începu să-și iuțească bătăile, de bucurie și sfială. Sufletul îi rîdea de fericire că această cinste i s-a oferit tocmai lui.

— După cum vezi, nu încăpeam toți în mașină, întregi el, ca și cum s-ar fi scuzat.

— Normal! îl susținu Kamal, fără să-și dea seama ce-ar fi fost mai potrivit să spună.

— Iar dacă trebuie să faci o alegere, atunci alege-l pe cel care-ți seamănă. Am impresia că înclinațiile noastre sînt foarte apropiate. Nu-i așa?

— Desigur! încuviință Kamal fără să stea pe gînduri și bucuria care-i inunda inima i se putea citi pe chip. Numai că eu o să mă mulțumesc cu călătoria spirituală, pe cînd tu se pare că o vei lega de voiajul în jurul lumii, adăugă el după o clipă, surîzînd.

— Tu nu te simți atras să colinzi lumea de la un capăt la altul?

— Am impresia că mai degrabă sînt înclinat spre sedentarism, spuse Kamal după ce stătu puțin pe gînduri. Parcă mă sperie puțin ideea călătoriilor... Nu mă gîndesc, bineînțeles, la dorința de a explora și de a vedea, ci mai degrabă la efortul și la agitația pe care le presupune această căutare. Dac-ar fi posibil, aș prefera ca lumea să se învîrtă prin fața ochilor mei.

— N-ai decît să te instalezi într-un balon staționar, dacă există așa ceva, și să privești pămîntul cum se învîrte sub tine, murmură Husein Șaddad rîzînd din inimă, cu multă poftă, așa cum făcea de obicei.

În vreme ce savura rîsul acesta vioi și molipsitor, lui Kamal îi veni în minte chipul lui Hasan Selim și se apucă să cumpănească între cele două maniere aristocratice: unul era delicat și mereu surîzător, celălalt era ursuz și arogant. Dar și unul, și celălalt i se păreau minunați.

— Din fericire, călătoriile cu gîndul nu presupun în mod obligatoriu și deplasarea, se strădui Kamal să înnoade firul conversației.

Husein Șaddad își încruntă sprîncenele neîncrezător, dar renunță la continuarea discuției și zise glumeț:

— Lucrul cel mai important este că noi facem o scurtă excursie împreună și că înclinațiile noastre în această viață se aseamănă.

— Într-un cuvînt, Husein te are la suflet..., auzi glasul suav din spatele lui. Așa cum te are și Budur!

Vorbele acestea încărcate de parfumul iubirii, rostite de un glas îngeresc îi ajunseră direct la inimă, făcînd-o să se înfioare și să plutească în vis. Îi păreau o melodie fantastică, neînchipuită, care-l vrăjește pe ascultător. Adorata glumește, jucîndu-se cu vorbele de dragoste, fără să se sinchisească de inima lui mistuită. Ecoul vorbelor ei îi stărui îndelung în urechi. Iubirea este o melodie veche, dar murmurată de ea devine nouă și stranie. Doamne, simt că mă sting – atît sînt de fericit!

— Aida traduce gîndurile mele în limba ei de femeie, comentă Husein vorbele surorii sale.

Mașina străbătu strada Es-Sakakini, apoi zbură pe bulevardul Regina Nazli și de acolo coti pe bulevardul Fu'ad I. În cele din urmă, pătrunse cu o viteză ce lui Kamal i se păru nebunească în Ez-Zamalek.

— Ar fi și mai bine dacă norașii fugari de pe cer s-ar strînge și-ar acoperi soarele. Am avea parte de-o zi minunată pe platoul de la piramide!

— Mai ai un pic de răbdare... îndată ajungem la piramide, se auzi glasul fermecător din spate, încercînd s-o domolească pe Budur.

— Ce vrea Budur? întrebă Husein.

— Nu mai are răbdare! Vrea să stea neapărat lîngă prietenul tău, domnule!

„Prietenul tău"! De ce nu spui „lîngă Kamal"? Ar fi mai mult decît un vis!

— Ieri m-a întrebat așa, pe neașteptate: „Nu vine și *uncle* Kamal cu noi la piramide?". Era și tata de față și m-a întrebat cine este Kamal. Cînd i-am spus cine-i, a întrebat-o în glumă: „Vrei să te măriți cu *uncle* Kamal?". „Da!" i-a răspuns ea, fără să stea pe gînduri.

Kamal privi înapoi, dar Budur se retrase, lipindu-se de spătarul banchetei și ascunzîndu-și fața în umărul Aidei. Însă el profită de situație și-și petrecu ochii în fugă și peste chipul Aidei. Apoi se întoarse la loc și zise rugător:

— Sper să nu-și ia vorba înapoi cînd o să se facă mare!

Cînd răzbiră dincolo de străzile înțesate, pe calea El-Ghiza, Husein ambală motorul și mașina se așternu la drum, scoțînd un zgomot asurzitor. Toată lumea din mașină rămase mută. Kamal se bucură, căci tăcerea îi oferi prilejul să se concentreze asupra visului său pentru a savura pe îndelete scînteierile de fericire. Vasăzică, ieri s-a discutat în familie despre el și tatăl l-a ales să-i fie soț lui Budur! Ce minunat! Nu trebuie să-ți scape nici unul din cuvintele rostite și să-ți umpli sufletul cu parfumul lor. Îndestulează-ți auzul cu uguitul de columbă și cu tînguitul de gazelă! În nopțile de veghe o să te întorci, probabil, la toate astea. Graiul adoratei este lipsit de înțelepciunea înțelepților și de eclocvența poeților. Atunci prin ce o fi reușind să te zguduie pînă în străfundurile sufletului, să-ți răscolească sîngele în toată făptura, făcînd să țîșnească izvoare de fericire în inima ta? Mă adresez vouă, celor care rîvniți și trudiți să aflați ce-i fericirea și vă mărturisesc că eu am descoperit-o în cuvîntul gol, în tăcere și chiar în nimic. Doamne, ce semeți sînt pomii de pe marginea șoselei! Iar crengile lor parcă au moliciunea brațelor și se înlănțuie deasupra drumului, țesînd un cer de culoarea verdelui copt. Iar Nilul, curgînd alături, și-a

meșterit mantie brodată cu perle din scăpărările razelor ce se strecoară printre norii zdrențăroși. Cînd am trecut ultima oară pe acest drum? Cred că a fost cu ocazia unei excursii la piramide în clasa a unsprezecea. De fiecare dată cînd am făcut o excursie, mi-am propus să vin cîndva și singur. Dar acum, în spatele tău se află un demon care-ți insuflă sentimentul de insolit și ireal chiar și dinaintea vestigiilor străvechi, ce se ridică înaintea ochilor tăi în toată măreția și splendoarea. Ar mai putea exista vreo dorință mai mare decît asta? Da! Mașina să meargă la nesfîrșit, să nu se mai oprească niciodată! Doamne, acesta e răspunsul pe care-l cauți de-atîta timp, întrebîndu-te ce-ai vrea de la această iubire? De ce cauți lucruri imposibile? Mai bine bucură-te de clipa prezentă! Iată, se zăresc piramidele! Acum ajungem la ele. De departe par niște jucării, dar cînd o să fii lîngă ele o să fii ca o furnică lîngă trunchiul unui copac uriaș.

— O să vedem mormîntul primului nostru strămoș...

— Hai să recităm *Al-Fatiha* în limba hieroglifelor, propuse Kamal în glumă.

— O țară care nu are altă moștenire în afara mormintelor și cadavrelor! bombăni Husein ironic. Uitați-vă cîte eforturi irosite fără noimă...

— Asta-i nemurirea! exclamă Kamal înflăcărat.

— Aah! Iar o să sari în apărare și-o să mă contrazici. Ești bolnav, pătruns de patriotism pînă în măduva oaselor. Vezi, aici nu ne potrivim noi... Mie, de pildă, mi-ar fi plăcut să trăiesc mai degrabă în Franța decît în Egipt!

— O să te trezești, cînd ajungi acolo, că nu există pe tot pămîntul patrioți mai fanatici decît francezii, zise Kamal, ascunzîndu-și mîhnirea în spatele unui zîmbet șters.

— Știu că patriotismul a devenit boala întregii lumi, dar mie-mi place Franța. Sincer vorbind, îmi plac alte virtuți ale francezilor, care n-au nici o legătură, de fapt, cu exaltarea lor patriotică!

Kamal își strînse buzele cu amărăciune. Îi părea rău că aude vorbele astea din gura lui Husein Șaddad, dar nu se

putea supăra pe el. Disprețul cu care vorbea Ismail Latif cîteodată îl scotea din sărite, aroganța lui Hasan Selim îl agasa de-a dreptul, dar Husein Șaddad avea voie să spună orice, vorbele lui îi mergeau aproape întotdeuna la inimă.

În răstimp, mașina ajunse pe platou și se opri lîngă baza celei mai mari piramide, într-un șir lung de vehicule goale. Ici și colo se zăreau grupuri mici de vizitatori: unii călare pe măgari sau cămile, alții cățărați pe treptele piramidei. Ceva mai încolo se aflau cîțiva vînzători cu tarabele întinse, stăpîni de măgari și cămile pentru închiriat. Apoi urma o întindere nesfîrșită de piatră și nisip. Piramida se înălța în mijlocul nemărginirii, asemeni unui uriaș din basme. Iar la extremitatea cealaltă, la poalele pantei, se ivea orașul: vîrfurile unor copaci, firul argintiu al apei și puzderia de terase. Oare casa lor din Bayna el-Qasrein cam pe unde o fi? Ar putea s-o întrezărească pe mamă-sa, punînd apă pentru păsări sub bolta de iasomie?

— Lăsăm toate lucrurile în mașină, ca să ne putem plimba lejer.

Părăsiră mașina și porniră toți patru în linie: în stînga Aida, apoi Husein și Budur și, în sfîrșit, Kamal, ținînd-o de mînă pe mica lui prietenă. Dădură mai întîi tîrcoale marii piramide, scrutîndu-i toate laturile, iar după aceea se afundară în adîncul deșertului. Nisipul se împotrivea pașilor, îngreunîndu-le mersul, dar în atmosferă plutea o adiere plăcută, înviorătoare. Soarele ba se ivea, ba dispărea, iar peticele de nori se răzlețiseră spre toate zările, desenînd pe bolta imensă imagini ciudate, cu care mîna nevăzută a văzduhului se juca la întîmplare.

— Frumos! Minunat! exclamă Husein, trăgînd aer în piept cu putere.

Aida îngăimă ceva în franceză. Cu toate că nu avea cine știe ce cunoștințe despre această limbă, Kamal înțelese că nu făcuse decît să traducă vorbele rostite de fratele ei. Cu felul ei de-a vorbi, reușise să-i mai potolească fanatismul lui pentru limba maternă.

— Splendid, într-adevăr! Slavă lui Allah cel sublim! exclamă Kamal, privind în jur impresionat.

— Tu întotdeauna îl găsești în spatele lucrurilor fie pe Allah, fie pe Saad Zaghlul, strigă Husein și izbucni în rîs.

— Cred că în privința primului sîntem amîndoi de acord..., îngăimă Kamal.

— Dar pomenirea lui la fiecare pas îți conferă un aer de slujitor al religiei... La urma urmei, de ce mă mir, devreme ce trăiești în cartierul credinței?

O fi vrut să-l înțepe cu vorbele astea? S-ar putea ca și Aida să împărtășească ironia lui? Ce părere or fi avînd ei despre vechiul cartier? Cu ce ochi i-or fi privind cei din El-Abbasiyya pe locuitorii din Bayna el-Qasrein și En-Nahhasin? Nu-i nici o rușine! N-ai de ce să te temi! Husein nu dă aproape nici o atenție religiei! Iar adoratei tale îi pasă și mai puțin de ea! N-ai auzit-o odată mărturisind că merge la lecțiile de creștinism organizate pe lîngă o biserică și că asistă la slujbă, cîntînd în cor cu ceilalți creștini? Dar ea este musulmană, cu toate că nu știe mai nimic despre islam... Ce zici de asta? Oricum, eu o iubesc! O iubesc pînă la adorație! Și iubesc pînă și religia ei, chiar dacă o mărturisesc cu mustrări de conștiință... Recunosc și cer îndurarea Domnului meu!

— Pe mine asta mă fascinează! reluă Husein discuția, arătînd cu amîndouă mîinile spre monumentele frumuseții și măreției din jur. Pe cînd tu ești fascinat numai de ideea patriei! Fă și tu o comparație între natura asta minunată și între demonstrații, Saad, Adli și camioanele înțesate de soldați!

— Am impresia că natura și politica sînt două lucruri la fel de mari! mormăi Kamal zîmbind.

— Apropo, era să uit... Știi că liderul tău a demisionat? îl întrebă Husein pe neașteptate, de parcă și-ar fi adus aminte de acest lucru printr-o simplă asociație de idei.

Kamal zîmbi trist, fără să comenteze vorbele lui, dar celălalt continuă, cu intenția vădită de a-l necăji:

— A demisionat după ce-a pierdut și Sudanul, și Constituția, nu-i așa?

— Asasinarea lui Sir Lee Stack este de fapt o mare lovitură, îndreptată în primul rînd împotriva cabinetului lui Saad..., se mulțumi Kamal să răspundă cu un calm neobișnuit.

— Să-ți spun ce-a zis Hasan Selim... El pretinde că atentatul ar fi expresia urii nutrite de unii – și printre ei și de asasini – împotriva englezilor, iar Saad ar fi principalul vinovat de stîrnirea acestui sentiment.

— Asta-i părerea englezilor! se grăbi Kamal să-i răspundă, stăpînindu-și cu greu mînia stîrnită de afirmațiile lui Hasan Selim. N-ai citit telegramele publicate în *Al-Ahram*[1]? Nu ți se pare ciudat că tocmai liberalii constituționaliști pretind așa ceva? Și, la urma urmei, nu e un motiv de mîndrie pentru Saad, dacă a reușit să stîrnească ura împotriva englezilor?

— Facem excursie sau politică? se amestecă Aida în vorbă, măsurîndu-i cu priviri piezișe ce ascundeau un surîs ademenitor.

— El e de vină, fiindcă el a început discuția..., se dezvinovăți Kamal, făcînd semn către Husein.

— Am vrut numai să-ți spun cîteva cuvinte de alinare pentru demisia liderului, zise Husein și izbucni în rîs, în vreme ce-și trecea degetele delicate prin părul mătăsos. Doar atît! Apoi reluă, pe un ton serios: Tu n-ai luat parte la marile demonstrații care s-au desfășurat la voi în cartier în timpul revoluției?

— Nu, n-aveam încă vîrsta legală!

— Dar întîmplarea de la chioșcul cu *basbusa*[2] nu-i socotită participare la revoluție? îl descusu Husein cu o ușoară ironie în glas.

1. *Piramidele* – numele unui important cotidian egiptean, fondat în anul 1875 de către frații libanezi maroniți Selini și Bișara Teqla, care continuă să apară și astăzi la Cairo.
2. Mîncare populară egipteană – un fel de păsat din griș.

Izbucniră cu toții într-un haz strașnic: un cvartet compus din două trompete, o violină și un fluieraș.

— Nu-i de-ajuns că și-a pierdut fratele? interveni Aida iarăși, după o scurtă pauză, lăsînd impresia că i-ar lua apărarea.

— Într-adevăr, a pierit cu zile cel mai destoinic dintre toți frații! sări Kamal, împins de sentimentul de mîndrie care i se furișă în suflet, amplificat sub înrîurirea afecțiunii din glasul ei.

— Era student la Drept, nu-i așa? îl descusu Aida cu un interes lămurit. Cîți ani ar fi avut acum, dac-ar fi trăit?

— Douăzeci și cinci. Era un adevărat geniu, spuse Kamal cu regret în glas. În adevăratul sens al cuvîntului.

— Ar fi avut..., se tîngui Husein, pocnind din degete. Ăsta-i patriotismul! Eu nu pricep cum de te mai poți agăța de el după nenorocirea asta.

— Despre fiecare dintre noi se va vorbi la trecut, cu „a fost", dar depinde cum ți-ai dat duhul, căci există feluri și feluri de-a muri...

Husein mai pocni o dată din degete, de data asta fără să scoată vreun cuvînt. Părea că nu vrea să deslușească tîlcul ultimelor vorbe. Dar ce i-o fi apucat, de-au deschis discuția despre chestiuni politice chiar acum? Nu poate ieși nimic bun din ea. Ce rost are să vorbească aici despre grijile poporului și ura lui împotriva englezilor? La naiba cu toate astea! Cînd respiri miresmele paradisului, se cuvine să uiți de grijile acestei lumi, cel puțin pentru un răstimp. Acum cutreieri prin deșertul piramidelor în compania Aidei. Meditează la adevărul acesta sublim, bucură-te și avîntă-te, pînă ce te vor auzi cei care-au durat piramidele! Un zeu înotînd prin nisip umăr la umăr cu adoratorul lui! Zeul se amuză, numărînd pietricelele, iar adoratorul rezistă cu greu dinaintea vîntului pasiunii. Dacă boala iubirii ar fi molipsitoare, n-ai suferi din pricina ei. Adierea îi flutură poalele rochiei, i se strecoară prin cununa părului și ajunge pînă în adîncul pieptului. Cît de fericită trebuie

[illegible] Doar iubirea este mai puternică decît moartea". E doar [illegible] cerului. Sperase și că excursia asta îți va oferi liniștea! Dar vai! Se pare că vei părăsi lumea aceasta și nu vei mai avea parte de liniște. De ce n-ai îndrăzneala să te [illegible] să-ți umpli pumnul cu nisip și să faci din el talisman cu care să te aperi de chinurile dragostei în nopțile cînd [illegible] imnuri sau prin vrăji. Așadar, nu-ți rămîne decît să-i închini imnuri de slavă sau să te lași stăpînit de *djinn*-i.

Simți că mîna mică a lui Budur o smucește pe-a lui. [illegible] spre ea nedumerit și se trezi că fetița ridică amîndouă mîinile, implorînd s-o ia în brațe. Kamal se aplecă și-o strînse la piept cu gingășie, dar Aida protestă:

— Nu! A-nceput să obosească. Hai să ne odihnim puțin!

[illegible] pe o stîncă, spre [illegible] de poalele pantofi [illegible] cobori spre țărm, în ordinea în care [illegible] mai înainte. Husein întinse picioarele relaxat, înfigîndu-și călcîiele în nisip. Kamal se așeză picior peste picior, cu Budur lipită de el, iar Aida – la stînga fratelui ei – își scoase pieptenele și începu să și-l treacă prin șuvițele de păr, mîngîindu-le cu degetele în urma lui.

Husein rămase cu ochii ațintiți la *tarbuș*-ul lui Kamal și-l întrebă critic:

— De ce ți-ai pas *tarbuș*-ul?

— Nu sînt obișnuit fără el, răspunse Kamal, scoțîndu-l și punîndu-l în poală.

— Tu ești exemplul tipic al tînărului conservator! îl apostrofă Husein, surîzînd cu înțeles.

O fi vrînd să mă laude sau să mă ocărască? se întrebă Kamal în sinea lui. I se năzări să-l tragă de limbă, ca să vadă ce gîndește exact, dar tocmai în clipa aceea Aida se aplecă puțin în față, uitîndu-se fix la capul lui. Se fîstîci și uită ce voia să întrebe, căci toată atenția i se concentră asupra propriului cap enorm, tuns chilug și lipsit de orice podoabă. Ochii în care scînteiau două diamante negre stăruiau sfredelitori asupra lui. Ce impresie le-o fi făcînd?

— De ce nu-ți lași părul să crească? îl iscodi glasul unduios.

Nu-i trecuse prin cap pînă atunci că i s-ar putea adresa o asemenea întrebare. Așa umblă și Fu'ad Gamil el-Hamzawi și ceilalți prieteni din cartier. Yasin nu și-a lăsat părul lung și mustață decît după ce-a intrat în slujbă. Și-ar fi închipuit oare Kamal că se poate întîlni cu tată-său la micul dejun în fiecare dimineață cu părul aranjat și frizat?

— De ce l-aș lăsa să crească?

— Nu e mai frumos? întrebă Husein, rămînînd pe gînduri.

— Ce-are a face?

— Acum mi se pare mai mult ca niciodată că ai fost născut ca să fii dascăl..., îl luă Husein peste picior.

Laudă sau ocară? Orice-ar fi, capul tău se bucură în clipele astea de o atenție deosebită.

— Am fost născut pentru a căuta întruna, fără repaus!

— Frumos răspuns! exclamă Husein. Apoi continuă, pe un ton ceva mai ridicat: Nu mi-ai spus mai nimic despre Școala Normală... Au trecut aproape două luni. Cum ți se pare?

— Cred că va fi o bună introducere pentru lumea la care aspir. În momentul de față mă străduiesc să pătrund, cu ajutorul profesorilor englezi, sensul încurcat al unor termeni cum sînt „literatură", „filozofie" și „gîndire"...

— Asta-i cultura umanistă la care rîvnim amîndoi.

— Dar am impresia că-i un ocean foarte învolburat..., îl completă Kamal descumpănit. Trebuie să stabilim niște

limite. Trebuie să definim mai exact ce vrem. Asta-i problema...

— Pentru mine, de-acum nu mai e o problemă, luă cuvîntul Husein, cu un interes evident. Eu citesc proză și teatru în franceză, apelînd la ajutorul Aidei pentru a înțelege pasajele mai complicate. Ascult împreună cu ea piese din muzica occidentală. Unele le interpretează și ea la pian cu virtuozitate. Recent, am terminat de citit o carte, un fel de sinteză foarte reușită a filozofiei grecești. Eu îmi doresc să călătoresc prin lume ca să-mi cizelez spiritul și, de bună seamă, n-am uitat nici de trup. Pe cînd tu vrei să scrii. Pentru asta ai într-adevăr nevoie de niște delimitări și de precizarea unor țeluri.

— Nu sînt însă prea încîntat, fiindcă deocamdată nu-mi dau prea bine seama de ce o să mă apuc.

— Ți-ai pus în gînd să devii scriitor? îl iscodi Aida.

— Cred că da, șopti el înfiorat.

— Poet sau prozator? continuă Aida interviul. Lasă-mă să ghicesc! adăugă ea, aplecîndu-se puțin în față și cercetîndu-l cu ochi curioși.

Poezia am epuizat-o, vorbind în șoaptă umbrei tale. [illegible] e graiul sfînt cu care mă adresez numai ție. Cum aș putea să fac o meserie din ea? Prin lacrimile prelinse din ochii mei în negurile nopții, izvoarele ei s-au stins. Cît de fericit sînt în prezența ta și cît de nefericit sînt totodată! Cînd tu ești de față, sînt ca un însetat sub dogoarea cea mai crîncenă a globului de foc la vremea amiezii.

— Poet! Da, tu ești poet!

— Adevărat? Și cum ți-ai dat seama?

Aida se îndreptă de spate și izbucni în triluri de rîs semănînd cu șoapta speranțelor.

— Intuiția! Nu se poate explica!

— Glumește cu tine! interveni Husein, rîzînd din toată inima.

— Cîtuși de puțin! protestă ea. Dacă nu-ți place, atunci să nu te faci poet...

Albinei natura i-a creat o regină. Sălașul ei este grădina, iar nectarul florilor îi e licoarea aleasă pe care apoi o toarnă în faguri. Răsplata omului care dă tîrcoale tronului ei este o înțepătură... Dar ea a spus „Cîtuși de puțin!".

— Spune-mi, ai citit ceva din proza franceză?

— Ceva tradus din Michel Zévaco. Nu pot să citesc în franceză, după cum știi...

— N-o să fii scriitor, dacă n-o să știi bine franceza. Citește Balzac, George Sand, Madame de Staël și Loti... Numai după aceea să te apuci să scrii un roman.

— Un roman? întrebă el reprobator. Asta-i literatură periferică. Eu aspir spre o literatură serioasă.

— Dar în Europa romanul acum își trăiește epoca lui de aur. Există scriitori care se dedică numai acestui gen, făcînd o carieră strălucită. Profesorul de franceză mi-a spus lucrurile astea.

Kamal clătină din cap neîncrezător, însă Husein se grăbi să-l avertizeze, făcînd semn din ochi către sora lui:

— Să nu cumva s-o superi pe Aida! Ea este pasionată de romanul francez. Ba chiar mai mult decît atît, aș putea zice că este una din eroinele lui.

Kamal se aplecă puțin, ascultînd cu urechi lacome și urmărind cu ochii larg deschiși efectul vorbelor pe chipul ei.

— Cum așa? întrebă el vădit surprins.

— Romanul o fascinează într-un mod ciudat și imaginația ajunge să-i domine mintea. Odată am surprins-o fandosindu-se în fața oglinzii și cînd am întrebat-o ce se petrece cu ea, mi-a răspuns: „Așa se plimba Afrodita pe nisipul plajei din Alexandria..."

— Nu-l lua în serios! protestă Aida încruntîndu-se, însă fără ca zîmbetul să i se stingă de pe buze. Imaginația lui e mult mai bogată decît a mea, dar el n-are astîmpăr dacă nu mă tachinează.

Afrodita? Cine-i Afrodita, zeița mea? Sînt mîhnit să aud că tu te poți socoti altfel decît ești în realitate!

— Nu trebuie să te supere treaba asta! Să știi că și eroii lui al-Manfaluti îmi stăpînesc la fel imaginația!

— Ar fi nemaipomenit dacă și noi toți am deveni eroii unei cărți! strigă Husein cu înflăcărare și izbucni în rîs. Cum de mai putem sălăși pe acest pămînt, cînd ne lăsăm purtați de fantezie într-atît? Tu trebuie să ne împlinești acest vis! Eu nu sînt scriitor și nici nu vreau să fiu, dar tu poți să scrii o carte despre noi toți. Numai să vrei..

Aida – eroina unei cărți scrise de tine! Rugăciune, sufism sau nebunie!

— Și eu? sări Budur pe neașteptate, protestînd.

Izbucniră toți trei într-un haz strașnic.

— Ia aminte! Nu uita să rezervi și pentru Budur un loc în cartea ta! îl atenționă Husein.

— De bună seamă! Tu o să figurezi chiar pe prima pagină! glumi Kamal, cuprinzînd-o cu brațul și îmbrățișînd-o cu privirea.

— Și ce-o să scrii despre noi? îl iscodi Aida, cu ochii pierduți în necuprinsul zării.

Întrebarea îl luă pe nepregătite și Kamal își ascunse stinghereala în spatele unui surîs.

— Ce scriu toții romancierii! sări Husein, scoțîndu-l din încurcătură. O poveste despre o iubire pasională, neîmpărtășită, ce sfințește cu moartea sau cu sinuciderea.

Se joacă, fără să-și dea seama că-ți calcă inima în picioare.

— Aș vrea ca numai eroul să aibă acest sfîrșit..., bîigui Aida, surîzînd cu înțeles.

Nici nu s-ar putea altfel, căci eroul nu-și poate închipui că zeița lui ar fi muritoare!

— Dar trebuie neapărat ca sfîrșitul să fie moartea ori sinuciderea? se interesă el.

— Ăsta-i sfîrșitul firesc al unei povești despre o iubire pasională! îi răspunse Husein, tot cu surîsul pe buze.

Moartea devine o dorință pentru a scăpa de durere sau din pricina iubirii neîmpărtășite?

– Păcat că trebuie să se întîmple așa! bolborosi el cu ironie în glas.

— N-ai știut asta? Se pare că n-ai trăit încă o astfel de experiență...

— Să nu uiți să-mi rezervi și mie un loc în cartea ta, chiar dacă o să fiu departe de țară, reînnodă Husein firul discuției. Ăsta-i lucrul cel mai important pentru mine.

— Gîndul plecării continuă să te preocupe? îl întrebă Kamal după ce-l fixă îndelung cu privirea.

— Vreau să trăiesc fiecare clipă. Vreau să colind lumea în lung și-n lat. Pe urmă poate să vină și moartea! conchise Husein Șaddad, de data aceasta foarte serios.

Și dacă vine mai devreme? S-ar putea întîmpla și așa ceva? De ce te-ai întunecat la față? Ai uitat de Fahmi? Viața nu se măsoară întotdeauna în lung și-n lat. Viața lui a fost ca o străfulgerare, dar a fost desăvîrșită. Și care-i, oare, folosul virtuții și al nemuririi? De fapt, tu ești abătut din alte motive! Din cu totul alte motive! Ți se pare nespus de greu să te desparți de prietenul care nu se mai gîndește decît la plecare! Ce-o să se întîmple cînd el nu va mai fi aici? Cum vei suporta să nu mai vezi palatul ființei adorate? Cît de mincinos este surîsul din ziua de azi! Ea stă acum la doi pași de tine: glasul ei îți stăruie în auz, iar mireasma pe care o răspîndește în jur ți s-a strecurat pînă în adîncul sufletului. Dar poate cineva să oprească roata timpului? Oare ți-e scris să ți se topească inima și să dai tîrcoale de la distanță palatului, cu sufletul și mintea rătăcite, prăpădindu-te de dor?

— Dacă vrei să-mi cunoști părerea, eu ți-aș recomanda să mai amîni plecarea cîțiva ani, pînă ce termini facultatea...

— Exact așa i-a spus și tata! Și nu o singură dată! îi ținu Aida isonul cu entuziasm.

— Așa și este cel mai înțelept!

— E musai să știu pe de rost dreptul civil și dreptul roman ca să-mi tihnească preumblarea prin lume și să gust farmecul acestei vieți? se burzului Husein ironic.

— Uită-te la el cum își bate singur joc de toate visurile și speranțele! îl provocă Aida pe Kamal. Tata ar vrea să-l

vadă jurist sau lucrînd împreună cu el în domeniul finanțelor.

— Justiția! Finanțele! N-o să mă fac în nici un caz jurist! Chiar dacă o fi să-mi iau licența! O să chibzuiesc serios înainte de a-mi alege meseria. Cred că în cele din urmă o să optez pentru cariera diplomatică. Ce-mi trebuie finanțele? N-aveți suficienți bani? Sîntem destul de bogați, mult prea bogați, insuportabil de bogați.

Ce ciudat! Cum o fi arătînd un om care nu-și mai poate suporta bogăția? Mai demult te gîndeai să te faci negustor, să ai și tu o casă de bani, la fel ca tată-tău. Acum nu mai aspiri la bogăție. Acum ai dori să-ți dedici întreaga viață aventurii spirituale! Cît de searbădă poate să fie o viață irosită pentru cîștigarea existenței!

— Nimeni din familie nu-mi poate înțelege năzuințele. Toți mă socotesc un copil răsfățat. Un unchi din partea mamei a zis odată batjocoritor, în prezența mea: „Nici nu era de așteptat să iasă altfel, de vreme ce-i singurul băiat din familie!". Și pentru ce atîtea discuții? Pentru că nu sînt sclavul banilor și pentru că prefer să-mi trăiesc viața! Ai văzut? Familia noastră socotește că orice activitate care nu contribuie la sporirea averii este în deșert. Nu visează decît la titluri, ca și cînd ele ar fi paradisul pierdut! Știi de ce tînjesc ei atîta după *hediv*? Am aflat secretul de la mama, care mi-a repetat de nenumărate ori aceste vorbe: „Dacă *efendi* al nostru ar fi rămas pe tron, tată-tău ar fi dobîndit titlul de pașă de multă vreme..." Iar banii nu mai au nici o valoare și se cheltuiesc cu nemiluita cînd vreo boizadea sau alt prințișor catadicsește să ne onoreze cu vreo vizită! Ia aminte! spuse ea rîzînd. Nu uita să consemnezi și amănuntele astea bizare, dacă într-o zi o să ajungi să scrii cartea despre care tot vorbim.

Aida nu-l lăsă nici măcar să-și termine discursul și se grăbi să-l prevină pe Kamal:

— Te rog să nu cumva să te lași influențat în cartea ta de părerile fratelui meu recalcitrant, care le caută tuturor

pricină. Ai risca să fii nedrept cu familia noastră şi nu se cuvine aşa ceva.

— Allah să mă păzească! N-aş putea în nici un caz să fiu nedrept cu familia voastră! o încredinţă Kamal, cu capul plecat în semn de umilinţă. Apoi adăugă cu jumătate de glas: Cu toate că nu-i nimic compromiţător în ce-a spus el.

Aida rîse triumfătoare, în vreme ce buzele lui Husein se arcuiră într-un zîmbet de satisfacţie, deşi continua să-şi încrunte sprîncenele puţin uluit. Prima impresie pe care o lăsaseră vorbele lui Husein în sufletul lui Kamal era destul de imprecisă; i se părea că el nu fusese deloc sincer în ceea ce spusese despre familia lui. Nu punea la îndoială refuzul lui Husein de a fi sclavul banilor şi preferinţa lui pentru o viaţă de aventuri spirituale. Este adevărat că nu-i trecuse prin minte să pună această atitudine numai pe seama belşugului. O pusese în aceeaşi măsură sau poate chiar mai mult pe seama gîndirii lui deschise şi aspiraţiilor sale de a cunoaşte lumea şi civilizaţia europeană. În schimb, avusese vaga impresie că Husein exagerase întru cîtva aducînd vorba despre *hediv*, titluri şi primirea beizadelelor. Intenţionat amestecase, probabil, lauda cu critica. Nici numai laudă, nici numai critică! Inima-i era încîntată şi se făIea cu familia lui, dar raţiunea nu se putea reţine să n-o judece. Să fi fost oare zeflemeaua lui sinceră?

— Şi care dintre noi va fi eroul cărţii – eu, Aida sau Budur? îl întrebă Husein şi un zîmbet uşor îi încremeni pe buze.

— Eu! sări Budur.

— E-n regulă! Ne-am înţeles! o linişti Kamal, strîngîndu-i palma.

— Probabil că o să rămînă un mister pînă în clipa cînd o să vedem cartea, continuă Husein.

— Şi ce titlu o să-i dai?

— *Husein în jurul lumii.*

Izbucniră într-un hohot năstruşnic, căci se gîndiră imediat la piesa *Barbarul în jurul lumii*, care tocmai atunci se juca la Majestic.

— N-ai fost încă la teatru, nu-i aşa? îl descusu Husein mai departe.

— Nu! Deocamdată mă mulţumesc cu cinematograful.

— Autorului cărţii noastre nu-i e îngăduit să rămînă în afara casei după nouă seara! O înştiinţă Husein pe Aida.

— Oricum, e mai bine aşa decît să ţi se îngăduie să colinzi în jurul lumii! îl luă ea peste picior. După aceea, se întoarse spre Kamal şi-l întrebă cu o delicateţe ce reuşi să-l atragă anticipat de partea ei: Spune-mi, tu vezi ceva rău în străduinia unui tată de a-şi creşte fiul după modelul său de activitate şi demnitate? E o ruşine să aspiri în viaţă la avere, la demnitate, la titluri şi la valorile înalte?

Rămîi acolo unde eşti, căci averea, demnitatea, titlurile şi valorile înalte se vor întrece să ajungă la tine, să sărute urmele paşilor tăi. Ce-aş putea să-ţi răspund, ştiind că răspunsul dorit de tine mă înăbuşă? Inima ta va fi nefericită dorind ceea ce nu se cuvine!

— Fără îndoială că nu poate fi vorba de nici o ruşine... Cu condiţia să se potrivească şi cu firea omului.

— Şi care-i firea aceea nepotrivită pentru aşa ceva? se repezi ea cu întrebarea. Ciudat este că Husein nu renunţă la pregătirea lui de dragul unei aspiraţii mai înalte. Nu, domnule! El o ţine una şi bună: nu vrea să muncească şi pace! Vrea să trîndăvească, pricepi? Nu ţi se pare ciudat?

— N-o duc aşa beizadelele şi ceilalţi prinţi pe care-i adoraţi voi? întrebă Husein, pufnind într-un rîs sarcastic.

— Pentru că beizadelele au primit de la viaţă absolut totul şi nu mai au spre ce să aspire. Dar unde eşti tu şi unde sînt ei, trîntorule?

Husein se întoarse spre Kamal şi începu să-şi verse amarul:

— Ştii care e principiul familiei noastre? Să te străduieşti pentru sporirea averii şi cîştigarea prieteniei

personalităților influente, aspirînd la dobîndirea titlului de bei. Apoi trebuie să te osteneşti înzecit pentru a înzeci averea agonisită şi a cîştiga prietenia elitei, jinduind la titlul de paşă. Pe urmă prietenia beizadelelor şi a celorlalţi prinţi şi prinţişori devine ţelul suprem al vieţii, de vreme ce titlul de prinţ nu se poate obţine prin muncă şi abilitate. Ştii cît ne-a costat ultima vizită a prinţului? Zeci de mii de lire... Bani irosiţi ca să cumpărăm mobilă nouă şi cadouri de la Paris.

— Banii ăştia n-au fost cheltuiţi doar de dragul prinţului, îl întrerupse Aida. Ştii foarte bine că el e frate cu *hediv*-ul. Am fost culanţi nu atît ca să intrăm în graţiile lui, cît pentru a ne arăta loialitatea şi prietenia pentru *hediv*. Şi la urma urmelor, e o cinste pe care nimeni care are un dram de minte n-o poate contesta.

— Dar tata are relaţii destul de strînse cu Adli, cu Sarwat, cu Ruşdi şi cu alţii, care nu pot fi bănuiţi de fidelitate faţă de *hediv*... Dimpotrivă! continuă Husein cu obstinaţie, punîndu-şi paie în cap. Ce altceva poate să însemne asta, decît că scopul scuză mijloacele, cum zice un aforism?

— Husein! urlă ea în gura mare.

N-o mai auzise pînă atunci ţipînd. Glasul ei exprima totodată orgoliul, indignarea şi admonestarea. Voise să-i atragă luarea-aminte că nu se cuvine ca astfel de vorbe să fie rostite şi, mai ales, nu se cuvine să fie rostite cu glas tare faţă de un străin.

Kamal se înroşi de sfială şi durere. Simţi că fericirea în care plutise vreme de un ceas şi mai bine se stinge brusc. Aida îşi aruncă deodată capul pe spate şi strînse din buze, apoi îl fixă cu ochi măriţi, sugerînd încruntarea, chiar dacă semnele acesteia nu i se iviră pe frunte. Pe scurt, era orbită de furie. N-o mai văzuse niciodată clocotind ca acum şi nici nu şi-ar fi închipuit că ea şi-ar putea ieşi din sărite pînă într-atît. Îi privi uluit chipul şi-l copleşi stînjeneala – ar fi dorit în clipele acelea să găsească

un pretext pentru a se îndepărta de la discuţia nefastă. Dar după cîteva secunde, se trezi din buimăceală şi prinse a savura farmecul mîniei crăieşti întrezărite pe chipul ei angelic, să guste dogoarea orgoliului, superioritatea refuzului şi încruntarea cerului.

— Prietenia tatei cu cei pomeniţi de tine datează dintr-o perioadă mai veche, anterioară mazilirii *hediv*-ului, spuse Aida cu o voce repezită, ca şi cînd ar fi vrut să-l disculpe pe tatăl ei faţă de Kamal.

— Dacă asta-i părerea ta, atunci cum de-l disprețuieşti pe Saad pentru că a fost aşarit? întrebă Kamal într-o doară, cu intenţia sinceră de a schimba subiectul discuţiei.

— Îmi displac încercările făcute cu tot dinadinsul de a intra pe sub pielea celor mari, dar asta nu înseamnă că am vreo consideraţie pentru norod, şuieră Husein după un rîs sarcastic. Îmi place frumuseţea, dar disprețuiesc urîţenia şi, din păcate, nu dai peste ceva frumos la oamenii de rînd decît nespus de rar.

— La ce faci aluzie cînd vorbeşti despre încercările de a intra pe sub pielea celor mari? interveni Aida în discuţie. Poţi reproşa cui vrei lucrul ăsta, dar nu nouă, fiindcă şi noi ne numărăm printre cei mari.. Încercăm să le intrăm în graţii în aceeaşi măsură în care şi ei se străduiesc să facă acelaşi lucru cu noi.

— Este absolut adevărat ce-ai spus! se oferi Kamal să răspundă în locul lui Husein.

— Am stat destul jos! zise Husein, ridicîndu-se pe neaşteptate. Hai să ne mai plimbăm!

Se ridicară cu toţii şi o luară agale spre Sfinx. Atmosfera se mai racorise întru cîtva, şi umbrele de norişori cuprinseseră toate zările şi ascunseseră soarele sub vălul diafan de un alb imaculat, prin care se filtra puritatea şi graţia. În drum se întîlniră cu grupuri de studenţi şi turişti europeni.

— Europencele te măsoară cu invidie şi curiozitate. Le place rochia ta... Îţi pare bine? o întrebă Husein pe sora lui, silindu-se să-i cîştige bunăvoinţa.

Chipul Aidei se lumină, exprimînd mirare și mulțumire.

— De ce nu mi-ar plăcea? îi răspunse ea pe un ton ce sugera încredere și trufie.

Kamal încercă să-și ascundă zîmbetul, în timp ce Husein izbucni în hohote, cu gura pînă la urechi.

— Aida e socotită oglinda gustului parizian în cartierul nostru..., îl asigură Husein pe celălalt.

— E normal! întări Kamal vorbele lui, rîzînd de data aceasta cu toată sinceritatea.

Aida îi mulțumi cu un surîs șăgalnic, abia schițat. Urmele slabe lăsate în inima lui de sfada aristocratică dispăruseră pe loc. Iscusit este cel ce știe unde-i va călca piciorul înainte de-a face pasul. Se cuvine să iei bine seama unde ești tu și unde sînt acești îngeri – zeița care privește la tine de dincolo de înaltul norilor se socotește mai presus chiar decît stirpea ei! Ce-i de mirare în asta? Nici nu se cuvine ca ea să aibă neam sau familie! Neamul ei nu există decît pentru a mijloci legătura dintre ea și adoratori! Mă minunez, indiferent dacă e liniștită ori mînioasă, modestă sau orgolioasă, cînd o văd venind ori îndepărtîndu-se, cînd e mulțumită ori neînduplecată. Toate astea sînt stările ei și se cuvine să-ți ogoiești setea inimii sorbind din fiecare. Privește spre ea! Înoată prin nisip anevoie, cu pași largi și stinși. Bustul i se mlădiază ca un ram ameţit sub adierea slabă. Dar frumusețea pașilor ei nu este cu nimic mai prejos de cea a mersului pe mozaicul din grădină! Iar dacă te uiți înapoi și scrutezi urmele imprimate în nisip de tălpile ei înguste, află că ceea ce vezi nu sînt altceva decît semne pe un drum neștiut, după care se călăuzesc aceia care bîjbîie exaltați, căutînd scînteierile fericirii. În vizitele anterioare prin acest deșert îți petreceai ziua zbenguindu-te, fără să-ți pese de nimic sau alergînd încolo și încoace ca un zănatic, căci mugurii inimii tale nu se deschiseseră încă. Pe cînd acum ei s-au preschimbat în ramură și frunzele-i sînt

ușoare de sărutările văzduhului, din ele picură bucurie și durere. Iar dacă ți-a fost răpită liniștea inocenței, ai primit în schimb neliniștea supremă – viața inimii și scînteia fericirii.

— Mi-e foame..., se plînse Budur pe neașteptate.

— Trebuie să ne întoarcem, propuse Husein fără altă introducere. Ce părere aveți? Mai avem încă o bună bucată de mers, așa că mă tem să nu li se facă foame și acelora care acum n-o simt.

Cînd ajunseră la mașină, Husein scoase geanta și coșul. Le așeză pe capotă și se apucă să descopere coșul, dar Aida veni cu ideea să mănînce pe una din treptele piramidei. Fără să mai stea pe gînduri, se apropiară de baza piramidei și se cățărară pe prima treaptă. Puseră geanta și coșul în mijlocul unui bloc de piatră, iar ei se așezară pe margine, lăsîndu-și picioarele să le atîrne în afară. Kamal întinse tacticos un ziar, pe care-l avea în geantă, și scoase pe el merindele: doi pui cu cartofi, brînză, banane și portocale. După aceea îl urmări pe Husein cum scoate bunătățile din coș: cîteva tartine învelite frumos, un termos și patru pahare. Deși avea mai multă mîncare decît ei, i se năzări că nu este atît de arătoasă ca a lor și ce simți copleșit de neliniște și sfială. Husein se întrebă, uitîndu-se cu jind la cei doi pui, dacă prietenul lui o fi adus și tacîmuri. Chiar în clipa aceea, Kamal strecură mîna în geantă, de unde scoase cuțite și furculițe și începu să taie puii în bucăți. Între timp, Aida deșurubă capacul termosului și turnă în cele patru pahare o licoare aurie.

— Ce-i asta? întrebă Kamal uluit.

Aida izbucni în rîs, dar nu-i răspunse.

— Bere! interveni Husein, făcînd semn cu coada ochiului către soră-sa.

— Bere? întrebă Kamal intrigat.

— Și carne de porc, adăugă Husein ostentativ, arătînd spre sendvișuri.

— Glumești, nu-i așa? Nu pot să cred!

— Ba te rog să mă crezi și să încerci, ingratule! Ți-am adus cea mai bună mîncare și cea mai plăcută băutură!

Lui Kamal nu-i venea să-și creadă urechilor; ochii îi exprimau nedumerirea și încurcătura, iar limba i se împletici și nu mai reuși să scoată o vorbă. Coșul fusese pregătit în casă, cu știrea și cu încuviințarea familiei – ăsta era lucrul care-l intriga cel mai tare.

— N-ai gustat niciodată din bunătățile astea?

— Ce-ai vrea să-ți răspund la o asemenea întrebare?

— Asta înseamnă că azi o să le încerci pentru prima oară. Deci meritul va fi al nostru.

— În nici un caz!

— De ce?

— De ce? Ce-aș putea să-ți răspund și la întrebarea asta?

Husein, Aida și Budur ridicară paharele, sorbiră cîteva înghițituri și le puseră la loc. Se uitară la Kamal zîmbind, de parcă ar fi vrut să-i zică: „Vezi că nu ni s-a întîmplat nimic?".

— Religia? se tînguI Husein. Hm! Nu te-amețești dintr-un pahar de bere! Iar carnea de porc e delicioasă! Nu pricep ce treabă are religia cu mîncarea...

Kamal simți cum i se strînge inima la auzul acestor cuvinte. Cu greu se stăpîni să rămînă în limitele bunei-cuviințe.

— Nu huli, Husein! îl mustră el.

— Să nu-ți [illegible] părere greșită despre noi, interveni și Aida în discuție, pentru prima oară de cînd începuseră să mănînce. Noi nu bem bere decît ca să ne facem poftă de mîncare. Dovadă că o îndemnăm și pe Budur să ni se alăture. Iar carnea de porc n-are nimic deosebit, e foarte plăcută. Încearcă, nu fi habotnic! Există numeroase alte împrejurări, mult mai însemnate, în care se cuvine să te supui rosturilor religiei...

Cu toate că vorbele rostite de Aida nu se deosebeau în esență de cele spuse de Husein, ele avură darul să-i ridice

o piatră de pe inimă, fiind ca un balsam răcoritor și liniștitor. Pe deasupra, ele veniră în întîmpinarea dorinței lui de a nu le tulbura seninătatea și de a nu le răni sentimentele. Cumpăni o clipă, zîmbi îngăduitor și se încăpățînă să ia mai departe din mîncarea lui.

— Lăsați-mă cu mîncarea mea obișnuită și făceți-mi plăcerea de a lua și voi din ea..., îngăimă el.

— Ne-am înțeles de-acasă că, dacă tu nu catadicsești să guști din mîncarea noastră, să nu luăm nici noi o firimitură de la tine, îi mărturisi Husein cu gura pînă la urechi, arătînd spre sora lui. Se pare că noi nu ne-am dat prea bine seama de situația ta. Din respect pentru tine, eu mă dezic de această învoială și probabil că și Aida va face la fel.

Kamal căută rugător spre ea.

— Dacă-mi promiți că n-o să rămîi cu o părere urîtă despre noi și n-o să ne scornești un nume rău, șopti ea zîmbind.

— Să mor dacă gîndesc urît despre voi, se jură Kamal, simțind că nu-l mai încape locul de bucurie.

Se apucară să înfulece cu poftă; mai întîi Husein, apoi și Aida. Pe urmă își luă inima în dinți și-i urmă și Kamal. Totodată, el avea grijă și de Budur, dar ea se mulțumi cu un sendviș și o bucată de piept de pui, după care tăbărî asupra fructelor. Kamal nu-și putu stăpîni curiozitatea și începu să-i cerceteze pe furiș pe Husein și Aida, dornic să vadă cum mănîncă ei. Husein înfuleca fără să-i pese de nimeni, dar firea și spontaneitatea lui aristocratică nu pierdea nimic prin asta. Aida, în schimb, îi dezvălui aceeași grație, eleganță și rafinament prin felul cum tăia carnea sau cum ținea sendvișul cu vîrfurile degetelor. Totul decurgea simplu și firesc, fără nici un gest artificial. Așteptase clipa aceasta cu nerăbdare, îndoindu-se că ea ar putea să mănînce la fel ca restul lumii. Cu toate că sentimentele sale religioase fuseseră jignite cînd aflase ce mănîncă ea, acum era mulțumit să constate că totuși

este un om ca toți ceilalți, că se hrănește asemenea lor cu mîncare, chiar dacă era de un soi mai ciudat. Imaginația sa contrariată și nedumerită reintră în matca ei. Dar imediat se simți copleșit de lupta a două sentimente total opuse: mai întîi o neliniște, care amenința să-i distrugă idolul cînd o văzu mîncînd – o funcție comună omului și animalului –, apoi o mulțumire fără margini cînd înțelese că amîndoi aparțin prin această funcție uneia și aceleiași specii, chiar dacă se aflau poate pe trepte diferite. Ajuns în acest punct al raționamentului, curiozitatea lui se înflăcără și se trezi ispitit să-și pună întrebări legate și de alte funcții naturale comune. Nu putea spune „Nu!", dar nu-i era indiferent nici faptul că fusese obligat să spună „Da!". Se codi să-și formuleze un răspuns prea clar și încercă o senzație și un sentiment pe care nu le mai cunoscuse pînă atunci – o revoltă bizară împotriva legilor naturii.

— Să știi că te admir pentru sentimentele tale religioase și pentru etica ta ideală, spuse Husein pe neașteptate, rupînd tăcerea.

Kamal se uită la el cu ochi mari, neîncrezători.

— Nu glumesc deloc! Vorbesc foarte serios! întări Husein.

Celălalt zîmbi sfios. Apoi Husein făcu semn cu capul către sendvișurile și berea rămase și se înnădi la vorbă:

— În ciuda ăstora, Ramadanul în casa noastră este fără de seamăn. Peste tot orgie de lumini... Psalmodierea Coranului în salonul de oaspeți... Muezinii anunțînd vremea rugăciunilor din selamlîc... Fantastic! Nu-i așa?

— Tata sărbătorește nopțile Ramadanului cu dragoste și generozitate, cu respect pentru tradițiile pe care și bunicul nostru le prețuia. În plus, și el, și mama postesc.

— Și eu, adăugă Aida, cu un zîmbet luminos pe buze.

— Aida postește în prima zi din lună, dar am impresia că nici măcar aceea întreagă, se împotrivi Husein cu ironie.

— Iar Husein mănîncă în luna Ramadanului de patru ori pe zi – cele trei mese obișnuite și, pe deasupra, masa

de dinainte de faptul zilei[1], se repezi să adauge Aida cu ciudă.

— Nu-i curios că nu știm mai nimic despre religia noastră? întrebă Husein, trăgîndu-și brusc capul pe spate, ca să nu-i scape îmbucătura din gură. Dar nici tata și mama n-au știut mare lucru... Iar bona noastră a fost creoaică. Aida știe despre creștinism și ritualurile lui mai mult decît despre islam. Sîntem niște păgîni în comparație cu tine. Apoi spuse, făcîndu-i Aidei semn spre Kamal: El știe tot Coranul și *sira*[2]...

— Adevărat? întrebă ea admirativ. Bravo! Știu și eu cîteva sure, așa că te rog să nu-ți faci o părere mai proastă decît s-ar cuveni despre mine.

— Nemaipomenit! murmură Kamal ca și cum ar fi visat. Și ce știi, de pildă?

Aida rămase cîteva clipe pe gînduri, uitînd de mîncare, apoi răspunse cu același zîmbet:

— Vreau să zic mai degrabă că învățasem cîteva sure, dar nu știu ce mi-a mai rămas din ele... Apoi ridică pe neașteptate tonul, de parcă și-ar fi adus aminte un lucru la care se gîndise îndelung: Cum ar fi sura care zice că Dumnezeul nostru este unul singur și așa mai departe...

Kamal surîse îngăduitor și-i întinse o bucată de piept de pui. Fata o luă, mulțumindu-i, dar mărturisi că a mîncat mai mult ca de obicei, chiar prea mult.

— Dacă am mînca așa la fiecare plimbare, s-ar termina cu suplețea..., bombăni ea.

---

1. Musulmanii care respectă postul Ramadanului nu mănîncă decît în timpul nopții: o masă principală imediat după asfințitul soarelui și o alta înainte de ivirea zorilor (momentul nopții numit *suhar*).
2. Ca termen comun *sira* înseamnă „povestea vieții, biografia unei persoane"; cuvîntul a dobîndit și o semnificație particulară, specializîndu-se pentru desemnarea biografiei profetului Muhammad (de obicei cu determinantul adjectival *nabawi* – „profetic").

— Femeilor din cartierul nostru nu le place deloc să fie slabe..., se încumetă Kamal să zică, după ce se codi puțin.

— Și mama spune că nu le stă bine..., îi sări Husein în ajutor. Dar Aida e pariziană, ce să-i faci?

Allah s-o ierte pe zeița mea pentru nepăsarea ei! Cît de grea ți-e inima preacredincioasă! Sufletul ți-e la fel de tulburat ca în timpul lecturilor, cînd te copleșeau întrebările și îndoielile! Crezi că ai putea să te înfurii pe zeița nepăsătoare, așa cum ai făcut cu îndoielile tale de odinioară. Nici vorbă! Nutrești pentru ea numai dragoste curată! Îți plac chiar și cusururile ei! Cusururi zici? Dar ea nu are nici un cusur, chiar dacă nu se sinchisește prea mult de religie și de cele sfinte! Ăsta-i un cusur doar la alții, nu la ea! Mă tem că s-ar putea ca de astăzi înainte să nu-mi mai placă nici o femeie, dacă nu nesocotește religia și lucrurile neîngăduite! Te-ai scrîntit de-a binelea! Ai început să bați cîmpii! Cere îndurarea lui Allah și pentru tine, și pentru ea! Și recunoaște că totul este straniu! Straniu peste măsură, ca și Sfinxul! Cît de bine seamănă iubirea ta cu el! Sau cît de bine seamănă el cu iubirea ta! Și el, și ea sînt și vor rămîne enigme veșnice!

Aida goli restul de bere din termos în al patrulea pahar, pe care i-l întinse lui Kamal, ispitindu-l.

— Nu ți-ai schimbat părerea? Nu-i decît o simplă băutură răcoritoare!

Kamal îi mulțumi și se scuză. În clipa aceea, Husein înșfăcă paharul și-l duse la gură, bolborosind:

— Îl dau eu pe gît în locul lui Kamal... După ce-l bău pînă la fund, respiră o dată adînc, apoi adăugă: Trebuie să ne oprim, căci altfel o să explodăm.

Cînd declarară cu toții că s-au săturat, constatară că mai rămăseseră o jumătate de pui și trei sendvișuri; Kamal se gîndi să le dea copiilor care se hlizeau la ei, dar cînd o văzu pe Aida punînd la loc în coș sendvișurile, împreună cu paharele și termosul, se văzu nevoit să pună și el restul de pui în geantă. Își aminti imediat discuția

avută cu Ismail Latif despre spiritul economic al familiei Șaddad.

— Avem o surpriză veselă pentru tine! strigă Husein, coborînd de pe treapta piramidei. Am adus cu noi un fonograf și cîteva plăci, ca să ne-ajute la digestie. Avem niște plăci cu melodii europene, alese de Aida, precum și cîteva melodii egiptene: *Ghici, ghici!*, *După cină*, *Fugi de-aici* și altele. Ce zici de surpriza asta?

Și Husein se îndreptă cu pași repezi spre mașină, pentru a aduce fonograful.

18

Era cam pe la mijlocul lui decembrie, dar vremea continua să fie destul de frumoasă, cu toate că luna începuse cu o vijelie – vînt, răpăieli de ploaie şi un frig muşcător. Kamal se apropia de seraiul familiei Şaddad cu pas liniştit, simţindu-şi sufletul debordînd de fericire. Aerul destul de blînd îl făcuse acum să-şi scoată paltonul, pe care-l purta strîns pe braţul stîng. Îşi cărase paltonul, nu atît de teamă că s-ar putea schimba vremea, cît mai degrabă pentru a dobîndi mai multă eleganţă şi distincţie. Soarele dimineţii strălucea cu putere. Kamal întrezărea că întîlnirea cu prietenii va avea loc în chioşcul din grădină, nu în salonul de oaspeţi, unde se vedeau în zilele friguroase, şi-n suflet îi pîlpîia o flăcăruie sfioasă de nădejde că o va vedea şi pe Aida. Nu putea fi în apropierea ei decît în grădină. În zilele de iarnă, ea nu se ivea decît arareori la fereastra ce dădea spre alee sau în balconul dinspre curtea palatului. Fie într-un loc, fie în celălalt, la sosire sau la plecare. Se întîmpla s-o surprindă cu coatele sprijinite pe marginea pervazului sau pe balustrada balconului ori cu bărbia cufundată în palme, iar ochii lui căutau spre ea scăpărători. Apoi înclina capul, asemeni unui adorator, iar ea răspundea semnelor de salut cu un zîmbet scînteietor, luminîndu-i visele din vremea treziei şi somnul deopotrivă. Cînd intră în curte, privi pe furiş spre balcon, apoi la fereastră, dar nu dădu cu ochii de ea nici într-un loc, nici în celălalt. Încă mai păstra nădejdea că o va găsi în

grădină; se îndreptă către chioşc, dar acolo se afla doar Husein. Nu se întîmpla decît rareori să-l întîmpine singur. Îşi strînseră mîinile prieteneşte. Chipul senin al lui Husein, atît de familiar şi apropiat spiritului şi minţii lui Kamal, trezi în inima oaspetelui licăriri de fericire.

— Bine-ai venit, dascăle! îl salută gazda cu bucurie în glas. *Tarbuş* şi palton? Vezi, data viitoare să nu uiţi să-ţi iei *kufiyya*[1] şi bastonul! Bine-ai venit!

Kamal îşi scoase *tarbuş*-ul şi-l aşeză pe masă, apoi azvîrli paltonul pe un scaun şi-l întrebă pe Husein:

— Ce-i cu Ismail şi cu Hasan?

— Ismail a plecat la ţară cu tată-său şi n-o să-l vedem astăzi, iar Hasan mi-a dat telefon azi-dimineaţă că o să întîrzie, poate un ceas sau chiar mai bine, fiindcă are de copiat nişte cursuri. Ştii că e un student excepţional, ca şi tine, de altminteri. E hotărît să-şi ia licenţa anul ăsta.

Luară loc pe două scaune aşezate unul lîngă altul, cu spatele spre palat. Absenţa unei a treia persoane promitea o întîlnire tihnită, lipsită de zarva şi neînţelegerile obişnuite. Nu vor încerca nici lupta ostenitoare şi totodată plăcută la care-l provoca Hasan Selim şi va scăpa în acelaşi timp şi de observaţiile înţepătoare de care Ismail Latif nu-l scutea niciodată.

— Spre deosebire de voi, eu sînt un student delăsător. Îmi place să ascult cursurile şi sînt destul de atent la unele din ele, dar nu suport să răsfoiesc o carte. Tot timpul mi-au băgat în cap că trebuie să fii grozav de inteligent ca să faci Dreptul. Mai degrabă mi-ar fi spus că trebuie să fii prost, dar tenace. Hasan Selim e pus pe lucruri mari, e un băiat sîrguincios şi ştie ce doreşte, ca toţi aceia pe care-i mînă aspiraţiile înalte. Dac-ar vrea, s-ar limita doar la atît cît să-şi ia examenele. Doar e fiu de

1. Un fel de şal din mătase care se pune pe cap, de obicei pe sub *iqal* (nişte şnururi confecţionate din păr de cămilă), sau care se înfăşoară în jurul gîtului.

consilier și tată-său are destulă influență ca să-i deschidă porțile și să-i asigure funcția pe care o rîvnește. Nu găsesc explicația eforturilor lui decît în orgoliul său fără margini. Orgoliul îl îmboldește să se afle mereu în frunte. Tu ce părere ai?

— Hasan e demn de toată admirația pentru firea și inteligența lui, recunoscu și Kamal fără să stea pe gînduri.

— L-am auzit odată cu urechile mele pe tata zicînd că tată-său, Selim-Bek Sabri, e un consilier excepțional și nespus de drept, mai puțin cînd e vorba de procese politice.

Remarca de la sfîrșit nu-i pică deloc bine lui Kamal, fiindcă știa că Selim Sabri era cu liberalii constituționaliști.

— Înseamnă că e un jurist remarcabil, dar nu-i potrivit pentru magistratură.

— A! Uitasem că stau de vorbă cu un *wafd*-ist, grăi el, însoțindu-și cuvintele cu hohote de rîs.

— Dar tată-său nu-i *wafd*-ist! îl întrerupse Kamal triumfător. Te rog să ți-l închipui pe Selim-Bek Sabri arbitru într-un proces în care ar fi judecat Abd er-Rahman Fahmi sau En-Nuqrași[1]...

Oare o fi fost mulțumit de aprecierile lui în legătură cu Selim-Bek Sabri? Neîndoielnic! Se citea clar în ochii lui neobișnuit de luminoși, care nu suportau minciuna și fățărnicia. Probabil că atitudinea lui Husein se explică prin rivalitatea și concurența care se naște de obicei între oameni de aceeași talie, chiar dacă este voalată, îmbrăcînd forme destul de rafinate și sofisticate. Șaddad-Bek a fost milionar și bancher renumit. În plus, toată lumea vorbește despre legăturile lui cu *hediv*-ul Abbas. Numai că și Selim-Bek Sabri este consilier la cea mai înaltă instituție judecătorească. Și asta unde? Într-o țară în care funcțiile fascinează, ajungînd să fie socotite sfinte. Nu-i de mirare, de aceea, că funcția înaltă se uită din cînd în cînd chiorîș la maldărele de bani. Husein își plimbă privirea în liniște

1. Doi dintre colaboratorii apropiați ai lui Saad Zaghlul.

peste întinderea grădinii. Iar ochii lui erau plini de nostalgie – ciorchinii de curmal erau acum goi, pe lăstarii de trandafir mai rămăseseră doar cîteva frunze, verdele copt se veștejise, surîsul florilor se stinsese. Grădina toată se cufundase într-o tristețe adîncă, pălind în fața sosirii inexorabile a iernii.

— Uită-te ce face iarna, îl invită el pe Kamal să privească, făcînd un semn larg spre parcul din față. Am impresia că asta o să fie ultima noastră întîlnire din chioșc. Dar știu că ție-ți place iarna...

Îi place iarna, într-adevăr. Dar Aida îi place mai mult decît iarna și vara și toamna și primăvara la un loc și nu poate-n ruptul capului să ierte iarna pentru isprava pe care i-o face, privîndu-l de întîlnirile fermecate din chioșc.

— Iarna-i un anotimp frumos și scurt, îl aprobă el totuși. Frigul, norii și ploaia măruntă au un farmec și o viață aparte, care-mi vrăjesc inima.

— Am auzit că îndrăgostiții de iarnă sînt oameni activi și perseverenți. Și tu, și Hasan Selim sînteți așa...

Kamal se simți măgulit, deși ar fi fost mai bucuros să nu-l fi pus în rînd cu Hasan Selim și să-i fi atribuit doar lui aceste calități.

— Dar să știi că eu nu-mi consacru studiului decît cam jumătate din timpul pe care-l am. Eu socotesc că viața spirituală este mult prea largă ca să te limitezi numai la ceea ce îți oferă școala.

— Nu cred că există vreo școală care să-ți ceară așa de mult timp pentru studiu cît consacri tu zilnic lecturilor, își dădu Husein cu părerea, clătinînd din cap. Nu pot să fiu însă de acord cu excesul tău de zel, chiar dacă te invidiez uneodată. Spune-mi, ce citești în momentul de față?

Discuțiile de felul acesta îi bucurau nespus sufletul. După Aida, erau pentru el lucrul cel mai drag.

— Aș putea zice că lecturile mele au devenit mult mai organizate, răspunse Kamal. Nu mai citesc pe apucate, tot ce-mi pică în mînă – traduceri de romane, poezii,

articole de critică... Cred că mi s-a mai luminat și mie mintea și am început să-mi găsesc drumul. Nu mai bîjbîi! În ultimul timp citesc în fiecare seară cîte două ceasuri la Biblioteca Națională. Răsfoiesc *Enciclopedia*, în căutarea sensului unor termeni care nu-mi erau suficient de lămuriți și care au ajuns să mă vrăjească, așa cum ar fi, de pildă, literatura, filozofia, gîndirea sau cultura. În același timp, îmi notez titlurile cărților ce-mi pică în mînă și acele lucruri din ele care mi se par a fi cele mai interesante. Mi se pare o lume minunată și am impresia că sufletul mi se topește de pasiune, iar curiozitatea mă devorează.

Husein era numai ochi și urechi. Se rezemase de spătarul scaunului de bambus, cu mîinile în buzunarele jachetei negre englezești, cu privirea înotînd într-un zîmbet mai luminos ca niciodată.

— Nemaipomenit! exclamă el. Pînă mai ieri mă consultai pe mine în legătură cu lecturile tale, iar acum a venit rîndul meu să te întreb. Și zici că drumul ți s-a limpezit?

— Încet-încet... Am impresia că o să mă îndrept spre filozofie.

— Filozofie? repetă Husein, ridicînd din sprîncene puțin nedumerit. Cuvîntul este ispititor, dar ferește-te să-l rostești în prezența lui Ismail, că riști să dai de belea cu el. De fapt, nici eu nu-mi dau seama ce te-a apucat. Tot timpul am trăit cu impresia c-o să te îndrepți către literatură...

— Nu-i nici o nenorocire c-ai crezut așa. Deși mi se pare că literatura e o desfătare supremă, constat că ea nu-mi oferă răspunsuri la întrebările ce mă frămîntă. Eu caut în primul rînd adevărul! Vreau să știu ce este Allah, ce este omul, ce este spiritul, ce este materia. De curînd am aflat că numai filozofia îmi va putea lămuri toate lucrurile astea. Doresc din tot sufletul să găsesc răspuns la întrebările care nu-mi dau pace. Asta-i adevărata călătorie de-a lungul și de-a latul lumii. O călătorie în jurul ei, așa cum visezi tu, este un lucru secundar pentru mine. Îți dai seama că mi se vor putea limpezi toate lucrurile astea?

— E minunat, într-adevăr! întări Husein, cu fața luminată de dorință și înflăcărare. Nu voi șovăi să te urmez în lumea asta fermecată. Am citit și eu cîte ceva despre filozofia greacă, dar nu mi-a rămas mare lucru. Nu sînt în [illegible] o pasiune ca a ta. Eu îmi fac cărare printre [illegible] și culeg de ici o floare, de dincolo alta... Dar ca-[illegible] mărturisesc că mă încearcă o teribilă îndoială — [illegible] mă tem că filozofia te va îndepărta de literatură. Tu nu te mulțumești să afli, tu vrei să meditezi și să scrii. Nu crezi că poți fi și filozof, și scriitor în același timp.

— N-am să mă îndepărtez de literatură, în nici un caz. Dorința de a afla adevărul nu exclude pasiunea pentru frumos. Dar munca e ceva și odihna e altceva. Și m-am hotărît ca filozofia s-o străbat și s-o înțeleg muncind, iar literatura în momentele de răgaz și desfătare.

— Mi se pare că vrei să scapi de promisiunea de a scrie un roman despre noi! îl apostrofă Husein, izbucnind pe [illegible] așteptate în hohote de rîs.

— Sper să scriu cîndva despre *om*, în general, deci și despre voi, își dădu Kamal gîndurile pe față, fără să-și poată stăvili rîsul.

— Pe mine nu mă interesează *omul*, în general, cît mă interesează persoanele noastre! Bagă de seamă că mă plîng Aidei!

La auzul numelui ei, inima îi tresări de dor. Simțea că plutește, beat de fericire, pe aripile unui cîntec lin. Husein e atît de naiv încît să creadă că merită dojenile Aidei? El nu știe că toate sentimentele, gîndurile și idealurile îi sînt inspirate și luminate de Aida?

— O să vezi! Timpul îți va dovedi că mă voi ține de cuvînt, orice s-ar întîmpla... După o scurtă pauză, Kamal schimbă vorba și-l întrebă serios: Tu de ce nu te gîndești să te apuci de scris? Ai și vei avea și în viitor, cu siguranță, toate condițiile pentru a te dedica exclusiv acestei arte.

— Adică eu să scriu și alții să citească? întrebă Husein puțin contrariat. De ce să nu scrie alții și eu să citesc?

— Care din cele două ipostaze ți se pare ție a fi mai importantă?

— Nu mă întreba care e mai importantă, ci care e mai comodă! Eu socot munca a fi un blestem și o povară pentru om. Nu c-aș fi leneș sau mi-ar plăcea să stau cu mîinile în șold. Nici vorbă! Ci pentru că eu consider că munca este o irosire de timp, o temniță și o piedică în calea omului. Adevărata viață fericită stă în timpul neocupat de nici un fel de obligații...

Kamal se uită la el neîncrezător, cu ochii măriți de uimire.

— Nu știu ce-ar fi viața omului fără muncă, înnodă el șirul vorbelor. Un ceas fără pic de muncă trece pentru mine mai greu decît un an plin, încărcat peste măsură cu treburi.

— Ce nenorocire! Sinceritatea ta confirmă blestemul și povara de care-ți vorbeam. Dar chiar ți-ai închipuit că eu am avut vreodată senzația de vid? Nici vorbă! Trebuie să-ți spun din capul locului că și timpul meu e ocupat cu nenumărate treburi – unele folositoare, altele dimpotrivă. Dar sper ca într-o zi să pot găsi o bună companie în acest vid absolut.

Kamal intenționă să comenteze vorbele lui, dar în clipa aceea îi ajunse la urechi un glas întrebător:

— Despre ce discutați voi acolo?

Un glas care pentru Kamal avea rezonanța clopoțeilor de argint. Îi stărui în urechi, repetîndu-se la nesfîrșit, iar în ascunzișurile inimii lui începură să vibreze strune invizibile, armonizîndu-se într-o melodie fantastică. În clipa aceea, simți că se golește de toate gîndurile și rămîne suspendat între cer și pămînt. Oare acesta să fie vidul absolut la care visează Husein? Nu, asta-i fericirea desăvîrșită!

Întoarse capul și rămase încremenit. Budur se apropia de el în grabă, urmată la cîțiva pași de Aida. Se opriră chiar în fața scaunelor pe care ședeau ei. Aida purta o

rochie cafenie și o jachetică bleu din lînă, cu nasturi aurii. Pielea ei bronzată avea strălucirea cerului azuriu și limpezimea apei cristaline. Kamal simți cum o mînă nevăzută îl smulge de pe scaun; se aplecă spre Budur, o ridică în brațe și o strînse la piept, ca și cînd ar fi încercat să topească văpaia dorului ce-l mistuia. În clipa aceea, lîngă ei apăru un servitor care se opri smerit în fața lui Husein, anunțîndu-l:

— Sînteți chemat la telefon.

Husein se scuză și porni spre salonaș, urmat de slujitor.

Și astfel, Kamal se trezi față în față cu Aida; numai ei doi – căci Budur nu conta – pentru prima oară în viață. Va rămîne sau va pleca? se întrebă Kamal în sinea lui. Ea înaintă doi pași, ajungînd sub umbrela chioșcului, de cealaltă parte a mesei. Kamal îi făcu semn cu mîna să ia loc, dar ea clătină din cap, scuzîndu-se cu un zîmbet seducător. O așeză pe Budur chiar în mijlocul mesei și continuă să o mîngîie pe cap, stingherit peste măsură și făcînd eforturi disperate pentru a-și învinge tulburarea. Simțea că-și pierde capul. Trecu un răstimp în care nu auzi decît freamătul ramurilor, foșnetul frunzelor uscate, risipite pe jos și ciripitul cîtorva păsărele stinghere. Priveliștea din fața ochilor, atît cît putea vedea el – o bucată de pămînt și una de cer, cîțiva pomi, zidul ce separa grădina de deșert, șuvițele de păr atîrnînd pe fruntea zeiței și scăpărările diamantelor negre din ochii ei –, i se întipări pe retină ca un tablou dintr-un vis fericit. Nu mai era în stare să distingă lămurit și să spună dacă acel chip din fața ochilor lui exista aievea sau era doar o închipuire. Înțelese adevărul doar în clipa cînd auzi vocea ei melodioasă, prevenind-o pe Budur:

— Ai grijă să nu-l deranjezi.

— Ce deranj? rosti el, tresărind. Nu-i nici un deranj, continuă apoi, dezmeticindu-se ușor-ușor.

O privea cu jind, la adăpost de orice ochi străini. O contemplă, dăruindu-i-se cu toată ființa, străduindu-se

să-i scruteze toate tainele și să-și imprime imaginea ei în memorie, cu toate trăsăturile și simbolurile ei. Înfățișarea ei îl fascina și din nou rămase descumpănit, întrebîndu-se dacă ceea ce vedea e realitate sau vis.

— De ce te uiți așa ciudat la mine? îl întrebă ea pe neașteptate.

De data asta își reveni brusc din rătăcirea gîndurilor, luminîndu-se.

— Vrei să-mi spui ceva? insistă ea, ca și cînd ar fi dorit cu tot dinadinsul să-l provoace la vorbă.

Vrea să-i spună ceva? Nici el nu-și dă prea bine seama ce vrea! De fapt, nu știe deloc ce-ar vrea!

— Ai citit în ochii mei c-aș vrea să-ți spun ceva? i se dezlegă limba, după ce ezită o clipă.

— Da, murmură ea absentă, cu un zîmbet șters încremenit pe buze.

— Și ce-ai citit în ei? o descusu el mai departe, simțind că i se taie răsuflarea.

— Păi tocmai lucrul ăsta voiam să-l aflu de la tine, răspunse Aida, încruntîndu-și nedumerită sprîncenele.

Să-i spună deslușit ce are pe suflet? Să-și asume toate riscurile și să-i spună răspicat: „Te iubesc"?

Dar la ce bun? Ce s-ar putea întîmpla? Probabil că prietenia lor s-ar rupe pentru totdeauna. În timp ce cugeta, porni să urmărească firul privirii ce izvora din ochii ei splendizi. O privire calmă, dar semeață, plină de încredere, nicidecum stingherită de sfială. Avea impresia că ar cădea asupra lui grea, de undeva de sus, cu toate că ochii ei nu puteau fi deasupra înălțimii lui. Nu-l încuraja în nici un fel. Ba chiar îi spori șovăiala. Ce-o fi ascunzînd în sufletul ei? Cînd i se părea indiferentă, cînd sfredelitoare și ironică. Părea un adult care privește cu condescendență la un puști. Ba i se părea că descifrează în ea chiar și un aer de superioritate, care nu se explica doar prin diferența de vîrstă, căci nu putea să fie mai mare decît el decît cu cel mult doi ani. Aducea mai degrabă cu acest palat impozant din strada Seraiurilor măsurîndu-se pieziș cu casa cea

veche din Bayna el-Qasrein. Dar cum de n-a mai deslușit-o pînă acum în ochii ei? Poate pentru că n-a mai rămas niciodată doar cu ea sau poate pentru că nu i se mai ivise prilejul să privească drept în ochii ei, ca acum. Îl întristă cumplit descoperirea și simți beția din sufletul său p[illegible] și amenințînd să se stingă. Budur întinse mîinile sp[illegible], implorîndu-l să o ridice, dar fără să rostească o vorbă. O luă numaidecît în brațe și imediat o auzi pe Aida grăind repezită:

— Ciudat! De ce te-o fi iubind Budur așa de mult?

— Pentru că și eu o iubesc pe ea la fel sau poate chiar mai mult, șopti el, privind-o întruna în ochi.

— Și asta-i o regulă? insistă ea, pentru a vedea în ce ape se scaldă.

— Nu cunoști proverbul despre vestitorul care poartă [illegible]iile de la o inimă la alta?

Aida începu să bată darabana în masă cu degetele.

— Să presupunem că mai mulți băieți iubesc o fată frumoasă! Ea ce va face? Trebuie să le răspundă tuturor cu o iubire asemănătoare? Atunci cum se mai potrivește [illegible]ma ta?

[illegible]-ar cuveni [illegible] vina în [illegible] celui ca[illegible] o iubește cel mai mult..., răspunse el vrăjit de orice dialog cu ea, chiar și despre propria suferință.

— Și ce-ar trebui să facă pentru a-l separa de ceilalți?

Ce bine-ar fi dacă dialogul nu s-ar mai sfîrși pînă-i lumea!

— Ne întoarcem iar la proverbul despre vestitorul care poartă soliile de la o inimă la alta...

Ea izbucni într-un rîs scurt, ce imita timbrul suav al unei strune.

— Dac-ar fi adevărat ce spui tu, nici un îndrăgostit n-ar mai dispera de atîta deznădejde, adăugă ea provocator. Nu-i așa?

Vorbele ei îl izbiră, la fel cum întîmplările vieții îl izbesc pe cel care se bizuie doar pe logică și are încredere

numai în ea. Dacă judecata lui ar fi corectă, atunci el ar fi omul cel mai fericit, căci ar avea numai noroc în dragoste. Dar nici vorbă de-așa ceva! Realitatea e cu totul alta – au existat în această poveste a iubirii lui multe clipe de speranță amăgitoare, care i-au scăpărat în noaptea inimii cu licăriri de fericire iluzorie. Ele au însoțit un zîmbet dulce, dăruit de iubită, o vorbă aruncată în trecere, ce putea fi tradusă în fel și chip, dar mai ales visurile fericite din nopțile grele de nesomn. Se agăța cu o nădejde înșelătoare și cu insistența omului disperat de astfel de năluci, pînă ce realitatea dureroasă se limpezea din nou din negura compactă a speranței amăgitoare. Iată-l primind vorbele ei ironice ca pe o doctorie amară, pentru ca de acum înainte să se lecuiască de speranțele mincinoase și să-și vadă de lungul nasului. Cum i se încurcase limba și nu se mai simțise în stare să găsească un răspuns potrivit la întrebările ei, zeița lui tiranică izbucni triumfătoare:

— Ai fost învins!

Din nou se lăsă tăcerea și din nou desluși freamătul ramurilor, foșnetul frunzelor uscate și ciripitul păsărelelor stinghere. De data asta o întîmpină cu inima strînsă, deznădăjduită. Observă că ochii ei îl sfredeleau acum semeți și încrezători, cu luciri stranii, prevestind că s-a terminat cu gluma. Simți o împunsătură în inimă și un val rece inundîndu-i sufletul. Se întrebă dacă nu cumva îi fusese scris să rămînă numai el cu ea pentru ca toate visurile lui să se destrame dintr-odată. Aida băgă de seamă că e tulburat și izbucni în rîs, grozav de amuzată.

— Am impresia că tot nu vrei să-ți lași părul să crească..., îl luă ea peste picior, făcînd semn spre capul lui.

— Nu, răspunse el monosilabic.

— De ce? Nu-ți place?

— Nu.

— Dar să știi că ți-ar sta mai bine... Ar fi mai frumos.

— Un bărbat are nevoie să fie frumos?

— Bineînțeles! De ce nu? Frumusețea este la fel de plăcută la bărbați ca și la femei.

Kamal căzu pe gînduri, întrebîndu-se dacă este sau nu cazul să-i răspundă cu un aforism, cum ar fi, de pildă, acela care spune că „Frumusețea bărbatului stă în virtuțile lui" sau cam așa ceva. Instinctul îl îndemnă totuși să renunțe, căci astfel de maxime spuse de o persoană cu înfățișarea lui nu puteau să-i trezească decît dispreț și ironie.

— Nu sînt de aceeași părere cu tine, îngăimă el, mascînd o nouă înțepătură în inimă cu un surîs prefăcut.

— Sau poate că fugi de frumusețe la fel cum fugi cînd vezi berea și carnea de porc? îl tachină ea din nou.

Kamal încercă să-și aline disperarea și amărăciunea cu un rîs forțat.

— Părul e o podoabă nativă, căreia cred că i-ar sta bine și pe capul tău. Știi că ai capul puțin cam mare, nu-i așa?

Cel cu două capete! Ai uitat porecla cu care te-au blagoslovit în copilărie? Vai de tine și de tine!

— Ai dreptate! Știu c-așa e.

— Dar de ce?

— N-aș putea să-ți spun. Poate știi tu, bolborosi el, clătinînd din cap stingherit.

Aida rîse compătimitor, după care urmară iarăși momente de tăcere. Zeița ta este într-adevăr frumoasă! E chiar fermecătoare! Dar e nespus de tiranică! Așa se și cuvine să fie, de fapt, o zeiță! Încearcă fructul acestei tiranii și îndestulează-te cu toate umilințele pe care ți le oferă! Nu pare c-ar avea de gînd să se oprească aici! Te măsoară din tălpi pînă-n creștet, apoi își plimbă ochii senini peste fața ta, sfredelind-o, pentru ca în cele din urmă să rămînă ațintiți asupra... Da, chiar asupra nasului! Simți pe loc cum i se strecoară un fior de groază în tot trupul. Nu-i putu suporta privirea grea și lăsă de îndată ochii în pămînt, așteptînd cu spaimă. Rîsul ei începu din nou să-i plesnească timpanele.

— Ce-i de rîs? gemu el, ridicîndu-și ochii măriți de groază.

— Mi-am adus aminte, nu știu cum, de niște bazaconii peste care am dat într-o piesă franțuzească. Îi spune *Cyrano de Bergerac*[1]... N-ai citit-o?

Cel mai potrivit moment pentru a reuși să treci peste o durere este atunci cînd ea a depășit punctul maxim.

— N-are rost să mă amăgesc! i-o luă el înainte pe un ton indiferent. Știu că nasul mi-e mai mare și decît capul, dar te rog să nu mă mai întrebi încă o dată de ce, fiindcă tot n-o să știu să-ți răspund. Poate o să găsești răspunsul singură, dacă ții neapărat.

Budur întinse pe neașteptate palma cu degetele îndoite și-l prinse de nas. Aida izbucni în rîs cu mare poftă, înclinîndu-și capul pe spate. Kamal n-avu de ales și glasurile tuturor se preschimbară în hohote stranii.

— Și tu, Budur? întrebă el, ascunzîndu-și stinghereala. Te-ai speriat de nasul meu?

Se auziră pașii lui Husein coborînd scara de la verandă. Aida își schimbă fulgerător tonul, șoptindu-i prevenitor:

— Să știi c-am glumit... Să nu cumva să te superi!

Husein reveni în chioșc, se lăsă pe scaun și-l pofti și pe Kamal să ia loc. Acesta șovăi cîteva clipe, apoi șezu și-o așeză pe Budur în poala lui. Dar curînd după aceea, Aida se ridică în picioare și o coborî pe Budur, luîndu-și rămas-bun. Se mai întoarse o dată și-i aruncă lui Kamal o privire cu tîlc, ca și cînd ar fi vrut să-l mai roage o dată să nu se supere. El nu mai avea nici un chef să continue discuția. Se mulțumi să asculte, intervenind doar din cînd în cînd cu cîte o întrebare, mirîndu-se, aprobînd sau negînd, după caz, doar pentru a-și confirma prezența și nimic mai mult. Din fericire, Husein reveni la chestiunea mai veche a dorinței lui de a pleca în Franța și a împotrivirii tatălui, pe care spera s-o învingă în curînd. Însă inima și gîndurile lui Kamal erau încă stăpînite de noua înfățișare în care i

1. Comedie eroică în versuri, scrisă de Edmond Rostand (1868-1918).

se arătase Aida în puținele momente cît rămăseseră singuri. O ființă ironică și neîndurătoare! Da, chiar neîndurătoare! Îl luase în zeflemea fără pic de milă. Împunsăturile ei avuseseră efectul unui vîrf de penel care îngroașă o caricatură, accentuîndu-i hidoșenia și expresivitatea. Simțea durerea alergîndu-i prin suflet ca otrava prin vene, strecurîndu-i printre cute o umbră grea de deznădejde și tristețe. Cu toate astea, nu avea tăria nici să se mînie pe ea, nici s-o disprețuiască. Ce altceva ar putea fi, decît o altă întruchipare a zeiței lui? Ironia ei ar putea fi la fel de curioasă ca oricare alta dintre pasiunile ei sau dintre gusturile ei ciudate pentru bere sau carnea de porc. Dar, ca oricare dintre ele, și răutatea ei îi părea o însușire demnă numai pentru că îi aparținea zeiței lui, chiar dacă în ochii altora trecea drept cusur. Ea nu poartă nici o vină, dacă dintr-una din însușirile ei s-au născut durerea și disperarea din sufletul lui. Vina este numai și numai a lui. A fost cumva prea aspră, făcînd glume pe seama unor lucruri dureroase? Nici vorbă de-așa ceva! Ei nu i se cuvine nici o dojană! Își merită durerea și trebuie s-o suporte cu smerenie de *sufi*[1], așa cum un evlavios acceptă destinul, încredințat că-l merită, oricît de crud ar fi în realitate, și că este darul unui zeu a cărui perfecțiune nu se poate pune la îndoială. Ieșise din scurta experiență ce-l zguduise violent numai cu cîteva clipe în urmă, îndurerat și zbuciumat peste fire, dar fără ca asta să-i afecteze în vreun fel strălucirea iubirii pentru zeița lui. În clipa cînd a hotărît să accepte aspra ei sentință, și-a dat seama

1. Adept al unuia din curentele mistice din islam; apărută inițial în sudul Irakului (El-Kufa), mișcarea mistică s-a răspîndit încă din primele secole ale islamului în toate regiunile califatului arab; adepții acestor curente se numeau *sufi* (*suf* – „lînă"), după veșmintele confecționate din lînă albă purtate inițial de participanții la ritualurile mistice, iar mișcarea se numea *sufyya* sau *tasawwuf*.

că va avea parte de noi dureri, care-i vor deveni cu timpul la fel de familiare ca și chinurile despărțirii, tortura îndoielii și cazna disperării. Le va accepta și pe acestea ca pe orice durere care nu cunoaște alinarea, oricîte suspine și lacrimi ar primi ca ofrandă. Părea că îi fusese dat să iubească pentru a învăța întregul dicționar al durerii – un dicționar care-l ajuta să cunoască mai bine lumea și pe el însuși. Nu e suficient să afle numai ce este Allah, ce este spiritul și ce este materia! Trebuie să cunoască și ce este iubirea, ce este ura, ce este frumusețea, ce este urîțenia, ce este femeia și ce este bărbatul... Toate astea trebuia să le afle. Cele mai apropiate trepte de pierzanie se învecinează cu primele trepte ale izbăvirii. Amintește-ți rîzînd sau rîzi amintindu-ți că ți-a trecut prin cap să-i mărturisești taina ascunsă din sufletul tău. Adu-ți aminte și plîngi pentru cocoșatul din Notre-Dame, care s-a aplecat cu duioșie asupra celei pe care o iubea, dar a trezit în sufletul ei numai spaimă și nu a reușit să-i cîștige afecțiunea decît în ultimele clipe de viață. „Să știi c-am glumit... Să nu cumva să te superi!" Nu vrea să-ți lase nici măcar liniștea disperării! Se încăpățînează să ascundă ce are în suflet și nu te-ajută să ieși din infernul îndoielii. Nici vorbă ca disperarea să smulgă rădăcinile iubirii din inima mea, dar oricum, ea e o șoaptă născută din speranțe mincinoase!

Husein se întoarse spre el pentru a-l întreba de ce-a rămas mut, dar din spate se auziră niște pași grăbiți.

— Uite că a venit, în sfîrșit, și Hasan! izbucni el. Cît o fi ceasul?

Kamal se întoarse și, într-adevăr, îl zări pe Hasan ca printr-o pîclă, apropiindu-se de chioșc.

19

Hasan și Kamal părăsiră seraiul familiei Șaddad către ora unu. Kamal se gîndi să se despartă de prietenul său chiar în fața porții, dar se trezi cu el propunîndu-i pe neașteptate:

— Nu vrei să ne plimbăm puțin?

Răspunse cu plăcere invitației și o luară agale pe strada Seraiurilor. Silueta subțiratică și deșirată a lui Kamal contrasta cu statura lui Hasan, care nu-i ajungea nici pînă la umăr. Se întrebă imediat ce se ascunde în spatele propunerii, mai ales că nu era deloc momentul potrivit pentru plimbări.

— Despre ce discutați cu atîta aprindere? începu Hasan să-l descoasă fără ocolișuri.

— Despre te miri ce... Ca de obicei, îi răspunse Kamal în doi peri, devenind și mai nedumerit. Politică, artă și multe altele.

— Vreau să zic, tu și cu Aida! preciză Hasan pe neașteptate, cu glasul calm și măsurat.

Kamal rămase pentru cîteva clipe năuc, nefiind în stare să scoată o vorbă.

— Da' de unde știi? îl întrebă el cu inima stinsă, după ce se mai dezmetici oleacă.

— Păi eu am sosit tocmai cînd discuția era în toi, grăi Hasan Selim la fel de stăpînit. Și-am socotit că e mai nimerit să mă retrag, ca să nu vă stînjenesc.

Oare, dacă ar fi fost în locul lui, ar fi procedat la fel? Presimți că discuția va lua o întorsătură neplăcută și descumpănirea îi spori brusc.

— Nu pricep de ce-ai făcut asta. Fii sigur că, dacă te vedeam, nu-ți îngăduiam să te retragi, bîigui Kamal.

— Cuviința are rînduielile ei. Iar eu țin la ele. Ce să-i faci, manierele aristocratice! Tu nu poți să le înțelegi! încercă Hasan să se justifice, plin de ifose.

— Să mă ierți dacă-ți mărturisesc că ești mai atent decît s-ar cădea cu astfel de lucruri...

Hasan schiță un zîmbet abia perceptibil, care nu dură mai mult de-o secundă. Pe urmă rămase în așteptare, sperînd că celălalt va continua.

— Așa! Și despre ce zici că discutați? reluă el întrebarea, cînd văzu că prietenul său nu se îndeamnă la vorbă.

Cum se împacă pretinsa lui cuviință cu interogatoriul la care-l supune acum? Nu i se pare că se întrece cu gluma? Kamal pregetă cîteva clipe, căutîndu-și cuvintele potrivite cu care să-l atenționeze, căci nu i-o putea spune fiecum. Nu atît din cauza diferenței de vîrstă, cît mai degrabă din respectul pe care i-l inspira personalitatea lui.

— Lucrurile sînt mult mai simple decît îți închipui tu, probabil. Totuși mă întreb cu ce drept îmi pui o astfel de întrebare și în ce măsură aș fi obligat să-ți răspund la ea.

— Te rog să nu mi-o iei în nume de rău și să nu mă învinuiești că m-aș amesteca în treburile tale... Am niște motive cu totul deosebite ca să-ți adresez o astfel de întrebare. O să discutăm și despre treaba asta, la urma urmei. N-am adus niciodată vorba despre ea pînă acum. Bazîndu-mă pe prietenia noastră, nu mi-am închipuit că întrebarea mea ar putea să te deranjeze. Te rog să nu mi-o iei în nume de rău!

Tensiunea se mai atenuă întru cîtva. Poate și din pricină că era fericit să audă vorbe atît de delicate rostite de Hasan Selim, care tot timpul trecuse în ochii lui drept modelul aristocrației și nobleței. În plus, se simțea și el

ispitit să aducă vorba despre chestiuni ce aveau legătură cu zeița lui. Dacă întrebarea i-ar fi fost adresată de Ismail Latif, lucrurile ar fi fost cu mult mai simple, n-ar fi trebuit să-și caute cuvintele, să șovăie întrebîndu-se despre ce trebuie și ce nu trebuie, ce se cuvine și ce nu. Probabil că-i spunea totul din capul locului și-ar fi izbucnit amîndoi într-un rîs strașnic. Cu Hasan Selim lucrurile stăteau, însă, cu totul altfel. El reușea să rămînă întotdeauna extrem de sobru și la fel de reticent chiar și cu prietenii cei mai apropiați. Deci merită să-și primească răsplata cu vîrf și îndesat!

— Îți mulțumesc pentru bunele intenții! reluă Kamal firul discuției, examinîndu-l bănuitor. Fii sigur că dac-ar fi ceva care să merite, ți-aș fi spus numaidecît, fără cea mai mică umbră de șovăială. Îți mărturisesc cu mîna pe inimă că n-am discutat decît niște banalități! Nimic mai mult! Dar știi că m-ai făcut curios? Acum aș putea și eu să te întreb ce ți s-a năzărit să mă descoși atîta? Sigur că nu țin morțiș să aflu... Ba dacă te deranjază întrebarea, am și renunțat la ea.

— Am să-ți răspund, de bună seamă, continuă Hasan, după ce cumpăni o clipă, fără să se arate deloc contrariat: Dar te-aș ruga să mai ai răbdare un pic. Am impresia că te încăpățînezi să nu-mi spui ce-ați discutat... Sigur că ești liber să procedezi cum te taie capul. Asta nu va afecta în nici un fel prietenia noastră. Te-aș ruga doar să fii cu luare-aminte la ce vreau să-ți spun. Ia seama că mulți s-au lăsat amăgiți de vorbele Aidei și le-au răstălmăcit. Și din asta n-au pierdut și n-au gustat amărăciunea decît ei...

De ce o fi ocolind să spună lămurit unde vrea s-ajungă? În atmosferă plutesc prevestiri rele, ce nu vor întîrzia să se dezlănțuie într-o furtună cumplită, amenințînd să-ți cutremure inima sfîșiată. De parcă în ea s-ar mai afla vreun loc nestrăpuns! Te înșeli! Te înșeli amarnic, amice! Să știi că, de fapt, numai buna-cuviință mă împiedică

să-ți mărturisesc ce-a fost! Ce mai atîta vorbă! Nici mort-copt n-o să-ți ofer prilej ca să te bucuri!

— N-am înțeles nici o iotă din ce-ai spus!

— Fără multă vorbă, îți repet că ea e extrem de generoasă cu vorbele delicate, reluă Hasan ideea pe un ton ceva mai ridicat. Iar cine le aude își închipuie că ele ascund vreun tîlc sau cine știe ce pasiune. Ia seama! Ele nu sînt decît niște cuvinte comune aruncate cu aceeași indiferență atît acelora care i se adresează în șoaptă, cît și acelora care-i vorbesc cu glas tare! Și sînt foarte mulți cei care s-au lăsat amăgiți!

S-a dat de gol? De-acum e limpede că prietenul tău e lovit de aceeași patimă care te-a răzbit și pe tine! Dar, de fapt, cine-i el ca să pretindă că știe ce se ascunde în sufletele altora? Știi că-mi placi?

— Se pare că ești foarte sigur de ce spui! zise Kamal cu un zîmbet umilit, vrînd să pară nepăsător.

— O cunosc pe Aida prea bine! Doar sîntem vecini de-atîta vreme!

Numele pe care el de-abia dacă îndrăznește să-l șoptească în gînd e rostit în gura mare de-acest smintit, fără cea mai mică sfială, ca și cînd ar fi un nume din potopul de milioane. Cutezan, [illegible] mult în inima lui. Cuvintele „Doar sîntem vecini de-atîta vreme!“ s-au înfipt în inima lui ca un hanger, sfredelind adînc.

— Poate că și tu te-ai înșelat, la fel ca toți ceilalți! observă Kamal pe un ton politicos, din care nu lipsea o undă de ironie.

— Eu am o situație total diferită de a celorlalți, socoti Hasan nimerit să-l lămurească, aruncîndu-și mîndru capul pe spate.

Kamal simte că-l scoate din sărite vanitatea și siguranța de sine cu care i [illegible] odrasla spilcuită și răsfățată a unui consilier de vază, ale cărui sentințe în procesele politice dau de bănuit în cele mai multe cazuri. Hasan scăpă un „Ha!“, aducînd cu un hohot de rîs, cu

toate că pe chipul lui nu se citea amuzamentul. Probabil că-și dresese glasul pentru a trece de la tonul arogant la unul mai agreabil.

— E o fată cu totul și cu totul deosebită, chiar dacă înfățișarea și felul ei de-a comunica s-ar putea să-i atragă bănuielile unora.

— Ba dimpotrivă, înfățișarea și felul ei de-a comunica sînt dincolo de orice bănuieli! se grăbi Kamal să accentueze cu entuziasm.

Hasan înclină capul recunoscător, ca și cum i-ar fi zis „Bravo!“ și reluă firul vorbei, spunînd:

— Un om priceput și zdravăn la minte își dă imediat seama de lucrul ăsta, dar nu toată lumea pricepe ce trebuie. Pentru a înțelege mai exact ce vreau să-ți spun, am să-ți dau cîteva exemple. Unii nu văd cu ochi buni faptul că ea stă de vorbă în grădină cu prietenii lui Husein, fără să-i pese de datinile orientale și de gura lumii. Alții se întreabă ce-ar putea ea să discute cu ei. Mai există și unii care-și închipuie că glumele ei potolite ascund cine știe ce tîlcuri. Înțelegi ce vreau să spun?

— Normal că pricep ce vrei să spui! îl asigură Kamal cu același entuziasm. Dar mă tem să nu mergi și tu prea departe cu bănuielile. În ceea ce mă privește, nu am avut nici cea mai mică îndoială în legătură cu atitudinea ei. Și asta fiindcă discuțiile și glumele ei mi se par cu totul nevinovate și pentru că știu foarte bine că ea nu a primit o educație orientală; prin urmare, ar fi absurd să i se ceară să respecte tradițiile noastre. Dar cred că și ceilalți gîndesc la fel.

Hasan clătină din cap, străduindu-se parcă să-l convingă că are dreptate cînd vorbește de alții, dar Kamal nu dădu atenție gestului său. Sufletul îi rîdea de fericirea imensă că putuse s-o apere pe zeița lui, că i se oferise prilejul să depună mărturie în legătură cu nevinovăția ei. Este adevărat că nu fusese prea sincer în entuziasmul lui. Nu că ar fi crezut altceva decît ceea ce mărturisise, căci

întotdeauna o situase deasupra oricăror suspiciuni, dar îi părea rău după visurile fericite, izvorîte din speranța că glumele și aluziile ei nevinovate tăinuiau ceva mai mult. Iar Hasan risipise visurile astea tot așa cum o făcuse și conversația de sub umbrela chioșcului. Deși inima lui rănită se zbătea în taină, agățîndu-se de ultima licărire de nădejde, Kamal îi cîntă în strună lui Hasan Selim, amăgindu-l și încercînd să-și ascundă înfrîngerea.

— Nu-i de mirare că ai priceput lucrul ăsta, grăi ipocrizia din Hasan, fiindcă ești destul de isteț. Realitatea este – așa cum ai declarat și tu – că Aida e nevinovată și trebuie să fii înțelegător cu ea, dacă ți-a vorbit cumva mai ciudat. Mă refer la ambiția ei de a fi „fata visurilor" pentru toți tinerii pe care-i cunoaște. Dar să știi că e o copilărie! Îți spun cu toată sinceritatea că eu n-am cunoscut fată mai serioasă decît ea, dar – ce să-i faci? – citește tot timpul romane franțuzești și-i stăruie în minte eroinele lor, despre care vorbește întruna, fără să se plictisească.

Kamal zîmbi liniștit, ca și cînd ar fi vrut să-i dea de înțeles că n-a aflat nimic nou de la el.

— Știam toate lucrurile astea! i-o reteză el scurt, cu intenția lămurită de a-l scoate din sărite. Într-o zi am stat la taclale cu Husein și cu ea și mi-aduc aminte că a venit vorba și despre subiectul ăsta.

De data asta îl făcu pe Hasan să uite de gravitatea lui aristocratică. Pe chip i se putea citi cu ușurință stupoarea.

— Cînd s-a întîmplat asta? sări el ca ars. Eu nu mi-aduc aminte să fi auzit de-o astfel de discuție. S-a rostit în prezența Aidei că ea ține cu tot dinadinsul să fie „fata visurilor" pentru toți tinerii?

Kamal observă shimbarea de pe figura lui Hasan și dădu să rîdă triumfător, atîta doar că nu mai avea chef să lungească vorba și-i răspunse circumspect:

— Nu chiar cu vorbele astea, dar aluzia a fost destul de transparentă. S-a-ntîmplat odată, cînd am discutat tocmai despre pasiunea ei pentru romanele franțuzești și despre fantezia ei stăpînită de ele.

Hasan își redobîndi liniștea și echilibrul. Un răstimp tăcu mîlc, chinuindu-se să-și adune gîndurile, pe care Kamal reușise să i le răvășească. Șovăi cîteva clipe, încăpățînîndu-se probabil să afle totul despre discuția aceea mai veche. Cînd s-a petrecut? Cum de-a venit vorba despre chestiuni atît de delicate? Ce s-a spus despre el? Cu toate detaliile! Numai orgoliul îl opri să mai insiste cu alte întrebări.

— Am înțeles că tu ești întru totul de acord cu mine, zise el în cele din urmă. Din păcate, însă, mulți n-au înțeles corect atitudinea Aidei și n-au intuit un lucru esențial: faptul că ei îi place ca toți să se topească după ea, fără ca ea să țină la vreunul.

Dacă zevzecul ar ști adevărul – se gîndi Kamal – nu și-ar mai bate capul fără rost. Habar n-are că mi-am dat prea bine seama că nu pot spera nimic. Nici măcar să se bucure că mă prăpădesc de dorul ei. Uită-te bine la capul și la nasul meu și liniștește-te!

— Îi place ca alții să se topească după ea, dar ea nu iubește pe nimeni! repetă Kamal cu ironie în glas. Ce mare filozofie am aflat!

— E un adevăr pe care eu îl știu foarte bine!

— Dar tu nu poți garanta că el e valabil în toate împrejurările!

— Ba da! Pot să bag mîna-n foc!

— Tu poți avea certitudinea că ea nu iubește pe nimeni? continuă Kamal să-l descoasă, prefăcîndu-se surprins.

— Pot să afirm fără strop de îndoială că ea nu l-a iubit pe nici unul dintre cei care și-au închipuit că pot fi aleși! confirmă Hasan cu siguranță.

Doar doi oameni ar avea dreptul să afirme ceva cu atîta încredere: un credincios fanatic și-un nătîng sadea. Or, el nătîng nu este! Dar de ce se furișează durerea tiptil în inima ta, de vreme ce n-ai aflat nimic nou? Realitatea e că astăzi m-au năpădit atîtea suferințe cîte n-au fost într-un an întreg!

— Dar pe ce te bizui cînd afirmi că ea nu iubește pe nimeni?

— N-am spus așa ceva!

Kamal rămase cu ochii țintă la el, ca și cum ar fi așteptat prezicerea unui ghicitor.

— Deci știi că ea ar iubi pe cineva?

— Tocmai de-aceea te-am invitat să ne plimbăm puțin, îi răspunse Hasan, clătinînd din cap. Vreau să stăm puțin de vorbă despre chestiunea asta...

Kamal simți cum inima i se cufundă într-un hău nemărginit, în încercarea disperată de a se salva de o nouă durere, dar valurile se îngrămădiră peste ea fără noimă, izbind-o din toate părțile. Pînă acum suferise pentru că ea nu poate să-l iubească și iată că-n clipa asta gîdele îi spune că zeița lui cunoaște și acest sentiment. Adorata lui iubește! Înseamnă că și inima ei știe ce sînt dorul, nostalgia, speranța și jalea! Ce-i drept, mintea lui – mintea, nu simțirea! – acceptase uneori posibilitatea aceasta, dar tot cam așa cum accepta și posibilitatea morții – ca o idee abstractă, și nu ca o realitate ce s-ar putea agăța de trupul unei ființe dragi. Din pricina asta, cuvintele lui Hasan îl șocară de-a dreptul, transformînd posibilitatea într-o realitate percepută cu mintea și cu inima deopotrivă.

— Ți-am spus din capul locului că nu întîmplător am vrut să avem discuția asta, continuă Hasan. Altfel nu mi-aș fi îngăduit să mă amestec în treburile tale personale.

S-ar cuveni să-l mistuie flăcările cele sfinte pînă la ultimul grăunte de cenușă.

— Sînt convins de ce-mi spui și tocmai de aceea îți stau la dispoziție.

Hasan ascunse un zîmbet vag, ce trăda șovăiala dinaintea cuvîntului hotărîtor. Kamal își dădu seama că nu mai e în stare să îndure tărăgănarea și-l încurajă să-i spună tot adevărul, deși inima lui începuse să-l citească.

— Zici că știi că ea iubește? întrebă el nerăbdător.

— Da! răspunse Hasan fără să mai stea pe gînduri. Am destule temeiuri ca să-ți răspund afirmativ.

Hei, voi, ceruri, auzit-ați? Aida iubește! Simți cum ți se strînge inima înălțînd spre ceruri un imn funebru. Oare inima ei o fi nutrind pentru acest fericit ceea ce inima mea nutrește pentru ea? Nu-i cu putință! Altfel, lumea asta ar trebui să se despice și să se prăvălească în abis. Prietenul tău nu poate să mintă? Un tînăr distins și chipeș cum este el nu poate minți! Tot ce mai poți spera acum este ca dragostea ei să fie altfel decît dragostea ta! Iar dacă nenorocirea trebuie să se întîmple, consolează-te cu gîndul că cel pe care-l iubește e Hasan! Trebuie să te consolezi și să recunoști – în pofida mîhnirii și geloziei – că el este un tînăr bogat și fermecător.

— Trebuie să știi că discuția noastră – vreau să zic discuția dintre mine și ea – a fost întotdeauna deschisă și n-a lăsat loc pentru nici un alt tîlc, sublinie Hasan.

Ce discuție o fi avut loc între ei? Aș fi în stare să-mi dau viața pentru a afla ce și cum. As ști întregul adevăr și aș sorbi cupa amărăciunii pînă la fund. Glasul ei melodios i-o fi șoptit: „Te iubesc"? În ce limbă o fi rostit cuvintele magice?

— Te felicit! bîigui Kamal cu o liniște ciudată în glas.

— Îți mulțumesc!

— Stau și mă-ntreb, totuși, de ce mi-ai dezvăluit tocmai mie secretul ăsta deosebit?

— Cînd te-am surprins doar cu ea, mi-a fost teamă să nu te lași și tu amăgit de vorbele ei, așa cum s-au păcălit mulți. Și chiar în clipa aceea m-am decis să-ți mărturisesc adevărul. Nu mi-ar fi plăcut să fii printre cei înșelați.

Kamal îngăimă un cuvînt de mulțumire, ca și cum ar fi vrut să-și exprime recunoștința în fața acestui tînăr înzestrat, care-l ucisese spunîndu-i adevarul, numai pentru a nu-l vedea înșelat. Oare nu-l împinsese gelozia să i se destăinuie? Dar ce, el n-are ochi ca să-i vadă scăfîrlia și trompa?

— Vine adesea împreună cu mamă-sa în vizită pe la noi, reluă Hasan dialogul. Atunci avem prilejul să stăm de vorbă...

— Între patru ochi? îi luă Kamal vorba din gură, fără să-şi dea seama.

Apoi se zăpăci şi faţa i se îmbujoră brusc.

— Cîteodată..., îi răspunse Hasan cu dezinvoltură.

Ar vrea foarte tare s-o vadă în rolul de îndrăgostită, la care nu se gîndise niciodată pînă în clipa asta. Cum or fi arătînd ochii ei, scăpărînd de suferinţă şi dor? Sufletul îi tremură şi se agită ca o pasăre care se zbuciumă să scape din captivitate. Lumea ţi se pare un morman de ruine din care ai vrea să fugi. Chiar dacă ai şti cu certitudine că buzele lor s-au întîlnit, plăcerea iubirii absolute tot nu va fi distrusă în vîrtejul nebuniei.

— Atunci cum de accepţi ca ea să stea de vorbă cu prietenii lui Husein? întrebă Kamal, împins de dorinţa irezistibilă şi neînţeleasă de a se sinucide.

— Nu-mi prea convine lucrul ăsta, dar nici nu-l consider o nenorocire prea mare, de vreme ce fratele ei este prezent, zise Hasan după o uşoară şovăire. Ce să-i faci? Asta-i educaţia europeană! Nu tăgăduiesc că au fost momente cînd m-am simţit ispitit să-i mărturisesc nemulţumirea mea, dar m-am abţinut. N-aş fi vrut să mă învinuiască de gelozie, mai ales că ea ţinea morţiş să mă vadă gelos. Cunoşti, de bună seamă, trucurile astea feminine. Pe mine, unul, nu mă încîntă cîtuşi de puţin!

— Parcă intenţionat ar fi vrut să te tulbure.

— Deşi eu aş putea în orice clipă s-o strunesc şi s-o domesticesc, îţi dai seama..., bîlbîi cel cu orgoliu-i nemăsurat.

Ultimele cuvinte şi, mai ales, tonul cu care fuseseră rostite îl aţîţară cumplit pe Kamal. Ar fi vrut să mai aibă şi-un alt motiv pentru a-l izbi cu toată puterea în moalele capului, să-l vadă rostogolindu-se umilit în ţărînă. Se simţea în stare de orice în momentul acela. Se uită la el de sus şi se simţi mult mai înalt decît în realitate. Se miră cum de acceptă Aida să iubească un bărbat mai scund decît ea şi se întrebă nedumerit de ce nu-l poate

iubi şi pe el, chiar dacă are un an, doi mai puţin decît ea. Inima lui era convinsă că, pentru el, partida din această lume a fost jucată şi pierdută.

Hasan îl invită să ia masa împreună la el acasă, dar Kamal se scuză, mulţumindu-i politicos. Apoi dădură mîna şi o luară în direcţii diferite.

Kamal porni alene, cu sufletul abătut şi cu inima frîntă. Voia să rămînă cît mai repede singur, pentru a rememora întîmplările din ziua aceea şi a reflecta îndelung la ele, pînă ce i se va lămuri adevăratul lor tîlc. Viaţa îi apăru în straie cernite. Dar oare nu ştiuse din capul locului că iubirea aceasta nu are nici o şansă? Doar nu aflase nimic nou! În orice caz, trebuia să se consoleze cu gîndul că el iubeşte cu toată fiinţa, în vreme ce alţii nu ştiu decît să vorbească despre iubire. Nimeni, în afară de el, nu ştia ce este iubirea adevărată, care luminează sufletul şi mintea cu văpaia ei. Prin asta se deosebeşte de toţi ceilalţi! Şi nu va renunţa la visul său de a o dobîndi pe zeiţa lui măcar în lumea cealaltă, unde dispar deosebirile artificiale şi unde nu mai există nici capete uriaşe, nici oameni care se împiedică de nas. În virtutea legilor cereşti, Aida va fi acolo a mea şi numai a mea...

20

Parcă nici nu mai exista. Îl ocolea cu bună știință, își dădu seama de lucrul ăsta chiar în vinerea următoare – adică la o săptămînă după dialogul cu Hasan Selim pe strada Seraiurilor – cînd se întîlni din nou cu prietenii la chioșcul din grădină. Erau în toiul discuției cînd se ivi Aida însoțită de Budur. Rămase un timp cu ei, adresîndu-i unuia o vorbă, altuia o glumă, dar fără să se întoarcă spre el nici măcar o singură dată. La început, își închipui că trebuie să-i vină și lui rîndul, dar așteptarea se dovedi zadarnică. Pe deasupra, băgă de seamă că ochii ei scăpărători evitau cu tot dinadinsul să-i întîlnească privirea. Atunci își luă inima în dinți și se amestecă și el în discuție, strecurînd cîte o observație, dar ea continuă să vorbească fără să-l ia în seamă. Se părea că nimeni nu observase manevrele lui, căci toți erau absorbiți de conversația ușoară și agreabilă, dar asta nu atenua cu nimic lovitura primită. Nu putea pricepe motivul supărării ei. Nu-i venea să creadă ce vedea și ce simțea și se străduia să-și ascundă îndoiala care-l măcina, așteptînd înciudat să se ivească un alt prilej pentru a-și încerca norocul. Pe neașteptate, Budur începu să se smucească din mîna Aidei, făcînd semne disperate spre el. Kamal se apropie încet de Budur și întinse brațele spre ea, dar Aida o trase înapoi, bruscînd-o.

— Trebuie să plecăm! o anunță ea.

Apoi îi salută pe ceilalți și se îndepărtară amîndouă.

Ce-nseamnă asta? se întrebă el pălind de spaimă. Aida e pornită împotriva lui și n-a venit în chioșc decît ca să-l

înștiințeze despre mînia ei. Ce-o fi avînd să-i reproșeze? Cu ce-a greșit? Nu se simte vinovat de nimic! Nedumerirea își rîdea de logica lui, risipindu-i și ultima brumă de încredere. Reuși să se stăpînească și să-și ascundă durerea, așa încît să nu-l dea de gol. Înțelese că nu-i vreme de șagă și începu să-și joace rolul obișnuit cu destulă abilitate, ascuzîndu-și necazurile de ochii prietenilor. Un aparat extrem de sensibil din inima lui înregistra orice șoaptă sau privire a ființei iubite. Îl prevenea chiar și asupra intențiilor și gîndurilor ei. Oricare ar fi fost motivul supărării sau chiar dacă n-ar fi existat nici un motiv, a ajuns să se simtă ca o frunză smulsă de vijelie și aruncată în țărînă.

Îl alina doar gîndul la ultimele cuvinte rostite de Hasan Selim. Nu se lăudase la sfîrșitul discuției că el poate s-o subjuge pe Aida în orice clipă, dacă vrea? Dar ea a venit astăzi în chioșc ca în oricare altă zi. Nenorocirea i se trage de la faptul că ea refuză să-l mai ia în seamă. Pare că nici nu-l vede. Și-apoi, el și Hasan s-au despărțit ca doi buni prieteni, fără să se fi ivit între ei vreun semn de discordie, așa încît Hasan n-ar fi avut nici un motiv să-i ceară Aidei să-l ocolească. Și nu este nici ea atît de lipsită de personalitate ca să joace cum îi cîntă Hasan. În ce-l privește, nu se simte vinovat cîtuși de puțin. Atunci care-i pricina, stăpîn al cerurilor?! În timpul întrevederii din chioșc, se arătase destul de caustică, dar întîlnirea lor de astăzi îl lovise mai rău decît moartea. Oricum, e preferabil ca ființa iubită să fie neîndurătoare și crudă decît să treacă pe lîngă adoratorul ei prefăcîndu-se că nu-l vede. Ce tristețe! Un nou sens al durerii se adaugă la dicționarul ei pe care-l poartă în piept! Un nou tribut plătit dragostei!

Simți că i se strînge inima de obidă. Îi veni nespus de greu să vadă că dragostea lui atît de puternică este întîmpinată cu o indiferență trufașă și rece. Dar, în mod paradoxal, obida lui făcea să-i sporească dragostea și

devotamentul, iar la lovitura primită nu putea răspunde altfel decît rugîndu-se și cerînd îndurare. Dacă altcineva l-ar fi răsplătit astfel – chiar Husein Șaddad dac-ar fi fost acela –, l-ar fi prăpădit fără cea mai mică șovăire; dar cum împricinata nu este alta decît zeița lui, mînia se descarcă în mod fatal tot asupra lui, iar vrajba nu se poate revărsa decît în cutele sufletului său. Se simți ispitit să se răzbune pe vinovat, adică pe el însuși, condamnîndu-l să evadeze din lumea aceasta; îl copleși un sentiment stăruitor de mîhnire, care-i dicta să fugă de ea pentru totdeauna. S-ar fi mulțumit chiar și numai cu prietenia ei. Ba o socotea chiar mai presus de speranțele și visurile sale, cu toate că forța iubirii lui nu putea fi cuprinsă nici de ceruri și pămînt la un loc. I-ar fi fost de-ajuns chiar și mai puțin decît atît – ar fi acceptat chiar și disperarea, în speranța unui zîmbet și a unei vorbe blînde. Gîndurile nu-i dădură pace toată săptămîna, care trecu fără să vadă palatul familiei Șaddad. Sentimentul eșecului nu-l slăbi nici o clipă – nici dimineața, cînd lua micul dejun împreună cu tată-său, nici cînd străbătea cu pași largi drumul de-acasă pînă la facultate, nici în sălile de curs, unde asculta absent, cu ochii în gol, nici seara cînd, citea cu atenția împrăștiată, nici cînd se zvîrcolea, cerșind somnului să-l poarte pe tărîmurile visului. Iar înainte de faptul zilei, cînd în văzduh începeau să plutească primele fulguiri de raze, nici n-apuca să deschidă ochii, că iarăși gîndurile lacome se năpusteau învălmășite, să-l devoreze. Cît de odios este sufletul cînd și-a trădat stăpînul!

Vinerea următoare, Kamal o apucă din nou înspre palatul dragostei și suferinței. Ajunse în dreptul lui ceva mai devreme decît de obicei. Așteptase ziua aceasta cu o nerăbdare greu de imaginat. Nici el nu-și dădea prea bine seama ce spera să-i aducă. Visase că adorata devenise printr-un miracol îngăduitoare și blîndă, așa cum fusese înainte de a se fi produs cataclismul? Sau încerca să

[illegible] încinsă, alături de cenusa de gheață? O luă pe aleea amintirilor, îndreptîndu-se spre grădină. Cînd o zări pe Aida, stînd pe un scaun, cu Budur pe marginea mesei dinaintea ei, se zăpăci și zăbovi un răstimp șovăind. Nu-și dădea seama dacă trebuie să-și urmeze pașii ori e mai bine să se întoarcă înainte ca ea să-l vadă. În cele din urmă, își învinse ezitarea și se apropie de chioșc, împins de dorința nestăvilită de a dezlega enigma care-i răpise liniștea și pacea pînă la ultima picătură. Ființa aceasta nespus de delicată și sufletul acesta limpede, ascuns într-un veșmînt de femeie vor fi știind, oare, cît de neîndurătoare au fost cu el? Ar mai avea ea somn? N-ar îngrozi-o suferința pricinuită? Silnicia ei aduce cu silnicia soarelui, în jurul căruia a fost condamnat să se învîrtă la nesfîrșit pămîntul, fără să se poată apropia sau contopi cu el, fără să se poată îndepărta pentru a se pierde în spațiu. Un zîmbet, un singur zîmbet dăruit de ea l-ar putea tămădui de toate chinurile! Pe măsură ce înainta, simțea cum i se taie picioarele și își tîrîia dinadins tălpile, pentru a-i atrage atenția. Aida întoarse capul și, cînd dădu cu ochii de el, luă o poză indiferentă, înțepată și nu scoase o vorbă. Kamal se opri la doi pași de ea, înclinîndu-se smerit și politicos.

— Bună ziua! șopti el stins, cu zîmbetul încremenit pe buze.

Aida clătină din cap, fără să-i răspundă la salut și privi în direcția opusă.

Orice licărire de speranță se stinse. „Îndepărtează-te, ca să nu-mi ascunzi lumina soarelui cu scăfîrlia și cu trompa ta!“ o auzi țipînd în gîndurile sale învălmășite. Dar Budur porni să-i facă semne cu mînuța. Își plecă ochii sfios spre fața ei senină și se apropie de ea într-o încercare disperată de a-și ascunde înfrîngerea. Copila se agăță de brațele lui fără să stea pe gînduri, iar el o sărută pe obraz cu tandrețe și recunoștință.

— Te rog să n-o mai săruți! se năpusti asupra lui cu brutalitate glasul care mai înainte îi deschidea porțile

muzicii divine. Sărutul este un lucru neigienic! urmă Aida, parcă stăruind să-i taie orice speranță.

Buzele lui Kamal începură să-i tremure într-un zîmbet uluit și băiatul se făcu livid. Rămase năuc preț de un minut, pe urmă începu să se dezmeticească și-i răspunse cu un curaj de care se miră și el:

— Din cîte mi-aduc aminte, nu-i prima dată cînd o sărut...

Se trezi cu ea ridicînd din umeri – semn că nu era de-a bună – și-o și auzi în închipuire, repezindu-l: „Și ce-are-a face?". Aah! Trec la o nouă săptămînă de chinuri, fără să pot rosti un cuvînt de apărare? se întrebă el contrariat.

— Îngăduie-mi, te rog, să te-ntreb care e secretul acestei schimbări ciudate? Mi-am bătut capul toată săptămînă trecută și n-am fost în stare să găsesc o explicație.

Aida nu schiță nici un gest cum c-ar fi auzit vorbele lui și privi mai departe în gol, îndărătnicindu-se să persiste în mutenia ei.

— Știu că n-am comis nici o greșeală pentru care să fiu pedepsit, că n-am nici un fel de vină și din pricina asta mă doare cumplit gestul tău.

Kamal rosti cuvintele acestea aproape gemînd, cu sufletul strivit de neliniște.

Aida rămase mai departe mută și la un moment dat Kamal tresări speriat, la gîndul că ar putea să se iveasă Husein înainte ca el să fi smuls vreo mărturisire de la ea.

— Nici cu gîndul n-am gîndit că s-ar putea întîmpla așa ceva! se tîngui el. Un prieten vechi ca mine n-are dreptul să știe cel puțin de ce se face vinovat? încercă el s-o ia mai cu binișorul.

Aida întoarse capul pe jumătate și-i aruncă o privire mohorîtă, ca norii aducători de ploaie.

— Vrei să zici că ești nevinovat? se burzului ea, rupînd în sfîrșit tăcerea, în vreme ce-l măsura cu dispreț.

— Stăpîn al cerurilor, se pot comite păcate fără ca omul să-și dea seama de ele? izbucni el, mîngîind mecanic mînușele lui Budur, care se chinuia să-l tragă spre ea,

fără să înțeleagă nimic din ce se petrecea între el și Aida. Deci bănuielile mele se confirmă! Îmi spunea mie inima, dar eu mă încăpățînam să nu-i dau crezare... După părerea ta, eu sînt vinovat de ceva, nu-i așa? Dar ce anume îmi reproșezi, nu știu! Te implor pe viața ta, spune-mi! Nu mi-o lua în nume de rău, dar nu mă știu vinovat de nimic și prin urmare n-am ce să recunosc, nu știu ce-aș putea spune... Oricît aș despica eu firul în patru, oricît aș scormoni în ascunzișurile sufletului și vieții mele de pînă acum, nu voi reuși să dau peste o intenție rea, o vorbă sau o faptă îndreptată împotriva ta. Ăsta-i adevărul gol-goluț și mă minunez aflînd că ai avea chiar și cea mai mică îndoială...

— Nu te pricepi să joci teatru! îi luă ea vorba din gură. Mai bine încearcă să-ți aduci aminte ce-ai spus despre mine, continuă apoi cu același dispreț.

— Ce-am spus despre tine? sări el ca ars. Și cui am spus? Jur că...

— Nu-mi trebuie nici un jurămînt! replică ea tăios. Păstrează-l pentru tine! Cel care clevetește și-a mîncat credința! Mai bine ai încerca să-ți amintești ce-ai spus despre mine!

Kamal rămase consternat. Aruncă paltonul la întîmplare pe masă, ca și cum ar fi vrut să se pregătească de luptă, se dădu un pas înapoi de lîngă Budur, pentru a scăpa de insistența ei nevinovată, și zise cu o însuflețire care-i sublinia sinceritatea:

— N-am spus despre tine nici un cuvînt pe care să-mi fie rușine să-l repet acum în fața ta. N-am spus despre tine un singur cuvînt urît în toată viața mea, repetă el, scuturat de un fior cumplit. Și știi prea bine că n-aș fi putut face așa ceva în ruptul capului. Iar dacă cineva a pus pe seama mea lucruri care te-au necăjit, acela a făcut-o cu rea-credință și nu poate fi decît un clevetitor demn de dispreț. Tu ești lipsită de orice cusur, așa că n-aș fi putut spune nimic rău despre tine. Să știi că ai fost nedreaptă cu mine dînd crezare clevetirilor!

— Îți mulțumesc pentru complimentele astea, chiar dacă nu le merit, izbucni ea cu ironie. Nu se poate să nu am și cusururi. Chiar și numai faptul că n-am primit o educație pur orientală...

Kamal tresări la ultimele cuvinte, căci își aduse aminte că le rostise chiar el în timpul discuției cu Hasan Selim, cînd încercase să alunge suspiciunile care planau asupra ei. Te pomenești că Hasan le-a răstălmăcit pentru a-i stîrni îndoiala asupra bunelor lui intenții. Hasan Selim, nobilul! Ar fi cu putință așa ceva? Simți că se-nvîrte pămîntul cu el.

— Ce vrei să spui? întrebă el cu ochii holbați de spaimă și mirare. Într-adevăr, eu am rostit aceste cuvinte, dar Hasan Selim îți poate confirma că n-am făcut decît să-ți laud virtuțile cu ele.

— Virtuțile? interveni ea, aruncîndu-i o privire vrăjmașă, ca de gheață. Și dorința mea de a fi cu orice chip „fata visurilor" pentru toți tinerii e una din virtuțile astea?

— Asta a spus-o el, nu eu! răcni Kamal, cotropit de indignare. Așteaptă pînă cînd vine, ca să poată recunoaște!

— Și bunăvoința pe care ți-o arăt ție e una din virtuțile astea? continuă ea șirul întrebărilor ironice.

— Bunăvoința pe care mi-o arăți? Unde? Și cînd? insistă el disperat, incapabil să se apere în fața potopului de acuzații.

— Chiar în acest chioșc! Ce, ai uitat? Adică vrei să zici că nu i-ai dat de înțeles lucrul ăsta?

Ironia șfichiuitoare cu care rosti întrebarea „Ce, ai uitat?" îi stîrni o amărăciune clocotitoare. Dincolo de întrebări, întrezări că se petrecuse un lucru necurat. Probabil că Hasan Selim pusese pe seama lui vorbe pe care nu le rostise. Ajunsese victima unui om cu intenții rele.

— Contest c-aș fi spus așa ceva! răsună glasul lui cu mîhnire și înverșunare. Tăgăduiesc în modul cel mai categoric și-mi pare rău că pînă acum am avut o părere atît de bună despre Hasan!

— Nici n-ai putea să ai o altă părere despre el! interveni ea cu trufie, apărîndu-l pe Hasan cu deosebită tărie.

Kamal oftă din adîncul sufletului. I se năzări că Abu al-Hawl[1] a ridicat pumnul uriaș de granit, încremenit de mii de ani, și l-a prăvălit asupra lui, făcîndu-l una cu pămîntul.

— Dacă Hasan a scornit minciunile astea pe seama mea, reluă el firul cu glas tremurat, înseamnă că a dat cinstea pe rușine și nu mai am pentru el nici cel mai mic respect. Să știi că el m-a defăimat pe mine și că nu eu îl defăimez pe el!

— Adică tu te încăpățînezi să negi că m-ai fi blamat pentru libertatea de a sta de vorbă cu prietenii lui Husein?

Vasăzică așa răstălmăcește noblețea aristocratică vorbele?

— Neg! strigă glasul lui mai categoric decît oricînd pînă atunci. N-a fost nici vorbă despre așa ceva! Allah mi-e martor că nu vreau să-i caut pricină, dar el a pretins... A spus... Mi-a destăinuit că tu îl iubești... Că el, dacă vrea, poate în orice clipă să-ți interzică să te mai întîlnești cu noi... Să știi că eu n-am vrut...

— Aiurezi! îi tăie ea șirul vorbelor ridicîndu-și capul cu semeție, astfel încît coroana părului se undui în urma mișcării bruște. Nu-mi pasă ce se spune pe seama mea! continuă ea batjocoritoare. Eu mă aflu deasupra tuturor lucrurilor mărunte... Și nu cred că am comis altă greșeală în afara faptului că am înțeles să fiu amabilă cu toată lumea, fără deosebire.

În timp ce-i arunca aceste vorbe, Aida o coborî pe Budur de pe masă și o luă de mînă. Apoi îi întoarse spatele lui Kamal și ieși din chioșc.

— Așteaptă o clipă, te rog, țipă el disperat, ca din gură de șarpe.

1. „Tatăl groazei" – metaforă cu care arabii au denumit Sfinxul egiptean din vecinătatea marilor piramide de la Ghiza.

Dar ca își văzu mai departe de drum. Kamal își dădu seama că țipase prea tare – avea impresia că-l auzise întreaga grădină, că tot chioșcul, scaunele și pomii căutau spre el sarcastic. Își strînse buzele palide, apoi își lăsă capul în jos și-și înghiți plînsul, apucînd cu palma marginea mesei. Silueta lui deșirată părea că se chircește sub povara grea a înfrîngerii. Dar nu rămase multă vreme singur, căci curînd după aceea se ivi Husein Șaddad, cu chipul radiind de fericire ca întotdeauna. Îl salută cu obișnuita seninătate în priviri și luară loc pe două scaune alăturate. După puțin timp, se auziră pașii precipitați și apăru Ismail Latif. Nu trecu mult și se apropie și Hasan Selim, mergînd țanțoș. Kamal se întrebă nedumerit dacă nu cumva îl urmărise iarăși de la distanță, ca data trecută, și dacă n-a fost martor la sfada care a avut loc între el și Aida. Simți cum în pieptul lui se revarsă torente de furie și gelozie. Își struni sufletul să nu-l dea de gol, hotărît să nu-i ofere lui Hasan prilejul să se bucure de suferința lui, nici să-l căineze și nici să-i îngăduie cuiva să-i citească frămîntarea din suflet. De aceea, se avîntă cu tot elanul în conversație, rîse cu hohote prefăcute la glumele lui Ismail Latif, se lăsă antrenat în discuția despre constituirea Partidului Uniunii, răzvrătirea împotriva lui Saad Zaghlul și rolul lui Naș'at-pașa în toate astea. Pe scurt, reuși să-și joace destul de bine rolul pînă la sfîrșit. Spre prînz, cei trei musafiri – Kamal, Ismail și Hasan – își luară rămas-bun de la Husein și părăsiră seraiul familiei Șaddad.

— Aș vrea să stau puțin de vorbă cu tine, i se adresă Kamal lui Hasan înainte de a se despărți, simțind că a ajuns la capătul răbdării.

— Poftim! îl îmbie Hasan cu amabilitate.

— Aș fi preferat să rămînem numai amîndoi, adăugă el, uitîndu-se la Ismail cu o privire prin care își cerea iertare.

Ismail dădu să se retragă, dar Hasan îl opri cu un semn din mînă, zicînd:

— Eu n-am nimic de ascuns față de Ismail...

Gestul îl stînjeni cumplit. În spatele lui întrevăzu lașitatea lui Hasan, dar nu voia să mai lungească vorba și consimți să discute în prezența lui Ismail, bolborosind:

— De fapt, poate să rămînă. Nici eu n-am nimic de ascuns... Apoi așteptă să se îndepărteze puțin de serai și spuse direct: Astăzi, înainte de venirea voastră, s-a întîmplat s-o găsesc numai pe Aida în chioșc și-am avut cu ea un schimb de cuvinte destul de ciudat. Am înțeles, din ce mi-a spus, că i-ai răstălmăcit vorbele mele și i-ai înfățișat într-un chip deformat discuția noastră de-acum cîteva zile... Ți-amintești despre ce e vorba, fără îndoială! Într-un cuvînt, i-ai dat de înțeles că eu aș fi bîrfit-o.

— Răstălmăcit... deformat..., bîlbîiră buzele palide ale lui Hasan. Apoi îi aruncă o privire rece și vrăjmașă, ca și cum ar fi vrut să-i aducă aminte că în fața lui se află Hasan Selim și nu altcineva. S-ar cuveni să te gîndești puțin și să cauți cuvinte mai potrivite înainte de-a deschide gura! îl repezi el pe un ton ireverențios, încercînd să-l intimideze.

— Exact așa am și făcut! rispostă Kamal scurt. Și ca să revin la ce spuneam mai înainte, din vorbele ei am înțeles foarte lămurit că de fapt tu ai umblat cu intrigi ca să stîrnești zîzanie între mine și ea.

Ochii lui Hasan aruncau scîntei de mînie, dar izbuti să se stăpînească și reveni la tonul rece de mai înainte, lămurind:

— Am avut impresia că pricepi cum stau lucrurile, dar văd că m-am înșelat. Apoi spuse, luîndu-l în zeflemea: Și, mă rog, ce-ar urma să culeg eu de pe urma acestor pretinse intrigi, poți să-mi spui și mie? Adevărul este că tu taberi pe om fără să-ți măsori cuvintele și să chibzuiești puțin înainte...

— Ba purtarea ta este cu adevărat necinstită! zbieră Kamal nespus de îndîrjit.

— V-aș propune să amînați discuția asta pentru altă dată, cînd o să vă mai liniștiți, se amestecă Ismail, încercînd să le domolească mînia.

— Lucrurile-s așa de clare, că nu mai e nevoie de nici o discuție! continuă Kamal, subliniind fiecare cuvînt. Și el știe treaba asta la fel de bine ca și mine!

— Fii bun și povestește-ne și nouă ce-ai vorbit cu ea în chioșc, ca să..., interveni Ismail pentru a doua oară.

— Nu admit nici un fel de anchetă! îl întrerupse Hasan trufaș.

— În orice caz, i-am spus tot adevărul și-am lăsat-o să judece ea care dintre noi e sincer! minți Kamal, vărsîndu-și tot veninul.

— S-o lăsăm să cîntărească ea singură între ce-a pretins o odraslă de prăvăliaș și fiul unui consilier! urlă Hasan, vînăt de furie.

Kamal se repezi spre el cu pumnii încleștați, dar Ismail interveni să-i potolească, fiindcă era mai vînjos decît ei, chiar dacă părea mai firav.

— Pînă aici! se împotrivi el cu hotărîre. Nu admit așa ceva! Sînteți prieteni și amîndoi faceți parte din familii respectate! Terminați cu copilăriile astea!

Kamal o luă spre casă grăbit, clocotind de furie și înaintînd cu pași apăsați și agresivi. Inima i se topea de mîhnire, iar ochii îi scînteiau, cu lacrimile gata să țîșnească. Îi rănise inima și demnitatea, pe zeița și pe tatăl lui. Ce i-a mai rămas pe lumea aceasta? Îl respectase pe Hasan ca pe nici un alt prieten; nu avusese pentru nimeni atîta admirație. Cum de-a fost cu putință să devină peste noapte clevetitor și grosolan? E adevărat că-l urăște de moarte, dar nu-i dau pace îndoielile și de aceea stă pe gînduri, întrebîndu-se cu un grăunte de nesiguranță în suflet dacă nu cumva atitudinea lui se explică prin sentimente ce-i rămîn necunoscute. Să fi răstălmăcit Hasan vorbele lui și Aida să fi luat de bun ce i-a spus el? Să fi înțeles Aida greșit și să fi exagerat, făcîndu-și fel de fel de gînduri și

căzînd în cele din urmă pradă mîniei? Dar cu comparația între odrasla de prăvăliaș și fiul de consilier s-a întrecut cu gluma și a reușit să și-l ridice de-a binelea în cap. Ar fi fost de-a dreptul absurd să mai încerce să-i găsească vreo scuză.

Săptămîna următoare, cînd veni din nou la seraiul familiei Șaddad la ora obișnuită, i se spuse că a intervenit ceva care l-a împiedicat pe Hasan să ajungă la întîlnirea lor obișnuită. Cînd plecară de-acolo, Ismail Latif îi transmise scuzele lui Hasan pentru cuvintele necugetate referitoare la „odrasla de prăvăliaș și fiul de consilier", care-i scăpaseră la mînie. Totodată, Ismail fusese însărcinat să-i aducă la cunoștință speranța lui Hasan că incidentul nu va afecta prietenia lor și că totul nu fusese altceva decît o închipuire nejustificată. Mai mult decît atît, ticluise și-un răvaș, în care își exprima dorința de a nu mai reveni niciodată asupra celor întîmplate, încheindu-l astfel: „Adu-ți aminte vorbele cu care m-ai jignit și vorbele cu care te-am jignit eu și vei fi convins că amîndoi am greșit. În consecință, nici unul dintre noi nu are dreptul să refuze scuzele celuilalt". Kamal se lumină la față după citirea scrisorii, dar nu întîrzie să remarce contradicția dintre orgoliul cunoscut al lui Hasan și aceste scuze neașteptate. Veniseră ca o surpriză, într-adevăr! N-ar fi crezut în ruptul capului că Hasan ar concepe să-și ceară iertare. Ce s-o fi întîmplat? Orgoliul lui nu se îndupleca numai de dragul prieteniei! Și-a dat seama că l-a luat gura pe dinainte și e cu ochi și cu sprîncene că nu prietenia l-a determinat să-și ceară scuze, ci mai degrabă grija pentru reputația lui. Se temea probabil și că zvonurile despre scandal ar putea să ajungă la urechile lui Husein Șaddad. Așa cum îl cunosc ei, n-ar fi exclus ca atitudinea Aidei să-i stîrnească nemulțumirea. Nu are nici o importanță dacă Hasan se va împăca sau nu cu el. Esențial pentru el este ce are de gînd să facă Aida, căci n-a venit nici la întîlnire și nu s-a mai ivit nici la fereastră sau pe terasă. Dispăruse parcă fără urmă, nu

numai din casă sau din cartier, ci din lumea aceasta în întregul ei. Ar fi cu putință să nu se mai întîlnească în veci? Spera ca Husein Șaddad să motiveze cumva absența ei pentru a-i risipi temerile, dar nici aceasta nu se întîmplă.

Timpul trecea și de fiecare dată cînd se ducea în vizită la serai, simțea că-și pierde inima; cerceta toate ungherele cu ochi neastîmpărați, zbătîndu-se între disperare și rugăciune. Arunca priviri scrutătoare spre terasa de la intrare, apoi spre fereastra ce dădea către grădină și spre balconul dinspre chioșc, în timp ce străbătea aleea pînă la pavilion. Pe urmă cădea zdrobit pe scaun, în mijlocul prietenilor, pierdut adînc în gînduri, visînd îndelung la surpriza fericită ce refuza să se ivească. Întîlnirile se sfîrșeau și Kamal părăsea grădina trimițînd iarăși și iarăși priviri obosite și abătute către fereastră și balcoane, mai ales către fereastra ce dădea spre alee, a cărei imagine îi umplea zilele, încadrînd chipul adoratei. Se îndrepta spre poartă, respirînd deznădejdea odată cu aerul. Disperarea lui nu mai cunoștea margini; se stăpînea cu greu să nu-l întrebe pe Husein Șaddad care-i secretul dispariției Aidei. Tradițiile vechiului cartier, de care îi era îmbîcsită întreaga făptură, îl împiedicau în ultima clipă să rostească vreun cuvînt. Începuse să se frămînte și să se întrebe dacă Husein o fi cunoscînd adevăratul motiv al dispariției Aidei. Hasan Selim se ținu într-adevăr de cuvînt – nu făcu nici cea mai mică aluzie la cele întîmplate și nu lăsă nici o clipă să i se citească pe față că i-ar putea trece prin minte așa ceva. Fiecare nouă întîlnire era pentru el încă o dovadă a înfrîngerii lui Kamal. Și tocmai acest gînd îl tortura din cale-afară! Simțea în fundul sufletului o temere surdă amestecată cu suferință, care-i întuneca mintea. Cel mai greu de suportat i se părea umilința. „Cît de departe ești tu de acești fericiți, biată făptură slută!", își zise el dus pe gînduri. La ce bun să mai trăiască, dacă ea stăruie să nu se mai arate? De unde vor mai primi ochii lui lumină?

De unde va mai căpăta inima lui căldură? De unde va mai dobîndi bucurie? Nu mai are altă dorință decît s-o vadă din nou pe zeița lui adorată. Indiferent cu ce preț! Indiferent pe cine ar iubi! Să se arate, să-și ridă de tiv[illegible] și de trompa lui în tihnă, oricît îi va pofti inima! Nu-l mai interesează nimic altceva decît s-o vadă și s-o audă iar[illegible]! Să se ivească, indiferent care va fi prețul, chiar dacă privirile ei nu se vor abate niciodată asupra lui! Dispariția ei i-a răpit liniștea și echilibrul; se simte greoi și inert, inutil și umilit.

Nu putea aștepta nici [illegible] treacă săptămîna pînă la întîlnirea cu prietenii. Și pașii îl purtau spre El-Abbasiy[illegible] fără voia lui, pentru a hoinări în jurul seraiului, sperînd s-o zărească pe Aida la un balcon sau în timpul vreunei plimbări de-ale ei. Tot zbuciumul se dovedi în van, căci nu reuși s-o zărească nici măcar o singură dată. [illegible] de ființa înălțătoare a unui servitor, ieșind ori intrînd pe poartă. [illegible] cu ochi lacomi și nedumeriți, în [illegible] pentru [illegible] să se afle în apropierea zeiței, s-o vadă zi de zi în cele mai diverse împrejurări - tolănită într-un nat ori pe un di[illegible] cîntînd sau rătăcind cu gîndurile fără să-i pese de nimic. Norocul acestui biet om, care sălășluiește într-un mihrab fără să aibă habar ce este evlavia!

Într-una din aceste hoinăreli, îl zări și pe Abd el-Hamid-Bek Șaddad împreună cu soția lui, părăsind palatul într-o [illegible]ină ce aștepta în fața porții. Sînt singurii oameni în [illegible] Aida stă [illegible] de glasul lor poruncitor. Nimeni nu [illegible] lărin[illegible] lui mai bine decît [illegible] e incontestabil faptul că și Aida a fost cîndva asemeni micilor creaturi aduse pe lume de Aișa și de Khadiga. Oare vor trece nopțile lungi de iarnă [illegible] ochii înlăcrimați îngropați în pernă? Kamal întinse pal[illegible] spre cer, implorînd:

- Doamne, [illegible] acestei iubiri: „Preschimbă-te în cenușă!", așa cum i-ai spus focului lui Avraam: „Fii răcoare

și mîntuire!"[1]. Ar fi vrut ca în trupul lui să existe un organ special al iubirii care să poată fi extirpat ca orice alt mădular atins de o maladie incurabilă. Striga numele ei drag pentru a-i asculta cu inima smerită ecoul în liniștea odăii, ca și cînd altcineva l-ar fi strigat. Își schimonosea vocea, imitînd-o cum îi rostise numele, pentru a rememora visul fericirii dispărute. Își petrecea privirea peste întîmplările trecutului, încercînd să se convingă că totul se desfășurase aievea și că nu fuseseră simple năluciri.

Se duse cu gîndul pentru prima oară după ani de zile la vremurile de dinaintea iubirii, tînjind după ele așa cum tînjește ocnașul după libertatea pierdută. Gratiile închisorii i se păreau însă mai blînde și mai ușor de sfărîmat decît lanțurile iubirii, care încătușează deopotrivă simțurile și mintea. Într-o zi se pomeni întrebîndu-se dacă și Fahmi va fi încercat chinuri asemănătoare. Și amintirile despre fratele dispărut îi năpădiră gîndul, asemeni unei melodii triste ce crește și se revarsă din adîncul sufletului. Și, pe neașteptate, i se lumină în minte ziua cînd a dat în vileag aventura lui Maryam, împlîntînd cu răutatea inconștientă a copiilor un hanger otrăvit în inima fratelui său. Apoi rememoră chipul lui, ce-i păruse atunci liniștit. Abia acum deslușì clar în amintire contracțiile de durere de pe chipul lui Fahmi, suspinele și gemetele în care se cufundase după ce rămăsese singur, întocmai cum i se întîmplă și lui acum. Durerea încercată de Fahmi în clipa morții trebuie să fi fost nimic pe lîngă ce simțise atunci. Cu timpul, Kamal începu să vadă în evenimentele politice imagini mărite ale unor întîmplări din viața lui. Știrile

1. Aluzie la versetele coranice 68-70 din sura XXI, numită *Sura profeților*, care înfățișează episodul distrugerii unui templu al idolilor de către Avraam; conform legendei coranice, păgînii ar fi încercat să-l ucidă pe Avraam aruncîndu-l în foc, dar Allah i-a poruncit focului: „O, foc! Fii răcoare și mîntuire pentru Avraam!" (versetul 69), salvîndu-l astfel de la pieire.

citite în ziare se asociau în mintea lui cu episoade petrecute în Bayna el-Qasrein sau în El-Abbasiyya. Saad Zaghlul, de pildă, i se părea, ca și el, pe jumătate întemnițat, trădat de prieteni, țintă a unor atacuri nedrepte. Și el, și Saad îndurau nedreptăți pricinuite de pătura aristocratică: oameni cu poziție socială înaltă, dar josnici prin faptele lor. Privea la situația politică și la starea lui cu același sentiment de neliniște și înfrigurare. Cînd se întreba dacă acest bărbat devotat patriei merită tratamentul nedrept la care este supus, se gîndea fără doar și poate și la sine. Cînd zicea că Zayyur a înșelat speranțele ei si-a îngăduit fapte condamnabile cu intenția vădită de a se ridica deasupra guvernului, se gîndea bineînțeles și la Hasan Selim, iar cînd afirma că Egiptul l-a abandonat pe bărbatul curajos care-l apăra, o avea în minte și pe Aida.

21

Casa familiei Șawkat din Es-Sukkariyya nu avea parte de liniște nici o clipă. Și asta nu atît din pricina celor din neamul Șawkat, care ocupaseră toate cele trei nivele ale casei, cît mai ales din cauza Khadigăi, care era pricină de scandal mai mult decît toți ceilalți laolaltă. Bătrîna locuia la parter, Khalil și Aișa împreună cu copiii – Na'ima, Osman și Muhammad – ocupau primul etaj, iar Ibrahim și Khadiga, împreună cu cei doi băieți ai lor – Abd el-Mun'im și Ahmad – se instalaseră la etajul al doilea. Dar vacarmul stîrnit de toți aceștia la un loc nu însemna nimic pe lîngă vălmășagul de strigăte iscat de Khadiga, cu toate că în rînduiala casei se schimbaseră multe, ceea ce s-ar fi cuvenit să pună capăt tărăboiului sau cel puțin să-l mai potolească. Khadiga își separase complet gospodăria și bucătăria, dispunînd de terasă după bunul plac. O evacuase pe bătrîna soacră cu orătăniile ei cu tot și se apucase ea să crească păsări, aranjîndu-și și o grădiniță pe terasă, după modelul celei din casa părintească. Și cu toate astea, hărmălaia nici vorbă să se stingă. Poate că se mai domolise într-o vreme, dar nu într-atît încît să fie uitată cu totul.

Într-una din zile, conflictul izbucni din nou cu violență. Khadiga părea copleșită de deznădejde. Secretul ei era de-acum cunoscut, de vreme ce Aișa venise în vizită împreună cu Khalil, într-o încercare disperată de a găsi o ieșire din criză. Da, da, chiar criză! Se așezară față în

față – frații pe o canapea, surorile pe alta. Toți arătau din cale-afară de gravi, ba Khadiga era de-a dreptul posacă. Rămaseră un timp uitîndu-se unul la altul încurcați, fără să îndrăznească nici unul să înceapă vorba.

— Mici neînțelegeri se întîmplă, de bună seamă, în fiecare casă. Așa-i de cînd lumea! Dar asta nu-nseamnă că trebuie să afle tot orașul de pricinile noastre. Se vede cît de colo că ea a ținut morțiș să facă din treburile noastre un scandal public...

Ibrahim se foi puțin, ca și cînd l-ar fi incomodat pardesiul sau ar fi vrut să se îndrepte de spate. Strîmbă din nas, fără să-și poată stăpîni un rîs straniu, dar nimeni nu pricepu ce voia să exprime prin el.

— Poți să ne spui și nouă ce-i cu chicotitul ăsta? sări Khadiga ca arsă, aruncîndu-i o privire iscoditoare. Ție nu-ți pasă de nimic pe lumea asta... Apoi îl lăsă în pace și continuă, adresîndu-li-se doar lui Khalil și Aișei: Voi sînteți de acord cu ea, să se ducă peste tata la dugheană și să se plîngă de mine? Ce-are a face tata cu neînțelegerile și ocările noastre muierești? Se cuvine ca un bărbat, și mai ales unul ca tata, să fie amestecat în astfel de nimicuri? Fără îndoială că vizita și pîra ei l-au stingherit și, dacă n-ar fi așa amabil, cum îl știți, i-ar fi spus lucrul ăsta pe șleau... Sînteți de acord cu mine că tata n-are timp pentru prostii de-astea, nu-i așa? Ce părere ai, *si* Khalil?

— Sigur că mama a greșit și eu i-am spus lucrul ăsta destul de lămurit, încît și-a vărsat pînă la urmă mînia pe mine! o aprobă Khalil, încruntîndu-se consternat. Dar tu știi că ea e femeie bătrînă și oamenii de vîrsta ei se cuvine să fie menajați, ca și copiii... Trebuie să te arăți îngăduitor cu ei. Ce minunat ar fi!

— Ce minunat! Ce minunat! îl întrerupse Ibrahim vexat. Ai repetat de-atîtea ori vorbele astea, că m-am săturat de ele! Mamă-ta este o femeie bătrînă, așa cum ai

spus, dar nora pe care și-a ales-o este neîndurătoare! N-are stare dacă nu-și dă în petic!

Khadiga îl măsură înciudată pe sub sprîncenele încordate, cu nările tremurînde, și se zborși la el:

— Vai de mine și de mine! Știi că ai haz? N-a mai rămas decît să faci mărturia asta nedreaptă și față de tata!

— Tata nu-i acum aici ca să ne audă! îngăimă Ibrahim, făcînd cu mîna un semn de lehamite. Și pe urmă, chiar dacă o să vină, n-o să asculte la ce zic eu. Eu repet însă un lucru cunoscut de toată lumea: tu n-o suferi pe mama în ruptul capului și pace! Doamne ferește! Pentru ce atîta nebunie, femeie, cînd cu puțină îngăduință puteai să te pui bine cu ea și nu mai aveai nici un fel de bătaie de cap? Dar e mai ușor de-ajuns în lună decît de obținut îngăduința ta! Poți să tăgăduiești ceva din ce-am spus eu?

Khadiga se uită rînd pe rînd, vădit încurcată, cînd la Khalil, cînd la Aișa, ca și cum ar fi vrut să-i ia de martori împotriva acestei „nedreptăți" strigătoare la cer, dar și unul, și celălalt se codea să-i sară în ajutor.

— *Si* Ibrahim vrea să spună că ar trebui să mai treci și tu cu vederea peste vorbele ei..., bombăni Aișa în cele din urmă, extrem de temătoare.

Khalil clătină din cap aprobator și mulțumit, ca și cînd ar fi ajuns cu mîna la colacul de salvare.

— Exact! încuviință el. Mama se mînie repede, dar nu este un om rău. Cu puțină bunăvoință, ai putea să-ți cruți nervii și să eviți discuțiile inutile...

— Cred că ar fi mai cinstit să recunoașteți că ea nu mă poate înghiți cu nici un chip murmură Khadiga cu răsuflarea curmată. Mi-a distrus nervii. O dată nu ne întîlnim fără să aud din gura ei vorbe care fac să-mi fiarbă sîngele în cap. Nu mi-ajunge dezordinea pe care o stîrnesc Abd el Mun'im și Ahmad toată ziua? Cînd o să găsesc și eu pe cineva nepărtinitor?

— S-ar putea să-l găsești chiar în persoana lui tată-tău! îi răspunse Ibrahim, făcînd haz de necaz.

— Ce mai la deal, la vale, e cu ochi și cu sprîncene că te bucuri de nenorocirea mea! izbucni ea, simțind că-i fuge pămîntul de sub picioare. Să știi că pricep totul! Să-ți fie rușine obrazului! Domnul e cu noi și te-aude!

— Domnul e cu noi! repetă Ibrahim, lungind cuvintele pe un ton ce dovedea în același timp și capitularea, și sfidarea.

— Încearcă să te potolești acum, ca să-l întîmpini pe tată-tău calmă, o îndemnă Khalil cu bunăvoință.

De unde atîta calm, cînd bătrîna s-a răzbunat pe ea cum nu se putea mai crunt? Dintr-o clipă în alta așteaptă să fie chemată la tată-său și nu-i convine deloc situația în care se află. În clipa aceea răzbătură pînă la ei țipetele lui Abd el-Mun'im și Ahmad, care se aflau în dormitorul lor. Apoi Ahmad începu să plîngă de-a binelea. Khadiga sări în picioare și o luă cu pași grăbiți spre camera lor. Împinse ușa și începu să urle la ei:

— Ce-nseamnă asta? Ce v-a apucat? V-am spus de-o mie de ori să nu vă mai aud certîndu-vă. Să știți că cine începe scandalul, de-acum încolo e dușmanul meu!

— Sărmana de ea! exclamă Ibrahim, după ce-o văzu dispărînd în spatele ușii. N-are pic de odihnă. Din faptul zilei și pînă noaptea tîrziu e într-o luptă necurmată. Nu știe ce-i liniștea decît în clipa cînd s-a culcat. Nimic din casa asta nu scapă de sub supravegherea ei: slujnica, mîncarea, băutura, mobila, orătăniile, Abd el-Mun'im, Ahmad, eu... La toate se gîndește! Mi-e și milă de ea, vă mărturisesc sincer. Și cred că am avea numai liniște și ordine în casă, dacă n-ar exista suspiciunile astea...

— Domnul s-o ajute! îngăimă Khalil, zîmbind.

— Să-mi ajute și mie ca să scap de gura ei! adăugă Ibrahim, clătinînd din cap surîzător.

Apoi se scotoci în buzunarul pardesiului negru și scoase un pachet de țigări. Îl întinse mai întîi fratelui său, care luă o țigară, îndemnînd-o și pe Aișa să ia una, dar aceasta refuză, rîzînd cu subînțeles și făcînd semn spre ușa în spatele căreia dispăruse Khadiga.

— Nu-i acum momentul potrivit, se scuză ea.

Ibrahim își aprinse țigara și se întoarse la locul lui pe canapea.

— Tribunalul! gîlgîi el, făcînd cu ochiul spre aceeași ușă. Acum îi judecă, dar o să fie destul de îndurătoare cu acuzațiile, chiar dacă nu-i stă în fire să fie așa.

— Cum să ai parte de odihnă în casa asta? bombăni Khadiga necăjită, ivindu-se din nou în ușă. Cum și cînd? Se lăsă pe canapea oftînd, apoi continuă, adresîndu-se Aișei: M-am uitat din balcon și-am văzut că ulițele sînt pline de noroi de la ploaia de ieri. Spune-mi și mie, cum o să-și croiască tata drum pînă aici? Pentru ce atîta îndărătnicie?

— Și cerul cum mai arată? o întrebă Aișa într-o doară.

— Smoală! Stă să plouă dintr-o clipă în alta și pînă-n seară ulițele or să ajungă lacuri. Dar ți-ai găsit s-o împiedice vremea asta pe soacră-ta și să scăpăm de belea măcar o zi! Nici vorbă! A înotat prin tină și nu s-a lăsat pînă n-a ajuns la prăvălie. Și-a stat pe capul bietului om pînă i-a smuls promisiunea c-o să vină. Dac-aș ști că a fost cineva de față cînd i s-a plîns de mine pe-o vreme ca asta, credeți-mă că m-aș socoti răzbunată.

Folosiră prilejul pentru a-și vărsa năduful și glasurile tuturor se preschimbară în vîrtejuri de hohote

— Nu crezi că meriți să se spună la fel și despre tine? o provocă Ibrahim.

In clipa aceea se auziră ciocănituri și în deschizătura ușii se ivi chipul slujnicei Suwaydan, care privi spre Khadiga îngrijorată, cu ochii cît cepele.

— A venit stăpînul cel mare..., îi dădu ea de știre și se retrase grabnic.

— Nu ne lăsați singuri..., îngăimă Khadiga cu fața palidă și glasul stins, în vreme ce se îndepărta.

— Sîntem alături de tine, Khadiga *hanem*, pînă la capăt! o încurajă Khalil, mai mult în glumă.

— Și să-mi luați apărarea..., îi mai rugă ea cu glas domol.

Înainte de a părăsi camera, Aișa se opri în fața oglinzii, aruncînd o privire cercetătoare peste chipul ei, pentru a se încredința că nu i-a rămas nici o urmă de sulimanuri.

Domnul Ahmad Abd el-Gawad se așezase pe canapeaua de sub tabloul cel mare, care-l înfățișa pe răposatul Șawkat, iar bătrîna se ghemuise într-un fotoliu apropiat, înfășurată într-un palton gros care nu reușea să-i ascundă trupul sfrijit, adus de spate. Fața i se uscase și se acoperise de zbîrcituri adînci; nu mai rămăseseră decît dinții de aur din ceea ce fusese odinioară. Încăperea nu-i era necunoscută stăpînului, iar caracterul ei vetust nu-i diminuase prea mult splendoarea de altădată. Dacă storurile se decoloraseră întru cîtva, iar plușul fotoliilor și canapelelor se rosese pe la brațe și pe la spătare, covorul persan își păstrase întreagă splendoarea, iar valoarea îi sporise odată cu vechimea. În atmosfera camerei pluteau aromele plăcute de care bătrîna nu se despărțea niciodată.

— Dacă domnul Ahmad nu catadicsește să vină, așa cum mi-a promis, mi-am zis în sinea mea, nu mai e ca și copilul meu și nu-i mai sînt mamă..., începu bătrîna să grăiască în dodii, sprijinindu-se într-o umbrelă ponosită.

— Doamne ferește! exclamă stăpînul. Întotdeauna mă aflu la dispoziția dumitale! Mai cu seamă că eu îți sînt ca și un fiu, tot așa cum Khadiga e și ea fiica dumitale.

— Toți sînteți copiii mei..., completă ea, țuguindu-și buzele. Amina *hanem* este copila mea cea bună, dumneata ești stăpînul tuturor oamenilor... Khadiga, în schimb – urmă ea, uitîndu-se la el cu ochii holbați – n-a moștenit nici o însușire de la părinții ei atît de cumsecade... Cu cine-o fi semănînd, Doamne? mai adăugă ea, clătinînd din cap cu deznădejde.

— Stau și eu și mă minunez cum de-a putut să te necăjească într-atît? îi cîntă stăpînul în strună, ca și cînd ar fi vrut să-și ceară iertare. Mărturisesc că e o mare

surpriză pentru mine... Mi se pare de necrezut! Dar n-ai vrut cu nici un chip să-mi spui ce-a făcut de fapt!

— Povestea e mai veche, îi luă ea vorba din gură, încruntîndu-se. Am cedat rugăminților Aminei și-am ascuns totul de dumneata. Biata femeie a făcut tot ce i-a stat în putință ca s-o îndrepte, însă fără nici un folos... Dar, așa cum ți-am promis la prăvălie, n-o să rostesc nici un cuvînt decît în fața ei... în fața ei, stăpîne!

În clipa aceea, se auzi ușa scîrțîind și intrară unul după altul Ibrahim, urmat de Khalil, Aișa și – la sfîrșit de tot – Khadiga. Dădură în aceeași ordine mîna cu stăpînul, iar cînd veni rîndul Khadigăi, făcu o temenea adîncă dinaintea lui și-i sărută mîna.

— Cîtă cuviință, Doamne! exclamă bătrîna, minunîndu-se. Nici nu-mi vine să cred că ești Khadiga! Să nu te lași înșelat de aparențe, domnule Ahmad!

— De ce nu l-ai lăsat pe tata să-și vadă de treaba lui? o apostrofă Khalil pe bătrînă. Nu există nici un motiv ca să provoci aici o anchetă!

— Dă' cine te-a chemat pe tine? se răsti bătrîna la el. Cine v-a chemat aici? Lăsați-ne cu treaba noastră și duceți-vă în plata Domnului!

— Mai bine mărturisește că Allah este unul singur! încercă Ibrahim s-o domolească pe un ton delicat.

— Eu știu mai bine decît tine, catîrule, că e unul singur! îl repezi ea. Dacă ai fi fost bărbat cu adevărat, n-ar fi trebuit să-l aduc astăzi aici pe omul ăsta cumsecade... Ce cauți tu aici? La ora asta tu trebuia să sforăi!

Felul cum începu discuția îi dădu Khadigăi o mare siguranță de sine. Ar fi vrut să rămînă în continuare cu acest avantaj, dar stăpînul o întrebă pe un ton răstit, punînd capăt oricărei speranțe:

— Ce mi-au auzit urechile despre tine, Khadiga? E-adevărat că nu-i dai ascultare mamei tale – Allah să mă ierte! – mamei noastre, a tuturor celor care sîntem aici, de față?

Khadiga se simți destul de încurcată. Speranțele i se risipiră pe loc și ochii ei coborîră supuși. Clătină din cap și-și mișcă buzele, mormăind ceva nedeslușit. Bătrîna le făcu semn cu mîna celor prezenți fără să mai zăbovească și începu să turuie:

— Povestea e destul de veche, ca să pot să ți-o înșir de la un cap la altul. Ea a început din ziua cînd s-a mutat în casa asta. De-atunci o duce tot într-o gîlceavă cu mine, fără nici un fel de motiv, și-mi vorbește cum nu se poate mai urît. Nici nu vreau și nici n-aș fi în stare să-ți redau ce mi-au auzit urechile în cei cinci ani și mai bine care au trecut. Lucruri rele, foarte multe și extrem de urîte! A-nceput de la bucătărie – poți să-ți închipui așa ceva, domnule? S-a tot băgat în sufletul meu pînă cînd a ajuns să se separe cu totul de mine și casa s-a împărțit în două. Unde mai pui că nu i-a mai îngăduit nici lui Suwaydan să-i treacă pragul, sub pretext că e slujnica mea și și-a angajat fata ei în casă? Tot așa și cu terasa; m-a înghesuit încet-încet, pînă ce m-a obligat să-mi mut orătăniile în curte... Cu asta a pus capac la toate. Parc-ar fi fost chitită să-mi facă numai necazuri! Ce să-ți mai spun, fiule? Astea-s doar cîteva belele! Dar ce să-i faci? Doar nu s-o dărîma lumea, mi-am zis în sinea mea. Ce-a fost să fie s-a dus! Am crezut că odată cu separarea n-o să mai existe nici un motiv de gîlceavă. Dar ți-ai găsit! Nici vorbă – jur pe viața mea!

Se întrerupse, scuturată de-o tuse bruscă ce făcu să i se umfle toate venele gîtului, în vreme ce Khadiga se uita la ea, implorîndu-l în gînd pe Allah s-o prăpădească înainte de a termina de povestit. Dar accesul se opri pe neașteptate, iar ea își trase sufletul, rosti *șahada*[1], apoi ridică

1. Recunoașterea credinței într-un singur Dumnezeu, care se realizează formal prin rostirea expresiei: „Mărturisesc că nu există un alt zeu în afară de Allah și că Muhammad este trimisul lui".

ochii înlăcrimați spre stăpîn și-l întrebă cu glasul puțin răgușit

— Ți-e lehamite să-mi mai zici mamă, domnule Ahmad, nu-i așa?

— Allah să mă ferească, mamă! se apără stăpînul, prefăcîndu-se, fără să ia în seamă zîmbetele lui Ibrahim și Khalil.

— Să ai parte numai de sănătate, domnule Ahmad! se apucă bătrîna din nou să-l sîcîie. Dar să știi că fata dumitale nu se învrednicește în ruptul capului să-mi zică așa... I-am cerut de mai multe ori să mi se adreseze cu *nina*, însă de fiecare dată m-a repezit cu întrebarea: „Și-atunci cum o să-i zic mamei mele din Bayna el-Qasrein?". „Și eu sînt *nina*, și ea e *nina*!" i-o întorc eu. Și ce crezi că-mi răspunde la urmă? „Eu nu cunosc decît o singură *nina* – Allah s-o păzească!" Vezi, *si* Ahmad, ce primesc drept răsplată pentru că am moșit-o?

Domnul Ahmad o măsură pe fiica lui cu ochi răi.

— E-adevărat ce mi-aud urechile, Khadiga? strigă el înăbușit de o mînie strașnică. Îmi stă mintea-n loc de ce mi-e dat s-ascult! Vreau să te-aud, ce răspunzi?

Khadiga se fîstîci de tot, simțind că i se înțepenește limba. O năpădea o ciudă fără margini, mai ales văzînd încotro merg lucrurile. Instinctul de autoapărare îi dădu însă un curaj neașteptat.

— Sînt nedreptățită! îngăimă ea umilită, cu glasul stins. Toți cei care sînt aici, de față pot recunoaște că sînt nedreptățită! Sînt năpăstuită, tată – jur pe Allah!

Stăpînul rămase stupefiat la auzul vorbelor ei. Deși înțelese de la bun început că bătrîna cam bate cîmpii și că în atmosferă plutește o undă hazlie, care se oglindea tainurit pe chipurile lui Ibrahim și Khalil, rămase hotărît să păstreze aceeași gravitate, cu intenția de a-i da bătrînei satisfacție și de a o speria puțin pe Khadiga. Nu-i trecuse nici un moment prin cap că fiica lui s-ar putea dovedi atît de îndărătnică și rămase contrariat de atitudinea ei. Asta

să fi fost firea ei și pe vremea cînd trăia sub același acoperiș cu el? Amina o fi cunoscînd-o mai bine și-o fi știind mai multe despre ea? Abia acum s-o descopere și să constate că este cu totul altfel decît și-o închipuise el, așa cum se întîmplase și cu Yasin?

— Vreau să știu adevărul! se auzi glasul de stăpîn al tatălui, care-și încruntă sprîncenele nemulțumit. Vreau să știu întregul adevăr despre tine! Mama noastră vorbește acum despre o altă Khadiga decît cea cunoscută de mine! Vreau să știu care dintre ele două este cea adevărată!

Bătrîna își strînse în pumn degetele palmei drepte și începu s-o clatine în sus și-n jos într-un gest care-l invita să mai asculte, fiindcă n-a terminat tot ce avea de spus.

— „Cînd ai venit pe lume, în mîinile mele te-ai oprit..." i-am zis eu. Și ce crezi că mi-a răspuns? „Cu alte cuvinte, am scăpat de la moarte ca prin urechile acului..." Eu n-am auzit o vorbă mai urîtă ca asta de cînd sînt.

Ibrahim și Khalil izbucniră în rîs, cu gura pînă la urechi, în vreme ce Aișa lăsă capul în pămînt ca să-și ascundă zîmbetul.

— Rîdeți! Faceți haz pe seama mamei voastre! îi mustră bătrîna, strîmbînd din nas.

Stăpînul rămase mai departe încruntat, chiar dacă în sinea lui începuse să se amuze. Și fetele seamănă tot cu el? Merită să le povestească așa ceva prietenilor săi Ibrahim el-Far, Ali Abd el-Rahim și Muhammad Iffat!

— Nu, nu! Nu-ți este îngăduit să spui lucruri de felul ăsta! se răsti domnul Ahmad la ea. Las' că știu eu ce pedeapsă o să primești pentru felul cum te-ai purtat!

— Cît despre scandalul de ieri – reluă bătrîna firul povestirii –, s-a stîrnit din te miri ce! Ibrahim a invitat cîțiva prieteni la o petrecere și printre alte mîncăruri li s-a servit și o *cercheză*. Seara au coborît la mine Ibrahim, Khalil, Aișa și Khadiga și, din vorbă-n vorbă, am ajuns la *cercheză*... Ibrahim mi-a spus și mie că musafirilor le-a plăcut foarte tare. *Sitt* Khadiga s-a bucurat din cale-afară.

Dar ea nu s-a oprit numai la atît, ci s-a apucat să se laude că a-nvățat să pregătească mîncarea asta în casa cea veche. Am contrazis-o, dar fără nici o intenție rea, amintindu-i că Zeinab, prima soție a lui Yasin, a introdus *cercheza* în casa voastră și că trebuie s-o fi învățat de la ea. Îți jur că am vorbit cu bună intenție și că n-am urmărit să jignesc pe nimeni. Dar ei i-a sărit pe dată nervățarul și ce mi-aud urechile? „Cunoști casa noastră mai bine decît mine?" îmi strigă ea în față. „Ehei, eu am cunoscut casa voastră cu mult înainte s-o fi cunoscut tu!" îi zic eu. Și mă trezesc cu ea urlînd cît o ținea gura: „Nu ne vrei binele, asta e! Și nu suporți să auzi spunîndu-se nimic demn de laudă la adresa noastră! Nici măcar despre nenorocita asta de *cercheză*! Și dacă vrei să știi care-i adevărul, atunci află că nici nu se născuse Zeinab și la noi în casă se mînca *cercheză*! Și e rușine ca o femeie de vîrsta dumitale să mintă!". Da, domnule, cum îți spun... Mi-a zis de la obraz, de față cu toată lumea. Acum grăiește dumneata și mărturisește pe legea lui Allah care dintre noi două minte?

— Te-a făcut mincinoasă în față?! urlă stăpînul, nemaiputîndu-și controla furia. Ooo, Domn al cerurilor și al pămîntului, asta nu este fiica mea! Acum și-a dat arama pe față!

— Pentru atîta lucru l-ai cărat pe tata pe vremea asta pînă aici? se amestecă Khalil în vorbă, protestînd. E frumos din partea dumitale să-i tulburi tihna și să-l pui pe drumuri din pricina unei copilării, a poveștii ăsteia cu *cercheza*? Mi se pare prea de tot, mamă!

— Tu ține-ți gura și să piei din fața ochilor mei! se răsti bătrîna la el, holbîndu-se încruntată. Eu nu sînt mincinoasă și nu îngădui nimănui să mă învinuiască de minciună! Eu știu ce spun și nu-i nimic rău în respectarea adevărului! Casa domnului Ahmad nu cunoștea *cercheza* înainte ca Zeinab să fi intrat în ea... Ce nenorocire e-n asta? E un lucru adevărat și-atît! Stăpînul este aici, de

față, și poate să mă contrazică, dacă n-am dreptate... Într-adevăr, nu vă întrece nimeni în prepararea aperitivelor calde și a umpluturilor cu orez, dar voi n-ați avut *cercheză* pe masă înainte de venirea lui Zenaib... Spune, *si* Ahmad, dacă nu-i așa?

Domnul Ahmad se amuză tot timpul cît pălăvrăgi ea și doar cu greu se stăpînі să nu izbucnească în hohote.

— Măcar dacă ar fi fost vorba numai de minciună și de pretenții absurde! Dar ea a mai fost și obraznică! izbucni stăpînul pe un ton violent, în timp ce pumnul viguros începu să i se încleștеze. Ți-ai închipuit, probabil, că dacă ești departe de pumnul meu îți poți îngădui orice. Altfel nu-mi pot explica purtarea asta. Dar să știi că mîna mea ajunge oriunde este nevoie, fără nici cea mai mică șovăială. Este regretabil, într-adevăr, ca un tată să se vadă silit să-și pedepsească fiica tocmai cînd ea a ajuns femeie în toată firea, măritată și cu copii... După o scurtă pauză, își reluă amenințător șirul vorbelor, făcînd semn cu degetul spre ea: Să știi că sînt supărat foc pe tine! Jur pe Allah că nu mai suport nici să te văd înaintea ochilor!

Khadiga tăcu mîlc tot timpul cît vorbi tatăl ei, pîndind pe sub sprîncene, dar cînd el rosti ultimele cuvinte, o podidi un plîns brusc și nervos. O făcu într-un fel și premeditat, căci își dădu seama că nu mai are alt mijloc de apărare.

— Sînt năpăstuită! îngăimă ea printre sughițuri. Jur pe Allah că sînt năpăstuită! Cum mă vede înaintea ochilor, îmi aruncă numai vorbe de ocară. „Dacă nu eram eu, rămîneai toată viața fată bătrînă..." Nu m-a scos niciodată din vorbele astea... Pe cînd eu nu i-am făcut nimic rău... Ei îmi stau martori...

Atitudinea teatrală a Khadigăi – sinceră și prefăcută în același timp – nu rămase fără urmări: Khalil Șawkat se posomorî de îndată și Ibrahim Șawkat coborî ochii în pămînt, iar inima stăpînului se strînse cînd pomeni ultimele vorbe rostite de bătrînă, căci își aduse aminte că le mai

auzise şi mai demult, dar nu lăsă să i se citească pe faţă nici o schimbare. Bătrîna, în schimb, se apucă să-i arunce Khadigăi priviri mohorîte şi vrăjmaşe pe sub sprîncenele albe şi stufoase, ca şi cînd ar fi avertizat-o: „Joacă-ţi rolul, şireato, dar să ştii că trucul ăsta n-o să-ţi meargă cu mine!".

— Uite-o aici pe sora ei! bolborosi ea provocator, cînd simţi plutind în văzduh o undă de simpatie pentru Khadiga. Îţi cer să juri pe ochii tăi... să juri pe Coranul cel sfînt... Nu vreau să spui decît ce-ai auzit cu urechile tale şi ce-ai văzut cu ochii tăi... N-ai fost de faţă cînd sora ta m-a făcut mincinoasă? N-am istorisit întîmplarea cu *cercheza* întocmai cum s-a petrecut? Vorbeşte, fiica mea! Hai, vorbeşte! o îndemnă ea cu duhul blîndeţii, încercînd s-o tragă pe Aişa de limbă. Sora ta zice acum că eu aş fi nedreaptă, după ce ieri m-a făcut mincinoasă. Vorbeşte, ca să ştie şi stăpînul cu cine are de-a face, cine-i nedrept şi cine provoacă de fiecare dată tărăboiul!

Aişa tresări speriată cînd îşi dădu seama că este atrasă în discuţie. Pînă în clipa aceea, asistase cu totală indiferenţă, închipuindu-şi că va rămîne o simplă spectatoare cît va ţine procesul. Cînd simţi că e încolţită din toate părţile şi nu mai are pe unde scoate cămaşa, începu să-şi plimbe ochii scînteietori între soţul şi cumnatul ei, invitîndu-i să-i sară în ajutor şi să pună o vorbă bună în locul ei sau pentru ea. Tocmai cînd Ibrahim voia să deschidă gura, se amestecă domnul Ahmad, somînd-o să vorbească:

— Mama ta îţi cere să depui mărturie, Aişa, şi nu ai de ales. Te rog să spui drept cum s-au petrecut lucrurile!

Aişa simţea că i s-a pus o piatră pe inimă şi i s-a curmat răsuflarea. Din obraji îi dispăru orice urmă de viaţă, iar buzele i se mişcară abia perceptibil cînd înghiţi o dată în sec. Coborî ochii sfioasă, nefiind în stare să suporte privirea grea a tatălui, şi tăcu mai departe molcom, cu moartea în suflet.

— Eu n-am mai auzit pînă acum ca o femeie să fie chemată pentru a depune mărturie împotriva surorii sale, interveni Khalil, protestînd.

— Dar nici eu n-am crezut pînă acum că ar fi cu putinţă să se înţeleagă copiii pentru a unelti împotriva mamei lor! se zborşi bătrîna la el şi mai îndîrjită. Apoi, îndreptîndu-se spre domnul Ahmad, spuse: Eu cred că tăcerea Aişei e de-ajuns... Nu socoteşti că tăcerea ei este o mărturie de partea mea, domnule?

Aişa nădăjdui că lucrurile se vor opri aici, dar, colac peste pupăză, se trezi cu Khadiga implorînd-o în vreme ce-şi ştergea lacrimile:

— De ce nu vorbeşti, Aişa? Spune, m-ai auzit pe mine insultînd-o vreodată?

O blestemă în gîndul ei, în timp ce capul auriu începu să-i tremure nervos.

— În sfîrşit, ne-a venit izbăvirea! izbucni bătrîna. Dacă chiar ea insistă să depui mărturie, nu mai ai nici un motiv să taci, Şoşo... Doamne, dar dac-am fost nedreaptă – aşa cum pretinde Khadiga – de ce n-am năpăstuit-o şi pe Aişa? De ce cu ea mă înţeleg aşa de bine? De ce, Doamne? De ce?

Ibrahim Şawkat se ridică de pe canapea şi se aşeză lîngă stăpîn, apucîndu-se să-l lămurească liniştit:

— Îmi pare rău, tată, că te-am deranjat şi ţi-am răpit degeaba atîta timp. Hai să lăsăm şi plîngerea, şi mărturia deoparte, să uităm de tot ce-a fost şi să chibzuim la ce-ar trebui să facem de-acum încolo, ca să nu mai avem necazuri de felul ăsta. Vizita dumitale s-o socotim de bun augur şi să punem capăt neînţelegerilor dintre mama şi soţia mea... Să se învoiască şi să promită şi una, şi alta în fata dumitale că de-acum încolo o s-avem numai pace în casă.

Domnului Ahmad îi surîse mustaţa la auzul acestei propuneri, numai că simulă împotrivirea, clătinînd din cap, şi zise cu abilitate:

— Nu! Nu accept nici o pace, căci la încheierea ei trebuie să fie prezente două părți. În cazul de față, ele sînt de o parte mama noastră, iar de cealaltă parte fiica noastră. Or, fiica nu se află pe același plan cu mama! De aceea, eu socot că mai întîi se cuvine ca fiica mea Khadiga să-i ceară iertare mamei ei pentru ce-a fost, iar mama să cîntărească și să procedeze cum va crede de cuviință. Și numai după aceea vorbim de pace!

Gura bătrînei se întinse într-un zîmbet pînă la urechi și ridurile i se strînseră unul în altul. Privea întrebător cînd la Khadiga, cînd la domnul Ahmad și nu mai scoase o vorbă.

— Pînă una-alta, bag de seamă că propunerea mea n-a fost acceptată, continuă stăpînul, vrînd să simtă pulsul.

— Dumneata ai judecat cinstit și vorbele pe care le rostești sînt cum nu se poate mai drepte – Allah să te binecuvînteze și să ai parte numai de sănătate!

Domnul Ahmad arătă cu capul spre Khadiga, care se mai dezmeticise între timp, și-o văzu ridicîndu-se fără șovăială și îndreptîndu-se spre el cu inima zdrobită, cum nu mai făcuse niciodată pînă atunci. Rămase dinaintea lui în așteptare.

— Sărută mîna mamei tale! îi porunci el. Și spune-i: „Iartă-mă, *nina*!"

Nici în cel mai îngrozitor coșmar nu se văzuse într-o situație atît de umilă, dar acum nu mai avea de ales, căci i-o cerea chiar tatăl ei. Îi poruncise acela căruia nu i se putea refuza nici o cerere! Facă-se voia lui Allah! Se apropie de bătrînă și se înclină politicoasă. Apoi luă între degete palma pe care bătrîna o ridică spre ea – cu adevărat o ridică, fără să schițeze nici cea mai mică împotrivire, măcar așa, de ochii lumii! – și i-o sărută, cutremurîndu-se de indignare și repulsie. Tuși ca să-și potrivească glasul și în cele din urmă i se dezlegă limba și îngăimă silit:

— Iartă-mă, *nina*!

Bătrîna se holba la ea, ca și cum nu și-ar fi crezut ochilor și urechilor, și o undă de bucurie îi cuprinse întreaga față.

— Te-am iertat, Khadiga! Te-am iertat din respect pentru tatăl tău și fiindcă am înțeles că te căiești de ce-ai făcut... Bătrîna chicoti ca un copil, apoi continua prevestitoare: Carevasăzică, de astăzi înainte nici o vorbă despre *cerchează*! Ajunge că nu vă întrece nimeni în prepararea aperitivelor și a umpluturilor de orez!

— Slavă Domnului c-am căzut la pace! adăugă stăpînul, la rîndul lui, surîzînd. Apoi i se adresă Khadigăi: Așadar, întotdeauna *nina*! Să nu-i mai zici niciodată *tiza*! Ea este *nina*, la fel ca și cealaltă... De unde oi fi ieșit cu firea [illegible], nu pot să pricep! îi spuse apoi pe un ton dojenitor. Nimeni din casa noastră n-a fost așa! Ai uitat de mama-ta, de cuviința și de blîndețea ei? Ai uitat că mă faci pe mine de ocară cu vorbele și faptele tale urîte? M-am minunat – jur pe Allah! – ascultînd la ce mi-a povestit mama ta! Și-o să mă mai minunez încă multă vreme de-aici înainte!

22

După plecarea domnului Ahmad Abd el-Gawad, cele două perechi o luară pe scară în sus, îndreptîndu-se spre apartamentele lor. Khadiga mergea în frunte mohorîtă, vînătă de furie. Ceilalți își dădură seama după tăcerea Khadigăi cam ce va urma. Tocmai din acest motiv, Khalil nu se opri la primul etaj, așa cum s-ar fi cuvenit, pentru a potoli hărmălaia care se auzea din camera copiilor, ci îl însoți pe fratele său împreună cu Aișa la apartamentul de sus. Cînd luară loc cu toții în salon, Khalil deschise vorba, pentru a vedea în ce ape se scaldă Khadiga.

— Intervenția ta de la sfîrșit a fost hotărîtoare și s-a soldat cu un rezultat neașteptat de bun, îi zise el lui Ibrahim.

— A dus la împăcare, nu-i așa? sări Khadiga numai-decît, ca și cum ar fi așteptat cu înfrigurare să înceapă cineva discuția. N-a făcut decît să pună paie pe foc! Din cauza lui am fost umilită mai mult decît oricînd în viața mea.

— Nu văd nici o umilire în faptul că ai sărutat mîna mamei și i-ai cerut iertare..., îi zise Ibrahim mustrător.

— E mama ta, într-adevăr, dar pentru mine nu-i decît o dușmancă, replică ea cu indiferență. Nu i-aș fi spus *nina* în ruptul capului, dacă nu mi-ar fi poruncit tata, înțelegi? Da, da! Ea nu este pentru mine *nina* decît din porunca tatei!

Ibrahim se rezemă de spătarul canapelei, oftînd disperat. Nici Aișa nu era mai liniștită, căci se aștepta dintr-o clipă

în alta să-i vină și ei rîndul. Khadiga evita tot timpul s-o privească și asta îi spori și mai tare neliniștea. În cele din urmă, se decise să înceapă ea prima, ca s-o oblige pe Khadiga să-și declare adevăratele sentimente:

— Nu-i vorba de nici o umilire, dacă v-ați împăcat. Și cred că e mai potrivit să ne aducem aminte doar de sfîrșitul fericit...

Khadiga se sumeți și-i aruncă o privire trufașă și sfidătoare:

— Tu să nu scoți o vorbă, Aișa! se repezi ea și-i tăie șirul vorbelor, strîmbînd din nas. Tu ești ultimul om din lumea asta care are dreptul să vorbească!

Aișa se prefăcu nedumerită și întrebă, uitîndu-se cînd la Ibrahim, cînd la Khalil:

— Eu? Da' de ce? Doamne ferește!

— Mai și întrebi de ce? Pentru că m-ai trădat... Pentru că, tăcînd, n-ai făcut decît să depui mărturie contra mea! îi răspunse Khadiga cu un glas rece și greu ca plumbul. Pentru că ai preferat să-i dai satisfacție celeilalte, în loc s-o ajuți pe sora ta! Cum altfel se cheamă asta, decît trădare?

— Mi se pare foarte ciudat ce spui tu, Khadiga, cînd toată lumea știe că, tăcînd, am fost de partea ta!

— Dacă ai fi vrut cu adevărat să sari în ajutorul meu, tu te-ai fi codit atîta și-ai fi depus mărturie în favoarea mea! o întrerupse sora-sa la fel de pornită, străduindu-se cu tot dinadinsul să-i găsească nod în papură. Pe drept sau pe nedrept, nu contează! Pe cînd tu ai preferat să-i cînți în strună soacră-tii, care-ți umple burdihanul... Tu nu mai ai ce să vorbești cu mine! Nici un cuvînt! Avem aceeași mamă și-o să-i cer să te judece ea!

A doua zi, Khadiga porni să înoate prin noroi și bălți dis-de-dimineață și ajunse la mamă-sa cu sufletul la gură. Se opri drept la cuptor și Amina o întîmpină cu o bucurie nespusă. Se apropie de ea și *umm* Hanafi, adresîndu-i cuvinte de bun venit. Khadiga, însă, răspunse destul de

laconic și asta o făcu pe mamă-sa s-o cerceteze cu ochi sfredelitori, îngrijorați.

— Vreau să aflu părerea dumitale despre Aișa, începe ea fără nici o altă introducere. Eu nu mă mai simt în stare să suport mai multe decît am îndurat...

Chipul Aminei exprima un interes amestecat cu amărăciune.

— Da' ce s-a întîmplat? o iscodi ea, făcîndu-i semn cu capul s-o urmeze afară. Allah să ne apere de necazuri! Tată-tău mi-a spus și mie că a fost în Es-Sukkariyya... Dar nu pricep ce amestec are Aișa în treaba asta?! Of, Khadiga, te-am rugat de nenumărate ori să fii și tu mai mărinimoasă, o imploră Amina în timp ce urcau scara. Soacră-ta e femeie bătrînă și s-ar cădea s-o mai cruți și tu, ținînd seama de anii ei. Sigur că a dat în mintea copiilor, dacă a fost în stare să plece de capul ei și s-ajungă pînă la prăvălie, pe-o vreme ca cea de ieri. Da' ce poți să-i faci? Tată-tău s-a făcut foc de supărare! Nu și-ar fi închipuit că ai putea să-i spui vreo vorbă urîtă! Dar nu văd ce-ai putea avea cu Aișa? Nu căuta nici tu pricină cu lumînarea acum! A tăcut, nu-i așa? Cred că nici n-ar fi putut să facă altfel, sărmana de ea!

Se așezară pe o canapea în salon – locul cafelei de dimineață –, una alături de cealaltă.

— *Nina*, te rog din suflet să nu te aliezi și tu cu ei! De ce nu găsesc, Doamne, și eu pe cineva care să țină cu mine pe lumea asta și să-mi sară în ajutor?

— Să nu spui așa ceva! o întrerupse Amina cu un zîmbet mustrător. Ce-i cu toana asta care ți s-a năzărit așa, deodată? Dar spune-mi, fata mea, ce ți-a cășunat pe Aișa? Ce ți-a făcut?

— Numai belele! bălmăji ea, ridicînd mîna în aer și lăsînd-o brusc să cadă, ca și cum ar fi izbit un [illegible]. A depus mărturie împotriva mea, pricinuindu-mi cea mai mare înfrîngere pe care am cunoscut-o pînă acum.

— Cum a fost? Ce-a zis?

— N-a zis nimic!

— Slavă lui Allah!

— Dar beleaua a venit tocmai de la faptul că n-a zis nimic!

— Ce-ai fi vrut să zică? întrebă Amina, zîmbind cu afecțiune.

— Ar fi putut să scoată și ea o vorbă, două și să susțină că n-am insultat-o pe bătrînă! ripostă Khadiga cu înverșunare, stingherită de întrebarea Aminei. La urma urmei, de ce nu? N-ar fi făcut decît să se poarte ca o soră adevărată! Să fi zis și ea acolo cel puțin că n-a auzit nimic. Or, ea i-a dat dreptate bătrînei! M-a lăsat singură cînd am fost la ananghie, s-ajung la mila unei bătrîne viclene... N-o să uit cît oi trăi ce mi-a făcut Aișa!

— Nu mă înspăimînta, Khadiga! încearcă Amina s-o înduplece, după ce o ascultă fără suflare. Dimineața s-ar fi căzut să fi uitat totul!

— Să uit, zici? N-am închis ochii un ceas azi-noapte... Nu s-a lipit somnul de mine și parc-aș fi avut jăratic în cap! Orice necaz m-ar fi lovit ar fi fost mai neînsemnat decît cel care mi-a venit de la Aișa! De la sora mea! A ținut cu tot dinadinsul să intre în tabăra satanei... Binee! Facă-se voia ei! Pînă acum am avut o singură soacră, iar de-acum înainte o să am două! Aișa! Nu-mi vine să cred, căci i-am luat întotdeauna apărarea! Dac-aș fi fost haină ca ea, i-aș fi povestit de mult tatei cît de necuviincioasă este, căci întotdeauna a fost o nerușinată. Îi place ca lumea să creadă că ea ar fi un înger mărinimos și că eu sînt un diavol afurisit. Or, lucrurile stau exact pe dos. Eu sînt mai bună decît ea de o mie de ori! Mie nu mi se poate aduce nici o vină! Și dacă nu era tata la mijloc – și aici tonul ei deveni și mai ascuțit –, n-ar fi fost în stare nici o forță din lumea asta să mă înduplece să sărut mîna vrăjmașei mele sau să-i zic *nina*!

— Tu ești catran de mînie, ăsta-i adevărul! o luă Amina cu duhul blîndeții, bătînd-o ușor pe umăr. Încearcă să te

liniștești! Rămîi să mîncăm împreună de prînz și pe urmă o să stăm de vorbă pe îndelete...

— Eu sînt în toate mințile și știu ce spun! Pe deasupra, sînt și în cunoștință de cauză! Vreau să-l întreb pe tata doar atît: care din două e mai socotită – cea care nu iese din casă sau cea care umblă toată ziua prin casele vecinilor, cîntă și-o mai îndeamnă, după una și alta, și pe fiică-sa să danseze?

— Ar fi nu știu cum să-l întrebi pe tată-tău despre o treabă ca asta, cînd știi prea bine ce ți-ar răspunde..., grăi Amina cu amărăciune, după ce oftă adînc. Dar Aișa e măritată și numai soțul are dreptul s-o întrebe despre purtarea ei. Ce treabă avem noi, de vreme ce el îi îngăduie să-și viziteze vecinele, care sînt fermecate de glasul ei, și să cînte împreună? Și tu numești asta necuviință, Khadiga? Te supără într-adevăr că Na'ima dansează? Nu-i nici un păcat! N-are decît șase ani și dansul ei e o simplă joacă! Ești înfuriată, Khadiga, asta-i! Allah să te ierte!

— Eu sînt conștientă de greutatea fiecărui cuvînt rostit! insistă Khadiga. Dacă-ți convine ca fiica dumitale să cînte și ca nepoata dumitale să danseze, ia spune-mi, ce-ai zice dac-ai vedea-o duhănind ca bărbații și dac-ai ști că tutunul e pentru ea ca un narcotic de care nu se mai poate lăsa? Și să-l auzi pe soțul ei ademenind-o, cînd îi întinde pachetul: „Țigările tale, Șoșo!". Am văzut-o cu ochii mei trăgînd din țigară și trimițînd rotocoale de fum și pe gură, și pe nas! Pe nas, auzi? Să vezi și să nu crezi! La început, se mai ferea de mine, dar acum nu-i mai pasă c-o văd. Ba o dată m-a îndemnat și pe mine să încerc, sub pretextul c-ar potoli nervii aprinși. Asta-i Aișa! Acum ce mai zici? Și să vedem ce-o să zică tata?

Se lăsă o tăcere încordată. Amina era într-o derută cumplită, dar rămase în continuare hotărîtă s-o îmbuneze.

— Tu ai dreptate! o aprobă ea. Fumatul e un năravnespus de urît. Nici bărbaților nu le șade bine cu țigara în gură... Ce să mai zic atunci de femei? Dar ce poți să-i

faci, dacă chiar soțul ei i-a dat nas și-a împins-o să fumeze? Ce să-i mai facem noi, Khadiga? Acum nu mai avem nici un drept asupra ei... Numai el îi poruncește. Nu ne-a mai rămas decît să-i dăm un sfat, dacă asta îi mai folosește la ceva.

Khadiga trase cu coada ochiului spre mamă-sa, într-o mutenie ce trăda șovăiala. Pe urmă își luă inima în dinți și continuă să bată apa în piuă:

— Numai soțul ei e de vină! El o răsfață tot timpul și-o smintește, făcînd-o părtașă la toate păcatele... Și încă fumatul nu e beleaua cea mai mare! Să știi că are o apucătură și mai rea! În casa lor se află tot timpul cel puțin o sticlă din care bea fără pic de sfială... Parc-ar fi ceva normal! Ce mai la deal, la vale, o s-o împingă și la băutură, așa cum a împins-o la tutun... Și baba știe, dar nu se sinchisește că apartamentul lor a ajuns o crîșmă. O s-o îndemne și la băutură... Ba sînt sigură c-a și făcut-o, căci într-o zi am simțit un abur ciudat duhnind din gura ei, și cînd am luat-o la sigur, a început să dea din colț în colț. Pînă la urmă a tăgăduit, de bună seamă, dar eu sînt convinsă că s-a apucat și de băutură și că este pe cale să se obișnuiască și cu ea, la fel cum a făcut cu tutunul...

— Doamne, apără-ne! izbucni mama cu disperare. Fie-ți milă și de tine, și de noi, Khadiga, și fii cu frică de Allah!

— Eu sînt destul de evlavioasă și Domnul nostru știe prea bine! N-am tras în viața mea dintr-o țigară și n-am pus strop de băutură pe limbă! Ba mai mult decît atît – eu n-am îngăduit să intre băutură în casa mea! Nu zici c-a încercat și catîrul meu să-și țină sticla în apartament? Dar eu l-am pîndit și-am pus piciorul în prag. „Eu nu stau într-o casă în care s-a adus alcool!" i-am spus răspicat. Și-a dat înapoi cînd a văzut că sînt nestrămutată în hotărîrea mea. Și n-a avut încotro! Acum își ține sticla la fratele lui, în apartament la *hanem*, care m-a trădat ieri! Și de fiecare dată cînd am țipat, blestemînd băutura și pe cei care beau, a sărit cu gura la mine, întrebînd – Allah să-i

sece limba! – „De unde mi-aţi adus-o pe habotnica asta? Habar n-ai ce om de petrecere e tată-tău şi că rareori i se întîmplă să se afle undeva fără pahar şi fără lăută!". Auzi ce se spune despre tata în casa familiei Şawkat?

Amina căzu pe gînduri, iar în priviri i se citea tristeţe şi teamă. Trecu un răstimp fără să scoată o vorbă, strîngîndu-şi şi desfăcîndu-şi pumnii, tulburată şi nervoasă.

— Îndurare, Doamne! se dezlănţui ea în cele din urmă cu căinare şi durere în glas. De ce ne este dat s-auzim aşa ceva? Iertare şi îndurare! Ce nenorociri se pot abate asupra femeilor din pricina bărbaţilor! Peste asta nu pot să trec! Nu se cuvine să trec! Aişa va trebui să dea socoteală! Dar mie parcă tot nu-mi vine a crede ce spui tu! Poate că ţi-ai închipuit lucrurile astea urîte numai din pricina ranchiunei ce-i porţi? Fata mea e curată şi va rămîne aşa, chiar dacă soţul ei se va preschimba în diavol! Am să vorbesc cu ea deschis, ca de la om la om... Dacă o să fie nevoie, am să stau de vorbă chiar şi cu *si* Khalil. Să bea cît o vrea, dar fata mea să fie ferită de diavoli!

Pentru prima oară, Khadiga simţi în suflet o adiere de linişte. Urmări tulburarea mamei cu ochi împăcaţi şi acum era convinsă că în curînd Aişei o să-i iasă pe nas şi o să-şi primească răsplata cu vîrf şi îndesat pentru că o trădase. Nu dădu prea mare importanţă înfloriturilor cu care-i relatase faptele şi nici expresiilor violente pe care le folosise – numise apartamentul surorii sale crîşmă, cu toate că ştia foarte bine că Ibrahim şi Khalil nu se apropiau decît arareori de băutură şi că niciodată nu întrecuseră măsura şi nu-i văzuse ameţiţi. Dar furia şi îndîrjirea o orbiseră şi-i furaseră mintile. Se spusese despre tatăl ei că este om de petrecere, într-adevăr, dar nimeni în afară de ea nu-l incriminase din pricina asta. Dimpotrivă, cînd aduseseră vorba despre el şi pretinseseră c-ar fi om de viaţă, Ibrahim, Khalil şi bătrîna nu voiseră să-l pomenească, ci să-i laude mărinimia şi generozitatea, socotindu-l a fi un om şi jumătate, bărbatul ideal al generaţiei sale. Primise

vorbele lor cu destulă reticenţă la început. Pe urmă a încercat-o un fel de nesiguranţă, căci îi venea greu să şi-l imagineze pe tatăl său ca pe un petrecăreţ, după ce se obişnuise cu imaginea lui sobră de-o viaţă. Dar nesiguranţa aceasta n-a ştirbit cîtuşi de puţin prestigiul şi autoritatea stăpînului, ba chiar i le sporiseră, adăugînd personalităţii lui un farmec inefabil. Victoria dobîndită n-o mulţumi însă îndeajuns şi reluă şirul uneltirilor pe un ton insinuant.

— Şi-aş mai vrea să ştii că Aişa nu m-a trădat doar pe mine, ci şi pe dumneata... Khadiga făcu o pauză pentru ca vorbele ei să-şi facă efectul, apoi urmă: Habar n-ai de cîte ori a fost în vizită la Yasin şi la Maryam în Qasr eş-Şawq!

— Ce-ai spus? îi ceru Amina să repete, holbîndu-se la ea în neştire.

— Exact ce-ai auzit! E trist, dar adevărat! Yasin a venit de mai multe ori împreună cu Maryam şi pe la Aişa, şi pe la noi. Îţi spun cinstit, i-am primit în casă fiindcă n-am avut de ales... Aşa, mai mult de hatîrul lui Yasin... Numai că întîlnirile noastre au fost destul de reci. Yasin mi-a zis şi mie să mă duc pe la ei prin Qasr eş-Şawq, dar îţi dai seama că nu mi-a ars mie de-aşa ceva. Au venit de cîteva ori pe la noi, dar asta nu m-a clintit din hotărîrea mea. Pînă cînd m-am pomenit cu Maryam într-o zi că mi se adresează direct: „De ce nu vii şi tu pe la noi? Doar ne cunoaştem de-atîta vreme şi sîntem ca două surori!". Am recurs la fel de fel de pretexte ca să scap de insistenţa ei, dar ea încerca să mi se bage în suflet. S-a apucat să mi se destăinuie şi să mi se plîngă de comportamentul lui Yasin, crezînd ca în felul ăsta o să mă înduplece. Dar nu şi-a găsit omul potrivit cu mine. Aişa, în schimb, n-a stat o clipă pe gînduri... Cum o vede, îi sare-n braţe şi-o pupă! Dar lucrul cel mai grav este că s-a dus şi în vizită la ea. O dată l-a luat şi pe *si* Khalil, altă dată i-a cărat după ea pe copii. E fericită peste măsură de reînnodarea prieteniei

cu Maryam. Cînd i-am atras atenția că se cam întrece cu gluma, ce crezi că mi-a zis? „N-avem dreptul să-i reproșăm nimic lui Maryam, fiindcă noi sîntem cei care n-am încuviințat logodna răposatului drag cu ea...“ Auzi ce-a putut să spună! „Dar de soldatul englez ai uitat?“ o întreb eu. „Acum nu se cuvine să ne mai aducem aminte decît de faptul că ea e soția fratelui nostru...“ îmi răspunde ea înțepată. Ți-au mai auzit urechile așa ceva pînă în ziua de azi, *nina*?

Amina își plecă privirea abătută, fără să scoată un cuvînt.

— Asta-i Aișa, fără nici o exagerare! urmă Khadiga după ce o măsură îndelung. Asta-i Aișa care a depus ieri mărturie împotriva mea și m-a făcut de rîs în fața unei babe ramolite.

Amina oftă adînc, cu ochii ștăruind asupra Khadigăi.

— Aișa e o copilă fără pic de minte, îngăimă ea în cele din urmă cu glasul stins. Și-așa o să rămînă toată viața! Ce altceva aș putea să zic? Nici nu pot și nici nu vreau... Să nu-i fi păsat ei de amintirea lui Fahmi? Nu pot să cred așa ceva! N-a putut să-și calce pe inimă față de femeia asta? Cel puțin din respect pentru mine... N-o să trec peste asta nici în ruptul capului... O să-i spun cîtă mînie și tristețe mi-a stîrnit în suflet și-o să văd ce-o să mai facă după aceea...

Khadiga își aduse brusc aminte că mai avea ceva de cîrtit împotriva Aișei și continuă:

— Aș înțelege să se poarte așa, dacă ea ar avea o conduită ireproșabilă... Dar ea parc-ar trăi pe altă lume! Nu sînt deloc nedreaptă cu ea – Domnul mi-e martor! Nu i-am purtat niciodată ranchiună de cînd s-a măritat. E-adevărat că de mai multe ori i-am atras atenția că-și cam lasă copiii nesupravegheați... N-am cruțat-o nici cînd am văzut-o cum se bagă pe sub pielea soacră-sii și nici în alte situații despre care ți-am vorbit la vremea lor... Dar n-am făcut decît să-i spun niște lucruri de la obraz și să-i

dau cîte o povață. Asta-i prima oară cînd m-a călcat de-a dreptul pe bătătură și cînd i-am declarat război deschis.

— Lasă chestiunea în grija mea, Khadiga, că știu eu ce trebuie să fac, i se adresă mama cu glas rugător, dar înciudat. Totodată, ține minte ce-ți spun acum: niciodată nu trebuie să ajungeți să vă pizmuiți. Nu e bine ca inimile voastre să se înstrăineze, mai ales că trăiți sub același acoperiș. Nu uita că sînteți surori... că tu ești sora ei mai mare. Știu că tu ai numai intenții bune – slavă lui Allah! Știu și cît de largă ți-e inima cînd e vorba de familia ta! Ori de cîte ori am un necaz, nu găsesc consolare decît la tine... Dar nu trebuie să uiți că Aișa e sora ta, oricît de tare ar greși...

— I-am iertat și-i iert totul, pînă la mărturia de ieri! țipă ea mînioasă.

— N-a depus mărturie împotriva ta... Știi prea bine... S-a temut să nu te supere pe tine, tot așa cum s-a temut să n-o supere pe soacră-sa și din pricina asta a preferat să tacă. O cunoști foarte bine și știi că nu-i place să supere pe nimeni, chiar dacă îi scoate pe mulți din sărite cu zăpăceala ei. Nu ți-a dorit niciodată răul... Nu se cade s-arunci în spinarea ei o vină mai mare decît este în realitate. Mîine vin pe la voi și lămuresc eu socotelile cu ea. Dar eu o să vă cer să vă împăcați, îți spun de pe-acum. Și să nu cumva să mi te împotrivești!

În ochii Khadigăi se putea observa pentru prima dată neliniștea și teama. Se feri s-o privească pe mamă-sa în ochi și lăsă capul în jos.

— Chiar vii mîine? o întrebă aproape în șoaptă, după cîteva clipe de tăcere.

— Da! Situația asta nu suportă amînare!

— O să mă acuze că i-am dat secretele în vileag, îngăimă Khadiga, ca și cînd ar fi vorbit singură.

— Chiar dacă...

Amina observă că neliniștea și temerea fiicei ei sporesc și se grăbi să adauge:

— Nu-ți face nici o grijă, fiindcă eu știu ce trebuie să spun și ce nu!

— Așa e bine, bîigui Khadiga mulțumită. Dar vezi ca nu cumva să pomenești de intențiile mele bune și de dorința de a o readuce pe calea cea bună...

23

Aaah! exclamă Kamal surprins, cu inima zbătîndu-i-se, cînd o zări pe Aida ieșind pe poarta palatului. Aștepta, ca în fiecare zi înainte de asfințit, pe trotuarul străzii El-Abbasiyya, urmărind casa de la distanță, mistuit de speranța că ea se va ivi într-un balcon sau la o fereastră. Îmbrăcase un costum gri, elegant, în ton cu blîndețea și lumina sidefie a ultimelor zile de martie. Eleganța lui părea să sporească odată cu durerea și deznădejdea care-i puseseră stăpînire pe suflet. N-o mai văzuse din ziua aceea tristă din chioșc, cu toate că fiecare asfințit îl găsise dînd tîrcoale palatului din El-Abbasiyya, hrănindu-și sufletul cu vise, mulțumindu-se să contemple lăcașul și să rememoreze întîmplările fericite, al căror izvor secase definitiv. În primele săptămîni, a crezut că-și va pierde mințile. Durerea fusese ca un delir ce nu se mai sfîrșea. Dacă n-ar fi reușit să depășească această etapă dramatică, s-ar fi prăpădit. A reușit tocmai pentru că-și obișnuise sufletul cu durerea încă de la începutul acelei iubiri nefericite. Fusese ca o criză acută a unei suferințe cronice, eliberîndu-se de spasmele violente și intrînd într-o fază de acalmie. Nu se putea lecui și nici nu dorea să se lecuiască de suferința lui, avînd o încredere nestrămutată în veșnicia iubirii și încercînd să-și potolească zbuciumul, fiind convins că suferința îl va însoți tot restul vieții.

Cînd o zări părăsind palatul, oftă și-și simți inima zbătîndu-se, încercînd parcă să-i spargă pieptul. Urmărea

de la distanță, fără să-i vină să-și creadă ochilor, mersul ei grațios, după care tînjise atîta vreme. Sufletul i se lăsă prins într-un dans năvalnic, din care izbucneau strigăte de jale și de bucurie. Zeița adorată coti pe neașteptate la dreapta pe strada Seraiurilor. În clipa aceea simți că din suflet îi răbufnește un torent de revoltă, tîrînd după el înfrîngerea care-l apăsa de aproape trei luni. Inima îl împinse să alerge după ea pentru a-i destăinui neliniștea care nu-i mai dădea pace. O luă și el pe strada Seraiurilor, fără să mai stea nici o clipă pe gînduri. Mai demult se sfiise să-i vorbească, de teamă că o va pierde. Acum porni la noroc, căci oricum nu mai avea nimic de pierdut. Iar chinurile îndurate timp de trei luni, zi și noapte, nu-i mai lăsau cale de întoarcere. Aida simți imediat pași apropiindu-se și privi înapoi, dar numaidecît își întoarse capul nepăsătoare. Nici nu sperase să aibă parte de o primire mai amabilă!

— Așa fac doi prieteni vechi cînd se întîlnesc? îndrăzni Kamal să întrebe pe un ton dojenitor.

Drept răspuns, Aida grăbi pasul, fără să scoată un cuvînt. Dar nici el nu se descurajă, ci porni mai departe în urma ei, trăgîndu-și curaj din durere.

— Nu mă trata cu atîta cruzime, căci n-ai nici un motiv s-o faci, mai ales dacă vrei să fii nepărtinitoare, îndrăzni să spună cînd ajunse în dreptul ei.

Se sperie la gîndul că ar putea să rămînă la fel de indiferentă pînă în clipa cînd va ajunge la destinație, dar glasul ei melodios i se adresă, de data aceasta pentru a-l alunga:

— Te rog să te îndepărtezi! Lasă-mă în pace!

— N-ai de ce să te temi și te voi lăsa în pace, insistă el rugător. Dar nu pot s-o fac înainte de a limpezi niște lucruri.

— Nu știu despre ce lucruri e vorba și nici nu vreau să știu, îi răspunse ea înțepată și glasul îi răsună adînc și

lămurit în strada liniștită și pustie. Te rog să te porți ca un gentleman.

— Îți promit că am să mă port chiar mai frumos decît un gentleman, o asigură el. N-aș putea face altfel, căci numai tu poți să-mi impui cum să mă port...

— Atunci, ce să mai lungim vorba? Eu îți cer să mă lași în pace! insistă ea, fără să-l privească. Asta-ți cer!

— Nu pot! Nu pot înainte de a-ți retrage acuzațiile nedrepte pe care mi le-ai adus, fără a ține seama de dovezile și argumentele mele. M-ai pedepsit nevinovat!

— Eu te-am pedepsit?

Kamal amînă puțin răspunsul, profitînd de scurtul răgaz pentru a-și savura fericirea. Acceptase să-i răspundă și să-și încetinească pașii. Indiferent dacă a făcut-o pentru a-l asculta sau pentru a scăpa de el, esențial rămîne faptul că merg unul alături de celălalt pe strada Seraiurilor, vegheați de pomii semeți de pe stradă, de ochii calzi ai glicinelor și de corolele albe ale iasomiei ce-i priveau de pe gardurile înalte, într-o liniște totală, după care tînjea de-atîta vreme inima lui istovită de zbucium.

— Ai dispărut trei luni de zile, lăsîndu-mă să mă zvîrcolesc fără nici o vină, murmură el pe gînduri. Nu cred că s-ar fi putut pedeapsă mai mare decît asta!

— Mai bine să nu ne mai întoarcem la povestea aceea...

— Ba trebuie să ne întoarcem, o imploră Kamal tulburat. Stărui să ne întoarcem, pentru chinurile pe care am ajuns să nu le mai pot îndura.

— Și ce vină am eu pentru asta? îl întrebă ea calmă.

— Nu-mi iese din cap acuzația pe care mi-ai adus-o și vreau să știu dacă tot mă mai socotești vinovat? Știi prea bine că n-aș putea să spun o vorbă urîtă despre tine... Dacă te-ai gîndi la respectul pe care ți-l port de cînd ne cunoaștem, n-ai mai avea nici cea mai mică îndoială. Îngăduie-mi să-ți înfățișez lucrurile așa cum s-au petrecut, cu toate amănuntele. Și apoi începu să povestească

precipitat: După discuția noastră din chioșc, Hasan Selim m-a invitat la o plimbare și...

— Să lăsăm povestea asta, îl întrerupse ea cu un glas cu părere de rău... Eu îți propun s-o uităm... Sînt lucruri despre care acum nu mai are rost să vorbim.

Ultimele cuvinte îi izbiră timpanele ca jeluirea ascuțită a bocitoarelor.

— Nu mai are rost? Știu că nu mai are rost! repetă el descurajat. Dar n-aș vrea să-mi pui pe umeri lucruri pentru care nu am nici o vină. N-aș vrea să pleci și să rămîi cu părerea c-aș fi un om perfid și bîrfitor. Îți mărturisesc încă o dată cu mîna pe inimă că sînt complet nevinovat. M-ar durea cumplit să rămîi cu o impresie urîtă despre un om care nutrește pentru tine... care nutrește numai admirație și respect... care nu ți-a rostit niciodată numele decît însoțit de cuvinte de laudă...

Aida îl măsură cu privirea, înclinîndu-și capul ca și cînd i-ar fi zis în glumă: „Vai, ce te pricepi să le mai înfloreşti!".

— Se pare că a fost o neînțelegere la mijloc, dar între timp lucrurile s-au limpezit, murmură ea cu glas destul de blînd.

— Și totuși mai citesc urme de îndoială în sufletul tău..., bîigui el, amăgit de o nouă nădejde care începu să-i mijească în suflet.

— Nici vorbă! îl întrerupse ea. Nu tăgăduiesc că am avut niște bănuieli, o vreme... Dar pînă la urmă adevărul a ieșit la lumină.

Kamal simți cum începe să plutească, purtat de un val de fericire.

— Și cînd ai aflat adevărul? încercă el s-o descoasă.

— Mai demult...

Kamal ridică ochii spre ea cu recunoștință, simțind cum îl străbate un fior de mulțumire și ușurare, fiind gata să izbucnească în plîns.

— Deci știai că sînt nevinovat? insistă el.

— Da! Știam!

Înseamnă că Hasan Selim merită să se bucure din nou de respectul meu?!

— Și cum ai aflat adevărul?

— L-am aflat și pace! răspunse ea fără nici o ezitare, ca și cînd ar fi vrut să pună capăt discuției. Restul nu mai contează...

Nu mai insistă s-o descoasă, de teamă să n-o agaseze, dar un nor tulbure se abătu asupră-i, înnegurîndu-i inima.

— Și, cu toate astea, te-ai îndărătnicit să stai ascunsă? Ți-ai manifestat mînia în fel și chip! De ce n-ai vrut să te înduri și să te milostivești, chiar și numai printr-un gest sau o vorbă? Dar ce să facem? Tu ai o scuză și te înțeleg...

— Nu pricep la ce scuză te referi!

— Tu n-ai cunoscut niciodată durerea și mă închin lui Allah să te ferească totdeauna de chinurile ei..., îngăimă el cu glas tînguitor.

— Mi-am închipuit că nici nu-ți pasă de învinuirile mele, rosti ea, de parcă ar fi vrut să-și ceară iertare.

— Allah să fie îndurător cu tine! Nici nu poți să-ți închipui cît de mult am suferit! Și m-a durut cumplit că ai stat ascunsă de mine atîta amar de vreme! Dar n-a fost de-ajuns că ai ignorat afecțiunea pe care știai că ți-o port, că m-ai învinovățit fără nici un temei... În același timp, trebuie să-ți mărturisesc deschis că nu acuzațiile nedrepte m-au durut cel mai tare.

— Înțeleg că au mai fost și alte motive care te-au făcut să suferi? întrebă ea, cu un zîmbet în colțul gurii.

Surîsul ei îl îmboldi să-și continue destăinuirea, înflăcărîndu-se ca un copil:

— Întocmai! Ai înțeles perfect! Învinuirea a fost cel mai neînsemnat dintre toate! Nimic nu m-a torturat mai mult decît dispariția ta fără urmă! În cele trei luni nu am cunoscut o clipă de liniște. Toată vremea am trăit cu impresia că nu mai am mult și-mi pierd mințile. De aceea mă închin lui Allah să te ferească de chinuri. Le-am

încercat pe pielea mea și știu prea bine ce-nseamnă durerea! Această experiență crudă m-a făcut să înțeleg că ar fi mai bine să părăsesc această lume decît să dispar din viața mea. A fost ca un blestem înfricoșător. Te rog, nu rîzi de mine! Știu că tot timpul ești tentată să faci asta, dar durerea este mult prea mare ca să-ți rîzi de ea! Nici nu-mi pot închipui, de altfel, că un înger generos s-ar putea amuza pe seama nenorocirilor altora. Dar ce pot să fac? Mi-a fost hărăzit să te iubesc pe tine și numai pe tine!

Se așternu o tăcere adîncă, întreruptă doar de răsuflarea lui precipitată. Ea continua să meargă privind drept înainte și Kamal nu reuși să-i citească gîndurile în ochi. Mutenia ei i se păru preferabilă unei vorbe reci, rostită cu indiferență, așa încît socoti că-i aproape o izbîndă. Imaginează-ți ce s-ar întîmpla dacă și glasul ei mîngîietor ar exprima aceleași sentimente! Ți-ai pierdut mințile de-a binelea sau văpaia dragostei tale te-a mistuit? Ce te-a apucat de ți-ai dat frîu liber imaginației și speranțelor? Parcă ai fi un acrobat care vrea să se ridice un metru de la suprafața pămîntului și se trezește plutind către înaltul cerului. Ce forță ar mai fi acum în stare să te stăvilească?

— Te rog să nu-mi aduci aminte de lucruri pe care nu-mi place să le-aud! urmă el fără să-i mai dea răgaz să spună vreun cuvînt. Știu prea bine cum arată capul meu, căci doar eu îl port pe umeri zi și noapte și, pe deasupra, îl mai și văd oglindit de cîteva ori în fiecare zi. Dar am și eu un lucru rar și prețios, pe care nu-l întîlnești la alții. Iubirea mea nu are seamăn și eu sînt mîndru de ea peste fire. Și cred c-ar trebui să fii și tu mîndră, chiar dacă nu pui nici un preț pe ea. Așa a fost să fie de cînd ne-am întîlnit prima oară în parc! Oare tu n-ai simțit? Nu m-am gîndit să-ți spun toate lucrurile astea mai devreme, de teamă că prietenia noastră se va sfîrși și voi fi alungat din paradis! Îți dai seama că nu mi-ar fi fost deloc ușor! Dar acum, fiind oricum alungat, nu mai am de ce să mă tem!

Destăinuirea îi aluneca pe limbă ca un pîrîu de sînge cu neputință de oprit. Din tot ce era în jur, n-o distingea decît pe ea; strada, pomii stingheri, palatele și rarii trecători păreau că s-au ascuns în spatele unui nor cețos ce nu lăsa să se ivească decît silueta zveltă a zeiței adorate, coroana părului ei negru strălucitor și chipul luminos, închizînd în el toate tainele lumii. În penumbra jucăușă, pielea ei brună părea mată și netedă, dar cînd ajunseră în bătaia razelor soarelui de asfințit, chipul ei i se înfățișă în toată strălucirea și seninătatea lui. Ar fi fost în stare să vorbească pînă a doua zi în zori, în speranța că nu se vor mai despărți niciodată.

— Am spus că nu m-am gîndit să-ți mărturisesc mai devreme? Am mințit! Adevărul este că am dorit din suflet să-ți pot spune încă din ziua cînd am rămas singuri în chioșc. Probabil că, dacă nu te-ai fi grăbit cu ironiile la adresa capului și nasului meu, mi-aș fi luat inima în dinți și m-aș fi destăinuit încă de atunci. Am fost ca oratorul asupra căruia s-a năpustit lumea cu pietre tocmai cînd se pregătea să-și înceapă discursul.

Rezervată și tăcută – un înger pogorît din altă lume, care nu poate vorbi limba oamenilor și nu poate înțelege problemele care-i frămîntă. Oare n-ar fi fost mai bine să nu se fi destăinuit? Vanitatea față de zeitatea adorată înseamnă necredință. Ți-amintești visul acela fericit, din care te-ai trezit dimineața plîngînd? Uitarea înghite neașteptat de repede visele, dar lacrimile – sau mai bine zis amintirea lor – rămîn un simbol veșnic.

— Ți-am spus atunci că a fost doar o glumă și te-am rugat să nu te superi, binevoi ea în cele din urmă să-i răspundă.

— Mă mulțumesc cu mult mai puțin decît aș fi dorit... Și asta pentru că – așa cum ți-am mărturisit – te iubesc prea mult! Mai mult decît poate mărturisi un om obișnuit în cuvinte neputincioase.

Amira se întoarse spre el cu o grație firească și-i aruncă o privire scăpărătoare, zîmbind pieziș. Dar înainte ca el să-i poată deslușì tîlcul, ochii ei alunecară pe deasupra caldarîmului și se pierdură în zare. Ce putea să exprime privirea asta? Mulțumire? Duioșie? Simpatie? Milă? Ar putea să fie doar o ironie subtilă? S-o fi amuzînd și acum pe seama scăfîrliei și a nasului sau pe seama întregii lui înfățișări?

— Nu pot decît să-ți mulțumesc! șopti ea. Și-mi cer iertare dacă te-am chinuit, dar să știi că n-am făcut-o înadins.

Se simți tentat să se lase purtat în lumea visurilor fericite, dar ea urmă tot în șoaptă:

— Și-acum dă-mi voie să te-ntreb, unde vrei s-ajungi, de fapt?

E vocea zeiței sau e doar un ecou al propriului său glas? Și el și-a pus această întrebare, care continuă să plutească parcă în tot văzduhul cartierului Bayna el-Qasrein, învăluită de suspine.

— Cînd iubești, trebuie s-ajungi neapărat undeva? încercă el să amîne răspunsul.

Aida zîmbi. Ce tîlc o fi ascunzînd surîsul ei?

— Mărturisirea este doar începutul, nu sfîrșitul, reluă ea. Eu te întreb ce vrei tu cu asta?

— Aș vrea..., începu el încurcat. Aș vrea să-mi îngădui să te iubesc...

Aida nu se mai putu stăpîni și izbucni în rîs.

— Asta vrei cu adevărat? întrebă ea printre hohote. Și dacă nu ți-aș îngădui, ce-ai face?

— Atunci... tot te-aș iubi! îngăimă el, oftînd.

— În cazul ăsta, la ce bun mi-ai mai cerut îngăduința? îl întrebă ea mai degrabă în glumă.

Kamal tresări speriat. Cît este de nepriceput! De nimic nu se temea mai tare în clipa aceea decît de o prăvălire la pămînt, la fel de fulgerătoare cum fusese și înălțarea.

— Mă pui în mare încurcătură, continuă ea. Și mi se pare că te pui și pe tine în încurcătură...

— Eu? În încurcătură? bîigui el, dînd din colț în colț. S-ar putea... Dar eu te iubesc... Unde vreau să ajung cu asta? Uneori am impresia că aspir la niște lucruri de neatins. Dar cînd stau să mă gîndesc puțin, îmi dau seama că nu știu precis ce-aș vrea... Spune-mi tu, ce-nseamnă toate astea? Aș vrea să vorbești tu, iar eu să te ascult. Nu mă poți scoate tu din încurcătura asta?

— Nu cred c-aș putea să te-ajut cu nimic! spuse ea surîzînd din nou. Normal ar fi ca tu să vorbești și eu să te-ascult. Nu ești tu filozof?

— Iar îți rîzi de mine! zise el abătut, cu fața îmbujorată.

— Nici vorbă! spuse ea scurt. Dar nu mi-a trecut prin minte că voi avea o asemenea discuție cînd am ieșit pe poartă. M-ai luat pe nepregătite, ăsta-i adevărul! În orice caz, eu îți mulțumesc și-ți rămîn recunoscătoare! Cine-ar putea să ignore sentimentele tale delicate? Cum aș putea să rîd de ele?

O melodie dulce, fermecătoare... Dar el tot nu se poate dumiri dacă zeița vorbește serios sau glumește. Oare porțile speranței se deschid sau se închid în această adiere ușoară? Nici el nu știe prea bine ce vrea cu adevărat. Ce s-ar întîmpla, dacă i-ar mărturisi că aspiră ca sufletele lor să se unească pentru totdeauna? Nu acesta este răspunsul? Dar la capătul străzii Seraiurilor se trezi cu Aida oprindu-se și adresîndu-i-se pe un ton categoric:

— Pînă aici!

Kamal se opri și o privi consternat în ochi. Înseamnă că aici trebuie să ne despărțim.

— Nu! izbucni el, fără să stea în cumpănă, simțind cum peste bucuria de mai înainte începe să se lase un văl îngrozitor. Apoi urmă, ca și cînd ar fi pornit pe fasciculul de lumină al unui reflector puternic: Unde vreau s-ajung cu iubirea mea? Nu asta a fost întrebarea? Să nu ne despărțim – iată, acesta este răspunsul!

— Dar acum trebuie să ne despărțim! zise ea cu o adiere de teamă în glas.

— Sper că nu te-am stingherit și nu ai rămas cu o părere proastă despre mine, spuse el cu glasul sugrumat de emoție.

— Cîtuși de puțin!

— Asta înseamnă că de acum încolo o să vii din nou la chioșc?

— Dacă-mi vor îngădui împrejurările...

— Împrejurările ți-au îngăduit și pînă acum, adăugă el puțin tulburat.

— Trecutul era altfel decît prezentul...

Răspunsul ei îi aduse o mîhnire adîncă.

— Am impresia că n-o să mai vii..., abia mai putu el să șoptească.

— Voi veni la chioșc ori de cîte ori îmi vor îngădui împrejurările, îți repet! spuse ea, de data aceasta cu glas precipitat, lăsîndu-l să înțeleagă că nu mai poate rămîne nici o clipă. La revedere!

De data asta o luă cu pași grăbiți pe strada Școlii, în timp ce el mai zăbovi, uitîndu-se în urma ei vrăjit. Cînd ajunse la o cotitură, se mai uită o dată înapoi și-i trimise un zîmbet fugar. Apoi dispăru.

Ce i-a destăinuit și ce i-a fost dat să audă? După puțin timp o să se dezmeticească și-o să se gîndească pe îndelete la toate astea. Cum să se dezmeticească? Acum a pornit singur... Singur? Dar inima care palpită și sufletul rătăcit și sunetele melodiei divine? Cu toate astea, singurătatea îl copleși cu o forță care-i cutremură sufletul. Îl năpădi un parfum dens de iasomie. Dar nu-și dădea deloc seama de unde izvorăște. Era la fel de încîntător și de nelămurit ca și dragostea lui. Probabil că nu va izbuti să deslușească acest mister decît în clipa cînd se va întoarce din nou la suferință și neliniște...

24

— Asta-i întîlnirea noastră de adio, din păcate! începu Husein Șaddad discuția.

Cuvîntul „adio" îl izbi într-un mod cu totul neplăcut pe Kamal. Aruncă o privire scrutătoare către Husein, în dorința de a afla dacă și chipul lui exprimă același simțămînt. Presimțise de mai bine de vreo săptămînă apropierea despărțirii, căci la începutul lui iunie prietenii se pregăteau în fiecare an pentru plecarea la Ra's el-Barr sau la Alexandria. Au mai rămas doar cîteva zile și nu va mai vedea nici parcul, nici chioșcul, nici prietenii. Zeița adorată nu se mai arătase din ziua cînd o întîlnise pe strada Seraiurilor. Dar oare va trece și această ultimă întîlnire fără ca ea să-i salute? Va părăsi capitala pentru trei luni și nu se cuvine să fie într-atît de tiranică încît să nu se uite nici măcar în treacăt la ei!

— De ce-ai zis „din păcate"? se străduí Kamal să-i smulgă o explicație.

— Pentru c-aș fi vrut să puteți merge și voi la Ra's el-Barr, răspunse Husein Șaddad. Ar fi fost o vacanță minunată!

Fără îndoială c-ar fi fost minunat! Ar fi fost de-ajuns și numai faptul că s-ar fi aflat în preajma zeiței adorate și ea nu s-ar mai fi putut ascunde tot timpul de ochii lui.

— Allah să te ocrotească! îl binecuvîntă Ismail Latif. Eu nu pricep cum de poți tu suporta arșița de aici! Nici n-a început bine vara și uite ce cald s-a făcut!

Atmosfera era înăbușitoare, cu toate că soarele își adunase ultimele raze de pe pomii din grădină și de pe fața aspră a deșertului care se întindea în spatele ei.

— Nu există nici un lucru de nesuportat pe lumea asta..., spuse Kamal liniștit.

Dar în clipa următoare își rîse singur de vorbele lui, întrebîndu-se cum de fusese în stare să le rostească și în ce măsură graiul exprimă ce se ascunde în sufletul omului. Privi în juru-i și văzu numai chipuri fericite. Prietenii lui îmbrăcaseră cămăși cu mîneci scurte și pantaloni de culoare deschisă și nu le prea păsa de căldură. Doar el era în costum și-și pusese nelipsitu-i *tarbuș*, pe care acum și-l scoase, aruncîndu-l la întîmplare pe masă.

— Toată lumea a reușit! se amestecă Ismail Latif, aducînd vorba despre examene. Hasan Selim și-a luat licența, Kamal Ahmad Abd el-Gawad – promovat, Husein Șaddad – promovat, Ismail Latif – promovat.

— Cred c-ar fi fost de-ajuns să te referi la ultimul rezultat ca să ne dăm seama de celelalte! îl apostrofă Kamal, nesfiindu-se să-l ia în zeflemea.

— Amîndoi am obținut același rezultat! îi răspunse Ismail, ridicînd din umeri cu indiferență. Singura deosebire este că tu l-ai obținut cu prețul ostenelii unui an întreg, iar eu bătîndu-mi capul numai o lună înainte de examene.

— Asta-i dovada că ești înzestrat cu mult har de la natură!

— N-ai spus chiar tu odată, printre alte bazaconii, că Bernard Shaw a fost elevul cu cele mai multe nereușite din vremea lui? continuă Ismail dialogul, trecînd la ofensivă.

— Acum nu mai am nici o îndoială că avem și noi un egal al lui Shaw, cel puțin în ce privește insuccesele! sări Kamal înțepat, rîzînd cu poftă.

— Aș vrea să vă aduc la cunoștință o veste importantă, înainte să ne lăsăm furați de discuție..., se amestecă în vorbă Husein Șaddad.

Cînd își dădu seama că vorbele lui nu reușiră să atragă luarea-aminte, sări în picioare și li se adresă pe un ton teatral:

— Domnilor, dați-mi voie să vă anunț o veste plăcută! Nu-i așa? întrebă apoi, uitîndu-se spre Hasan Selim. Ieri, maestrul Hasan Selim s-a logodit cu sora mea Aida! adăugă el, adresîndu-li-se de data aceasta lui Kamal și lui Ismail.

Kamal se trezi brusc la auzul acestei vești, care-i veni ca o lovitură în moalele capului. Inima începu să-i bată violent, ca un avion care se prăvălește într-un gol de aer. Era ca un țipăt interior de groază! Se minună singur cum fusese în stare în momentul acela să-și ascundă adevăratele simțăminte și să-i zîmbească lui Husein Șaddad, ca și cum l-ar fi felicitat. Pe moment, nu-și dăduse seama de dimensiunile nenorocirii, probabil din pricina uluirii. Ismail Latif luă primul cuvîntul, plimbîndu-și privirea între Husein Șaddad și Hasan Selim, care părea liniștit și sobru, ca de obicei, chiar dacă de data asta avea un aer sfios și părea oarecum stingherit.

— Adevărat? întrebă el, arătîndu-se mirat și nedumerit. O veste îmbucurătoare! Îmbucurătoare și neașteptată! Îmbucurătoare, neașteptată și haină! Dar despre asta voi vorbi altă dată! Acum nu fac decît să te felicit din toată inima!

Ismail se ridică și întinse mîna, mai întîi lui Husein, apoi lui Hasan.

Imediat după aceea, se ridică și Kamal să-l felicite... În ciuda zîmbetului încremenit, se simțea de-a dreptul paralizat de repeziciunea cu care se succedaseră evenimentele și de vorbele ciudate pe care le rostise Husein. I se părea că plutește într-un vis bizar și că toarnă ca din cofă, iar el aleargă înnebunit, căutînd adăpost.

— Îmbucurătoare veste, într-adevăr! prinse și el glas în cele din urmă. Felicitări din toată inima!

Apoi întîlnirea reveni la cursul ei obișnuit. Kamal îi aruncă fără voia lui o privire pe sub gene lui Hasan Selim și constată că acesta rămăsese la fel de liniștit și grav ca și pînă atunci. Se temuse că s-ar putea purta arogant, ca de obicei: cu nasul pe sus și cu zîmbetul trufaș – cum de-și putuse închipui așa ceva? – și simți o undă de bucurie. Se străduí pe cît îi stătu în putință să-și ascundă rana sîngerîndă de ochii curioși, evitînd să se expună ironiei și umilinței. Se rugă cerului să-i dea răbdare, promițîndu-și să revină mai tîrziu la toate lucrările astea pentru a le diseca în singurătate și pentru a-și putea da frîu liber suferinței, departe de ochii străini. Ce poate fi mai apropiat sufletului decît această meditație în miez de noapte, cînd nici un ochi iscoditor nu mai vede și nici o ureche nu mai aude, cînd chinurile și lacrimile se mărturisesc, fără ca nimeni să-l disprețuiască sau să-l ponegrească? Acolo, în grădină, se află puțul cel vechi! N-ai decît să-i dai capacul deoparte și să urli în el, adresîndu-te diavolilor ori șoptind lacrimilor scurse în străfundul pămîntului. Nu trebuie să te dai de gol! Ai grijă, căci lumea aceasta se arată ochilor tăi a fi de pară, aducînd cu infernul!

— Dar un bob zăbavă! izbucni Ismail Latif cu glas acuzator. Avem o socoteală cu voi! Trebuie să aflăm și noi ce și cum! Cum s-au petrecut lucrurile astea, fără să ni se spună nimic? Sau hai să amînăm treaba asta și să vă întrebăm doar atît: cum de-a fost cu putință ca logodna să se petreacă în absența noastră?

— De fapt, să știi că n-a fost prezentă cine știe cîtă lume, încercă Husein Șaddad să se apere. Doar cele două familii! O să ne întîlnim în ziua cînd se va citi Cartea cea Sfîntă... Voi doi vă veți număra nu printre invitați, ci printre cei care adresează invitațiile.

Ziua în care se va citi Cartea cea Sfîntă! Seamănă cu titlul unei melodii funebre, cu care este însoțită o inimă spre ultimul lăcaș, într-o mare de flori și chiote. În numele iubirii, fiica adoptivă a Parisului dă ascultare șeicului cu

turban, care citește *Al-Fatiha* din Cartea cea Sfîntă, așa cum în numele aroganței, Iblis[1] a părăsit paradisul!

— Am acceptat scuzele și așteptăm să vă țineți de cuvînt, interveni Kamal din nou în discuție, cu o închipuire de zîmbet pe buze.

— Asta-i retorică așarită! sări Ismail Latif. Dacă la orizont se arată o masă, uită de mustrări și începe să aducă osanale toleranței! Și pentru ce toate astea? Pentru o înghițitură spornică! Fără îndoială că tu ai fire de scriitor, filozof sau alt soi de cerșetor! Pe cînd eu nu sînt așa! Eu sînt om dintr-o bucată! Apoi ridică glasul, continuînd acuzațiile la adresa lui Husein Șaddad și Hasan Selim: Ce vulpoi îmi sînteți! Nici o vorbă și ne trezim așa, ca din senin, cu vestea logodnei! Păi, nu-i așa? Dumneata ești, maestre Hasan, succesorul așteptat al lui Sarwat-pașa! O să ți se ducă pomina!

— De fapt, nici Husein n-a știut de lucrul ăsta pînă acum vreo cîteva zile, încercă Hasan Selim să-l scuze.

— Logodnă unilaterală, ca declarația din 28 februarie[2]!? se arătă Ismail contrariat.

Națiunea înfrîntă a întîmpinat-o cu refuz, dar ea i-a fost impusă cu forța și a urmat ceea ce se cunoaște.

De data aceasta rîse și Kamal, iar Ismail urmă, făcînd semn cu ochiul către Hasan Selim:

— Țineți-vă tainele în ascunsul gîndului pentru a înfăptui... nu mai știu ce..., a zis Omar Ibn al-Khattab sau Omar Ibn Abi Rabi'a[3] sau Allah mai știe care Omar...

1. Iblis este numele diavolului în religia islamică.
2. Declarația din 28 februarie 1922, prin care guvernul britanic acorda în mod formal independența Egiptului, pentru ca la 15 martie 1922, Egiptul să se proclame monarhie independentă și suverană.
3. Omar Ibn al-Khattab – al doilea calif, succesor al profetului Muhammad și socru al acestuia; Omar Ibn Abi Rabi'a (644-711, 719), cel mai de seamă reprezentant al eroticii „cetățenești" omeiade.

— Este adevărat că astfel de lucruri se aranjează în secret, dar dacă stau și mă gîndesc bine, *ustaz*[1] Hasan a făcut aluzie la așa ceva într-o discuție, mai demult..., zise Kamal pe neașteptate, mai mult pentru sine.

Ismail se uită la el cu sufletul îndoit, în vreme ce Hasan îl măsura cu ochi scrutători.

— Au fost niște vorbe scăpate doar așa, ca niște apropouri, se îndărătnici Kamal să explice.

Pe urmă se minună în sinea lui cum de-a fost în stare să spună așa ceva. Nu era decît o exagerare. Nădăjduia oare să-l convingă pe Hasan în felul ăsta că el i-ar fi cunoscut intențiile, că vestea nu a fost o surpriză și că nu-i pasă de cele întîmplate? Ce prostie! Cîtă naivitate!

— Bine, dar mie nu mi-ai spus nici una din parolele astea, îi reproșă Ismail lui Hasan pe un ton mustrător.

— Eu nu pot să-ți explic nimic mai mult decît că toate astea sînt rezultatul imaginației lui Kamal – nu mi-a trecut niciodată prin cap să fac vreo aluzie la acest eveniment.

Husein Șaddad izbucni în hohote și interveni în discuție, adresîndu-se lui Hasan Selim:

— Ismail vrea să spună că, întrucît ați fost colegi de școală, nu se cade să te ferești de el și să te destăinui altora, chiar dacă ți-ai luat licența cu trei ani înaintea lui.

— Nu mă îndoiesc că ții la vechea noastră prietenie, dar vreau să te atenționez ca nu cumva să uiți să ne dai de știre și în ziua nunții, spuse Ismail zîmbind pentru a-și ascunde stinghereala.

— Doar sîntem prieteni și cu mirele, și cu mireasa... Și dacă el n-o să-și aducă aminte de noi, să sperăm că n-o să facă și ea la fel, se amestecă din nou Kamal în vorbă, cu glasul crispat și cu zîmbetul încremenit.

Vorbise doar pentru a atrage atenția că mai exista și el. În realitate, suferea cumplit din pricina veștii pe care

1. Cuvînt de origine persană cu sensul inițial de „șef, meșter, maestru".

o aflase. Dar ce, parcă-i trecuse vreodată prin minte că iubirea lui ar putea să aibă un alt sfîrșit? Nici vorbă, căci își cunoștea prea bine lungul nasului! Cunoaștem prea bine adevărul că moartea este o fatalitate pentru toți, dar asta nu ne scutește pe nici unul de teama ei! Este o durere mistuitoare, care nu cunoaște logica. Ar dori acum ca durerea să îmbrace o formă materială, pentru a ști precis unde sălășluiește și ce microb o poartă! Cînd îl părăsește durerea, se simte copleșit de plictiseală și apatie.

— Și cînd o să aibă loc nunta? întrebă Ismail, ca și cînd ar fi știut la ce se gîndea Kamal și ce-ar fi dorit să afle în momentul acela.

— Chiar așa! se amestecă și Kamal în vorbă. E foarte important pentru noi să știm din timp... Să nu ne mai luați prin surprindere. Cînd o să aibă loc nunta?

— De ce vă pripiți? se miră Husein Șaddad, rîzînd cu seninătate.

— Trebuie mai întîi să mă hotărăsc dacă rămîn în Egipt sau nu, interveni și Hasan cu calmul său obișnuit, încercînd să schimbe cursul discuției.

— Nu știe încă exact dacă o să lucreze în procuratură sau o să opteze pentru diplomație, se simți dator să explice Husein Șaddad, care părea foarte fericit de logodnă.

Recunosc că l-am urît atunci, dar numai pentru o clipă, căci am avut sentimentul că m-a trădat și el, ca și ceilalți. Stau și mă întreb dacă m-a trădat în realitate cineva. Și lucrurile mi se par îndepărtate și neclare. Ceea ce știu precis este că în seara aceasta voi avea parte de cea mai cumplită singurătate de pînă acum.

— Și tu ce preferi, *ustaz* Hasan?

O să-și aleagă ce-i poftește inima – procuratura... diplomația... un post în Sudan... sau, și mai bine, în Siria...

— Procuratura mi se pare prea anostă. Mă simt ispitit să optez pentru diplomație.

— E bine să-l faci și pe tată-tău să priceapă lucrul ăsta, ca să se zbată puțin pentru a fi admis în diplomație!

Cum de i-au scăpat cuvintele astea? se minună Kamal. Fără doar şi poate că şi-au atins ţinta! Trebuie neapărat să-şi stăpînească nervii, căci altfel riscă să se ia la harţă cu Hasan în public. Acum trebuie să se gîndească şi la Husein Şaddad; sînt doar o singură familie!

— Înseamnă că astea-s ultimele zile petrecute împreună, după prietenia de-o viaţă! îngăimă Ismail, clătinînd din cap cu regret. Ce păcat că trebuie să se sfîrşească aşa!

Ce absurditate! Îşi închipuie sărmanul că o inimă care a intrat în graţiile zeiţei adorate ar mai putea fi atinsă de tristeţe?

— Şi mie mi se pare nespus de trist, Ismail, că trebuie să ne despărţim! îngăimă Hasan, fără pic de convingere.

Ce minciună sfruntată! gîndi Kamal. Ca şi felicitările mele, de altfel. De data aceasta, fiul negustorului a fost aidoma cu odrasla consilierului.

— Asta înseamnă că o să-ţi petreci toată viaţa prin străinătăţi? nu se putu stăpîni Kamal să-l întrebe.

— Aşa se pare... N-o să mai vedem Egiptul decît din cînd în cînd.

— Ciudată viaţă! exclamă Ismail. Şi nu te-ai gîndit la greutăţile care-i aşteaptă pe copiii tăi?

Vai de capul lui! Cum de se poate juca astfel cu vorbele? Tîmpitul îşi închipuie că zeiţa adorată o să ajungă vreodată cu pîntecele la gură şi-o să cunoască durerile facerii, ca să tot aducă la copii pe lume? Îşi dădu frîu liber imaginaţiei şi le văzu pe Khadiga şi pe Aişa cum arătau în ultimele luni înainte de naştere. Oh, dar asta-i de-a dreptul păgîn!

— Doar n-o să se rupă relaţiile între state, ca diplomaţii să-şi poată creşte copiii acasă! răspunse Husein Şaddad în locul lui Hasan.

Nu, nu, desigur! Ele reteză în schimb capetele oamenilor! Abd el-Hamid Inayat... El-Kharrat... Mahmud Raşid... Ali Ibrahim... Raghib Hasan... Şafiq Mansur... Mahmud Ismail... şi de ce nu, Kamal Ahmad Abd el-Gawad. Se închipui şi pe el printre cei condamnaţi recent la moarte

prin spînzurare. Judecătorul naţional – Selim-Bek Sabri... Judecătorul englez – *mister* Karsho... Care trebuie să fie răspunsul? Vrei să ucizi sau să fii ucis?

— Probabil că plecarea surorii tale o să-l determine pe tatăl tău să te oprească acasă! zise Ismail, încercînd să-l tragă de limbă pe Husein.

— Nici vorbă! Azi, mîine va fi hotărîtă şi plecarea mea, răspunse Husein Şaddad calm şi sigur ca întotdeauna.

Şi Aida, şi Husein în Europa! Într-o singură clipă pierde şi fiinţa iubită, şi prietenul cel mai apropiat! Sufletul tău n-o va mai afla pe zeiţa căreia i se închină, iar mintea ta nu-l va mai afla pe prietenul său cel mai bun! Vei rămîne singur şi uitat în cartierul cel vechi, ca ecoul unor nostalgii ce durează de generaţii. Durerile stau ascunse, la pîndă. Aşteaptă-le! A sosit vremea să culegi roadele visurilor fără noimă! Roagă-te Celui de sus să-ţi facă din lacrimi leac pentru ele! Mîine sufletul îţi va fi pustiu, aşa cum este astăzi pentru tine mausoleul lui El-Husein! Ce carusel sinistru! Oamenii cinstiţi sînt spînzuraţi, iar odraslele trădătorilor ajung ambasadori!

— Cu alte cuvinte, n-o să mai rămînem în Egipt decît eu şi Kamal, murmură Ismail Latif, pe gînduri. Mai bine zis, voi rămîne singur. În ce-l priveşte pe Kamal, nu sînt prea sigur, căci prietenul său cel mai apropiat este cartea...

— Dacă plec, nu înseamnă că n-o să mai am nici o legătură cu voi, îi răspunse Husein cu multă convingere.

— Eu presimt că n-o să poţi rămîne pentru totdeauna departe de ţară, spuse Kamal timid, încercînd să afle cum sînt întîmpinate speranţele sale.

— E foarte probabil. O să-ţi trimit o mulţime de cărţi, care sînt convins că-ţi vor fi de mare folos, iar discuţiile noastre vor continua prin corespondenţă.

Husein vorbeşte ca şi cum plecarea sa ar fi iminentă. Vasăzică, o să rămînă şi fără acest prieten, a cărui prezenţă îl face fericit. Dar nu mai are rost să-şi facă atîtea griji, căci orice altă nenorocire i se va părea cu totul neînsemnată, după ce zeiţa adorată l-a părăsit. Aşa s-a întîmplat

și cînd s-a prăpădit bunică-sa. Focul tristeții pentru moartea lui Fahmi îi mistuia atît de puternic, încît bunica a părăsit această lume neobservată de nimeni. Oricum, nu trebuie să uite nici o clipă că asta e întîlnirea de adio; se cuvine să contemple îndelung florile ce-și etalează prospețimea, dorind parcă să sublinieze că nu le pasă de mîhnirea din sufletul lui. Gîndurile îl furau însă și se pomeni căutînd răspuns unor întrebări care-l frămîntau de multă vreme. Cum s-ar putea ridica oamenii pentru a dobîndi prietenia zeilor sau cum s-ar putea coborî zeitatea cît mai aproape de oameni, pentru a-i înțelege? Atîta timp cît nu va găsi dezlegare acestei probleme, nu-și va putea sfărîma lanțurile. Iubirea este o amforă plină, cu două brațe grațioase, care trebuie purtată de două ființe omenești. Cum ar putea s-o ducă el singur? Discuția continua sărind sprinten de la un subiect la altul – lucruri ușoare și plăcute care anticipau vacanța. N-o putea urmări, căci gîndurile-i rătăceau aiurea; înclina din cînd în cînd capul și intervenea ici și colo cu cîte o vorbă care-i amintea că nenorocirea nu-l strivise definitiv. Locomotiva vieții continua cu greu urcușul, pentru ca undeva, în drum, să dea peste punctul terminus. Iată că se apropie asfințitul, apoi negura nopții va trona în liniștea desăvîrșită. O iubea la fel de mult cum iubea fulguirile de raze ale dimineții. Aida și durerea sînt sinonime; de astăzi înainte, nu poate decît să iubească durerea și să se bucure de înfrîngere. Discuția părea să nu se mai sfîrșească. Ajunsese ca un bondar supărător care nu-i dădea pace. Prietenii flecăreau, amuzîndu-se fără nici o noimă de toate nimicurile; inimile lor păreau să nu cunoască încă nici dragostea, nici durerea. Glasurile lor erau adevărate cascade: rîsul lui Husein era plin de seninătate, Ismail rînjea, pus parcă tot timpul pe harță, iar Hasan surîdea cinic și stăpînit... Husein revenea mereu la Ra's el-Barr; locul îl fermecase cu adevărat. Voi ajunge și eu acolo într-o bună zi, prefirînd în palmă grăunții de nisip în care s-au scăldat tălpile zeiței adorate; o să mă aplec cu pietate asupra urmelor

și-o să le sărut îndelung. Ceilalți doi ridicau, la rîndul lor, în slăvi plaja San Stefano[1] și valurile ei înalte cît munții. Așa o fi? se întreba el, simțind cum i se strînge inima. Stătură de povești pînă seara tîrziu. Cînd veni clipa despărțirii, Kamal strînse mîna lui Husein cu căldură, optind cu glasul stins:

— La revedere! Ne reîntîlnim în octombrie!

În toți anii trecuți, momentul acesta îl înfiora; dorea să zboare timpul pentru a-și putea revedea prietenii. De acum încolo, dorul său nu mai era legat de întoarcerea nimănui, își luase orice nădejde de la ea! De-acum înainte, dorul lui va rămîne nestins, indiferent dacă va sosi sau nu toamna, indiferent dacă prietenii se vor întoarce sau nu. Nu mai avea nici un motiv să urască lunile de vară care-l țineau departe de Aida, căci prăpastia care-i separa acum era mai adîncă decît timpul. Dacă pînă astăzi a fost în stare să învingă timpul, nutrind nădejde și răbdare, în viitor va trebui să înfrunte un dușman necunoscut cu o forță nebănuită. Totul este învăluit într-un nor de mister și nu are de ales decît tăcerea, pînă în ziua în care Allah va hotărî să-l cruțe. Iubirea i se înfățișează acum ca pasărea nopții, planîndu-i alături, asemenea destinului, iar el este legat de ea prin firele trainice ale durerii. Prin forța ei, este un fenomen cosmic.

La poarta palatului Saddad cei trei prieteni se despărțiră – Hasan Selim o luă pe strada Seraiurilor, în vreme ce Kamal și Ismail porniră domol spre El-Huseiniyya. De cum rămaseră singuri, Ismail izbucni într-un hohot prelung, care-l făcu pe Kamal să se minuneze.

— Cum poți să fii atît de nerod? Tu n-ai priceput pînă acum că din cauza ta a fost grăbită logodna? întrebă Ismail provocator și sfidător, în același timp.

— Eu? Din cauza mea? întrebă Kamal ridicînd din umeri, cu ochii holbați de nedumerire.

1. Numele uneia dintre cele mai vestite plaje de pe faleza orașului Alexandria, amenajată cu hoteluri și cabine.

— Da, da! Chiar așa! insistă Ismail. Hasan n-a fost deloc încîntat de prietenia ei cu tine. Sînt absolut sigur, chiar dacă el n-a suflat nici o vorbă! E un înfumurat cum rar întîlnești. De altfel, îl cunoști prea bine; dar eu mă pricep să obțin de la el tot ce doresc. Îți repet că nu era deloc mulțumit de prietenia voastră. Nu ți-aduci aminte de tărăboiul care s-a stîrnit între voi doi în ziua aceea de pomină? Se pare că el i-a cerut atunci să nu mai stea de vorbă cu noi în grădină, iar ea l-ar fi întrebat – și pe bună dreptate – în virtutea cărui drept îi interzice. Și ca să aibă acest drept, maestrul Hasan s-a grăbit să se logodească!

— Bine, dar n-am fost doar eu prieten cu ea! ripostă Kamal, încercînd să simuleze nepăsarea, cu toate că bătăile inimii aproape că-i acopereau glasul. Vorbele tale mi se par fără noimă, de vreme ce Aida era prietenă cu noi toți.

— Da! Dar ea s-a folosit de tine ca să-i stîrnească gelozia! continuă Ismail cu ironie. Probabil pentru că a găsit la tine o căldură pe care n-a găsit-o la ceilalți. În orice caz, ea n-a luat deloc lucrurile în glumă. De mai mult timp a pus ochii pe Hasan și iată că acum culege roadele șireteniei cu care l-a prins în capcană.

„A pus ochii pe Hasan...", „culege roadele șireteniei cu care l-a prins în capcană". E ca și cum ai pretinde că soarele răsare de la apus.

— Nu, nici poveste! Ai o părere atît de urîtă despre oameni! zise Kamal, simțind că nu-l mai încape pămîntul. Eu cred că te întreci cu gluma! Să știi că Aida nu poate fi așa cum îți închipui!

— Ei, se poate să fi fost doar o întîmplare! Sau poate că Hasan s-a lăsat furat de imaginație, încercă Ismail să îndulcească puțin tonul cînd văzu că prietenul său este neînduplecat. În orice caz, rezultatul e în favoarea ei.

— În favoarea ei? izbucni Kamal îndîrjit. Vorbești de parcă logodna ar fi o victorie a ei și nu a lui!

— Se pare că nu ești de aceeași părere cu mine, dar eu te asigur că băieții de talia lui Hasan se numără pe degete, continuă Ismail cu patos, aruncîndu-i săgeți din priviri.

Familie... poziție... viitor asigurat... Ce mai vrei? Și să nu mi-o iei în nume de rău, dar fete ca Aida găsești cîte vrei... Sînt mult mai numeroase decît îți închipui tu. Am impresia că tu o apreciezi mai mult decît s-ar cuveni! Cred că familia lui Hasan a fost de acord cu căsătoria numai pentru imensa avere a tatălui ei. Ea e o fată ca toate celelalte! În orice caz, nu-i cine știe ce de capul ei! încheie Ismail, după o ușoară ezitare.

Sau el este cu capul în nori, sau tu ești nebun... Nu mai simțise o durere atît de copleșitoare decît în ziua cînd citise un articol ofensator la adresa căsătoriei în islam. Afurisiți să fie toți păgînii!

— Atunci de ce-i dau tîrcoale atîția admiratori? întrebă Kamal, străduindu-se să pară calm și să-și ascundă cît mai bine mîhnirea.

— Nu cumva vrei să faci aluzie și la mine? întrebă Ismail, strîmbîndu-se disprețuitor. Nu tăgăduiesc că e plină de grație și eleganță, iar manierele ei occidentale te farmecă și te ispitesc. Dar, dincolo de asta, nu mai e nimic! O negricioasă fără pic de nuri! Vino cu mine în Chamra, dacă vrei să afli ce-i adevărata frumusețe! Aida nu-i nimic, pe lîngă ce-o să vezi acolo! O diferență ca de la cer la pămînt! Acolo o să înțelegi ce este adevărata frumusețe... Pielea strălucitoare... sînii rotunjiți și plini... conturul rotund al pulpelor și șoldurilor... Asta-i frumusețea, dacă vrei să știi! La Aida ce să vezi? N-are nimic ispititor!

Ca și cînd ea ar fi fost creată pentru a adăpa bărbații, ca Maryam și Qamar! Sînii rotunjiți, conturul rotund al pulpelor și șoldurilor! Sufletul nu-și găsește nici un loc printre argumentele lui Ismail! Kamal simți cum revolta îi năvălește în capul pieptului, sufocîndu-l. N-a făcut decît să-i strice inima și mai tare! I-a fost dat să golească în ziua asta cupa!

Cînd ajunseră în El-Huseiniyya se despărțiră, apucînd-o fiecare în altă direcție.

25

Anii trec, dar pasiunea lui pentru strada aceasta nici vorbă să se stingă. Dacă dragostea mea pentru aleasa inimii s-ar asemui cu dragostea atît de statornică pentru strada asta, aş scăpa de multe necazuri, îşi zise el, aruncînd priviri cercetătoare în jur. Ciudată stradă! Aduce cu un labirint. După numai cîţiva metri, coteşte la dreapta sau la stînga. La tot pasul te aşteaptă o curbă, după care te pîndeşte necunoscutul. Distanţa atît de mică dintre cele două laturi creează o atmosferă plină de căldură şi intimitate. Stăpînul dughenei de pe partea dreaptă poate să-i strîngă mîna vecinului de vizavi fără să se ostenească nici măcar să se ridice în picioare. Umbrarele din pînză groasă protejează prăvăliile de arşiţa toropitoare şi răspîndesc în atmosfera jilavă o negură paşnică. Pe rafturi stau înşirate în ordine saci cu *hinna*, boia şi piper, şipuri cu parfumuri, maldăre de hîrtie colorată şi cîntare mici. De plafon sînt atîrnate o mulţime de lumînări colorate, ce încarcă şi mai mult atmosfera plină de arome. Totul îi pare un vis de demult, aproape uitat. Mă rog Dătătorului de fericire să mă ferească de ispitele veşmintelor strînse pe trupuri, de vălurile negre, de ochii încondeiaţi cu *kuhl*, de rotunjimile pulpelor şi şoldurilor pline... E plăcut să te strecori visînd printre ornamentele multicolore, dar trebuie să mărturisesc că-mi sînt ochii osteniţi şi inima vlăguită. Ostenesc urmărind femeile care se perindă într-un du-te-vino fără sfîrşit. Binecuvîntate sînt dughenele la care se opresc!

Nu-ţi rămîne decît să strigi din adîncul sufletului: „Nefericit eşti, Yasin!". Dar imediat ce-ai strigat, îţi şi răspunde un glas ce-ţi merge la inimă, îndemnîndu-te să deschizi şi tu o dugheană în Tarbi'a. Tată-tău nu-i negustor? N-are nici o grijă! Cheltuieşte pentru petreceri de cîteva ori mai mult decît leafa ta. Deschide-ţi o dugheană şi vezi-ţi de ea, măcar că o să-ţi vinzi pentru asta casa din El-Ghuriyya şi prăvălia din El-Hamzawi! Vii dimineaţa la dugheană cînd ţi se năzare, ca un sultan, fără să fii legat de programul altora şi fără să-ţi pese de nici un şef! Stai toată ziulica în spatele cîntarului şi te trezeşti cu femeile dînd buzna peste tine din toate direcţiile: „Bună-dimineaţa, *si* Yasin!", „Rămîi sănătos, *si* Yasin!"... Aşa mai merge, nu? N-o să treacă nici o virtuoasă fără să n-o saluţi şi nici o cochetă cu care să nu te înnădeşti la vorbă. Cît de plăcut este visul, dar cît de neîndurătoare este realitatea cu cel căruia îi este sortit să rămînă pînă la sfîrşitul vieţii un amărît de pedagog la şcoala din En-Nahhasin! Pasiunea pentru femei este o maladie incurabilă; simptomele sînt întotdeauna aceleaşi – o foame neîntreruptă şi o inimă veşnic nestatornică. Vai de cel care s-a născut cu aspiraţii de calif si n-are decît puterea unui pedagog de şcoală! Dorinţa s-a stins... La ce bun să te minţi? În ziua cînd ai condus-o în Qasr eş-Şawq, ai sperat să duci casă bună cu ea, să ai parte de fericire şi de linişte. Dar blestemata asta de plictiseală ţi-a invadat prea curînd inima! Am alergat după ea cu sufletul la gură un an de zile şi m-am plictisit de ea în cîteva săptămîni! Nici o altă casă pe lumea asta n-a mai auzit de plîngeri în luna de miere, aşa cum s-a întîmplat la tine! Întreabă-ţi inima ce mai simte pentru Maryam! Unde este frumuseţea care te-a torturat atîta vreme? Îţi va răspunde cu un rîs plictisit: „M-am ospătat pe săturate şi-am ajuns să-mi fie greaţă numai de mirosul mîncării. Şi, pe deasupra, e mult prea şireată! Nu-i scapă nimic! Afurisită muiere! Ca şi mamă-sa! Dar ce, parcă mama ta a fost altfel? Adu-ţi aminte! Oricum, nu-i ca

Zeinab! Nu e prea greu de păcălit, dar și cînd își iese din țîțîni, n-o mai poți aduce pe făgaș cu una, cu două! Nici ea nu e femeia care să-ți treacă ceva cu vederea, dar nici tu nu ești niciodată mulțumit cu ce ai! Nici vorbă să-ți poată oferi o femeie cît îți cere ție inima, necum să-ți poată stinge foamea! Și totuși se părea că rîvneai la viața de familie. Cît de mare e tată-tău și ce demn de dispreț ești tu! Nu ți-a fost scris să fii ca el! Doamne, dar ce-mi văd ochii? Asta-i o femeie? Cîte *qintare*[1] o fi avînd? Doamne, n-am mai văzut pînă acum o matahală ca asta! Cum ai putea stăpîni o asemenea moșie? Jur că dacă mi-ar cădea în mînă o femeie ca ea, m-aș învîrti de șapte ori în jurul ei și tot sărac aș rămîne...

— Tu?!

Își dădu seama că glasul vine din spate și inima porni să-și iuțească bătăile. Își întoarse imediat ochii de la femeia planturoasă spre locul de unde venise glasul și descoperi o tînără îmbrăcată într-un pardesiu alb.

— Zenoba! strigă el, neputîndu-se stăpîni.

Își strînseră mîinile cu căldură, în vreme ce ea rîdea copios. Yasin îi făcu semn să-și continue mersul pentru a nu atrage atenția asupra lor. Porniră alături, făcîndu-și cu greu loc prin mulțime. Nu se mai întîlniseră de amar de vreme. Prins în țițele încîlcite ale veșnicelor sale încurcături, nu-și mai adusese aminte de ea decît rareori, dar acum o găsi la fel de ademenitoare ca în ziua cînd o părăsise; ba chiar mai frumoasă. Îi atraseră atenția veșmintele ei moderne care înlocuiseră *mila'a* și se trezi pe neașteptate cuprins de fiori.

— Ce mai faci? îl întrebă ea.

— Bine, dar tu?

— După cum vezi...

1. Unitate de greutate egală cu 100 de *ratli*, adică aproximativ 45 kg.

— Arăți foarte bine! Slavă lui Allah! Nu ți-ai schimbat decît felul de a te îmbrăca! La început, mai că nu mi-a venit să-mi cred ochilor! Îmi rămăsese în minte imaginea trupului tău strîns în *mila'a*...

— Nici tu nu te-ai schimbat... Poate că te-ai mai împlinit puțin... În rest ești exact așa cum te știam. Nu glumesc deloc!

— Tu, în schimb, arăți ca o europeancă... Dar coapsele ei sînt din El-Ghuriyya, zîmbi el prevenitor.

— Tot așa ai rămas! Cu limba veșnic ascuțită!

— Nu mă dezamăgi! Sper că nici tu nu te-ai pocăit și nici nu te-ai măritat!

— Nimic nu este imposibil!

— De pocăit nu poate fi vorba, doar ești îmbrăcată în alb. Ușuratică, așa cum te știu; dar nu este exclus să aflu într-o bună zi că te-ai măritat...

— Fii atent cum vorbești, sînt ca și măritată.

— Întocmai ca mine! bombăni el, pufnind în rîs.

— Dar tu ești însurat, nu-i așa?

— De unde știi tu? întrebă el, sărind ca ars. Of! Dar de ce să mă mai mir? Am uitat că știți toate secretele noastre...

Zenoba încercă să-și ascundă un zîmbet șiret.

— Te gîndești la casa sultanei? încercă ea să-l tragă de limbă.

— Ba poate chiar la casa tatei! Ce, nu mai sînt prieteni?

— Oarecum...

— La tine toate sînt relative... Tu ești ca și măritată... Eu sînt oarecum însurat... Iar acum îmi caut o iubită...

Urmă o clipă de tăcere. Se auzi clar numai clinchetul cristalin al brățărilor de aur de pe brațul Zenobei, care alunga o muscă ce nu-i dădea pace.

— Eu, dimpotrivă, sînt numai o iubită și-mi caut un soț.

— Iubită? Și cine-i fericitul fiu de cîine?

— Te rog să nu-l ocărăști! îl opri ea făcînd un semn amenințător cu degetul. E un bărbat de onoare!

— Ce vorbești? De onoare? repetă el, privind-o cu ironie. Hm! Zenoba! Știi ceva? Mie mi-e dor de tine!

— Ți-aduci aminte cînd ne-am întîlnit ultima oară?

— Oho! Ridwan, băiatul meu, are acum șase ani. Ultima dată cînd ne-am întîlnit trebuie să fi fost acum vreo șapte ani. Tot cu aproximație...

— Cît de repede a trecut timpul!

— Dar nimeni nu trebuie să deznădăjduiască; nu știi niciodată cînd ajungi să te întîlnești cu femeia care ți-e dragă.

— După cum nimeni nu trebuie să dispere din pricina despărțirii.

— Se pare că de cînd ți-ai lepădat *mila'a*, ai uitat și de statornicie...

— Tu vorbești de statornicie și fidelitate, taurule? îl mustră ea, încruntîndu-se.

— Numai Allah știe cît de fericit sînt că ne-am întîlnit iar! exageră el, mînat de un imbold irezistibil. Să știi că m-am gîndit mereu la tine, dar lumea asta...

— Lumea femeilor, nu-i așa? îl întrerupse Zenoba cu ciudă.

— Lumea morții! răspunse el pe un ton afectat și grav. Lumea necazurilor!

— Nu arăți atît de necăjit pe cît vrei să pari! Și catîrii te-ar putea pizmui pentru cît ești de zdravăn!

— Numai ochii frumoși să nu mă pizmuiască!

— Ți-e teamă? Parc-ai fi Abd el-Halim el-Masri... Ești aproape cît el de lung și de solid...

Yasin simți cum îi crește inima.

— Și, de fapt, unde te duceai? o întrebă el, după o scurtă tăcere.

— Ce-ar putea să caute o femeie în Et-Tarbi'a? Sau îți închipui că toată lumea umblă gură-cască, așa ca tine, pe străzile înțesate de lume, numai de dragul de a se uita după femei?

— Nu mă certa așa, căci mă oropsești!

— Oropsitul de el! Cînd te-am zărit eu, erai cu ochii holbați la o femeie cît ușa.

— Eram cu gîndul aiurea... Nici n-am văzut-o. Cred că priveam în gol...

— Tu! Și vrei să te cred? Dacă cineva vrea să dea de tine, îl sfătuiesc să caute cea mai planturoasă femeie din Et-Tarbi'a și în spatele ei te va afla negreșit...

— Limba ta afurisită devine din zi în zi tot mai tăioasă...

— Doamne ferește!

— Hai să vorbim și de lucruri serioase! Tu încotro te duci?

— Mă plimb nițel prin *suq*[1] și mă-ntorc acasă...

Yasin se încruntă ușor, străduindu-se parcă să-și ordoneze gîndurile, apoi se hotărî brusc:

— Una și cu una fac două! Ce-ai zice dacă ți-aș propune să petrecem seara asta împreună?

— Să știi că bărbatul de care ți-am pomenit e gelos peste fire! îi răspunse Zenoba, arcuindu-și sprîncenele, iar ochii ei negri și jucăuși se agitau ca licuricii.

— Fără vorbă lungă! Mergem la un local cochet și retras, bem cîte un păhăruț și pe urmă...

— Ți-am spus doar că bărbatul ăsta e foarte gelos! îl întrerupse ea pe un ton dur și categoric.

— Ce-are a face? continuă el fără să ia în seamă vorbele ei. Ce spui de Tovabian? E un loc destul de plăcut, iar patronul e un om de treabă... Opresc taxiul ăsta!

Zenoba murmură ceva în semn de protest, apoi întrebă cu nemulțumire în glas, deși fața ei exprima cu totul altceva:

— Chiar vrei să mă iei pe sus?

Femeia privi cu îngrijorare la ceas și nu lipsi mult ca Yasin să izbucnească în hohote cînd făcu această descoperire.

1. Bazar arăbesc tradițional, situat de obicei în vecinătatea unei mari moschei, alcătuit dintr-o rețea de străduțe și pasaje înguste, întortocheate și acoperite.

— N-am voie să întîrzii..., îl preveni ea, pregătindu-se să pună condiții. Acum e șase. Înainte de opt trebuie să ajung acasă.

Oare să-l fi văzut cineva în drumul din Et-Tarbi'a pînă în El-Muski? se întrebă el, în vreme ce taxiul gonea. Ridică din umeri nepăsător, împingîndu-și în sus *tarbuș*-ul lăsat pe sprînceana dreaptă. Și, la urma urmei, ce-i pasă lui? Maryam e singură pe lume; n-o protejează un animal ca Muhammad Iffat, care-i stricase lui prima căsătorie. Cît despre tatăl lui, e un bărbat prea isteț ca să nu-și dea seama că nu-l mai poate ține în frîu și că Yasin nu mai este acum copilul lipsit de experiență pe care-l certase aspru și-l pedepsise cînd îl zărise în curtea casei vechi.

Intrară în grădina Tovabian și se așezară la o masă, unul în fața celuilalt. Localul era plin de perechi. Pianul mecanic repeta la nesfîrșit melodii monotone și sacadate, iar dintr-un colț ceva mai îndepărtat, adierea asfințitului risipea în văzduh mirosul pătrunzător de friptură și condimente. Înțelese, după stinghereala ei, că Zenoba intra pentru prima oară într-un local public și simți o flacără jucăușă încălzindu-i inima. În clipa următoare, sîngele lui neastîmpărat începu să clocotească și își dădu seama că nu e vorba de o dorință trecătoare. Gîndul îl purtă cu ani în urmă, la zilele petrecute împreună, și i se părură a fi fost cele mai frumoase. Ceru o sticlă de coniac și friptură. Imediat simți sîngele clocotindu-i în obraji, își scoase *tarbuș*-ul, descoperindu-și părul negru ca pana corbului, despărțit cu cărare pe mijloc, ca al tatălui său. De cum îl văzu, Zenoba zîmbi, uimită de asemănarea atît de evidentă, care-i aducea în minte imagini pe care Yasin n-avea cum să le bănuiască. Și pentru el era prima oară cînd însoțea o femeie într-un local mai deosebit. Nu mai intrase pînă acum cu femei decît în speluncile din Wagh el-Baraka. Și, în plus, era și prima lui aventură de după a doua căsătorie, nemaipunînd la socoteală o întîlnire cu totul și cu totul accidentală din calea Abd el-Khaliq. Și tot

pentru prima dată își îngăduia să bea un coniac de calitate în afara casei, fiindcă acasă nu ducea niciodată decît băuturi fine. Turnă în cele două pahare, mîndru și satisfăcut. Apoi își ridică paharul și închină:

— În sănătatea Zenobei Martel[1]!

— Eu beau Dewar's[2] cu beiul! zise Zenoba, pe un ton ce voia cu tot dinadinsul să pară modest.

— Nu-mi mai aduce aminte de el, te rog! Domnul să ne ajute să nu mai auzim vorbindu-se de el!

— Nu cred!

— Om trăi și-om vedea! Cu fiecare pahar pe care-l golim ni se deschid noi porți ale paradisului și nodurile se dezleagă...

Simțiră că timpul pe care-l aveau la dispoziție îi zorește și se apucară să golească paharele cu lăcomie, unul după altul. Coniacul începu să alerge cu limbile lui de foc, împrăștiindu-și aburul prin toate arterele. Frunzele tufișului care se holbau la ei din spatele gardului le zîmbeau razios, iar jeluirile răgușite ale pianului mecanic zburau pe lîngă urechile lor fără să le mai atingă. Asfințitul începu să-i învăluie, apropiindu-i.

— Știi ce mi-a venit pe limbă în prima clipă, cînd am dat cu ochii de tine și te-am văzut holbîndu-te răpit la femeia aceea?

— Spune, ce? Dar mai întîi să-ți umplu paharul...

— Era cît pe ce să strig: ce faci acolo, fiu de cîine? zise ea rîzînd, rupînd delicat o bucățică de friptură.

— Și de ce n-ai făcut-o, fiică de blestemată? o provoacă el, izbucnind în hohote.

— Fiindcă nu-mi îngădui să-i ocărăsc decît pe cunoscuți, iar tu erai în clipa aceea un necunoscut pentru mine...

— Dar în clipa asta cum mă socotești?

— Un afurisit!

1. Marcă de coniac franțuzesc.
2. Marcă de whisky scoțian.

— Bravo! Uneori o sudalmă te amețește mai tare decît coniacul. Mîine vor scrie și jurnalele despre noaptea asta binecuvîntată.

— De ce? Allah să ne ferească! Vrei s-ajungem de pomină?

— Allah să fie îndurător și cu mine, și cu tine!

— Dar nu mi-ai spus nimic despre soția ta! își aminti Zenoba, schimbînd vorba pe neașteptate.

— E în doliu, sărmana de ea! mormăi Yasin, mîngîindu-și mustața. A murit mamă-sa...

— Să ai parte de viață lungă! Și era bogată?

— Așa și-așa! Ne-a lăsat o casă... Cea vecină cu a noastră... cu a tatălui meu, vreau să zic... Dar e un tărăboi întreg cu casa asta; trebuie s-o partajăm, căci au apucat-o pandaliile la bătrînețe și s-a măritat înainte de a părăsi lumea asta...

— Nevastă-ta trebuie să fie destul de frumușică, fiindcă te pricepi să alegi...

— Are și ea hazul ei, nimic de zis! bîigui el destul de circumspect. Dar nu se poate compara cu tine!

— Aaah, ce soi rău ești! se revoltă ea, dîndu-și ochii peste cap, vrînd parcă să ia martor cerul.

— Ți-aduci aminte să fi mințit eu vreodată?

— Tu? Cîteodată stau și mă-ntreb dacă-i adevărat că te cheamă Yasin...

— Atunci, hai să golim și paharul ăsta!

— Sperî să mă îmbăt și să te cred?

— Mai pui la îndoială sinceritatea mea, dacă-ți spun că mi-e dor de tine? Privește în ochii mei! Și pipăie-mi pulsul!

— Ești în stare să spui vorbele astea oricărei femei care-ți iese în cale!

— Așa cum ai spune despre un flămînd că dorește orice fel de mîncare, știind prea bine că *mulukhiyya*, de pildă, este pentru el un deliciu.

— Cînd un bărbat iubește cu adevărat o femeie, nu pregetă să se însoare cu ea!

— Nici pomeneală! se grăbi el să-i răspundă, fără să stea o clipă pe gînduri. Aș vrea să mă urc pe masa asta și să urlu în gura mare: dacă vreunul dintre voi iubește cu adevărat o femeie, să nu facă prostia să se însoare vreodată cu ea! Nimic nu ucide dragostea atît de repede cum o face căsătoria! Crede-mă, căci am încercat-o pe pielea mea! M-am însurat o dată... m-am însurat și a doua oară și știu prea bine ce-ți spun.

— Poate că n-ai dat de femeia care ți se potrivește!

— Să mi se potrivească? Și cam cum crezi tu c-ar trebui să fie femeia care să mi se potrivească mie? Și cum aș putea da de ea? Și unde crezi tu că s-ar afla femeia de care să nu se satur bărbatul cu una, cu două?

— Ei bine, cred că ție nu ți s-ar potrivi decît să fii taurul satului! spuse Zenoba în cele din urmă, rîzînd cu poftă.

— Vai de mine! se minună el, pocnind din degete. Chiar așa? Or, cine-mi zicea mie mai demult taur? Tata – Domnul să-l țină sănătos! Cît de mult îmi doresc să fiu și eu ca el! A avut parte de-o soție supusă și din cale-afară de cumsecade! A făcut tot ce i-a trăsnit prin cap, fără să întîmpine nici cea mai mică împotrivire. Norocos în căsătorie! Norocos în dragoste! Toate s-au făcut după gîndul și după placul lui! Așa mai zic și eu!

— Și cîți ani are acum?

— Păi să tot aibă vreo cincizeci și cinci... Dar nu se dă nici pe unul de douăzeci de ani!

— Domnul să-i dea sănătate, murmură ea.

— Ăsta-i tata! Amantul amanților... Dar nu l-ai mai întîlnit în casa voastră?

— Eu am plecat din casa aia de vreo cîteva luni..., se eschivă ea de la un răspuns lămurit și-și făcu de lucru aruncîndu-i un os pisicii care mieuna, frecîndu-se de picioarele ei. Acum am casa mea! Sînt stăpînă!

— Vorbești serios? Eu am crezut că glumești! Și-ai părăsit și taraful?

— Da! Acum stai de vorbă cu o doamnă în toată regula!

— Atunci, hai să mai bem ca să ne treacă focul! o îndemnă el, hohotind. Domnul să fie generos cu noi!

Sufletul lui rîdea de încîntare, iar în văzduh plutea o fericire tihnită. Dar care este, de fapt, glasul și care este ecoul lui? Ce ciudat! Nu le mai putea distinge. Toate lucrurile din jur prinseseră viață: ghivecele cu flori se apropiau unul de celălalt, șoptindu-și la ureche; parcă și scaunele se aplecau unul spre altul, murmurînd ceva... Stelele care se iveau una cîte una aruncau priviri curioase spre ei din înaltul cerului. Se priviră un timp în tăcere în atmosfera încărcată de lumini tainice. Se pare că ceva anume îi invită pe toți clienții localului să rîdă, căci toate gurile sînt încremenite într-un rictus ciudat. Și timpul se duce așa cum trece tinerețea. Melodiile pianului hodorogit par că vin acum de undeva de departe, acoperite de huruitul roților de tramvai, iar larma copiilor care se zbenguie pe trotuar seamănă cu bîzîitul unui roi imens de gîze. Înserarea s-a lăsat peste întregul oraș. Dintr-o clipă în alta aștepți ca un ospătar să anunțe închiderea. Dar nimic din toate astea nu te mai atinge. Te lași furat de un vălmășag de gînduri, care te invadează cu încetul, rulîndu-ți prin față cu o viteză nebună imagini ciudate, fără nici o legătură între ele. Ce-ar fi dacă Maryam ar cădea în genunchi dinaintea ta, rugîndu-te să-i lași o singură cameră pentru penitență, iar toate celelate odăi ți-ar sta la dispoziție pentru femeile pe care ți le poftește inima? Sau ce-ar fi dacă directorul școlii te-ar bate pe umăr în fiecare dimineață, întrebîndu-te prietenește: ce mai face tata, fiule? Sau dacă te-ai trezi că guvernul a tăiat peste noapte o stradă nouă prin fața prăvăliei El-Hamzawi? Sau să zicem că Zenoba ți-ar făgădui solemn să părăsească locuința prietenului ei și să fie preasupusa ta iubită? Dacă s-ar întîmpla așa ceva, după rugăciunea de vineri, lumea ar ieși în stradă chiuind într-un iureș năprasnic de fericire. Și ce altă minune ți-ai mai putea dori, dacă în noaptea asta tu ai sta tolănit pe-o canapea, iar Zenoba ar dansa goală dinaintea ochilor tăi, îngăduindu-ți să-i privești alunița de pe pîntece?

— Ce-ți mai face alunița? se trezi întrebînd-o, fără nici o legătură, rîzînd aiurea și făcînd cu ochiul către pîntecele lui.

— Ce să facă? Îți spune „bună seara".

— Vezi lumea asta din jur? continuă el să bîiguie fără să ia seama la răspunsul ei. Toți sînt niște nemernici... Așa sînt toți bețivii...

— Sînt încîntată de ce-mi spui... Numai că am început și eu să simt că-mi zboară mințile...

— Ce bine-ar fi dacă ți-ar zbura tocmai partea aceea în care-l păstrezi pe iubitul tău!

— Aah! Dac-ar ști cu cine stau eu acum! Într-o bună zi o să te ia în vîrful mustății...

— E din Șam[1]? Are mustăți uriașe și zburlite?

— Din Șam? întrebă ea nedumerită. Pe urmă începu să fredoneze în șoaptă: „Barhum, unde ești Barhum?".

— Sst! Vrei să se uite lumea la noi?

— Care lume? Ești orb? Nu vezi că nu mai e aproape nimeni în grădină?

— Băutura asta e nebună! bolborosi el, mîngîindu-și stomacul bombat.

— Nebună e luna!

— Vorbești prea tare și în dodii! E mai bine să mergem...

— Unde?

— Hai s-o luăm încotro ne poartă picioarele!

— Și crezi că are noroc cel care se lasă dus de picioarele lui?

— În orice caz, sînt mai sigure decît un creier amețit...

— Mai bine gîndește-te puțin la...

— Mai bine să nu ne mai gîndim la nimic, căci oricum cugetul nu ne mai ascultă pînă mîine-dimineață, o întrerupse el în vreme ce se ridica de pe scaun, clătinîndu-se. Hai să mergem!

1. Nume sub care sînt cunoscute Siria și orașul Damasc, în vorbirea populară.

26

Nici o geană de lumină nu se mai zărea la ferestre; casele își închiseseră pleoapele peste secretele lor, iar străzile erau pustii. Doar o boare ușoară alerga hoinar, amenințînd să stingă ultima pîlpîire a unei lămpi pe jumătate adormită. Tăcerea se așternuse peste întreaga fire. La ce bun mai există hoteluri, de vreme ce stăpînii lor te întîmpină uitîndu-se la tine chiorîș, de parc-ai fi ciumat? La urma urmelor, puțin îți pasă cum te privesc, dar necazul e că nu găsești un adăpost. Și, după toate astea, nici nu se mai pot ține pe picioare de somn. Cît timp o să mai rătăciți așa, fără nici o țintă?

Vizitiul se trezi din moțăială și dădu din cap, ca și cînd ar fi vrut să-i salute. Vai de cel care-a ajuns să tîrască după el o femeie în miez de noapte și să se dea de ceasul morții, neștiind unde s-o ducă.

— Încotro o luăm? îngăimă Yasin, ajuns la capătul puterilor.

— La dispoziția dumneavoastră, răspunse vizitiul zîmbind.

— Nu te-am întrebat pe tine! îl repezi Yasin.

— Oricum... La dispoziția dumneavoastră, repetă omul de pe capră.

— Dar de ce mă întrebi pe mine? Întreabă-te pe tine! îi răspunse Zenoba înțepată. De ce nu te-ai gîndit la treaba asta înainte de a mă invita?

— Pe malul Nilului! se amestecă vizitiul cu și mai multă îndrăzneală, cînd văzu că nu se mai urnesc de lîngă trăsură. E cel mai potrivit loc! Vă duc pe malul Nilului?

— Tu ești birjar sau marinar? îl întrebă Yasin răstit. Ce să căutăm pe malul Nilului în plină noapte?

— Lumina-i slabă și nu vă vede nimeni acolo, continuă el cu glas insinuant și ademenitor.

— Tocmai potrivit pentru tîlhari...

— Vai de mine! sări Zenoba ca mușcată de șarpe. Și eu, care sînt plină de aur...

— Nu se-ntîmplă nimic! se strădui vizitiul să-i liniștească. Eu mă duc acolo în fiecare noapte, cu fel de fel de clienți. Toți s-au întors teferi și n-au pățit nimic.

— Să nu te mai aud pomenind de Nil! țipă Zenoba îndîrjită. E mai mare rușinea! Mă trec fiori prin tot trupul!

— Ba trupul tău să stea departe de toate relele! se amestecă vizitiul din nou în discuție.

— Tu vorbește cu mine! Ce treabă ai tu cu trupul ei? se zbîrși Yasin, în vreme ce se chinuia să-și facă loc lîngă Zenoba.

— Sluga dumitale, *bek*!

— În noaptea asta toate-mi ies pe dos...

— Domnul o să le dezlege pe toate... Dacă vreți un hotel, vă duc la hotel...

— Ne-am certat la trei hoteluri pînă acum! Trei sau patru, Zenoba? Ia vezi, nu găsești altceva mai bun?

— Să mergem pe malul Nilului!

— Podoabele mele! țipă Zenoba din nou.

— Ce să mai vorbim! N-o să găsim nici acolo un loc, bolborosi Yasin, întinzîndu-și picioarele pe banca din spate.

— Dacă-i vorba numai de loc, aveți birja la dispoziție, insistă vizitiul.

— V-ați pus amîndoi pe capul meu ca să mă scoateți din sărite? izbucni Zenoba cu indignare.

— Ai dreptate! Ai perfectă dreptate! încercă Yasin s-o potolească, în timp ce-și răsucea mustața încurcat. Pe

urmă, birja e un loc cu totul nepotrivit... Doar n-o să ne jucăm acum ca niște copii, bătînd toată noaptea orașul în lung și-n lat... Ascultă!

Vizitiul își ciuli urechile, iar Yasin îi porunci cu aroganță:

— Ia-o spre Qasr eș-Șawq!

Tropa, tropa – porniră copitele cailor, ridicînd scînteie din caldarîm. Te-afunzi în beznă fără alt tovarăș decît stelele. Numai la orizont se zărește ceva tulbure. Deși imediat te cuprinde marea uitării, căci voința ți s-a topit cu desăvîrșire. „Unde vrei să merg în Qasr eș-Șawq?" auzi ca prin vis întrebarea Zenobei. „La casa mea pe care am moștenit-o de la mama!" se închipui răspunzîndu-i fără să se descurajeze. Destinul a vrut să-i fie adăpost pentru aventurile ei amoroase și s-o lase moștenire tot pentru astfel de isprăvi. Le-a întîmpinat acolo, cu inima jinduind, pe *umm* Maryam și pe odrasla ei. Tot acolo o s-o strîngă la piept și pe doamna nopților lui de demult...

— Și nevasta ta, candriule? O să fie vai și-amar de pielea ta!

— Doarme bușteau acum! Nu-ți face griji, că m-am gîndit la toate! O scoatem noi la cap!

— Și, la urma urmelor, tu ești bărbat, nu cîrpă!

— Tu, comoara mea, culege perle din stele să te-mpodobești! Și îngînă-mi la ureche: „Adu-mi dragostea, *nina*, în noaptea asta..."

— Și unde o să-mi petrec restul nopții?

— Te conduc unde vrei tu...

— N-o să mai fii în stare să ridici nici un pai.

— N-am fost eu totdeuna la înălțime?

— Numai dacă nu mi-ar fi teamă de el...

— De cine?

— De nimeni! răspunse ea cu glasul stins, dîndu-și capul pe spate. Aproape că uitasem...

El-Gamaliyya era cufundată în beznă. Pînă și cafeneaua se ascunsese în spatele obloanelor. Trăsura opri la intrarea în Qasr eș-Șawq și Yasin coborî, rîzînd, urmat de Zenoba, care se sprijinea cu nădejde pe brațul lui. Apoi o luară pe jos clătinîndu-se, petrecuți de tusea vizitiului și de privirile curioase ale străjii, care tocmai trecea pe lîngă birjă.

— Of, și ulița asta nepietruită! se văicări ea.

— Puțină răbdare și-ajungem la liman! Nu-ți fie frică și nu-ți face griji!

În zadar insistă ea să-l trezească, aducîndu-i aminte că în casă o să dea peste nevastă-sa. Se mai și poticni de vreo două ori în timp ce urcau scara, dar în cele din urmă se treziră gîfîind la ușa apartamentului de la etaj. Din pricina spaimei, simți o adiere răcoroasă, gata s-o trezească, pe care în zadar încercă s-o prindă în pumnul prea molatic. El învîrti cu grijă cheia în broască și împinse ușa încetișor. Orbecăi prin întuneric, căutînd urechea Zenobei, și se aplecă spre ea, șoptindu-i să-și scoată pantofii. Apoi făcu și el același lucru și păși în vîrful degetelor. Îi prinse palma de umărul lui și porni încet înaintea ei. Ajunseră în salon, împinse încă o ușă și se pomeniră, în sfîrșit, într-o odaie, oftînd amîndoi ușurați. Apropie încet ușa și o închise cu grijă, conducînd-o pe Zenoba spre o canapea, unde picară amîndoi frînți.

— E prea întuneric! protestă ea îmbufnată. Nu-mi place bezna!

— Ai un pic de răbdare și te obișnuiești, încercă el s-o încurajeze, în timp ce așeza pantofii sub canapea.

— A-nceput să se învîrtească pămîntul cu mine...

— De-abia acum a-nceput?

Yasin se ridică brusc, fără să mai aștepte răspunsul ei, și șopti speriat:

— Am uitat să-nchid ușa de la intrare...

Își duse apoi mîna spre frunte cu intenția de a-și scoate *tarbuș*-ul și, cînd băgă de seamă că-i lipsește, începu să se văicărească:

— Mi-am pierdut *tarbuș*-ul! Nici nu mai știu dacă l-am uitat în trăsură sau la Tovabian?

— Lasă-l în plata Domnului de *tarbuș* și-nchide ușa mai iute!

Se mai strecură încă o dată, traversînd salonul în vîrful picioarelor și închise ușa de la intrare cu mare atenție. La întoarcere i se năzări să se abată prin sufragerie, înaintînd cu precauție, cu mîna întinsă înaintea sa, pipăind aerul ca să nu se izbească de mobilă, și se întoarse cu o sticlă de coniac, golită pe jumătate.

— Am adus un leac ca să ne treacă spaima..., abia putu el să spună, trîntindu-i sticla în poală.

— Iarăși? îl întrebă ea cu voce repezită, pipăind sticla cu amîndouă mîinile. Nu crezi că ne-ajunge? Vrei cu tot dinadinsul să ni se facă rău?

— Doar o înghițitură, ca să ne recăpătăm răsuflarea după atîta trudă...

Cu toate că-și simțea capul cumplit de greu, Zenoba duse sticla la gură, căutînd curajul disperatului și socotind că nebunia e o stare agreabilă. Marea porni să se învolbureze, iar el căzu și se simți prins într-un vîrtej fără fund. I se năzări că în ungherele odăii aude o învălmășeală de glasuri, sporovăitul necuviincios sau rîsul prostesc, într-un vacarm aducînd cu cel din *suq*. I se păru apoi că prin aer aleargă frînturi de melodii ciudate. La un moment dat, sticla se rostogoli pe podea cu un zgomot puternic. Nu-și dădu seama cît timp trecuse, nici dacă fusese mult sau puțin, fiindcă pentru el timpul își pierduse cadența. Într-un tîrziu, simți că întunericul începe să se destrame și un glas îl trezi din visare. Cînd deschise ochii, zări o umbră pe care lumina unei lămpi o făcea să danseze pe pereți. Își răsuci gîtul cu greutate și, cînd reuși să-și ridice privirea, o văzu pe Maryam în ușă, cu lampa în mînă, dezvăluindu-i chipul posomorît și ochii ce scăpărau de mînie. Cei doi schimbară priviri uluite și contrariate. Simțeau tensiunea din atmosferă și-și dădeau prea bine seama că tăcerea trebuie cumva curmată. Zenoba făcu sforțări disperate să spună ceva, dar simți un nod cumplit în gît. În cele din urmă, izbucni într-un hohot nebun de rîs și, văzînd că nu se poate stăpîni, își acoperi fața cu palmele.

— Încetează cu rîsul ăsta nerod! se răsti Yasin la ea, cu limba împleticindu-i-se. Asta-i casă onorabilă, nu-i o speluncă!

Maryam avea aerul că se pregătește să spună ceva, dar se trezi neajutorată din pricina furiei.

— Am dat din întîmplare peste doamna asta pe stradă..., bolborosi Yasin, fără să-și dea seama ce spune. E cam amețită, sărăcuța de ea... Și-am zis s-o iau cu mine și s-o țin aici pînă se trezește.

— Eu, amețită? protestă Zenoba. El e turmentat, după cum bine vezi... și m-a adus aici cu forța!

Maryam făcu o mișcare bruscă, de parcă s-ar fi pregătit să le arunce lampa în cap.

Yasin își încordă trupul și-o măsură cu priviri încruntate, gata să sară la atac. Ea se trase repede înapoi speriată și puse lampa pe o măsuță, scrîșnind din dinți cu înverșunare. Limba i se dezlegă brusc:

— În casa mea? urlă ea în cele din urmă cu glas sugrumat! În casa mea? În casa mea, păcătosule... fiu de cîine?

Glasul ei se porni apoi ca un tunet, vărsînd asupra lui ocări și blesteme. Urletele de furie răzbăteau prin pereți, ridicîndu-se pînă în tării. Îi strigă pe vecini, trezindu-i din somn, pentru a-i lua martori împotriva soțului ticălos. Yasin o amenință în fel și chip, în strădania de a o reduce la tăcere; făcu semne disperate cu amîndouă mîinile, se holbă la ea și în cele din urmă începu să țipe și el cît îl ținea gura. Cînd înțelese că orice încercare este inutilă, sări în picioare și se îndreptă spre ea cu pași mari, silindu-se să nu-și piardă echilibrul. Se năpusti, încercînd să-i astupe gura cu palma, dar ea continua să urle ca o mîță încolțită și-l izbi cu piciorul în burtă. Yasin se trase înapoi, împleticindu-se de durere, cu chipul întunecat de furie, apoi se prăbuși ca un buștean, cu fața pe podea. Maryam tăbărî după aceea asupra Zenobei, care se porni să țipe ca din gură de șarpe. O înșfăcă bine cu mîinile, înfigîndu-și zdravăn unghiile în carnea ei și împroșcînd-o cu sudălmi.

Yasin reuşi cu greu să se ridice; îşi scuturâ cu putere capul, să alunge toropeala şi pîcla, apoi trase un pumn vîrtos în spinarea nevestei, aplecată asupra rivalei. De data asta, se porni Maryam să urle ca din gură de şarpe, fugind de mînia lui, pînă ce reuşi să ajungă de partea cealaltă a mesei. Simţindu-se ceva mai în siguranţă, îşi scoase un papuc, pe care-l aruncă în pieptul bărbatului, reluîndu-şi goana prin salon. Fără să mai stea pe gînduri, Yasin îi strigă decizia lui, astfel încît să audă toţi vecinii:

— Piei din ochii mei! Eşti repudiată... repudiată... repudiată![1]

Se auziră lovituri în uşă, urmate de glasul vecinei de la etajul al doilea:

— *Sitt* Maryam! *Sitt* Maryam!

Yasin conteni cu fuga, gîfîind neajutorat, iar Maryam începu să zbiere din toţi rărunchii:

— Vino înăuntru şi priveşte! Şi spune-mi dac-ai mai văzut aşa ceva! O tîrfă în casa mea, moartă de beată şi făcînd şi-tărăboi pe deasupra! Intră şi vezi!

— Linişteşte-te, *sitt* Maryam..., încercă vecina s-o ia cu binişorul. Hai la mine, sus, pînă mîine-dimineaţă!

— Du-te cu ea! răcni Yasin cu indiferenţă. Nu mai ai ce să cauţi în casa asta!

— Nemernicule! îi strigă Maryam în faţă. Păcătosule! Îndrăzneşti să-mi aduci tîrfele în casă?!

— Tîrfă eşti tu! bolborosi el, izbind cu pumnul în perete. Ştiu lucrul ăsta prea bine! Ai uitat de soldaţii englezi? Numai eu sînt de vină, fiindcă nu i-am ascultat pe oamenii de bună credinţă...

— Eu? Eu sînt doamna şi coroana ta! Sînt mai cinstită decît tot neamul tău şi decît mamă-ta, în orice caz! Ce poate fi bărbatul care se însoară cu o femeie, ştiind că ea

1. Conform dreptului matrimonial islamic, rostirea de către soţ a expresiei „(Eşti) repudiată!" de trei ori echivalează cu desfacerea căsătoriei.

e necinstită, aşa cum crezi tu despre mine? Ce altceva ar putea să fie decît un pezevenghi ticălos, vrednic de dispreţ?! Însoară-te cu asta! urlă apoi, făcînd un semn spre salon. Ăsta-i soiul care ţi se potriveşte!

— Dacă mai scoţi un singur cuvînt, îţi viu de hac pe dată! se răsti Yasin la ea, simţind că-şi iese din piele. Ce şarpe am putut să încălzesc la sîn!

Nici vorbă ca Maryam să se potolească. Ba se aprinse şi mai tare, aruncînd flăcări din gură şi din priviri. Vecina socoti că a sosit momentul să intervină şi se băgă între ei. O bătu uşurel pe umăr şi-o pofti din nou să rămînă la ea pînă la ziuă.

— Într-o clipă să-ţi strîngi catrafusele şi să dispari! răcni Yasin şi mai iritat. Să nu te mai văd înaintea ochilor! Nu mai eşti nevasta mea şi nu te mai cunosc! Am un pic de treabă înăuntru, dar să ştii că e vai de pielea ta, dacă te mai găsesc aici cînd vin înapoi...

Yasin se întoarse clocotind în salon şi trînti uşa în spatele lui cu atîta putere, încît se cutremurară pereţii. Apoi se aruncă pe o canapea şi se apucă să-şi şteargă sudoarea de pe frunte.

— Mi-e frică! şopti Zenoba cu privirea pierdută.

— Tu să taci! De ce să-ţi fie frică? Acum sînt liber! urlă el. Complet liber!

— Nu pricep ce-a fost în capul meu de te-am ascultat şi-am venit cu tine aici! se tîngui ea.

— Acum taci! Ce-a fost a trecut şi nu-mi pare rău de nimic! îndrugă Yasin, prinzînd curaj şi simţindu-se stăpîn pe situaţie.

După rumoarea care răzbătea prin uşă pînă la ei, îşi dădu seama că se mai adunaseră şi alte vecine pentru a o consola pe Maryam. Apoi o auzi lamentîndu-se:

— Aţi mai auzit una ca asta? Să vină cu o tîrfă de pe stradă peste mine în casă?! M-a trezit larma lor... Rîdeau în gura mare şi se apucaseră să cînte... Vă jur pe Allah că se apucaseră să cînte, fără pic de ruşine, după ce şi-au pierdut minţile... Păi asta mai poate fi numită casă?!

— Și-acum ai de gînd să-ți aduni lucrurile și să pleci? o întrebă o femeie, protestînd. Vino-ți în fire! Asta-i casa dumitale, *sitt* Maryam, și nu trebuie s-o părăsești nicidecum!

— Nu mai e casa mea! o lămuri Maryam. Nemernicul m-a repudiat!

— Nu e-n toate mințile! se amestecă un alt glas de femeie. Hai acum sus, la noi, și-om vedea dimineață ce-i de făcut! Oricum, Yasin *efendi* e om de treabă, dintr-o familie cumsecade... Blestemat fie diavolul! Hai cu noi, fata mea, și nu mai fi amărîtă!

— Nu-mi mai pasă de nimic! se mai auzi încă o dată glasul lui Maryam. De n-ar mai prinde dimineața păcătosul, fiu de șerpoaică!

Apoi pașii se îndepărtară și rumoarea se stinse. Cînd auzi o ușă trîntindu-se, Yasin răsuflă ușurat și se întinse pe spate.

27

Se făcuse ziuă de-a binelea și razele soarelui inundaseră dormitorul cînd se trezi Yasin, frecîndu-se la ochi. Nu-și simțise niciodată capul atît de greu, cu toate că nu era prima oară cînd întrecea măsura cu petrecutul. După care se întoarse și o descoperi lîngă el pe Zenoba, iar întîmplările nopții trecute îl năpădiră într-o clipă. Vasăzică Zenoba doarme în patul lui Maryam. Și Maryam unde-i? La vecini? Simți că-i plesnește obrazul de rușine. Cum de s-a lăsat tîrît în prăpastia asta fără fund? Dar la ce bun să-și mai facă inimă rea acum? Ce-a fost a trecut. Toate se pot întoarce, mai puțin ziua de ieri. S-o trezească? La ce bun? Las-o în pace, să se satureze de somn, căci oricum nu poate părăsi casa înainte de a se lăsa întunericul! Îl așteaptă o zi destul de grea, așa că trebuie neapărat să se miște pentru a-și recăpăta cît de cît vigoarea. Dădu ușor pătura la o parte și alunecă pe podea. Avea părul răvășit, pleoapele umflate și ochii roșii. Se tîrî anevoie pînă în holișor, căscă zgomotos și inspiră profund, întrebîndu-se cum de-a rămas ușa salonului deschisă. Oftă adînc, simțindu-și capul de plumb, apoi se îndreptă spre baie. Îl așteaptă o zi grea, într-adevăr! A-ntins prea tare coarda! Maryam, vasăzică, e la vecini, iar Zenoba doarme în patul ei! L-a prins dimineața înainte de a fi izbutit să ascundă urmele păcatului. Curată nebunie! Trebuia s-o strecoare afară înainte de a-l lua somnul. Cum de-a pregetat să facă lucrul ăsta? I se întunecase mintea! Cînd și cum

ajunseseră în dormitor? Nu-şi mai aduce aminte cum s-au petrecut lucrurile. Într-un cuvînt, s-a făcut de rîsul lumii şi măcar dacă ar fi avut pentru ce! Dar de ce să se mai mire, de vreme ce diavolii ruşinii sălăşluiesc de atîta amar de vreme în ungherele acestei case? Asta-i doar moştenirea de la mamă-sa. Allah s-a îndurat de ea şi-a luat-o în cele din urmă. Ea s-a dus, dar l-a lăsat pe fiul ei drept prilej pentru clevetirile şi glumele vecinilor. Mîine vor zbura veştile pînă în Bayna el-Qasrein. Acum nu mai ai de-ales! Nu mai ai cum să ieşi din prăpastia asta fără fund! Ar fi nemaipomenit dacă apa rece a duşului ar putea duce cu ea şi amintirile urîte ale zilei de ieri. Cine ştie? Dacă te uiţi pe furiş de la fereastră, s-ar putea să descoperi în faţa uşii o droaie de gură-cască, pîndind ivirea femeii care ţi-a alungat soţia. N-o să-i îngădui cu nici un preţ să iasă! Iar de Maryam ai divorţat şi pace! Ai repudiat-o pe negîndite, cînd nici măcar nu lepădase doliul după mamă-sa. Acum ce-o să spună lumea pe seama ta? În ciuda duşului rece, se simţea tot mahmur. Se opri drept în bucătărie, pentru a-şi pregăti o cafea tare. După cîteva minute se întoarse în dormitor cu un pahar umplut pe jumătate cu cafea neagră şi dădu din nou cu ochii de Zenoba, care tocmai se ridicase în capul oaselor şi căsca de zor.

— Bună dimineaţa! îl salută ea, privindu-l încurcată. Probabil o să ne revenim de-a binelea la poliţie...

— Zi mai bine „Să ne ferească Allah!", răspunse el morocănos, uitîndu-se la ea pe deasupra paharului, sorbind lacom din cafea.

— Numai tu eşti de vină! gemu ea în cele din urmă, zornăindu-şi brăţările.

— Acum mă judeci, nu-i aşa? îngăimă el cătrănit, aşezîndu-se pe marginea patului.

— Mi-ai stricat casa! bombăni ea, oftînd adînc şi plimbîndu-şi călcîiul mîngîietor pe spinarea lui. Numai Allah ştie ce m-aşteaptă!

Apoi îşi întinse uşor talpa peste genunchiul lui, făcînd să alunece *ghilbab*-ul într-o parte şi dezvelindu-i piciorul puternic, acoperit cu păr negru şi des.

— Ibovnicul tău? întrebă el indignat. Nu i-ar mai ajuta Allah! Chibzuieşte bine şi vezi ce-nseamnă el pe lîngă repudierea nevestei mele! Tu mi-ai stricat mie casa! Mi-ai distrus casa!

— Toată noaptea a fost beznă să-ţi bagi degetele în ochi! se lamentă ea ca şi cum ar fi vorbit singură. Şi un vacarm cumplit! Şi-acum îmi răsună larma glasurilor în urechi. Dar numai eu sînt de vină, căci nu trebuia să-ţi dau ascultare din capul locului.

Yasin căzu pe gînduri, avînd sentimentul că ea e de fapt destul de mulţumită de întorsătura lucrurilor şi că afectează numai regretul şi căinţa. A cunoscut doar destule femei în El-Azbakiyya, care se făleau cu scandalurile stîrnite din pricina lor. Acum, totuna-i! îşi zise el. N-are rost să-şi mai facă sînge rău. Lucrurile au ajuns prea departe ca să mai încerce să repare ceva. Nu-i mai rămîne decît să rîdă a pagubă.

— Cea mai mare nenorocire este aceea care stîrneşte rîsul! spuse Yasin dezamăgit. Mi-ai stricat casa şi mi-ai mai şi ocupat-o! Acum n-ai decît să te scoli şi să te pregăteşti pentru o şedere ceva mai lungă, căci o să ai o zi întreagă răgaz. N-o să mai poţi părăsi casa asta decît după căderea nopţii...

— Ce năpastă! se lamentă ea, arătînd că nu se prea împacă cu gîndul. Cu alte cuvinte, o să stau întemniţată aici... Şi nevasta ta unde-i acum?

— Eu nu mai am nevastă!

— Ai, n-ai, dar unde-i acum?

— La tribunalul religios, probabil...

— Încep să-mi fac gînduri... Mi-e teamă să nu mă atace cînd ies de-aici.

— Ţi-e teamă? Domnul să fie îndurător cu noi! Dar noaptea trecută nu te-ai pierdut deloc cu firea, nepoată ticăloasă a Zabidei!

Zenoba izbucni în rîs, fălindu-se parcă la auzul acuzației lui Yasin. Apoi întinse mîna spre paharul lui cu cafea, sorbi puțin și-l puse la loc.

— Și-acum ce-i de făcut? întrebă ea.

— După cum vezi! Cît știi tu, atîta știu și eu... Ceea ce știu sigur e că o să-mi plesnească obrazul de rușine să mă mai arăt în lume după scandalul de azi-noapte...

— Nu-ți face griji în privința asta, încercă ea să-l liniștească, dînd din umeri cu indiferență. Nu există bărbat să nu fi comis ticăloșii pe care să nu le înghită pămîntul.

— Așa o fi, dar rușinea-i rușine... Închipuie-ți toate bocetele și urletele și repudierea după miezul nopții... Închipuie-ți vecinii, morți de curiozitate, alergînd spre apartamentul meu pentru a vedea cu ochii lor ce se întîmplă.

— E-adevărat, dar ea a început scandalul! încercă Zenoba din nou să-l liniștească.

La o asemenea ipocrizie nu se așteptase nici el.

— Dacă avea un pic de tact, lucrurile se rezolvau altfel. Ai văzut că lumea e destul de înțelegătoare cu scandalagiii pe stradă. Ea e vinovată pentru divorț. Dar și tu parcă i-ai zis ceva destul de urît... Fiică de tîrfă sau cam așa ceva... Și-ai mai îndrugat ceva și despre soldații englezi...

Abia acum își aduse aminte că-i adresase vorbele astea și-i aruncă Zenobei o privire înciudată, minunîndu-se cum de i se întipăriseră în minte astfel de detalii.

— M-am înfuriat foarte tare. Nici nu mi-am dat seama ce prostii spun.

— Așaaa, vasăzică?

— Exact așa... cum îți spun...

— Soldații englezi? Nu cumva ai găsit-o la barul Fanși?

— Doamne ferește! E fată de neam... vecină cu noi. Ne cunoaștem de-o viață... Dar furia mea – blestemată să fie – n-a mai avut margini...

— Vrei să zici că, dacă nu te înfuriai atît de tare, nu-ți lăsai limba slobodă și nu te dădeai de gol, așa-i?

— Te implor să-ncetezi – pe viața mătușii tale! Nu crezi că mi-ajung cîte am pe cap?

— Spune-mi cum a fost cu soldații englezi și pe urmă [illegible] în pace, nu mai vreau nimic!

— Ți-am spus că numai din pricina mîniei am putut să scap niște vorbe ca astea! îi răspunse el răstit. Ajunge! Am pierdut și așa destul timp cu fleacurile astea!

— Cu alte cuvinte, îi iei apărarea, da? insistă ea, după un oftat. Nu te duci după ea s-o chemi înapoi?

— Ei bine, tu chiar nu mai știi ce e rușinea?

— Rușinea? Rușine ar trebui să-ți fie ție!

Zenoba se dădu jos din pat și se opri în fața oglinzii. Luă pieptănul lui Maryam și se apucă să-și aranjeze părul în grabă și să se tînguie:

— Am împlinit-o cu bărbatul meu! Ce mă fac dacă nu mai vrea să audă de mine?

— Spune-i la revedere și s-a terminat cu el... Ușa mea îți este deschisă oricînd!

— Unde dai și unde crapă! Te faci că nu înțelegi ce vreau să zic? continuă ea să se căineze. Ne gîndeam foarte serios la căsătorie...

— Daa? La căsătorie? Și tot te mai bate gîndul să te măriți, după ce-ai văzut azi-noapte? N-ar fi mai nimerit să-ți alungi ideea asta din minte?

— Tu nu vrei să mă înțelegi și pace! insistă ea cu șiretenie. M-am săturat de viața asta fără nici un rost... După ea nu mai există decît pieirea... O femeie ca mine, cînd s-o mărita, știe ce-i aia casă...

Hm! Și cine crezi tu că va fi prostul ăla? În taraf nu erai decît o biată cîntăreață la lăută... o lăutăreasă! Și după [illegible] de ani – cît o să împlinești curînd – viața e ca și terminată pentru o femeie de lume ca tine. Căsătoria e ultima ei speranță. Dar ia stai! Nu cumva se gîndește chiar la tine? Nu tăgăduiesc că e destul de nostimă și că-mi [illegible]! Ba îmi place chiar prea mult! Ce altă dovadă îmi mai trebuie, după scandalul pe care l-am făcut azi-noapte pentru ea?

— Și-ți place de el? Adică – vreau să zic – îl iubești?

— Dacă l-aş iubi, nu cred că m-aş afla acum sechestrată aici, în casa ta! bombăni ea, vrînd să pară înverşunată.

Yasin se înfioră, simţind că-i creşte inima, deşi avea mari îndoieli în privinţa sincerităţii ei. Cu toate că era absolut sigur de nestatornicia Zenobei, de data asta nu se îndoia că-l place.

— Să ştii că eu am mare nevoie de tine, Zenoba! Din pricina ta am comis nebunia asta, fără să-mi pese de urmări. Noi sîntem de multă vreme hărăziţi unul altuia.

Se opri deocamdată la atît. Pe chipul ei înfiorat se vedea însă limpede că jinduia la mai mult.

— Nu prea ştiu ce să fac, îngăimă ea. S-o termin cu el definitiv? N-am chef să-mi complic viaţa cu doi bărbaţi în acelaşi timp...

— Dar cine-i bărbatul ăsta?

— Un negustor din zona Citadelei, Muhammad el-Qilli... Oricum nu-ţi spune nimic numele lui.

— Şi e-nsurat?

— Da! Are şi copii! Dar e om cu dare de mînă...

— Şi ţi-a făgăduit că te ia de nevastă? puse el degetul pe rană, în cele din urmă.

— El mă ispiteşte mereu cu ideea asta. Numai că eu stau pe gînduri... Nu mă pot hotărî. E om însurat... cu copii... Asta nu prea mă încîntă. N-o să am decît necazuri din pricina familiei lui.

Merită să-i suporţi minciunile pentru ochii ei frumoşi.

— De ce n-am rămîne noi aşa cum am fost cîndva, Zenoba? Nu mai sînt nici eu chiar aşa lipsit de stare...

— Dar pe mine nu mă interesează averea ta. Nu mai suport să fiu aşa, fără nici un rost... Asta-i tot!

— Şi ce-i de făcut?

— Asta întreb şi eu...

— Şi de ce nu spui lucrurilor pe nume?

— Ce să spun mai mult? Am spus tot ce-am avut pe suflet...

Atacul ei veni cu totul pe neaşteptate şi i se păru de-a dreptul comic. Ar fi putut să-i răspundă tot atît de dur, dar nu voia s-o piardă. Mai ales acum!

— Îţi mărturisesc sincer că am ajuns să văd un semn rău în căsătorie, spuse el cu cea mai spăsită mutră.

— Tot aşa cum am ajuns eu să văd un semn rău în viaţa asta de una singură...

— Dar ieri parcă nu gîndeai astfel. Ce te-a apucat aşa, deodată?

— Ce să m-apuce? Ieri eram ca şi măritată. Altfel spus, am dat vrabia din mînă pe cioara de pe gard...

— Mai lasă şi tu puţin, ca să putem ajunge la o cale de mijloc! Un lucru vreau să-ţi fie limpede de pe-acum – n-am să renunţ la prietenia noastră, orice s-ar întîmpla!

— Antecedentele tale îmi dovedesc cu prisosinţă cît de sincer eşti şi ce intenţii bune ai, îl întrerupse ea cu iritare în glas.

— Ce să-i faci? Omul nu învaţă fără s-o simtă pe pielea lui... Cele întîmplate mi-au fost de învăţătură, încercă el să fie cît mai convingător.

— Nu mă mai las amăgită de vorbe frumoase... Aah, cum sînteţi voi, bărbaţii! Toţi o apă şi-un pămînt!

Dar voi femeile, cum sînteţi? Puţintică răbdare, nepoată a Zabidei! A venit la mine ameţită, după miezul nopţii, şi dimineaţa şi-a adus aminte că vrea să fie în rînd cu femeile virtuoase! Ce şi-o fi zis? Dacă a doua nevastă i-a fost o uşuratică, de ce n-aş deveni şi eu o a treia nevastă? Rău ai mai ajuns, băiete! Ai uitat de necazul care te-aşteaptă afară? Acum lasă-le mai bine să rabde decît s-o alungi şi pe Zenoba cu o vorbă urîtă, aşa cum ai făcut cu Maryam! Maryam? Acum cred că m-ai iertat, frate Fahmi, pentru păcatul săvîrşit...

— Nu trebuie să se strice ceea ce s-a înfiripat între noi, îşi spuse el părerea cu un glas molatic şi prietenos, silindu-se s-o înduplece.

— Acum depinde numai de tine!

— Trebuie să ne întîlnim cît se poate de des și să mai chibzuim...

— Eu n-am ce să mai chibzuiesc. Am hotărît.

— Și fie tu o să te convingi că eu am dreptate, fie eu o să mă conving că tu ai dreptate, își continuă el firul gîndurilor.

— Eu sînt decisă să fac așa cum ți-am spus...

Zenoba ieși din odaie, rîzîndu-și în barbă, în vreme ce el o urmărea descumpănit. Totul i se pare nespus de straniu. Dar Maryam unde-o fi? se întrebă el pe neașteptate. Nu știe unde este, dar e neîndoielnic că a rămas singură și că sufletul lui o să se zbuciume necontenit, fără să mai aibă parte de tihnă! Mîine o să se intereseze de ea în Bayna el-Qasrein, iar poimîine la tribunalul religios. Viața lor împreună devenise de nesuportat; ea ajunsese să-i spună că-l urăște și că i s-a acrit să mai stea sub același acoperiș cu el. Ăsta mi-a fost destinul! N-am noroc în căsătorie și pace! Așa o fi fost și bunicul meu? Prea zic toți că eu îi semăn leit! Și totuși! Și totuși, zănatica asta stăruie să se mărite cu mine!

28

Soarele se pregătea să apună, cînd domnul Ahmad Abd el-Gawad traversa cu pași grei puntea de lemn care lega bacul de mal. Sună și după puțin timp se ivi în ușă Zenoba, îmbrăcată într-o rochie de mătase albă, vaporoasă, ce lăsa să i se vadă formele ademenitoare.

— Bine-ai venit! Bine-ai venit! îl întîmpină ea ceremonios. Spune-mi, ce-ai făcut ieri? Parcă te văd cum ai venit, ai sunat, ai rămas nedumerit, iar cînd ai văzut că nu apare nimeni, te-ai îndepărtat cu pași șovăielnici. Spune-mi drept, ce-ai făcut? întrebă ea din nou, rîzînd forțat. Nu-i așa că te-am pus pe gînduri?

În ciuda înfățișării elegante și a parfumului pe care-l răspîndea în jur, fața domnului Ahmad Abd el-Gawad era posomorîtă, iar ochii-i împietriți trimiteau săgeți de indignare.

— Unde-ai fost ieri? o luă el scurt, fără să dea atenție vorbelor mieroase.

Zenoba o luă înaintea lui cu pași mărunți și repezi și se opri în salon, așezîndu-se leneș într-un fotoliu. Domnul Ahmad rămase în picioare, cercetînd-o cu ochi curioși. Ea încerca să surîdă, silindu-se să pară cît mai liniștită și sigură de sine.

— Am ieșit – așa cum știi – după niște cumpărături și cu cine crezi c-am dat nas în nas? Cu cîntăreața Yasmina! M-a invitat la ea acasă și ne-am prins la vorbă pînă cînd s-a făcut întuneric. Pe urmă, ce crezi, c-am mai putut scăpa de ea? Nici vorbă! Zor, nevoie, să dorm la ea! N-o

mai văzusem de cînd m-am mutat aici, pe bac! Dac-ai fi auzit-o cum s-a pornit să ocărască statornicia mea și să se minuneze de bărbatul misterios care a reușit să-mi sucească mintea într-atît încît să uit și de neamuri, și de prieteni!

O fi sinceră oare? Sau vrea să mă îmbrobodească? Să fi suferit eu ieri și astăzi așa, fără nici un temei? Parcă m-au muncit toate blestemele și farmecele iadului! Să fi fost, oare, totul fără motiv? Lumea e nespus de vicleană! Sînt în stare să sărut țărîna, dacă netrebnica asta a spus un grăunte de adevăr! Trebuie să mă conving cu orice preț, chiar și cu prețul vieții care mi-a mai rămas de trăit! Se pare că a venit vremea să mi se întoarcă mintea acasă! Un bob zăbavă și-o să aflu totul! Să nu-mi mai zică lumea Abd el-Gawad, dacă n-o să aflu!

— Și cînd spui că te-ai întors la bac?

Zenoba își ridică piciorul pînă la brațul fotoliului și-și plecă privirea, cercetînd papucul roz cu trandafirași albi și degetele colorate cu *hinna*.

— Dar de ce nu iei loc? Și scoate-ți *tarbuș*-ul, ca să-ți văd cărarea! M-am întors azi-dimineață, domnul meu!

— E o minciună sfruntată! răcni el cu năduf și disperare. Minți! repetă cu aceeași violență, înainte ca ea să poată răspunde. Nu-i de glumit! Nu te-ai întors nici azi-dimineață și nici măcar după-amiază! Am trecut de două ori pe-aici în cursul zilei și nici gînd să te găsesc! Nu vezi că-i minciună cusută cu ață albă?

Zenoba rămase un timp descumpănită. Pe urmă îngăimă ceva cu un glas tremurător, în care se amestecau vinovăția și nemulțumirea:

— M-am întors puțin înainte de asfințit... Ăsta-i adevărul! Acum vreo jumătate de ceas! N-aș fi îndrăznit să născocesc nici o minciună, dacă n-aș fi citit în ochii tăi atîta nemulțumire... De fapt, știi ce s-a întîmplat? Azi-dimineață m-a rugat Yasmina s-o însoțesc la cumpărături... Cînd a aflat c-am părăsit taraful mătușii, a insistat să intru în trupa ei, urmînd să cînt în locul ei la unele peteceri... Și-am rămas cu ea, știind că tu n-o să te-ntorci

înainte de nouă seara. Asta-i toată povestea! Și-acum, șezi mai bine și roagă-te pentru Profet[1]!

O fi și asta tot o invenție? Noroc că prietenii tăi nu știu cum își bate soarta joc de tine! Dar, pentru liniștea mea, trebuie să trec și peste asta! Ai ajuns să cerșești liniștea tu, care pînă mai ieri nu cunoșteai mila? Ai ajuns să te umilești în fața unei lăutărese, care pînă acum cîțiva ani nu îndrăznea decît să te servească la masă, pe tine și pe prietenii tăi, retrăgîndu-se sfioasă? Sau voi avea parte de liniștea dorită, sau să se ridice flăcările iadului!

— Cîntăreața Yasmina, zici? Am s-o întreb și-am să mă conving dacă povestea-i adevărată. Doar se află la doi pași, nu-i în munții Waq Waq...

— Desigur, desigur, n-ai decît s-o întrebi..., murmură Zenoba dusă pe gînduri, ridicînd din umeri cu indiferență.

— O s-o întreb chiar în seara asta, izbucni el cu îndărătnicie, nemaiputînd să-și stăpînească furia. Ba mă duc la ea chiar acum! Ți-am îndeplinit toate dorințele și se cuvine să-mi respecți și tu drepturile ce mi se cuvin...

Amenințările nu avură deloc darul s-o îmblînzească pe Zenoba. Ba dimpotrivă, deveni agresivă și certăreață.

— Ia-o mai ușurel și nu mă învinui degeaba! Nu crezi că am fost destul de îngăduitoare pînă acum? Dar toate au o limită! Sînt o femeie ca toate celelalte, la urma urmei! Mai bine deschide ochii și roagă-te pentru tatăl Fatimei[2]!

1. Profetul Muhammad (570, 571-632) – întemeietorul religiei monoteiste islamice, important legislator, reformator social și organizator politic.
2. Fiica profetului Muhammad și a Khadigăi – prima dintre soțiile lui; Fatima a fost căsătorită cu Ali, vărul Profetului, cu care a avut trei fii, doi dintre aceștia – Al-Hasan și Al-Husayn – fiind personalități de seamă în istoria islamului; Fatima însăși, devenită cea mai renumită dintre fiicele Profetului, a fost înconjurată cu mare veneraţie de către toți musulmanii, care au adăugat la numele ei, în semn de respect, onorificul Az-Zahra' – „Strălucitoarea".

— Îndrăznești să mi te adresezi mie astfel? întrebă Ahmad sufocat de furie.

— Și de ce nu, de vreme ce tu mi te-ai adresat mie tot așa?!

— Ei bine, merit să îndur toate astea fiindcă am făcut din tine o stăpînă! Altfel, trăgeai targa pe uscat! Ți-am creat o situație pentru care te invidiază și Zabida! Și poftim! Asta mi-e răsplata?!

Vorbele lui o ațîțară și mai tare și se porni fără veste să urle ca o leoaică:

— Allah m-a făcut stăpînă, nu tu! Și nu uita că am acceptat situația asta numai după rugămințile tale fierbinți! Nu sînt nici prizoniera, nici sclava ta! Să-ți intre bine în cap! Anchetă? Ce părere ai tu despre mine? Crezi că sînt cumpărată cu banii tăi în tîrg? Dacă purtarea mea nu-ți place, să-și vadă fiecare de treaba lui!

Doamne din ceruri, ce mi-aud urechile? Cînd s-au preschimbat în gheare degetele care pînă ieri m-au mîngîiat? Dacă am mai avut îndoieli asupra nopții trecute, acum totul s-a lămurit! Asta ți-a trebuit, asta ai găsit, domnule Ahmad! Acum îndură umilința pînă ce-o să te saturi! Ți-a închis gura! Ce poți să-i zici? Trimite-o în stradă, de unde-ai adunat-o, dacă-ți dă mîna! Răcnește la ea! Zbiară cît poți! Ce te împiedică? Blestemul lui Allah! Nimic nu poate fi mai urît decît trădarea inimii! Asta-i umilirea inimii, de care ai auzit și-ai rîs altădată! Am ajuns să mă blestem pentru ceea ce simt!

— Mă alungi? întrebă el, ferindu-se s-o privească.

— Dacă vrei să mă ții aici ca pe-o sclavă și să-mi arunci vorbe de ocară în obraz ori de cîte ori ți se năzare, atunci cred că e mai bine și pentru mine, și pentru tine să ne despărțim...

Își întoarse fața de la el, dar asta nu-l împiedica să-i contemple obrazul și pielea fină a gîtului, într-o liniște nefirească, uluitoare. Aș fi cum nu se poate mai fericit, dac-aș putea s-o alung fără să-mi pese! Este adevărat că

m-a umilit și m-a exasperat, dar aș putea oare suporta să viu aici și să n-o mai găsesc?

— N-am avut niciodată încredere deplină în tine, dar nu mi-am imaginat că ai putea fi atît de nerecunoscătoare!

— Înțeleg că ai prefera să fiu lipsită de orice simțire și fără pic de demnitate!

— Ba aș vrea să-ți cunoști datoria și obligațiile, înainte de orice...

— Am făcut pentru tine mai mult decît îți închipui, continuă ea cu amărăciune în glas. Am consimțit să-mi părăsesc familia și slujba, ca să stau aici, la cheremul tău. Nu m-am plîns ca să nu-ți tulbur tihna și nu ți-am spus că există și oameni care s-au oferit să-mi asigure o viață mult mai demnă decît asta, dar eu nu i-am luat în seamă...

Hm! Apar niște trucuri noi pe care nu le-am știut.

— Nu înțeleg ce vrei să spui, îngăimă el cu voce scăzută.

— Un bărbat respectabil îmi dă tîrcoale de mai mult timp, insistînd să se însoare cu mine, întregi ea, învîrtindu-și de zor brățările.

Aah! Zăduful și umiditatea care te sufocă nu sînt nimic pe lîngă această nouă nenorocire care și-a căscat fălcile să te înghită. Ce fericit trebuie să fie luntrașul acela care-și strînge pînzele în fața ferestrei!

— Și cine este împricinatul?

— Un bărbat pe care n-ai de unde să-l cunoști... Poți să-i zici cum vrei!

Domnul Ahmad se trase un pas înapoi și se lăsă istovit pe canapeaua dintre cele două fotolii, strîngînd mînerul bastonului în pumni.

— Cînd și unde te-a văzut? o descusu el precipitat. Și cum de ți-au ajuns la urechi intențiile lui?

— Cînd locuiam la mătușa mea, mă vedea destul de des. În ultima vreme a încercat de mai multe ori să stea de vorbă cu mine, dar eu l-am evitat. Mi-a transmis dorința lui printr-o prietenă. Cam asta-i povestea!

Multe povești mai are în vremea din urmă! Ieri, cînd n-am găsit-o acasă, m-a lovit o singură durere. A fost ca

o apăsare de neîndurat. Nu mi-am închipuit însă că astăzi vor veni pe capul meu cu duiumul. Nimic n-ar fi mai potrivit decît s-o părăsești, dacă ai putea s-o faci! Numai așa ți-ai putea redobîndi liniștea! Niciodată n-am înțeles mai bine decît acum cît de mult greșesc oamenii închipuindu-și că moartea ar fi nenorocirea cea mai mare care i-ar putea lovi!

— Acum aș vrea să știu lămurit – pe tine te ispitește propunerea asta? insistă domnul Ahmad, simțind cum îi clocotește sîngele în tîmple.

Zenoba îl privi sfidător, contenind cu mîngîiatul brățărilor.

— Ți-am mărturisit doar că l-am evitat tot timpul. Ce vrei să-ți spun mai mult?

— Spune-mi drept, te-ai mai întîlnit cu altcineva în afară de mine aici, pe bac?

— Cu altcineva? Aici, pe bac n-a călcat nimeni în afară de tine!

— Zenoba! Ascultă bine ce-ți spun și nu încerca să ascunzi nimic. Spune-mi absolut totul și te iert, indiferent cum stau lucrurile!

— Dacă te încăpățînezi să fii bănuitor, atunci e mai bine să ne luăm adio!

Ți-aduci aminte de gîza pe care ai văzut-o azi-dimineață zbătîndu-se în pînza de păianjen?

— Ei bine! Acum cred că poți să-mi spui. Ieri te-ai întîlnit cu bărbatul acela?

— Ți-am spus o dată unde-am fost ieri...

— De ce vrei să mă chinui cu tot dinadinsul, o întrebă el cu glas sugrumat. Știi foarte bine cît de mult am ținut să fii fericită...

Zenoba își lovi palmele una de alta, în semn de disperare.

— Nu pricep ce ți s-a năzărit de insiști atîta! Nu vrei să înțelegi că eu am renunțat la toate pentru tine?

Frumos refren, n-am ce zice! Nenorocirea este însă că el izvorăște dintr-o inimă goală, așa cum se întîmplă cu

cîntecele de jale interpretate de un profesionist care plesnește de sănătate și mulțumire.

— Îl iau de martor pe Allah și te implor: spune-mi, cine-i omul ăsta?

— Ce-ai vrea să afli? Ți-am spus doar că nu-l cunoști! Un negustor din alt cartier, care venea din cînd în cînd la cafeneaua lui *si* Ali...

— Și cum îl cheamă?

— Abd el-Tawwab Yasin, spuse ea ezitînd și încercînd parcă să-i scape printre degete. Îți spune ceva numele lui?

Am închiriat bacul pentru a avea parte de clipe fericite... Ți-aduci aminte de vremurile de altădată? V-aduceți aminte de Ahmad Abd el-Gawad de odinioară, căruia nu-i păsa de nimic? Zabida... Galila... Bahiga... Întrebați-le pe ele, să vă spună ele cine-a fost... Nu seamănă nici pe departe cu bărbatul descumpănit căruia au început să-i albească tîmplele.

— Nu pricep de ce-ți sare țîfna de cîte ori te întreb ceva!

— Din pricina îndoielii care te stăpînește...

Domnul Ahmad începu să lovească în podea cu vîrful bastonului.

— Nu accept să fiu îmbrobodit, înțelegi? bubui vocea lui tunătoare. Nu admit și pace! Nimic nu mă poate sili să-mi calc pe inimă și să-mi nesocotesc demnitatea mea de bărbat! Pe scurt, nu-mi intră în cap că tu ai putut dormi noaptea trecută în altă parte decît aici...

— Iar ne întoarcem la povestea asta?

— Și o să mă tot întorc... Doar nu mai ești o copilă. Ești femeie în toată firea. Tot timpul îmi pomenești de bărbatul acela străin. Nu pricep ce te-a apucat! Te-a amăgit într-atît promisiunea lui mincinoasă?

— Știu sigur că vine cu gînd cinstit și că nu mă amăgește... Ce dovadă mai bună aș putea avea decît făgăduiala lui că nu va încerca să se apropie de mine înainte de căsătorie?

— Şi tu ai consimţit să-l iei de bărbat?

Zenoba îi răspunse, încruntîndu-şi sprîncenele de indignare:

— Oare tot n-ai înţeles ce-am spus eu? Nu eşti deloc în apele tale! Vino-ţi în fire şi bagă bine de seamă la ce-ţi spun, căci e ultima dată cînd îţi mai răspund. N-am stat nici o clipă în cumpănă. L-am refuzat pe acest bărbat din primul moment şi n-am făcut-o decît din respect pentru tine.

— Şi-a găsit sacul peticul! Probabil că e vreun ageamiu care aruncă vorbele fără să se gîndească înainte de a deschide gura, zise el cu năduf.

— Nu mai e un puşti! Are treizeci de ani!

Aşadar a venit pe lume cu un sfert de veac mai tîrziu! Întîrzierea nu-i cîtuşi de puţin un lucru frumos! Doar cînd e vorba de vîrstă... Iar gelozia nu se sfieşte să ne pîndească şi să ne chinuie.

— Am renunţat la el, cu toate că promitea să-mi asigure viaţa pe care mi-o doream, continuă ea cu nostalgie în glas.

Afurisită femeie! Chiar şi Zabida ar fi avut multe de învăţat de la ea!

— Vorbeşti serios?

— Trebuie să-ţi spun că m-am cam săturat de viaţa asta...

Din nou i se ivi înaintea ochilor gîza prinsă în firele pînzei de păianjen.

— Tu chiar vrei să mă aduci la deznădejde?

— Da, da! Tînjesc după o viaţă tihnită... Vreau şi eu să mă văd măritată şi la casa mea. N-am dreptate să gîndesc aşa?

Ai venit cu gîndul s-o anchetezi şi iată unde-ai ajuns! Doar că nu ţi-a zis „Pleacă!". Cum de-ai devenit atît de îngăduitor? S-ar cuveni să-ţi fie ruşine de tine toată viaţa de-aici încolo! Ai priceput unde vrea s-ajungă? Cît de minunate sînt valurile clipocind în asfinţit!

— Sper să nu te fi supărat vorbele mele! continuă ea, văzînd că el nu se grăbeşte să-i răspundă. Te ştiu atît de

evlavios şi nu cred c-ai fi în stare să împiedici o femeie să-şi întemeieze căminul ei şi să intre în rîndul lumii... Nu pot trăi ca mătuşa mea, de azi pe mîine. Îţi spun sincer că mă tem şi m-am săturat de viaţa asta păcătoasă şi-aş vrea să trăiesc altfel.

Domnul Ahmad întîmpină ultimele ei cuvinte cu o figură consternată, măsurînd-o înciudat şi strîngîndu-şi buzele palide pentru a-şi ascunde mînia.

— Dar ce te-a apucat aşa, deodată? Nu te-am mai auzit pomenind de-aşa ceva pînă azi, bîigui el. Pînă mai alaltăieri ne înţelegeam perfect. Ce s-a-ntîmplat de ieri pînă azi?

— Nu îndrăzneam să-ţi spun ce-aveam pe suflet...

Se îndepărtează de tine cu o iuţeală înspăimîntătoare. Ce deziluzie! Aş fi gata să închid ochii şi să uit de noaptea trecută. Îmi calc pe inimă şi trec chiar şi peste îndoiala şi peste durerea mea, numai să nu mă mai chinuie cu jocul ăsta de-a şoarecele şi pisica.

— Ne înţelegeam atît de bine! Se pare că nu mai ţii la prietenia noastră!

— Nu, nu-i asta; dar cred că aş putea să fac din ea ceva mai bun... Nu e mai cinstit să fii în rînd cu lumea, decît să trăieşti în păcat?

— Dar tu nu-ţi dai seama de situaţia mea complicată? bolborosi el speriat şi palid.

— Ce vrei să spui?

— Tu nu ştii că eu sînt însurat... că am şi-un băiat însurat şi fete măritate? Lucrurile sînt destul de delicate, după cum vezi... Nu eram destul de fericiţi aşa? se lamentă el apoi, nu fără teamă în glas.

— Bine, dar nu ţi-am cerut nici să divorţezi, nici să-ţi părăseşti copiii, insistă ea jignită. Doar sînt atîţia bărbaţi care au mai multe neveste...

— Căsătoria la vîrsta... într-o situaţie ca a mea nu-i cîtuşi de puţin o treabă simplă! gemu el, ezitînd, cu glasul strivit de teamă. Aşa ceva nu poate trece fără să stîrnească scandal...

— Dar știe toată lumea că ai o metresă și văd că puțin îți pasă de ce zice lumea, replică ea, rîzînd ironic. Ce motiv ai avea să te temi de vorbele altora, cînd e la mijloc o căsătorie legitimă?

— Nu știu decît cîțiva prieteni tainele mele. Iar la mine în familie nici pomeneală să-i treacă prin cap cuiva un lucru ca ăsta!

— Ești chiar atît de sigur? Așa crezi tu, dar adevărul nu-l știe decît Allah! zise ea cu voce mieroasă, arcuindu-și sprîncenele încondeiate. Crezi că se poate păstra vreun secret pe lumea asta? Sau te pomenești că nu mă socotești demnă să-ți fiu nevastă? continuă ea apoi, oțărîtă.

Allah să mă apere! Lăutăreasa Zenoba s-ajungă nevasta mea!

— Nu mi-a trecut niciodată prin gînd așa ceva, Zenoba!

— O să-ți cunosc eu adevăratele sentimente cît de curînd! sări ea indignată. Dacă n-o să le aflu astăzi, apoi tot o să le aflu mîine... Iar dacă ți-e rușine să te însori cu mine, atunci nu mai avem ce vorbi!

Ce zici de ea? Ai venit s-o alungi și tu ești cel alungat! Asta le pune vîrf la toate! Tu ai renunțat s-o mai întrebi unde-a fost, iar ea te pune să alegi între căsătorie și despărțire. Ce faci? Ce te ține locului? Inima haină! Asta este! Mai ușor ai îndura să ți se smulgă carnea de pe tine decît să te părăsească lăutăreasa! Ciudat și trist că ți-a fost dat să fii încercat de iubirea asta oarbă tocmai acum, la bătrînețe!

— Asta-i prețuirea pe care o dai tu iubirii mele? o întrebă el mustrător.

— N-am nici o prețuire pentru cel care mă nesocotește!

— Dar țin la tine mai mult decît la sufletul meu, îngăimă el cu tristețe.

— Sînt sătulă de vorbe-n vînt!

— Ăsta-i adevărul gol-goluț...

— A venit timpul să și simt lucrul ăsta, căci de auzit l-am tot auzit...

Domnul Ahmad lăsă ochii în jos, plin de mîhnire și disperare. Nu-și dădea seama cum ar putea să accepte, dar n-avea curajul nici s-o refuze. Pe deasupra, era și tare chinuit de gîndurile învălmășite care-i stîrneau furtună în cap și în suflet.

— Dă-mi un răgaz ca să-mi aranjez și eu treburile, îngăimă el.

— Dacă m-ai fi iubit cu adevărat, n-ai fi șovăit nici o clipă, zise ea calm, ascunzîndu-și un zîmbet șiret.

— Nu-i numai ceea ce crezi tu în joc, se grăbi el s-o prevină.

Domnul Ahmad făcu un gest nelămurit cu mîna, ca și cînd ar fi vrut să adauge mai mult temei vorbelor sale, cu toate că nici el nu-și dădea prea bine seama ce voia să spună.

— Dacă așa stau lucrurile, sînt dispusă să te aștept, se prinse ea în joc, zîmbind ademenitor.

Îl inundă un val de liniște – dar numai un val trecător –, simțindu-se ca un boxer gata să cadă în corzi, așteptînd gongul salvator.

Încercă să scape de neliniște și întinse mîinile spre ea, cerșind afecțiune.

— Vino aici, lîngă mine, se auzi glasul lui implorînd.

— Cînd o să îngăduie Allah! murmură ea, îndărătnicindu-se să rămînă pe loc.

29

Domnul Ahmad părăsi bacul şi o luă pe drumul pustiu, îndreptîndu-se prin beznă către podul Ez-Zamalek. Adia o briză plăcută, purtînd cu ea foşnetul copacilor falnici cu crengi împletite. În întuneric semănau cu nişte dune uriaşe sau cu norii negri, plumburii. De fiecare dată cînd ridica ochii, i se părea că-l învăluie şi-l strivesc, aidoma grijilor care-i gîrboveau umerii. Or mai exista griji ca ale tale pe lumea asta? Cel care moare nu e la fel cu cel care se sinucide, iar tu ai consimţit fără doar şi poate să te sinucizi. Nimic nu i se părea mai plăcut în clipele acelea decît să colinde pe jos pentru a-şi linişti nervii şi a-şi orîndui gîndurile, înainte de a ajunge la prieteni. Acolo vor fi numai ei şi-o să le mărturisească totul. Nu-i va consulta, căci bănuieşte cam ce-ar putea să-i răspundă, dar simte o dorinţă insistentă să se plîngă cuiva, asemeni unui înecat tîrît de valurile învolburate, care strigă disperat după ajutor. N-a uitat, bineînţeles, că Zenoba contează pe acordul lui. Nu poate tăgădui că n-ar ţine la ea. Dimpotrivă! Dar nu şi-a închipuit niciodată că ar trebui să plătească asta cu căsătoria. Nici nu-şi imaginează cum ar putea anunţa o asemenea veste familiei, copiilor şi lumii, în general. Cu toate că ar fi vrut să colinde cît mai mult, se trezi grăbindu-şi paşii mari şi izbind cu bastonul în pămîntul prăfos, ca şi cînd ar fi alergat către o ţintă precisă, cu toate că nu avea nici una. Vasăzică, l-a respins şi i-a arătat uşa! Are o experienţă de viaţă bogată, dar n-a mai

întîlnit aşa ceva pînă acum. Cel slab cade însă în laţ cu bună ştiinţă. Cu toate că mersul în aer liber i-a potolit întru cîtva tulburarea, gîndurile lui continuă să rămînă împrăştiate şi încîlcite, izbindu-i tîmplele în neorînduială.

În negura asta grea poate să stea de vorbă cu el însuşi fără şovăială şi fără sfială. Crengile copacilor ce se împletesc deasupra, pe bolta de nepătruns îl apără de cer. Ogoarele întinse din dreapta îi ascund gîndurile, iar apa Nilului, care curge în stînga, îi înghite în adîncuri sentimentele. Dar trebuie să se ferească de lumină! Să se păzească de ea, căci şi-a pus capul teafăr sub sabie! O să fie de-acum încolo precum o căruţă de circ, în urma căreia se adună grămadă copiii şi mulţimea de gură-cască, arătînd-o cu degetul. Cît despre demnitatea lui, har Domnului! Are, aşa cum a avut întotdeauna, două feţe: una pentru prieteni şi femeile iubite, iar cealaltă pentru familie şi lume. Aceasta din urmă i-a salvat poziţia socială la care a ţinut atît de mult. Împotriva ei urzesc acum capriciile, ameninţînd-o cu pieirea.

Zări podul cu felinarele lui strălucitoare şi se întrebă încotro s-o ia. I-ar fi plăcut să rămînă mai departe în singurătate şi întuneric. Cînd ajunse la capătul podului, o luă pe calea El-Ghiza. Yasin! În clipa cînd îşi aduse aminte de el, simţi că se cutremură şi că fruntea i se aprinde. De ce te-ai speriat? El o să fie primul care o să te înţeleagă şi-o să-ţi dea dreptate! Sau ţi-e teamă că se va bucura de nenorocirea ta şi-o să facă un haz nebun pe seama ei?! Tot timpul l-am dojenit şi l-am osîndit, cu toate că n-a alunecat niciodată într-o prăpastie atît de adîncă! Dar Kamal? De-acum înainte trebuie să-ţi pui mască, să mai poţi da ochii cu el şi să nu-ţi ghicească păcatul scris pe frunte. Dar Khadiga, dar Aişa? O să laşi ochii în pămînt cînd o să te întîlneşti cu ele în casa familiei Şawkat. Zenoba, nevasta tatălui lor! O să fii de rîsul lumii! O însurătoare pe care n-o s-o aplaude decît desfrînaţii de teapa ta! Trebuie să cauţi o altă lume în care să

trăiești de-acum, dacă vrei să asculți mai departe de ispitele din pieptul tău! Oare există o împărăție a beznei, departe de oameni, în care să-ți poți ascunde nestingherit viciile? Privește mîine din nou la pînza de păianjen și-ai să vezi ce-a mai rămas din gîza aceea! Ascultă la orăcăitul broaștelor și la țîrîitul greierilor! Cît de fericite sînt vietățile astea! Dar tu n-o să te simți fericit pe fața acestui pămînt decît știindu-te „stăpînul", domnul Ahmad! Dacă te țin curelele, treci noaptea asta pe la toți ai tăi – Amina, Kamal, Yasin, Khadiga și Aișa – și mărturisește-le ce ți-a trecut prin cap! Și dacă o să-ți mai dea mîna pe urmă, poftim și-nsoară-te cu lăutăreasa!

Haniyya! Ți-aduci aminte cum ai alungat-o, uitînd într-o clipă de toată dragostea pe care o aveai pentru ea? N-ai iubit nici o altă femeie cum ai iubit-o pe Haniyya! Dar, vai nouă! Se pare că ne pierdem mintea tocmai cînd începem să îmbătrînim! O să bei noaptea asta pînă cînd te vor duce prietenii în cîrcă! Ești atît de însetat, de parcă n-ai mai fi pus picătură pe limbă din anul elefantului[1]! Durerile și umilințele pe care le-ai înghițit anul ăsta ajung să șteargă plăcerile întregii tale vieți!

Domnul Ahmad lovi pe neașteptate cu bastonul în pămînt și se opri din mers. I se făcuse lehamite de beznă, de liniște și de copacii care întunecau strada și se pomeni tînjind după prieteni. Nu este el omul care să poată îndura multă vreme singurătatea. Este o parte dintr-un grup, o parte dintr-un tot, și numai acolo este obișnuit să trăiască și să-și caute alinare. Se întoarse în loc pentru a merge spre pod, simțind cum se cutremură de furie și de silă. Cum vine asta? Stă o noapte întreagă cine știe pe

1. Regele yemenit creștin Abraha ar fi condus în anul 570 – anul nașterii profetului Muhammad – o expediție împotriva sanctuarului păgîn de la Mecca, expediție la care ar fi fost folosit și un elefant (după unele versiuni, chiar mai mulți).

unde și pe urmă te mai și obligă să accepți și, pe deasupra, s-o mai iei și de nevastă? îi șoptea un glas mustrător și insinuant, sfîșiat de durere și de indignare. Simți cum îi crește în piept o aversiune puternică pentru el însuși. Yasmina? Nici vorbă! Și-a petrecut noaptea în brațele unui bărbat, care nu i-a îngăduit să plece decît a doua zi spre seară. A rămas acolo știind prea bine că el, domnul Ahmad, va veni la bac și n-o va găsi. Ce-nseamnă asta? Puțin îi pasă! Pasiunea a orbit-o, făcînd-o să uite și de timp, și de toate celelalte. Asta-i! Sau ai ajuns să nu-ți mai pese de nimic? Cum de-ai mai putut sta de vorbă cu ea după toate astea, silindu-te să-i intri în grații? Cum de te-a putut înșela într-atît? Cum de-ai fost în stare să-i promiți că o să te mai și însori cu ea? Nici că se poate o rușine mai mare! Nu simți cum îți apasă coarnele în creștetul capului? S-a încornorat cu ele însuși „stăpînul", capul familiei, și-o să le lase moștenire și urmașilor! Ce rușine! Ce năpastă! Ce-o să spună lumea cînd ți le-o vedea crescute așa, din senin? Mînia, dezgustul, sîngele și lacrimile – toate la un loc – nu sînt de-ajuns pentru a ispăși păcatul slăbiciunii tale. Acum stă tolănită și se amuză pe seama ta. Trebuie să te dezmeticești! Trebuie să-ți aduni gîndurile! Cînd se vor ivi apele murdare ale dimineții, nu trebuie să mai facă nimeni haz pe seama ta! Îndrăznește să le vorbești prietenilor, dacă nu i-ai mai auzit de mult hohotind! Fiți îngăduitori cu el, căci a îmbătrînit și-a dat în mintea copiilor! Iertați-l, căci le încercase pe toate, mai puțin plăcerea coarnelor! Zabida: Ai refuzat să fii stăpîn în casa mea și-ai primit să fii încornorat în casa lăutăresei mele! Galila: Sărmane Ahmad, de azi înainte nu-mi mai ești frate! Martori îmi sînt drumul acesta apăsător, întunericul greu și pomii gîrboviți: alerg, plîngînd ca un copil, și n-o să dorm în noaptea asta înainte de a-i cere socoteală și a-i întoarce umilința ticăloasei! A îndrăznit să te alunge pe tine? Și

pentru ce, mă rog?! Pentru că a făcut o criză de demnitate? De ce nu îndrăznește să-ți spună de la obraz că nu te mai suportă și pace! Ce durere cumplită! Așa mi se cuvine! Și cînd te gîndești că bătrînul Mitwalli Abd es-Samad își închipuie că le știe pe toate! Sărmanul! Cît de naiv este! Trecu iarăși pe lîngă podul Ez-Zamalek și apucă din nou pe calea Ambaba. Grăbi pasul cu îndărătnicie, hotărît să spele murdăria ce-l împroșcase. Pe măsură ce se apropia iuțea pasul, lovind și mai vîrtos cu bastonul în pămînt.

Iată, în sfîrșit, lumina slabă de la fereastra baculuil! Furia i se aprinsese vîlvătaie, numai că de data asta era stăpîn pe sine și-și redobîndise sentimentul demnității, durerea mocnind ca un grăunte de jar sub stratul gros de cenușă.

Coborî scara, trecu peste puntea de lemn și lovi de cîteva ori în ușă cu vîrful bastonului, din ce în ce mai violent.

— Cine e? întrebă ea în cele din urmă, cu glasul tulburat.

— Eu! răspunse glasul lui ferm și răsunător ca un tunet.

În ușă se ivi imediat chipul ei nedumerit. Îi făcu loc să intre, întrebînd:

— O veste bună?

El își continuă mersul, fără să răspundă, și nu se opri decît în mijlocul salonului. Apoi se întoarse brusc și rămase în picioare, urmărind-o cum se apropie de el cu priviri întrebătoare. Cînd ajunse lîngă el, începu să caute în ochii lui nedumerită, încercînd să descifreze ce-i era scris pe fața posomorîtă.

— Sper că ai venit să-mi aduci o veste bună, îngăimă ea. Ce te-a adus înapoi?

— Nespus de bună – slavă lui Allah! O să afli îndată de ce-am venit, spuse domnul Ahmad cu un glas liniștit, care nu prevestea nimic încurajator.

Ea continua să-l întrebe doar din priviri, fără să rostească o vorbă.

— Am venit să-ți spun că nu e cazul să-ți legi vreo speranță de ce-am discutat mai devreme! întregi el. N-a fost decît o glumă stupidă!

Zenoba se cutremură dezamăgită, cu ochii măriți de stupoare și năduf.

— O glumă stupidă? urlă ea. Da' ce, tu nu mai ești în stare să deosebești o glumă stupidă de cuvîntul de onoare prin care te-ai legat?

— Cînd vorbești cu mine, ar fi mai nimerit să-ți măsori cuvintele, replică el în vreme ce fața i se întuneca și mai tare, căci femeile de teapa ta nu sînt primite la mine în casă nici ca servitoare. Pricepi?

— Te-ai întors ca să-mi spui vorbele astea? se zbuciumă ea, privindu-l cu încordare. De ce n-ai spus de la început ce gîndești? De ce m-ai amăgit cu promisiuni, gata să-mi cazi în genunchi ca să mă îndupleci? Crezi că mă sperii cu asemenea vorbe? Să știi că am destule răspunsuri pentru glumele stupide!

— Am venit să-ți spun că ar fi o mare rușine, dacă m-aș încumeta să mă însor cu tine – o întrerupse el, făcîndu-i întărîtat semn cu mîna – și că n-aș face decît să le dau apă la moară amatorilor de anecdote... și că de vreme ce-ți trec prin cap asemenea gînduri, nu te mai socotesc demnă să-mi fii prietenă... căci eu nu pot fi prieten cu nebunii...

Ochii ei scînteiau, trimițîndu-i săgeți vrăjmașe, dar nu se lăsă prinsă de șuvoiul mîniei, așa cum se așteptase el. Probabil că izbucnirea lui și gîndul la ce-ar mai fi putut să urmeze o făcuseră să-i fie teamă, căci îi răspunse cu glasul stins:

— Nu te pot sili să te însori cu mine! Nici vorbă de asta! Eu n-am făcut decît să-ți spun ce mi-a trecut prin cap și-o să te las pe tine să hotărăști... Înțeleg că vrei să te dezici de promisiunea făcută, nu-i așa? Ești liber să faci cum poftești! Dar n-ai nici un motiv să mă jignești și să mă umilești... O să-și vadă fiecare de treaba lui și gata.

Asta e tot ce poate ea să-ți spună ca să nu te piardă? Atît ține ea la tine? N-ai fi fost mai fericit dacă – pentru a te păstra – s-ar fi luptat cu ghearele și cu dinții? Nu-ți rămîne decît să te zvîrcolești de furie și să urli!

— Sigur că o să-și vadă fiecare de treaba lui, dar înainte de asta am vrut să cunoști părerea mea despre tine... Nu tăgăduiesc că sufletul meu s-a lăsat ispitit de tine... probabil pentru că există momente de slăbiciune în viața fiecărui om, cînd se lasă amăgit de gunoaie... Unde mai pui că am părăsit femeile pe care tu erai fericită să le poți sluji, ca să te ridic pe tine la situația lor? De aceea, nu mă mir că n-am dobîndit dragostea și considerația pe care le găseam la ele, căci netrebnicul nu e în stare să prețuiască pe cineva, decît dacă-i seamănă... Și-acum, că ți-ai dat arama pe față și-am înțeles cît de sus mă aflu față de nimicnicia ta, nu-mi rămîne decît să mă întorc acolo de unde-am plecat.

Pe chipul ei se putea citi înfrîngerea, dar teama o împiedică să exprime ceea ce simțea în adîncul pieptului aprins.

— La revedere! bombăni ea cu vocea tremurată. Du-te, mai bine, și lasă-mă în pace!

— Am coborît atît de jos, încît am devenit demn de dispreț! răcni el și mai înverșunat, silindu-se din răsputeri să-și ascundă durerea.

— De-ajuns! țipă ea exasperată. Mai bine să fii îndurător cu gîndacul murdar și ferește-te de el! Adu-ți aminte cu cîtă umilință în priviri cerșeai să-i săruți mîinile! Te-ai coborît și-ai devenit demn de dispreț, nu-i așa? Adevărul este că ai îmbătrînit! Asta-i nenorocirea! Și, cu toate astea, eu te-am acceptat! Și iată care e răsplata!

— Să taci, fiică de cîine! se stropși domnul Ahmad la ea, ridicînd bastonul. Taci, ticăloaso! Strînge-ți imediat lucrurile și pleacă de pe bac!

— Ia bine aminte la ce-ți spun! se dezlănțui limba ei otrăvită, în vreme ce capul îi era zguduit de un tremur convulsiv. O singură vorbă dacă mai scoți, umplu și bacul, și Nilul, și strada cu urlete și te trezești cu poliția pe cap! Ai înțeles? Eu nu sînt orice femeie! Eu sînt Zenoba! Și-ai s-o afli îndată! Tu ești cel care trebuie să plece! Bacul este al meu! Ai uitat că s-a făcut un contract de închiriere pe numele meu? Du-te în plata Domnului și lasă-mă în pace, dacă nu vrei să iasă tărăboi...

Domnul Ahmad rămase puțin descumpănit, măsurînd-o cu dispreț pe sub sprîncenele stufoase, dar izbuti să se stăpînească și porni spre ușă cu pași mari și hotărîți.

30

Fără să stea pe gînduri, o luă pe drumul ce ducea spre prietenii lui. Îi găsi acolo pe Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim, Ibrahim el-Far şi alţii. Bău, ca de obicei, pînă cînd se ameţi, simţind că întrece măsura, şi rîse cu poftă. Se molipsiră şi ceilalţi de rîsul lui şi petrecură o noapte de pomină. Puţin înainte de faptul zilei se întoarse acasă şi adormi buştean. Se trezi spre prînz, întîmpinînd o nouă zi ce spera să-i aducă liniştea. La început nu se gîndi la nimic. Ori de cîte ori îl sîcîia una din imaginile trecutului apropiat, o alunga cu încăpăţînare. O singură amintire îi făcea plăcere, satisfăcîndu-i orgoliul rănit: triumful asupra femeii nerecunoscătoare şi asupra propriei lui slăbiciuni. Încerca să se convingă că fusese cu adevărat o victorie, zicîndu-şi mereu: „Slavă lui Allah că s-a terminat totul cu bine! De acum înainte, va trebui să fiu mai cu băgare de seamă..."

Primele ceasuri ale zilei trecură în linişte şi putu să-şi contemple pe îndelete victoria şi chiar să se felicite pentru ea. Curînd după aceea, ziua începu să-i pară searbădă, scurgîndu-se prea leneş şi anost. Încercă să-şi explice plictiseala prin efortul istovitor din ultimele două zile sau, mai bine zis, din ultimele luni, căci prietenia cu Zenoba fusese de fapt o tragedie de la bun început. Nu-i venea deloc uşor să accepte prima înfrîngere din îndelungata lui experienţă. Apăsa cumplit asupra inimii şi nervilor săi. De fiecare dată cînd raţiunea îi şoptea că tinereţea s-a

dus, tresărea semeţ, mîndrindu-se cu energia, frumuseţea şi vigoarea lui. Încerca să se amăgească cu ideea că cel netrebnic nu se simte atras decît de cei de-o seamă cu el. Cît dură ziua, tînji după întîlnirea cu prietenii lui. Spre seară îşi pierdu răbdarea şi o luă grăbit spre casa lui Muhammad Iffat din El-Gamaliyya, unde-şi întîlni prietenul singur, înainte de sosirea celorlalţi.

— Am terminat cu ea! se trezi declarînd ţanţoş după ce se aşeză în fotoliu, fără nici un fel de introducere.

— Cu Zenoba? întrebă Muhammad Iffat mirat.

Ahmad făcu un semn afirmativ cu capul, iar celălalt continuă, zîmbind:

— Atît de repede?

— Nu-şi cunoaşte lungul nasului, mă crezi? Ce-ţi închipui că i-a trecut prin cap să-mi ceară? Nici mai mult, nici mai puţin decît să mă însor cu ea! Şi cu asta m-a scos din sărite! Ce zici de ea?

— Nici Zabidei nu i-a trecut prin cap aşa ceva! remarcă Muhammad Iffat, zîmbind ironic. Dar ce i-o fi căşunat pe tine, de-a ridicat nasul? Probabil pentru că ai răsfăţat-o prea mult. A uitat care-i e locul şi i-au crescut pretenţiile.

— E nebună, bombăni domnul Ahmad, afectînd un aer de indiferenţă.

— Probabil că se prăpădea după tine! exclamă Muhammad Iffat şi izbucni în rîs.

Ce blestem! Te distrezi pe seama durerii altuia!

— Am zis că e nebună şi gata!

— Şi tu ce i-ai răspuns?

— La început nu mi-a venit să-mi cred urechilor. Pe urmă i-am spus că plec şi nu mă mai vede... Şi dus am fost!

— Şi cum a primit vorbele tale?

— Întîi a spumegat, pe urmă a ameninţat şi în cele din urmă a înghiţit-o. N-avea de ales! A trebuit s-o las pe nebună! Cred c-am greşit din capul locului!

— Pe la toţi a trecut, dar nici unuia nu i s-a năzărit nici măcar s-o socotească prietenă! îl asigură Muhammad Iffat.

Hoinărești și ataci ca leii prin junglă și în cele din urmă cazi înfrînt de un șoarece! Nu trebuie să mai afle nimeni altcineva de beleaua care ți-a căzut pe cap și slăvește-l pe Allah că totul s-a terminat cu bine!

Dar oare s-a terminat totul, cu adevărat? Nălucile continuă să-i dea tîrcoale. Nu după multe zile își dădu seama că gîndul la ea se asocia cu o durere adîncă ce i se așezase ca o pată pe inimă, crescînd și întinzîndu-se mereu. Își dădu seama că durerea nu se datora numai demnității rănite, ci era însoțită de un sentiment cumplit de sîcîitor de nostalgie – un sentiment apăsător care tindea să-l copleșească. Se mîndrea cu victoria lui, dar sufletul i se lăsa pradă din ce în ce mai des durerilor haine. Cert este că-și pierduse tihna și rămînea îndelung pe gînduri, chinuit de amintirile care-l năpădeau. Avea și momente de slăbiciune, cînd dorea să i se destăinuie lui Muhammad Iffat. Ba o dată îi trecu prin cap chiar să ceară ajutorul Zabidei. Erau însă doar niște toane efemere, aducînd cu accesele de friguri, din care-și revenea curînd vlăguit, căinîndu-se, nedumerit și speriat.

Criza adăuga însă o notă de asprime caracterului său. I se împotrivi cît îi stătu în putere, cu abilitatea și ambiția care-l caracterizau, și nu cedă pornirilor decît rareori. Prietenilor, care erau obișnuiți să-l știe blînd, îngăduitor și atent, nu le scăpă schimbarea firii lui. Cei din familie însă nu observară nimic, căci atitudinea față de ei rămăsese statornică. Nu se schimbase în realitate decît acel sentiment de suveranitate știut numai de el, transformîndu-se dintr-o pornire afectată și orgolioasă într-una veritabilă, de ale cărei dimensiuni începuse și el să se teamă. Nu era scutit nici el însuși de urmările acestei asprimi. Ba poate că era chiar prima ei victimă, căci își blestemă și-și disprețui propriul suflet în fel și chip, pentru ca în cele din urmă să-și recunoască încetul cu încetul înfrîngerea, umilința și vîrsta cu toate avatarurile ei. Apoi se consolă, zicîndu-și în sinea lui: N-am să mă

mai aventurez niciodată, căci nu vreau să mai am parte și de alte umilințe... Nu-mi mai pasă nici de gîndurile care mă năpădesc, nici de orgoliul care mă chinuie. Trebuie să mă opresc aici, ca să nu afle nimeni de durerea mea. Nimeni, în afara lui Allah celui milostiv și bun... Dar ți-ai găsit! Nu trecură nici cîteva minute și se trezi, fără să-și dea seama, întrebîndu-se: O mai fi pe bac sau o fi plecat? I-or mai fi rămas ceva bani de la mine sau a fost nevoită să recurgă la ajutorul bărbatului cu pricina? L-o fi invitat la ea? Și cu fiecare întrebare simțea cum chinurile i se strecoară din nou în suflet, sfîșiindu-l. Nu avea parte de liniște decît în clipele în care-și rememora ultima scenă de pe bac, cînd a făcut-o să-și închipuie că a alungat-o și a învins-o. Se prefăcea mereu că uită sau nu poate înțelege care fusese de fapt cel care plecase cu coada între picioare. Își dădu frîu liber imaginației și amintirile începură să-l invadeze – capricii și coșmaruri –, închipuind momentele de umilință și slăbiciune, alternînd cu clipe trecute de fericire ce nu se pot uita niciodată. I se succedară prin fața ochilor momente care i-au desfătat și altele în care s-au certat, umilindu-se unul pe celălalt, pentru ca în cele din urmă să-i unească din nou împăcarea. Și din nou se lăsă purtat spre cutele întunecate ale sufletului său încărcat de suferință și de fericire. Nemaiputînd să-și găsească echilibrul, se hotărî să se convingă singur de ceea ce se petrece pe bac. La urma urmei, ar putea să se strecoare pînă acolo prin beznă fără să-l zărească nimeni.

Zis și făcut! Porni prin negură, ascunzîndu-se de ochii lumii ca un fur. Trecu o dată prin fața bacului, dar nu-și dădu seama în lumina slabă din deschizătura ferestrei dacă înăuntru se mai afla ea sau se mutase cineva străin. Inima îi șoptea insistent că nu putea fi altcineva. Tot scormonind cu privirea prin aerul smolit, i se păru că vede silueta ei ca o umbră și că, dac-ar vrea s-o vadă cu adevărat, n-ar avea decît să bată la ușa care s-ar deschide, lăsînd să se ivească chipul ei, întocmai ca în zilele care

s-au dus. Dar dacă-l va întîmpina chipul unui bărbat străin, atunci ce va face? Ea este atît de aproape şi totuşi atît de departe! Şi-apoi, s-a legat să nu mai calce niciodată pe puntea asta! Aah! N-a visat niciodată că s-ar putea întîmpla aşa ceva! „Du-te în plata Domnului!" – îl alungase ea, fără nici o ezitare. I-o zisese din inimă şi-apoi îşi văzuse de treaba ei, ca şi cînd nici nu l-ar fi cunoscut. Cînd un om a putut să fie atît de categoric, la ce îndurare te mai poţi aştepta?

Se mai duse o dată la bac şi încă o dată, iar în cele din urmă se trezi că paşii îl poartă într-acolo în fiecare seară, la lăsarea întunericului. Nu voia ceva anume. Se lăsa doar împins de o curiozitate bolnăvicioasă. Odată, tocmai cînd se pregătea de plecare, uşa se deschise şi zări strecurîndu-se afară o umbră pe care bezna o înghiţi numaidecît. Simţi cum inima îşi iuţi brusc bătăile, pornind într-un ritm deznădăjduit. Traversă strada în fugă şi se ascunse în spatele unui copac, cu ochii holbaţi în beznă. Umbra străbătu puntea de lemn, ieşi în stradă şi o luă spre podul Ez-Zamalek. Abia atunci se convinse că umbra era o femeie. Inima se străduia să-l convingă că este chiar ea. Porni pe urmele ei, supraveghind-o de la distanţă, fără să-i pese cum va petrece noaptea, nici dacă era ea sau altcineva, nici încotro se va îndrepta. Nu-şi luă nici o clipă ochii de pe umbra care aluneca mai departe înaintea lui. Cînd se apropie de pod şi intră în penumbra creată de lumina slabă a felinarelor, nu mai avea nici cea mai mică îndoială că e Zenoba, ceea ce îl făcu să simtă că i se taie picioarele. Îmbrăcase din nou *mila'a* strînsă pe corp, după ce renunţase la ea toată vremea cît durase prietenia lor. Rămase destul de descumpănit, întrebîndu-se ce i se întîmplase, şi-şi făcu fel de fel de gînduri. O văzu oprindu-se în staţia de tramvai. El merse mai departe, paralel cu grădinile şi, după ce se îndepărtă uşor de locul unde se oprise ea, trecu pe cealaltă parte a străzii, fără s-o piardă o clipă din ochi. Ea urcă în primul tramvai care sosi.

Alergă şi el şi reuşi să se agaţe în ultimul moment, oprindu-se lîngă scară pentru a putea supraveghea coborîrea. Se uita lung în stradă la fiecare oprire, fără să-i mai pese că s-ar putea să-l descopere. La El-Ataba el-Khadra, Zenoba coborî şi nu pregetă să facă şi el la fel, continuîndu-şi urmărirea de la distanţă, sub pavăza întunericului abia străpuns ici, colo de razele anemice ale felinarelor de stradă. Văzînd-o că se îndreaptă spre El-Muski, bănui că s-a împăcat cu mătuşă-sa. S-ar putea duce la bărbatul acela? Dar ce rost ar avea să se ducă la el, de vreme ce bacul îi stă la dispoziţie? Cînd intră în cartierul El-Husein, se mai apropie puţin de ea, temîndu-se să nu o piardă din ochi în îmbulzeala femeilor îmbrăcate toate la fel, cu veşmintele strînse pe corp... Nu avea un scop anume urmărind-o, dar se lăsă pur şi simplu tîrît de o curiozitate irezistibilă. Ocoli moscheea prin faţă, o luă apoi pe Uliţa Liliecilor, unde trecătorii se mai răriseră, dar în văzduh plutea încă vacarmul agasant alcătuit din zecile de glasuri distonante ale cerşetorilor. Îşi urmă drumul pe El-Gamaliyya, pentru ca în cele din urmă să cotească pe neaşteptate, intrînd în strada Qasr eş-Şawq. Se lăsă şi el purtat de paşi pe aceeaşi străduţă, cu frica în sîn că s-ar putea să dea nas în nas cu Yasin sau că acesta l-ar putea vedea de la fereastră.

Îşi pregăti repede o poveste; dacă s-ar întîmpla să-l vadă, o să-i spună că merge pînă la prietenul său Ghoneim Hamido, proprietarul teascului de ulei, vecin cu Yasin. Şi iată că Zenoba intră brusc în fundătura în care nu se afla decît casa lui Yasin. Tresări zgîlţîit de fiori şi-şi simţi inima pornind să bată deznădăjduită. Îi cunoştea foarte bine atît pe locatarii de la parter, cît şi pe cei de la primul etaj şi-şi dădu lesne seama că cele două familii nu puteau avea nici în clin, nici în mînecă cu Zenoba. Privirea îi rătăci tulburată, dar instinctul îl purtă orbeşte spre fundătură. Se apropie de uşă pînă ce desluşi paşii care urcau. Apoi se strecură cu băgare de seamă înăuntru şi rămase cu urechile ciulite, continuînd să-i urmărească mersul. Îşi dădu seama

că trecuse de prima ușă, apoi și de a doua, pentru ca în cele din urmă să se oprească în fața ușii lui Yasin, ciocănind ușor.

Rămase încremenit, cu sufletul la gură, cu impresia că se va prăbuși, făcîndu-se una cu pămîntul. Oftă din rărunchi, smulgîndu-se cu greu din locul în care era țintuit și pornind înapoi pe unde venise, năucit de surpriză și împovărat de gînduri negre.

Așadar, bărbatul cu pricina era chiar Yasin! Încercă să se mîngîie cu ideea că n-are de ce să se teamă deoarece nu pomenise niciodată de copii în fața ei, iar Yasin n-avea cum să afle de aventura lui. Numai cu cîteva zile în urmă dăduse buzna peste el în prăvălie, vestindu-l că a divorțat de Maryam. Se uitase la el cum stă spăsit și stingherit, dar i se păruse peste măsură de inocent și sincer. Ar putea să creadă orice, mai puțin faptul că Yasin ar fi în stare să-l trădeze cu bună știință. Și, la urma urmei, de unde și pînă unde să fi putut afla Yasin că tatăl lui a avut sau are legături cu vreo femeie? Oricum, trebuie să încerce să se convingă. Presupunînd că Zenoba ar fi știut sau ar fi aflat într-o bună zi de legătura dintre cei doi, nu ar fi avut nici un motiv să se grăbească, să-i povestească lui Yasin lucruri care n-aveau decît s-o despartă de el. Cu toate că se simțea stors de vlagă, se încăpățînă să nu lipsească de la întîlnirea cu prietenii și o luă agale spre El-Ataba.

Te-ai prăpădit cu firea ca să afli și uite ce-ai aflat! Nu era mai bine dacă te spălai pe mîini și-ți vedeai de treaba ta? Slavă Domnului că nu te-ai trezit față în față cu Yasin și-atunci să fi văzut tărăboi! Carevasăzică, el fusese bărbatul cu pricina! Dar cînd și unde l-a cunoscut? Pentru el să fi avut oare atîtea necazuri? Întrebări la care n-o să găsești niciodată răspuns! Poți să faci orice presupuneri, chiar și cele mai fanteziste, căci tot nu poți schimba nimic! O fi cunoscut-o înainte de divorțul cu Maryam sau după aceea? Dar dacă tocmai diavolița a fost pricina divorțului?

Alte întrebări la care nu vei primi nicicînd răspuns și pe care ar fi mai bine să nu ți le mai pui! Ești liber să faci orice presupuneri, dacă asta îți folosește la ceva! Așadar Yasin era bărbatul! A pretins că se desparte de Maryam pentru că e necuviincioasă! Cu astfel de vorbe ar fi putut să justifice și divorțul de Zainab, dacă tu n-ai fi aflat adevăratul motiv la timpul potrivit! Într-o bună zi ai să afli adevărul și în legătură cu Maryam! Dar de ce ții cu tot dinadinsul să afli acest adevăr? Ești cu gîndurile răvășite și cu inima cătrănită, asta-i tot! Ce, ai putea să fii gelos pe Yasin? Nici vorbă! Dar asta nu-i gelozie! Indiferent de bănuielile pe care le ai, trebuie să te consolezi! Așa a fost să fie! Dacă tot trebuia să te ucidă cineva, ce mai contează că a făcut-o fiul tău? Yasin e carne din carnea ta! O parte din tine a fost înfrîntă, iar cealaltă parte a ieșit victorioasă! Așadar ești și învins, și învingător totodată! Yasin este centrul întregului cerc! Sorbeai dintr-o cupă cu gustul durerii și al înfrîngerii! Peste ea s-au adăugat astăzi victoria și consolarea! De-acum înainte n-o să mai tînjești după Zenoba! Nu se cuvine să mai tînjești după ea! Te-ai întrecut cu gluma, încăpățînîndu-te să nu iei în seamă trecerea timpului! Trebuie să făgăduiești că de azi înainte vei ține seama de ea! Ba ar fi de datoria ta să-i atragi atenția și lui Yasin, ca să nu fie luat pe nepregătite cînd i-o veni rîndul! Tu ești fericit! N-ai nici un motiv să regreți nimic! Trebuie doar să-ți vii în fire, pentru a înfrunta viața cu alte gînduri, cu inima și cu mintea schimbate! Îți poți preda liniștit ștafeta lui Yasin, căci o lași pe mîini sigure! Ai să te dezmeticești în curînd și totul o să meargă strună, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic... Și mai ales, ai grijă să nu aduci vorba despre întîmplările din ultimele săptămîni la întîlnirile cu prietenii! Zilele astea încărcate de durere te-au învățat să-ți păstrezi cu grijă tainele!

În zilele ce urmară, domnul Ahmad se dovedi mai tare decît necazul care-l lovise și continuă să meargă pe drumul

său, drept înainte. Află de la Ghoneym Hamido, de la alții și prin intermediul domnului Ali Abd el-Rahim adevăratul motiv pentru care divorțase Yasin, dar spre norocul lor, nimeni nu știa cine fusese femeia care stîrnise scandalul. Stăpînul rămase la început descumpănit, apoi făcu un haz strașnic.

Într-o seară, cînd se îndrepta spre casa lui Muhammad Iffat, simți o apăsare nedesluşită sub omoplat şi-n ceafă şi începu să sufle greu, din ce în ce mai anevoios. Nu era ceva cu totul nou pentru el, căci în ultima vreme îl tot sîcîiseră niște dureri cumplite de cap. Într-o zi, cînd a încercat să i se plîngă lui Muhammad Iffat, acesta a rîs de el şi l-a sfătuit să bea un pahar de citronadă cu gheață. A rămas la petrecere pînă la sfîrşit, dar a doua zi s-a trezit într-o stare cu mult mai rea. În cele din urmă, a intrat la bănuieli şi s-a gîndit să consulte un medic, cu toate că nu făcuse lucrul ăsta decît foarte rar în viață.

31

Lucrurile se schimbă cu trecerea timpului așa cum se schimbă cuvintele, îmbogățindu-se cu sensuri noi. Palatul Șaddad nu mai avea nevoie de o nouă strălucire pentru ca măreția lui să sporească în ochii lui Kamal, dar în seara aceea de decembrie îmbrăcase veşminte ca din povești. Lumina se revărsa peste el, inundîndu-l. În toate colțurile atîrnau șiraguri de perle strălucitoare. Becurile viu colorate se revărsau în ghirlande de la terase pînă la straturile de flori. La fel de strălucitoare erau şi gardul înalt şi poarta uriașă. Iar florile şi fructele pomilor din grădină se preschimbaseră şi ele în globuri luminoase. Totul vestea bucuria. Cînd se apropie, Kamal avu impresia că păşeşte prima oară în viață în împărăția luminii. Trotuarul de vizavi era înțesat de lume şi mai ales de copii care se adunaseră cu duiumul. La intrare fusese aşternut un covor de nisip galben, strălucitor ca aurul. Poarta era deschisă la perete. La fel şi uşa de la salonul cel mare, prin care se zărea un candelabru uriaş. Pe terasă se adunase un grup de tinere în toalete de seară. Șaddad-Bek, în picioare la intrarea salonului, împreună cu alți cîțiva bărbați din familie, întîmpina invitații. Pe terasa din fața salonului se instalase o orchestră de lux, ale cărei melodii inundau grădina, pierzîndu-se apoi undeva departe, în deşert.

Kamal cuprinse cu privirea întreaga imagine şi se întrebă cu inima strînsă dacă Aida se află în grupul de tinere de pe terasă şi dacă ochii ei îl vor fi zărit: firav,

subțire și înalt, pășind rar și nesigur, încărcat, ca de obicei, cu pardesiul pe braț, cu capul mare, cu nasul și mai mare, precedîndu-l semeț. Cînd trecu de poartă, se simți încurcat, evitînd să se apropie prea mult de salon și o luă pe aleea dinspre grădină, pentru a se revedea cu prietenii săi în chioșc, așa cum îl anunțase Husein Șaddad. I se păru că se afundă într-o mare strălucitoare. Prin ușa din spate a salonului, și ea deschisă larg, zări aceeași lumină și aceeași forfotă de lume în straie de seară. Balconul de sus era și el plin de femei, ca și terasa.

În chioșc se afla doar Ismail Latif; își pusese un costum de gală care atenua întru cîtva înfățișarea lui agresivă. Nu-l mai văzuse niciodată îmbrăcat atît de elegant.

— Splendid! exclamă Ismail, ieșind în întîmpinarea lui Kamal cu entuziasmu-i obișnuit și măsurîndu-l din cap pînă în picioare. Dar de ce-ai mai cărat și pardesiul cu tine? Husein n-a stat cu mine decît un sfert de ceas. Se va întoarce după ce termină cu primirea musafirilor. Hasan, în schimb, a rămas numai cîteva minute; nu cred că o să mai poată sta cu noi, așa cum ne-am fi dorit. Ce să-i faci? E nunta lui și are o mulțime de obligații! Husein a vrut să mai aducă vreo cîțiva colegi aici, dar eu l-am oprit. Ne vom întîlni cu ei doar la masă. Vor întinde o masă mare, special pentru noi. Cred că asta e cea mai interesantă știre pe care ți-o pot aduce la cunoștință în noaptea asta... Așa încît vom petrece de minune!

Așa îți închipui tu! Habar n-ai că există altceva cu mult mai interesant! De fapt, abia acum stau și mă minunez cum de-am fost în stare să răspund invitației! Cum de-am acceptat-o? Ca să par că nu-mi pasă sau pentru că au ajuns să mă pasioneze aventurile de groază?

— E nunta lui Hasan! Așa e! Dar de ce nu ne ducem și noi puțin în salon, ca să-i vedem pe invitați?

— Chiar dacă ne ducem, tot n-o să obții ce vrei tu, îi răspunse Ismail Latif cu dispreț. Pașilor li s-a rezervat în exclusivitate salonul din față. Dacă ții neapărat, n-ai decît

să te duci, dar n-o să dai acolo decît peste niște tineri – rude sau prieteni – și bănuiesc că nu asta este ceea ce cauți... Dac-ar fi cu putință, eu aș prefera să dăm o raită prin camerele de sus, devenite neîncăpătoare pentru potopul femeilor frumoase care fac o adevărată paradă de lux.

Pentru mine nu mai poate exista o altă frumusețe în afara celei pe care n-am mai zărit-o din ziua aceea de neuitat... În clipa cînd mi-a aflat gîndurile, am pierdut-o pentru totdeauna.

— Nu tăgăduiesc că aș vrea să-i văd pe cei mari. Husein zicea că vor fi prezenți mulți dintre aceia despre care am auzit numai din ziare.

— Și ce-ți închipui tu? Crezi că, dacă sînt mari, au patru ochi și șase picioare? îl întrebă Ismail, strîmbînd din nas cu ironie, ca de obicei, și rîzînd în hohote. Sînt și ei niște oameni, la fel ca mine și ca tine.... Și, pe deasupra, mai sînt și gîrboviți de bătrînețe. Așa încît n-o să fii deloc încîntat de înfățișarea lor. Nu-mi explic dorința asta decît prin preocuparea ta obsedantă pentru chestiunile politice.

Dacă e să mă întrebi pe mine, cred că ar fi mai potrivit să nu mă mai intereseze nimic din lumea asta care nu-mi mai aparține și căreia nu-i mai aparțin... Dorința mea de a-i vedea pe cei mari izvorăște, probabil, din pasiunea pentru glorie. Să nu tăgăduiești că n-ai vrea să ajungi și tu mare! La urma urmei, nu-ți lipsesc calitățile promițătoare, se gîndea Kamal cu ironie: ceva din înfățișarea lui Socrate... ceva din durerile lui Bethowen... Și-apoi, îi ești dator cu împlinirea aspirațiilor tale aceleia care te-a inspirat și care prin plecarea ei ți-a răpit lumina... Mîine n-o să mai dai de urma ei în Egipt.

— Husein mi-a spus că la nuntă vor fi prezenți reprezentanți din toate partidele politice, îngăimă Kamal.

— Așa și este! încuviință celălalt cu ifos. Ieri, Saad i-a invitat pe liberali și pe naționali la un ceai la clubul saadist, iar astăzi, Șaddad-Bek îi invită la nunta fiicei sale... Dintre prietenii tăi *wafd*-iști i-am văzut pe Fath

Allah Barakat și pe Hamd el-Basil. De la ceilalți au venit Sarwat, Ismail Sidqi și Abd el-Aziz Fahmi. Se pare că Șaddad-Bek trage sfori mari. Și bine face! Epoca lui Efendi a apus! Mortul de la groapă nu se mai întoarce! Ți-amintești cum ovaționa lumea în delir: *„Allah hayy!... Abbas gayy"*? Adevărul este că s-a dus pe un drum fără întoarcere! Și Șaddad-Bek s-a dovedit înțelept, făcîndu-și socoteli pentru viitor. Se duce o dată la cîțiva ani în Elveția, reînnoindu-și declarațiile mincinoase de loialitate față de *hediv* și pe urmă vine acasă și-și vede de interesul lui.

Ți-e cu adevărat silă de înțelepciunea asta, nu-i așa? Năpasta care l-a lovit de curînd pe Saad nu face decît să confirme că țara e plină de astfel de înțelepți. O fi și Șaddad-Bek unul dintre aceștia? Tatăl zeiței adorate! De ce te mai întrebi? Zeița însăși a pogorît din înaltul cerului pentru a se căsători cu un om de rînd, strivindu-ți inima pentru totdeauna!

— Și crezi că o petrecere ca asta o să treacă fără să auzim un cîntăreț sau o cîntăreață?

— Dar ce, tu nu știi că ăștia din familia Șaddad sînt pe jumătate parizieni? îi răspunse Ismail ironic. Crezi că ei mai au vreun respect pentru tradițiile nunții? Cum i-ar putea îngădui unei cîntărețe să le treacă pragul? Nu-l recunosc pe nici unul din cîntăreții noștri! Tu nu ți-aduci aminte cum vorbea Husein despre orchestra asta, pe care o văd pentru prima oară în viața mea? În fiecare duminică seara cîntă la Groppi[1]. După masă se va retrage în salon și va cînta numai pentru personalități. Nu trebuie să te preocupe lucrurile astea! Pentru noi, lucrurile cu adevărat delicioase vor fi mîncarea și șampania!

Ți-aduci aminte cum au fost nunțile Aișei și Khadigăi? Îți amintești de Galila și de Sabir, care-au cîntat atunci? Ce atmosferă a fost acolo și ce atmosferă e aici! Și cît de fericit erai pe-atunci! În noaptea asta, orchestra va conduce

1. Numele unuia dintre localurile de lux din Cairo.

visurile tale pe ultimul lor drum! Îți mai amintești ce-ai văzut atunci, privind prin gaura cheii? Nu pot decît să-i plîng pe zeii care acceptă să se tăvălească în țărînă!

— Dar ăsta e un lucru mai puțin important! Lucrul pe care-l regret cu adevărat și pe care îl voi regreta probabil multă vreme de-aici încolo este faptul că n-am putut să-i văd și eu pe cei mari de-aproape! Aș fi vrut să-i aud vorbind, ca să înțeleg două probleme majore. În primul rînd, aș vrea să știu cum stau lucrurile după formarea coaliției și dacă există speranța revenirii la Constituție și la viața parlamentară. În al doilea rînd, aș fi curios să-i aud vorbind într-o ocazie fericită ca asta. Nu ți se pare nemaipomenit să-l auzi pe Sarwat-pașa – de pildă – îndrugînd verzi și uscate sau făcînd haz?

— Am avut de mai multe ori ocazia să stau lîngă prieteni de-ai tatei, cum sînt Selim-Bek, tatăl lui Hasan, sau Șaddad-Bek, zise Ismail, aruncîndu-și capul pe spate cu mîndrie, cu toate că în general afișa modestie și nepăsare. Ce mai la deal, la vale! Vreau să-ți spun că n-au nimic deosebit față de ceilalți oameni, ca să merite atîta interes...

Atunci de unde provine deosebirea dintre fiul de consilier și fiul de negustor? De ce unuia i-a fost scris doar să o venereze, iar celuilalt să se însoare cu ea? Nu e aceasta cea mai bună dovadă că ei sînt plămădiți dintr-un alt aluat decît oamenii de rînd? Eu, sărmanul de mine, nu știu nici măcar cum vorbește tatăl meu cînd se află cu prietenii și cu cei de seama lui!

— În orice caz, Selim-Bek nu se află printre cei mari la care mă gîndesc eu...

Ismail se mulțumi să schițeze doar un zîmbet, fără să comenteze ultima remarcă a lui Kamal. Veselia lui se revărsa în unde sprintene care se întîlneau cu rîsul zglobiu ce cobora din balconul de sus, plin de parfumul fermecător al tinerelor fete, amestecîndu-se într-o armonie amplă care se împletea și se răsfira în evantai, întocmai ca sunetele

unor instrumente de coarde ce vin de departe, fiind percepute cînd ca un tot, cînd ca un buchet alcătuit din melodii separate. Toate alcătuiesc un cadru strălucitor pentru inima lui plină de amărăciune şi singurătate, semănînd cu o carte de vizită neagră într-un buchet de trandafiri albi.

Nu trecu mult şi Husein Şaddad se ivi sprinten, cu silueta lui subţiratică şi faţa radioasă, îmbrăcat în redingotă. Se îmbrăţişară cu căldură. Îl urmă îndeaproape Hasan Selim, foarte elegant, cu înfăţişarea lui gravă, destul de agreabilă, deşi era durduliu şi mult mai scund decît Husein. Îşi strînseră mîinile cu căldură şi Kamal îl felicită.

— Lui Kamal îi pare rău că n-a putut să stea cu Sarwat-paşa şi prietenii lui, zise Ismail Latif, privindu-l peste umăr cu obişnuita lui francheţe, însoţită de zîmbetul jucăuş şi ironic.

— Să aibă răbdare pînă cînd o să-i apară mult aşteptatele opere şi-atunci o să şadă la aceeaşi masă cu ei! bolborosi Hasan Selim fără nici un fel de menajamente.

— Cum, tu umbli după ambianţa sobră şi gravă? protestă Husein Şaddad. Eu vreau să petrecem toată noaptea, bucurîndu-ne de o libertate totală!

Înainte ca Husein să se aşeze pe scaun, Hasan Selim se scuză şi se retrase, căci obligaţiile nu-i îngăduiau să rămînă mai mult timp într-un loc.

— Mîine pleacă la Bruxelles, îi vesti Husein, întinzîndu-şi picioarele cu nonşalanţă. Mi-au luat-o înainte. Dar nici eu n-o să mai rămîn mult aici. În curînd o să mă distrez plimbîndu-mă între Paris şi Bruxelles...

Iar tu, sărmane Kamal, o să te deplasezi între En-Nahhasin şi El-Ghuriyya, prin praful şi căldura verii, fără nici o fiinţă iubită şi fără nici un prieten. Asta este răsplata cînd vrei să te înalţi prea sus! O să rătăceşti prin cotloanele oraşului, scormonind la nesfîrşit cu ochii, ce nu ţi se vor mai lecui în veci de suferinţa dorului. Inspiră adînc aerul acesta parfumat de fiinţa ei, căci mîine, cînd

te vei trezi singur, o să ţi se facă milă de tine şi-o să plîngi cu sughiţuri.

— Cred că într-o bună zi te voi urma şi eu!

— Cum aşa? întrebară Husein şi Ismail într-un glas.

Spune-le o minciună la fel de mare ca durerea ta!

— M-am înţeles cu tata ca, după ce-mi termin studiile aici, să fac şi eu o specializare pe cont propriu!

— Ce bine-ar fi să ţi se împlinească visul ăsta! izbucni Husein bucuros.

— Mă tem că în curînd o să mă trezesc singur! zise Ismail rîzînd.

Instrumentele care alcătuiau orchestra se dezlănţuiseră cu furie, vrînd parcă să-şi demonstreze virtuozitatea şi forţa în finalul unei piese melodioase şi ample. Cu toate că era copleşit de amărăciune, Kamal se lăsă captivat de ritmul ei, avînd senzaţia că sîngele îi aleargă într-o goană nestăvilită. Ca prin farmec, tristeţea lui se preschimbă într-o beţie înşelătoare. Cînd instrumentele se odihniră, oftă adînc şi continuă să savureze cu emoţie ecourile care continuau să-i răsune în urechi. Se pomeni întrebîndu-se dacă n-ar fi posibil ca şi sentimentele lui puternice să se stingă treptat. Nu cumva şi iubirea lui se va stinge, asemenea ecoului acestei muzici? Îşi amintea rarele momente cînd pasiunea îl istovea, dîndu-i senzaţia că nu i-a mai rămas nimic din marea lui iubire. Nu reuşea să-şi dea seama dacă trebuie să se bucure sau nu, căci în clipa următoare gîndurile şi amintirile îl năpădeau, inundîndu-i ochii şi sufletul cu imaginea Aidei, încătuşîndu-l fără speranţă de scăpare. Încearcă să te agăţi cu toată puterea de unul din momentele acelea de efemeră libertate! Încearcă să te eliberezi; poate vei reuşi să înfrîngi veşnicia iubirii!

— Ceremonia a început cu psalmodierea unei sure coranice, pentru binecuvîntarea mirilor! le explică Husein Şaddad zîmbind.

Coranul? Nici măcar o frumoasă pariziană nu se poate căsători fără *ma'zun* şi fără Coran? Şi astfel, căsătoria ei

se va asocia în mintea ta și cu surele Coranului, și cu șampania!

— Și care este rînduiala ceremoniei? Spune-ne și nouă!

— Mai e puțin și se oficiază căsătoria! șopti Husein, făcînd semn cu mîna spre casă, cu un aer misterios. Și peste un ceas, toată lumea o să fie invitată la masă. Pe urmă se încheie totul și Aida va dormi pentru ultima oară în casa noastră. Dimineață pleacă la Alexandria, pentru ca poimîine să se îmbarce pe vaporul pentru Europa!

O să pierzi momente importante, pe care ar merita să le vezi; să ți le întipărești în memorie, să-ți fie hrană pentru durerea ta nesățioasă... Consemnarea numelui ei în documentul oficial... chipul ei în așteptarea minunatei vești... zîmbetul ei în clipa veștii celei mari... întîlnirea celor doi miri. Durerea ta are nevoie de hrană!

— Și cununia va fi oficiată de un *ma'zun*?

— Firește! încuviință Husein.

— Doar nu de un popă! sări Ismail, hohotind cu rîsul lui molipsitor.

Într-adevăr! Ce întrebare neroadă! Nu cumva vrei să știi și unde o să doarmă la noapte? Cît e de trist, că un om atît de neînsemnat cum este *ma'zun*-ul îți frînge cursul vieții! Cum va arăta, oare, cortegiul tău, în ziua cînd ți se va hotărî destinul? Strada va fi înțesată de lume sau va trece fără să-l observe nimeni? Casa se cufundă brusc în tăcere și se preschimbă într-un izvor de lumină în care domnea o liniște totală. Simți o strîngere de inimă. Acum, chiar în această clipă, undeva... poate în camera aceea sau în cealaltă... Dar, din senin, izbucni un chiot prelung, ale cărui ecouri se repetară la nesfîrșit în noapte. Răsună cu atîta forță, încît putea să trezească și morții. Amintiri vechi îl năpădiră din nou. Un chiot ca acelea auzite demult și care n-aveau nici o legătură cu Parisul. În urma lui izbucni o puzderie de alte chiote, prelungi, cristaline, spintecînd văzduhul ca niște jerbe de flăcări. Urmări chiuiturile, pînă la ultimul ecou, cu inima zbătîndu-i-se.

Ca prin vis, îl auzi pe Ismail felicitîndu-l pe Husein și se grăbi și el să facă la fel. În clipa aceea ar fi dorit atît de mult să rămînă singur. Se consolă cu gîndul că va fi singur zile și nopți în șir, fără număr. Își va aminti toate detaliile în nopțile lungi de veghe. Orchestra începu o melodie bine cunoscută: *Iertare, Domnul meu...* Kamal făcu un efort uriaș ca să-și păstreze firea, simțind cum sîngele îi izbea puternic în tîmple, vestind că totul s-a sfîrșit. Întreaga viață părea că se destramă! Chiar și visele s-au stins! Ce i-a mai rămas, decît să se lupte cu colții stîncilor semețe?

— Un cuvînt, un chiot și pe urmă începem o viață nouă! bombăni Husein dus pe gînduri. Azi, mîine o să cunoaștem și noi clipa asta...

— Am să mă străduiesc s-o amîn cît mai mult cu putință, declară Ismail Latif.

Iar eu, nici mort! Sau cerul, sau nimic!

— Pentru mine nu va veni niciodată o astfel de zi! spuse Kamal ca pentru sine.

Cei doi păreau să nu dea o atenție deosebită vorbelor lui.

— N-o să mă însor decît în clipa cînd o să mă conving că nu se poate altfel, își urmă Ismail firul gîndului.

Se apropiară de ei doi nubieni – unul purtînd o tipsie cu pahare de sirop, celălalt cărînd o tavă uriașă pe care se îngrămădeau cutii de bomboane. Fiecare cutie era legată cu o panglică lucioasă de mătase verde, iar pe semiluna strălucitoare de pe nod fuseseră imprimate inițialele celor doi miri. Cînd primi cutia, se bucură pentru prima oară în ziua aceea; poate pentru că o socotea o amintire de la zeița adorată, un simbol al unui trecut ciudat și al unui vis fericit. Curînd după aceea, se dezmetici brusc din starea de beatitudine, simțindu-se izbit de o forță mult mai puternică decît el, care-i striga în urechi: Trezește-te! Destul cu toate legile care guvernează această lume și care te-au scos în afara fericirii. Și Aida, și Hasan Selim, și alte forțe invizibile, ale căror nume nu le poți rosti,

s-au coalizat pentru a-ți stăvili drumul spre fericire. Ești jalnic și neputincios în fața lor, iar revolta-ți e oarbă! Trebuie să le zîmbești, deși pieptu-ți clocotește de ură neostoită! Viitorul va decide soarta ta! Odată cu ultimul ecou al chiotelor și-a dat seama că viața nu-i va fi ușoară, că de-acum înainte nu se va mai putea mulțumi cu ce-i este la îndemînă și că nici nu va mai fi îngăduitor cu el. Dimpotrivă, drumul său va fi de acum înainte greu și întortocheat, plin de suferințe, neajunsuri și durere. Dar nu va bate în retragere; respinse ideea împăcării, avertiză și amenință, dar lăsă ca soarta să-l aleagă pe adversarul cu care se va lupta și mijloacele cu care se va război.

— Nu te revolta împotriva căsătoriei! îl preveni Husein Șaddad, lingîndu-și buzele după ce goli paharul de sirop. Dacă ai să pleci în străinătate, așa cum ai spus, ai să găsești acolo o fată care o să-ți placă...

Vorbește de parcă n-aș fi găsit aici fata care-mi place! Caută o altă țară, unde femeile nu se sinchisesc la vederea unui cap ciudat sau a unui nas prea mare! Nu! Sau cerul, sau moartea!

— Așa crezi tu, protestă Kamal, clătinînd din cap cu convingere.

— Știi ce-nseamnă să te căsătorești cu o europeancă? întrebă Ismail Latif ironic. În două vorbe, înseamnă să dobîndești o femeie din clasa cea mai de jos, care acceptă să stea lîngă un bărbat pe care, în adîncul sufletului, nu-l socotește decît un sclav!

Dar tu, sărmane Kamal, ai avut parte de sclavie chiar în patria ta, nu-ți mai trebuie Europa, pe care, de altfel, n-ai s-o vezi niciodată.

— Exagerezi! îl contrazise Husein mustrător.

— Ce să mai lungim vorba? Uită-te cum ne tratează profesorii englezi! mormăi Ismail morocănos.

— Să știi că europenii sînt altfel la ei acasă decît în țara noastră! răspunse Husein Șaddad cu un entuziasm ce aducea mai degrabă a speranță.

Oare există vreo cale pentru a ajunge la o forță în stare să distrugă nedreptatea? Allah din ceruri, unde este dreptatea Ta?

Toată lumea era invitată la masă. Cei trei prieteni traversară salonul și se opriră într-o cameră alăturată. Acolo îi aștepta un bufet, pregătit cam pentru vreo zece persoane; îi urmară alți cîțiva tineri – rude din familia Șaddad și prieteni de școală. Cu toate că bufetul se dovedea a fi suficient pentru un număr mult mai mare de invitați, se năpustiră cu toții asupra mîncării, ca și cînd s-ar fi luat la întrecere. Se mișcau în permanență de la un platou la altul, de-a lungul mesei. Husein îi făcu semn unui servitor și acesta le aduse imediat cîteva sticle de whisky și apă minerală.

— Jur că am binecuvîntat gestul tău, înainte de a ști precis despre ce-i vorba, strigă Ismail Latif cu entuziasm.

— Ia și tu un pahar, de hatîrul meu! îl îmbie Husein pe Kamal, șoptindu-i la ureche. Numai unul!

Se simți ispitit să încerce, nu pentru că l-ar fi tentat – căci nici nu-i cunoștea gustul –, ci din dorința de a fi teribil, de a se revolta. Dar credința se dovedi mai puternică decît tristețea și răzvrătirea lui!

— Nici vorbă! se împotrivi el. Asta nu! Îți mulțumesc...

— Nu se cuvine să refuzi într-o asemenea ocazie! interveni Ismail Latif, ridicînd un pahar plin. La nuntă chiar și evlavia își îngăduie să se amețească puțin...

Kamal continuă să mănînce în liniște, măsurîndu-și amicii pe sub sprîncene, fără să intervină decît rareori în conversația lor. Se pare că fericirea oamenilor este direct proporțională cu numărul participărilor la nunți. Pașii or fi avînd un bufet ca al nostru? Cred că s-ar lăsa prinși la vorbă; iar între timp noi, le-am da gata delicatesele de pe masă. Șampania! Ar fi o ocazie – poate unică – să guști [illegible] Și nu orice șampanie! Șampania familiei Șaddad! Ce-ați spus? De ce nu se apropie maestrul Kamal de băutură? Probabil că s-a ghiftuit prea tare și nu mai

are loc și pentru șampanie! Cam ăsta-i adevărul! Am îmbucat cu o poftă, că nu s-a putut ține nimeni după mine! Nervii stomacului habar nu au ce-i aia tristețe! Cu aceeași lăcomie am mîncat și la praznicul lui Fahmi! Dar ia uitați-vă la Ismail! Parcă se bat lupii la gura lui. Dacă va continua să mănînce și să bea tot așa, o să plesnească, de bună seamă! Moartea lui al-Manfaluti și a lui Sayyid Darwiș[1] sau pierderea Sudanului au fost pentru noi momente de doliu, dar formarea coaliției și un bufet ca acesta ne-au oferit clipe de adevărală desfătare. Am mîncat toți trei dintr-un curcan și-a mai rămas încă unul de care nici nu ne-am atins. Doamne, dar ce l-a apucat pe ăsta, de face semn spre nasul meu, stîrnind rîsul tuturor? Nu trebuie să-i bagi în seamă! Sînt amețiți și nu se cuvine să te pui la mintea lor! Mai bine rîzi și tu laolaltă cu ei, simulînd indiferența și veselia! Dar inima mea nu-i mai poate suporta! S-ar putea să colinzi lumea în lung și-n lat, dar noaptea asta n-ai s-o uiți niciodată! Din vorbă în vorbă, ajunseră la Fu'ad el-Hamzawi și se porniră cu toții să-i laude iscusința și talentul. Ești cumva invidios? N-o să faci decît să te ridici pe tine în slăvi, spunîndu-le că îl cunoști prea bine.

— A fost un elev foarte sîrguincios și e ceva de capul lui, într-adevăr! confirmă Kamal.

— Îl cunoști și tu?

— Tatăl lui Fu'ad e angajat la magazinul lui tată-său, încercă Husein să-i lămurească.

Te simți încîntat peste fire. Blestemată să fie în veci vanitatea omului!

— Tatăl lui Fu'ad a fost și este un om deosebit de muncitor și cinstit, îi asigură Kamal.

— Dar tatăl tău cu ce se ocupă? îl descusu cineva.

1. Sayyid Darwiș (1892-1932), vestit cîntăreț egiptean și unul dintre cei mai de seamă inovatori ai muzicii arabe.

Pînă mai ieri, comerțul fusese în închipuirea ta o meserie fără seamăn. Pînă în ziua cînd fiul de negustor a fost comparat cu fiul consilierului!

— Angrosist... Articole de băcănie, îngăimă Kamal, dînd din colț în colț.

Minciuna e un mijloc de salvare demn de tot disprețul! Dacă te prind cu ocaua mică? Ia privește pe furiș și încearcă să vezi ce se ascunde în spatele măștilor! Dar crezi că există în casa asta vreun alt bărbat care să poată sta alături de tatăl tău?

După ce se termină masa, unii se întoarseră în salonul cel mare, dar cei mai mulți ieșiră să se plimbe în parc. Trecu un timp fără ca nimeni să-și dea seama ce-ar fi mai potrivit să facă. În cele din urmă, invitații socotiră c-ar fi mai nimerit să se retragă, iar rubedeniile urcară la etaj pentru a-i felicita pe miri. Orchestra nu întîrzie să-i urmeze, continuîndu-și spectacolul în fața rîului omenesc care se revărsase în salonul de sus. Kamal își îmbrăcă pardesiul, puse cutia cu bomboane în buzunar și-l luă pe Ismail de braț, ieșind împreună pe poarta seraiului Șaddad.

— E de-abia ora unsprezece, spuse Ismail, aruncîndu-i prietenului său o privire ispititoare. Ce-ai zice dacă ți-aș propune să ne plimbăm pe strada Seraiurilor, pînă-mi mai trece și mie mahmureala?

Kamal acceptă fără să stea pe gînduri, căci și pe el îl incinta gîndul să mai dea tîrcoale palatului și, fără multă vorbă, porniră împreună pe drumul pe care mersese cîndva alături de Aida, mărturisindu-i dragostea și durerea lui. N-o să i se șteargă din minte nicicînd imaginea acestei străzi cu palate somptuoase și mute, cu pomi trufași pe cele două laturi, întîmpinînd seara într-o liniște desăvîrșită. De fiecare dată cînd pașii te vor purta aici, vei tresări înfiorat, zbuciumîndu-te de jale și bucurie, ca un arbust fragil căruia vîntul îi smulge și rodul, și frunzele. Strada va continua să păstreze amintirea visului tău apus,

speranţelor pierdute, dar şi a vieţii năvalnice, a trăirilor puternice, care au fost bogăţia şi izbînda ta în aceşti ani. Oare vei putea trăi de-acum încolo doar cu copii palide ale acestor zile furtunoase? Oare simple imagini şi nume îţi vor fi de-ajuns?

— Ce s-o fi petrecînd acum la etajul de sus? se trezi Kamal întrebînd cu glas tare.

— Orchestra cîntă nişte melodii plicticoase, mirii stau încremeniţi pe un podium ca două momîi, zîmbind şters convoiului nesfîrşit de rubedenii din familiile Şaddad şi Selim, care se perindă încoace şi-ncolo într-un du-te-vino ameţitor, îi răspunse Ismail cu tonul său ascuţit şi ironic, gata întotdeauna să bagatelizeze orice, sfîşiind dureros liniştea ce domnea în jur. Am mai văzut eu nunţi de-astea...

Aida – mireasă! Cum o fi arătînd? Nu ţi-ai imaginat-o astfel nici măcar în vis!

— Şi cît o să mai dureze petrecerea? întrebă Kamal, numai ca să nu rămînă iarăşi cu gîndurile lui.

— Cel mult un ceas, ca să poată dormi şi mirii, căci dimineaţă pleacă la Alexandria...

Cuvintele izbeau ca nişte ciocane puternice în liniştea dureroasă.

— Tu chiar ai crezut că vor dormi? întrebă Ismail, fără să-i mai dea celuilalt răgaz să răspundă. Cînd s-a mai pomenit să doarmă cineva în noaptea nunţii?

Apoi rîse în hohote, încreţindu-şi fruntea şi îngăimînd ceva fără noimă.

— Să nu te osîndească Allah să ai parte de somnul îndrăgostiţilor! i se adresă el în cele din urmă lui Kamal. Nici vorbă de somn! Cît îţi părea de sobru şi aşezat, o să se zbînţuie amicul nostru Hasan pînă-n faptul dimineţii! Aşa e în noaptea nunţii şi nimeni nu scapă de asta!

Trebuie să guşti şi durerea asta, picătură cu picătură! N-ai mai avut parte de ea pînă acum! Ismail pare să fie un mesager al infernului! Dacă ţi-e scris să te poarte diavolii într-o bună zi deasupra limbilor de foc, n-ai să te

plîngi de nimic; durerile cele mari vor fi trecut de mult! Mîhnirea adîncă n-o simţi pentru pierderea fiinţei dragi; doar n-ai visat niciodată c-ar putea fi a ta. Eşti mîhnit pentru că ţi-a distrus visul şi-a coborît din înaltul cerului, îngăduind oamenilor de rînd să se apropie de obrazul şi de trupul ei.

— Este adevărat ce se povesteşte despre noaptea nunţii? întrebă Kamal, prinzînd curaj.

— Nu pot să cred că tu n-ai habar de lucrurile astea! zise Ismail circumspect.

Cum de pot socoti unii păcatul a fi un lucru sfînt?!

— N-aş putea zice că nu ştiu chiar nimic... Dar pînă nu demult n-auzisem o iotă despre ele! Sînt însă unele lucruri pe care aş dori să le aud de la alţii.

— Uneori faci impresia că eşti sau prost, sau idiot, bombăni Ismail pufnind în rîs.

— Dă-mi voie să te întreb dacă poţi rămîne indiferent aflînd că asta se întîmplă cu o fiinţă care pentru tine e sfîntă?

— Dar nu există nici o fiinţă pe lumea asta pe care s-o poţi socoti sfîntă, protestă Ismail, indignat şi disprepuitor în acelaşi timp.

— Să presupunem că ai avea o fiică şi că ar fi vorba chiar de ea?

— Poţi să presupui orice, chiar dacă ne referim la fiica sau chiar la mama mea! Tu chiar nu-ţi dai seama ce spui? Noi cum am venit pe lume? Asta-i legea firii, ce poţi să-i faci?

Noi! Adevărul veni ca o lumină orbitoare ce-l obligă să lase ochii în pămînt. Se joacă în spatele vălului, la care tu te-ai prosternat toată viaţa... De ce totul pare gol şi stins? Şi mama... şi tata... şi Aida.... Chiar şi mausoleul lui El-Husein... Meseria de negustor.... Aristocraţia lui Şaddad-Bek... Ce vălmăşag cumplit! Ce dezamăgire dureroasă!

— Cît de murdară poate fi legea asta a firii!

Ismail nu mai rezistă şi-şi dădu gîndurile pe faţă, cu veşnica lui ironie în glas!

— Eu înţeleg foarte bine cum stau lucrurile! Inima ţi-e mult prea necăjită, ăsta-i adevărul! Ea îngînă cu *Umm* Kalsum[1], cîntăreaţa asta nouă: „Viaţa mi-o dăruiesc lui, indiferent dacă-mi va păstra iubirea ori ba..."

— Ce vrei să zici? îl întrebă Kamal contrariat.

— Vreau să zic că tu o iubeşti pe Aida, replică Ismail rîzînd, vrînd să pară mai ameţit decît era în realitate.

Doamne! Cum de s-a aflat adevărul?!

— Tu eşti beat! Nu-ţi dai seama ce spui!

— Ăsta-i adevărul! N-are rost să mai tăgăduieşti, fiindcă toată lumea ştie!

— Ce-ai spus? strigă Kamal, holbîndu-se prin întuneric, în vreme ce mîinile i se legănau în aer fără rost.

— Am zis că ăsta-i adevărul şi că toată lumea ştie!

— Toată lumea? Adică cine? Şi cine-a scornit vorbele astea pe seama mea?

— Chiar Aida a mărturisit, ce mai atîta vorbă?

— Aida?

— Da, da! Chiar Aida a recunoscut!

— Aida? Cu neputinţă! Tu eşti beat!

— Aşa e, eu sînt beat, dar ăsta-i adevărul! Să ştii că una din calităţile omului beat e sinceritatea absolută! Te-a supărat ce ţi-am spus? Aşa cum bine ştii, Aidei îi place să se amuze şi ne-a atras în cîteva rînduri atenţia spre ochii tăi aprinşi. Firește, n-a făcut-o cu răutate, dar îi place să cocheteze... La început a observat Hasan şi m-a făcut atent şi pe mine. Apoi i-a mărturisit şi lui Husein. Ba mi-a ajuns la urechi că şi Saniyya *hanem* ar fi aflat de „îndrăgostitul scos din minţi", cum începuseră să-ţi zică cu toţii. Apoi vorba a circulat de ţi s-a dus pomina şi nu este exclus să fi aflat şi slujitorii ce se vorbea despre tine în casă, căci toată lumea cunoştea povestea „îndrăgostitului scos din minţi".

1. Vestită cîntăreaţă egipteană de muzică populară (1898-1975).

Simţi o moleşeală cumplită şi rămase ţintuit locului, cu glasul stins, cu buzele strînse, copleşit de o durere amară ce-i năpădea sufletul. Aşa se păstrează o taină?

— Nu te necăji! continuă Ismail. Să ştii că n-a fost decît o joacă nevinovată, pornită numai din simpatie... Iar Aida n-a dat taina în vileag decît ca să se fălească.

— Nici pomeneală! îl întrerupse Kamal. Sînt doar închipuirile ei!

— Mi se pare absurd să mai încerci să tăgăduieşti, îl opri Ismail, rîzînd. Ar fi ca şi cum ai nega în plină zi existenţa soarelui pe cer.

— Şi ce-a spus Husein despre toate astea? întrebă Kamal după un timp, cu glasul timid, plin de amărăciune.

— Husein? repetă Ismail oarecum nedumerit. Aaa! Să ştii că el ţi-e prieten cu adevărat. De multe ori şi-a exprimat nemulţumirea faţă de purtarea Aidei, deşi era convins că n-o făcea cu răutate. Husein a vorbit întotdeauna elogios despre tine.

Kamal oftă satisfăcut. Dacă n-a avut noroc în dragoste, cel puţin are parte de prieteni adevăraţi. Oare după noaptea asta va mai putea intra în seraiul familiei Şaddad?

— De altfel, Aida era ca şi logodită cu Hasan de cîţiva ani, urmă Ismail pe un ton serios, ca şi cum ar fi vrut să-l încurajeze pe prietenul său. Pe urmă, ea este şi mai mare decît tine... Iar sentimentele astea se uită după ce-ai dormit... Nu e cazul să-ţi faci griji şi să fii mîhnit!

Sentimentele astea se uită! Hm! Ce ştie el!

— Şi zici că făcea haz pe seama mea, cînd aducea vorba despre această dragoste şi că am ajuns de pomină? continuă Kamal şirul întrebărilor cu o curiozitate pe care nu putea să şi-o ascundă.

— N-am spus aşa ceva! Am spus doar că-i plăcea să vorbească despre cei care sînt îndrăgostiţi de ea...

Adorata ta a fost o zeiţă crudă şi disprețuitoare; era fericită să-şi rîdă de cei care i se închinau. Ţi-aminteşti ziua cînd a făcut haz pe seama nasului tău? Este la fel de neîndurătoare şi de crudă ca şi legile firii! Şi cu cîtă

uşurinţă a acceptat să se mărite! Ca orice fată de rînd, fără nici cea mai mică sfială!

Prinşi cu vorba, nu-şi dădură seama cît de departe au mers. Făcură stînga împrejur tăcuţi, ca şi cînd ar fi obosit din pricina discuţiei neplăcute. Ismail porni să fredoneze în falset melodia *Iartă-mă, Doamne...* Kamal continua să tacă, fără să dea nici o atenţie cîntecului. Ce ruşine! Carevasăzică, ai ajuns de pomină! Nu numai familia ei şi prietenii tăi, dar pînă şi slujitorii făceau haz în spatele tău, iar tu habar n-aveai! N-ai meritat să fie atît de nedreaptă cu tine! Asta este răsplata pentru iubirea şi adoraţia ta? Cît de aspră poate să fie zeiţa ta şi cît de îngrozitoare-i durerea să ştii toate astea! Pesemne că şi Nero a fost într-o stare asemănătoare, de vreme ce a putut să cînte în timp ce flăcările mistuiau Roma. Trebuie să te arăţi ca un condamnat ce merge mîndru în şa, ca un lider purtat pe umeri de adepţii săi, ca o statuie încremenită pe soclul ei, ca un înger ce pluteşte deasupra norilor, ca un schimnic retras în pustiu sau ca o paiaţă ce farmecă mulţimea de gură-cască. Dacă Fu'ad el-Hamzawi ar afla ce vînt rău s-a abătut asupra ta, şi-ar ascunde ironia şi ţi-ar spune cu obişnuita sa bună-cuviinţă: „Numai tu eşti de vină! Tu m-ai părăsit şi te-ai dus la oamenii aceia. Ţi-ai întors faţa de la Qamar şi Narghis şi n-ai mai vrut să auzi de ele! Acum n-ai decît să guşti amărăciunea răzbunării zeilor!". Sau cerul, sau nimic! Acesta este răspunsul meu! N-are decît să se mărite cu cine vrea! Poate să plece la Bruxelles, la Paris sau oriunde în altă parte a lumii! O să îmbătrînească, trupul ei proaspăt o să se ofilească şi ochii-şi vor pierde strălucirea, dar n-o să mai dea niciodată peste o dragoste ca a mea! Nu trebuie să uiţi strada aceasta! Aici te-ai lăsat îmbătat de speranţele înşelătoare şi tot aici ai îndurat şi chinurile disperării! Eu nu mai sînt un om din lumea asta! Eu sînt străin de ea şi nu-mi rămîne decît să trăiesc ca un străin!

Cînd ajunseră în dreptul seraiului Şaddad, constatară că se lucra de zor la demontarea decoraţiilor şi ghirlandelor

de lumini colorate. Palatul îşi lepăda podoabele nunţii şi se cufunda în întuneric. Doar ici şi colo se mai zărea cîte o lumină la fereastră. Sărbătoarea luase sfîrşit şi invitaţii plecaseră la casele lor. Kamal porni mai departe ţinînd cutia cu bomboane sub braţ, ca un copil care a primit cîteva ciocolate ca să contenească cu plînsul. Merseră agale pînă ajunseră la capătul străzii El-Huseiniyya. Acolo se opriră, îşi strînseră mîinile în tăcere şi se despărţiră.

Kamal nu făcu decît cîţiva paşi pe El-Huseiniyya şi se întoarse brusc, pornind repede pe strada El-Abbasiyya – pustie şi cufundată în somn – către seraiul familiei Şaddad. Cînd apăru casa, coti la dreapta, spre deşert şi se trezi în spatele zidului care înconjura grădina, privind palatul de la distanţă. Întunericul compact şi greu îl învăluia ca o mantie, apărîndu-l de ochii curioşilor. Pentru prima oară în noaptea aceea simţi răcoarea şi-şi strînse pardesiul pe trupul slăbănog şi deşirat.

Silueta casei se desena ca o cetate masivă dincolo de zidul greoi şi duşmănos. Ochii săi porniră să scormonească în căutarea unui loc cunoscut. În cele din urmă, se opriră la capătul aripii din dreapta, de unde răzbătea palidă o rază de lumină prin deschizătura oblonului. Asta trebuia să fie camera nupţială, căci e singura încăpere trează din această aripă a palatului. Pînă mai ieri, aici fusese dormitorul Aidei şi al micuţei Budur. În noaptea asta, s-a împodobit pentru a fi martoră la cea mai minunată clipă hărăzită de destin. Rămase îndelung cu ochii aţintiţi asupra acelui punct; la început cu o dorinţă tulburătoare, ca o pasăre cu aripile tăiate, care nu se mai poate ridica la cuibul din pom, apoi cu o mîhnire adîncă în ochi, ca şi cînd şi-ar fi privit într-o oglindă fermecată propria moarte. Ce s-o fi petrecînd în spatele acestei ferestre? Ce n-ar da să se poată căţăra în pomul din grădină şi să poată privi înăuntru! Şi-ar da cu uşurinţă viaţa ce i-a mai rămas în schimbul unei priviri prin această fereastră. Ce-şi şoptesc oare? În ce loc din această lume s-o fi ascunzînd acum orgoliul Aidei? Curiozitatea nu-i dă pace;

ar vrea s-o vadă, să prindă orice cuvînt rostit de buzele ei, să fie martorul oricărui gest sau zîmbet de pe chipul ei. Ar da oricît să-i cunoască gîndurile, sentimentele și visele ei din aceste clipe. Curiozitatea sîcîitoare îl împinge să afle absolut totul, cu riscul de a cunoaște lucruri triste și chinuitoare. Să știe totul; apoi nu i-ar mai păsa de nimic! Rămase nemișcat și lăsă timpul să curgă. Nici el nu se urni din loc, nici lumina nu se stinse, nici imaginația nu se plictisi cutreierînd. Cum s-ar fi purtat el, dacă ar fi fost în locul lui Hasan Selim? Descumpănirea îl ameți și nu se simți în stare să găsească răspuns. Dar noaptea asta nu înseamnă nimic față de adorația lui! Dacă sufletul lui n-ar fi fost însetat de adorație, n-ar fi căutat-o pe Aida fără preget. Hasan Selim nu cunoaște înălțarea acestui sentiment! Continuă să-și frămînte sufletul și mintea în siguratatea deșertului, în timp ce acolo sus, ocrotiți de lumina caldă, sidefie a mătăsii, cei doi miri au uitat cu totul de lumea din afară. Un văl se dă în lături, descoperind un trup pieritor, la fel ca lumea oamenilor, cu speranțele ei vane și visele-i nestatornice. Poți să plîngi de-acum încolo izvor! După cum poți să te revolți pentru umilința zeilor – oricum, numai tragedia va fi lumea ta! Ce se va întîmpla, oare, cu sentimentul acela senin și înalt care ți-a luminat chipul și sufletul vreme de patru ani? Nu, nu! N-a fost o nălucă! Totul s-a petrecut aievea! Împrejurările pot să pună stăpînire pe trup, dar nimic nu-ți poate cotropi spiritul! Zeița va rămîne mereu adorata lui, dragostea pentru ea îi va fi chin și refugiu, iar răspuns la toate întrebările oricum nu va găsi decît în ziua cînd se va înfățișa dinaintea Creatorului. Cît de mult își dorește acum să afle ce se întîmplă în spatele ferestrei, să descopere cea mai de nepătruns taină din viața lui! Din cînd în cînd simte înțepătura frigului, trezindu-l și amintindu-i de timpul care se scurge nepăsător. Dar ce motiv ar avea să se grăbească acasă, de vreme ce-i osîndit să nu pună geană pe geană în noaptea asta?

32

În fața prăvăliei lui Ahmad Abd el-Gawad opri o trăsură cu roțile pline de noroi pînă la osie. Strada En-Nahhasin se transformase într-o baltă. Din trăsură coborî domnul Muhammad Iffat, îmbrăcat într-o *gubba* de lînă, și se îndreptă cu pași grăbiți spre ușa dughenei, cu poalele suflecate.

— Am venit cu trăsura..., începu el zîmbind. Cred că era mai bine să fi venit cu barca!

Plouase cu găleata o zi și jumătate fără oprire. Șuvoaiele inundaseră toate străduțele și fundăturile. Acum ploaia contenise, dar cerul continua să amenințe pămîntul cu o umbrelă întunecoasă, prevestind o noapte de smoală. Domnul Ahmad își salută bucuros prietenul și se grăbi să-i ofere un scaun. De cum se așeză la colțul biroului, musafirul se lansă într-o introducere complicată.

— Să nu te miri că m-am încumetat să vin pînă la tine pe-o vreme ca asta, mai ales că peste cîteva ceasuri oricum ne-am fi întîlnit, dar am vrut să stăm puțin de vorbă între patru ochi, spuse surîzînd cu înțeles, ca și cum ar fi vrut să-și ceară iertare pentru vorbele sale atît de misterioase și pentru vizita neașteptată.

Stăpînul rîse și el, însă ușor nedumerit. Gamil el-Hamzawi – înfofolit într-o *kufiyye* din creștetul capului pînă pe umeri – alergă spre ușă și strigă un picolo de la cafeneaua Qalawun, cerîndu-i două cafele. Apoi se întoarse și se ghemui pleoștit și înfrigurat pe scaunul său, căci

vremea urîtă îl scutise de treabă în ziua aceea. Domnul Ahmad avea presimţirea unui lucru grav care se ascunde în spatele vizitei atît de neaşteptate a prietenului său, care nu s-ar fi încumetat să umble pe o asemenea vreme pentru nişte fleacuri. Criza morală trăită în ultimele săptămîni şi boala care-i tot dădea tîrcoale îl făcuseră foarte susceptibil.

— Tocmai în clipa cînd ai apărut tu cu trăsura, mă gîndeam la petrecerea de-aseară şi mi l-am amintit pe el-Far dansînd, zise domnul Ahmad, încercînd să-şi ascundă tulburarea sub masca unui surîs şăgalnic. Ai văzut de ce-i în stare?

— Noi toţi ne socotim învăţăceii tăi, se grăbi să răspundă Muhammad Iffat. Dar te rog să-mi dai voie să-ţi spun ce trăncăne Ali Abd el-Rahim pe seama ta... Zice că migrena ţi s-ar datora vieţii de schimnic pe care ai dus-o în ultima vreme.

— Ia te uită ce idee! Original se mai crede domnul Ali! Ca şi cum te-ar mai putea durea capul şi din altă pricină!

Băiatul aduse o tavă cu două cafele şi două pahare cu apă. Aşeză tava la marginea biroului, unde stăteau cei doi, şi se retrase în grabă.

— Apa asta rece, iarna! Ce să mai zici? Dar mi-am găsit să te-ntreb tocmai pe tine, care faci duş rece în fiecare dimineaţă, chiar şi în zilele astea friguroase de februarie. Acum ia spune-mi, ce zici de congresul ăsta naţional, ţinut în casa lui Muhammad Mahmud? Am trăit să-i vedem pe Saad, Adli şi Sarwat într-un singur guvern!

— Domnul nostru este înţelept cînd mai acceptă şi pocăinţa! bombăni stăpînul.

— Dar să ştii că eu n-am nici o încredere în ticăloşii ăştia!

— Nici eu! Dar ce să-i faci? Regele Fu'ad e de vină! E regretabil că nu ne mai batem cu englezii...

Apoi sorbiră din cafea fără să mai scoată o vorbă – semn că introducerea se încheiase şi că Muhammad Iffat

se pregăteşte să-i anunţe motivul vizitei. Se îndreptă în scaun şi-l întrebă pe Ahmad fără ocolişuri:

— Ce mai ştii despre Yasin?

Întrebarea i se păru stăpînului destul de ciudată şi căscă ochii mari, schimbîndu-se la faţă.

— După cîte ştiu, o duce destul de bine! răspunse Ahmad fără să stea pe gînduri. Din cînd în cînd mai trece şi pe la mine! Cred că ultima oară a fost chiar lunea trecută... Ai aflat ceva mai nou? Ceva în legătură cu Maryam? Nu ştie nimeni unde a dispărut. Am auzit că Buyumi, vînzătorul de siropuri, ar fi cumpărat partea ei de casă...

— Ce vreau eu să-ţi spun n-are nici o legătură cu Maryam, continuă Muhammad Iffat, silindu-se să pară indiferent. Cred că a şi uitat de ea! Ce să mai lungesc vorba?! Mi-a ajuns la urechi că s-a însurat din nou...

— S-a însurat din nou? repetă stăpînul, simţind că i se strînge inima. Faţă de mine n-a scos nici o vorbă despre aşa ceva!

— S-a însurat cu adevărat! Cam de vreo lună sau chiar mai bine! urmă Muhammad Iffat, clătinînd din cap cu regret. Acum un ceas am aflat de la Ghoneim Hamido... El îşi închipuia că tu ştii totul...

Domnul Ahmad începu să-şi mîngîie nervos mustaţa.

— Chiar aşa să fie? zise el, ca şi cînd s-ar fi întrebat pe sine. Nu-mi vine să cred! Să nu-mi spună mie nimic?!

— Am să-ţi explic imediat. Lucrurile sînt de-aşa natură, că era musai să se ferească de tine! Te rog să mă asculţi! Am socotit că e mai potrivit să-ţi spun eu despre ce e vorba, ca să nu fii luat pe nepregătite. Şi părerea mea este că nu se cuvine să dai lucrurilor o importanţă mai mare decît merită... N-are rost să faci din orice o dramă. Şi, mai presus de toate, nu trebuie să-ţi faci sînge rău. Ştii prea bine că nu mai ai voie să te înfurii. Cred că e cazul să te cruţi...

— Bine, dar ce s-a întîmplat? întrebă stăpînul nerăbdător. Am impresia că s-a-ntîmplat o mare dandana, după

felul cum te codeşti să spui lucrurilor pe nume. Despre ce-i vorba, omule?! Spune odată!

— Te rog să rămîi Ahmad Abd el-Gawad cel pe care l-am cunoscut dintotdeauna! bolborosi Muhammad Iffat, coborînd tonul în vreme ce clătina din cap cu părere de rău. Prăpăditul s-a însurat cu lăutăreasa Zenoba!

— Cu Zenoba?!

Se uitară unul la altul cu subînţeles. Pe faţa lui Ahmad se putea citi stînjeneala şi neajutorarea, iar pe faţa celuilalt – compătimirea.

— O fi ştiind Zenoba că el e fiul meu? întrebă domnul Ahmad, gîfîind cu înfrigurare.

— N-am nici cea mai mică îndoială, dar e posibil să nu-i fi spus nimic despre povestea asta, ca să-l prindă în cursă, pricepi? Şi trebuie să recunoşti că a reuşit de minune! Merită felicitări!

— Nu cumva el s-a ascuns de mine tocmai pentru că ştia cum stau lucrurile? continuă Ahmad Abd el-Gawad cu aceeaşi curiozitate.

— Nici poveste! Dacă ar fi ştiut, nu cred că se încumeta să se însoare cu ea! Este el un nesăbuit, dar nu poate fi într-atît de nemernic... N-a avut curaj să-ţi spună că se însoară cu o lăutăreasă şi de-aia n-a îndrăznit să sufle o vorbă. Asta-i tot! Vai de părinţii care au parte de copii nechibzuiţi! E-adevărat că pe mine m-a îndurerat foarte tare treaba asta, dar îţi repet rugămintea să nu-ţi ieşi din răbdări şi să nu te iei de piept cu el! Singurul vinovat este el! Tu n-ai nici o vină şi nimeni nu-ţi poate reproşa nimic!

— Şi cum a comentat Ghoneim Hamido beleaua asta? se interesă stăpînul, oftînd adînc.

— Cum de-a încuviinţat domnul Ahmad un lucru ca ăsta? repeta el întruna întrebarea; şi zicînd aceasta, Muhammad Iffat făcu un semn dispreţuitor cu mîna. Omul habar n-are! i-am răspuns eu. Pe urmă şi-a exprimat regretul lamentîndu-se: Uită-te ce deosebire, ca de la cer la pămînt, între tată şi fiu! Allah să-l aibă în pază!

— Ăsta-i rezultatul educaţiei pe care le-am dat-o! se căină Ahmad, tresărind de indignare şi groază. Crede-mă că mă aflu în mare încurcătură, domnule Muhammad! Nenorocirea este că exact atunci cînd au mai mare nevoie de sfatul nostru, nu mai avem autoritate şi pierdem controlul asupra lor... După vîrsta pe care o au, sînt răspunzători de faptele lor, numai că atunci cînd o iau razna, ne vine greu chiar şi nouă să-i mai scoatem la liman. Sîntem bărbaţi cu adevărat, dar n-am avut parte de copii care să semene cu noi! A mers prea departe! De ce trebuie să îndur eu ruşinea asta? Măgarul! O muiere la care poate ajunge oricine! Ce l-o fi împins să se însoare cu ea nu pricep! Nu-mi rămîne decît să-mi plîng singur de milă...

— Noi ne-am achitat de îndatoririle ce ne reveneau, murmură Muhammad Iffat cu mîna pe umărul prietenului său, încercînd să-l consoleze. Acum fiecare hotărăşte pentru el! Nu-ţi fie teamă, fiindcă nimeni n-are de ce să te năpăstuiască!

— Nici un om cinstit nu poate să te ponegrească, *si* stăpîne, pentru o treabă ca asta, îşi dădu şi El-Hamzawi cu părerea. Şi pe urmă, mi se pare că ar mai fi o speranţă pentru îndreptarea lucrurilor... Dă-i şi dumneata o povaţă, *si* stăpîne... Pare destul de ascultător cînd e vorba de dumneata. Mîine, poimîine poate s-o trimită la plimbare. Cel mai mare bine este cel care-ţi vine cel mai repede...

— Şi dacă aşteaptă un copil? se tîngui stăpînul.

— Doamne fereşte!

Dar Muhammad Iffat nu terminase încă ce avea de spus. Se uită cu milă la prietenul său şi îşi urmă şirul vorbelor:

— Necazul şi mai mare e că a vîndut dugheana din strada El-Hamzawi ca să-şi mobileze din nou casa...

Ahmad se holbă la el, apoi se încruntă şi nu se mai putu stăpîni:

— Parcă nici n-aş mai exista pe lumea asta! izbucni el mînios. Nici într-o treabă ca asta nu se mai sfătuieşte cu

mine? Dacă a apucat aşa, merge sigur la pieire... Fără îndoială că şi-au bătut joc de el, urmă apoi domnul Ahmad, plesnind din palme. Nici că se putea mai uşor pentru amatorii de chilipiruri! Un catîr în costum de *efendi* scăpat din frîu!

— Minte de copil! murmură Muhammad Iffat dus pe gînduri. A uitat şi că are un tată, şi că are un băiat! Dar la ce-ţi mai foloseşte acum să te necăjeşti?

— Mi se pare că s-a întrecut cu gluma! Trebuie să-l iau din scurt, fie ce-o fi! răcni Ahmad Abd el-Gawad, bătînd din picior.

— Cînd copilul tău s-a făcut mare, trebuie să-i fii frate! îi reaminti Muhammad Iffat o vorbă din bătrîni şi făcu un semn cu mîna, ca şi cînd ar fi vrut să alunge o nenorocire. Mi-e teamă să nu greşeşti tocmai dumneata, care le ştii pe toate... N-ai decît să-i dai o povaţă şi, pe urmă, ce-o vrea Allah! Şovăi un timp cu privirea în pămînt, apoi urmă: Există o chestiune care ne interesează pe amîndoi deopotrivă! Ridwan! Se uitară lung unul la celălalt, apoi Muhammad Iffat îşi continuă firul gîndurilor: Peste cîteva luni copilul o să aibă şapte ani. Mi-e teamă să nu-l ceară, şi ajunge sărmanul să aibă Zenoba grijă de el! Trebuie să ne ferim cît putem de nenorocirea asta! Eşti de acord cu mine, nu-i aşa? Convinge-l să lase copilul mai departe la noi şi între timp o să vedem ce-i de făcut.

Lui Ahmad Abd el-Gawad nu-i convenea cîtuşi de puţin ca nepotul să rămînă la familia mamei sale, dar pe de altă parte n-avea nici cum să-l aducă la el acasă, căci Amina n-ar mai fi avut răbdare să se ocupe de el.

— Nu se cade să-l lăsăm pe Ridwan în aceeaşi casă cu Zenoba! încuviinţă stăpînul. Hotărît lucru!

— Bunică-sa îl iubeşte din toată inimă! îl asigură Muhammad Iffat, oftînd uşurat. Iar dacă în viitor va fi nevoie să se mute la maică-sa, o să aibă parte de un tată adoptiv foarte bun... Soţul fetei mele e un bărbat de vreo patruzeci de ani sau chiar mai mult, care n-a avut parte de urmaşi...

— Sincer să fiu, aş prefera să rămînă la dumneata, îl întrerupse Ahmad.

— Neîndoielnic! Dar eu m-am gîndit şi la împrejurări mai grele... Să-l implorăm pe Allah să ne ferească de aşa ceva! Acum nu-mi rămîne decît să te mai rog încă o dată să-l iei pe Yasin cu duhul blîndeţii şi să-l convingi că-i mult mai bine să-l lase pe Ridwan la noi.

— Domnul Ahmad e mult prea înţelept, se amestecă El-Hamzawi din nou în vorbă. El ştie prea bine că Yasin e bărbat în toată firea şi, ca orice bărbat, are dreptul să dispună după cum doreşte în legătură cu treburile lui. Stăpînul ştie asta şi nu poate să intervină decît cu o povaţă... În rest, voia lui Allah!

Ahmad Abd el-Gawad petrecu restul zilei posomorît şi dus pe gînduri. Simţea în jurul său un mare gol. Yasin fusese pentru el o mare decepţie şi asta îl chinuia cumplit. Ce poate fi mai dureros decît să te dezamăgească propriul copil? E limpede încotro se duce nefericitul! Nu-i nevoie de cine ştie ce perspicacitate ca să-ţi dai seama c-o să se ducă de rîpă! Allah să fie milostiv cu el!

Gamil el-Hamzawi îl îndupleca să amîne discuţia cu Yasin pentru ziua următoare. Şi acesta îl ascultă, nu atît din respect pentru părerea lui, cît mai degrabă din pricina disperării.

A doua zi spre seară îi trimise vorbă lui Yasin să vină şi se trezi cu el într-un suflet, aşa cum se cuvine să facă orice copil ascultător. Adevărul este că legăturile lui Yasin cu familia nu se întrerupseseră nici o clipă. N-avea însă curajul să mai meargă la casa cea veche, cu toate că tînjea mult după ea. Dar nu se întîlnise niciodată cu tatăl său, cu Khadiga sau cu Aişa fără să-i transmită salutări Aminei. Nu putea să uite cît de tare se mîniase pe el şi cît de îndărătnică se arătase, dar nici legămîntul pe care-l făcuse el de a nu recunoaşte altă mamă. Continuase să-şi viziteze surorile, iar cu Kamal se întîlnea destul de des la cafeneaua lui Ahmad Abdo. Din cînd în cînd îl mai invitase pe Kamal

şi la el acasă. Pe tatăl său îl vedea la prăvălie, cel puţin o dată pe săptămînă. Acolo reuşise să descopere cea de-a doua faţă a stăpînului. Acea faţă cu care-i cucerea de la prima întîlnire pe toţi cei cu care venea în contact. Între ei se înfiripase o prietenie trainică, întărită şi de bucuria de a-l fi descoperit pe tatăl său aşa cum era în realitate. Numai că, de data asta, înţelese din prima clipă cînd îl văzu că nu e deloc în apele lui; descoperi faţa care în trecut îi stîrnise de nenumărate ori spaima. Nu se întrebă ce s-a întîmplat, fiindcă era convins că mai devreme sau mai tîrziu trebuia să afle adevărul. Îşi dădu imediat seama că se va stîrni furtuna la care se aşteptase de la bun început.

— Îmi pare nespus de rău că m-ai pus în faţa faptului împlinit şi-mi vine să intru în pămînt de ruşine, începu domnul Ahmad discuţia, atacînd direct miezul problemei, fără nici un fel de introducere. Ce-mi mai rămîne de făcut, dacă am ajuns să aflu de la străini ce face fiul meu?

Yasin lăsă capul în pămînt şi nu scoase o vorbă, dar stăpînul îşi ieşi din sărite cînd citi pe faţa lui smerenia prefăcută şi urlă cît îl ţineau puterile:

— Dă la o parte masca asta mincinoasă şi deschide gura! Ştii foarte bine ce vreau să zic!

— N-am avut curajul să-ţi mărturisesc..., îngăimă Yasin cu glasul stins.

— Asta se-ntîmplă numai atunci cînd ascunzi un păcat sau o faptă ruşinoasă!

Instinctul îl avertiză pe Yasin că e mai bine să nu se împotrivească în nici un fel.

— Aşa e, tată! încuviinţă el.

— Dacă ştii lucrul ăsta, atunci cum de-ai fost în stare să faci ce-ai făcut? îl asaltă stăpînul contrariat.

Yasin simţi că i se încleştează gura şi nu mai e în stare să rostească nici un cuvînt. În tăcerea adîncă şi apăsătoare, tatăl întrezări răspunsul automat: „Am ştiut că e o ruşine, dar iubirea m-a înfrînt". Îşi aduse imediat aminte că nici el nu îi rezistase acelei femei. Ce umilinţă! Tu ai

fost în stare să speli ruşinea în cele din urmă, iar taurul ăsta e cu totul neputincios!

— Ne-ai făcut de ocară pe toţi, fără să-ţi pese de urmări!

— Pe toţi? întrebă Yasin cu naivitate. Doamne fereşte!

— Nu face pe prostul! ţipă stăpînul din nou, cuprins de furie. Nu faci decît după capul tău, fără să-ţi pese de reputaţia tatălui şi a fraţilor tăi. Ne-ai adus în familie o lăutăreasă şi odraslele ei or să se cheme că sînt rude cu noi. Nu pot să cred că nu ţi-ai dat seama de toate astea înainte ca eu să-ţi pomenesc de ele. Dar tu nu te laşi mînat decît de instincte! Ce contează pentru tine prestigiul familiei? Şi te prăbuşeşti încetul cu încetul, pînă ce într-o bună zi o să te trezeşti la fund de tot!

Yasin plecă privirea şi tăcu spăsit, ca şi cînd şi-ar fi recunoscut vinovăţia. Am impresia că n-o să facă altceva decît să joace puţin teatru, gîndi stăpînul. Atît şi nimic mai mult! Pe cînd eu o să mă trezesc mîine, poimîine cu un nepot a cărui mamă e Zenoba şi a cărui mătuşă e Zabida... O încuscrire cel puţin bizară între vestitul negustor Ahmad Abd el-Gawad şi o cîntăreaţă deocheată! Poate că ne e ursit să ispăşim nişte păcate străvechi!

— Simt că mă trec fiori de fiecare dată cînd mă gîndesc la ce te-aşteaptă... Ţi-am spus că te prăbuşeşti şi că o să te trezeşti la fund... Adu-ţi aminte de vorbele mele! Şi de prăvălia din El-Hamzawi ce s-a ales, ia spune-mi?!

— Am avut nevoie urgentă de nişte bani..., îngăimă Yasin după ce ezită un timp, ridicînd ochii întunecaţi spre taică-său.

Nu era în stare să-i suporte privirea grea şi lăsă din nou ochii în pămînt.

— În alte condiţii, aş fi făcut un împrumut la dumneata, dar în situaţia asta n-am îndrăznit...

— Ce făţărnicie! exclamă stăpînul clocotind de mînie. Nu ţi-e ruşine să mă minţi aşa, de la obraz? Pariez că nu ţi-a păsat nici cît un vîrf de ac de ce-ai făcut! Te cunosc prea bine şi ştiu spre ce te trage aţa! Nu te mai chinui să

mă convingi, căci ţi-ai mîncat credinţa la mine! N-aş mai vrea să-ţi spun decît o singură vorbă, cu toate că ştiu dinainte că n-o să-ţi folosească la nimic. Oricum, ia aminte la ce-ţi spun: îţi tai singur craca de sub picioare şi într-o bună zi ai să te trezeşti cu gîtul frînt!

Yasin asculta mai departe fără suflare, străduindu-se să pară cît mai mohorît. Taurul! E foarte adevărat că diavoliţa e nespus de ispititoare, dar ce te-a apucat să te-însori cu ea? Mi-am închipuit că insistă să se mărite cu mine fiindcă mă socoteşte un babalîc, dar uite că a doborît şi taurul ăsta, cît era el de vînjos! În clipa aceea se mai consolă puţin. Ea îşi pusese în gînd să se mărite cu orice preţ şi, cînd a văzut că n-a nimerit-o cu mine, l-a găsit pe prostănacul ăsta!

— N-ai de ales decît s-o trimiţi la plimbare! Trebuie să divorţezi de ea înainte de a-ţi pune plodul în braţe şi a ne face pe toţi de rîsul lumii, pricepi?

— Dar cum să divorţez de ea, cînd n-are nici un cusur? îngăimă Yasin după ce stătu un timp pe gînduri.

Fiu de cîine! Habar n-ai ce poantă strașnică mi-ai oferit pentru întîlnirea cu amicii mei de astă-seară!

— Mai devreme sau mai tîrziu, tot o să-i ceri să-şi ia tălpăşiţa, dar pesemne că vrei să-ţi aducă mai întîi un plod – o nouă belea şi pentru tine, şi pentru noi...

Yasin rămase mai departe mut, în vreme ce stăpînul se apucă să-l cerceteze nedumerit şi bănuitor. Fahmi s-a prăpădit, Kamal e idiot sau nebun, iar de la Yasin nu mai am ce să aştept. Hm! Ce lucru ciudat! Nici unuia nu i-am căutat în coarne ca acestui taur păgubos... N-am ţinut la nici unul aşa cum ţin la el. Acum, ce-o vrea Allah! Doamne, din ceruri! Închipuiţi-vă ce s-ar fi întîmplat, dacă mă lăsam ispitit şi-o luam eu de nevastă?!

— Şi cu cît ai vîndut prăvălia?

— Cu două sute de lire!

— Merita pe puţin trei sute! Are un vad excepţional, nătărăule! Şi cui ai vîndut-o?

— Unui negustor de mărunţişuri. Îl cheamă Ali Tulun.

— Te felicit! Bravo! Şi banii s-au şi dus pe apa sîmbetei, nu-i aşa?

— Mai am o sută!

— Bravo! continuă stăpînul cu ironie. Mirele trebuie să-şi aducă şi trusou! Ia aminte la ce-ţi spun, Yasin! continuă stăpînul serios şi trist deopotrivă. Sînt tatăl tău! Schimbă-te, băiete! Se alege praful de tine! Bagă de seamă că mai ai şi un copil! Te-ai gîndit vreodată la viitorul lui?

— I-am plătit pensia lună de lună, pînă la ultimul *mallim*..., încercă el să se apere.

— Crezi că asta-i o simplă afacere comercială? Eu mă refer la viitorul lui, băiete, şi la viitorul altora care vor urma...

— Domnul îi aduce pe lume, Domnul le dă zile! grăi Yasin plin de încredere.

— Domnul aduce pe lume şi Domnul dă zile, iar domnia ta îţi baţi joc de ce-au agonisit alţii, nu-i aşa? urlă stăpînul indignat de uşurinţa fiului său. Şi-acum, ia spune-mi...

Domnul Ahmad făcu o pauză semnificativă, se îndreptă de spate, ridică din sprîncene şi urmă, sfredelindu-l cu privirea:

— Ca mîine Ridwan împlineşte şapte ani... Ce ai de gînd să faci cu el? Vrei să-l iei la tine în casă şi să-l lase lăutăreasa de izbelişte?

— Păi, dumneata cum zici să fac? se pomeni Yasin întrebînd stînjenit. Nu m-am gîndit la treaba asta niciodată...

— De ce să te gîndeşti? Te-a ferit Allah de chinul chibzuinţei! îl dojeni tatăl său cu aceeaşi ironie tăioasă. De bună seamă, tu n-ai timp să ţi-l iroseşti gîndindu-te! Trebuie s-o facă altul în locul tău! Atunci dă-mi voie să-ţi spun fără ocol că Ridwan trebuie să rămînă mai departe în grija bunicului său!

— Cum zici dumneata, tată! încuviinţă el clătinînd din cap, după ce cumpăni o clipă.

— Mi se pare că e mai convenabil şi pentru tine, ca să nu fii nevoit să-ţi iroseşti timpul cu lucruri lipsite de importanţă, îl întrerupse iarăşi stăpînul.

Yasin zîmbi puţin nedumerit, ca şi cînd ar fi vrut să zică: „Nu se poate, sînt convins că glumeşti! Dar n-ai decît!".

— Mi-era teamă că voi avea de luptat ca să te conving ca să renunţi la copil...

— Am o încredere neclintită în părerea dumitale şi de-aceea n-am pregetat cu răspunsul.

— Nu mai spune! Ia te uită! N-am ştiut că ai atîta încredere în vorbele mele..., murmură stăpînul, prefăcîndu-se mirat. Atunci nu pricep de ce nu ţii seama de ele şi în alte situaţii... Dar la ce bun s-o mai lungim cu vorba? oftă el mustrător. Tu le faci, tu o să le şi tragi! O să stau diseară de vorbă cu Muhammad Iffat, ca să-l înduplec să fie de acord, urmînd ca tu să suporţi toate cheltuielile legate de întreţinerea copilului.

În clipa aceea, Yasin se ridică, îşi luă ziua bună şi dădu să plece, cu capul în piept şi ochii în pămînt. Dar nu apucă să facă doi paşi şi simţi cum îl sfredelesc ochii stăpînului în spate, iar vocea lui tăioasă răsună ca mustrarea cerului:

— Tu nu ţii la copilul tău aşa cum face orice părinte?

— Ba da, tată, dar eu nu cred că e nevoie să declari lucrurile astea..., îngăimă Yasin, cu teamă în glas şi în priviri. Mi-e drag ca lumina ochilor!

— Cu bine! bombăni stăpînul, strîngîndu-şi fruntea în mîini şi clătinînd din cap cu disperare.

33

Vineri, cam cu un ceas înainte de a pleca la rugăciune, stăpînul îl invită pe Kamal la el în dormitor. Era lucru ştiut că stăpînul nu chema pe nimeni în camera lui decît pentru ceva cu totul şi cu totul deosebit. De data aceasta, voia să-i ceară băiatului unele deslușiri, ca să ştie cu ce se mai îndeletniceşte şi ce planuri mai are. Unul dintre prietenii săi îi atrăsese atenţia cu o seară în urmă că în gazeta *Comunicatul săptămînal* apăruse un articol purtînd semnătura tînărului scriitor Kamal Ahmad Abd el-Gawad. Şi cu toate că nici unul dintre prietenii săi nu citise articolul, oprindu-se numai la titlul acestuia – „Originea omului" – şi la semnătura tînărului scriitor, toţi se apucaseră să comenteze, să-l felicite pe stăpîn şi mai ales să facă haz. În primul moment i se năzărise să-i comande şeicului Mitwalli Abd es-Samad o amuletă pentru băiat. „Numele băiatului tău a apărut în aceeaşi revistă alături de numele unor scriitori cunoscuţi. Trebuie să te bucuri şi să te rogi lui Allah să-i hărăzească şi lui o faimă ca a lor", îi zisese Muhammad Iffat. „Am auzit de la o persoană de încredere că răposatul al-Manfaluti şi-a cumpărat o moşie cu banii cîştigaţi din scris", adăugase şi Abd el-Rahim. Alţii i-au dat ca exemplu faptul că Şawqi, Hafiz şi al-Manfaluti au făcut carieră strălucită şi au intrat în graţiile conducătorilor politici datorită condeiului. „Slavă celui care a zămislit un învăţat dintr-un neisprăvit", glumi Ibrahim el-Far, cînd îi veni rîndul la cuvînt. Stăpînul aruncă o privire peste titlu şi încă una peste semnătura tînărului scriitor şi pe urmă

lăsă revista deoparte, aruncînd-o peste *gubba* pe care și-o scosese din pricina zădufului de iunie și amînînd citirea articolului pentru cînd va rămîne singur. Apoi își văzu mai departe de petrecere, vesel și mîndru. Ba chiar simți pentru prima oară cum i se mai domolește mînia reținută pe care i-o stîrnise alegerea făcută de Yasin, zicîndu-și că trebuie să fie ceva de capul băiatului, chiar dacă nu fusese deloc inspirat cînd optase pentru Școala Normală. Pe urmă începu să viseze la condei, la o carieră strălucită și chiar la o moșioară ca a lui al-Manfaluti. Cine știe? Te pomenești că n-o să rămînă doar un biet dascăl și că o să aibă parte de un viitor la care nici cu gîndul n-a gîndit. A doua zi dimineață, după ce termină cu rugăciunea și cu micul dejun, se așeză pe canapea cu picioarele strînse sub el, deschise revista împins de o curiozitate nebună și porni să parcurgă repede textul, citindu-l cu glas tare pentru a-i pătrunde mai bine înțelesul. Dar ce-i văzură ochii?! Era obișnuit să citească ziarele și să înțeleagă totul, fără cea mai mică greutate, dar pe măsură ce parcurgea articolul simțea că-l cuprinde amețeala și inima i se umple de groază. Îl luă a doua oară de la capăt, cu mai multă atenție; dădu peste numele unui savant care se chema Darwin, citi despre studiile făcute de acesta în niște insule îndepărtate, despre niște comparații ciudate între felurite specii de animale, iar cînd află că omul s-ar trage nici mai mult, nici mai puțin decît dintr-un soi de maimuță, se opri consternat. Mai trecu încă o dată cu privirea peste paragrafele care i se păruseră a fi cele mai primejdioase, tresărind înfiorat. Pe urmă rămase cu totul descumpănit, în fața afirmației făcute de unul dintre fiii săi, cum că omul s-ar trage din animale. Oare toate lucrurile astea îngrozitoare și atît de primejdioase le-o fi învățînd la școală? se întrebă el complet năucit. Își încruntă sprîncenele și trimise după Kamal fără să mai stea pe gînduri, socotind că nu mai e lucru de șagă.

Tînărul se înfățișă dinaintea tatălui fără să-și dea cîtuși de puțin seama de ce-l așteaptă, mai ales că în urmă cu

cîteva zile îl chemase pentru a-l felicita cu ocazia promovării în anul al treilea. În primul moment, își închipui că trebuie să-l invite tot pentru ceva bun. Arăta livid și nu mai era decît piele și oase. Familia pusese starea lui deplorabilă din ultima vreme pe seama eforturilor intense depuse în timpul examenelor, fără să aibă habar de chinurile samavolnice care-l aduseseră de mai multe ori în ultimele cinci luni în pragul pierzaniei. Stăpînul îi făcu semn să ia loc și Kamal se așeză sfios la capătul canapelei, cu ochii holbați la tatăl său. O zări și pe Amina, care stătea în fața dulapului, cîrpind de zor niște haine. Domnul Ahmad aruncă revista pe canapea și vorbi, străduindu-se să rămînă calm.

— Ți-a apărut un articol în gazeta asta, nu-i așa?

Kamal privi cu ochi mari la revista din fața lui și inima i se făcu cît un purice. Nu se așteptase la o surpriză ca asta nici în ruptul capului. De unde și pînă unde interesul ăsta subit al tatălui său pentru publicațiile literare? Îi mai apăruseră niște meditații – un amestec de versuri și proză – în *Dimineața*. Niște reflecții filozofice nevinovate și niște lamentații sentimentale! Nu-i dăduse prin gînd că așa ceva ar putea să ajungă și în mîinile tatălui său. Doar Yasin știuse de primele lui încercări; i le citise din proprie inițiativă. „Ăsta e rodul orientării pe care ți-am dat-o eu, ți-aduci aminte? îl întrebase Yasin. Să știi că-mi placi, maestre! Dar e o filozofie cam adîncă... Nu știu unde-ai găsit-o!“ Altă dată își spusese părerea în glumă: „Nu știu cine-o fi frumoasa care ți-a inspirat plînsul ăsta delicat, dar într-o bună zi o să afli, băiete, că femeile nu merită să le arăți atîta gingășie!“. Cum de a picat în mîna stăpînului lucrul cel mai important pe care-l scrisese pînă acum?! Simte că i se oprește răsuflarea, gîndindu-se la ce spusese în el. Cum s-o fi întîmplat? N-avea cum să ajungă la articolul ăsta decît prin intermediul prietenilor lui *wafd*-iști, care urmăresc tot ce apare în ziarele și revistele partidului lor. Speră să iasă totuși teafăr din această încercare.

— Da! răspunse el în cele din urmă, ridicîndu-şi privirea şi silindu-se să nu-şi dea în vileag tulburarea. Mi-a venit ideea să scriu despre o chestiune, pentru a face dovada cunoştinţelor mele şi pentru a-mi face şi mai mult curaj să continui studiul.

— N-ar fi nimic rău în asta! zise stăpînul, străduindu-se să-şi păstreze calmul. Scrisul în gazete a fost şi rămîne o cale spre glorie, dar important este subiectul despre care scrii. Ce-ai vrut tu să zici, de pildă, cu articolul ăsta? Te rog să mi-l citeşti şi să mi-l explici cu de-amănuntul, pentru că eu n-am înţeles mare lucru...

Ai dat de-o mare încurcătură! Ăsta nu-i articol de citit cu glas tare, şi încă în faţa tatălui tău!

— E un articol cam lung, tată... Dumneata nu l-ai citit? Încerc să explic în el o teorie ştiinţifică...

Stăpînul îi aruncă o privire scrutătoare. Asta se cheamă acum ştiinţă?! Blestemaţi să fie şi învăţaţii şi ştiinţa voastră!

— Şi ce zice teoria asta a voastră? Mi-au atras atenţia nişte lucruri foarte ciudate. Undeva spui că omul este de origine animală sau cam aşa ceva. Am înţeles bine?

Pînă mai ieri se zbătuse într-o luptă cumplită cu sine, cu credinţa şi cu Allah... Acum trebuie s-o ia de la capăt, să se mai lupte şi cu taică-său! Ce blestem! În prima bătălie se chinuise mistuit de flăcările imaginaţiei, acum însă tremură de spaimă simţind cum creşte mînia tatălui său. Allah s-ar putea să-şi mai amîne pedeapsa, dar domnul Ahmad se va grăbi să i-o aplice imediat.

— Da, aşa spune teoria asta..., îngînă el, simţind că i se pune un nod în gît.

— Şi ce spune teoria asta a ta despre Adam, strămoşul tuturor oamenilor, pe care Allah l-a modelat din lut şi a suflat asupra lui, dăruindu-i viaţă din sufletul său? întrebă stăpînul, năpădit de indignare, cu glasul din ce în ce mai ridicat.

Îşi pusese şi Kamal întrebarea asta de nenumărate ori, frămîntîndu-se cu mult mai mult decît tatăl său. Nu reuşise

să pună geană pe geană în noaptea aceea. Se perpelise cumplit, punîndu-şi fel de fel de întrebări în legătură cu Geneza, cu Creatorul şi cu Coranul. Îşi răspunsese singur, nu o dată, ci de zece ori: Coranul său este adevărat de la un cap la altul sau nu mai este Coran! Mă ataci fiindcă n-ai habar cît m-am chinuit eu... Şi dacă n-aş fi fost obişnuit cu suferinţa, cred că mă prăpădeam în noaptea aceea...

— Darwin, autorul teoriei, nu spune nici un cuvînt despre „strămoşul nostru Adam"..., îngăimă Kamal cu glasul stins.

— Să ştii că Darwin ăsta al tău e un păgîn care s-a lăsat prins în mrejele satanei, dacă poate să spună că omul se trage din maimuţă sau eu mai ştiu din ce alt animal şi că Adam nu este strămoşul nostru... Asta-i erezie! Asta-i o încercare neruşinată de a atenta la poziţia şi măreţia lui Allah! Cunosc şi copţi creştini, şi evrei din cartierul bijutierilor! Cu toţii cred în Adam! Toate religiile îl recunosc pe Adam drept strămoş al spiţei omeneşti... Darwin ăsta al tău de ce rit este? Este un păgîn, îţi repet încă o dată! Iar vorbele lui sînt erezie şi ale tale sînt nesăbuinţă! E profesor acolo, la şcoala ta?

Ultima întrebare ar trebui să-ţi stîrnească hazul, dar în inima ta nu mai este loc pentru rîs. Ea e ticsită de dureri: durerea decepţiei în dragoste, durerea îndoielii, durerea pentru credinţa aflată în agonie. Flăcările contradicţiilor între religie şi ştiinţă te-au cuprins şi pe tine. Dar cum ar putea oare un om inteligent să se îndoiască de ştiinţă?

— Darwin o un savant englez care s-a petrecut de mult din lumea asta, spuse Kamal reverenţios.

— Blestemaţi să fie toţi englezii! se auzi în clipa aceea glasul tremurat al Aminei.

Se întoarseră amîndoi spre ea si constatară că lăsase acul deoparte şi continua să îndruge ceva, dar nu-i dădură nici o atenţie.

— Spune-mi – insistă tatăl –, voi aţi învăţat la facultate despre teoria asta?

— Da! se grăbi Kamal să mintă, prinzînd din zbor colacul de salvare ce-i fusese aruncat pe neașteptate.

— Foarte ciudat! Și pe urmă ai să-i înveți și pe elevii tăi aceste lucruri?

— Nuu! Eu o să fiu profesor de literatură și asta n-are nici o tangență cu teoriile științifice!

Stăpînul își frecă palmele, vădit încurcat. În clipa aceea ar fi dorit să aibă și asupra științei autoritatea pe care o avea asupra familiei.

— Atunci pentru ce vă predă vouă lucruri de-astea? Vor cu tot dinadinsul să vă bage erezia în suflet?!

— Cum poți să crezi, tată, ca ar putea cineva să ne clintească vreun pic credința? protestă Kamal, dezmeticindu-se.

— Bine, dar tu nu-ți dai seama că răspîndești erezia cu articolul ăsta al tău? căută stăpînul să-l descoasă, cercetîndu-l bănuitor.

— Nici vorbă de-așa ceva, tată! Allah să mă ferească! Eu explic o teorie pentru ca cititorii s-o cunoască, nu ca să creadă în ea... Cum ar fi cu putință ca părerile unui eretic să aibă vreo înrîurire asupra unui credincios?

— Și n-ai găsit și tu un alt subiect despre care să scrii, în afara acestei teorii nelegiuite?

De fapt, de ce scrisese tocmai despre acest subiect? Adevărul este că șovăise mult înainte de a trimite articolul la redacția revistei. Ceva dinăuntrul său îl îmboldise să vestească lumii moartea credinței sale. În ultimii doi ani rezistase cu greu în fața furtunilor îndoielii, stîrnite de el-Maari și de el-Khayyam[1]. Pînă în clipa cînd asupra lui s-a năpustit pumnul de fier al științei. Atunci n-a mai fost

1. Abu-al-Ala' el-Maari (973-1058), celebru poet și filozof arab, originar din nordul Siriei; a atacat deschis și a ridiculizat aproape toate dogmele islamului, Allah fiind, în concepția lui, un destin impersonal, iar religia – produsul spiritului uman; Omar el-Khayyam (1040-1123), celebru poet, filozof și matematician persan; liber cugetător și epicureic, el a manifestat o atitudine ostilă față de dogmele islamului.

în stare să reziste. Și totuși, eu nu sînt un ateu... Eu tot mai cred în Allah! Dar religia... Unde este religia? S-a dus... A dispărut, așa cum a dispărut capul lui El-Husein... cum a dispărut Aida... cum a dispărut încrederea în mine însumi...

— Știu și eu?! Poate că am greșit..., încercă el să-i lase stăpînului impresia că regretă. Dar, așa cum ți-am spus, am studiat la facultate această teorie...

— Asta nu-i o scuză. Ar trebui să faci ceva ca să-ți corectezi greșeala.

Nu m-am așteptat că tata ar putea fi atît de bun... Mă temeam că i-ar putea trece prin gînd să-mi ceară să atac știința de dragul unui mit, și uite, n-a făcut-o! M-am chinuit și m-am frămîntat destul înainte de a mă elibera de îndoieli; nu voi mai accepta nici în ruptul capului să-mi deschid a doua oară sufletul în fața superstițiilor de care abia l-am curățat! Mi-ajung atîtea chinuri și dezamăgiri! De astăzi înainte, nu mă mai scoate nimeni dintr-ale mele! N-am să mă mai las înșelat de nici un fel de himeră! Lumină! Abia acum mi s-a arătat lumina! Strămoșul nostru Adam! Nu cunosc nici un strămoș cu numele ăsta! Nu mă deranjează cîtuși de puțin că strămoșul meu a fost o maimuță, dacă ăsta este adevărul! Dacă aș descinde cu adevărat dintr-un profet, zeița adorată nu și-ar fi bătut joc de mine cu-atîta neîndurare!

— Și ce-ar trebui să fac ca să-mi corectez greșeala?

— Ai un adevăr de care nu trebuie să te îndoiești nici o clipă! răsună glasul stăpînului lămurit și categoric. Vreau să zic că Allah i-a dat chip lui Adam, modelîndu-l din lut, și că el este strămoșul neamului omenesc! Întocmai cum spune Coranul! Iar ție nu-ți rămîne decît să vezi singur unde ai greșit. E un lucru foarte simplu pentru tine. Altfel, la ce ți-ar mai folosi cultura pe care o ai?

— Este cum nu se poate mai ușor să observi greșeala unui om care se împotrivește voinței lui Allah cel prea-milostiv, se amestecă și Amina în vorbă. Spune-i acelui

englez păgîn că Allah ne învață în Cartea lui cea Sfîntă cum că Adam este strămoșul întregului neam omenesc. Bunicul tău știa pe de rost Cartea lui Allah și trebuie să urmezi calea lui! Eu sînt nespus de fericită să văd că vrei să devii un mare învățat, așa cum a fost el...

— Ce tot îndrugi acolo? Ce știi tu despre Cartea lui Allah și despre știință? o dojeni stăpînul, stînjenit de intervenția ei. Lasă-ne în pace cu bunicul și vezi-ți de treaba ta!

— Aș vrea, stăpîne, să fie la fel ca bunicul lui... și să-i călăuzească pe oameni spre lumina lui Allah! insistă ea sfioasă.

— Uite că el vrea să-i călăuzească spre întuneric, nu spre lumină! o repezi el și mai întărîtat.

— Allah să ne ierte, stăpîne! persistă femeia cu teamă în glas. Poate că dumneata n-ai înțeles prea bine ce-a vrut el să zică...

Stăpînul o măsură de data asta cu o privire vrăjmașă. I-a tratat pe ai lui cu oarecare îngăduință și iată la ce rezultat a ajuns! Kamal propovăduiește erezia, iar mamă-sa îndrăznește să cîrtească și să-i spună în față că n-a înțeles bine!

— Lasă-mă, femeie, să vorbesc! se zbîrși stăpînul la ea, scăpărînd scîntei din priviri. Nu mă mai întrerupe și nu te mai amesteca unde nu-ți fierbe oala! Vezi-ți de treaba ta! Apoi spuse, întorcîndu-se spre Kamal cu fața posomorîtă: Fii bun și spune-mi acum dacă o să faci așa cum ți-am cerut eu...

— Cum aș putea să răspund la o astfel de teorie? Dacă m-aș limita doar la niște citate din Coran, n-aș spune nimic nou, căci lucrurile astea sînt cunoscute de toată lumea. Pe cînd un savant, un specialist, trebuie să analizeze o problemă din punct de vedere științific...

— Atunci de ce te-ai mai apucat să scrii despre niște lucruri cu care n-ai nici în clin, nici în mînecă?

Obiecția este foarte justă, n-am ce zice! Numai că eu, sărmanul, n-am îndrăzneala să-i mărturisesc deschis că

sînt convins de justețea acestei teorii, pe care mi-o însușesc pe deplin. Stăpînul, în schimb, interpretă tăcerea lui Kamal ca fiind o recunoaștere a greșelii și asta nu făcu decît să-i sporească regretul și mînia. Rătăcirea într-un domeniu ca acesta este extrem de primejdioasă și păgubitoare, dar este un domeniu asupra căruia nu are nici o putere. Probabil că se va trezi neputincios în fața tînărului rătăcit, așa cum se pomenise și în fața lui Yasin. S-ar putea să aibă și el parte de necazurile de care se plîng atîția părinți în vremurile astea ciudate?! A auzit fel de fel de legende despre tinerii din zilele astea: unii elevi se apucă de fumat, alții nu mai au nici un respect pentru profesorii lor, alții se răzvrătesc împotriva părinților... Este adevărat că deocamdată nimeni n-a cutezat să-i nesocotească demnitatea, dar la ce-au folosit neînduplecarea și severitatea, de vreme ce Yasin se rostogolește vijelios spre fundul prăpastiei, iar domnul Kamal își îngăduie să polemizeze cu el, ba chiar se poate aștepta dintr-o clipă în alta să-i întoarcă și spatele!

— Bagă bine în cap ce-ți spun eu acum! Nu vreau să te amenințț, căci ești destul de cuminte și ascultător... Dar în privința chestiunii pe care am discutat-o, socotesc de datoria mea să-ți dau o povață. Și ia bine seama la vorbele mele, căci cine n-a vrut să audă sfatul meu a plătit foarte scump... Apoi, după o scurtă pauză, urmă pe același ton: Yasin este cel mai bun exemplu, căci o simte acum pe propria lui piele. Cu răposatul mi-am scos sufletul, povățuindu-l în fel și chip să nu se arunce de bunăvoie în ghearele pieirii. Dacă-mi dădea ascultare, astăzi ar fi trăit și-ar fi fost un bărbat de vază!

— Nelegiuiții de englezi i-au luat zilele, se tîngui Amina, subliniindu-și vorbele cu un oftat prelung. Ăștia sînt sau ucigași, sau păgîni. Una din două!

— Dacă la cursurile tale o să ți se spună lucruri care se abat de la credință și va trebui să le înveți pentru examene – urmă stăpînul – să nu crezi în ele și, mai ales,

ferește-te să scrii despre ele, ca să nu fii nevoit să suporți, mai devreme sau mai tîrziu, urmările nesăbuinței... Față de știința englezilor se cuvine să ai aceeași atitudine pe care o ai față de ocupația lor; nu trebuie să-i recunoști legalitatea, chiar dacă îți va fi impusă cu forța!

— Și să-ți închini viața – se amestecă din nou glasul sfios al Aminei – demascării minciunilor acestei științe și răspîndirii luminii lui Allah!

— I-am spus eu destule și nu era cazul să te mai amesteci și tu ca musca-n lapte! i-o tăie stăpînul scurt, uitîndu-se la ea amenințător, pînă ce se convinse că și-a reluat treaba și că nu mai are de gînd să intervină.

— Ai înțeles? îl întrebă apoi pe Kamal, măsurîndu-l pe sub sprîncenele stufoase și încruntate.

— Desigur! răspunse Kamal fără să șovăie, pe un ton convingător.

De astăzi înainte, dacă va mai scrie vreun articol, îl va trimite la săptămînalul *Politica*; gazeta asta n-are nimic în comun cu orientarea *wafd*-istă și n-are cum să-i pice lui tată-său în mînă. Cît despre mamă-sa, îi promisese solemn în gînd să-și dedice viața răspîndirii luminii lui Allah. Ce altceva poate să fie ea, decît lumina adevărului? Eliberîndu-se de dogmele religiei, va fi mai aproape de Allah decît a fost pînă acum, căci adevărata religie este știința. Numai ea poate oferi cheia pentru pătrunderea tainelor existenței. Fără îndoială că, dacă astăzi ni s-ar mai arăta vreun profet, el nu și-ar alege ca mesaj decît propovăduirea științei. Și astfel Kamal se trezi față în față cu adevărul, lăsînd în urma lui furtuna în care se războise cu ignoranța și care-i răvășise sufletul. A fost pentru el granița între un trecut plin de misticism și superstiție și viitorul luminii, care-i deschidea porțile către Allah și către știință, către bine și frumos. Își lua acum rămas-bun de la trecutul visurilor amăgitoare și al promisiunilor mincinoase.

34

În timp ce se apropia de seraiul familiei Șaddad, Kamal privea cercetător la tot ce-i ieșea în cale. Intră pe poartă cu răsuflarea tăiată, cu atenția încordată către peisajul din jur. Înțelesese bine că aceasta va fi ultima întîlnire cu casa, cu locatarii ei și cu locurile amintirilor dragi. Nu mai putea avea nici o speranță, de vreme ce Husein izbutise să obțină încuviințarea tatălui său pentru a pleca în Franța. Privea lacom la aleea ce ducea către grădină, la fereastra ce dădea spre curtea largă, unde se ivea din cînd în cînd silueta ei zveltă, dăruindu-i cîte-o privire mîndră și rece ca a stelelor sau un salut atît de îndepărtat, asemeni privighetorii care-și continuă trilurile fără să-i pese de auditoriu. Apoi privirea-i cuprinse parcul ce se întindea în spatele palatului pînă la zidul dinspre deșert, cu bolți de iasomie, cu pîlcuri de palmieri și tufe de trandafiri. În cele din urmă, poposi cu ochii larg deschiși asupra chioșcului, sub al cărui acoperiș încercase beția dragostei și a prieteniei. Își aminti deodată proverbul englezesc care te îndeamnă să nu pui toate ouăle într-un coș și zîmbi abătut. Cu toate că-l știa de multă vreme, nu ținuse seamă de el și-și dăruise inima dragostei și prieteniei numai înăuntrul acestei case. Cine-ar putea spune dacă fusese nechibzuință sau așa îi fusese ursit? Dragostea s-a dus, a dispărut fără să lase nici o urmă. Și iată-l acum și pe prietenul său pregătindu-se de drum. De mîine va

rămîne şi fără fiinţa dragă, şi fără prietenul cel mai apropiat. Unde va mai găsi alinare după ce a pierdut totul? Palatul, grădina şi deşertul – toate laolaltă şi fiecare în parte – se contopiseră cu fiinţa lui. La fel şi numele Aidei şi al lui Husein i se imprimaseră în memorie, fără putinţa de a se mai elibera vreodată din labirintul ei. Cum s-ar putea despărţi de casa visurilor lui şi cum să se împace cu gîndul că de acum înainte va privi la ea de la distanţă ca orice trecător? Se legase de casa visurilor şi speranţelor lui ca de un templu şi i se închina ca orice credincios.

Husein Şaddad şi Ismail Latif stăteau pe două scaune, de o parte şi de cealaltă a mesei pe care se afla obişnuita carafă cu apă şi cele trei pahare. Erau îmbrăcaţi în bluze de vară şi pantaloni albi. Îl aşteptau nerăbdători, căutînd spre el cu priviri lacome: Husein cu obişnuita-i seninătate, Ismail cu gesturi pripite şi ochi neastîmpăraţi. Se apropie de ei cu *tarbuş*-ul în mînă, lăsînd să-i atîrne ciucurele în jos. Îmbrăcase şi el un costum alb. Îşi strînseră mîinile, apoi se aşeză cu spatele spre casa care-şi întorsese de mult faţa de la el.

— Va trebui să ne căutăm un alt loc unde să ne întîlnim de-acum încolo..., îi zise Ismail lui Kamal fără vreo altă introducere şi rîzînd cu tîlc.

Kamal încercă un zîmbet palid. Ce fericit este Ismail! Tot timpul şfichiuitor! Habar n-are ce-i aceea durerea! El şi Fu'ad el-Hamzawi sînt singurii prieteni care i-au mai rămas; într-un fel reuşesc să-i aline inima, dar nu ajung niciodată să pătrundă în ascunzişurile ei. Îi va căuta mereu, încercînd să scape de singurătate. N-are de ales, dacă aşa a fost să fie!

— De vreme ce Husein a decis să ne părăsească, o să ne întîlnim şi noi prin cafenele şi pe uliţe, răspunse el cu jumătate glas.

Husein clătină din cap cu părere de rău. Era însă regretul celui care şi-a văzut visul cu ochii şi încearcă să fie amabil cu prietenii, cu toate că despărţirea nu mai contează pentru el.

— O să părăsesc Egiptul cu o tristeţe adîncă în suflet şi-o să tînjesc necontenit după voi, căci pentru mine prietenia este un lucru sfînt. Prietenul este oglinda sufletului tău, este ecoul sentimentelor şi gîndurilor tale. Oricît de deosebiţi am fi unul de celălalt, esenţial rămîne numai acel ceva situat deasupra tuturor deosebirilor şi care ne uneşte pe toţi trei. Eu n-am să uit niciodată prietenia noastră. Iar pînă la revedere, rămîne să ne scriem.

Frumoase vorbe de alinare pentru o inimă părăsită. Nu era de-ajuns că-şi făcuse ponos cu el Aida? Acum îl părăseşte şi fratele ei, lipsindu-l de un prieten adevărat, de cel mai bun prieten! De mîine ai să tînjeşti după armonia spirituală, care s-a destrămat şi ea.

— Dar cînd o să ne mai revedem? întrebă Kamal cu glasul stins. Eu n-am uitat dorinţa ta de a călători la nesfîrşit! Cine-mi poate garanta că ne vom mai întîlni vreodată?

— Inima îmi spune că pasărea scăpată nu se mai întoarce la colivia ei! întări şi Ismail teama lui Kamal.

Husein izbucni într-un rîs scurt şi nervos, care-i trăda bucuria nerăbdătoare pe care nu voia s-o declare.

— Tata n-a fost de acord cu plecarea mea decît după ce i-am promis că-mi voi continua studiile de Drept, le mărturisi Husein. Dar nu ştiu dacă mă voi putea ţine de cuvînt, căci nu simt nici o tragere de inimă pentru Drept. Ba ca să fiu sincer, am impresia că n-o să pot suporta cursurile nici unei facultăţi. Nu vreau să fac decît ce-o să-mi placă, aşa cum v-am spus de nenumărate ori. Sufletul mi-e împărţit între o mie de lucruri, ce nu pot fi nicicum cuprinse într-o singură facultate: aş vrea să audiez cursuri de estetică şi de literatură, să vizitez muzee, să ascult concerte, să iubesc şi să mă distrez... La ce facultate le-aş putea găsi pe toate astea? Şi mai există un lucru pe care voi îl ştiţi prea bine – mie-mi place mai mult să ascult decît să citesc. Prefer ca altcineva să-mi explice, iar eu să-l ascult. Pe urmă, aş vrea să alerg cu inima deschisă şi gînduri senine

prin nisipul de pe plajele mărilor, să cutreier prin cafenelele şi teatrele marilor oraşe... Şi-o să vă scriu fără întrerupere despre toate cîte-o să văd şi-o să aud...

Parcă ar descrie paradisul în care el a refuzat să mai creadă. Numai că acesta pare a fi un paradis negativ, din care va lua fără să dea nimic în schimb. El aspiră către cu totul altceva. Fără îndoială că, lăsîndu-se cucerit de plăcerile acestei vieţi lipsite de griji, Husein va uita foarte curînd şi de prieteni, şi de locul de unde a plecat.

— N-o să te mai întorci tu la noi! i se adresă Ismail lui Husein, vrînd parcă să exprime gîndurile lui Kamal. Adio, Husein! Noi avem cam acelaşi vis! Lasă la o parte estetica, muzeele, pantele munţilor, şi-o să fim o singură persoană! Îţi spun pentru ultima oară că n-o să mai revii la noi...

— Ba am să revin mereu. Egiptul va fi, în lunga mea călătorie, un loc de popas pentru a-i vedea pe ai mei şi pe prieteni... Apoi i se adresă lui Kamal: Parcă simt de pe acum nerăbdarea cu care am să aştept sosirea ta la Paris...

Fusese o născocire de-a lui, dar – cine ştie? – s-ar putea să ajungă şi el vreodată să vadă alte tărîmuri. Oricum, inima îi spune că Husein se va întoarce într-o zi, iar prietenia lor trainică n-o să se sfîrşească niciodată. Este convins de lucrul ăsta, aşa cum este convins că rădăcinile dragostei nu vor putea fi smulse nicicînd din sufletul său.

— Umblă cît vrei – îi spuse el lui Husein –, dar Egiptul trebuie să fie popasul tău statornic. Mereu te vei întoarce aici, după fiecare plecare, ca o corabie alergînd la ţărm după ce a trecut prin furtună.

— Dacă ai fi un om de treabă, ai accepta soluţia propusă, care împacă aspiraţiile tale cu dorinţa noastră, spuse Ismail ironic, ca de obicei.

— Cred că aşa o să se şi întîmple..., murmură Husein plecîndu-şi capul, ca şi cînd ar fi consimţit.

Îl asculta sorbindu-i cuvintele, fascinat de ochii lui negri, lucioşi şi scînteietori, aidoma ochilor Aidei, de

gesturile lui sobre şi graţioase în acelaşi timp, de spiritul lui vioi şi deschis. Ce o să-ţi mai rămînă din amintirile prieteniei şi iubirii, dacă va pleca şi el? Prietenia lui Husein era armonia spirituală la care visase întotdeauna, iar dragostea pentru Aida fusese pentru el chiar bucuria cerului.

— Cînd mă voi întoarce în Egipt, tu o să fii contabil în Ministerul Finanţelor, iar tu un profesor renumit, schimbă Husein firul vorbei, plimbîndu-şi repede privirile de la unul la altul. Şi nu-i exclus să-mi spuneţi că aveţi deja neveste şi copii. Ce ciudată e lumea asta şi cît de repede trece vremea!

— Chiar ne-ai şi văzut slujbaşi? întrebă Ismail, izbucnind în rîs. Imaginează-ţi-l pe Kamal în chip de dascăl! Apoi urmă, adresîndu-i-se lui Kamal: Trebuie să te mai împlineşti şi tu înainte de a apărea în faţa elevilor. Noi sîntem nişte îngeri pe lîngă dracii împieliţaţi de care o să ai tu parte. Şi-o să te trezeşti – tu, *wafd*-istul înverşunat – obligat să-i sancţionezi pe elevii grevişti, tocmai din dispoziţia *Wafd*-ului.

Observaţia lui Ismail îi frînse şirul gîndurilor şi se pomeni întrebîndu-se ce impresie vor face în faţa elevilor căpăţîna şi trompa lui. Se simţi destul de încurcat şi, aducîndu-şi aminte de profesorii mai ciudaţi de care avusese şi el parte în anii de şcoală, se văzu recurgînd la pedepse pentru a-şi apăra autoritatea ameninţată. Oare va putea fi şi cu alţii la fel de neînduplecat cum este cu el însuşi?

— Sincer să fiu, nu-mi prea dă inima ghes să îmbrăţişez cariera de dascăl..., continuă el să gîndească cu voce tare.

— Îţi place mai mult jurnalistica, nu-i aşa? îl întrebă Husein cu o sclipire ispititoare în ochi.

Se trezi gîndindu-se la planul mai vechi de a scrie o carte ai cărei eroi urmau să fie chiar ei. Ce s-a ales din proiectul acela? Prorocii nu mai sînt proroci, paradisul şi

infernul s-au contopit, iar antropologia s-a preschimbat într-un banal capitol de zoologie! Trebuie să caute un alt subiect!

— Aş vrea să întemeiez într-o zi o revistă care să aibă ca principal ţel propagarea noilor idei..., se destăinui Kamal pe neaşteptate.

— Bine, dar politica e o marfă mult mai căutată! îl întrerupse Ismail Latif. Dacă ţii neapărat, poţi să rezervi pentru noile idei o coloană pe ultima pagină. E suficient loc în ţara asta pentru un scriitor *wafd*-ist satiric, de pildă...

— Nu s-ar părea că prietenul nostru ar intenţiona să fie un politician pozitiv, interveni Husein, rîzînd cu poftă. Ajunge sacrificiul pe care l-a făcut familia lui pînă acum. Pentru lumea ideilor, însă, are un spaţiu vast... Cred că o să ai ce să spui! Revolta ta ateistă a fost un pas la care îţi mărturisesc sincer că nu m-am aşteptat nici o clipă.

Kamal se simţi cu adevărat măgulit de cuvintele prietenului său.

— Ce-ar putea fi mai frumos decît ca omul să-şi dedice viaţa adevărului, binelui şi frumuseţii? îi răspunse Kamal îmbujorîndu-se.

Ismail scoase trei fluierături scurte – cîte una pentru fiecare dintre cele trei virtuţi.

— Ascultaţi şi luaţi aminte! adăugă apoi în zeflemea.

— Sînt de aceeaşi părere cu tine! îl susţinu şi Husein. Numai că eu mă mulţumesc doar cu plăcerea şi cunoaşterea!

— De fapt, chestiunea este mult mai serioasă şi mai importantă! continuă Kamal, entuziasmîndu-se. Este vorba de a lupta pentru adevăr spre binele tuturor oamenilor! Altfel, viaţa nu are nici un sens...

Ismail îşi lovi o palmă de cealaltă, amintindu-i lui Kamal de gestul tatălui său.

— Deci tu te-ai chinuit atîta şi te-ai prăpădit cu firea ca să te eliberezi de dogmele religiei! Eu nu m-am ostenit nici un moment pentru că, pur şi simplu, nu mi-a păsat

niciodată de ea! Crezi că sînt un filozof din naştere? Da' de unde! Eu sînt mulţumit să trăiesc o viaţă bună care nu are nevoie de definiţie. Tu nu ajungi la ceea ce realizez eu spontan decît după o luptă înverşunată. Doamne, iartă-mă! Dar pentru ce atîta luptă? De fapt, n-ai ajuns la nimic, de vreme ce şi după apostazie tot mai crezi în adevăr, în bine şi în frumuseţe. Ba mai mult decît atît, mai vrei să le dedici şi viaţa! Sînt exact aceleaşi valori pe care le propovăduieşte şi religia, de fapt! Cum de poţi huli trunchiul crezînd într-una din ramurile lui? Asta nu pricep!

Nu-i lua vorbele în serios, căci glumeşte! Şi totuşi, de ce toate valorile în care crezi tu sînt veşnic motiv de ironie?

— Credinciosul respectă aceste valori în numele religiei! răspunse Husein văzînd ezitarea lui Kamal. Pe cînd liber-cugetătorul le socoteşte valori intrinsece.

Oare cînd îmi va fi dat să te mai văd? se întreba Kamal în sinea lui.

Ismail rîse, privindu-i pe amîndoi cu indulgenţă, şi schimbă vorba.

— Spune-mi, tu îţi mai faci rugăciunile? Şi ce ai de gînd, o să mai posteşti Ramadanul viitor?

Nopţile petrecute în acest palat erau lucrul cel mai frumos din tot Ramadanul...

— Nu mai fac nici rugăciunile şi nici n-o să mai postesc!

— Şi-o să-i înştiinţezi pe ai tăi că ai renunţat să mai ţii postul? insistă Ismail, punînd degetul pe rană.

— Asta nu! răspunse Kamal, rîzînd cu subînţeles.

— Înseamnă că preferi să fii ipocrit?

— Ce să fac, dacă aşa-i cîntecul? La ce bun să-i supăr pe cei dragi? răspunse el tulburat.

— Şi îţi închipui că o să poţi sfida societatea, preamărind tocmai ce nu-i convine? continuă Ismail, cu obişnuita-i ironie.

Kalila și Dimna![1] Gîndul luminos care-l străfulgeră îi ascunse tulburarea. Doamne, oare am dat în clipa asta peste esența cărții ce nu mi s-a cristalizat încă în minte?

— Una e să te adresezi cititorilor și alta e să te adresezi părinților tăi!

— Iată un filozof provenind dintr-o familie care se îndărătnicește să rămînă în ignoranță! i se adresă Ismail lui Husein, făcînd semn către Kamal.

N-o să duci lipsă de prieteni cu care să te amuzi pălăvrăgind, dar peste un prieten de suflet n-o să mai dai nicicînd. Sau te vei mulțumi cu tăcerea, sau vei vorbi singur, ca nebunii.

Se așternu pentru un timp liniștea. În aer nu mai plutea nici o adiere – amuțise și grădina. Doar trandafirii și garoafele păreau să se bucure de căldură. Soarele își retrăsese trena strălucitoare ce unduise peste grădină, lăsînd să atîrne doar o poală peste zidul dinspre răsărit.

— Și-o să mergi în vizită pe la Hasan Selim și Aida *hanem*? rupse Ismail tăcerea, întorcîndu-se spre Husein Șaddad.

Doamne! Inima mi-a tresărit sau în pieptul meu s-au stîrnit toate nenorocirile zilei de apoi? se întrebă Kamal.

— Mă stabilesc la Paris și fără doar și poate că mă voi duce și pe la ei, la Bruxelles. Apoi zîmbi, că și cum și-ar fi adus aminte întîmplător: Nu v-am spus că am primit săptămîna trecută o scrisoare de la Aida? Se pare că a început să simtă semnele sarcinii...

Vasăzică, durerea și viața sînt gemene! La urma urmei, ce-i viața asta? Tragedie sau comedie? Iar moartea, oare nu este ea o binecuvîntare pentru această viață? Cît aș da să descopăr esența durerii!

1. Titlul unei culegeri de fabule indiene destinate educației prinților, care și-a luat numele de la cele două personaje principale – șacalii Karafaka și Dumanaka –, devenite în versiunea arabă Kalila și Dimna.

— Și copiii ei se cheamă că vor fi niște străini, remarcă Ismail.

— Nu, cînd vor merge la școală, o să-i trimită în Egipt.

Într-o bună zi s-ar putea să te trezești cu ei printre elevii tăi. O să te întrebi nedumerit unde ai mai văzut ochii lor, iar inima pornită să se zbată deznădăjduit îți va răspunde că sălășluiau în ea de ani și ani. Și crezi că vei fi în stare să-i pedepsești, dacă vor face haz pe seama capului și a nasului tău? Să fie și uitarea doar o legendă?

— Mi-a scris destul de multe despre noua ei viață – reluă Husein povestirea – și nu și-a ascuns în nici un fel bucuria. Dorul de familie a devenit un motiv de conveniență.

Într-adevăr, tu ai fost creată pentru a trăi în acele ținuturi minunate. Cît despre firea ta omenească, ea nu este decît un joc al destinului. O fi adus vorba în lunga ei scrisoare și despre vechii prieteni? Dar ce te face să crezi că și-ar mai aminti de ei?

Din nou se așternu o liniște adîncă. Asfințitul își picura întunericul pe nesimțite. La orizont se arătă un uliu săgetînd văzduhul, iar de undeva de departe ajungea pînă la ei lătratul unui cîine. Ismail umplu un pahar cu apă și-l dădu peste cap, iar Husein începu să fluiere, în vreme ce Kamal îl privea trist, cu inima abătută.

— Blestemat zăduf anul ăsta! se lamentă Ismail.

Își șterse fața cu o batistă de mătase brodată, apoi o puse la loc în buzunar.

Dar despărțirea de cei dragi, ce blestem!

— Cînd pleci la mare? se auzi glasul lui Husein, vesel și curios.

— La sfîrșitul lui iunie, răspune Ismail cu o mină radioasă.

— Noi plecăm mîine la Ra's el-Barr. Stau o săptămînă cu ai mei și apoi mă duc cu tata la Alexandria. Pe 30 iunie pleacă vaporul.

Și se încheie o etapă din viața mea. Probabil că odată cu ea moare și o inimă. Husein se uită îndelung la Kamal și după un răstimp îi zise, rîzînd:

— Sînteți mai uniți ca oricînd și ați intrat în coaliție și cu ceilalți. Nădăjduiesc să aflu cînd voi ajunge la Paris că ați și dobîndit independența.

— Crezi, într-adevăr? Amicul tău nu este deloc mulțumit de coaliție, interveni Ismail, făcînd semn cu capul spre Kamal. A fost foarte contrariat cînd a aflat că Saad a acceptat să dea mîna cu trădătorii. Iar cînd a auzit că de hatîrul englezilor a mai și consimțit să renunțe la formarea cabinetului în favoarea vechiului adversar Adli, a fost de-a dreptul consternat. Mi se pare mai extremist chiar decît liderul lui, pe care-l socotește sfînt.

Pactul cu adversarii și trădătorii era pentru el un alt motiv de dezamăgire. Dar ce nu te-a dezamăgit pe lumea asta?

— Și, pe deasupra tuturor relelor, în circumscripția noastră a candidat și a fost ales un liberal, le spuse Kamal, izbucnind în hohote.

Apoi glasurile tuturor se învălmășiră în vîrtejul rîsului. De undeva din tufișuri, aproape de ei, țopăi o broscuță, dispărînd imediat în iarbă. Apusul se stingea, lăsînd în urma lui o adiere ușoară. Nu se simțea nici o mișcare și nu se auzea nici un zgomot. Era semn că întîlnirea lor trebuia să ia sfîrșit. Simți spaima strecurîndu-i-se în sufletul hărțuit și începu să caute cu ochii înfricoșați de jur împrejur. În locul acesta a răsărit pentru el prima rază a iubirii. Tot aici, glasul îngeresc a rostit numele „Kamal". Aici a cunoscut dezamăgirea și tot aici zeița adorată și-a întors fața de la el, pedepsindu-l. Aceste locuri păstrează amintirile pe care mîna necunoscutului le va șterge într-o bună zi. Deschide-ți ochii mari; umple-ți sufletul cu tot ce mai poți vedea și încearcă să-ți fixezi în memorie ziua în care s-au petrecut toate, căci multe par de pe acum ca și cum n-ar fi fost. Sîntem obișnuiți să apelăm la soare și la lună pentru a rotunji linia dreaptă a timpului, astfel încît amintirile pierdute să se mai întoarcă la noi, chiar dacă întîmplările rămîn fără întoarcere. Așadar

nu-ți mai rămîne decît să te topești într-un potop de lacrimi sau să te consolezi și să zîmbești.

— Cred că e vremea să ne luăm rămas-bun, zise Ismail Latif, țîșnind ca un arc de pe scaunul lui.

Îl lăsă mai întîi pe Ismail să-l îmbrățișeze pe Husein, apoi își deschise și el larg brațele, strîngîndu-l pe Husein la piept și sărutîndu-l îndelung. I se păru că întreaga lui ființă a fost inundată de parfumul familiei Șaddad: o esență neomenească sau valurile unui vis, plutind pe un cer încărcat de bucurii și dureri. Respiră adînc, simțind cum îl inundă fericirea. Rătăci un timp într-o stare de beatitudine, apoi se reculese și rosti cu glasul tremurînd și cu sufletul îndoit:

— La revedere... chiar dacă ne despărțim pentru mult timp.

35

— Nu se văd decît ospătari...

— Pentru că nu s-a lăsat încă întunericul. Clienții încep să vină după ce asfințește soarele. Da' ce, nu-ți place că sîntem numai noi?

— Ba dimpotrivă! Îmi convine de minune că nu ne vede nimeni... Mai ales că intru pentru prima oară într-un astfel de local.

— Tavernele din zona asta au un mare avantaj... E o stradă în care nu ajunge decît cel care caută plăceri interzise. N-o să te ponegrească nici unul din vizitatorii acestor locuri. Iar dacă presupunem că te-ar vedea o persoană onorabilă, cum ar fi – să zicem – tatăl tău, el este mai demn de ocară decît tine și se cuvine să-și întoarcă ochii, prefăcîndu-se că nu te-a zărit.

— Am înțeles că e o rușine să rostești chiar și numai numele străzii...

— Oricum, ești mai în siguranță decît în altă parte. Dacă ne-am duce la una din tavernele de pe străzile El-Alfi, Imad ed-Din sau chiar Muhammad Ali, ar fi foarte probabil să dea peste noi cineva din familie – fie tata, fie un frate, fie un unchi. Pe cînd în Wagh el-Baraka să sperăm că n-o să ajungă nimeni.

— Raționamentul tău mi se pare foarte corect, dar îți mărturisesc sincer că eu tot nu mă simt în largul meu...

— Ai un pic de răbdare! Primul pas este întotdeauna și cel mai greu! Dar băutura este leacul, ai să vezi... Lumea o să-ți pară mult mai frumoasă la plecare.

— Spune-mi și mie cîte ceva despre băuturile astea, căci tu le știi seama... Cu ce-ar fi cel mai potrivit să încep?

— Coniacul e cam tare, iar dacă-l mai amesteci și cu bere, praf te faci... Whisky cu puțin sifon e suportabil, are un gust acceptabil și-ți creează o stare plăcută ... Cît despre *zebib*[1]...

— *Zebib*-ul trebuie să fie cel mai plăcut, cred... Nu știi cîntecul lui Salih: *Și mi-a turnat licoare de* zebib?

— Ăsta e cusurul tău cel mai mare, ți-am spus întotdeauna. Te lași prea ușor pradă închipuirilor... Află că *zebib*-ul e băutura cea mai proastă, în pofida lui Salih al tău și a cîntecelor lui... Și te rog să nu mă mai întrerupi!

— Scuză-mă!

— Pe urmă, vine berea... Pe căldură e destul de bună, dar noi sîntem acum – slavă lui Allah! – în septembrie. Mai e și vinul, dar după el rămîi cu o stare neplăcută de mahmureală.

— Pe scurt, whisky-ul este cel mai potrivit!

— Bravo! De altfel, știam de multă vreme ce persoană distinsă ești... Apoi rîse scurt și trecu la un ton serios: Sînt sigur că foarte curînd ai să te convingi și tu că predispoziția ta pentru umor întrece de departe înclinația pentru adevăr, bine, frumos, patriotism, umanism și alte fleacuri de genul ăsta – vorbe mari cu care-ți istovești sufletul și-ți bați capul de pomană!

Îl chemă pe ospătar și-i ceru două pahare cu whisky.

— Cred că ar fi mai înțelept să mă mulțumesc la început cu un singur pahar...

— S-ar putea să ai dreptate, dar noi n-am venit aici să căutăm înțelepciunea. Ba mai mult, sînt convins că-ți vei da în curînd seama cît de plăcută este nebunia și cît de importantă este viața, pe lîngă știință și cărți. Te rog să ții minte ziua asta și să nu uiți niciodată al cui este meritul.

---

1. Băutură alcoolică obținută prin distilarea strugurilor.

— N-aș vrea să-mi pierd mințile... Mi-e teamă să nu...

— Fii băiat deștept!

— Important pentru mine este să prind curaj și să intru fără șovăire...

— Bea pînă cînd o să simți că ți-e totuna, dacă ai intrat sau nu.

— Bine! Dar mi-e teamă să nu-mi pară rău mai tîrziu pentru fapta asta...

— Să-ți pară rău? Trebuia s-o faci de mult! Eu m-am ținut de capul tău tot timpul, dar tu te-ai opus cu îndîrjire – evlavia, religia și mai știu eu ce bazaconii. Pe urmă ai declarat în gura mare că nu te mai interesează religia și iar am început ofensiva... Acum te-ai întors iar la îndoieli în numele moralei! Mă bucur totuși că în cele din urmă ai răspuns chemării rațiunii.

În cele din urmă... Bine-ai zis, căci hotărîrea mea a venit după o luptă îndelungată: între Abu al-Ala' și el-Khayyam, între asceză și plăcere! Firea te împingea către doctrina primului, căci se potrivea mai bine cu atmosfera și tradițiile în care ai crescut. Sufletul însă te îmbia tot timpul la pierzanie. Un glas necunoscut îți răsuna în urechi fără încetare: nu există religie, nici Aida, nici speranță... Nu ai de ales decît pieirea. Tocmai în clipa rătăcirii te-a strigat el-Khayyam și i-ai răspuns. Îți închipui că n-ai renunțat la principiile tale înalte, ci ai extins doar sensul binelui, adăugîndu-i toate bucuriile vieții, spunîndu-ți că adevărul, frumusețea și umanismul rămîn totuși valori supreme ale binelui. Tocmai de aceea își încheia Ibn Sina[1] zilele de meditație printre femei frumoase și cupe cu vin. Nu găsise altă alternativă pentru a scăpa de moarte.

— Este adevărat ce spui, dar să știi că eu n-am renunțat la principiile mele...

1. Ibn Sina (980-1037), cunoscut în Europa cu numele latinizat Avicena, ilustru enciclopedist, medic și filozof arab de origine persan-tadjică.

— Sînt convins că n-o să renunți la închipuirile tale. Atît de puternic ți s-au înrădăcinat în suflet, încît ai ajuns să le socotești mai presus decît însuși adevărul. Nu-i nici o nenorocire să citești, nici chiar să scrii, dacă o să găsești cititori. Fă-ți din scris un mijloc pentru a dobîndi glorie și avere, dar nu-l lua în serios niciodată. Pînă ieri ai fost un evlavios îndîrjit, iar acum ai devenit un ateu și mai îndîrjit. Tot timpul violent și neliniștit, ca și cînd soarta lumii s-ar afla în mîinile tale. Viața este mult mai simplă decît îți închipui tu! O funcție în guvern oferă numai satisfacții și-ți asigură o viață îndestulată. Bucurîndu-te de plăcerile vieții, liber de orice griji, dispunînd de forță și influență, vei avea garanția demnității și izbînzii. Dacă o astfel de viață este în acord cu religia, bine, dacă nu, iarăși bine...

Viața e mult prea profundă ca să se poată limita la un singur lucru, chiar dacă acesta ar fi însăși fericirea. Plăcerea este pentru mine un refugiu, căci nu voi înceta nici o clipă să aspir spre înălțimile munților stîncoși. Aida s-a dus, dar eu trebuie să-mi recreez o altă zeiță, cu toate însușirile simbolizate de ea. Altfel, mă pot lipsi de viață fără nici o părere de rău!

— Tu n-ai fost niciodată preocupat de lucruri care se ridică deasupra acestei lumi?

— Hm! Viața însăși m-a ferit de așa ceva... În casa noastră nu există nici un necredincios și nici un evlavios, și așa sînt și eu!

Un prieten de care aveai nevoie ca de aer, care îți amintea întru totul de Aida! Prietenul spiritului și minții tale a plecat peste mări și țări. Fu'ad el-Hamzawi e destul de inteligent, dar n-are nici hazul, nici fantezia și nici profunzimea lui... Și, pe deasupra, este atît de calculat, încît își cîntărește pînă și sentimentele. Este un speculant pînă și atunci cînd gustă frumusețea. Nu face decît să caute în literatură aforisme cu care să-și presară pledoariile... Nici o speranță să mai găsesc un prieten cu înfățișarea și spiritul lui Husein!

Apăru ospătarul și puse pe masă două pahare înalte. Desfăcu apoi o sticlă de sifon și turnă peste aurul din pahare, preschimbîndu-l în platină presărată cu perle. Mai așează dinaintea lor cîteva farfurioare cu salată, brînză, măsline și *mortadella*[1], după care se îndepărtă. Kamal îl petrecu cu privirea și continuă să-și plimbe neliniștit ochii între pahar și prietenul său, de parcă ar fi așteptat un semnal.

— Faci exact ce fac eu, îl povățui Ismail. Trebuie să sorbi prima oară o înghițitură zdravănă! Noroc!

Kamal se mulțumi însă pentru început cu o sorbitură, pentru a-i desluși mai bine gustul. Rămase o vreme în așteptare și constată că nu-i zburase încă mintea, așa cum își închipuise. Sorbi, apoi luă o înghițitură mai consistentă și o bucată de brînză, ca să schimbe gustul ciudat ce-i stăruia pe limbă.

— Nu mă zori, te rog!

— Zorul ne vine de la satana, grăi Ismail în dodii. Important este ca în clipa în care ai părăsit locul ăsta să te simți în stare de orice...

De fapt, ce vrea să facă? Să accepte una din femeile acelea care îi stîrnesc de obicei aversiunea. De parcă paharul acesta ar putea să îndulcească amărăciunea vulgarității! Reușise să se împotrivească instinctelor grație credinței și Aidei. Acum toată puterea lui dispăruse; nu-i mai rămăsese nimic în stare să-l ajute! Mai intervenise și acel imbold irezistibil pentru aventură: descoperirea femeii – acea făptură confuză, în al cărei veșmînt se ascundea și Aida. Poate că în ea va găsi alinare pentru nesomnul și lacrimile tăinuite de negura nopții. Acum va face primul pas pe calea izbăvirii, chiar dacă drumul este împănat cu spini. Mai sorbi o înghițitură, stînd la pîndă. Pe neașteptate, se trezi întîmpinînd gîndului ascuns că sărbătorește în clipa aceea nașterea unui nou sentiment: un sentiment care emană căldură și senzualitate.

1. Un soi de salam italienesc.

— Unde este acum Husein, să vadă asta cu ochii lui? întrebă Ismail, privindu-l insistent, ca și cum nu-i venea să-și creadă ochilor.

Unde este Husein, într-adevăr?

— O să-i scriu despre cele întîmplate... Tu i-ai răspuns la ultima scrisoare?

— Da, i-am răspuns în cîteva rînduri, așa cum mi-a scris și el...

Doar ție ți-a trimis o scrisoare lungă, împărtășindu-ți primele impresii! Doar tu ai avut fericirea asta! Dar nu se cade să dezvălui acest secret. Nu se cade să stîrnești invidia.

— Nici mie nu mi-a scris cine știe ce... Dar am continuat dialogul despre lucrurile care ție nu-ți fac nici o plăcere...

— Filozofia! Ce nevoie o fi avînd de așa ceva el, care o să moștenească o avere colosală?! exclamă Ismail rîzînd. Care să fie secretul pasiunii lui pentru astfel de fleacuri? Ipocrizie, snobism sau și una, și alta?

De data asta îl ia pe Husein în șfichi. Despre mine ce-o fi zicînd în lipsă?

— Să știi că nu e nici o contradicție între filozofie și avere, cum îți închipui tu... În vechea Eladă gîndirea a înflorit tocmai datorită cîtorva nobili care n-au fost nevoiți să poarte grija zilei de mîine și să trudească pentru a-și cîștiga existența, ci s-au dedicat exclusiv științei.

— Noroc, Aristo!

Kamal dădu tot restul paharului pe gît și rămase dus pe gînduri. Se întrebă nedumerit dacă a mai cunoscut vreodată o stare ca asta. Simți cum valurile de căldură îi aleargă prin toate arterele, gonind gîndurile și grijile. Șipul plin de tristeți se destramă și din el își iau zborul păsările veseliei: acesta-i ecoul unei melodii vioaie, aceea-i amintirea unei speranțe promițătoare, aceea e umbra unei bucurii trecătoare... Băutura este elixirul fericirii...

— Ce zici de încă două pahare?

— Tu știi mai bine, răspunse Kamal fără să mai stea în cumpănă.

Ismail rîse îngăduitor și-i făcu nerăbdător semn ospătarului.

— Observ că mi-ai devenit foarte repede îndatoritor, spuse Ismail încîntat.

— Nu-i meritul meu...

Ospătarul apăru cît ai bate din palme cu paharele comandate și farfurioarele cu *mezza*[1] lîngă ele.

Clienții începură să curgă în valuri – unii purtînd *tarbuș*-uri, alții pălării, alții turbane. Ospătarul îi întîmpina scuturînd cu gesturi automate fețele de masă. S-a așternut întunericul și s-au aprins becurile. Oglinzile ce acopereau pereții străluceau, desenînd rînduri de sticle de Dewar's și Johnnie Walker. De afară se auzeau rîsetele stridente ale femeilor. Ochii se îndreptau spre masa celor doi prieteni, zîmbind cu condescendență. Își făcură apariția, rînd pe rînd, un vînzător de creveți cu o figură ciudată ce părea să fie din Es-Sa'id, un lustragiu, un băiat de chebap – codoș cunoscut printre clienții localului – și un chiromant indian. Sunetele ajungeau la ei vătuite, ca un zumzet îndepărtat, din care se mai auzeau cînd și cînd hohotele de rîs ascuțit și cîte un „Noroc" ici și colo. Kamal trase cu coada ochiului spre oglinda de lîngă el, din care-i privea ciudat o față străină, aprinsă, cu ochi strălucitori. În spatele lui, un bătrîn sorbea din pahar, plimbînd licoarea aurie cu o mișcare caraghioasă ce imita botul iepurelui, apoi o înghițea satisfăcut, explicîndu-i amicului de lîngă el cu glas tare:

— Obiceiul ăsta de a plimba whisky-ul prin gură l-am moștenit de la bunicul, sărmanul, care și-a dat obștescul sfîrșit tocmai într-un moment ca ăsta...

— Familia mea este extrem de conservatoare, îi mărturisi Kamal prietenului său, întorcîndu-și fața de la oglindă.

1. Numeroase sorturi de salate și aperitive care se servesc în țările arabe, înainte de masa propriu-zisă.

Cred că din tot neamul, eu sînt primul care pune băutură pe limbă...

— Nu poți să fii sigur de ceva în necunoștința de [illegible] îl contrazise Ismail, rîzîndu-i în nas. Știi tu ce făcea tatăl tău în zilele tinereții? Tata ia acum un pahar la masa de prînz și unul la masa de seară... Nu mai bea în localuri... Așa pretinde el față de mama...

Saliva zeului fericirii se strecură perfid în împărăția spiritului. Oamenii nu sînt niciodată în stare să simtă această schimbare ciudată care se petrece într-o clipă nici în decurs de generații. Ea dă un sens nou, scînteietor cuvîntului „vrajă". Și totuși, parcă nu era o stare cu totul nouă pentru el. Parcă îi mai luminase cîndva spiritul! Dar cînd, și cum, și unde? E ca o muzică interioară pe care o intonează chiar spiritul! Care să fie secretul miraculos al acestei licori aurii care stîrnise minunea în cîteva clipe? Parcă purificase cursul vieții de spumă și sedimente, iar viața, care mocnise pînă acum la adăpost, țîșnise așa cum a irumpt pentru prima oară lava din miezul pămîntului – incandescentă și pură. Acesta este sentimentul firesc al vieții eliberate din lanțurile trupului, de cătușele societății, de amintirile trecutului și temerile viitorului. O muzică limpede din care picură cristale, o muzică pură care-i mai învăluise cîndva sufletul. Dar cînd, cum și unde? A fost dragostea! S-a întîmplat în ziua cînd zeița adorată a rostit numele lui – „Kamal"! Aceasta s-a întîmplat înainte ca picăturile limpezi de rouă să se fi schimbat în noroi. Iubește și te vei îmbăta de fericire sau bea și vei iubi!

— Viața e frumoasă, orice-ai zice..., se trezi Kamal gîndind cu voce tare.

— Ha, ha! Știi că ai haz? Tu îmi spui asta?!

Combatantul îl sărută pe obraz pe adversar și peste întreg pămîntul pogorî pacea; privighetoarea de pe creanga luxuriantă porni să-și trimită triilurile în văzduh; îndrăgostiții din cele toate patru zări își strigară bucuria, iar

pasărea dorului își luă zborul din orașul de piatră al faraonilor către „bătrîna" Europă, fiind întîmpinată cu tandrețe. Înțeleptul își muie vîrful calemului în tușul inimii și mai notă o maximă; amintirile îl năpădiră pe cel împovărat de ani, trezind în pieptul lui o primăvară tainică.

— O carte, un pahar, o femeie frumoasă și-apoi poți să mă arunci în mare!

— Ha, ha, ha! Cartea o să strice și gustul paharului, și pasiunea pentru frumusețe; ba poate chiar și marea!

— Am impresia că nu ne prea înțelegem asupra tîlcului plăcerii. Pentru tine ea înseamnă doar o joacă și un amuzament, în vreme ce pentru mine e un lucru foarte serios. Tocmai această beție seducătoare este și secretul, și țelul suprem al vieții. Licoarea asta nu este decît vestitorul ei; așa cum uliul a anticipat avionul și peștele a pregătit născocirea submarinului. Ce-ar trebui să facem ca viața să devină o euforie sau o beatitudine eternă, fără să fie nevoie de pahar? Răspunsul nu-l vom dobîndi nici luptînd, nici trudind. Toate astea sînt – dacă vrei – niște mijloace, dar nu sînt în nici un caz țeluri. Fericirea nu se va înfăptui decît după ce vom fi epuizat toate aceste mijloace, pentru a putea trăi o viață spirituală pură, neumbrită de nici un nor. Licoarea pe care noi am sorbit-o n-a făcut decît să ne creeze o stare de euforie, o mostră pentru ceea ce ar trebui să fie fericirea.

— M-ai făcut praf, afurisitule!

— De ce?

— Păi, sperasem că bînd o să devii un orator simpatic, fără pereche, pe cînd tu ești ca un bolnav a cărui suferință se agravează odată cu licoarea fermecată. Mi-ai făcut capul calendar! Stau și mă-ntreb ce-o să-mi mai spui după ce-o să golești și-al treilea pahar...

— Numai că pe-al treilea n-o să-l mai golesc! M-am oprit aici! Mă simt fericit și am curajul să aleg orice femeie. Numai să-mi placă...

— Nu vrei să mai stăm puțin?

— Nici o clipă!

Kamal se agață strîns de brațul prietenului său și se îndreptă spre ieșire fără sfială. Cînd răzbi afară, se avîntă pe străduța întortocheată, înțesată de lume, purtat de torentul ce se izbea haotic de un alt rîu omenesc, venind din direcția opusă. Mulțimea de capete se întorcea cînd spre dreapta, cînd spre stînga, cu mișcările unor păpuși de lemn. Pe cele două laturi ale străduței, gazdele stăteau în picioare sau jos, cu fețele acoperite cu sulemeneli țipătoare, cercetînd lacom trecătorii cu priviri ispititoare. La fiecare cîțiva pași, din șuvoi se desprindea un bărbat, abătîndu-se spre intrarea scundă a unei case, iar cea aleasă îl urma înăuntru cu un aer grav. Deasupra luminii strălucitoare, răspîndită de becurile atîrnate deasupra intrărilor în case și în cafenele, se ridicau nori grei de fum din vasele în care ardeau arome și din puzderia narghilelelor ce împînzeau locul. Zgomotele se învălătuceau într-un vălmășag greu de descris: rîsete laolaltă cu țipete, scîrțîit de uși și ferestre, melodii stridente și false răspîndite de piane mecanice, însoțite de aplauze tumultuoase, acoperite de strigătele unui vardist, glasuri răgușite și tusea hașișomanilor amestecată cu urletele beților furioși, strigăte de ajutor, lovituri de bastoane, tînguiri și cîntece deșănțate... Deasupra tuturor se vedea cerul, atîrnînd peste acoperișurile ponosite ale caselor vechi, sfredelind pămîntul cu ochii scăpărători ai stelelor. Orice femeie își dăruiește aici nurii numai pentru zece piaștri. Cine-ar fi putut crede un lucru ca ăsta înainte de a-l fi văzut cu ochii lui?

— Harun ar-Rașid[1] se plimbă semeț prin harem..., bîigui Kamal, adresîndu-i-se lui Ismail.

— Și nu ți-a plăcut nici una din sclave, emir al credincioșilor? îl întrebă Ismail, cîntîndu-i în strună.

1. Al cincilea calif (768-809) din dinastia Abbasizilor, fiul califului al-Mahdi și al unei sclave berbere.

— Am zărit una mai acătării în ușa asta... Unde-o fi dispărut? întrebă Kamal, făcînd semn spre una din case.

— S-a retras în alcov cu un client, emir al credincioșilor! N-are decît să aștepte puțin stăpînul nostru, pînă ce unul dintre supușii săi își va fi împlinit dorința.

— Dar tu n-ai găsit nici una?

— Eu cunosc prea bine și strada, și lumea ei, dar nu mă îndepărtez înainte de a te preda celei alese. De fapt, nu pricep ce ți-a plăcut la ea... Sînt altele mult mai nurlii.

Era destul de tuciurie. Sulemenelile nu reușeau să-i ascundă nuanța închisă a tenului. Pe gîtul ei subțire descoperise un tendon, amintindu-i de departe de muzica aceea stelară. Se poate întîmpla ca ochiul să găsească o asemănare chiar și între pielea unui spînzurat și fața limpede a cerului?

— O cunoști?

— Aici i se zice Warda, însă adevăratul ei nume este Ayyușa.

Ayyușa – Warda! Ce minunat ar fi dacă omul ar putea să-și schimbe și natura sa cu aceeași ușurință cu care își poate schimba numele! Ceva semănînd cu compusul Ayyușa-Warda găsește în numele Aida și în nădejdile lui nemăsurate. Ah! Licoarea aceea blestemată ajunge să te ridice la tronul de zeu, de unde poți privi aceste mizerii înduioșătoare ce stîrnesc rîsul și plînsul.

— E rîndul tău! îi șopti Ismail, lovindu-l ușor cu cotul în coaste.

Căută spre ușă cu coada ochiului și văzu un bărbat ieșind în grabă, apoi și pe femeia care se întorsese la locul ei de la început. Înaintă în direcția ei cu pași mari și apăsați și îl întîmpină cu un zîmbet galeș. Pătrunse în casă, iar femeia îl urmă, îngînînd un cîntec cunoscut: *Coboară perdeaua ca să nu ne vadă*... Kamal ajunse la scară îngustă și porni să urce treptele, simțind cum inima își iuțește bătăile. Ajunse într-un coridor și de-acolo într-un salonaș. Ea îl dirija din spate: „La dreapta... La stînga...

Ușa întredeschisă...“ Se pomeni într-o cămăruță strîmtă, cu pereții tapetați în culori mohorîte, mobilată sărăcăcios – un pat, o oglindă, un scaun de lemn, un lighean și un ibric. Kamal se opri în mijlocul încăperii, urmărind-o stingherit. O văzu închizînd ușa și fereastra, prin care se strecura zgomotul unei dairele amestecat cu fluierături și aplauze. Fața ei părea serioasă, ba chiar morocănoasă și severă, încît se întrebă ce-o fi punînd la cale împotrivă-i. Se opri dinaintea lui și-l măsură cu priviri cercetătoare. Rămase destul de descumpănit cînd ochii ei trecură în fugă peste capul și nasul lui. Kamal se apropie de ea, deschizîndu-și brațele într-o strădanie disperată de a-și birui tulburarea.

— Așteaptă! îi zise femeia, făcînd cu mîinile un gest de apărare. Kamal rămase pironit, dar nu-l părăsi hotărîrea de a trece peste orice obstacol.

— Mă cheamă Kamal..., se prezentă el, zîmbind prostește.

— Sînt încîntată! răspunse ea, continuînd să privească la el nedumerită.

— Spune-mi Kamal și cheamă-mă spre tine!

— De ce să te mai chem, cînd ești la un pas de mine? i-o reteză ea scurt.

Doamne-ajută! O fi glumind? Hotărîrea lui de a salva situația spori.

— Mi-ai spus să aștept! Ce să aștept?

— Aici ai dreptate...

Femeia începu să-și scoată veșmintele cu gesturi de artizan și sări în patul care scîrțîi sub greutatea ei. Se întinse pe spate și începu să-și lovească ușor abdomenul cu degetele vopsite cu *hinna*. Kamal ridică din sprîncene și se uită la ea descumpănit. Nu se așteptase la o astfel de surpriză. Își dădu seama că sînt foarte departe unul de celălalt. Tot ce clădise imaginația lui zile în șir se năruie într-o clipă, ca nisipul spulberat de vînt. Simți un gust amar. Numai că dorința de a descoperi nu se topise încă și-l ajută să-și învingă stînjeneala. Își plimbă un timp

privirea peste trupul gol. Apoi miji ochii, concentrîndu-i într-un punct fix, ca și cînd nu i-ar fi venit să creadă ceea ce vedea. În cele din urmă simți un fel de spaimă amestecată cu repulsie. Acesta să fie adevărul sau a greșit el cu ceva? Și, presupunînd că a greșit, asta schimbă cu ceva esența? Avem pretenția că ne place adevărul! Au fost atît de nedrepți cu nasul și cu capul tău! Se simți ispitit să fugă, dar se opri brusc, întrebîndu-se de ce bărbatul dinaintea lui n-a fugit? Ce-o să-i spună lui Ismail? Nu, în nici un caz! Nu trebuie să fugă! Nu trebuie să dea înapoi!

— Ce te-a apucat de-ai rămas așa încremenit?

Tonul ei îl cutremură. Urechile nu te-au înșelat, dar ignoranța e insuportabilă. Vei rîde zdravăn de tine însuți, cu condiția să nu dai bir cu fugiții. Presupunînd că întreaga viață este o tragedie, nu trebuie să-ți joci rolul pînă la capăt?

— Ai de gînd să rămîi așa pînă la ziuă? îl întrebă ea, dînd semne de nerăbdare.

Chiar, ce-o fi cu mine de nu mă mai mișc, ca și cînd aș fi prins rădăcini?

— Să stingem lumina, propuse el cu glasul stins.

— Mai întîi să te văd la lumină! îl opri ea cu asprime și teamă, ridicîndu-se în capul oaselor.

— Pentru ce? o descusu el mirat.

— Să mă conving că nu ești bolnav.

Kamal se dezbrăcă pentru control, încurcat și amuzat în același timp. Apoi se așternu bezna... Tăcerea...

Se întoarse în stradă cu sufletul îndoit, simțind că inima i se strînge dureros. I se năzări că se prăbușește laolaltă cu toată lumea, că nu mai are nici o șansă de salvare. Îl zări pe Ismail, venind parcă din altă lume, apropiindu-se de el mulțumit și zîmbind ironic.

— Ei, cum rămîne cu filozofia? îl întrebă el sarcastic.

Kamal îl prinse de braț și porniră alături.

— Toate femeile sînt la fel? întrebă Kamal serios, fără să dea atenție ironiei lui Ismail, cu care se obișnuise de mult.

Acesta ridică din umeri nedumerit și Kamal se apucă să-i înfățișeze îndoielile și temerile lui.

— Esența este aceeași, răspunse Ismail plictisit. Doar amănuntele diferă... Mă faci să rîd, dar cred că-mi vine și să-ți plîng de milă. Trebuie să înțeleg că nu vrei să mai revii aici a doua oară?

— Dimpotrivă! Am să mă întorc chiar mai curînd decît îți închipui tu! Hai să mai bem un pahar! Apoi continuă, ca și cînd ar fi vorbit cu el însuși: Frumusețea... frumusețea... De fapt, ce este frumusețea?

În clipa aceea simți dorința să rămînă singur și să mediteze. Îl cuprinse nostalgia după zilele petrecute în umbra zeiței adorate. Apoi își dădu seama că adevărul va fi întotdeauna crud. Să-și impună să fugă de adevăr? Părea dus pe gînduri, alături de prietenul său, fără să audă pălăvrăgeala lui. Dacă adevărul este crud, minciuna trebuie să fie hidoasă! Eliberarea din cătușele ignoranței nu se poate realiza decît trecînd prin chinurile nașterii. Merită să alergi după adevăr pînă cînd te vei petrece din această lume! Trebuie să accepți durerea, dacă vrei să renaști! Ai nevoie de o viață întreagă pentru a pătrunde aceste sensuri – o viață de trudă, întreruptă arareori de momentele desfătării...

36

În seara asta, Kamal veni de unul singur. Băuse ceva, era bine dispus și mergea agale, fredonînd și croindu-și drum fără sfială prin șuvoiul gălăgios. N-o mai găsi pe Warda în pragul ușii, dar nu pregetă să intre și să urce scara, oprindu-se în coridor. Căută cu privirea spre ușă și i se păru că prin gaura cheii zărește o geană de lumină. Mai înaintă cîțiva pași și ajunse în salon. Nu aștepta nimeni. Se lăsă leneș pe scaun, întinzîndu-și picioarele. După cîteva minute, auzi ușa scîrțiind și sări în picioare. Bărbatul care fusese înăuntru începu să coboare greoi scara. Rămase încurcat pentru o clipă, apoi se ridică și se întoarse din nou în coridor. Prin ușa deschisă o zări pe Warda aranjînd patul. Cînd dădu cu ochii de el, îl invită să se întoarcă și să mai aștepte puțin în salon. Kamal se retrase, zîmbind încrezător; era mulțumit că ieșise de sub tutelă. Nu trecu nici un minut și-i ajunse la urechi zgomotul unor pași care urcau. Se simți destul de stînjenit; nu i-ar fi convenit deloc să mai apară cineva. Nou-venitul se opri chiar la ușa Wardei.

— Mai așteaptă cineva înaintea ta, așa că te rog să rămîi în salon, o auzi adresîndu-i-se nou-venitului, pe un ton deosebit de politicos. Poftim! zise după aceea un pic mai tare, invitîndu-l pe Kamal înăuntru.

Kamal se ridică fără să stea pe gînduri, dar în coridor dădu nas în nas cu Yasin. Închise ochii, simțind că-i fuge pămîntul de sub picioare. Își pierdu capul și nu lipsi deeît

puțin ca s-o ia la fugă pe scări. Yasin îl salvă, însă, luînd-o înaintea lui și izbucnind într-un rîs ce răsună ciudat, lovindu-se parcă de tavanul scund al coridorului. Kamal făcu ochii mari și-l văzu apropiindu-se de el cu brațele deschise.

— Nici într-o mie de ani! strigă el, izbucnind în hohote. Ce surpriză! Nici nu mi-ar fi trecut prin gînd!

Kamal continuă să-l privească uluit. Cînd văzu cît de tare se bucură, începu să-și mai vină în fire și zîmbi timid, pentru ca în cele din urmă să se simtă cu totul stăpîn pe sine.

— E o noapte nesperat de fericită! întregi Yasin, retoric. Joi, 30 octombrie 1926! O noapte nespus de fericită! Va trebui s-o celebrăm în fiecare an, căci e de bun augur! În noaptea asta s-au descoperit cei doi frați și s-a confirmat că mezinul duce mai departe stindardul tradițiilor glorioase ale familiei!

În clipa aceea se ivi Warda, adresîndu-i-se lui Yasin:

— Prietenul tău?

— Ba e chiar fratele meu! Născut din același tată și din aceeași... De fapt, numai din același tată, se corectă Yasin, cu un zîmbet straniu. Ești iubita întregii familii, după cum vezi.

— Bravo! bombăni ea, după care i se adresă lui Kamal: Politețea cere să cedezi rîndul fratelui tău mai mare, Nino! Așa-i frumos!

— Politețea, zici! exclamă Yasin, distrîndu-se copios. Și de unde-ai învățat, mă rog frumos, protocolul palatului? Ia imaginează-ți dandana: doi frați – unul înăuntru cu tine și celălalt așteptîndu-și rîndul la ușă! Ha, ha, ha! Ce zici, cum le-ar sta?

— Dă-i tu așa înainte cu glasul tău hodorogit, că ne trezim cu poliția pe cap! încercă ea să-l domolească, prevenitoare. Dar ce să mai zic de tine, cînd și Nino vine la mine pe șapte cărări...

Yasin se uită la fratele său cu uimire și admirație.

— Vasăzică, ai învățat-o și pe-asta? întrebă Yasin uluit. Dar ce să mă mai mir? Sîntem niște băieți demni de toată admirația! De toată admirația, cum îți spun! Ia apropie-te să te miros! Dar la ce bun, de vreme ce și eu sînt beat! Ei, acum să-mi spui ce părere ai despre înțelepciunea asta învățată direct de la viață? O singură vizită la afurisita asta face cît lectura a zece cărți păcătoase! Vasăzică, a început să-ți placă și ție licoarea interzisă! O mie de ani! Noi sîntem nu numai frați, dar și prieteni foarte buni... Eu sînt primul care l-a...

— De-ajuns! Oprește-te odată! Vrei să-ți ascult trăncăneala pînă se crapă de ziuă?

— Hai, intră tu și eu te aștept! îl îndemnă Yasin pe Kamal, împingîndu-l cu mîna.

Kamal se trase înapoi, clătinînd din cap.

— Nu! Noaptea asta în nici un caz!

Apoi vîrî mîna în buzunar, se scotoci și scoase o jumătate de *riyal*[1] pe care i-l întinse femeii.

— Trăiască generozitatea! exclamă Yasin cu admirație. Dar tot n-o să te las să pleci singur, căci nu se face!

După care o lovi pe Warda ușor pe umăr și-i făcu semn cu ochiul, luîndu-și rămas-bun de la ea. Pe urmă îl apucă pe Kamal de braț și ieșiră împreună.

— Merită să petrecem noaptea asta! Hai să mergem la un bar! De obicei, eu mă întîlnesc cu niște prieteni – funcționari ca și mine – la un local de pe strada Muhammad Ali. Dar mi se pare că e cam nepotrivit pentru tine. Și, pe deasupra, e și cam departe. Pînă una, alta, hai să ne oprim undeva mai pe-aproape ca să ne putem întoarce acasă devreme! După ultimul scandal am devenit ceva mai prevăzător – am grijă, ca și tine, să nu mai ajung acasă prea tîrziu. Tu unde-ai băut mai devreme?

— La Finish! mormăi Kamal stingherit.

— Excelent! Hai tot acolo! E bine să te mai bucuri și tu de viață! Mîine, poimîine, cînd devii profesor, n-o să-ți

1. Monedă de argint echivalentă în Egipt cu 20 de piaștri

mai dea mîna să intri în casele și în tavernele din cartierul ăsta! Apoi continuă rîzînd, ca și cînd și-ar fi amintit de ceva comic: Imaginează-ți ce-ar ieși, să dea peste tine un elev de-al tău! Dar posibilitățile de distracție sînt atît de numeroase! Încetul cu încetul ai să le afli tu pe toate!

O luară grăbiți spre Finish, tăcînd o vreme. Din fericire, legătura dintre cei doi frați nu se alterase cîtuși de puțin după ce părăsise Yasin casa cea veche. Nu era în firea lui să țină seama de drepturile pe care i le conferea vîrsta. Pe de altă parte, și Kamal îl cunoștea foarte bine; auzise destule lucruri despre el și știa ce-i poate pielea cînd vine vorba de femei, de aventuri și încurcături. Și totuși întîlnirea cu el în casa Wardei îl șocase profund. N-ar fi crezut pentru nimic în lume că ar putea hoinări pe ulița asta. Dar, încetul cu încetul, tulburarea începu să i se risipească, apoi chipul i se lumină, și el se liniști cu totul, aproape mulțumit de întorsătura lucrurilor. Cînd ajunseră în sfîrșit la Finish, nu mai găsiră nici o masă liberă înăuntru. Yasin îi propuse o masă în grădiniță, într-un colț, ca să-i vadă cît mai puțină lume. Se așezară unul în fața celuilalt, zîmbind.

— Ai băut mult?

— Două pahare! bîigui Kamal, după ce se codi puțin.

— Fără îndoială că efectul lor s-a stins după întîlnirea noastră neașteptată. Hai s-o luăm de la cap. Nici eu n-am băut cine știe ce... Șapte, opt pahare...

— Vai de mine! se alarmă Kamal. Și asta se cheamă la tine mai nimic?

— Ei, ce te miri atîta, că doar nu mai ești un ageamiu?

— Dacă vrei să știi adevărul, află că acum două luni habar n-aveam de gustul alcoolului, începu Kamal să se destăinuiască.

— Două luni? simulă Yasin uimirea și dezaprobarea. Și eu, care-mi făcusem o părere mai bună despre tine!

Rîseră amîndoi în hohote. Apoi, cînd se ivi ospătarul, Yasin ceru două pahare.

— Și de cînd o cunoști pe Warda? își continuă Yasin ancheta.

— Nu de mult... Din aceeași noapte în care am gustat și licoarea interzisă...

— Și-ai mai avut și alte experiențe?

— Nici una!

Yasin lăsă capul în jos, privind cu ochii veseli pe sub sprîncenele arcuite, ca și cînd ar fi vrut să zică: „Pe mine ți-ai găsit să mă păcălești?".

— Nu face pe prostul! îi zise apoi cu glas tare. Crezi că mi-au scăpat semnele pe care ți le făceai cu fata lui Abu Sari', stăpînul bufetului din colț? Ce zici? Lucrurile astea nu rămîn neobservate de un expert ca mine, blegule! Fără îndoială că ai făcut-o mai mult în joacă... Doar nu erai prost să te lași păcălit ca să te legi de *amm* Abu Sari', așa cum s-a legat fosta mea soacră de Buyumi, vînzătorul de siropuri. Nu-i așa? Și uite-l acum și proprietar, și vecin cu noi! Dar Maryam unde o fi dispărut? Nimeni nu mai știe ce s-a întîmplat cu ea... Și ce om bun era tată-său! Tu îl mai ții minte pe domnul Muhammad Ridwan? Ce păcat! Ce s-a ales de casa lui! Femeia nu se cuvine să nesocotească morala, căci dacă a făcut așa ceva, e vrednică de dispreț!

— Și bărbatului ce i se întîmplă, dacă a nesocotit-o? întrebă Kamal, fără să-și poată stăpîni rîsul.

— Cu bărbatul lucrurile stau altfel decît cu femeia, neobrăzatule! zise Yasin în doi peri, rîzînd cu gura pînă la urechi. Ia spune-mi, ce mai face mama ta? schimbă el vorba. Tot mai este supărată pe mine și după ce am divorțat de Maryam?

— N-a mai pomenit nimic de povestea asta. Are o inimă de aur, o știi prea bine.

Yasin îi întări vorbele, apoi clătină din cap cu regret. Apăru ospătarul cu cele două pahare și cu *mezza*, întrerupîndu-le conversația. Yasin ridică paharul, fără să stea o clipă pe gînduri, și-l îndemnă și pe Kamal să facă la fel,

cu urarea: „În sănătatea familiei Ahmad Abd el-Gawad!". Ridică și Kamal paharul și-l bău pe jumătate, în speranța că-și va putea redobîndi buna dispoziție, care începuse să se risipească.

— Aveam impresia că o să ai o fire mai apropiată de a mamei tale, așa cum era și răposatul, mormăi Yasin cu gura plină. Dar acum ți-ai dat arama pe față... Aș fi pus rămășag că n-o să te abați de la calea cea dreaptă, dar tu... adică noi...

Kamal îi aruncă o privire întrebătoare și Yasin se simți dator să continue.

— Noi semănăm leit cu tata, vreau să zic...

— Cum adică, cu tata? El este seriozitatea întruchipată... aproape insuportabilă...

Yasin izbucni într-o hohotire năstrușnică. Ezită puțin și continuă:

— Tu habar n-ai cum este tata în realitate... Tot așa credeam și eu pînă să-l cunosc! Cînd mi-am dat seama ce fel de om este tata cu adevărat, am înțeles că puțini bărbați sînt ca el pe lumea asta!

— Poți să-mi spui și mie ce știi tu despre el și eu nu știu? îl întrerupse Kamal, împins de curiozitate.

— Habar n-ai ce om de lume e tata! Nu te zgîi la mine ca un cretin și nu mă crede mai beat decît sînt! Să știi că-i merge gura și are un haz nemaipomenit! Iar femeile se dau în vînt după el!

— Tu vorbești acum despre tata? insistă Kamal contrariat.

— Era în casa cîntăreței Zabida cînd l-am descoperit eu!

— Care Zabida? Ha, ha, ha!

Pe chipul lui Yasin se putea vedea însă deslușit că nu glumește. Asta îl făcu pe Kamal să se oprească din rîs. Ascultă mut, holbîndu-se la fratele său care-i depăna de-a fir a păr tot ce văzuse și auzise din gura stăpînului. Puse în balanță vorbele lui Yasin, întrebîndu-se dacă nu cumva născocește. Dar nu, ce motive ar fi avut să nu spună

adevărul? Înseamnă că ăsta este tatăl lui şi pace! Şi-atunci cum rămîne cu seriozitatea şi gravitatea lui? Să nu te miri de nimic! Nici dacă mîine o să afli că pămîntul este plan şi Adam este strămoşul omului!

— Oare mama o fi ştiind ceva? întrebă el într-un răstimp.

— Trebuie să ştie cel puţin că bea! zise Yasin rîzînd cu înţeles.

Oare cum o fi primit lucrul ăsta sufletul ei delicat, care se tulbură din orice? Nu cumva mama e la fel ca mine, aparent fericită, iar pe dinăuntru veşnic înnegurată?

— Oamenii sînt întotdeauna tentaţi să exagereze! începu Kamal, încercînd să-i ia apărarea tatălui, deşi nici el nu putea crede în argumentul adus. Şi pe urmă, sănătatea lui dovedeşte că e un om cumpătat.

— E o curiozitate, într-adevăr! Şi trupul e un miracol, ca şi sufletul! Totul e minunat la el, chiar şi nerușinarea! (Rîseră amîndoi cu poftă.) Şi închipuie-ţi că, după toate astea, îşi mai ţine şi familia în frîu – după cum bine ştii – şi se mai bucură şi de respect şi stimă – după cum bine vezi... Crede-mă că nici eu nu mai ştiu ce să zic!

Gîndeşte-te puţin la toate ciudăţeniile astea! Tu bei aici împreună cu Yasin! Tatăl tău e un bătrîn destrăbălat! Oare există adevăr şi neadevăr? Şi care este legătura între realitate şi ceea ce se vîntură prin capetele noastre? Care-i adevărata faţă a lucrurilor? Ce legătură există între Aida cea adorată şi Aida care dădăceşte copii? Eu însumi ce sînt? De ce am avut parte de atîta suferinţă? Nu-ţi rămîne decît să te întrebi la nesfîrşit!

— Ce s-ar întîmpla, dac-ar da peste noi aici? întrebă Kamal, trezindu-se ca dintr-un vis.

— Allah să ne ferească! mormăi Yasin, plesnind din degete.

— Şi zici că Zabida asta e aşa de frumoasă?

— Nu-i o nedreptate ca tata să se bucure de partea cea mai bună, în vreme ce noi trebuie să ne mulţumim cu nişte firimituri? îngăimă Yasin fluierînd a pustiu, cu sprîncenele ridicate.

— Aşteaptă-ţi şi tu norocul! Eşti de-abia la începutul drumului...

— Nu ţi-ai schimbat părerea despre el după ce l-am dat de gol?

— De ce? Pentru atît? Ce bine ar fi fost dacă ne-ar fi transmis şi nouă ceva din graţia lui! bombăni Kamal cu o privire visătoare.

— Bine-ar fi fost, nimic de zis!

— N-am fi fost, cred, mai răi decît sîntem!

— Ce tot bălmăjeşti acolo? Ce au a face femeile şi vinul cu stricăciunea?

— Şi cum explici comportarea lui, cînd ştii cît este de evlavios?

— Da' ce, vrei să zici că eu sînt necredincios? Sau tu eşti cumva păgîn? Califii au fost ei oare păgîni? Allah este iertător şi milostiv!

Ce mi-ar putea răspunde tata? Tare mult aş vrea să stau de vorbă cu el. M-aş fi putut aştepta la orice din partea lui, mai puţin să fie fătarnic. Ce-am aflat nu face decît să-mi sporească admiraţia pentru el!

— Păcat că nu s-a făcut artist! exclamă Kamal după ce dădu pe gît ultima picătură.

— Dac-ar fi ştiut de cîte femei şi de cît răsfăţ au ei parte, sînt convins că s-ar fi făcut artist! întări şi Yasin.

Glumele astea se fac pe seama domnului Ahmad Abd el-Gawad? Şi dacă aşa ar sta lucrurile, ce atîta tragedie? Ciudată poveste! N-ai aflat adevărul despre el decît printr-o întîmplare! De altfel, întîmplarea a jucat cel mai important rol în viaţa ta! Dacă tot din întîmplare nu l-aş fi întîlnit pe Yasin pe uliţă, nu mi s-ar fi ridicat vălul de pe ochi nici acum. Dacă în ciuda ignoranţei lui, Yasin nu m-ar fi îndemnat spre lectură, astăzi aş fi student la Şcoala de Medicină, aşa cum şi-a dorit tata întotdeauna. Dacă nu mă înscriam la Şcoala secundară Es-Saadiyya, n-aş fi ajuns niciodată în preajma Aidei. Şi dacă n-aş fi cunoscut-o pe Aida, n-aş fi astăzi aşa cum sînt, iar destinul

meu ar fi fost cu totul altul. Și unii se mai miră că Darwin și-a fundamentat teoria sa pornind de la o întîmplare...

— Zilele te învață pas cu pas ceea ce n-ai știut mai înainte! rosti Yasin atoateștiutor. Apoi adăugă, luîndu-se singur peste picior: Iată, de pildă, cum m-au învățat pe mine să petrec ceva mai devreme, de frică să nu mai întîrzii acasă și să nu intre nevastă-mea la bănuieli. Yasin clătină din cap, privind în ochii nedumeriți și surîzători ai lui Kamal, pe urmă continuă, încercînd să-l lămurească: E cea mai îndărătnică dintre cele trei neveste cu care m-a blagoslovit Allah! Și am impresia că n-o să-mi fie tocmai ușor să ies de sub călcîiul ei!

— Nu pot pricepe cum ai reușit și la a treia însurătoare să ajungi tot de unde-ai plecat, zise Kamal, arătînd cu capul spre uliță.

Yasin îngînă vestitul refren dintr-un cîntec pe care-l auzise Kamal la nunta Aișei:

— De-aia... de-aia... de-aia... Pe urmă continuă, zîmbind încurcat: Într-o zi m-am pomenit cu Zenoba zicîndu-mi: „De fapt, tu n-ai fost însurat niciodată! Pentru tine căsătoria n-a fost decît tot un fel de aventură... Cu mine a sosit momentul s-o iei în serios..." Drept să-ți spun, mi s-a părut foarte ciudat să aud niște vorbe ca astea din gura unei lăutărese, pricepi? Am impresia că ține mai mult decît celelalte două să mă știe sub călcîi și că este hotărîtă să rămînă cu mine pînă la sfîrșitul zilelor... Dar ce mă fac?! Eu nu pot să stau mereu cu aceeași femeie. Repede mă îndrăgostesc, repede mă satur... Așa se face că m-ai găsit pe ulițele astea. Vin devreme și-mi sting focul pe furate, fără să fac o pasiune și să-mi pierd capul pentru nimeni. O scot mai bine la capăt așa. Dacă nu m-aș plictisi atît de iute, nu m-ai fi întîlnit pe ulița Tayyab!

— Dar nu sînt toate o apă și-un pămînt? Nu-i și ea o femeie ca toate celelalte? continuă Kamal să-l descoasă cu un interes sporit.

— Nici vorbă! Ea nu pune pic de suflet! Dragostea pentru ea nu-i decît o marfă!

— Și ce diferență găsești tu între o femeie și alta? persistă Kamal cu îndărătnicie, cu ochii licărindu-i de curiozitate.

Yasin își aruncă mîndru capul pe spate, pregătindu-se să-i răspundă cît mai convingător.

— Valoarea unei femei se hotărăște în funcție de calitățile ei morale și afective, indiferent de familie și de poziția ei socială, îl lămuri el cu emfază. La drept vorbind, după mine, Zenoba este mai valoroasă decît Zeinab. Și să-ți spun și de ce! Sentimentele ei sînt mult mai profunde, este mult mai sinceră și dorește cu adevărat să-și întemeieze un cămin. Dar pînă la urmă ajungi la concluzia că sînt tot o apă și-un pămînt... Chiar dac-ar fi vorba de regina Bilqis[1], într-o bună zi tot o să ți se pară că se reduce la aceeași imagine, la un motiv repetat, mereu, mereu același...

Licărirea din ochii lui Kamal se stinse. Ar fi posibil ca Aida să se reducă la o imagine plicticoasă sau la un motiv repetat? Nici în ruptul capului nu poate să creadă așa ceva! Dar tu nu ești decît o victimă! Te-ai ciocnit brusc de realitate și ți se pare de nesuportat chiar și cea mai nevinovată glumă făcută pe seama ei. Ți-ai pierde mintea, dacă ai ști că zeița adorată ar putea deveni într-o bună zi o imagine obișnuită, fără nici o valoare. Și eu am încercat uneori plictiseala din cauza dorului puternic, așa cum Yasin aleargă după senzații și sentimente puternice din cauza plictiselii. Ridică-ți capul spre Domnul din ceruri și roagă-L să ajungi la o dezlegare fericită.

— Tu n-ai iubit niciodată?

— Păi ce-i asta la care sînt cufundat pînă peste cap?

— Mă gîndesc la iubirea adevărată, nu la pasiunea trecătoare...

---

1. Nume dat de arabi reginei legendare din Saba' (regat localizat la sudul Peninsulei Arabe, probabil în Hadramaut), care ar fi fost contemporană cu Solomon (992-952), înțeleptul rege al evreilor.

Yasin dădu peste cap al treilea pahar și-și șterse gura cu palma.

— Iartă-mă, dar iubirea se concentrează la mine în cîteva puncte fixe, continuă el tot în șagă, în vreme ce-și răsucea mustața.

Yasin e chipeș; nimeni n-ar fi avut motive să facă haz pe seama capului și a nasului său. Dar pare vrednic de toată mila pentru ceea ce simte și gîndește. Omul parcă nu mai este om, dacă nu iubește. Și la ce bun toate, cînd n-a cules decît amărăciune din iubire?

— Să nu crezi ce se spune în romane despre dragoste! înnodă Yasin firul vorbei, făcînd semn spre paharul gol. Iubirea-i o floare rară care nu trăiește decît cîteva zile sau, în cel mai fericit caz, cîteva săptămîni.

Nu mai cred în vesnicie, dar oare uitarea iubirii este posibilă? Încerc să părăsesc infernul deznădăjdii și să mă întorc la viață. Dacă pînă nu demult nu mă gîndeam decît la moarte, astăzi există pentru mine o viață, chiar dacă e lipsită de orice speranță. Dar e ciudat că ori de cîte ori te agăți de speranța uitării, te revolți împotriva ei, ca și cînd ți-ar fi frică să nu pierzi năluca pe care-ai socotit-o sfîntă sau minunatele zile care au fost și fără de care ai fi rămas, ca și cum nu te-ai fi născut. Ai uitat cînd erai cu moartea în suflet și-l implorai pe Allah să-ți dăruiască uitarea? Să uiți iubirea? Și cu ce-ai putea s-o înlocuiești?

— Bine, dar există și iubirea adevărată... Nu citim despre ea numai în romane...

— Cunosc prea bine pasiunea pentru femei, dar nu recunosc ceea ce numești tu iubire, se îndărătnici Yasin să susțină, zîmbind ironic. Tragediile pe care le citim în gazete li se întîmplă numai unor adolescenți nepricepuți, continuă Yasin cu indiferență. Ai auzit, fără îndoială, de Majnun Layla[1]? S-ar putea să citești și în romanele tale

1. Majnun („Nebun de dragoste)" – porecla cu care a intrat în tradiția literară arabă poetul Qays Ibn al-Mulawwah.

despre vreun erou care să semene cu poetul. Dar, ia seama, Majnun nu s-a însurat niciodată cu Layla! Arată-mi și mie un singur bărbat care să-și fi pierdut mințile din dragoste pentru nevasta lui! Nu s-a pomenit așa ceva de cînd e lumea și pămîntul! Soțul e întotdeuna destul de rezonabil! Rezonabil, chiar dacă o face de nevoie! Femeia, dimpotrivă, cînd s-a măritat începe să-și piardă mintea! Dar nu din dragoste! Pune piciorul în prag și nu vrea nici mai mult, nici mai puțin decît să-l devoreze pe bietul ei bărbat! Am impresia că numai nebunii se îndrăgostesc, și asta pentru că sînt ei nebuni din fire, nu pentru că dragostea ar aduce nebunia. Îi vezi dîndu-se de ceasul morții și vorbind despre femeie ca despre îngeri. Or, femeia nu-i decît femeie – o mîncare după care jinduiești și de care te saturi foarte curînd... Ia s-o suporte în patul lor zilnic și să-i simtă sudoarea, să vedem, ar mai vorbi despre ea ca despre îngeri?! Șarmul femeii este o poleială, o momeală care te atrage în cursă. Apoi descoperi că e și ea o făptură omenească, așa cum sînt toate celelate. Știi care e secretul trăiniciei unei familii? Nu frumusețea și șarmul! Nici vorbă! Copiii, despăgubirile pe care ești obligat să le plătești la sfîrșit, cheltuielile de judecată și alte necazuri...

Vorbește de funie în casa spînzuratului! Ia s-o fi cunoscut el pe Aida, să-l văd, ar mai putea vorbi așa? Iar te fură gîndurile și-ai ajuns din nou la iubire! Ai socotit-o a fi de esență divină și apoi îngerii te-au părăsit. Mai bine cercetează esența omului, adevărurile filozofice și științifice pe care aștepți cu nerăbdare să le pătrunzi! Numai atunci vei înțelege secretul tragediei tale și taina Aidei... Vei constata că nu e un înger, dar asta-i va mări farmecul. Judecata lui Yasin nu face decît să mă mîhnească și mai tare.

— Omul este o făptură mizerabilă! conchise Kamal cu amărăciune în glas. De ce nu poate fi mai bun și mai pur?!

Yasin ridică ochii, privind în gol, și începu să îngîne cu o veselie ciudată:

— Allah! Allah! Sufletul s-a ameţit şi s-a preschimbat în cîntec... Lumea a devenit mult mai frumoasă și toate făpturile sînt dragi inimii mele... Atmosfera e netulburată și realitatea se îngemănează cu visul... Ce minunată e licoarea asta, Kamal! S-o ţină Allah în vecii vecilor și să-i pedepsească pe cei care vor îndrăzni să urzească împotrivă-i sau să îndruge scorneli mincinoase pe seama ei! Ce minunată-i starea de euforie! Închide ochii și spune-mi dac-ai avut în viaţă parte de-o plăcere mai mare ca asta! Apoi adăugă, lăsînd capul în jos și uitîndu-se la Kamal: Ce-ai zis, băiete? Zici că omul e o făptură mizerabilă? Nu ţi-a căzut bine ce-am spus eu despre femei, nu-i așa? N-am vrut să te fac să le urăşti... Nu mi-a trecut prin gînd așa ceva! Adevărul este că eu mă dau în vînt după ele. Îmi plac cu toate relele și cusururile lor. Am vrut doar să-ţi demonstrez că femeie-înger nu există... Iar dacă ar fi existat, nu știu dac-aș mai fi iubit-o, pentru că mie-mi plac – ca și tatei – coapsele pline. Un înger cu coapse pline n-ar mai putea zbura. Te rog să mă înţelegi bine! Să nu cumva să ai o părere greșită despre mine!

— Într-adevăr, lumea îţi pare cu mult mai frumoasă cînd simţi alergîndu-ţi licoarea asta prin vine, spuse Kamal într-un tîrziu.

— Nu-i așa că am dreptate? Pînă și cîntecul monoton al cerșetorului din stradă îţi vrăjește auzul.

— Iar tristeţile noastre parcă ar fi ale altora...

— Pe cînd femeile altora par să fie ale noastre...

— Dacă am pătruns secretul acestei licori, înseamnă c-am pătruns secretul fericirii...

— Păi sînt unul și același lucru, frate!

— Allah! Allah! exclamă Kamal. N-aș vrea să mă mai trezesc!

— Te cred, dar viaţa asta parșivă nu ne îngăduie să rămînem prea mult timp fericiţi...

— Dar trebuie să-ţi mărturisesc, insistă Kamal, că eu nu văd în starea asta de euforie un amuzament, ci mai degrabă un ţel înalt, asemenea cunoașterii.

— Ce vorbești? Păi înseamnă că eu sînt un mare filozof și nici măcar nu știu...

— Nu însă înainte de a crede și tu în ceea ce spui.

— Allah să te ţină în viaţă mulţi ani de aici încolo, tată, căci ai zămislit nişte filozofi care-ţi seamănă leit, ca picăturile de apă.

— De ce-o mai fi omul amărît, cînd nu dorește decît un pahar și-i plin pămîntul de sticle? Și nimic mai mult decît o femeie, cînd sînt atîtea femei pe lume?!

— Chiar, de ce?

— O să-ţi răspund eu la întrebarea asta, dar mai întîi să gust încă puţin din licoarea minunată...

— Nu te întrece cu gluma! îl admonestă Yasin, ca și cînd s-ar fi trezit brusc. Eu sînt tutorele tău în noaptea asta și eu răspund pentru tine! îl preveni sever. Cît să fie ceasul? Apoi își scoase ceasul, îl cercetă atent și strigă speriat: Unu și jumătate! Nenorocire! Și tu, și eu am întîrziat... Ce ne facem? Pe tine te așteaptă tata și pe mine Zenoba! Hai s-o luăm din loc!

După cîteva clipe părăsiră în grabă taverna și se urcară într-o birjă, care porni în galop spre El-Ataba. Ocoli parcul El-Azbakiyya pe o stradă cufundată în beznă. Din cînd în cînd se mai zărea cîte un trecător întîrziat, mergînd cu pas grăbit. Deasupra clădirilor întunecate și pomilor semeţi din parc veghea licărirea stelelor.

— Pot să jur cu mîna pe inimă că în noaptea asta n-am comis nici un păcat, îngăimă Yasin, pufnind în rîs.

— Aș vrea s-ajung acasă înaintea tatei, bombăni Kamal la rîndul său, tresărind neliniștit.

— Să știi de la mine, băiete, că teama e cea mai mare calamitate! Trăiască nesupunerea!

— Jos cu nevestele tiranice!

— Jos cu părinţii tiranici!

37

Kamal ciocăni ușor în ușă și așteptă pînă ce se deschise, lăsînd să se ivească figura răvășită a lui *umm* Hanafi, și se strecură tiptil înăuntru.

— Ai grjă că stăpînul e pe scară, îi șopti ea.

Kamal rămase în spatele ușii, așteptînd ca tatăl său să ajungă la etaj, dar se trezi cu el întrebînd răstit:

— Cine a ciocănit?

— Eu, tată..., răspunse el cu glasul sugrumat și inima ticăind, simțindu-se obligat să înainteze.

În lumina slabă a lămpii, pe care mamă-sa o ținea în capul scării, întrezări pe podesta de la primul etaj umbra stăpînului.

— Tu ești, Kamal? întrebă stăpînul nedumerit, aplecîndu-se peste balustradă. Cum de-ai întîrziat pînă la ora asta?

Cum ai întîrziat dumneata, tot așa am întîrziat și eu, se gîndi Kamal, numai că răspunsul sună cu totul altfel.

— Am fost la teatru, fiindcă ne-au obligat să vedem o piesă..., îngăimă el.

— Da' de cînd se pregătesc lecțiile la teatru? urlă el. Nu mai ajunge cît citești acasă? Asta s-o spui altcuiva, nu mie... Și pe urmă, nu știi că trebuie să ceri voie?

— Nu mi-am închipuit că spectacolul o să dureze atît..., îndrugă Kamal la întîmplare, oprindu-se cîteva trepte mai jos de tatăl său.

— Vezi că ai început și tu să calci strîmb! Mai bine pregătește-ți lecțiile cum trebuie și nu-mi mai veni cu prostii din astea! strigă stăpînul la fel de furios.

Apoi continuă să urce scările bodogănind. Kamal nu mai reuși să prindă decît frînturi din ceea ce zicea el. „Lecții la teatru... sfîrșitul lumii... ora unu după miezul nopții... pînă și copiii... blestemat să fie și tată-tău, și piesa ta...“

Kamal își văzu de drum spăsit și se opri direct în salonul de la ultimul etaj. Luă o lampă aprinsă și intră mohorît în camera lui. O așeză pe birou și rămase în picioare, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile de marginea lui și întrebîndu-se cînd îi adresase stăpînul ultima oară asemenea sudălmi. Nu-și aminti cu exactitate cînd se întîmplase, dar nu avu nici o îndoială că, de cînd intrase la facultate, nu mai auzise nici o ocară la adresa lui. Blestemele stăpînului îl mîhniseră, cu toate că nici de data asta nu i se adresase direct. Se îndepărtă de birou, își scoase *tarbuș*-ul și se apucă să se dezbrace, dar pe neașteptate simți casa învîrtindu-se cu el și o durere năprasnică îl lovi precum un ghem de foc în stomac. Alergă cît ai clipi spre baie și icni pînă ce scăpă de tot răul. Se întoarse în dormitor vlăguit și dezgustat, cu o durere cumplită în cap și în suflet. Continuă să se dezbrace, apoi stinse lampa și se aruncă pe pat cu o disperare de moarte. După cîteva clipe se trezi cu mamă-sa strecurîndu-se în camera lui și o auzi întrebînd cu teamă:

— Te-ai culcat?

— Da! îi răspunse Kamal, străduindu-se să vorbească firesc, în speranța că asta o va convinge să se retragă și să-l lase singur.

Dar umbra ei continuă să se apropie de pat și se aplecă deasupra lui ocrotitoare, zicîndu-i, ca și cum ar fi vrut să-și ceară iertare:

— Nu te necăji! Tu îl cunoști foarte bine și știi cum e tata...

— Știu... știu...

— El e obișnuit ca tu să fii serios și ascultător... Te-a mustrat cînd a văzut că ai întîrziat pînă după miezul

nopții, șopti ea, încercînd să-și exprime gîndurile ce-o frămîntau.

— Dacă-mi reproșează, atunci el de ce se ține de petreceri seară de seară? întrebă Kamal, ieșindu-și din fire.

Nu putu să deslușească stupoarea de pe chipul ei în semiîntunericul ce domnea în odaie. O auzi doar pufnind pe nas, ca și cînd ar fi vrut să-l prevină că n-a luat vorbele lui în serios.

— Toți bărbații petrec seara, încercă ea o explicație. Ca mîine, poimîine, o să fii și tu bărbat... Dar acum, cînd mai ești încă student...

— Bine... bine..., o întrerupse el, vrînd să pună capăt discuției. N-am vrut să spun nimic! De ce-ai venit pe capul meu? urmă el, călcîndu-și pe inimă. Vezi-ți de treaba dumitale și lasă-mă-n pace...

— Mi-a fost teamă că te-ai necăjit... Te las, dar promite-mi că n-o să te frămînți și că o să repeți versetele din *Es-Samadiyya* pînă cînd o să te ia somnul...

O simți îndepărtîndu-se. Apoi o auzi urîndu-i noapte bună și închizînd ușa în urma ei. Începu din nou să respire adînc, cu ochii deschiși în beznă. Toată viața avusese pentru el un gust amar. Unde-a dispărut euforia pe care i-o dăruise băutura amăgitoare? Și de ce i-a luat locul tocmai frămîntarea asta? E soră bună cu dezamăgirea care a urmat după visurile lui cerești! Poate că, dacă nu s-ar fi ciocnit de tatăl său, nu i se stingea nici buna dispoziție. Întotdeauna s-a temut de forța lui uriașă. Și se temea încă de ea și continua s-o admire. Care să fie secretul ei, căci este și el un om ca toți ceilalți. Așadar, de ce s-o fi temînd? Și pînă cînd o să-i mai fie frică? Nu poate să fie decît o închipuire ca toate celelalte! Dar poate logica să fie de vreun folos cînd e vorba de înfruntarea unor sentimente îndărătnice? Într-o zi izbise cu pumnii în porțile palatului Abidin, scandînd laolaltă cu mulțimea demonstranților: „Saad sau revoluția!". Regele a bătut în retragere, iar Saad a renunțat la demisie! În fața tatălui

său devine un aluat moale. Toate și-au schimbat sensul: Allah, Adam, El-Husein, iubirea, Aida însăși, veșnicia... Veșnicia ai spus? se pomeni vorbindu-și singur. Dar numai cînd e vorba de dragoste și de Fahmi – fratele tău bun pe care moartea l-a răpit pentru totdeauna. Ți-amintești experiența tristă din copilărie? Voiai cu tot dinadinsul să afli unde a dispărut Fahmi. Ai sacrificat sărmanul pui de vrabie din cuib, îngropîndu-l lîngă puțul cel vechi din curte. După cîteva zile ai avut cea mai mare dezamăgire din copilăria ta. Ce priveliște sinistră! Ce rămăsese din sărmana pasăre! Ai alergat bocind la Amina și-ai insistat să-ți spună care e soarta morților și ce s-a întîmplat cu Fahmi. Hohotele ei de plîns te-au făcut să renunți, îndepărtîndu-te la fel de nedumerit. Ce va mai fi rămas din Fahmi după șapte ani? Și ce va mai rămîne din dragostea ta? Cîte gînduri triste a reușit să-ți stîrnească întîlnirea cu stăpînul!

Pe nesimțite, ochii i se obișnuiră cu întunericul odăii și începu să deslușească umbrele mobilelor, iar tăcerea apăsătoare se preschimbă în zgomote confuze ce îi alungară somnul, făcînd gustul vieții și mai amar decît fusese pînă atunci... Se întrebă cum l-o fi primit Zenoba pe Yasin și dacă el o fi reușit să adoarmă. Dar Husein s-o fi retras în apartamentul său parizian? Dar Aida? O fi dormind acum? Oare cum mai arată? Dar făpturile de pe cealaltă emisferă a pămîntului, unde soarele stă acum spînzurat de bolta cerului, ce-or fi făcînd? Pe aștrii scînteietori n-o fi existînd oare o viață lipsită de grijile pămîntești? Ar fi cu putință ca în melopeea infinită a cosmosului să se deslușească geamătul lui stins?

Tată, iartă-mă și dă-mi voie să-ți spun tot ce am pe suflet! Nu sînt deloc nemulțumit de cealaltă față a ta pe care am descoperit-o abia astăzi! Ba îți mărturisesc că noutățile îmi plac chiar mai mult decît ceea ce știam înainte despre tine! Te apropie mai mult de oameni și de noi. Am toată admirația pentru noblețea și farmecul tău,

chiar și pentru aventurile tale; toate astea fac din tine un bărbat de ispravă pentru toți cei care te cunosc și dovedesc vigoarea și setea ta de viață. Atunci de ce oare ți-a plăcut să te arăți familiei tale doar cu acea mască brutală și înspăimîntătoare? Să nu-mi spui că buna educație pe care ai vrut să ne-o dai nouă ți-a impus-o, căci te pricepi mai puțin decît oricine la educație. Cea mai bună dovadă sîntem noi – Yasin și cu mine. Și chiar dacă ai avut intenții bune, nimic nu te poate scuza pentru suferința pe care ne-ai pricinuit-o. N-ai de ce să fii mîhnit, căci eu te iubesc la fel de mult, te prețuiesc și-ți voi rămîne întotdeuna credincios. Dar sufletul meu nu te poate ierta pentru cît l-ai chinuit. Pentru noi n-ai fost un prieten, așa cum ai fost pentru străini, ci un judecător samavolnic și crunt. Ți se potrivește cum nu se poate mai bine proverbul care spune că un dușman deștept este de o mie de ori mai bun decît un prieten prost. Voi urî prostia mai mult decît orice pe lume, căci ea strică totul, pînă și sfînta paternitate. Fac legămînt cu mine însumi că, dacă într-o zi îmi va fi dat să devin tată, voi fi prietenul copiilor mei mai înainte de a fi educatorul lor. Asta nu înseamnă că nu te voi iubi la fel de mult și de acum înainte. Forța ta nu mai este pentru mine decît un mit! Tu nu ești un consilier, cum este Selim-Bek, nici un bogătaș, cum este Șaddad-Bek, nici un lider politic, cum este Saad Zaghlul, nici un fățarnic, cum este Sarwat, nici un nobil, cum este Adli. Dar tu poți fi un prieten bun și asta e de-ajuns! Ar fi fost cu mult mai bine dacă nu te-ai fi arătat atît de zgîrcit cu prietenia față de noi! Dar tu nu ești singurul om pe lume despre care mi-am schimbat părerile. Allah însuși nu mai este Dumnezeul în care am crezut pînă nu demult! Trec prin sită esența Sa pentru a o purifica de tiranie, de samavolnicie și celelalte trăsături care sînt proprii oamenilor, și nu știu unde trebuie să pun stavilă gîndurilor. Sufletul meu îmi spune că lupta, oricît de chinuitoare ar fi, este mai bună decît resemnarea și

somnul. Probabil că toate astea nici nu te interesează. Cred că te-ar interesa mai degrabă să afli decizia mea de a nu mai recunoaște despotismul tău, care mă îndurerează la fel ca blestematele ceasuri de insomnie. Dar din licoarea fermecată nu voi mai gusta niciodată! E o pedeapsă simplul fapt că m-a înșelat! Vai mie! Dacă și ea se dovedește o iluzie, atunci ce-mi mai rămîne? Dar sînt hotărît să pun capăt despotismului tău! N-am s-o fac prin sfidare și nesupunere, căci îmi ești prea drag. Te voi părăsi în curînd! Da, da! Voi părăsi casa de îndată ce voi fi pe picioarele mele, căci există în orașul ăsta destul loc pentru năpăstuiți. Prin despotismul tău, m-ai împins să ador un alt despot, care m-a tiranizat și m-a năpăstuit și n-a simțit pentru mine nici cea mai mică dragoste. Și cu toate astea, l-am adorat! Și nu sînt în stare nici acum să mă îndepărtez de dragostea asta năprasnică! Nu sînt nici mulțumit, nici fericit de gîndul ce mă stăpînește. Oricum ar fi dragostea, ea trebuie să-și aibă originea în niște motive adînc înrădăcinate în suflet. Să nu uiți, tată, că m-ai năpăstuit cu îndărătnicie! Iar tu, mamă, nu te holba la mine dezaprobator și nu mă căina, că n-am făcut nimănui nici un rău. Tu n-ai nici un cusur în afara ignoranței. Ignoranța... ignoranța... ignoranța! Neîndurarea și delicatețea unor ignoranți! Iar eu va trebui să rămîn toată viața victima metehnelor voastre... Numai ignoranța ta mi-a împuiat capul cu tot felul de superstiții! Iau martor întunericul acestei odăi și jur că astfel de urgii ce se abat asupra copiilor din ignoranța părinților lor să nu se mai repete! Cît aș da să nu fi moștenit de la nimeni nimic! Ce mi-ați lăsat? Mă privesc în oglindă și ce-mi văd ochii? Un nas ca o trompă de elefant și o căpățînă cît toate zilele! Mi-ai lăsat nasul tău drept moștenire, fără să mă întrebi dacă-l doresc. M-ai năpăstuit chiar înainte de a fi venit pe lume. Pe chipul tău el pare un semn de gravitate și distincție, iar mie mi-acoperă toată fața, și așa prea îngustă, și nu mi-a atras decît batjocuri! Pare la fel de

nepotrivit ca un soldat englez într-un cerc de *zikr*[1]! Dar şi mai bizară pare tigva asta, care nu seamănă cu capul nimănui, nici din neamul tău, nici din neamul mamei... Cine ştie de la ce strămoş îndepărtat l-am primit? Oricum, pînă cînd aflăm adevărul, tot voi sînteţi vinovaţi şi pentru el! Cu puţin înainte să ne cuprindă somnul, e bine să ne spunem „Adio!", căci cine ştie dacă o să mai prindem dimineaţa de mîine! Iubesc viaţa, în ciuda chinurilor la care m-a supus, la fel cum te iubesc pe tine, tată, în ciudă samavolniciei tale! În viaţă există destule lucruri ce merită să fie iubite – pline de semne de întrebare, răscolitoare de patimi. Numai că cei care au parte de ele nu au nici un folos. E foarte probabil că n-am să mă mai apropii altă dată de licoarea aceea... Ia-o mai uşurel, băiete, cu jurămintele. Iar te pierzi cu firea şi începi să faci pe grozavul! Mai bine ţi-ai aminti că la fel de tumultuoasă ţi-a fost revolta şi cînd ai părăsit odaia searbădă a Ayyuşei, făcînd legămînt să nu te mai apropii toată viaţa de femei, iar acum ai ajuns clientul ei favorit. E numai gura de tine! Toţi se tînguiesc şi se grozăvesc după ce-au băut la fel ca şi mine. Ăsta-i efectul obişnuit, aşa încît cel mai bine ar fi să le urezi tuturor însănătoşire grabnică şi s-o poată lua de la capăt!

1. Practică rituală constînd în rostirea (*dhikr* sau *zikr*) unor formule religioase, însoţită de mişcări ritmice şi o tehnică particulară de a respira, care conduce la starea de transă.

38

Imediat ce coborî Kamal din trăsură, elanul lui Yasin se domoli brusc. Rămase cufundat în gînduri, simţind o temere surdă strîngîndu-i inima. Trecuse de mult miezul nopţii. Probabil că Zenoba îl aşteaptă ca pe ghimpi. Sau dacă a aţipit cumva, o să sară din pat ca arsă de cum va intra el pe uşă; şi nici într-un caz, nici în celălalt n-o să-i fie prea bine. La colţul străzii Qasr eş-Şawq coborî din trăsură şi porni pe jos prin întuneric, zicîndu-şi în vreme ce ridica din umerii laţi cu indiferenţă: „Nu e Yasin omul care să tremure în faţa unei femei!". Repetă vorbele astea în gînd tot timpul cît urcă scara, ţinîndu-se cu mîna de balustradă. Numai că o presimţire nu-i dădea deloc pace. Descuie uşa, se furişă tiptil înăuntru şi, bîiguind prin lumina slabă a unei lămpi din salon, ajunse în cele din urmă în dormitor. Aruncă în fugă o privire spre pat şi în semiîntuneric avu impresia că Zenoba e cufundată în somn. Închise uşa la loc binişor, încît să nu mai pătrundă nici o geană de lumină, şi începu să se dezbrace cu cea mai mare băgare de seamă, convins că ea doarme cu adevărat şi făcîndu-şi planul cum ar fi mai bine să se strecoare în pat fără cel mai mic zgomot.

— Aprinde lampa ca să-mi desfăt ochii cu chipul tău!

Yasin întoarse capul spre pat şi se sili să zîmbească.

— Nu dormeai? întrebă el după o clipă de ezitare, prefăcîndu-se surprins. Credeam că dormi şi n-am vrut să-ţi tulbur somnul...

— Cît de mărinimos eşti! Dar iar spune-mi şi mie, cam cît o fi ceasul acum?

— Păi să tot fie... cel mult douăsprezece. Cam pe la unsprezece am plecat eu şi-am luat-o încet pe jos...

— Probabil că vii de la o petrecere tocmai din Benha[1], dac-ai putut face atît de mult pe drum.

— Da' de ce? Ţi se pare cumva c-am întîrziat?

— Mai ai un pic de răbdare şi-o să-ţi răspundă chiar cocoşii ce-şi dau binețe în zori.

— Pesemne că ei nici n-au adormit încă!

Yasin se lăsă greoi pe canapea să-şi scoată pantofii şi ciorapii. Rămăsese numai în pantaloni şi-n cămaşă cînd auzi patul scîrţîind şi ghici că Zenoba are de gînd să se scoale.

— Aprinde lampa, ţi-am spus! izbucni ea îndîrjită.

— Dar nu cred că mai e nevoie... Aproape am terminat cu dezbrăcatul.

— Vreau să ne răfuim pe lumină.

— Să ştii că răfuiala pe întuneric e mai plăcută.

Femeia oftă o dată adînc, cu năduf şi sări din pat, dar el întinse braţele şi-o prinse de umeri, făcîndu-i loc pe canapea lîngă el.

— Nu căuta cu tot dinadinsul gîlceavă! o avertiză el.

— Păi cum ne-a fost vorba? ţipă ea, smucindu-se să scape din mîna lui. Am căzut la pace să bei la crîşmă oricît, dar cu condiţia să te întorci acasă devreme. Am căzut la pace, cu toate că nu-mi convine nici asta. Dacă ai bea acasă, am economisi o grămadă de bani! Pe cînd aşa, se duc aiurea... Şi uite că tu îmi vii acasă taman cînd se pregătesc cocoşii să cînte de ziuă, fără să-ţi pese de înțelegerea noastră...

Cine-ar putea s-o ducă de nas pe o maestră lăutăreasă? Iar dacă într-o bună zi o să afle că o mai şi înşel, nu se va mulţumi doar cu un scandal... E mai bine să te gîndeşti

1. Oraş situat la nord de Cairo, pe şoseaua spre Alexandria.

de două ori. Şi nu uita că nu ţi-ar fi deloc indiferent dacă s-ar întîmpla să te părăsească. La nici una din celelalte neveste n-ai ţinut aşa cum ţii la ea. Pe urmă, şi ea doreşte foarte tare să aibă o familie! Dar cum să scapi de blestemata asta de plictiseală?

— Toată seara am stat la crîşmă, iar cînd am ieşit de-acolo m-am oprit drept acasă. Ce vrei mai mult? Am şi-un martor pe care-l cunoşti foarte bine. Ştii cine e? întrebă el, rîzînd cu poftă.

— Nu încerca să schimbi vorba! îi stăvili ea avîntul.

— Kamal!

— Ia te uită pe cine ţi-ai găsit martor! i-o reteză ea scurt, fără să se arate surprinsă, aşa cum sperase el.

— Nu fi neghioabă, căci n-am nici cea mai mică vină! Să ştii că încep să mă supăr, dacă te încăpăţînezi s-o ţii înainte pe-a ta! continuă el pe un ton jignit. Ţi-am spus că m-am săturat de hoinărit şi că nu-mi doresc nimic mai mult decît să mă adun de pe drumuri şi să duc o viaţă tihnită. Or, crîşma este cea mai nevinovată distracţie. Trebuie să mai iasă şi omul în lume...

— Vai de capul tău! Îţi răceşti gura de pomană... Tu ştii foarte bine că nu mai sînt o copilă şi că nu mă poate păcăli nimeni, aşa că e mai bine pentru amîndoi s-o rupem cu ce-a fost! Vino-ţi în fire şi dă-te pe brazdă!

E o povaţă sau o ameninţare? Unde-i viaţa de care a avut parte tata? Face tot ce-i pofteşte sufletul, iar cînd se întoarce acasă găseşte linişte, dragoste şi supunere. N-am aflat înţelegerea asta nici la Zeinab, nici la Maryam! Atunci cum ar fi cu putinţă s-o aflu tocmai la Zenoba? Şi n-are nici un motiv lăutăreasa asta blestemată să se deznădăjduiască, de vreme ce ştie cît de mult ţin la ea!

— Dacă aş fi vrut să duc mai departe o viaţă de holtei, atunci poţi fi convinsă că nu te luam de nevastă!

— Ai mai fost tu însurat, de două ori după cîte ştiu, şi asta nu te-a împiedicat deloc să-ţi faci de cap! bolborosi ea repezită.

— Eu nu pricep ce-i cu teama asta care ţi s-a năzărit din senin! Pe prima mi-a băgat-o tata pe gît. La a doua n-am putut ajunge decît însurîndu-mă cu ea. Însă cu tine lucrurile stau cu totul altfel; nici nu mi te-ai băgat pe gît cu de-a sila, nici nu mi-ai închis uşa în nas, pricepi? Doar nu vrei să spui că mai aveam ceva nou de aflat din căsătoria cu tine! Dacă ai avea măcar un dram de minte, n-ai avea nici cea mai mică bănuială asupra mea...

— Chiar dacă-mi vii acasă în faptul zilei?

— Chiar dacă vin după ce-a răsărit soarele!

— Asta pune vîrf la toate! exclamă ea uluită. Eu zic să te schimbi sau, dacă nu, ţi-am spus adio!

— Adio de o mie de ori! răspunse el, încruntîndu-se iritat.

— Să ştii că te părăsesc şi-mi aflu alt rost, căci lumea e mare!

— Cum vrei! spuse el, încercînd să pară nepăsător.

— Plec, dar să ştii că eu o să-ţi stau ca un spin în coastă! N-o să-ţi fie deloc uşor să-l alungi!

— Puţin îmi pasă! mormăi Yasin, afectînd o totală indiferenţă. Şi-ţi spun că poţi să te tot duci învîrtindu-te, fără să te mai uiţi înapoi!

— Vrei să mă arunc pe fereastră, ca să scapi de mine şi să scap şi eu? trecu ea la un ton tragic, dîndu-şi seama că a exagerat cu ameninţarea.

Yasin ridică din umeri la fel de nepăsător, apoi încercă s-o potolească:

— Eu cred c-ar fi mai nimerit să alungi lucrurile astea din minte, să-l afuriseşti pe satana şi să vii aici, lîngă mine, să ne împăcăm.

Apoi Yasin se aruncă în pat oftînd uşurat, de parcă abia ar fi aşteptat momentul ăsta.

— Femeii care stă lîngă tine i-a fost scris să aibă parte numai de necazuri! Asta nu e de-a bună!

Şi mie mi-a fost scris să am parte numai de belele! Şi toate îmi vin numai de la seminţia voastră! Nici una nu este în stare să te facă să renunţi la celelalte şi nici una nu te poate salva de plictiseală. Dar nici la burlăcie nu

mă mai întorc de bunăvoie! N-am de unde să vînd în fiecare an o dugheană ca să mă însor, numai ca să am un nou motiv de divorţ. O să rămînă Zenoba, dar cu condiţia să cînte cocoşul în casă! Bărbatul nebun are nevoie de-o femeie înţeleaptă. Dar ţi-ai găsit! Zenoba şi înţelepciunea!

— Şi-acum ai de gînd să rămîi acolo, pe canapea, pînă dimineaţă?

— N-o să pot închide ochii, aşa că lasă-mă pe mine cu ale mele şi vezi-ţi de somn!

Fie ce-o fi! Apoi întinse braţul, o prinse de umăr şi o trase uşor, încercînd s-o convingă:

— Hai, vino lîngă mine...

Zenoba se împotrivi, dar fără prea multă convingere. Apoi se lăsă păgubaşă şi bîigui, suspinînd:

— Cînd o să am şi eu parte de tihnă, ca celelalte femei?

— Hai, vino-ţi în fire! o luă el cu duhul blîndeţii. Trebuie să ai toată încrederea şi să te bizui pe mine, căci sînt vrednic de ea, să ştii! Nu pot să fiu fericit, dacă nu ies într-o seară undeva. Dar să ştii că nici tu n-o să ai parte de fericire, dacă o să mă baţi la cap în fiecare zi. Trebuie să mă crezi că petrecerea mea e cu totul şi cu totul nevinovată şi-atunci o să ne fie bine la amîndoi. Tu ştii prea bine că nu sînt nici laş, nici mincinos. Ţi-aduci foarte bine aminte că te-am adus în casă în vreme ce fosta mea nevastă dormea în patul ăsta. E la mintea oricui că un laş n-ar fi în stare de aşa ceva. Ţi-am repetat de nenumărate ori că m-am săturat să tot umblu haihui şi că în viaţa mea n-ai mai rămas decît tu!

Zenoba oftă adînc, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună: „Cît de mult aş vrea să te cred!".

— Vai de mine! Oftatul ăsta mi-a aprins inima! bîigui el, întinzînd uşor braţul spre ea.

— Dacă-mi promiţi că Domnul nostru o să te călăuzească pe calea acea bună, murmură ea îngăduitoare.

Cine s-ar fi putut aştepta la asemenea vorbe de la o lăutăreasă?

— Să nu mă mai întîmpini niciodată cu tărăboi ca astăzi, fiindcă asta mă distruge...

O rezolvare nemaipomenită, dar care nu este posibilă în orice împrejurări. Dacă ajungeam la Ayyuşa aseară, n-ar mai fi fost atît de simplu.

— Vezi că bănuiala ta n-a avut nici un temei?

39

Domnul Ahmad Abd el-Gawad era cufundat în registre, cînd se trezi cu Yasin în faţa biroului său. Nici nu-l simţise cînd intrase pe uşă. Îşi dădu seama numaidecît, după privirile speriate din ochii lui rătăciţi, că iar a dat de necaz. Deşi se străduia să zîmbească şi se aplecă să-i sărute cuviincios mîna, stăpînulpricepu că este absent şi că face totul cu gesturi mecanice. Îi făcu semn să ia loc. Yasin apropie mai întîi scaunul de tatăl său şi numai după aceea se aşeză. Şi ba ridica ochii sfios spre el, ba îi pleca smerit, cu zîmbetul stins încremenit pe buze. Stăpînul îl examină bănuitor şi se întrebă ce belea o mai fi dat peste el. Cînd îl văzu cît e de stîngaci, i se făcu milă şi rupse tăcerea, întrebîndu-l:

— Ia zi, ce-i cu tine? Nu eşti deloc în apele tale!

Yasin îl privi îndelung, vădit încurcat şi silindu-se să-şi găsească cuvintele. Pe urmă lăsă ochii în pămînt şi spuse:

— Or să mă transfere la capătul pămîntului... tocmai la celălalt hotar al Sa'idului.

— Cine? Ministerul?

— Da!

— De ce?

— L-am întrebat pe director şi mi-a spus că sînt nişte lucruri ce n-au nici o legătură cu serviciul meu, bombăni Yasin cu o voce repezită, ridicînd din umeri în semn de nemulţumire. E o nedreptate!

— Despre ce lucruri e vorba? insistă stăpînul bănuitor. Fă-mă să pricep! Explică-mi mai limpede!

— Niște calomnii... Pe seama soției mele, mai adăugă el, după ce șovăi puțin.

— Bine, bine, dar ce-au zis? stărui stăpînul cu teamă și curiozitate în același timp.

— Păi, neghiobii m-au reclamat că sînt însurat cu o... lăutăreasă, răspunse Yasin vădit încurcat.

Stăpînul cumpăni o clipă, măsură dugheana de la un cap la altul cu priviri neliniștite și-l văzu pe Gamil el-Hamzawi tocmindu-se cu un bărbat care stătea în picioare și cu o femeie, care luase loc pe scaun. Îi despărțeau doar cîțiva pași. Așa încît se văzu nevoit să-și înghită furia și zise cu glas scăzut, dar tremurînd de mînie:

— S-ar putea să fie neghiobi, așa cum pretinzi tu, dar te rog să nu uiți că te-am avertizat la timp de toate consecințele la care trebuie să te aștepți. Faci tot felul de prostii fără să-ți pese de nimic și pe urmă vii pe capul meu să le repar. Nu crezi că a sosit timpul să chibzuiești și la urmări înainte de-a comite nebuniile astea? Ce vreau să-ți spun? Tu ești pedagogul liceului și trebuie să ai și tu un prestigiu în școala aia! Ți-am spus lucrul ăsta de nenumărate ori, dar pe o ureche ți-a intrat și pe cealaltă ți-a zburat. Și uite că ți se strînge funia la par. Tu îți închipui că eu nu mai am altceva de lucru decît să mă ocup toată ziua de isprăvile tale? întrebă stăpînul în încheierea pledoariei.

— Dar e vorba de nevasta mea legitimă! se încăpățînă Yasin să insiste, încurcat și zăpăcit peste măsură. Nu înțeleg ce au de reproșat, dacă totul este legal! Ce amestec are ministerul în treaba asta?

— Ce amestec are ministerul! Asta-i bună! Ministerul ține pur și simplu la reputația funcționarilor săi! răspunse stăpînul, reținîndu-și anevoie mînia.

Nu crezi c-ar fi mai bine să lași pe altcineva să vorbească despre reputație? îi stătea pe limbă să-l întrebe.

— Asta-i o învinuire nedreaptă, e un abuz față de un om însurat!

— Acum tu ce-ai vrea, să elaborez eu regulamentele ministerului? se zborși tatăl, făcînd un semn disperat cu mîna.

— Nu! Dar te rog să apelezi la influența și relațiile dumitale ca să împiedici transferul, îl imploră Yasin în cele din urmă deznădăjduit.

Stăpînul începu să-și mîngîie mustața, cufundat în gînduri. Îl privea pe Yasin în ochi, însă fără să-l vadă. Fiul continuă să-l implore și să-și ceară iertare pentru supărarea pricinuită, mărturisindu-i că nu se poate bizui pe altcineva în afară de Allah și de tatăl său. Și nu ieși din prăvălie decît după ce-i smulse promisiunea că va face tot ce-i stă în putință ca să împiedice transferul.

Domnul Ahmad nu zăbovi nici o clipă. Chiar în seara aceea se duse în Piața Operei, la cafeneaua El-Gundi, unde știa că obișnuiește să vină și directorul școlii din cînd în cînd. Și într-adevăr, cînd ajunse pe terasa cafenelei, se trezi față în față cu el.

— Chiar mă așteptam să mă cauți! i-o luă înainte directorul, invitîndu-l să ia loc. Îmi pare foarte rău pentru necazurile pe care ți le pricinuiește fiul tău.

— În orice caz, Yasin este și băiatul dumneavoastră, zise stăpînul încurcat, în timp ce se așeza pe scaunul de dinaintea directorului, cu fața spre piață.

— Asta-i adevărat, dar eu n-am nici o legătură cu toată povestea asta. Totul e între el și minister.

— Dar mi se pare foarte ciudat să sancționezi un salariat pentru că s-a însurat cu o lăutăreasă! protestă stăpînul, surîzînd ironic. E o chestiune care-l privește exclusiv pe el. Apoi, căsătoria este o relație legitimă și nu se cade ca cineva să fie persecutat pentru că s-a însurat...

— De fapt, n-a venit vorba despre căsătorie decît în treacăt, îl întrerupse directorul, încruntîndu-se și clătinînd din cap nedumerit, ca și cînd n-ar fi înțeles ce vrea să-i spună domnul Ahmad. Poate nu știi cum stau lucrurile... Am impresia că habar n-ai de toată povestea!

— Dar ce poveste? Mai există și alte motive? întrebă stăpînul, simțind cum i se strînge inima de teamă și rușine.

— Păi adevărul, domnule Ahmad, este o întreagă tărășenie: Yasin a provocat un scandal cu o cocotă din ulița Tayyab și poliția i-a întocmit proces-verbal, trimițînd o copie și la minister, îl lămuri directorul cu compătimire în glas, aplecîndu-se spre el peste masă.

Stăpînul rămase năucit; începu să tremure din tot corpul, cu ochii bulbucați de spaimă și cu fața îngălbenită.

— Asta-i adevărul, domnule Ahmad! repetă directorul pe același ton, clătinînd din cap cu regret. Am făcut tot ce-am putut – asta rămîne între noi! – ca să obțin să nu fie chemat în fața consiliului de disciplină și să se limiteze totul la transferul lui în Es-Sa'id.

— Canalia! mormăi stăpînul și oftă prelung.

— Îți mărturisesc cu mîna pe inimă că-mi pare nespus de rău, continuă directorul, privindu-l pe domnul Ahmad cu simpatie, numai că atitudinea lui nu se potrivește deloc cu funcția de la școală. Nu pot să neg că e un tînăr sîrguincios. Ba aș zice chiar că mi-e drag. Nu numai pentru dumneata, ci și pentru că îmi place cum își dă osteneala. Dar să știi că gurile rele spun fel de fel de minuni pe seama lui. I s-a dus pomina! Ce să mai lungim vorba? A cam greșit drumul și se joacă cu focul. Dacă nu-și corectează purtarea cît mai curînd, își pune în pericol viitorul!

Stăpînul rămase îndelung cu capul în piept, dus pe gînduri clocotind de mînie.

— Un scandal cu o cocotă? bîigui el într-un tîrziu, ca și cînd ar fi vorbit singur. Cum așa? Atunci să se ducă și dracului!

Numai că nu-l lăsă deloc să se ducă dracului! Alergă în toate părțile, intervenind la cîțiva deputați, pe la alte cunoștințe cu funcții înalte, ploconindu-se în dreapta și-n stînga, numai să nu-i fie odrasla transferată la capătul pămîntului. Muhammad Iffat îl ajută cu trup și suflet în tot timpul acesta, pînă ce reușiră să obțină anularea

deciziei de transfer. Numai că ministerul insistă să fie detașat într-o funcție administrativă în centrală. La rugămințile lui Muhammad Iffat, ginerele său – al doilea soț al lui Zeinab – se arătă de acord să-i găsească un loc chiar în direcția de arhive pe care o conducea. Și astfel, Yasin își luă în primire noua lui slujbă odată cu începutul iernii. Dar lucrurile nu se opriră aici, căci i se interzise definitiv să mai lucreze la vreo școală și nu a i se mai acordă nici gradația a șaptea, cu toate că avea vechimea necesară. Deși Muhammad Iffat îi voise numai binele, Yasin nu se împăca deloc cu gîndul că va trebui să fie subalternul soțului primei lui neveste. Nu răbdă multă vreme și își dădu frîu liber gîndurilor, destăinuindu-se lui Kamal:

— Cred că Zeinab s-a bucurat de beleaua care a căzut pe capul meu. Cunosc prea bine femeile ca să nu-mi dau seama ce au în tărtăcuță. N-am nici cea mai mică îndoială că s-a bucurat din tot sufletul de nenorocirea mea. Nu-mi face deloc plăcere să fiu subalternul unul țap ca bărbatu-său, dar n-am de-ales! E un moșneag, care nu mai are de mult ce le spune femeilor! Nici vorbă să poată umple golul lăsat de Yasin! N-are decît să se bucure toanta, căci și eu fac același lucru.

Față de Zenoba nu scăpă o vorbă. Ea află doar că soțul ei a fost detașat într-un post mai mare, în minister. Stăpînul, la rîndul lui, se feri să mai aducă vorba despre adevăratul motiv al scandalului. Cînd a reușit să obțină anularea transferului, i-a zis doar atît:

— Să știi că urciorul nu merge de multe ori la apă! Destul am obosit și m-am făcut de rușine! Destul! Așa încît să știi că de azi înainte problemele tale nu mă mai interesează. Fă cum te taie capul, dar ponoasele o să le tragi singur. Domnul mi-e martor!

La cîteva zile după aceea, îl chemă la prăvălie și-l luă din scurt:

— Cred că a sosit timpul să te gîndești și tu mai serios la viitorul tău, să părăsești calea care te duce spre pierzanie

și s-o apuci pe drumul cel bun. Măcar acum, în ceasul al douăsprezecelea, adică înainte de a fi prea tîrziu. Cît mai ai încă timp să te hotărăşti... Încă aş mai putea să te ajut, dar trebuie să fii cu ochii în patru şi să iei bine aminte la ce-ţi spun. Apoi stăpînul, se apucă serios să-i explice pe îndelete ce-are de făcut: Mai întîi divorţezi şi te întorci la casa ta, iar eu îţi găsesc o femeie potrivită, cu care să poţi începe o viaţă onorabilă.

Yasin făcu fețe-fețe și-i răspunse cu glasul moale, vădit încurcat:

— Prețuiesc foarte mult dorința dumitale de a mă ajuta. Voi ține cont de ea și voi face la rîndul meu tot ce pot ca să-ți vin în întîmpinare, dar cu condiția să nu pricinuim nimănui vreun necaz.

— Asta-i o nouă făgăduială care-mi amintește de promisiunile englezilor! Se pare că ții cu tot dinadinsul să ajungi și la închisoare... Da-da! Azi, mîine o să te-aud strigîndu-mă din spatele gratiilor să-ți vin în ajutor. Îți repet pentru ultima oară lucrul cel mai potrivit pentru tine: divorțezi de femeia aia și te întorci acasă!

— Dar e însărcinată, tată! mărturisi Yasin, simțindu-s strîns cu ușa, și oftă din adîncul inimii ca să-l audă ș stăpînul. Si n-aș vrea să mai adaug încă un păcat la cel pe care le-am făcut pînă acum...

Ține-mă, Doamne! Vasăzică, în pîntecele Zenobei ți se plămădește un nou nepot! Ți-ar fi putut trece prin cap cîte necazuri o să-ți aducă odrasla asta în ziua cînd a venit pe lume? Atunci ai socotit-o cea mai frumoasă zi din viața ta!

— Însărcinată? răsună glasul dogit al stăpînului.

— Da! răspunse Yasin ca de pe altă lume.

— Și-ți plîngi păcatele, zici? continuă el, simțind că-i pică cerul pe cap. Și zici că ți-e teamă să mai adaugi încă un păcat la cele vechi? Apoi înălță glasul și-l luă la rost, înainte ca Yasin să apuce să deschidă gura: Nu-nțeleg de ce n-ai avut mustrările astea de conștiință în ziua cînd

ți-ai bătut joc de niște fete ca lumea? Ești un blestem pe capul meu, ăsta-i adevărul! Jur pe Cartea lui Allah că asta ești!

Cînd fiul ieși din prăvălie, stăpînul îl petrecu, strîngînd din dinți, cu ochii plini de regret și dezamăgire. Se minună încă o dată de înfățișarea pe care Yasin o moștenise de la el și firea buclucașă moștenită de la mamă-sa. Își aduse aminte că într-o zi, nu cu mult timp în urmă, fusese și el pe punctul să se prăbușească în abis tot din pricina aceleiași femei, dar reușise – slavă Domnului – să se oprească la timp. A reușit să-și stăvilească pornirile! Îl năpădi un sentiment de aversiune amestecată cu neliniște. Îl blestemă pe Yasin. Apoi mai blestemă o dată... tot pe Yasin.

40

Ziua de 20 decembrie nu era pentru el ca oricare alta, căci în această zi venise pe lume. Şi lucrul ăsta fusese înscris într-un certificat, pentru ca lumea să nu uite. Îşi îmbrăcă pardesiul şi începu să se mişte prin cameră încoace şi încolo, fără să-şi poată găsi locul. Privirea îi căzu asupra jurnalului de pe birou, deschis la o filă albă pe care nu se afla decît data zilei lui de naştere. Continuă să se agite frămîntat, cugetînd la ce va trebui să scrie cu ocazia aniversării şi încercînd totodată să se încălzească puţin, pentru a rezista frigului muşcător de afară. Privi absent pe fereastră şi văzu perdeaua plumburie de nori care ascundeau cerul şi care se descărcau din cînd în cînd în rafale scurte, predispunînd la meditaţie şi visare. Trebuie să-şi sărbătorească într-un fel ziua de naştere, chiar dacă este singurul care şi-a adus aminte de acest eveniment. Familia lui nu cunoştea tradiţia aniversării zilelor de naştere. Nici chiar mamă-sa nu ţinea minte asemenea date. Aminei nu-i mai rămăseseră decît nişte amintiri vagi despre anotimpurile cînd născuse copiii şi despre chinurile prin care trecuse. Cît despre naşterea lui Kamal, nu-şi mai aducea aminte decît că avusese loc iarna şi că fusese foarte grea, de vreme ce se chinuise şi urlase două zile în şir. Mai demult se gîndea la evenimentul ăsta cu compătimire pentru sărmana Amina, apoi cu şi mai multă milă pentru Aişa. Acum însă, după ce se familiarizase cu izvoarele filozofiei materialiste, meditează

la naşterea lui într-un mod cu totul deosebit. Se întreabă dacă nu cumva naşterea lui fusese atît de grea din pricina ignoranţei. Meditînd la greutăţile naşterii şi la consecinţele pe care le-ar putea avea pentru creierul noului născut, se trezi întrebîndu-se dacă pasiunea cu care s-a lăsat în voia jocului orb al dragostei şi-al întîmplării nu este rezultatul acelor eforturi cumplite dinainte de a vedea lumina zilei. Sau poate fi rezultatul unor dureri neştiute dinainte de a prinde viaţă; acelor misterioase transformări chimice şi biologice din vremea întunericului obscur, al unor sentimente şi porniri contradictorii, pe care nu le va şti niciodată, ale unor oameni foarte apropiaţi, pe care nu-i va cunoaşte cu adevărat cît va trăi. Îl revoltase uneori această origine obscură. Poate pretinde că-şi are obîrşia în ceruri sau pe orbita cine ştie cărui astru? Ai plîns înainte de a fi dobîndit conştiinţa de sine; instinctele s-au dezvoltat şi s-au cristalizat cu trecerea clipelor şi anilor – s-au format credinţe, mereu şi mereu altele, de care ai ajuns să te lepezi. Apoi s-a întîmplat minunea: te-ai îndrăgostit, împingînd limitele iubirii pînă la divinizare. Apoi, pe neaşteptate, toate credinţele s-au prăbuşit; toate valorile au căpătat sensuri noi, iar în final a urmat dezamăgirea – revenirea la starea umilă de la începuturi – convingerea că nu cunoşti nimic, că nu ştii cu adevărat nimic.

Aşadar au trecut nouăsprezece ani din viaţă! O perioadă destul de lungă! Ce repede fuge tinereţea! Ca fulgerul! Ce altă consolare ai putea avea, decît să savurezi fiecare ceas, fiecare clipă a vieţii înainte de a fi croncănit corbul apusului? Etapa candorii s-a încheiat. A urmat o etapă în care datai întîmplările cu iniţialele î.i. (înainte de iubire) şi d.i. (după iubire). Acum dorinţele sînt copleşitoare, dar adevărata esenţă a iubirii îţi este încă necunoscută; încă mai poartă acele nume binecuvîntate: adevărul, bucuria vieţii, lumina ştiinţei. Călătoria pare să fie destul de lungă. Tînărul pare să se fi îmbarcat în trenul lui Auguste

Comte[1], să fi trecut prin stația teologiei, a cărei deviză era: „Da! Crede și nu cerceta", pentru a poposi și a scormoni acum în tărîmurile metafizicii, a cărei deviză este „Nu!", iar în depărtare se întrezărește realismul, pe al cărui frontispiciu stă scris: „Deschide ochii și îndrăznește!".

În fața biroului își încetini pasul și ochii i se opriră din nou asupra jurnalului. Să completeze această pagină cu ce-i va dicta creionul sau să aștepte pînă cînd i se vor cristaliza gîndurile ce-l frămîntă? În clipa aceea îi izbiră timpanul picăturile de ploaie ce porniră să bată darabana în zid. Se uită pe fereastra dinspre Bayna el-Qasrein și văzu picăturile alunecînd ca niște perle pe ochiurile geamului aburit. Una din perle se rostogoli în fugă, lăsînd pe suprafața aburită o dîră limpede, puțin cotită, asemenea unui meteorit. Se opri în fața ferestrei și ridică ochii, urmărind trîmbele de ploaie ce uneau cerul cu pămîntul prin șiraguri transparente. Minaretele și cupolele, indiferente la revărsarea norilor, se profilau pînă în zare pe un fond argintiu. Întregul peisaj era închis într-un cadru brumăriu, ce amintea de lumea visului. De jos se auzea larma copiilor. Își plecă privirea și văzu strada inundată de pavoazele moroiene. Trăsurile înotau anevoie, aruncînd stropi în toate direcțiile. Negustorii își adunaseră in grabă mărfurile cupuse afară, iar trecătorii alergaseră care incotro după adăpost – unii în prăvălii, alții în cafenele, alții pe sub balcoane.

Acesta este dialogul cerului cu pămîntul. Cît de ispititor este să-l contempli în liniște, în pragul celui de-al douăzecilea an al vieții. Din clipa cînd Husein Șaddad a plecat, n-a mai găsit un alt prieten căruia să-i poată încredința tainele sufletului său. Și sufletul său este acum singurul prieten care i-a rămas. Mai crezi în existența lui Allah? cugetă el. De ce nu încerci să sari de pe un astru pe altul

1. Auguste Comte (1798-1857), filozof francez, fondator al pozitivismului și unul din întemeietorii sociologiei moderne.

și de pe o planetă pe alta, așa cum sari de pe o treaptă pe alta a scării? își răspunse el. Și ce zici despre aceia care au făcut din Pămînt centrul universului și i-au pus pe îngeri să se prosterneze dinaintea lutului? Pînă cînd a venit Copernic și a coborît Pămîntul la starea lui adevărată, de sclav supus al soarelui. Pe urmă a venit fratele său Darwin, pentru a da în vileag taina falsului prinț, declarînd în gura mare că adevăratul său părinte este maimuța din cușcă, pe care o vezi în zilele de sărbătoare la grădina zoologică. Starea primordială a fost o nebuloasă, din care s-au rupt aștrii, așa cum sar pietricelele de sub roata bicicletei. Și aștrii au pornit să graviteze la nesfîrșit în jurul unor planete. Și s-a avîntat Pămîntul – un glob lichid –, cu Luna pe urmele lui. Pînă ce elanul i s-a stins și i s-au conturat tărîmurile: munții și cîmpiile, stîncile și apele. Apoi s-a ivit viața. Și a apărut și stăpînul Pămîntului – omul!

Pe întinderea valurilor învolburate am dat de o piatră cu trei laturi, pe care de astăzi înainte o voi numi piatra științei, filozofiei și idealului. Aspirația mea este însă greu de atins! Ce calități am pentru a împlini un rol atît de important? Cele pe care le știi! Capul uriaș, nasul ca o trompă, o decepție în dragoste și speranța de a nu mă îmbolnăvi. Ferește-te să iei în zeflemea visurile tinereții, căci batjocura lor este semn de bătrînețe. Împricinații se feresc să-i spună pe nume și-i zic „înțelepciune". Nu trebuie să vezi nici o contradicție între admirația pentru Saad și prețuirea lui Copernic și Mach[1]. Lupta pentru a aduce Egiptul în rîndul națiunilor civilizate este un act la fel de nobil și de uman ca și progresul științei. Mă întrebi dacă mai cred în iubire? Îți mărturisesc sincer că inima mea n-a reușit să se elibereze încă. Deși rădăcinile iubirii se împleteau cu religia, prăbușirea lăcașurilor sfinte nu

1. Ernst Mach (1838-1916), fizician austriac, care a pus în evidență rolul vitezei sunetului în aerodinamică.

i-a clintit cu nimic temeiurile din inima mea. Ea se zbuciumă încă la strălucirea unei amintiri sau la ivirea unei imagini, oricît de repede s-ar stinge. Dar în veşnicia iubirii mai crezi? Veşnicia este un mit şi nu este exclus să uiţi o fiinţă adorată ca pe orice realitate din lumea asta. A trecut de la căsătoria... Aidei – de ce te sfieşti să-i rosteşti numele? – un an şi ai parcurs o cale lungă pe drumul uitării. Ai depăşit şi nebunia, şi suferinţele violente. Greutatea cea mai mare mi s-a luat de pe inimă, de vreme ce trec zile întregi fără să-mi mai aduc aminte şi să oftez de dorul ei, decît dimineaţa cînd mă trezesc, seara înainte de a adormi şi încă o dată sau de două ori în restul zilei. Nostalgia a luat locul durerii – un val de tristeţe care alunecă precum un nor fugar şi o mîhnire ca o durere surdă. La fiecare amintire, însă, inima izbucneşte ca un vulcan şi simt că pămîntul se învîrteşte cu mine. În orice caz, am ajuns să cred că voi putea trăi şi fără Aida. Şi pe ce te sprijini în speranţa ta de uitare? Pe studiul şi pe analiza lumii din jur. La nivelul cosmosului, omul este un firicel minuscul de nisip spulberat de vînt. Voi căuta alinare în filozofie, în ceea ce au scris mari gînditori – cum este Spinoza, de pildă. Te-ai bucurat aflînd că iubirea se poate uita? M-am bucurat, de bună seamă, gîndindu-mă la libertate, dar m-am şi întristat, fiindcă a fost o experienţă pe care am preţuit-o mult. Oricum, voi iubi toată viaţă libertatea absolută.

Fericit este acel căruia nu i s-a urît cu zilele şi nu-şi doreşte moartea. Fericit este acel în a cărui inimă arde flacăra entuziasmului, veşnic este acela care munceşte cu pasiune şi viu este acela care ascultă îndemnul lui El-Khayyam.

Afară continua să toarne cu găleata; tunetele care zguduiau temeliile cerului după fiecare săgeată de fulger nu mai conteneau. Strada devenise pustie; nu se mai zărea ţipenie de om şi se stinsese orice larmă. Simţi nevoia să arunce o privire în curte. Ieşi din camera lui şi se opri

la fereastra din salon. Prin deschizătura din mijlocul ei văzu şiroaiele brăzdînd pămîntul care mustea, scurgîndu-se spre puţul cel vechi. Cîteva şiroaie preschimbaseră spaţiul dintre cuptor şi magazie într-o băltoacă. Atunci cînd începea să se zvînte pămîntul, bucăţica asta de curte se înveşmînta pentru cîteva zile într-un verde mătăsos, răsărit din grăunţii de grîu, orz sau schinduf scăpaţi printre degetele lui *umm* Hanafi. Dar plantele plăpînde nici n-apucau bine să răzbată spre lumină şi dispăreau sub paşii grei şi neîndurători. În vremea copilăriei, locul acela fusese spaţiul de experimente şi un crîmpei din tărîmul visurilor lui. La amintirea acestor visuri îl năpădi o mîhnire subită, umplîndu-l de tristeţe. Dar peste ea năvăli imediat o undă de bucurie, învăluind-o ca un nor transparent care acoperă faţa lunii. Se întoarse de la fereastră cu gîndul să revină în cameră şi privirea i se opri asupra unei imagini la fel de triste. Mamă-sa stătea cu picioarele adunate sub ea pe canapeaua îngustă şi cu mîinile întinse deasupra mangalului cu jar, iar *umm* Hanafi, ghemuită în faţa ei pe o blană. Tabloul îi stîrni pe neaşteptate amintirile zilelor frumoase de altădată. Din splendoarea cafelei de odinioară, neschimbat rămăsese doar mangalul.

41

Ahmad Abd el-Gawad porni agale pe malul Nilului, îndreptîndu-se spre bacul lui Muhammad Iffat. Înserarea se lăsase de mult peste oraș și o puzderie de stele scînteietoare se iveau în văzduh, împînzind cerul de smoală. Se răcorise binișor. Cînd tocmai se pregătea să cotească, aruncă o privire fugară spre bacul care fusese cîndva al Zenobei. Trecuse un an de la amintirile dureroase, dar în inimă tot îi mai stăruiau înverșunarea și umilința. După ce se despărțise de Zenoba părăsise petrecerile, întocmai cum se întîmplase după moartea lui Fahmi. Cam la un an după aceea, simțise că-și pierde răbdarea și picioarele îl purtaseră din nou spre locul oprit. Se afla din nou între prietenii de petrecere: cei trei bărbați și cele două femei. Cu prietenii se întîlnise și cu o seară înainte, dar pe cele două femei nu le mai văzuse cam de un an și jumătate; mai exact, din noaptea cînd în viața lui apăruse Zenoba. Toată lumea îl aștepta. Nu se clintise nici un pahar, nimeni nu se atinsese de nimic. Galila stătea pe canapeaua din mijloc, jucîndu-se cu brățările de aur și ascultîndu-le clinchetul, în vreme ce Zabida se contempla într-o oglindă sub bacul atîrnat de tavan, cu spatele spre masa încărcată. Prietenii își scoseseră veșmintele lungi, așezîndu-se fiecare pe unde nimerise. Ahmad dădu mîna cu ei, apoi le salută cu căldura pe cele două femei. „Bine-ai venit, frate drag!", îl întîmpină Galila.

— Bine-ai venit! Dacă n-ar fi buna-cuviință, n-ai merita nici să te salutăm! zise și Zabida, zîmbind dojenitor.

Domnul Ahmad își scoase *gubba* și *tarbuș*-ul, apoi își petrecu privirea peste locurile libere. Între timp, Zabida se așezase lîngă Galila și el șovăi puțin înainte de a se îndrepta spre canapeaua femeilor. Ezitarea nu-i scăpă ochiului versat al lui Abd el-Rahim, care sări ars, de parcă atît ar fi așteptat.

— Parc-ai fi un școlar ageamiu...

— Tu ți-ai pune mai bine frîu limbii și ți-ai vedea de treaba ta! îl apostrofă Galila.

— Eu aș fi fost mai îndreptățită să-i spun asta, că doar sîntem și rude, într-un fel, se grăbi Zabida, rîzînd ironic.

Stăpînul pricepu imediat aluzia Zabidei și tresări neliniștit, întrebîndu-se cît o fi știind ea din toate cele întîmplate.

— Cinstea este de partea mea, sultană! îi răspunse el în doi peri.

— Tu te bucuri cu adevărat de cele întîmplate? îl întrebă Zabida, uitîndu-se la el pieziș.

— De vreme ce ești mătușa ei, răspunse el tot în glumă.

— Eu, în schimb, n-o să fiu niciodată mulțumită, îngăimă ea, făcînd un semn categoric cu mîna.

Înainte ca stăpînul s-o mai întrebe ceva, interveni Abd el-Rahim, frecîndu-și palmele:

— Eu propun să terminați discuția ca să bem ceva...

Apoi se apropie de masă, desfăcu o sticlă și turnă în pahare, îndeplinind rolul de Ganymede cu obișnuita-i satisfacție. Așteptă pînă ridicară toți paharele și toastă:

— În sănătatea prietenilor dragi; să avem parte numai de bucurie!

Ahmad Abd el-Gawad privi pe deasupra paharului, cercetînd cu voluptate chipurile prietenilor, care împărțiseră cu el povara prieteniei și statorniciei de aproape patruzeci de ani. Se lăsă furat de gînduri și-i imagină pe cei trei ca pe niște părticele din sufletul lui. Îl copleși tulburarea și simți că nu-l mai încape nici pămîntul.

— Și din ce cauză ești tu nemulțumită de ea? se trezi stăpînul ca dintr-un vis.

Apoi înțelese din privirile ei că discuția îi face mare plăcere.

— Fiindcă e o haină... nu-și ține cuvîntul, spuse Zabida. A plecat din casa mea de mai bine de un an, fără măcar să-mi spună ce are de gînd. S-a dus și dusă a fost. N-am mai auzit de ea...

Adevărat să fie? Chiar să nu știe ce s-a întîmplat cu ea în tot timpul ăsta? Dar domnul Ahmad se stăpîni și nu comentă vorbele ei nicicum.

— El nu ți-a spus nimic? insistă Zabida.

— Mi-a spus... cînd a fost momentul, se bîlbîi Ahmad.

— Am crescut-o de cînd era în leagăn. I-am fost o adevărată mamă. Și iată răsplata! Are sînge blestemat, ce să-i faci?

— Nu-i ocări sîngele, căci sîngele ei e și-al tău! încercă Ali Abd el-Rahim s-o domolească, mai în glumă, mai în serios.

— Da' de unde? N-are nimic din sîngele meu! protestă Zabida.

— Dar cine-i tatăl ei? o întrebă domnul Ahmad pe neașteptate.

— Tatăl ei? se trezi Ibrahim el-Far, minunîndu-se cu un ton care nu putea să prevestească decît un potop de ironii și rîsete.

— Nu uita că este vorba de soția lui Yasin! îl preveni Muhammad Iffat.

Ibrahim el-Far se opri imediat, luînd o mină serioasă, dar Zabida continuă:

— Eu nu glumesc deloc, să știți! Tot timpul m-a invidiat și a rîvnit să-mi ia locul, cu toate că se afla sub ocrotirea mea. Am închis ochii, prefăcîndu-mă că nu observ. Își luase nasul la purtare de-a binelea, continuă ea apoi, rîzînd plictisită. Voia să ajungă cîntăreață!

După ce își plimbă o vreme privirile peste cei prezenți, Zabida urmă:

— Dar și-a frînt gîtul... a dat faliment și s-a măritat!

— Cum vorbești, Zabida? Căsătoria, după tine, înseamnă faliment? o întrebă Abd el-Rahim mustrător.

— Așa-i, după obiceiul pămîntului! răspunse ea, îngustîndu-și ochii și arcuindu-și sprîncenele. O cîntăreață nu-și părăsește taraful decît dacă a dat faliment.

În clipa aceea, Galila începu să fredoneze:

— Tu ești licoare... amețitoare... și mi-era dor de tine...

Stăpînul o întîmpină cu un zîmbet larg, din care răzbătea bucuria. Dar în clipa aceea, Ali Abd el-Rahim se ridică și se oferi să facă din nou onorurile casei:

— O clipă de liniște pînă ce umplem din nou paharele...

Turnă în ele pe rînd și se întoarse la locul său cu paharul în mînă. Prinse și Ahmad Abd el-Gawad paharul și se opri cu ochii țintă la Zabida. Îl privi și ea îndelung și ridică puțin mîna în semn de salut. Stăpînul făcu la fel și sorbiră cîte o înghițitură amîndoi deodată. Femeia continuă să-l privească surîzînd cu fața radioasă. Nu s-a mai arătat un an de zile, ca și cînd l-ar fi înghițit pămîntul. N-a simțit dorința să mai vadă nici o femeie. Cine să fie oare de vină? Experiența dureroasă prin care trecuse, orgoliul rănit sau anii? Dar iată că euforia ușoară și privirea languroasă a Zabidei izbutiră să-i miște inima și după vechea amărăciune simți din nou dulceața apropierii. Văzu un semn bun în asta. Poate că va reuși să-și oblojească demnitatea rănită de trădare și de căruntețe. I se păru că zîmbetul expresiv al Zabidei îl încurajează, zicîndu-i: „Nu e încă prea tîrziu!". Continuă să-i urmărească înveselit privirea.

Muhammad Iffat aduse o lăută și o așeză între cele două femei. Galila o luă în brațe și începu să-i mîngîie strunele, iar cînd băgă de seamă că s-a făcut tăcere în jurul ei, începu să cînte:

— Ți-am promis, iubitul meu...

Ahmad Abd el-Gawad se prefăcea că-i ține isonul, așa cum făcea de obicei altădată, cînd cînta Galila sau Zabida. Clătina din cap în ritmul lent al melodiei, creînd impresia

că-i merge la suflet. Nu-i mai rămăseseră decît amintiri din lumea cîntecului. El-Hamuli, Osman, el-Menilawi și Abd el-Hayy s-au dus odată cu tinerețea și cu zilele de glorie. Dar trebuie să ia lucrurile așa cum sînt și să se împace cu ceea ce este. Pasiunea pentru cîntec și veselie îl purtase și la teatrul Munirei el-Mahdiyya, numai că genul ăsta de muzică nu se potrivea cu gustul lui. Stînd tot timpul nemișcat pe scaun, avea impresia că se află la școală. Ascultase acasă la Muhammad Iffat niște discuri înregistrate de curînd de *Umm* Kalthum – cîntăreața care începuse să se impună –, dar se arătase destul de neîncrezător și n-o admirase, în ciuda faptului că Saad Zaghlul îi elogiase vocea. Înfățișarea lui însă nu exprima nici pe departe adevărata lui atitudine față de cîntec. Se mulțumi s-o urmărească atent pe Galila și să repete în cor cu ceilalți refrenul „Ți-am promis".

— Unde-i? Unde-i daireaua? strigă el-Far mîhnit. Unde-i daireaua ca să-l auzim pe fiul lui Abd el-Gawad?

Mai degrabă ai întreba unde este Abd el-Gawad care se juca mai demult cu daireaua. Aah! De ce curge timpul peste noi? Galila încheie cîntecul în aplauzele generale, dar se scuză, zîmbindu-le:

— Sînt obosită...

Zabida o copleși ca de obicei cu complimente, mai mult din dorința de a întreține pacea generală. Toată lumea știa că steaua Galilei cobora cu repeziciune spre apus. De curînd o părăsise Fino, care era neîntrecută în mînuirea dairelei, pentru a se angaja în alt taraf. Apusul era firesc, căci farmecul și frumusețea vocii păliseră. Cu ele dispăruseră și toate motivele de invidie. Prietenii se întrebaseră de mai multe ori dacă Galila este pregătită pentru etapa cea mai grea a vieții. Ahmad Abd el-Gawad era de părere că n-ar fi mai deloc pregătită și-i învinovățise pentru asta pe cîțiva dintre prietenii ei, care-i risipiseră cea mai mare parte din avere. În același timp recunoscu și el, alături de Ali Abd el-Rahim, că ea nu se dă înapoi de la nimic pentru

a cîștiga bani, lăsînd să se înțeleagă că ar face negoț cu frumusețea fetelor din orchestră și că încetul cu încetul casa ei o să-și piardă prestigiul. Altă dată aduseseră vorba despre Zabida și recunoscuseră cu toții că se pricepe și să adune, dar și să risipească banii, făcînd aluzie îndeosebi la patima ei pentru droguri.

— Îngăduie-mi să-mi exprim admirația pentru privirile galeșe pe care le trimiți unora dintre noi, o tachină Muhammad Iffat pe Zabida.

— Ochii îl dau de gol pe cel aprins de dragoste, zise Galila aproape în șoaptă, apoi izbucni în hohote de rîs.

— Sau ți-ai închipuit că noi nu mai vedem? se amestecă în vorbă și Ibrahim el-Far, dojenind-o în glumă.

— Să știți că se schimbă treaba! Dacă trăncăniți așa, fără rost, n-o să mai puteți să mă păcăliți, așa cum plănuiați voi! îi amenință Ahmad Abd el-Gawad, prefăcîndu-se supărat.

— Nu mă uitam la el cu un scop anume – Doamne ferește! se dezvinovăți Zabida, simțindu-se încolțită. Mă uitam la capetele voastre albite și la părul lui negru și-l invidiam că rămîne neschimbat. Spuneți-mi dacă-i dați mai mult de patruzeci de ani?

— Poate vrei să zici patruzeci pe-un picior? glumi Muhammad Iffat.

— Oricum ați face socoteala, tot sînteți mai bătrîni decît mine! îi luă în zeflemea Ahmad Abd el-Gawad.

În clipa aceea, Galila fredonă începutul cîntecului *Invidiosul parcă are un spin în ochi*...

— Nu vă fie teamă, că n-o să-l deochi! se apără Zabida.

— Ba toate belelele de la ochii tăi se trag, sări Muhammad Iffat, clătinînd din cap cu subînțeles.

— Tot mă mai invidiezi că sînt tînăr? o întrebă Ahmad Abd el-Gawad pe Zabida. N-ai auzit ce-a spus doctorul?

— Ba da! Mi-a spus Muhammad Iffat... Dar ce boală mai e și tensiunea asta?

— Mi-a înfăşurat un burduf împrejurul braţului şi-a început să-l umfle cu nişte foale din piele. Asta a fost tot. Pe urmă mi-a spus hotărît şi sigur: „Ai tensiune!".

— Şi de la ce ţi se trage tensiunea asta?

— Cred că de la foalele alea..., glumi stăpînul.

— Mi se pare mie că e o boală molipsitoare, zise Ibrahim el-Far, frecîndu-şi palmele. La mai puţin de-o lună după îmbolnăvirea lui, ne-am dus la doctor unul după altul şi rezultatul a fost acelaşi în toate cazurile. „Tensiune!"

— Vă spun eu care e secretul, interveni Ali Abd el-Rahim. Trebuie să fie una din urmările revoluţiei, de vreme ce nu s-a pomenit de boala asta înainte de izbucnirea ei.

— Şi care sînt simptomele misterioasei boli? îl întrebă Galila pe domnul Ahmad, din ce în ce mai interesată.

— Dureri de cap, respiraţie anevoioasă şi o mare greutate la mers...

— Dar cine n-are simptomele astea? bombăni Zabida, zîmbind puţin neliniştită. Credeţi că s-ar putea să am şi eu tensiune?

— Sus sau jos? întrebă Ahmad Abd el-Gawad, sucind vorba ca să facă haz.

Rîseră toţi, chiar şi Zabida.

— Acum, că ştii atît de bine ce-i cu tensiunea asta, cred că ai putea s-o examinezi şi pe ea, spuse Galila cu tîlc. Poate-i ghiceşti şi ei boala.

— Păi să aducă ea burduful, iar eu caut foalele, continuă Ahmad Abd el-Gawad, pornit să facă haz cu orice preţ.

Izbucniră cu toţii în hohote şi nu se opriră pînă ce nu-i întrerupse Muhammad Iffat:

— Tensiune... tensiune... Altceva nu mai ştie doctorul... Iar noi trebuie să ascultăm de poruncile lui ca nişte sclavi. „Nu mai bei! Nu mai mănînci carne de vită! Renunţă şi la ouă!"

— Ei, vezi? Şi cum să se descurce unul ca mine, care trăieşte numai cu carne de vită şi ouă şi nu bea decît alcool?

— Mănîncă şi bea sănătos, după pofta inimii, îl încurajă Zabida, căci cel mai bun vraci eşti tu însuţi, iar Allah este doctor pentru sufletele tuturor!

— Acum îi arde de şagă, dar cînd a fost nevoit să stea la pat o băgase bine pe mînecă şi luase aminte la toate sfaturile medicului, le-a respectat cu sfinţenie. Acum iar le-a uitat!

— Eu n-am nici un fel de încredere în doctori, declară Galila strîmbînd din nas, dar le găsesc o scuză, căci trebuie să trăiască şi ei. Cîştigă pe seama bolilor cum cîştigăm noi pe seama nunţilor. Pentru ei – burduful, foalele, ordinele şi interdicţiile, iar pentru noi – daireaua, lăuta şi cîntecele...

— Ai dreptate! exclamă domnul Ahmad entuziasmat. Numai Allah hotărăşte asupra bolilor şi sănătăţii, asupra vieţii şi morţii! Cel care se bizuie pe Allah nu va regreta!

— Oameni buni, depuneţi mărturie împotriva acestui făţarnic! îi instigă Ibrahim el-Far, rîzînd cu poftă. Cu gura bea, cu ochii păcătuieşte şi pe urmă vine şi ne ţine nouă predici din vîrful limbii!

— N-aveţi ce să-mi reproşaţi, de vreme ce predic într-o casă deocheată ca asta, zise Ahmad Abd el-Gawad hohotind.

— Ce bine-ar fi dacă s-ar afla şi Kamal printre noi, să-ţi asculte şi el predicile, sări Muhammad Iffat cu gura, urmărindu-l pe Ahmad Abd el-Gawad cu priviri mustrătoare.

— Apropo, tot mai susţine că omul se trage din maimuţă? interveni Ali Abd el-Rahim.

— Ce-mi aud urechile? exclamă Galila, ducîndu-şi mîinile la piept.

— Din maimuţă? se minună şi Zabida. Probabil, se gîndeşte la originea lui, sărmanul! spuse ea apoi cu ironie.

— Şi, în plus, mai susţine şi că femeia s-ar trage din leoaică, încercă să se răzbune stăpînul.

— Aş vrea să văd şi eu vlăstarul ăsta descinzînd dintr-un maimuţoi şi o leoaică! spuse Zabida, abia reţinîndu-şi rîsul.

— Las' că o să se facă el mare şi-o să afle atunci că omul îşi are într-adevăr originea în Adam şi Eva, se amestecă şi Ibrahim el-Far.

— Ba mai bine o să-l aduc într-o zi aici, cu mine, ca să vadă din ce animale se trage omul, îl întrerupse domnul Ahmad.

— Tu ai putea să ne spui şi nouă cărei specii de animale îi aparţine domnul Ahmad, i se adresă Ali Abd el-Rahim Zabidei, în vreme ce se apropia de masă pentru a umple din nou paharele.

Ea rămase o clipă pe gînduri, urmărind mîinile lui Ali Abd el-Rahim, apoi spuse zîmbind:

— Cred că aduce cu măgarul...

— Asta-i ocară sau laudă? întrebă Galila.

— Numai cine-a zis-o poate şti, răspunse Ahmad Abd el-Gawad în locul Zabidei.

Înălţară din nou paharele într-o atmosferă de veselie generală. Apoi Zabida ridică lăuta şi începu să îngîne *Coboară perdeaua*.

Trupul lui Ahmad Abd el-Gawad începu să danseze în ritmul lent al melodiei. Apoi ridică paharul, privind prin licoarea aurie la faţa Zabidei, ca şi cum ar fi vrut s-o cerceteze printr-o lupă colorată. Era cu ochi şi cu sprîncene că Ahmad şi Zabida reveniseră, sub imperiul cîntecului, la vechea comunicare ce se stabilea între ei pe vremuri. Stăpînul reluă ultimul refren împreună cu Zabida şi glasul lui se înălţă voios, cîntecul încheindu-se în aplauzele şi aclamaţiile tuturor.

— Fiindcă veni vorba de „îndrăgostitul pe care-l dau ochii de gol", ce părere ai despre *Umm* Kalthum? o întrebă Muhammad Iffat pe Galila.

— Să fiu sinceră, are glas frumos, dar n-are încă arta necesară...

— Unii prezic că va fi succesoarea Munirei el-Mahdiyya... Alţii pretind că ar avea o voce şi mai frumoasă decît a Munirei.

— Ei, nici chiar aşa! protestă Galila. Nu poate suporta comparaţie cu vocea gravă a Munirei.

— Cîntecul ei aminteşte mai degrabă de psalmodierea Coranului, se amestecă şi Zabida veninoasă. Parcă-ar fi o cîntăreaţă cu turban, ca psalmiştii! încheie ea cu dispreţ.

— Pe mine, unul, nu mă încîntă deloc! sări cu gura şi Ahmad Abd el-Gawad. Mulţi sînt înnebuniţi după ea, dar realitatea e că vocile de aur s-au terminat odată cu dispariţia lui *si* Abdo.

— Tu eşti un retrograd! glumi Muhammad Iffat. Întotdeauna te-ai cramponat de trecut... Apoi spuse, făcîndu-i cu ochiul: Nu te îndărătniceşti tu să-ţi guvernezi şi casa, şi familia prin forţă, chiar şi acum, în era democraţiei şi parlamentarismului?

— Democraţia! Democraţia trebuie să fie pentru popor, nu pentru familie! protestă domnul Ahmad cu ironie.

— Tu crezi că tineretul de astăzi mai poate fi ţinut în frîu prin vechile metode? întrebă Ali Abd el-Rahim. Îţi închipui că-i mai poţi ţine în hăţuri pe tinerii ăştia învăţaţi cu demonstraţiile şi înfruntarea soldaţilor englezi?

— Nu pricep ce vrei să spui, dar eu sînt de aceeaşi părere cu Ahmad, se amestecă în vorbă Ibrahim el-Far. Amîndoi avem băieţi şi se cuvine să ne rugăm lui Allah să ne ajute!

— Amîndoi sînteţi pentru o guvernare democratică numai cu vorba, iar în casă vă purtaţi ca nişte despoţi, glumi Muhammad Iffat.

— Ce idee năstruşnică! Am impresia că eşti cu capul în nori! Cam ce-ai vrea, mă rog? Să-i strîng laolaltă pe Kamal, pe Yasin şi pe mama lui Kamal, să le cer părerea şi pe urmă să număr voturile? protestă Ahmad Abd el-Gawad.

— Să n-o uiţi pe Zenoba, te rog! completă Zabida printre hohote.

— Dacă ceea ce pătimim cu copiii e din pricina revoluţiei, atunci să avem iertare, eu nu-l mai înţeleg pe Saad-paşa! insistă Ibrahim el-Far.

Petrecerea cu cîntec și glume se prelungi pînă tîrziu în noapte, cînd glasurile se contopiră într-o larmă confuză. Se surprindeau din ce în ce mai des privindu-se adînc în ochi. Nu există pe lumea asta decît o singură plăcere! își zicea Ahmad în sinea lui. Îi veni în minte să exprime gîndul ăsta cu glas tare, dar renunță, fără să-și dea prea bine seama ce-l oprește – fie că entuziasmul murise, fie pentru că în jurul său se lărgea un gol adînc. Dar de ce-l năpădește oare indiferența asta pe neașteptate? Va fi o plăcere de un ceas sau o intimitate de durată? se întrebă din nou. Oricum va fi, se simți ispitit să caute desfătare, dar îl opri din nou un foșnet ciudat, ca și cînd valurile Nilului i-ar fi șoptit la ureche. La mijlocul celui de-al șaselea deceniu de viață e încă un bărbat în putere. Întreabă-i pe înțelepți cum trece viața, căci noi știm și nu prea știm...

— Dar ce te-a apucat de-ai amuțit deodată? Allah să te ferească de rău!

— Pe mine? Cred că am nevoie de puțină liniște...

Ce plăcută e liniștea! Să tragi un somn zdravăn și după el să te scoli înviorat! Ce plăcută e sănătatea! Dar ei insistă întruna și nu-ți dau o clipă de răgaz. Privirea asta nu-i fermecătoare? Dar susurul valurilor se înalță, crește mereu... Cum ți se pare cîntecul? Parc-ai avea bumbac în urechi!

— Nici vorbă! Nu-l lăsăm pînă nu-l petrecem cu alai ca pe un mire! Ce părere aveți? Nun-ta! Nun-ta!

— Hai, cămiloiul meu, ridică-te!

— Eu? Puțină liniște! Vă rog...

— Nun-ta! Nun-ta! Așa cum am făcut prima oară în casa din Al-Ghuriyya.

— Asta s-a întîmplat demult... demult...

— Nu-i nimic, o s-o mai repetăm o dată! Nun-ta! Nun-ta!

Sînt fără îndurare! Dar asta a fost așa demult! Aproape că ți s-a așternut peste ochi zăbranicul uitării. Și negura

se lasă parcă din ce în ce mai deasă! Și susurul s-a preschimbat în vuiet... Și crește mereu! De ce-ai uitat aproape totul?

— Uitați-vă! Ce-i asta?

— Ce-i cu el?

— Repede, un pahar cu apă! Deschideți fereastra!

— Îndurare, Doamne!

— Nu-i nimic! Nu-i nimic! Înmoaie batista asta în apă rece!

42

Trecuse o săptămînă de la întîmplarea aceea. Doctorul, care-l vizitase în fiecare zi, apreciase că starea este într-atît de gravă încît nu-i îngăduise să stea de vorbă cu nimeni. Pînă şi copiii lui se strecurau în cameră în vîrful picioarelor, căutau nedumeriţi la faţa lui palidă, apoi se retrăgeau cu chipurile întunecate şi inimile chircite de durere, aruncîndu-şi unul altuia priviri neajutorate şi evitînd totodată să se privească în ochi. Doctorul le spusese că e vorba de o criză de tensiune. Khadiga povestise îngrozită că doctorul îi luase stăpînului un lighean de sînge negru. Amina intra şi ieşea din odaia lui, plutind ca o fantomă ce rătăceşte fără ţintă, iar Kamal era uluit şi dezorientat, minunîndu-se cum se pot petrece astfel de lucruri grave într-o clipită şi cum poate pica cu atîta uşurinţă un bărbat atît de vînjos ca stăpînul. Privea pe furiş la umbra mamei, la ochii înlăcrimaţi ai Khadigăi şi la chipul livid al Aişei, tot întrebîndu-se cum de s-a putut întîmpla aşa ceva. Îi trecu prin minte fără să vrea că tată-său ar putea să se prăpădească dintr-o clipă în alta şi rămase încremenit, fiind convins că viaţa ar fi de neîndurat fără el. Se întrebă cu teamă în suflet cum ar putea suporta mamă-sa o astfel de nenorocire. Pare de pe acum cu sufletul sfîşiat, cu toate că nu s-a întîmplat nimic. Îi veni apoi în minte chipul lui Fahmi şi-şi puse întrebarea dacă ar putea să-l uite şi pe tatăl său, aşa cum îşi uitase fratele. Yasin a aflat de cele întîmplate a doua zi şi s-a

oprit drept la casa veche, fără să stea pe gînduri. Venea pentru prima oară de cînd o părăsise. Rămase lîngă patul tatălui său îndelung, fără să scoată o vorbă. Pe urmă se retrase în salon şi acolo se trezi faţă în faţă cu Amina. Se întîlneau pentru prima dată după o lungă despărţire. Yasin se simţi atît de mişcat cînd o văzu întinzîndu-i mîna, încît ochii i se umeziră, fiind gata să podidească în lacrimi. Stăpînul mai rămase în pat cîteva zile, fără să deschidă gura şi fără să se mişte. După ce doctorul îi luă sînge se mai strecură în el un grăunte de viaţă şi-şi redobîndi cunoştinţa, reuşind să articuleze, printre gemetele de durere, şi primele cuvinte. Cînd i se mai domoli criza violentă, şederea în pat începu să-l stînjenească, temîndu-se că s-ar putea să fie condamnat să rămînă legat de patul său în toate împrejurările vieţii. Primul lucru despre care întrebă cînd îşi reveni era legat de modul cum ajunsese acasă. Amina îi povesti că trei prieteni – Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far – îl aduseseră cu trăsura, în stare de leşin, şi-l purtaseră pe braţe pînă la pat. Şi cu toate că trecuse de miezul nopţii, aduseseră imediat şi un doctor. Apoi întrebă despre persoanele care veniseră să-l viziteze şi soţia îi spuse că prietenii se interesează de el toată ziua, dar doctorul i-a interzis să-i primească un timp.

— Totul este după voia lui Allah! şopti el cu glas stins. Să ne rugăm lui Allah ca totul să se sfîrşească cu bine! adăugă apoi, după o pauză.

Adevărul este că el nu disperase şi nu simţise apropierea sfîrşitului nici o clipă, iar încrederea în viaţă nu-i slăbise deloc, în ciuda durerii şi spaimei încercate. Imediat ce-şi recăpătă cunoştinţa, îşi redobîndi şi încrederea în sine. Nu-i vorbi nimănui pe tonul celor care se pregătesc de moarte şi se grăbesc să lase un testament. Dimpotrivă, îl chemă la el pe Gamil el-Hamzawi şi-l însărcină să facă nişte schimbări, apoi îl chemă pe Kamal şi-l trimise să-i aducă haine noi de la croitor, din Khan Gaafar. Cînd îşi

aducea aminte de moarte, nu făcea decît să repete rugăciunile, vrînd să-l înduplece pe Allah şi să amăgească destinul. După o săptămînă, doctorul declară că bolnavul a depăşit faza cea mai critică şi că în curînd se va restabili complet şi-şi va relua activitatea. Îi repetă sfaturile pe care i le dăduse la primul consult şi el promise că va ţine seama de ele întocmai. În sinea lui, se legă să renunţe cu desăvîrşire la petreceri şi la viaţa dezordonată, încredinţat că lucrurile sînt prea serioase ca să mai fie luate în glumă. Sănătatea, chiar şi cu privaţiuni, este oricum mai bună decît boala.

Şi astfel criza se sfîrşi cu bine. Familia îşi recapătă tihna şi rostiră cu toţii cuvinte de mulţumire. Abia la sfîrşitul celei de-a doua săptămîni i se îngădui să stea de vorbă cu musafirii. Primii care îl vizitară au fost copiii şi ginerii lui. Îşi petrecu privirile peste chipurile tuturor: Yasin, Khadiga, Aişa, Ibrahim şi Khalil Şawkat. Apoi întrebă despre nepoţi: Ridwan, Abd el-Mun'im, Ahmad, Na'ima, Osman şi Muhammad. Firește că nu fuseseră luaţi în vizită, ca să nu-i tulbure liniştea. Îi urară viaţă lungă şi sănătate deplină, apoi îşi exprimară regretul pentru năpasta care-l lovise şi rostiră cu toţii cuvinte de îmbărbătare. Khadiga vorbi cu glas tremurat, iar Aişa lăsă pe mîna lui o lacrimă în clipa cînd i-o sărută, socotind de prisos să mai spună ceva. Yasin îi mărturisi că n-a mai avut clipă de linişte de cînd a aflat de boala stăpînului. Faţa palidă şi severă a domnului Ahmad se lumină într-un zîmbet senin şi le vorbi pe îndelete despre voia, mila şi bunăvoinţa lui Allah, despre răbdarea şi încrederea cu care trebuie întîmpinat destinul. După un timp, ieşiră cu tihnă în suflet şi se mutară în odaia lui Kamal, lăsînd salonul liber pentru musafirii aşteptaţi să sosească dintr-o clipă în alta. Yasin, care căpătă pe neaşteptate aripi, profită de situaţie şi se opri dinaintea Aminei.

— N-am putut să-ţi spun ce-am avut pe suflet în ultimele două săptămîni, fiindcă boala tatei nu mi-a dat o clipă de

pace, începu el hotărît. Acum, că lucrurile merg spre bine, cred că putem schimba cîteva vorbe. Aş vrea în primul rînd să-mi cer iertare pentru că am îndrăznit să intru în casă fără îngăduinţa dumitale. Am avut impresia că m-ai primit cu aceeaşi căldură de odinioară. Socotesc însă de datoria mea să-mi cer iertare pentru supărarea pe care ţi-am pricinuit-o.

— Ce-a fost a trecut, Yasin..., răspunse Amina îmbujorată de emoţie. Asta-i casa ta şi eşti oricînd bine venit în ea!

— Nu vreau să mă întorc la ce-a fost, reluă Yasin, dar socotesc de cuviinţă să-ţi mărturisesc cu mîna pe inimă, jurînd pe viaţa tatălui meu şi a lui Ridwan, că n-am avut niciodată vreun gînd rău pentru cineva din casa asta şi că ţin la toţi cum ţin la mine însumi. De bună seamă că numai diavolul m-a împins la păcat. Orice om se află în primedjia asta, dar inima mea a fost întotdeauna alături de voi.

Amina se înseninâ şi puse mîna pe umărul lui solid, zicîndu-i:

— Te-am socotit întotdeauna copilul meu şi ţi-am arătat aceeaşi dragoste ca şi copiilor mei. Recunosc că m-am mîniat atunci, dar furia s-a stins de mult – slavă lui Allah! Acum n-a mai rămas decît vechea dragoste. Asta-i casa ta, Yasin, şi eşti oricînd bine venit în ea!

Yasin nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, iar cînd Amina părăsi odaia, le spuse celorlalţi pe un ton solemn:

— Femeia asta este neînchipuit de bună! Allah nu-l iartă pe cel care ar fi în stare să-i facă vreun rău. Allah să-l blesteme pe diavolul care m-a împins într-o zi să-i rănesc sentimentele!

— Aproape că nu trece nici un an fără ca diavolul să te împingă la o nenorocire! îi răspunse Khadiga, luîndu-l peste picior. Parcă ai fi o jucărie în mîinile lui!

Yasin se uită la ea cu ochi rugători, implorînd cruţare.

— E o poveste care a trecut... s-a terminat, sări Aişa, ca de obicei, în apărarea celui încolţit.

— De ce n-ai adus și vinul cu tine, ca să sărbătorești ziua asta binecuvîntată cu tot dichisul, așa cum se cuvine? continuă Khadiga pe același ton, fără să-i dea atenție Aișei.

— Soția mea nu mai admite petrecerile! i-o reteză Yasin, umflîndu-se în pene. Acum e o doamnă în adevăratul sens al cuvîntului.

— E o mare pierdere pentru tine! Domnul să te ierte și să te călăuzească pe calea cea bună! zise Khadiga, de data asta fără urmă de ironie în glas.

— Te rog să nu te superi pe mine, *si* Yasin, interveni Ibrahim Șawkat, vrînd parcă să-și ceară iertare pentru firea arțăgoasă a soției sale. Ce pot să fac? E sora ta!

— Allah să te ajute, *si* Ibrahim, răspunse Yasin, ascunzîndu-și cu greu zîmbetul.

— Acum, după ce Allah l-a ajutat pe tata să se întremeze, vă mărturisesc că n-o să uit cît oi trăi înfățișarea lui din prima zi, se amestecă Aișa în vorbă, dorind să schimbe subiectul. Să nu mai aibă nimeni parte de boală și de suferință!

— Viața asta nu mai face nici cît un fir de pai fără el, încuviință Khadiga fără să stea pe gînduri.

— La el am căutat și am aflat ajutor în toate nenorocirile, murmură Yasin emoționat, străduindu-se să pară stăpîn pe sine. Rar se mai întîlnește un bărbat ca el!

Și eu am simțit același lucru, gîndi Kamal. Ți-aduci aminte cum stăteam prăbușit în colțul odăii, copleșit de disperare? Am simțit că mi se frînge inima văzînd-o pe mama prăbușindu-se. Noi cunoaștem doar un singur sens al morții, dar dacă spectrul ei vine acolo unde nu ne așteptăm, atunci ne fuge pămîntul de sub picioare. Și cu toate astea, loviturile ei se vor succeda cu fiecare ființă dragă pe care o vom pierde. Într-o bună zi te vei stinge și tu, lăsînd în urmă numai speranțele. Oricum viața merită să fie trăită, oricît de mari ar fi suferințele iubirii...

Din stradă se înălță zgomotul unei trăsuri. Aișa sări ca arsă și se opri în fața ferestrei întredeschise.

— Ne-au sosit vizitatori aleși! izbucnit ea cu mîndrie, întorcîndu-se spre ceilalți.

Prietenii mai apropiați sau mai îndepărtați ai stăpînului nu mai conteneau: funcționari, avocați, notabili, comercianți... Unii dintre ei intrau pentru prima oară în casa lui, alții mai intraseră cu ocazia puținelor banchete organizate de domnul Ahmad la el acasă. Dar împreună cu aceștia mai sosiră numeroși cunoscuți, pe care îi poți întîlni aproape în fiecare zi în cartierul comercial Es-Sagha sau pe Calea Nouă. Veniră prieteni de tot felul. Parcă tunase și-i adunase. Dar nici unul nu-i fusese atît de apropiat ca cei trei – Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim și Ibrahim el-Far. Întîrziară puțin, avînd în vedere împrejurările vizitei, dar copiii avură suficiente motive de mîndrie, văzînd înfățișarea acestora și trăsurile lor somptuoase.

— Uite că sosesc în sfîrșit și prietenii cei mai dragi, sări Aișa, care rămăsese la postul de observație.

Hohotele și cuvintele de mulțumire și de slavă ale celor trei se auzeau lămurit pînă în odaia lor.

— Nu există pe lumea asta prieteni ca ei, spuse Yasin cu admirație.

Frații Șawkat întăriră și ei spusele lui Yasin, dînd aprobator din cap, în vreme ce pe Kamal îl luă gura pe dinainte și grăi cu o tristețe în glas, pe care din fericire nu o observă nimeni:

— Rar se întîmplă ca o prietenie să fie atît de durabilă ca a lor!

— N-a trecut nici o zi fără să treacă pe aici pentru a întreba cum se simte tata, remarcă Yasin cu mirare. Și de fiecare dată au plecat cu ochii strălucind de emoție, gata să podidească în lacrimi.

— Nu trebuie să te miri, căci mai mult timp a petrecut cu ei decît cu voi, îi luă Ibrahim Șawkat vorba din gură.

Văzînd că șuvoiul de vizitatori nu mai contenește, Khadiga alergă la bucătărie să dea o mînă de ajutor. După ce închise prăvălia, sosi și Gamil el-Hamzawi. Curînd

după el, se iviră Ghoneim Hamido, proprietarul presei de ulei din El-Gamaliyya, și Muhammad el-Agami, vînzătorul de *kuskusi*[1] din Es-Salihiyya.

— Șeicul Mitwalli Abd es-Samad! strigă Aișa, făcînd semn cu capul spre stradă. O putea oare să urce pînă la etajul de sus?

Șeicul străbătu curtea destul de vioi, sprijinindu-se în baston, în vreme ce tușea ca să-și anunțe sosirea și să-și potrivească glasul.

— Urcă el pînă în vîrful minaretului, darămite un etaj, două, o asigură Yasin.

Khalil Șawkat se minună, făcînd semne cu ochii și cu degetele, vrînd să întrebe care-i vîrsta șeicului.

— Păi trebuie să aibă între optzeci și nouăzeci de ani, răspunse tot Yasin. Ca să nu mai zic că e sănătos tun!

— Și n-o fi fost niciodată însurat în viața asta atît de lungă? se interesă Kamal.

— Ba lumea spune că ar fi avut și nevastă, și copii, dar că s-ar fi mutat cu toții întru mila lui Allah..., bombăni Yasin.

— Ia te uită cine vine! se minună Aișa, care continua să supravegheze intrarea. Un *khawaga*! Cine-o fi?

Nou-sositul străbătu curtea cu oarecare teamă în privirile-i scrutătoare. Avea pe cap o pălărie rotundă din fibre de palmier. De sub borurile ei se zărea un nas acvilin, ciupit de vărsat și o mustață zbîrlită.

— O fi vreun bijutier, cine știe? se auzi glasul lui Ibrahim.

— Pare să aibă mutră da grecotei, bombăni Yasin nesigur. Unde-am mai văzut chipul ăsta? se întrebă apoi, dar nu găsi răspunsul.

Se ivi după aceea un tînăr orb, purtînd ochelari negri și dus de braț de un om mai simplu, care-și înfășurase capul cu o *kufiyya* și lăsa să-i atîrne de sub poalele paltonului

1. Mîncare specifică din nordul Africii, preparată din grîu pisat, diverse legume și carne.

negru un *ghilbab* vărgat. Yasin îl recunoscu de la prima privire și se miră în sinea lui, dar nu schiță nici un gest ce l-ar fi putut trăda. Tînărul cel orb era cîntărețul la *qanun* din taraful Zabidei, iar celălalt era proprietarul unei cunoscute cafenele din Wagh el-Baraka. Îl chema El-Hamayuni. Era un zurbagiu și jumătate, pezevenghi și altele de soiul ăsta.

— Orbul este cîntărețul la *qanun* din orchestra Zabidei, se apucă Khalil Șawkat să dea explicații.

— Și de unde pînă unde l-o fi cunoscînd tata? întrebă Yasin, prefăcîndu-se mirat.

— Păi tată-tău e un pasionat de muzică și e normal să-l cunoască artiștii, mormăi Ibrahim Șawkat, rîzînd în barbă.

Zîmbi și Aișa, dar nu-și întoarse capul de la fereastră. Yasin și Kamal surprinseră surîsul lui Ibrahim și price-pură imediat ce se ascunde în spatele lui.

În cele din urmă apăru și Suwaydan, slujnica familiei Șawkat, împletindu-se de bătrînă ce era.

— Uite-l și pe solul mamei! Vine să se intereseze cum se mai simte stăpînul, mormăi Khalil, arătînd cu mîna spre ea.

Văduva răposatului Șawkat trecuse odată în persoană pentru a vedea ce s-a întîmplat cu stăpînul, dar reumatismul nu-i dăduse pace în ultimele zile și, aliindu-se cu bătrînețea, nu-i mai îngăduise să plece de acasă.

— Avem nevoie de un cafegiu, care să pregătească și să servească ceștile cu cafea, zise Khadiga, care se întoarse de la bucătărie lamentîndu-se și fălindu-se totodată, cum îi era obiceiul.

Stăpînul se ridicase în capul oaselor și ședea rezemat de o pernă uriașă, cu o pătură trasă pînă la gît, în vreme ce vizitatorii luaseră loc pe canapea și pe scaunele rînduite în jurul patului. Părea fericit, cu toate că era destul de slăbit. Nimic nu-l putea face mai fericit decît strîngerea prietenilor în jurul lui, întrecîndu-se cu complimentele.

Dacă boala îl chinuise, acum trebuia să accepte că avusese o ocazie potrivită să-şi încerce prietenii, care, spre fericirea lui, nu numai că-i simţiseră lipsa, dar îi duseseră şi dorul. Îşi deschisese sufletul şi se apucase să le povestească de-a fir-a păr despre durerile cărora trebuise să le facă faţă, ca şi cînd ar fi vrut să le stoarcă şi mai multă compătimire şi simpatie. Pentru asta îşi îngădui şi cîteva înfloriturі.

— În primele zile m-a apăsat gîndul că s-a isprăvit cu mine, îngăimă el oftînd – dar am repetat fără încetare *şahada* şi sura *As-Samadiyya*. Tot timpul mă gîndeam la voi, chinuit de gîndul despărţirii.

— Fără dumneata n-ar fi mai existat lumea asta, domnule Ahmad..., se ridicară mai multe glasuri deodată.

— Boala asta a ta a lăsat în sufletul meu urme care nu se vor şterge niciodată, zise Ali Abd el-Rahim înduioşat.

— Ţi-aduci aminte de noaptea aceea? întrebă Muhammad Iffat. Doamne! Ne-ai făcut să încărunţim...

— Te-a salvat cel care ne-a salvat şi de englezi în noaptea de la Porta El-Futuh! şopti Ghoneim Hamido, aplecîndu-se puţin spre pat. Ţi-aduci aminte?

Ce vremuri erau atunci! Zilele fericirii şi iubirii! Iar Fahmi era perfecţiunea! În el îţi puseseşi toată speranţa!

— Slavă lui Allah, domnule Ghoneim!

— Mie să-mi spui cît i-ai dat doctorului pe nedrept? se trezi şeicul Mitwalli Abd es-Samad să întrebe fără rost. Dar nu-i nevoie să-mi răspunzi. Îţi cer numai să le dai mîncare slujitorilor lui El-Husein!

— Dar dumneata, şeic Mitwalli, nu te numeri printre slujitorii lui El-Husein? îl întrerupse Muhammad Iffat. Ia spune-ne, cum vine asta?

— Le dai mîncare slujitorilor lui El-Husein în frunte cu mine, indiferent dacă vrea sau nu vrea Muhammad Iffat! rosti şeicul răspicat, lovind după fiecare cuvînt cu bastonul în podea. Şi se cuvine să le dea şi el mîncare tuturor slujitorilor lui El-Husein, în frunte cu mine, din respectul pe care ţi-l poartă... Şi să ştii că trebuie să faci

pelerinajul chiar în acest an... Şi-ar fi şi mai bine dacă m-ai lua şi pe mine cu dumneata, ca să-ţi îndoiască Allah răsplata.

Cît de bun eşti, şeic Mitwalli! Şi ce aproape eşti de inima mea! Tu eşti unul din monumentele timpului!

— Îţi promit, să te iau cu mine în El-Hedjaz[1], dacă Cel milostiv o să ne îngăduie...

— Mai puţină supărare! se amestecă şi *khawaga* în discuţie, după ce-şi scosese pălăria, lăsînd să i se vadă chelia strălucitoare şi puţinul păr complet alb. Supărarea e pricina tuturor necazurilor! Las-o deoparte şi-o să fii din nou sănătos tun!

Manoli, cel care ţi-a vîndut băuturi vreme de treizeci şi cinci de ani! Vînzător de băuturi şi samsar de locuri de veci!

— Asta-i consecinţa negoţului tău, Manoli!

— Nu s-a plîns nimeni pînă acum că băutura ar fi pricina bolilor, bolborosi *khawaga*, plimbîndu-şi privirea peste chipurile celorlalţi clienţi. Vorbe goale! Poate bucuria sau rîsul să fie cauză vreunei boli?

— De-abia acum mi-am dat seama cine vorbeşte.. Tu eşti capul tuturor răutăţilor! izbucni şeicul Mitwalli Abd es-Samad, privind cu ochii mari spre *khawaga*, cu toate că nu mai vedea de mult nimic. Cînd ai deschis gura prima dată, am tresărit şi m-am întrebat unde l-am mai auzit vorbind pe diavolul ăsta?

— Şeicul Mitwalli nu ţi-a fost client, Manoli? îl întrebă Muhammad el-Agami pe *khawaga*, făcînd semn cu ochiul spre şeic.

— Burta lui e prea plină de mîncare. Unde-ai vrea să mai intre şi băutura, dragul meu? zise *khawaga* zîmbind.

1. Regiunea nord-vestică a Peninsulei Arabe, socotită centrul spiritual al islamului; fiind patria profetului Muhammad, în care a existat şi prima capitală a statului islamic, El-Hedjaz este considerat de musulmani loc sfînt.

— Nu întinde coarda, Manoli! Fii cuviincios! se burzului șeicul Mitwalli, strîngînd mînerul bastonului.

— Poți să tăgăduiești că ai fost cel mai mare haşişoman înainte să-ți fi muiat bătrînețea ciolanele, șeic Mitwalli? întrebă el-Agami.

— Haşişul nu este *haram*[1], protestă șeicul, ridicînd mîna ca să-i invite la tăcere. Ai încercat vreodată să faci rugăciunea din zori sub influența haşişului? *„Allahu akbar! Allahu akbar!“*[2] E nemaipomenit!

Văzînd că el-Hamayuni nu scoate o vorbă, Ahmad Abd el-Gawad se întoarse spre el zîmbind şi-l întrebă curtenitor:

— Ce mai faci, jupîne? Ţi-aduci aminte cum era pe vremuri?

— Pe vremuri? He-heei! mugi el-Hamayuni. Numai dumneata ești de vină, domnule Ahmad! Dumneata ne-ai părăsit! Dar cînd am aflat de la domnul Ali Abd el-Rahim că zaci în pat, mi-am adus aminte de pasiunile tinereții, ca și cînd ar fi fost ieri... Înseamnă că nu mai există credință – mi-am zis eu – dacă nu mă duc în persoană să-l văd pe bărbatul care mi-a fost atît de drag! Pe bărbatul adevărat, care te face să uiți de orice necaz! Dacă lumea n-ar cleveti, le-aș fi adus cu mine pe Fatuma, și pe Temelli, și pe Dawlat, și pe Nahawund! Toate ar fi vrut să te vadă, domnule Ahmad! Pentru noi ești același, indiferent dacă ne vizitezi seară de seară sau nu mai treci pe la noi cu anii... Apoi, rotindu-și ochii aprigi de jur împrejur, rosti: Toți ne-ați părăsit... Şi domnul Ali, fie binecuvîntat. A uitat de Saniyya el-Qililli, care-l aducea mereu pe la noi... Cei care au uitat trecutul sînt niște rătăciți. Nicăieri nu găsiți atmosfera intimă de la noi. De ce nu ne-ați mai

1. Tot ceea ce este considerat ilicit sau prohibit din punct de vedere al dogmei islamice.
2. Formulă religioasă însemnînd „Allah este cel mai mare“, rostită frecvent în diverse ritualuri sau în vorbirea obișnuită, cu valoarea unei simple exclamații.

vizitat? Dacă aș ști că v-ați pocăit, v-aș ierta, dar n-a venit încă vremea pocăinței... Domnul să vă dea viață lungă și s-aveți parte numai de bucurii!

— Nu vezi că s-a zis cu noi, jupîne? îi luă Ahmad vorba din gură.

— Nu spune asta tocmai dumneata, care ești floarea bărbaților! îl consolă jupînul, înflăcărîndu-se. Nu-i decît o indispoziție trecătoare. O să se ducă și n-o să se mai întoarcă a doua oară. Nu te las pînă nu-mi promiți că o să mai vii pe la noi prin Wagh el-Baraka, măcar o singură dată, după ce te-ai întremat.

— S-au schimbat vremurile, jupîne Hamayuni, răspunse Muhammad Iffat în locul lui Ahmad Abd el-Gawad. Unde-i Wagh el-Baraka de odinioară? S-a transformat într-un vad pentru puștime... Vrei să ne trezim nas în nas cu copiii noștri?

— Pe urmă nu uita că nu putem sta la tocmeală cu Cel de Sus cînd e vorba de vîrstă și sănătate, interveni și Ibrahim el-Far. Trebuie să ne luăm gîndul de la asta... S-a isprăvit cu noi, așa cum a zis și *si* Ahmad. De-acum ne plecăm spre apus... Ne-am speriat toți și ne-am oprit direct la doctor. Şi fiecăruia ne-a găsit cîte ceva. Ba ai cutare, ba ai cutare... Şi pe urmă ne-a luat cu sfaturile: toate începeau cu „NU“ – nu mai bei asta... nu mai mănînci asta... și tot felul de alte interdicții. N-ai auzit de tensiune, jupîne Hamayuni?

— Eu vă sfătuiesc să tratați orice boală cu băutură și cu voie bună, îl îndemnă jupînul, privindu-l drept în ochi. Şi dacă o să mai dați de necazuri, să nu-mi mai ziceți mie pe nume.

— Bravo! exclamă Manoli. Ai perfectă dreptate!

— Ai uitat de *manzul*-ul[1] cel mai veritabil, jupîne Hamayuni, adăugă și Muhammad es-Agami, ca și cum ar fi vrut să-l completeze pe prietenul său.

1. Preparat narcotic specific egiptean.

— Ia spuneţi-mi şi mie, oameni buni, unde mă aflu? întrebă şeicul Mitwalli, clătinînd din cap nedumerit. Sînt în casa fiului lui Abd el-Gawad? Sîntem la *gharza*[1], unde se fumează haşiş, sau la crîşmă? Hai, spuneţi-mi!

— Dar cine-i prietenul ăsta? întrebă el-Hamayuni, uitîndu-se chiorîş la şeicul Mitwalli.

— Un evlavios desăvîrşit... un adevărat sfînt.

— Ia ghiceşte-mi şi mie viitorul, dacă eşti chiar un sfînt! îl provocă ironic el-Hamayuni.

— Sau temniţa, sau spînzurătoarea! mormăi Mitwalli fără să stea pe gînduri.

— Cu adevărat, este un sfînt, strigă el-Hamayuni, izbucnind într-un rîs zgomotos. Ăsta-i sfîrşitul care mă aşteaptă... Apoi, adresîndu-se şeicului: Dar e mai bine să-ţi ţii limba, dacă vrei să n-ai dumneata parte de sfîrşitul ăsta. Pricepi ce vreau să zic?

— Ridică-te, dragul meu..., îl încurajă Ali Abd el-Rahim pe stăpîn, aplecîndu-se spre el rugător. Lumea nu mai face doi bani fără tine. Ce-i cu noi, Ahmad! Crezi că trebuie să luăm în serios sfaturile doctorilor? Părinţii noştri se mai însurau şi după şaptezeci de ani. Ce s-a întîmplat, oare?

— Părinţii voştri erau credincioşi şi curaţi la suflet, se grăbi Mitwalli Abd es-Samad să-i răspundă, vorbind tare şi împroşcînd stropi de salivă în toate părţile. Nu erau nici beţivi, nici desfrînaţi ca voi... Ăsta-i adevărul, dacă vrei să-l afli.

— Doctorul a zis că dacă eşti neatent cu tensiunea la nesfîrşit poţi să ajungi la paralizie – Allah să ne apere de-aşa ceva! Asta a păţit prietenul nostru el-Wadîni... Decît să fiu osîndit să zac nemişcat în pat, mai bine să mor... Doamne fereşte! Cum să zaci ani de zile fără să te mai poţi mişca?

În acel moment, el-Agami, Hamido şi Manoli se ridicară ca la un semnal, se scuzară şi se retraseră, după ce-i urară stăpînului sănătate şi viaţă lungă.

1. Tip de cafenea în care se fuma în mod clandestin şi haşiş.

— Şi Galila îţi trimite sănătate! şopti Muhammad Iffat, apropiindu-se de urechea stăpînului. Ar fi vrut şi ea să te vadă...

Abdo, cîntăreţul la *qanun*, prinse din zbor şoaptele domnului Muhammad Iffat şi zise, plesnind din degete:

— Iar eu am venit trimis de sultana. A fost gata-gata să-şi pună straie bărbăteşti şi să vină chiar ea în persoană, însă a renunţat în ultima clipă, fiindu-i teamă pentru dumneata. Dar mi-a zis mie: „Spune-i din partea mea (tuşi o dată şi încă o dată, dregîndu-şi glasul, şi pe urmă începu să cînte încet):

De pleci către cel drag
Şi de-l găseşti în prag,
Sărută-i dulcea gură
Şi spune-i că-l aştept
Cu focu-aprins în piept
Şi că mi-e dor, te jură...“

El-Hamayuni zîmbi, descoperindu-şi proteza de aur şi exclamă:

— Straşnic leac! Eu zic să-l încerci pe ăsta şi să nu iei în seamă vorbele cuviosului care ne prooroceşte spînzurători Zabida? Nu mai am chef de nimic! Boala e tare nesuferită! Dacă se întîmpla atunci nenorocirea, puteam să mor beat... Asta-i prevestire rea – avertisment sigur că trebuie să încep o viaţă nouă.

— Am făgăduit să nu ne mai atingem de iscarea ademenitoare, cît timp eşti obligat să stai închis aici, îl anunţă Ibrahim el-Far, tot în şoaptă.

— Eu vă dezleg de făgăduinţă şi vă rog să mă iertaţi pentru zilele pe care le-aţi pierdut...

— Dacă ar fi cu putinţă, am sărbători aici, chiar în noaptea asta însănătoşirea ta, zise Ali Abd el-Rahim, zîmbind ispititor.

— Vă chem la pocăinţă şi la pelerinaj, insistă din nou şeicul Mitwalli Abd es-Samad.

— Parc-ai fi un militar la *gharza* ! izbucni el-Hamayuni, scos din sărite.

La un semn al lui el-Far, asupra căruia se înțeleseseră dinainte, cei trei prieteni se apropiară de stăpîn și începură să îngîne :

— „Tu nu ești bun să bei/ Atunci de ce te prinzi ?“, pe melodia *Tu nu știi ce-i amorul, de ce iubești atunci ?*

Șeicul Abd es-Samad se porni la rîndul său să îngîne de unul singur versete din *sura Pocăinței*[1].

Ahmad Abd el-Gawad nu se putu stăpîni și rîse pînă cînd îi dădură lacrimile.

Timpul trecu pe nesimțite și la un moment dat se trezirá cu șeicul Mitwalli Abd es-Samad ridicîndu-se în picioare speriat.

— Să știți că eu voi fi ultimul care va părăsi odaia asta, fiindcă trebuie să vorbesc ceva între patru ochi cu fiul lui Abd el-Gawad.

1. *Surat at-Tawba* (sura 9) din Coran.

43

După alte două săptămîni, Ahmad Abd el-Gawad se însănătoși complet și ieși din casă. Primul lucru la care se gîndi a fost să-i ia pe Yasin și pe Kamal pentru a-și face împreună rugăciunea la moscheea El-Husein, spre a aduce mulțumiri și slavă lui Allah. Chiar în vinerea aceea, apăruse în ziare știrea despre moartea lui Ali Fahmi Kamil. Domnul Ahmad o citi, apoi o mai citi o dată înainte de a părăsi casa și le zise fiilor săi, în vreme ce cobora scara :

— A căzut din picioare și-a murit pe loc, în timp ce rostea un discurs în fața unei mulțimi. Pe cînd eu, după ce-am văzut moartea cu ochii, m-am ridicat din pat și uite-mă mergînd pe picioarele mele. Cine poate ști ce-l așteaptă ? Viața noastră e în mîiniie lui Allah și fiecare moare cînd îi este scris...

S-ar fi cuvenit să aibă răbdare și să mai rămînă cîteva zile sau poate cîteva săptămîni în casă pentru a se mai întrema, dar a simțit că nu mai are stare și s-a hotărît să iasă. Stăpînul mergea în față, urmat de Yasin și de Kamal – o scenă care nu se mai repetase de la moartea lui Fahmi. Pe drumul dintre Bayna el-Qasrein și moschee, cei doi tineri avură ocazia să-și dea seama încă o dată de prestigiul stăpînului printre locuitorii din cartier, căci toți proprietarii dughenelor de pe stradă îi întinseră mîna și îl îmbrățișară, felicitîndu-l și exprimîndu-și bucuria pentru revederea lui.

Cei doi fii erau măguliți – zîmbetul nu le mai părăsi chipul tot drumul. Yasin se întreba cu candoare de ce nu

s-o fi bucurînd şi el de prestigiul tatălui său, de vreme ce au aceleaşi virtuţi şi aceleaşi cusururi. Kamal, în schimb, căzu pe gînduri, reconsiderîndu-şi atitudinea faţă de tatăl său. Pînă nu demult fusese pentru el simbolul nobleţei şi măreţiei, iar în vremea din urmă înţelesese că poziţia asta nu face două parale pe lîngă idealurile lui înalte. Nu-i decît faima unui bărbat mărinimos, iubitor de petreceri şi plin de vigoare. Gloria şi măreţia sînt cu totul altceva – un bubuit de tunet care cutremură şi revigorează inimile stinse şi trezeşte energiile latente. Din nefericire, gloria stîrneşte mai multă ură decît dragoste, mai multă invidie decît mulţumire, mai multă vrajbă decît prietenie... Şi totuşi numai aceasta-i fericirea: să te bucuri de glorie şi preamărire! Dovada cea mai bună este că măreţia unui om este în funcţie de sacrificiul lui pentru ţeluri înalte. În orice caz, tata este un bărbat fericit şi trebuie să se bucure de fericirea lui! Priveşte la el ce falnic este! Şi Yasin e destul de simpatic! Înfăţişarea mea, în schimb, contrastează într-un mod foarte ciudat. Parcă aş fi o mască de carnaval între ei! Poţi să te amăgeşti oricît că frumuseţea este pedoaba femeilor şi nu a bărbaţilor, căci asta tot nu va reuşi să-ţi şteargă din minte situaţia îngrozitoare în care te-ai aflat în chioşcul din curtea palatului Şaddad. Ce ruşine! Tata a reuşit să se tămăduiască de tensiune, [illegible] cînd o să mă lecuiesc oare de iubire? Dragoste de [illegible] cărei nu i s-a găsit încă leac – e din familia cancerului. „Parisul este capitala splendorii şi a iubirii" îi spusese Husein Şaddad în ultima scrisoare. Dacă-i aşa, trebuie să fie şi capitala durerilor! Prietenul tău cel mai bun a devenit de la o vreme zgîrcit cu scrisul. Aş dori să trăiesc într-o lume în care inimile să nu cunoască înşelăciunea.

Cînd ajunseră la cotitura din Khan Gaafar, li se ivi înaintea ochilor moscheea monumentală.

— Oh, Husain! exclamă tatăl din adîncul sufletului, iar glasul lui exprima implorarea fierbinte.

Apoi grăbi pasul, privind spre moschee cu o lumină ciudată pe chip, urmat îndeaproape de cei doi fii. Oare s-ar putea să înţeleagă vreodată tatăl său că el com- simţise să-l însoţească fără nici o tragere de inimă numai ca să nu-l refuze? Moscheea aceasta nu mai este pentru el decît un simbol al dezamăgirii pe care o încercase. Mai demult se oprea sub minaretul ei cu inima înfierată, stăpînindu-şi cu greu sbuciumul şi lacrimile, cu pieptul clocotind de emoţie, credinţă şi speranţă, pe cînd acum se apropie de ea total indiferent. Nu mai vede în această clădire monumentală decît un morman de piatră, fiare, lemn şi vopsea, care ocupă o suprafaţă imensă fără nici un folos! Dar n-are de ales; din respect pentru tatăl său şi pentru restul oamenilor, sau mai degrabă de teama lor, trebuie să interpreteze rolul de soldat credincios al lui Allah pînă la sfîrşitul vizitei. Aş vrea să trăiesc într-o lume în care omul poate fi liber, fără nici un fel de teamă şi constrîngere.

Îşi scoaseră pantofii şi intrară unul după altul. Tatăl se îndreptă fără să şovăie spre *mihrab*, invitîndu-i şi pe cei doi fii să spună rugăciunea împreună cu el. Îşi duse mîinile la tîmple şi porni să se roage cu ochii închişi, ca de obicei, iar ei se simţiră obligaţi să facă la fel. Yasin uită de toate cînd se văzu dinaintea lui Allah cel iertător şi milostiv. Kamal, în schimb, începu să-şi mişte buzele în mod mecanic, fără să articuleze vreun cuvînt. Se aplecă şi se ridică, apoi se prosterna şi cădea în genunchi, dar nu reuşea să vadă în toate mişcările astea decît un exerciţiu fizic. Cele mai vechi vestigii de pe faţa pămîntului sînt locurile de închinăciune. E plină lumea asta de temple! Oare cînd se va deştepta omul de ele pentru a se închina numai pe sine? Şi ce-i cu glasul ăsta răsunător, care vine tocmai din fundul moscheii, pentru a le aminti oamenilor de sfîrşitul lumii? Ca şi cînd timpul ar avea sfîrşit! E [illegible] de frumos să vezi un om luptîndu-se din răsputeri cu iluziile. Dar cînd va lua sfîrşit această înfruntare şi

luptătorul va putea să se declare fericit? Lumea asta mi se pare foarte ciudată! Oare să fi fost creată ieri? Bărbații de lîngă mine sînt părintele și fratele meu. De ce nu sînt toți oamenii frați cu mine? Și inima asta pe care o port în piept cum de a acceptat atîtea chinuri? În fiecare clipă mă izbesc de o ființă nedorită. De ce s-a dus tocmai la capătul pămîntului singurul om pe care l-aș fi dorit lîngă mine?

— Hai să ne așezăm puțin aici înainte de a face ocolul mormîntului! le propuse tatăl după ce terminară rugăciunea.

Se așezară cu picioarele adunate sub ei, fără să scoată o vorbă.

— N-am mai venit aici cu toții din ziua aceea..., continuă tatăl cu aceeași blîndețe în glas.

— Hai să rostim *Al-Fatiha* pentru sufletul lui Fahmi! zise Yasin emoționat.

— Lucrurile lumești te-au cam împiedicat să-l vizitezi pe el-Husein, nu-i așa? îl descusu stăpînul pe Yasin.

— Ba nu trece nici o săptămînă fără să-l vizitez pe *sidna*! îl asigură Yasin, cu toate că nu se mai abătuse pe la moschee în răstimpul acestor ani decît de vreo cîteva ori.

Tatăl se uită apoi spre Kamal, ca și cînd l-ar fi întrebat din priviri: „Dar tu?".

— Și eu tot așa! spuse Kamal cu sfială.

— El este mijlocitorul nostru către profetul Muhammad – bunicul său – în ziua de apoi, continuă tatăl cu smerenie.

De data asta se ridicase după boală – după ce primise o lecție severă, de neuitat – convins de forța bolii și temîndu-se atît de tare de urmările ei, încît intenționa sincer să se pocăiască. De altfel, fusese întotdeauna convins că mai devreme sau mai tîrziu trebuia să sosească și momentul acesta. Dar acum nu mai avea nici cea mai mică îndoială că trebuia să lase gluma deoparte. De fiecare dată cînd amintirile îl năpădeau, încerca să se consoleze gîndindu-se la bucuriile nevinovate de care va mai avea

parte în viitor: prietenia, veselia și gluma. Tocmai din acest motiv se rugă lui Allah să-l păzească de ispitele diavolului și să-l ajute să ducă la capăt hotărîrea de a se pocăi. Începu să îngîne una după alta cele cîteva sure mai scurte pe care le știa pe de rost.

Se ridică și odată cu el se sculară și băieții, pornind în urma lui către mormîntul sfîntului. Îi întîmpinară aromele plăcute ce ardeau și șoaptele cîtorva recitatori ce răsunau din colțuri. Se prinseră în mulțimea care se mișca asemeni unei ape învălurite, înconjurînd mausoleul. Ochii lui Kamal se opriră asupra turbanului mare, verde, apoi insistară îndelung asupra ușii de lemn, pe care o sărutase de nenumărate ori și rămase pe gînduri, cu mintea năpădită de comparații și îndoieli. Își aminti momentul cînd i se dezvăluise taina acestui mormînt, înconjurat atîta vreme într-un nor de mister. Fusese prima tragedie din viața lui. Curînd după aceea îi urmaseră altele, distrugînd și dragoste, și credință, și prietenie. Apoi se minună că după toate astea se mai ținea pe picioarele lui, privind realitatea ca un adorator, fără să-i pese de loviturile soartei. Amărăciunea i se oglindea în ochi, instalîndu-se într-un zîmbet trist. Respinse fără urmă de regret fericirea oarbă ce lumina chipurile celor care se învîrteau fără încetare în jurul mormîntului. Cum să renunțe la lumină pentru o astfel de fericire, cînd se legase să deschidă ochii larg, să prefere neliniștea vie și nopțile albe în locul acelei tihne mincinoase, amăgitoare? După ce făcură un ocol complet, tatăl îi invită să se așeze puțin pe marginea mausoleului [illegible] cădură ascultare. Cîțiva cunoscuți se apropiară de stăpîn și-i întinseră mîna, felicitîndu-l. Vreo doi, trei [illegible] de vorbă cu el, așezîndu-se pe unde mai putură găsi vreun locșor. Cei mai mulți îl cunoșteau pe Yasin; se întîlniseră cu el fie în prăvălia tatălui, fie la școala En-Nahhasin. Pe Kamal nu-l știa însă aproape nimeni. Slăbănogeala lui atrase atenția unuia dintre ei, care-l întrebă pe stăpîn în glumă:

— Ce-i cu băiatul ăsta al tău? Parc-ar fi atins de lepră...

— Mie mi se pare că mai degrabă tu eşti lepros! îi răspunse stăpînul fără a sta pe gînduri, ca şi cum i-ar fi întors un salut.

Yasin zîmbi. Zîmbi şi Kamal. Era pentru prima oară cînd făcea cunoştinţă cu faţa ascunsă a tatălui său, despre care aflase atîtea în vremea din urmă. Stăpînul îi părea acum un bărbat ce nu scapă nici un prilej pentru a rosti o vorbă de duh, chiar şi atunci cînd se află în lăcaşul slavei şi pocăinţei, dinaintea mormîntului lui El-Hussein. Reacţia promptă a tatălui îl duse pe Yasin cu gîndul la viitor, întrebîndu-se dacă după necazul pricinuit de boală o să se mai întoarcă la obişnuitele petreceri. Sînt tare curios să ştiu dacă se va mai întoarce, îşi zise în sinea lui.

vedea cu ochiul liber, dar puteau să curme în orice clipă cursul vieţii, să hotărască destinul oamenilor sau să nenorocească familii întregi, după bunul lor plac. Micuţul Muhammad se îmbolnăvise primul, îi urmase Osman şi în cele din urmă căzuse pe neaşteptate şi tatăl lor. La miezul nopţii, slujnica Suwaydan se repezi în Bayna el-Qasrein pentru a-i vesti că Amina va înnopta în Es-Sukkariyya. Apoi îl încredinţă că nu trebuie să-şi facă nici un fel de griji în privinţa asta. Atunci din ce cauză a decis să rămînă peste noapte acolo? Şi de ce simte că i se strînge inima? Cu toate astea, nu-i exclus ca atmosfera să se însenineze cît ai clipi din ochi, cei doi copii şi Khalil Şawkat să se însănătoşească, aducînd din nou soarele pe chipul Aişei. A uitat că şi casa lui trecuse cu opt luni în urmă printr-o situaţie asemănătoare? Şi iată că stăpînul s-a însănătoşit complet, acum are vechea lui vigoare şi licărirea veselă-n priviri. Ba din cînd în cînd se mai întîlneşte şi cu prietenii. Totul se poate schimba într-o clipită.

— Eşti singur aici?

Kamal recunoscu glasul imediat, se ridică şi porni spre uşa terasei, ieşind în întîmpinarea fratelui său.

— Ce mai faci? întrebă el. Poftim sus!

Îi oferi un scaun. Yasin respiră adînc după efortul la care îl obligase scara întortocheată şi pieptul i se umplu de parfumul tufelor de iasomie.

— Copiii au adormit! şopti Yasin în timp ce se aşeza, oftînd. Cred că şi *umm* Hanafi a aţipit...

— Sărmanii de ei! N-au avut un moment de linişte şi nu le dau nici celorlalţi pace cît e ziua de lungă! Cam cît să fie ceasul?

— Păi trebuie să fie trecut de unsprezece. Aerul e mult mai plăcut aici decît pe stradă...

— Tu de unde vii?

— Nici nu mai ştiu unde mi-e capul... Tot timpul sînt pe drumuri, alergînd între Qasr eş-Şawq şi Es-Sukkariyya. Cred că mamă-ta n-o să se mai întoarcă în seara asta acasă.

— Mi-a spus și Suwaydan un pic mai devreme. Ce noutăți mai ai? Spune-mi și mie: ce se mai întîmplă? Sînt tare neliniștit!

— Să știi că toți sîntem la fel! spuse Yasin și oftă adînc. Toată nădejdea mi-e în Cel de Sus. E și tata acolo.

— La ora asta?

— Închipuie-ți! L-am lăsat în casă... Apoi continuă, după o scurtă pauză: Am stat în Es-Sukkariyya pînă la opt seara, cînd m-am pomenit cu cineva din Qasr eș-Șawq, venit să mă anunțe că pe nevastă-mea au apucat-o durerile facerii. Am alergat într-un suflet la moașa *umm* Ali și-am luat-o cu mine acasă, unde am găsit-o pe Zenoba înconjurată de niște vecine. Cred c-am stat acolo cam un ceas și-am simțit că nu mai sînt în stare să suport gemetele și urletele ei. Am pornit din nou singur în noapte, lăsîndu-mă purtat de pași spre Es-Sukkariyya, unde l-am găsit pe tata, stînd de vorbă cu Ibrahim Șawkat.

— Ce se-ntîmplă acolo? Spune-mi și mie ce-ai mai aflat!

— Nici un semn bun! Situația pare să fie destul de gravă, urmă Yasin mai mult în șoaptă.

— Gravă? repetă Kamal cu teamă în glas.

— Da! Am venit aici în speranța că o să găsesc și eu un pic de liniște. Și Zenoba asta n-a mai găsit altă noapte ca să nască? Am ostenit, alergînd între Qasr eș-Șawq și Es-Sukkariyya, după doctor și după moașă. Lucrurile par să fie destul de complicate. Soția răposatului Șawkat s-a uitat în ochii fiului ei și a exclamat: „Apără-mă, Doamne! Trebuie să mă iei pe mine înainte de a-l lua pe el!". Mamă-ta s-a necăjit tare cînd a auzit vorbele astea din gura ei, dar bătrîna n-a luat-o în seamă și a continuat cu glasul hodorogit: „Îi stă scris pe față. Așa au arătat toți din neamul Șawkat pe patul de moarte! I-am văzut zbătîndu-se între viață și moarte și pe tată-său, și pe unchi-său, și pe bunicu-său..." N-a mai rămas din Khalil decît o umbră, înțelegi? Și tot la fel arată și bieții copii! Nu există o altă putere și forță în afara lui Allah!

— Poate că de data asta n-o să se împlinească proorocirile bătrînei, mormăi Kamal înghițind în sec.

— Poate... Kamal, nu mai ești de-acum un copil! Ești bărbat în toată firea! Trebuie să știi și tu cel puțin atît cît știu eu! Doctorul a zis că situația e foarte gravă!

— Și e vorba de toți trei? îl mai întrebă Kamal cu sufletul la gură.

— De toți! Și Khalil, și Osman, și Muhammad! Doamne, ce ghinion a avut și Aișa!

Kamal își aminti familia Aișei așa cum o văzuse întotdeauna: fericiți și veseli, luînd viața drept o joacă. Oare o s-o mai vadă pe Aișa rîzînd vreodată din toată inima? Și Fahmi, cum fusese smuls dintre ei? Printr-o lovitură năprasnică a soartei. Englezii sau febra tifoidă sau orice altă cauză sînt totuna! Un motiv ca oricare altul! Doar credința în Allah a făcut din moarte o fatalitate și o filozofie ce provoacă numai descumpănire și confuzie. În realitate ea nu-i decît o loterie, un joc.

— Ăsta-i lucrul cel mai îngrozitor pe care l-am avut de îndurat în viața mea!

— Asta-i situația! Ce putem face? Ce vină are Aișa ca să i se întîmple tocmai ei o nenorocire ca asta? Iertare și îndurare, Doamne!

Oare există vreo filozofie în stare să explice o moarte în masă? Moartea urmează cu rigurozitate legile „jocului". Dar cum să fii calm și s-o accepți, cînd ai devenit tu însuți obiectul jocului? S-ar putea s-o întîmpini zîmbind, dacă ai socotit-o întotdeauna o lege a naturii, explicînd-o liber de orice prejudecăți. Asta ar fi o victorie totală atît asupra vieții, cît și asupra morții. Or, biata Aișa e foarte departe de așa ceva!

— Simt că se învîrtește pămîntul cu mine!

— Asta-i viața! rosti Yasin pe un ton serios și înțelept, pe care Kamal îl auzea pentru prima oară. Și trebuie s-o luăm așa cum este! Apoi se ridică brusc și schimbă vorba: Acum trebuie să plec!

— Mai rămîi cu mine, te rog! insistă Kamal, ca şi cînd l-ar fi chemat în ajutor.

— A trecut de mult ora unsprezece, se scuză Yasin. Mă opresc mai întîi în Qasr eş-Şawq să mă încredinţez că nu i s-a întîmplat nimic rău Zenobei. Pe urmă îmi îndrept din nou paşii spre Es-Sukkariyya, să fiu alături de ei. Mi se pare că voi avea parte de-o noapte albă. Numai Allah ştie ce ne-aduce ziua de mîine!

— Vorbeşti de parcă totul s-ar fi sfîrşit, spuse Kamal cu un glas ciudat, înăbuşit, şi se ridică de pe scaun agitat. O iau şi eu îndată spre Es-Sukkariyya...

— Nu, tu trebuie să rămîi aici, cu copiii, pînă la ziuă! protestă Yasin. Şi încearcă să te odihneşti! Altfel o să-mi pară rău că ţi-am spus adevărul...

Yasin părăsi terasa însoţit de Kamal, care-l conduse pînă la poartă. Cînd ajunseră la palierul etajului de sus, unde dormeau copiii, Kamal îşi aruncă privirea spre uşă şi mormăi cu tristeţe în glas:

— Bieţii copii! Na'ima a vărsat atîtea lacrimi în ultimele zile, de parcă inima ei presimţea nenorocirea.

— Copiii uită foarte repede! zise Yasin, vrînd să-l consoleze. Mai greu o să fie pentru cei mari!

Cînd coborîră în curte, ajunse pînă la urechile lor un strigăt din stradă, spintecînd tăriile nopţii:

— Suplimentul *El-Muqattam*! Suplimentul *El-Muqattam*!

— Suplimentul *El-Muqattam* acum, la cumpăna nopţii? îşi exprimă Kamal nedumerirea.

— Ah, ştiu despre ce-i vorba, zise Yasin cu tristeţe. Am auzit zvonul cînd veneam spre tine. A murit Saad Zaghlul.

— Saad! exclamă Kamal uluit.

— Păstrează-ţi calmul! îl linişti Yasin, oprindu-se din mers şi întorcîndu-se spre el. Ne-ajunge necazul nostru!

Kamal rămase cu ochii aţintiţi în beznă, simţind că orice vorbă îi moare în gît, nemaifiind în stare să facă un pas. Părea că moartea lui Saad Zaghlul l-ar fi făcut să uite de toţi ceilalţi: şi de Khalil, şi de Osman, şi de Muhammad, şi de Aişa...

— A trăit destul şi s-a bucurat şi de glorie... Ce-ai vrea mai mult? Allah să fie milostiv cu el!

Kamal îl urmă pe Yasin în tăcere, fără să-şi poată reveni. Nu-şi dădu seama cum ar fi reacţionat la aflarea acestei ştiri, dacă ea n-ar fi coincis cu tragedia din familia lui. Cînd se întîlnesc mai multe nenorociri, par să se sfideze una pe alta. Aşa s-a întîmplat şi cînd a murit bunică-sa. Asta a fost curînd după ce s-a prăpădit Fahmi şi tocmai de aceea evenimentul a trecut aproape neobservat. Aşadar Saad s-a stins din viaţă! S-a stins acela care a stat ani de zile în exil, a făcut revoluţia, închinîndu-şi întreaga viaţă luptei pentru libertate şi pentru Constituţie! Cum ar putea să nu se întristeze, cînd lui îi datorează tot ce are mai bun în suflet şi în minte, tot ce simte şi gîndeşte?

Yasin mai zăbovi cîteva clipe înainte de a deschide poarta. Apoi îşi strînseră mîinile în tăcere, luîndu-şi rămas-bun. În clipa aceea, Kamal se trezi ca dintr-un vis şi-i spuse stingherit fratelui său:

— Îţi doresc ca atunci cînd ajungi acasă, soţia ta să fi născut.

— Îţi mulţumesc! răspunse Yasin, pregătindu-se de plecare. Iar eu îţi doresc să ai parte de un somn bun!

La Editura POLIROM

au apărut:

George Orwell – *Jurnale*
Julio Cortázar – *Pagini neașteptate*
Tracy Chevalier – *Făpturi uluitoare*
Yan Lianke – *În slujba poporului*
Dubravka Ugrešić – *Ministerul durerii*
Ognjen Spahić – *Copiii lui Hansen*
Günter Grass – *Aparatul de fotografiat*
Anchee Min – *Perla Chinei*
Adam Ross – *Mr. Peanutt*
Phillip Roth – *Umilirea*
Alberto Moravia – *Amorul conjugal*
George Orwell – *O gură de aer*
Truman Capote – *Cu sînge rece*
Cormack McCarthy – *Meridianul sîngelui*
Ian McEwan – *Durabila iubire*
Irving Stone – *Bucuria vieții*
José Saramago – *Călătorie prin Portugalia*
Günter Grass – *Secolul meu*
John Steinbeck – *Către un zeu necunoscut*

în pregătire:

María Dueñas, *Iubirile croitoresei*

www.polirom.ro

Redactor: Ioana Oprica
Coperta: Laurenţiu Midvichi
Tehnoredactor: Vasilica Zevoi

Bun de tipar: martie 2011. Apărut: 2011
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53 • C.P. 15-728
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

PRINT
multicolor
Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA